

ตัวชี้วัดและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย

โดย

นายวัชร จิรจิตติกาลกิจ

คุณูปนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาสื่อสารมวลชน

คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2559

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ตัวชี้วัดและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย

โดย

นายวัชระ จิรฐิติกาลกิจ

คุณฐิณิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปรัชญาคุณฐิบัณฑิต

สาขาวิชาสื่อสารมวลชน

คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2559

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

PRESS FREEDOM INDICATORS AND FACTORS INFLUENCING
FREEDOM OF THE PRESS FOR JOURNALISTS IN THAILAND

BY

MR. VACHARA JIRATHITIKARNKIJ

A DISSERTATION SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF
THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE OF
THE DOCTOR OF PHILOSOPHY
PROGRAM IN MASS COMMUNICATION
FACULTY OF JOURNALISM AND MASS COMMUNICATION
THAMMASAT UNIVERSITY
ACADEMIC YEAR 2016
COPYRIGHT OF THAMMASAT UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน

วิทยานิพนธ์

ของ

นายวัชร จิรนิติกาลกิจ

เรื่อง

ตัวชี้วัดและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สื่อสารมวลชน)

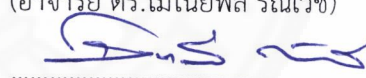
เมื่อ วันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2560

ประธานกรรมการวิทยานิพนธ์

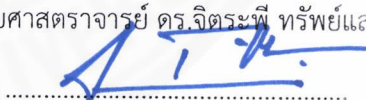
(อาจารย์ ดร.โมไนยพล รณเวช)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

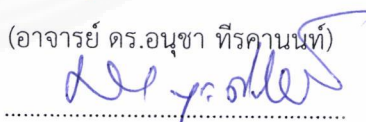
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตรระพี ทรัพย์แสนดี)

กรรมการวิทยานิพนธ์

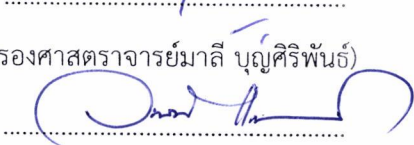
(อาจารย์ ดร.อนุชา ทิรคานนท์)

กรรมการวิทยานิพนธ์

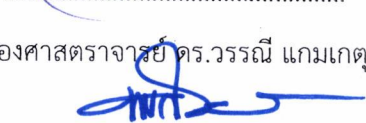
(รองศาสตราจารย์มาลี บุญศิริพันธ์)

กรรมการวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณิ์ แกมเกตุ)

คณบดี

(รองศาสตราจารย์พรทิพย์ สัมปตตะวนิช)

หัวข้อคุณูปนิพนธ์	ตัวชี้วัดและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของ
	นักหนังสือพิมพ์ไทย
ชื่อผู้เขียน	นายวัชร จิรฐิติกาลกิจ
ชื่อปริญญา	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	สื่อสารมวลชน
	วารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน
	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาคุณูปนิพนธ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตรระพี ทรัพย์แสนดี
ปีการศึกษา	2559

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “ตัวชี้วัดและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย” มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยและพัฒนาแบบจำลองของปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแบบนำ-แบบรอง (A Dominant-less Dominant Design) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลักและใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเสริม แบ่งการเก็บข้อมูลเป็น 2 ระยะ ได้แก่ 1) การศึกษาตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เอกสารประกอบการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 27 คน ได้แก่ ผู้บริหารหนังสือพิมพ์ นักหนังสือพิมพ์ปฏิบัติการและนักวิชาการนิเทศศาสตร์ 2) การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยใช้การวิจัยเชิงปริมาณโดยการวิจัยเชิงสำรวจกลุ่มตัวอย่างนักหนังสือพิมพ์ไทย จำนวน 310 ราย ด้วยแบบสอบถามที่มีโครงสร้างและวัดผลครั้งเดียว จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์องค์ประกอบ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง และการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลโดยการวิเคราะห์โมเดลลิสเรล

ผลการวิจัยที่สำคัญสรุปได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย พบว่า เสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยมี 3 องค์ประกอบ รวม 25 ตัวชี้วัด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 เสรีภาพในการปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชน มี 9 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 2 เสรีภาพในการได้รับความคุ้มครองต่อการทำหน้าที่ มี 9 ตัวชี้วัด และองค์ประกอบที่ 3 เสรีภาพในการกำกับดูแลตนเอง มี 7 ตัวชี้วัด

2. แบบจำลององค์ประกอบและตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Chi-Square = 240.264 df = 212 p = 0.089 GFI = 0.944 AGFI = 0.914 RMR = 0.030 RMSEA = 0.021) น้ำหนักองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน มีค่าเป็นบวก ระหว่าง 0.869 ถึง 0.963 และตัวชี้วัดทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 องค์ประกอบที่มีน้ำหนักมากที่สุด ได้แก่ เสรีภาพในการกำกับดูแลตนเอง รองลงมา คือ เสรีภาพในการปฏิบัติพันธกิจ สื่อมวลชน และเสรีภาพในการได้รับความคุ้มครองต่อการทำหน้าที่โดยมีค่าน้ำหนักเท่ากับ 0.963, 0.910 และ 0.869 ตามลำดับ ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวมีส่วนความแปรปรวนร่วมกับองค์ประกอบเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยประมาณร้อยละ 92.8, 82.9 และ 75.5 ตามลำดับ

3. แบบจำลองของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย ตัวแปรแฝงภายนอก จำนวน 5 ตัว ได้แก่ ปัจจัยทางสังคม การเมือง กฎหมาย เศรษฐกิจและความเป็นวิชาชีพ ตัวแปรแฝงภายใน จำนวน 1 ตัว ได้แก่ เสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย มีรูปแบบความสัมพันธ์ คือ ตัวแปรแฝงภายนอกทั้ง 5 ตัวแปรส่งผลทางตรงต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย รวมตัวแปรสังเกตได้มีจำนวนทั้งสิ้น 23 ตัวแปร โดยแบบจำลองดังกล่าวมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Chi-Square = 113.499 df = 122 p = 0.697 GFI = 0.969 AGFI = 0.931 RMR = 0.031 RMSEA = 0.000) ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ได้แก่ ความเป็นวิชาชีพโดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.838 ขณะที่ปัจจัยทางสังคม การเมือง กฎหมายและเศรษฐกิจมีอิทธิพลทางตรงต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ ตัวแปรในแบบจำลองร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยได้ร้อยละ 56.4

คำสำคัญ: ตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย, การวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล, โมเดลลิสร

Dissertation Title	PRESS FREEDOM INDICATORS AND FACTORS INFLUENCING FREEDOM OF THE PRESS FOR JOURNALISTS IN THAILAND
Author	Mr. Vachara Jirathitikarnkij
Degree	Doctor of Philosophy
Department/Faculty/University	Mass Communication Journalism and Mass Communication Thammasat University
Dissertation Advisor	Assistant Professor Chit-rapee Subsandee, Ph.D.
Academic Year	2016

ABSTRACT

To study freedom of the press for journalists in Thailand, 310 samples were examined. All were Thai nationals working for print newspapers in the Bangkok Metropolitan Area. Data was collected by questionnaire from April 24 to May 31, 2017. In-depth interviews with 27 samples also occurred: editors, reporters and professors of journalism. Data was analyzed by descriptive and inferential statistics with exploratory factor analysis (EFA) to uncover the underlying structure of a relatively large set of variables. The goodness-of-fit index (GFI) of the statistical model was evaluated for second order confirmatory factor analysis and path analysis by linear structural relations (LISREL), a statistical software package used in structural equation modeling (SEM) for manifest and latent variables.

Results were that the Thai press freedom model included journalistic mission, protection and self-regulation fitting empirical data (chi-square = 240.264; df = 212; p = 0.089; GFI = 0.944; AGFI = 0.914; RMR = 0.030; RMSEA = 0.021) All aspects had positive value from 0.869 to 0.963 and 25 indicators were at a .001 level of significance. The most importance indicator significantly pointed to journalistic self-regulation, followed by journalistic mission and journalistic protection at 0.963, 0.910 and 0.869, respectively. The model could explain variance to the factor of about 0.928, 0.829 and 0.755 (92.8%, 82.9% and 75.5%, respectively)

Influential factors included social, political, legal, economic and professional exogenous latent variables featured in the developed model. One endogenous latent variable was dependence on freedom of the press. The causal model indicated that these factors were directly influential. 23 variables were observed in the model, whose validity matched empirical data: chi-square = 113.499; df = 122; $p = 0.697$; GFI = 0.969; AGFI = 0.931; RMR = 0.031; and RMSEA = 0.000. Professional aspects only were influential, with an influence value of 0.838. Predictor variables or influencing factors in the model could account for 0.564 of variance in results (56.4%).

Keywords: Thai Press Freedom Indicators, Path Analysis, Linear Structural Relationship Model (LISREL Model)

กิตติกรรมประกาศ

ระยะทางที่ใช้ก้าวเดินสำหรับการศึกษาเพื่อสร้างเป็น “องค์ความรู้” จำเป็นต้องใช้ความทุ่มเท ความอดทนและระยะเวลาในการสั่งสมเปรียบเสมือนกับการสร้างบ้านที่ฐานรากต้องค่อย ๆ ถูกฉาบก่อขึ้นด้วยอิฐแต่ละก้อนและอุปกรณ์ต่าง ๆ ล้วนแต่เข้ามาเป็นบททดสอบสำคัญให้ “ผู้ที่รักในความรู้” (Love of wisdom) ทุกคนนั้นต้องก้าวข้ามผ่านเพื่อพิสูจน์และเดินต่อไปยังจุดหมายปลายทางแห่งความสำเร็จข้างหน้าให้ได้ เช่นเดียวกับที่ผมต้องประสบแม้เส้นทางที่เดินผ่านนี้ต้องเผชิญกับ “สิ่งกีดขวาง” และ “อุปสรรค” เพียงใดแต่ทว่า “ข้อจำกัด” ทั้งหลายกลับผ่านพ้นและจางหายไปเมื่อได้รับความช่วยเหลือ ความเสียสละ กำลังใจและความหวังใจจากบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายซึ่งมากเกินกว่าที่จะบรรยายหรือบรรยายชื่อเหล่านั้นลงบนหน้ากระดาษเพียงแผ่นนี้ได้หมดโดยเฉพาะอย่างยิ่งทุกสิ่งที่ได้รับจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตระพี ทรัพย์แสนดี ผู้มีพระคุณและเป็นผู้ให้ที่มากเกินกว่าคำว่า “อาจารย์ที่ปรึกษา” รวมถึง รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณิ์ แกมเกตุ รองศาสตราจารย์ มาลี บุญศิริพันธ์ อาจารย์ ดร.โมไนยพล รณเวช และ อาจารย์ ดร.อนุชา ทิรคานนท์ ซึ่ง “ความเมตตา” ที่ทุกท่านมีให้ศิษย์จนสามารถสัมผัสได้นี้จะไม่ลบล้างไปจากความทรงจำเฉกเช่นที่จะยังคงก้องกังวาลในหัวใจตลอดไป

สิ่งหนึ่งที่เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ซึ่งแสดงให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมได้ก็คือ “ดัชนีนิพนธ์” เล่มนี้เปรียบดังกระจกที่สะท้อนให้เห็นถึงความร่วมมือและความช่วยเหลือจากกลุ่มนักหนังสือพิมพ์ไทยรวมถึงความเป็นเอกภาพระหว่าง “ความเป็นวิชาชีพ” และ “การศึกษาในเชิงวิชาการ” ที่ได้สอดประสานและบูรณาการร่วมกันจนเกิดเป็น “ความรู้” ซึ่งส่วนหนึ่งจะช่วยเติมเต็มต่อยอดแนวคิดและพัฒนาหลักปรัชญาอารยธรรมให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นโดยอยู่บนพื้นฐานของการไม่ทอดทิ้งอุดมการณ์หลักเพื่อประโยชน์สาธารณะในหลักการของประชาคมธรรมศาสตร์ดังที่สถาบันได้ตั้งไว้ว่า “ฉันทรักธรรมศาสตร์ เพราะธรรมศาสตร์สอนให้ฉันทรักประชาชน”

ท้ายที่สุด นอกเหนือจากความมูมานะ อุทิศหะและความพยายามส่วนตัวแล้ว “ความสำเร็จ” ไม่มีทางเกิดขึ้นได้หากขาดการสนับสนุน ความรักและความเอาใจใส่จากครอบครัว “จิรัฐติกาลกิจ” ทั้งคุณพ่อคุณแม่ “บุพการี” ผู้เป็น “ดุขฎิบัณฑิต” แท้จริงที่เห็นความสำคัญของการศึกษาของลูกมากกว่าความเหน็ดเหนื่อยของตนและเป็นดั่งร่มโพธิ์ร่มไทรที่ไม่อาจประมาณค่าได้ในชีวิตเช่นเดียวกับความหวังใจจากน้องชายที่รักที่มีให้กันเสมอซึ่งทั้งหมดคือแรงใจสำคัญที่ช่วยผลักดันให้ “สิ่งกีดขวาง” ต่าง ๆ มีอาจกanggันจนสามารถก้าวไปสู่ทุกจุดหมายชีวิตได้อย่างมั่นคง

นายวัชร จิรัฐติกาลกิจ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
สารบัญตาราง	(9)
สารบัญภาพ	(11)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 ปัญหานำวิจัย	10
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	10
1.4 ขอบเขตการวิจัย	10
1.5 นิยามศัพท์	10
1.6 ประโยชน์ที่ได้รับ	11
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์ (Freedom of the Press)	13
2.2 กรอบทฤษฎีทางด้านเสรีภาพสื่อมวลชน	21
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	38
2.4 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับเสรีภาพหนังสือพิมพ์	50
2.5 กรอบแนวคิดเบื้องต้นที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม	69

	(7)
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	72
3.1 การศึกษาตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย	72
3.2 การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย	77
บทที่ 4 ผลการศึกษาตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย	104
4.1 ผลการศึกษาและพัฒนาตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย	104
4.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก	104
4.1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเชิงสำรวจ	123
4.2 ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพ	146
บทที่ 5 ผลการพัฒนาแบบจำลองและการตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลอง	178
5.1 การตรวจสอบตัวแปรตามข้อตกลงของการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง	178
5.2 ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์	187
บทที่ 6 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	195
6.1 สรุปผลการวิจัย	195
6.2 อภิปรายผลการวิจัย	197
6.3 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย	210
รายการอ้างอิง	216
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย	236
ภาคผนวก ข ผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ (IOC)	237
ภาคผนวก ค แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยสำหรับ “นักหนังสือพิมพ์ไทย”	250

(8)

ภาคผนวก ง ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันและผลการวิเคราะห์
เส้นทางอิทธิพล 260

ประวัติผู้เขียน 291

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 ตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดและทฤษฎี	19
2.2 สรุปผลการสังเคราะห์ตัวแปรที่น่าจะส่งผลกระทบต่อเสรีภาพตามแนวคิดทฤษฎี	36
3.1 รายนามผู้บริหารหนังสือพิมพ์	73
3.2 รายนามนักหนังสือพิมพ์ปฏิบัติการ	74
3.3 รายนามนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์และสื่อสารมวลชน	75
3.4 วิธีการวัดและจำนวนข้อคำถามของแบบสอบถาม	78
3.5 แสดงค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคจำแนกตามตัวแปร	83
3.6 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานในการตรวจสอบความตรงของตัวแปรด้านสังคม	84
3.7 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดตัวแปรด้านสังคม	86
3.8 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานในการตรวจสอบความตรงของตัวแปรด้านการเมือง	87
3.9 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดตัวแปรด้านการเมือง	89
3.10 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานในการตรวจสอบความตรงของตัวแปรด้านกฎหมาย	90
3.11 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดตัวแปรด้านกฎหมาย	92
3.12 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานในการตรวจสอบความตรงของตัวแปรด้านเศรษฐกิจ	93
3.13 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดตัวแปรด้านเศรษฐกิจ	95
3.14 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานในการตรวจสอบความตรงของตัวแปรด้านความเป็นวิชาชีพ	97
3.15 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดตัวแปรด้านความเป็นวิชาชีพ	98
3.16 จำนวนแบบสอบถามที่ส่งและอัตราการตอบกลับของกลุ่มตัวอย่าง	100
3.17 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของข้อมูลจำแนกตามขนาดองค์กรหนังสือพิมพ์	101
3.18 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ	101
4.1 แสดงตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยที่ได้จากการสังเคราะห์ร่วมกันระหว่าง การทบทวนวรรณกรรมและการสัมภาษณ์เชิงลึก	120
4.2 แสดงค่าสถิติพื้นฐานข้อมูลภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง	123
4.3 แสดงค่าสถิติพื้นฐานของตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย	127

4.4	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปร	134
4.5	แสดงองค์ประกอบของตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยเมื่อหมุนแกนแบบวาริแมกซ์ (Varimax)	136
4.6	แสดงค่าน้ำหนักของตัวแปรในองค์ประกอบที่ 1 เสรีภาพในการปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชน	137
4.7	แสดงค่าน้ำหนักของตัวแปรในองค์ประกอบที่ 2 เสรีภาพในการได้รับความคุ้มครองต่อการทำหน้าที่	138
4.8	แสดงค่าน้ำหนักของตัวแปรในองค์ประกอบที่ 3 เสรีภาพในการกำกับดูแลตนเอง	139
4.9	แสดงชื่อองค์ประกอบของตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย	140
4.10	แสดงตัวแปรที่น่าจะส่งผลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์จากการสังเคราะห์ร่วมกันระหว่างการทบทวนวรรณกรรมและการสัมภาษณ์เชิงลึก	174
5.1	แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปร	179
5.2	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปร	185
5.3	แสดงค่าดัชนีความกลมกลืนของแบบจำลอง	188
5.4	ค่าประมาณพารามิเตอร์และค่าสถิติที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบความตรงของแบบจำลอง	189
5.5	ค่าสถิติผลการวิเคราะห์ค่าอิทธิพลของแบบจำลอง	191

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 สภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการดำเนินงานขององค์กรสื่อมวลชน	32
2.2 แสดงการเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยทางสังคมกับเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์	52
2.3 แสดงการเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยการเมืองกับเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์	57
2.4 แสดงการเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยกฎหมายกับเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์	60
2.5 แสดงการเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจกับเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์	65
2.6 แสดงการเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยความเป็นวิชาชีพกับเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์	68
2.7 กรอบแนวคิดเบื้องต้นที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม	71
3.1 ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดตัวแปรด้านสังคม	86
3.2 ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดตัวแปรด้านการเมือง	89
3.3 ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดตัวแปรด้านกฎหมาย	92
3.4 ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดตัวแปรด้านเศรษฐกิจ	95
3.5 ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดตัวแปรด้านความเป็นวิชาชีพ	98
3.6 แนวทางและขั้นตอนในการวิจัย	103
4.1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดเสรีภาพนักหนังสือพิมพ์ไทย	142
4.2 แบบจำลองของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย หรือกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)	176
5.1 แบบจำลองของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย ที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์	194

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ตามบันทึกทางประวัติศาสตร์ “พัฒนาการ” เสรีนิยม (Libertarianism) ของ หนังสือพิมพ์” มีจุดเริ่มต้นนับตั้งแต่บรรยากาศช่วงปลายยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ (Renaissance) ในศตวรรษที่ 16 ซึ่งเป็นช่วงเวลาแห่งการสำรวจพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ การขยายตัวทางการค้าและการล่มสลายทัศนคติดั้งเดิมผ่านความรู้จากการวิเคราะห์มาสู่การพัฒนาหลักปรัชญาที่เรียกว่า “ยุคแห่งแสงสว่าง” ในศตวรรษที่ 17 ซึ่งช่วงเวลานี้สังคมได้ถูกโน้มน้าวให้เชื่อว่าความรู้ในจักรวาลสามารถควบคุมได้ด้วยชุดของกฎที่ลดรูปมาสู่สูตรคำนวณทางคณิตศาสตร์ได้จึงส่งผลให้ศตวรรษที่ 18 เป็นช่วงเวลาการนำข้อค้นพบดังกล่าวไปประยุกต์ปฏิบัติอันนำไปสู่การยอมรับและแพร่กระจาย “หลักเสรีนิยม” อย่างแพร่หลายโดยมีเป้าหมายเพื่อให้เสรีภาพทางปัญญาแก่มนุษย์ ทั้งนี้ หลักเสรีนิยมดังกล่าวได้รุ่งเรืองมากขึ้นในศตวรรษที่ 19 ดังที่เหล่าบัณฑิตต่างเรียกพัฒนานี้ว่า “ทฤษฎีเสรีนิยม” (The Libertarian Theory) และเมื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 20 เสรีนิยมของสื่อมวลชนจึงมุ่งไปสู่สิ่งที่เรียกว่า คือ “เสรีภาพที่ต้องมาพร้อมกับความรับผิดชอบ” ซึ่งภาพรวมประวัติศาสตร์ตามที่กล่าวมานั้นสามารถยืนยันได้จากความหมายของยุคสมัยผ่านถ้อยแถลงของนักปรัชญาที่มีนัยสำคัญต่อการเปลี่ยนผ่านแนวคิด “เสรีภาพหนังสือพิมพ์” ดังปรากฏในบันทึกทางประวัติศาสตร์ ดังนี้

ถ้อยแถลงแรกเป็นข้อความเริ่มต้นเปิดศักราชเพื่อปลดแอกพันธนาการทางปัญญาในหนังสือ “Areopagitica” ซึ่งตีพิมพ์ครั้งแรกในปี 1644 ที่ John Milton (Siebert, Peterson, & Schramm, 1969, pp. 44-45) เขียนขึ้นเพื่อ “เรียกร้อง” เสรีภาพจากการควบคุมของอำนาจนิยมในช่วงสมัยศตวรรษที่ 17 ซึ่งความจริง (truth) ของสังคมจะถูกกำหนดโดยกลุ่มอำนาจและข้อเรียกร้องนี้ได้ตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่ามนุษย์สามารถแยกแยะถูกผิดได้ด้วยการใช้เหตุผลอย่างไม่ถูกจำกัดซึ่ง “ความจริง” จะเป็นสิ่งที่แน่นอนและพิสูจน์ได้ ดังที่ระบุว่า

ให้เสรีภาพฉันได้รู้ ส่งเสียงและโต้แย้งอย่างอิสระ...แม้ลมหายใจของคำสอนทางศาสนาจะถูกปลดเปลื้องไปจนความจริงดำรงอยู่ในที่สามารถมองเห็นได้แต่เรายังคงดูหมิ่นความจริงนั้นโดยการบังคับให้ต้องขออนุญาตและห้ามไม่ให้สงสัย ดังนั้น จึงควรปล่อยให้ความจริงและเท็จได้ต่อสู้กันด้วยวิธีการวางสิ่งที่เป็นเท็จคว่ำไปกับการเปิดสู่การเผชิญหน้า (Milton, 1868, pp. 5-6)

ถ้อยแถลงที่สองเป็นผลจากการตีพิมพ์หนังสือเรื่อง “The Rights of Man” ซึ่งได้ประยุกต์ใช้ทั้งทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์ของ John Milton โดย Thomas Paine บรรณาธิการผู้ตกเป็นจำเลยตามกฎหมายอังกฤษในศตวรรษที่ 18 และ John Erskine (Siebert et al., 1969, p. 45) ได้กล่าวถ้อยคำสำคัญเพื่อ “ปกป้อง ” บรรณาธิการผู้พิมพ์จากข้อกล่าวหาทางกฎหมายที่รุนแรง จากคำกล่าวนี้มีส่วนทำให้แนวคิดเสรีนิยมในการพูดและเสรีภาพหนังสือพิมพ์มีความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้นในประเทศอังกฤษด้วยถ้อยคำว่า

ข้อเสนอที่ข้าพเจ้าตั้งใจคือการคงไว้ซึ่งพื้นฐานเสรีภาพหนังสือพิมพ์หากหนังสือพิมพ์ปราศจากเสรีภาพเสียงต่าง ๆ ก็ไม่มีความหมาย มนุษย์ทุกคนไม่ได้ต้องการเข้าใจเรื่องราวอย่างผิด ๆ และพยายามรับรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยเหตุผลและปัญญาของตน ดังนั้นการบังคับให้เชื่อความจริงทั้งในเรื่องทั่วไปหรือเรื่องเฉพาะ เช่น เรื่องรัฐบาลนั้นถือว่าไม่ถูกต้อง (Erskine, 1870, p. 309)

ถ้อยแถลงที่สามเป็นการ “นิยาม” ตามสถานะของกฎหมายในช่วงศตวรรษที่ 18 โดยหัวหน้าผู้พิพากษาชาวอังกฤษ William Blackstone (Siebert et al., 1969, pp. 47-49) ซึ่งนิยามดังกล่าวเป็นการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิในการนำเสนอข่าวสารของรัฐต่อสาธารณะตามระบอบประชาธิปไตย โดย “หนังสือพิมพ์” ถือเป็นสื่อมวลชนในช่วงเวลานั้นยืนยันว่ารัฐสภาเป็นตัวแทนของประชาชนและในฐานะสื่อกลางจึงมีสิทธิแจ้งข่าวสารที่เกิดขึ้นดังกล่าว คือ

เสรีภาพหนังสือพิมพ์มีความสำคัญยิ่งในรัฐเสรีโดยต้องไม่มีข้อจำกัดก่อนหน้าและไม่มี การดำเนินภายหลังว่าเป็นความผิดเมื่อตีพิมพ์ไปแล้ว มนุษย์ทุกคนมีเสรีภาพจึงมีสิทธิอย่างไม่ต้องสงสัยในการแสดงออกซึ่งความรู้สึกโดยไม่ถูกห้ามมิให้กระทำหรือทำลายเสรีภาพนั้นแต่หากสิ่งที่เขาตีพิมพ์ไม่เหมาะสม ประสงค์ร้ายหรือผิดกฎหมายเขานั้นก็ต้องรับโทษ (Blackstone, 1861, p. 113)

ถ้อยแถลงที่สี่แสดงให้เห็นถึง “หลักการสำคัญ” ของเสรีภาพหนังสือพิมพ์จากทัศนะ Thomas Jefferson (Siebert et al., 1969, pp. 46-47) ผู้เป็นทั้งนักปรัชญาและรัฐบุรุษด้วยแนวคิดคือ หนังสือพิมพ์เป็นเครื่องมือสำคัญของการศึกษาในสังคมประชาธิปไตย ดังนั้น จึงต้องมีอิสระจากรัฐเพื่อสามารถมีส่วนร่วมในการศึกษาและสอดส่องการทำงานของรัฐบาลด้วยความ

การเปิดถนนทุกเส้นทางไปสู่ความจริงอย่างมีประสิทธิภาพที่สุดคือเสรีภาพหนังสือพิมพ์ ซึ่งการปิดปากหนังสือพิมพ์โดยผู้ที่กลัวการสอบสวน ความเข้มแข็งของประชาชนที่ต่อต้านการละเมิดสิทธิเสรีภาพที่ผ่านมา ความฉลาดของประชาชนที่ประจักษ์ระหว่างความจริงและสิ่งลวงได้แสดงให้เห็นว่าพวกเขาต้องการได้ยินทุกสิ่งทั้งความจริงและความลวงอย่างไว้วางใจเพื่อที่จะกำหนดการตัดสินใจอย่างถูกต้องระหว่างสองสิ่งนั้น (Holmes, 2002, pp. 192-193)

ถ้อยแถลงที่ห้าของคณะกรรมการเสรีภาพสื่อมวลชน (Commission on Freedom of the Press) (Siebert et al., 1969, pp. 94-95) ที่ปรากฏในศตวรรษที่ 20 มิได้มองต่อเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในเชิงบวกมากขึ้นโดยเกี่ยวข้องกับข้อผูกมัดทาง “จริยธรรม” ที่เป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงการมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ของหนังสือพิมพ์อย่างมีคุณธรรมที่เหมาะสมมา ก้ากับการใช้เสรีภาพนั้นและเป็นสิ่งที่สังคมต้องการ ดังระบุไว้ว่า

ข้อแรกหนังสือพิมพ์ต้องให้ความจริง ความเข้าใจและความรู้ในเหตุการณ์ที่มีความหมาย
ข้อสองมีพื้นที่แลกเปลี่ยนความเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ ข้อสามนำเสนอทัศนคติของกลุ่ม
หนึ่งในสังคมไปสู่กลุ่มอื่น ข้อสี่ทำให้เป้าหมายและค่านิยมมีความชัดเจนและข้อห้าทำให้
สมาชิกทุกคนสามารถเข้าถึงสารสนเทศ ความคิดและความรู้สึกปัจจุบันผ่านการทำ
หน้าที่ได้ (Leigh, 1974, pp. 20-21)

นอกเหนือไปจากถ้อยแถลงที่มีอิทธิพลต่อการส่งผ่านแนวคิดเสรีนิยมทางฝั่งตะวันตกซึ่ง
เน้นย้ำ “ความสำคัญ” ของเสรีภาพหนังสือพิมพ์จนกระทั่งแนวคิดแพร่กระจายไปทั่วโลก ในส่วน
ประเทศไทยนั้นประวัติศาสตร์สำคัญของสถาบันหนังสือพิมพ์ไทยคือการยืนหยัดต่อสู้กับภัยคุกคามมา
โดยตลอดเช่นกัน (มาลี บุญศิริพันธ์, 2548) ดังปรากฏเป็นหลักฐานประวัติศาสตร์นับตั้งแต่สมัยที่
“หนังสือพิมพ์” ถูกประดิษฐ์ขึ้นช่วงรัชกาลที่ 3 โดยหมอสอนศาสนาอเมริกัน Dan B. Bradley ได้ระบุ
ไว้ในนโยบายของ “บางกอกกรีตเตอร์” อันเป็นสัจธรรมที่ยืนยันความสำคัญของหนังสือพิมพ์ในสังคม
ระบอบประชาธิปไตยได้เป็นอย่างดีว่า

...นิวเซเปเปอร์ที่เรียกว่าจดหมายเหตุนั้นควรที่คนทั้งหลายจะยินดีซื้อไว้เป็นสวัสดิมงคล
แก่บ้านเมืองเพราะคนที่ได้อ่านจึงมีความรู้สึกสว่างขึ้นเมื่อความสว่างเกิดขึ้นก็เป็นเหตุให้
ความร้ายเหือดหายไปด้วยความกลัว...ต่อเมื่อผู้ใดที่ทำความชั่วซึ่งมีใจเกรงกลัวเกลียด
ชังในหนังสือเหล่านี้...ครั้นเรื่องราวของตัวแพร่พรายไปก็จะมีผลละอายขึ้นบ้าง
ละการชั่วนั้นเสียกลับมาทำความดีมากขึ้นทวีขึ้นทุกวัน (หมอบรัดเลย์, อ้างถึงใน มาลี
บุญศิริพันธ์, 2548, น. (21)-(22))

จากข้อเขียนข้างต้น จึงอาจสรุปได้ว่าหนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนที่จำเป็นต่อ
การแสวงหาความจริงในสังคมไทยและสื่อให้เห็นความหมายอีกนัยหนึ่งว่า “เสรีภาพ” เป็นหัวใจสำคัญ
ของการทำหน้าที่สื่อกลางของมวลชนเช่นเดียวกับแนวคิดของกุหลาบ สายประดิษฐ์ (2541, น. 102)
นักหนังสือพิมพ์ยุคต่อมาช่วงรัชกาลที่ 6 ที่กล่าวว่า “เสรีภาพหนังสือพิมพ์เป็นเสรีภาพเดียวกับ
ประชาชนเมื่อหนังสือพิมพ์ถูกล่ามโซ่ตรวนโดยข้ออ้างทางกฎหมายที่ไม่เป็นประชาธิปไตย ประชาชนก็
จะขาดอาวุธสำคัญเพื่อป้องกันเสรีภาพของเขา...” สอดคล้องกับ ต.ว.ส.วันฉนวน หรือ “เทียนวรรณ”
นักหนังสือพิมพ์หัวก้าวหน้ายุคเดียวกันที่ย้ำว่า “ตราบใดที่มีลมหายใจก็จะบากบั่น เขียน พูดเพื่อชาติ

ไปจนกว่าจะสิ้นลมหายใจหรือจนกว่าจะโปรดให้ราษฎรเป็นฟรีแล้วพูดอะไรพูดได้ตามรู้เห็นเพื่อประโยชน์แห่งบ้านเมืองโดยไม่มีความคิด” (สถิตย์ เสมานิล, 2514, น. 27)

ในสมัยรัชกาลที่ 7 “พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว” ทรงมีหลักคิดเกี่ยวกับ “เสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย” ว่าเสรีภาพประชาชนเป็นรากฐานของเสรีภาพหนังสือพิมพ์โดยมีแก่นสาระ คือ ประชาชนในแผ่นดินต้องมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการพิมพ์และเผยแพร่ข่าวสารโดยเฉพาะอย่างยิ่งในหลักการสำคัญแห่ง “เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น” ที่พระองค์ทรงร้องขอให้ยังรัฐบาลพระยาพหลพลพยุหเสนาเพื่อเรียกร้องให้รัฐปฏิบัติตามกฎหมายมาตรา 14 แห่งรัฐธรรมนูญฉบับวันที่ 10 ธันวาคม 2475 ที่บัญญัติให้มีเสรีภาพในการพูด การเขียน การโฆษณาอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ เนื่องจากรัฐบาลได้สั่งปิดหนังสือพิมพ์ที่คัดค้านนโยบายรัฐอย่างรุนแรงเพื่อปิดกั้นเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นแต่ข้อเรียกร้องของพระองค์นี้กลับไม่ได้รับการตอบสนองแต่อย่างใด (พรทิพย์ ตีสมนโชค, 2009, น. 36-48) ดังความที่ระบุ

ตามที่เป็นมาหนังสือพิมพ์ที่พูดอะไรไม่เป็นที่พอใจก็ถูกปิดและที่คัดค้านนโยบายต้องเลิกล้ม เช่น หนังสือพิมพ์เดลิเมล์ ต่อไปขอให้อนุญาตให้หนังสือพิมพ์ออกความเห็นและติชมนโยบายของรัฐได้จริงจะถูกปิดได้ต่อเมื่อยุ่งให้เกิดการจลาจลอย่างชัด ๆ เท่านั้น ครั้งก่อนมีรัฐธรรมนูญหนังสือพิมพ์มีเสรีภาพกว่านี้เป็นอันมาก... (กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2478, น. 97)

นอกจากนี้ ทศนะของปูชนียบุคคลแห่งหนังสือพิมพ์ไทย “หม่อมราชวงศ์ศีกฤทธิ ปราโมช” (2503, น. 36-37) ซึ่งได้ปรากฏในปาฐกถาเรื่องการต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ไทยอย่างสำคัญไว้ตอนหนึ่งเช่นกัน คือ

เสรีภาพหนังสือพิมพ์มิใช่ใดที่เรากล่าวที่ผู้ปกครองคนใดจะหยิบบั่นแก่ประชาชนแต่เป็นสิทธิอันชอบธรรมของผู้ที่อยู่ภายใต้การปกครองทุกคน เสรีภาพหนังสือพิมพ์จึงมิใช่เพียงผลประโยชน์ได้ของการปกครองประชาธิปไตยหรือเป็นองค์ประกอบระบอบประชาธิปไตยเท่านั้นแต่ยังเป็นหัวใจระบอบประชาธิปไตย หากหนังสือพิมพ์ไม่มีเสรีภาพ ประชาธิปไตยก็ไม่สามารถอยู่ได้...จึงเป็นหน้าที่ของผู้เลื่อมใสในประชาธิปไตยทุกคนที่ต้องต่อสู้ป้องกันสิทธิเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไว้จนสุดความสามารถเพราะเสรีภาพหนังสือพิมพ์มิใช่เพียงเสรีภาพคนหนังสือพิมพ์เท่านั้นแต่ยังป็นอันเดียวกับเสรีภาพมวลชนทั้งปวง

จากถ้อยแถลงทั้งหมดข้างต้น สรุปว่ามุมมองบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์มีทัศนะแบบองค์รวมว่า “หนังสือพิมพ์” เป็นสื่อมวลชนที่สำคัญต่อสังคมเสรียิ่งโดยเป็นเครื่องมือที่ใช้ทำความจริงให้ปรากฏและเป็นกระจกที่สะท้อนให้เห็นถึงเสรีภาพประชาชนในด้านอื่นด้วย (วรวิทย์ ฤทธิพิศ, 2538) หากมองในแง่ทฤษฎี “สังคมไทย” ได้รับอิทธิพลทางความคิดจากหลักเสรีนิยมและนำปรัชญาพื้นฐานการทำหนังสือพิมพ์มาใช้อย่างเต็มที่ (สุกัญญา สุตบรรทัด, 2544) แม้อยู่บนกรอบอ้างอิงทาง

สังคมที่แตกต่างกันดังเห็นได้จากความสอดคล้องของทัศนะจนกล่าวได้ว่าแนวคิด “เสรีภาพหนังสือพิมพ์” เป็นสิ่งสากล ดังนั้น การให้หลักคุ้มครองเสรีภาพจึงจำเป็นและสำคัญยิ่งเพื่อให้หนังสือพิมพ์สามารถปฏิบัติหน้าที่ในฐานะ “สื่อมวลชน” ที่รับผิดชอบได้อย่างไม่มีข้อจำกัด

สถานการณ์การทำงานของหนังสือพิมพ์ในบริบทสังคมไทย

หากไม่นับเหตุการณ์ตามประวัติศาสตร์หนังสือพิมพ์ไทยที่ต่อสู้กับภัยคุกคามมานับตั้งแต่ปลายรัชกาลที่ 3 สถานการณ์หนังสือพิมพ์ไทยในรอบ “ทศวรรษ” ที่ผ่านมาก็ปรากฏให้เห็นการต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพมาโดยตลอดและมีความรุนแรงต่อเนื่องเช่นกันนับตั้งแต่พุทธศักราช 2546 ที่ข้อมูลถูกรวบรวมและบันทึกไว้โดย “สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย” ซึ่งสามารถประมวลวิธีการแทรกแซงหนังสือพิมพ์ไทยจากบันทึกของเอกสารดังกล่าวจำแนกได้ 8 ประเด็น (วิลาสินี พิพิธกุล และคณะ, 2547; สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, 2547, 2548, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2558ก, 2558ข) ได้แก่

1. การข่มขู่คุกคามทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อผู้สื่อข่าวและองค์กรหนังสือพิมพ์โดยเป็นการกระทำจากภาครัฐ หน่วยงานของรัฐ กลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มขัดแย้งทางการเมืองด้วยวิธีการข่มขู่ คุกคาม ให้สินบน ทำร้ายหรือทำลายต่อร่างกายและทรัพย์สิน
2. การใช้ระบบเศรษฐกิจการเมืองของรัฐบาลผ่านการให้งบประมาณและสัมปทานการสื่อสารจนทำให้สามารถกำหนดนโยบายที่เอื้อประโยชน์ต่ออำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองของตนด้วยเหตุนี้ จึงก่อให้เกิดรูปแบบการคอร์รัปชันทางนโยบายในลักษณะบูรณาการยิ่งขึ้น
3. การขยายตัวกลุ่มทุนด้านการสื่อสารและโทรคมนาคมก่อให้เกิดการหลอมรวมระหว่างธุรกิจโทรคมนาคมกับธุรกิจการสื่อสารมวลชน การขยายตัวดังกล่าวก่อให้เกิดการผูกขาดตลาดการสื่อสารในระดับโครงสร้างการบริหารและเนื้อหาเนื่องจากการกระจุกตัวของสื่อมวลชน
4. การระดมทุนของกลุ่มทุนและกลุ่มธุรกิจการเมืองซึ่งเน้นรูปแบบการสะสมและระดมทุนผ่านการซื้อขายหุ้นทำให้หนังสือพิมพ์ที่เป็นบริษัทมหาชนตกเป็นเป้าหมายและก่อให้เกิดปรากฏการณ์การกว้านซื้อหุ้นหนังสือพิมพ์อันนำไปสู่การแทรกแซงกองบรรณาธิการ
5. การพึ่งพิงรายได้จากโฆษณาด้วยสัดส่วน 2 ใน 3 ของรายได้ทั้งหมดทำให้กลุ่มทุนและการเมืองมีช่องทางต่อรองผ่านเงื่อนไขการให้โฆษณาของหน่วยงานรัฐโดยเป็นเหตุแห่งความขัดแย้งเชิงอุดมการณ์วิชาชีพกับความอยู่รอดทางธุรกิจและก่อให้เกิดสภาพการณ์แทรกแซง
6. การขยายกิจการข้ามสื่อและการขยายตลาดธุรกิจสื่อมวลชนก่อให้เกิดการระดมทุนและเปิดโอกาสให้มีการแทรกแซงเชิงโครงสร้างจากกลุ่มธุรกิจการเมืองในลักษณะการถือครองหุ้น การให้โฆษณาและการให้สัญญาเช่าเวลาจนส่งผลกระทบต่อเนื้อหาของสื่อมวลชน

7. การประกาศใช้กฎหมายหรือการใช้อำนาจตามคำสั่งของกฎหมายความมั่นคงเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยภายในราชอาณาจักรและควบคุมการทำงานสื่อมวลชนซึ่งสร้างความอึดอัดหวาดระแวงและแรงกดดันต่อการทำหน้าที่โดยส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนไทย

8. การที่สื่อมวลชนกลายเป็นส่วนหนึ่งของการผลิตข่าวทงกรรมที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งและเกลียดชังขึ้นในสังคมโดยถูกใช้เป็นเครื่องมือเพื่อวัตถุประสงค์การเมืองและผลประโยชน์อื่นซึ่งไม่ใช่การทำหน้าที่สื่อตามหลักการวิชาชีพสื่อมวลชนอย่างที่เหมาะสม

จากปรากฏการณ์ทั้ง 8 ที่เกิดขึ้นในรอบทศวรรษจึงเป็นเงื่อนไขที่ส่งผลกระทบต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยปัจจุบันซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความขัดแย้งระหว่างการใช้อำนาจการเมือง ผลประโยชน์เชิงธุรกิจและการปฏิบัติหน้าที่สื่อมวลชนอย่างเสรีอันทำให้เจตนารมณ์แห่งวิชาชีพที่ว่าหนังสือพิมพ์ไทยเป็นธุรกิจประเภทเดียวที่ดำเนินการและลงทุนโดยเอกชน ดังนั้น ในการดำเนินงานจะต้องไม่ถูกแทรกแซงทั้งเชิงธุรกิจ ระบบสัมปทานและการบริหารจากรัฐได้ถูกบั่นทอนไป (นวนน้อย ตรีรัตน์ และธานี ชัยวัฒน์, 2547, น. 51; มาลี บุญศิริพันธ์, 2550, น. 10) จนอาจกล่าวได้ว่าหนังสือพิมพ์ไทยทุกวันนี้กำลังเผชิญหน้ากับวิกฤติวิชาชีพเพราะตราบติดที่ “หลักแห่งเสรีภาพ” ของหนังสือพิมพ์ถูกโค่นล้มไปแล้วเกียรติภูมิของนักหนังสือพิมพ์ไทยก็คงไม่เหลืออยู่เช่นกัน

อย่างไรก็ตาม ในโลกแห่งความจริงยังคงเป็นที่ถกเถียงเกี่ยวกับคำว่า “เสรีภาพ” ซึ่งมีลักษณะนามธรรมโดยขึ้นกับมุมมองจากปัจเจกและวัดได้ยากยิ่ง ถึงกระนั้นเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าหากการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของหนังสือพิมพ์มีความเป็นกลาง สมดุล ตรงไปตรงมาและรอบด้านก็หมายความว่าข้อมูลข่าวสารดังกล่าวมีความถูกต้องและเหมาะสมซึ่งจะเป็นบทสะท้อนกลับให้เห็นถึงการมีเสรีภาพของหนังสือพิมพ์เช่นกัน ด้วยเหตุนี้ จึงก่อให้เกิดเป็นคำถามว่า “หนังสือพิมพ์ไทย” มีเสรีภาพจริงหรือไม่เพียงใดโดยมีปัจจัยใดบ้างที่จะปรากฏผ่านแบบจำลองให้เห็นถึงอิทธิพลที่กระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามปรัชญาสื่อเสรีของหนังสือพิมพ์ไทยและมี “ตัวชี้วัด” ที่เหมาะสมใดที่สามารถสะท้อนให้เห็น “สภาวะ” ที่เป็นอยู่ของเสรีภาพหนังสือพิมพ์ได้อย่างแนบสนิทแม้ในปัจจุบันจะมีองค์กรระหว่างประเทศที่ศึกษาประเด็นดังกล่าวอยู่จำนวนมากก็ตามแต่ผลการศึกษายังปรากฏข้อสงสัยบางประการดังข้อสังเกตในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ความไม่สอดคล้องกันของแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินเสรีภาพสื่อมวลชน

ช่วงแรกของงานวิจัยเกี่ยวกับเสรีภาพสื่อมวลชนได้เริ่มต้นขึ้นช่วงทศวรรษที่ 1960 โดยกลุ่มนักวิชาการจนกระทั่งสามทศวรรษต่อมา นับตั้งแต่ปี 1980 การศึกษาเกี่ยวกับเสรีภาพสื่อดังกล่าวจึงได้หันเหมาอยู่ภายใต้ความสนใจขององค์กรระหว่างประเทศที่ดำเนินงานด้านการประเมินและสนับสนุนเสรีภาพสื่อมวลชนทั่วโลกมากกว่า 100 แห่งทั้งที่เป็นหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและรวมไปถึงนักวิชาการจากสถาบันการศึกษาโดยองค์กรระหว่างประเทศเหล่านี้ต่างมีความพยายามศึกษาเพื่อพัฒนาตัวชี้วัดที่ใช้ประเมินเสรีภาพสื่อ ค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตลอดจนจัดอันดับ

เสรีภาพสื่อมวลชนทั่วโลกอย่างหลากหลายด้วยมาตรวัดที่แตกต่างกันไปโดยใช้มุมมองแบบ “ประชาธิปไตยตะวันตก” ในการประเมินเป็นหลักสำคัญเพราะเชื่อว่าเป็นมาตรฐานของการดำรงชีวิตที่ทันสมัยที่สุด (Friedrich Ebert Stiftung, 2014)

หากพิจารณาอีกด้านอาจกล่าวได้ว่าแท้ที่จริง “เป้าหมายหลัก” ขององค์กรเหล่านี้ คือ รูปแบบใหม่ของการส่งเสริมประชาธิปไตยไปทั่วโลกโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาผ่านกลยุทธ์ โดยใช้วิธีการสนับสนุนเสรีภาพสื่อ การตรวจตราความรุนแรง การประเมินระบบสื่อและการเขียนรายงานต่อประชาคมเพื่อปกป้องและคุ้มครองนักวิชาชีพ ดังนั้น การปฏิรูปสื่อและเสรีภาพสื่อมวลชนนี้จึงถูกมองว่าเป็นพื้นฐานสำคัญและเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสถาบันเกี่ยวกับประชาธิปไตยและภาคประชาสังคมอย่างยิ่ง (Committee to Protect Journalist, 2014c)

ขณะที่ชาติตะวันตกโดยเฉพาะในยุโรปและอเมริกาต่างพยายามประเมินการทำงานของสื่อและเปรียบเทียบกับไตนียาม “เสรีภาพ” อย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่องด้วยเครื่องมือที่ออกแบบแก้ไขอย่างดี ถึงกระนั้นพบว่า แม้มีองค์กรเกี่ยวกับการสนับสนุนเสรีภาพสื่อดังกล่าวกว่า 100 แห่งแต่ “องค์กรระดับโลก” ที่ได้รับการยอมรับเรื่องการประเมินเสรีภาพสื่อมวลชนและเกี่ยวข้องกับการสนับสนุนหนังสือพิมพ์มีจำนวน 9 องค์กรหลัก ได้แก่ คณะกรรมการนักเขียนที่ต้องโทษ (Writers in Prison Committee, International PEN) ฟรีดริชเอแบร์ท (Friedrich Ebert Stiftung) สมาพันธ์ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์นานาชาติ (International Federation of Journalists) ฟรีดอมเฮ้าส์ (Freedom House) สถาบันหนังสือพิมพ์ระหว่างประเทศ (International Press Institute) คณะกรรมการเพื่อการแลกเปลี่ยนงานวิจัยนานาชาติ (International Research and Exchanges Board) คณะกรรมการปกป้องผู้สื่อข่าว (Committee to Protect Journalist) ผู้สื่อข่าวไร้พรมแดน (Reporters Without Borders) และสมาคมสื่อหนังสือพิมพ์และผู้ผลิตสื่อสิ่งพิมพ์โลก (World Association of Newspapers and News Publishers) นอกเหนือจากการแบ่งปันสารสนเทศระหว่างกันองค์กรเหล่านี้ต่างสร้างเครื่องมือประเมินเสรีภาพด้วยปรัชญา ทฤษฎี เกณฑ์ ตัวชี้วัดและมาตรฐานที่ต่างกันไปตั้งแต่แสดงรายละเอียดตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ส่วนนี้ไว้ในบทที่ 2

อย่างไรก็ตาม ระเบียบวิธีการศึกษาและแนวทางการสร้างมาตรวัดของ “องค์กรระดับโลก” เหล่านี้ยังคงน่าสงสัยและปรากฏข้อบกพร่องให้เห็นเมื่อนำเครื่องมือดังกล่าวไปประเมินเสรีภาพสื่อมวลชนที่ดำเนินการบนความต่างของบริบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับเสรีภาพหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยได้เหมาะสม สอดคล้องและมีประสิทธิภาพบนเงื่อนไขความต่างทางสังคมและวัฒนธรรมมากน้อยเพียงใดเนื่องจากตัวชี้วัดและเครื่องมือที่สร้างขึ้นต่างมีข้อจำกัดทั้งในเรื่องความเที่ยงตรง (Validity) และความน่าเชื่อถือ (Reliability) สรุปได้ 3 ประเด็น (Holtz-Bacha, 2004, 2007; Becker, Vlad, & Nusser, 2007, pp. 5-28) ได้แก่

1. การจัดทำตัวชี้วัดขององค์กรระหว่างประเทศได้สะท้อนบรรทัดฐานและค่านิยมการพัฒนาประชาธิปไตยแบบตะวันตกและมีแนวโน้มปฏิเสธนโยบายหรือกิจกรรมใดที่ขัดแย้งกับความเชื่อดังกล่าว (Trilling, 2010, pp. 104-109) นอกจากนี้ ในตัว “ผู้ประเมิน” ในฐานะผู้เชี่ยวชาญยังมีอุปสรรคทางภาษาและอคติทางวัฒนธรรมที่ฝังแน่นติดตัวมาด้วยจึงมีโอกาสที่ประสบการณ์และค่านิยมทางวัฒนธรรมดังกล่าวจะมีอิทธิพลเหนือคุณลักษณะของชาติที่ศึกษาอย่างแท้จริง

2. การมีปรัชญา แนวคิดและทฤษฎีเบื้องหลังหลากหลาย แม้การสร้างตัวชี้วัดขององค์กรระหว่างประเทศจะมีจุดหมายเดียวกัน คือ นำผลการศึกษามาจัดระดับและกระตุ้นให้ประเทศต่าง ๆ ได้แก้ไขและดำเนินงานให้สอดคล้องกับปรัชญาประชาธิปไตยแต่ในการสร้างเครื่องมือขององค์กรเหล่านี้กลับมีมุมมองแตกต่างกันซึ่งสะท้อนให้เห็นความหลากหลายของแนวคิดเบื้องหลังและส่งผลให้ตัวชี้วัดมีมาตรฐานที่แตกต่างกันไป เช่น การให้ความสำคัญต่อเสรีภาพจากการควบคุมเท่านั้น การพิจารณาเฉพาะอัตราการเสียชีวิตผู้สื่อข่าวและการมุ่งประเมินแต่ความรับผิดชอบในวิชาชีพ ฯลฯ ความไม่เป็นเอกภาพของเครื่องมือจึงสร้างความสับสนต่อการประยุกต์ใช้ว่ามาตรฐานวัดขององค์กรใดจะมีความเหมาะสมต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยมากที่สุด

3. การที่สภาพแวดล้อมและบริบททางสังคมมีความต่างกัน โดยเสรีภาพสื่อมวลชนเป็นอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและบริบททางสังคมที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ดังสมมติฐานว่า “ระบบสื่อมวลชนในสังคมมีสหสัมพันธ์กับโครงสร้างของสังคม” (Siebert et al., 1969; Hallin & Mancini, 2004; Christians, Glasser, McQuail, Nordenstreng & White, 2009; McQuail, 2013) ดังนั้น การทำความเข้าใจในระบบสื่อแท้จริงส่วนหนึ่งจึงต้องพิจารณาที่ระบบสังคม ความเชื่อพื้นฐานและวัฒนธรรมที่สังคมได้ยึดถือแต่องค์กรระหว่างประเทศกลับพยายามสร้างเครื่องมือมาตรฐานตามมุมมองของตนในรูปแบบเดียวกันเพื่อประเมินเสรีภาพสื่อมวลชนในบริบททางสังคมที่แตกต่างกัน จึงเกิดเป็นข้อสงสัยถึงความเที่ยงตรงและความเชื่อถือได้ของผลการประเมินกับความสอดคล้องต่อสภาพความเป็นจริงของหนังสือพิมพ์ในสังคมไทย

หากมองอีกด้านเห็นเป็นข้อดีของ “ความพยายาม” กำหนดเกณฑ์มาตรฐานเสรีภาพสื่อในภูมิภาคต่าง ๆ จนสรุปได้ว่านานาประเทศต่างให้ความสำคัญและมองเสรีภาพเป็นสิ่งจำเป็นในสังคมประชาธิปไตย โดยเสรีภาพสื่อมวลชนนั้นเป็นสิ่งสากลตามที่ระบุไว้ข้างต้นแต่เพราะเหตุใดการประเมินเสรีภาพหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยจึงยังไม่ถูกให้ความสำคัญเท่าที่ควรด้วยการศึกษาถึงตัวชี้วัดที่เหมาะสมทั้งที่หนังสือพิมพ์ไทยผ่านการต่อสู้เรียกร้องเสรีภาพมาโดยตลอด

ประเด็นดังกล่าวได้รับการยืนยันอย่างเป็นรูปธรรมเมื่อสืบค้นองค์ความรู้เกี่ยวกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยด้วยคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาว่า “หนังสือพิมพ์” พบจำนวน 367 เล่ม “ตัวชี้วัด” จำนวน 9 เล่ม และ “เสรีภาพ” จำนวน 8 เล่ม ยิ่งเป็นหลักฐานบ่งชี้ว่า “ความรู้” ด้านเสรีภาพ

หนังสือพิมพ์ในบริบทสังคมไทยยังมีน้อยมากซึ่งจำเป็นต่อการศึกษาเพื่อเติมเต็มและเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาวิชาชีพหนังสือพิมพ์และการประเมินเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยในอนาคต

ในภาพรวมนี้มีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อเสรีภาพนักหนังสือพิมพ์ไทยเช่นกันแต่ส่วนใหญ่มุ่งจำแนกออกเป็นด้านต่าง ๆ ได้แก่ “การเมือง” “กฎหมาย” “เศรษฐกิจ” และ “จริยธรรมหนังสือพิมพ์” ซึ่งไม่ครอบคลุมในทุกมิติของเสรีภาพและไม่ครอบคลุมอิทธิพลที่มีต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ในภาพรวมทั้ง 5 มิติของการวิเคราะห์ที่ประกอบด้วยด้านสังคม ด้านการเมือง ด้านกฎหมาย ด้านเศรษฐกิจ และด้านวิชาชีพ (Siebert et al., 1956, 1969, 1973; Merrill, 1997; McQuail, 2013) นอกจากนี้ในการศึกษายังขาดการสังเคราะห์ข้อค้นพบร่วมกันเช่นเดียวกับโดยทั่วไปมักใช้การศึกษาเชิงสำรวจ (exploration) ที่ไม่ได้มีการยืนยันคำตอบ (confirmation) ทางสถิติจึงทำให้แท้ที่จริงแล้ว “ภาพรวม” ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพนักหนังสือพิมพ์ไทยนั้นยังคงคลุมเครือและไม่ชัดเจนว่าทั้ง 5 มิติจะประกอบด้วยตัวแปรมาตรฐานที่เหมาะสมอะไรบ้าง

ขณะเดียวกัน “ไม่ปรากฏ” งานวิจัยของไทยชิ้นใดที่ศึกษาหรือให้ความสำคัญกับการศึกษา การสร้างและการพัฒนา “ตัวชี้วัด” ให้เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทสังคมไทยและในการประเมินเสรีภาพสื่อโดยทั่วไป นักหนังสือพิมพ์และนักวิชาการไทยก็มักอ้างและนำผลการศึกษาเสรีภาพขององค์กรระหว่างประเทศมาประยุกต์ใช้ซึ่งส่วนใหญ่ให้ความสำคัญที่ 3 องค์กรหลัก ได้แก่ ฟรีดอมเฮ้าส์ ฟรีดริคเฮแบร์ทและองค์กรผู้สื่อข่าวไร้พรมแดน โดยบางครั้งอาจผสมผสานกับองค์กรอื่นบ้างยังแสดงให้เห็นถึงภาวะที่ไม่มีความชัดเจนเกี่ยวกับตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นมาตรฐานที่แนบสนับกับสังคมไทยแท้จริงอันเป็นเหตุให้เกิดความเข้าใจไม่ตรงกันและคลาดเคลื่อนในเรื่องเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยจนเป็นที่ถกเถียงกันเรื่อยมากระทั่งถึงปัจจุบัน

จากมูลเหตุที่กล่าวมาจึงทำให้ตระหนักว่า “องค์ความรู้” ในภาพรวมเกี่ยวกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยยังมีผู้ศึกษาในเชิงปริมาณไม่มากนักทั้งยังไม่มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์และตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ที่เป็น “มาตรฐาน” ของสังคมไทยเนื่องจากมาตรวัดที่ถูกออกแบบเพื่อประเมินเสรีภาพสื่อเป็นหนึ่งในตัวชี้วัดขององค์กรระหว่างประเทศนั้นไม่สามารถประยุกต์ใช้ได้ในทุกบริบท ด้วยเหตุนี้ จึงสนใจศึกษา “ตัวชี้วัดและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย” เพื่อทราบว่าตัวชี้วัดเสรีภาพในทัศนะผู้ประกอบการอาชีพนักหนังสือพิมพ์ของไทยมีอะไรบ้าง ปัจจัยที่ส่งผลต่อเสรีภาพดังกล่าวมีปัจจัยใดและแบบแผนความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นอย่างไรและพัฒนาขึ้นเป็นแบบจำลองที่สามารถนำไปต่อยอดเป็นเครื่องมือมาตรฐานเพื่อประเมินระดับเสรีภาพหนังสือพิมพ์ได้อย่างสอดคล้องกับสังคมไทยต่อไป

1.2 ปัญหาวิจัย

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยมีอะไรบ้าง และเป็นอย่างไร
2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยมีอะไรบ้าง

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยและพัฒนาแบบจำลองของปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรในการวิจัย คือ นักหนังสือพิมพ์ไทยที่สังกัดองค์กรหนังสือพิมพ์ไทยส่วนกลางในฐานะผู้ปฏิบัติงานในกองบรรณาธิการซึ่งเกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิต การนำเสนอเนื้อหาและการใช้เสรีภาพตามแนวทางวิชาชีพโดยไม่จำกัดตำแหน่งและสายข่าวซึ่งไม่รวมถึงการทำหน้าที่สื่อโดยการนำเนื้อหาไปรายงานผ่านสื่ออื่นใดที่นอกเหนือไปจากสื่อหนังสือพิมพ์
2. การรวบรวมข้อมูลของการศึกษาเป็นช่วงการปกครองประเทศโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งมาจากการรัฐประหารตั้งแต่วันที่ 24 เมษายนถึง 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2560

1.5 นิยามศัพท์

การให้ความหมายคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามีรายละเอียด ดังนี้

เสรีภาพหนังสือพิมพ์ หมายถึง การที่นักหนังสือพิมพ์ไทยสามารถปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชนในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างอิสระจนสามารถนำเสนอเนื้อหา ข้อมูล ข้อเท็จจริงและข้อเขียนอื่นใดได้ด้วยความรู้ ความสามารถและวิจารณญาณที่จะตัดสินใจได้ด้วยตนเองอย่างเสรีบนพื้นฐานของการมีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยที่ได้จากการรวบรวมและการสังเคราะห์ขึ้นใหม่ ประกอบด้วย

1. เสรีภาพในการปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชน หมายถึง การที่นักหนังสือพิมพ์สามารถปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชนอย่างรับผิดชอบต่อสังคมได้ด้วยตนเองอย่างอิสระ

2. เสรีภาพในการได้รับความคุ้มครองต่อการทำหน้าที่ หมายถึง การที่นักหนังสือพิมพ์มีกลไกหรือเครื่องมือคอยปกป้อง คุ้มครองและรับประกันเสรีภาพในการปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชน

3. เสรีภาพในการกำกับดูแลตนเอง หมายถึง การที่นักหนังสือพิมพ์สามารถควบคุมและบริหารจัดการการทำงานภายในองค์กรหนังสือพิมพ์ไทยได้ด้วยตนเอง

ตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย หมายถึง ตัวแปรหรือข้อความที่สามารถระบุและบ่งชี้คุณค่า ระดับ สภาวะและสถานภาพของเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยได้โดยผ่านการวัด การประเมินและการตีความของนักหนังสือพิมพ์

องค์ประกอบตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย หมายถึง ชุดของตัวแปรหรือข้อความที่มีความสัมพันธ์กันซึ่งเป็นองค์ประกอบร่วมของตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor analysis) โดยแสดงให้เห็นถึงแบบแผน (pattern) และโครงสร้าง (structure) ที่เป็นมาตรฐานของการบ่งชี้เสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย หมายถึง สภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชนของนักหนังสือพิมพ์ไทย ในการศึกษาได้แก่ ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยการเมือง ปัจจัยกฎหมาย ปัจจัยเศรษฐกิจและปัจจัยความเป็นวิชาชีพ

เสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย หมายถึง การที่นักหนังสือพิมพ์ไทยปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชนตามแนวทางวิชาชีพซึ่งเกี่ยวข้องกับการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร การแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ การตีพิมพ์และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารอย่างรับผิดชอบ

นักหนังสือพิมพ์ไทย หมายถึง บุคลากรที่สังกัดองค์กรหนังสือพิมพ์ไทยส่วนกลางในฐานะผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต การนำเสนอเนื้อหาและการใช้เสรีภาพตามแนวทางวิชาชีพ

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับ

การวิจัยเรื่อง “ตัวชี้วัดและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย” มีประโยชน์ต่อทั้งในเชิงวิชาการและการนำไปใช้ในทางปฏิบัติ ดังนี้

1. ประโยชน์เชิงวิชาการ ผลจากการศึกษานำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยรวมถึงเป็นแนวทางในการพัฒนามาตรฐานของเครื่องมือเพื่อประเมินเสรีภาพหนังสือพิมพ์ต่อไป สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยและแบบจำลองของการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทจะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยให้เท่าทันกับยุคสมัยและเพิ่มเติมประเด็นการศึกษาที่มีจำนวนน้อยหรือคลุมเครือให้ชัดเจนมากขึ้น

2. ประโยชน์เชิงวิชาชีพ แบบจำลองของการศึกษาจะทำให้ให้นักหนังสือพิมพ์ไทย “ทราบ” “รู้เท่าทัน” และ “เข้าใจ” ถึงสาเหตุที่ส่งผลต่อการทำหน้าที่สื่อเสรีบนพื้นฐานความรับผิดชอบอย่างรอบด้าน โดยปัจจัยแวดล้อมในภาพรวมที่ค้นพบอาจนอกเหนือไปจากประสบการณ์ส่วนตัวที่นักหนังสือพิมพ์ไม่เคยตระหนักถึงหรืออาจเป็นการยืนยันและตอกย้ำถึงอิทธิพลจากปัจจัยดังกล่าวอีกครั้งภายหลังจากที่เคยประสบมาแล้วในการทำงานจริง ทั้งนี้ โดยข้อเท็จจริงขององค์กรหนังสือพิมพ์แต่ละแห่งจะมีความต่างของบริบทจึงทำให้อิทธิพลของปัจจัยแต่ละตัวจึงส่งผลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ในแต่ละสังกัดให้แตกต่างกันตามไปด้วย

อย่างไรก็ตาม ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ซึ่งได้จากการศึกษานี้ สมาคมวิชาชีพ องค์กรหนังสือพิมพ์และนักหนังสือพิมพ์ไทยสามารถใช้เป็นแนวทางในการประเมินข้อจำกัดภายใต้สภาพแวดล้อมในการทำงานจริงของตนซึ่งจะนำไปสู่การวางกรอบนโยบายการหาทางป้องกันและการกำหนดแนวทางการทำงานเพื่อให้นักหนังสือพิมพ์ก้าวผ่านอุปสรรคต่าง ๆ จนเกิดการพัฒนา เปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชนให้เป็นไปอย่างรับผิดชอบโดยยึดมั่นในหลักวิชาชีพเพื่อประโยชน์ของสังคมแท้จริงต่อไป

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา “ตัวชี้วัดและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย” ได้ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษากรอบเชิงทฤษฎี (Theoretical Framework) เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework) และตอบวัตถุประสงค์การศึกษาประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์ กรอบทฤษฎีทางด้านเสรีภาพสื่อมวลชน งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์โดยพบกรอบแนวคิดเบื้องต้นที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม ดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์ (Freedom of the Press)

ในการวิจัยนี้มีแนวคิดสำคัญเกี่ยวกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์ ประกอบด้วย ความหมาย แนวคิดพื้นฐานและตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1.1 ความหมายของเสรีภาพหนังสือพิมพ์

แนวคิดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ (Concept of Press Freedom) เป็นประเด็นหนึ่งในวรรณกรรมด้านสื่อที่ยังคงมีการโต้แย้งกันอยู่ตราบจนปัจจุบันเนื่องจากเป็นแนวคิดที่มีส่วนประกอบในหลายมิติ (Becker, Vlad, & Nusser, 2007) จึงทำให้ข้อสรุปในเรื่องของผลการศึกษายังคงไม่มีความชัดเจนแต่อย่างใด แม้ว่าแนวคิดนี้ได้ถูกบัญญัติไว้อย่างเป็นทางการมานานแล้วก็ตามนับตั้งแต่ปี 1789 โดย “ปฏิญญาแห่งสิทธิมนุษยชนและพลเมืองประเทศฝรั่งเศส” (The National Assembly of France, 1789) ได้ระบุใจความสำคัญเกี่ยวกับนิยามของเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไว้ว่าเป็นการติดต่อสื่อสารระหว่างความคิดและความคิดเห็นได้อย่างเสรีบนพื้นฐานของการมีความรับผิดชอบตามกฎหมายและในเวลาเดียวกันรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐในบทแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 1 (The First Amendment, 1791) ก็ได้ให้นิยามและขยายความขอบเขตคำว่าเสรีภาพหนังสือพิมพ์ (Freedom of the press) เพิ่มเติมเพื่อให้ครอบคลุมถึง “สื่อมวลชน” ประเภทอื่นด้วยโดยมองว่า “Freedom of the press” จะต้องไม่นับเฉพาะหนังสือพิมพ์เพียงเท่านั้น (Gilnor & Barron, 1979, p. 9) และให้เรียกเสรีภาพในการพูด (freedom of speech) และเสรีภาพหนังสือพิมพ์รวมกันโดยทั่วไปว่าเป็นเสรีภาพในการแสดงออก (freedom of expression) (The Lincoln University, 2014) ซึ่งถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ (Universal Declaration of Human Rights, 1948) จะเห็นได้ว่าแนวคิด

เกี่ยวกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์ในบทบัญญัติของกฎหมายและปฏิญญาสากลนี้ต่างมองเสรีภาพในการแสดงออกเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญและสิทธิดังกล่าวก็ถือว่าเป็นการประกันสิทธิทางการสื่อสารของประชาชนในสังคมในทางกลับกันด้วย

สำหรับการให้ความหมายของนักวิชาการในช่วงแรกมุ่งให้ความสนใจเรื่องเสรีภาพหนังสือพิมพ์จากการควบคุมของรัฐเป็นสำคัญโดยสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมและการเมืองในช่วงระยะเวลาหลังสงครามโลกครั้งที่สอง (Siebert, Peterson, & Schramm, 1956) ดังที่ Lowenstein (1970, p. 129) ได้เน้นย้ำเรื่องความเป็นอิสระของหนังสือพิมพ์ที่จะวิพากษ์วิจารณ์ (critical ability) ได้อย่างเสรีมากขึ้นเว้นแต่เรื่องการดูหมิ่นและอนาจารโดยต้องไม่มีการผูกขาดจากเจ้าของ ความดีนทางเศรษฐกิจและกฎระเบียบในการควบคุมตนเองขององค์กรสื่อ การศึกษาที่ต่อเนื่องตามมา Sandman, Rubin and Suchsman (1976, p. 7) ระบุข้อเรียกร้องที่จำเป็นต่อการแจ้งข่าว คือ เสรีภาพที่จะตีพิมพ์อะไรก็ได้ (free to print) โดยที่ภาครัฐและเอกชนต้องปล่อยให้หนังสือพิมพ์ดำเนินการได้อย่างอิสระและต้องมีเงื่อนไขรับประกันความปลอดภัยต่อการเผยแพร่ความเห็นที่หลากหลายสู่ผู้รับสารด้วยซึ่ง Karpen (1989, p. 396) ได้สรุปใจความสั้น ๆ เรื่องนี้ว่า “เสรีภาพในการแสดงความเห็นของหนังสือพิมพ์นี้ต้องสามารถนำเผยแพร่ออกสู่ประชาชนเพราะการส่งข่าวสารของสื่อมีค่าเท่ากับเป็นเกราะป้องกันการโฆษณาชวนเชื่อจากรัฐ”

ในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 แนวคิดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ได้มุ่งเน้นสิทธิและบทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์เพิ่มขึ้น คือ ต้องทำความเข้าใจ วิเคราะห์นโยบายรัฐ ตรวจสอบสอดส่องแหล่งอำนาจและรายงานให้ประชาชนได้รับทราบโดยคงไว้ซึ่งความเป็นอิสระจากการตรวจสอบและควบคุมจากรัฐ (Vivian, 1993, p. 227; Kovach & Rosenstiel, 2007, p. 51) ซึ่งเป็น “สิทธิ” ที่หนังสือพิมพ์จะทำหน้าที่สื่อได้อย่างเสรี คือ สิทธิในการพิมพ์ (The right to print) อะไรก็ได้ทราบเท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิหรือเป็นอันตรายต่อผู้อื่น สิทธิในการวิพากษ์วิจารณ์ (The right to criticize) และสิทธิในการรายงาน (The right to report) เพราะในสังคมประชาธิปไตย “เสรีภาพหนังสือพิมพ์” ถือเป็นหนึ่งใน 4 ประสิทธิภาพพื้นฐานที่ถูกนำมาใช้เพื่อประเมิน “คุณภาพ” สื่อและประสิทธิภาพของประชาธิปไตยในเวลาเดียวกันด้วย (Agee, Ault, & Emery, 1994, pp. 26-38)

เมื่อศตวรรษที่ 21 เริ่มขึ้นแนวคิดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ยังคงเน้นย้ำเรื่องการไม่ถูกแทรกแซง การมีข้อจำกัดหรือการเซ็นเซอร์และให้ความสำคัญต่อความรับผิดชอบของสื่อที่ต้องอยู่ภายในขอบเขตของกฎหมายและการใช้เสรีภาพอย่างรับผิดชอบมากยิ่งขึ้นโดยหนังสือพิมพ์ต้องมีความเป็นอิสระเพียงพอต่อการปกป้องเสรีภาพในการแสดงความเห็นและความหลากหลายของสารสนเทศสาธารณะ (open public expression) ซึ่งจะต้องไม่ถูกผูกขาดจากเจ้าของสื่อไม่ว่าจะเป็นในส่วนของภาครัฐหรือเอกชน นอกจากนี้ ต้องไม่มีข้อจำกัดสิทธิการตีพิมพ์ (right to publication) การแสดงออกอย่างเสรี (freely expressed) และเสรีภาพที่จะเผยแพร่ (free circulation) เพื่อปกป้องสิทธิได้รู้

(right to know) ของประชาชน (McQuail, 2000, 2003, 2013; Demers, 2005; Czepek, 2009) ยกเว้นแต่เรื่องการทำให้อื่นเสียหาย (libel) การปลุกระดม (sedition) และพฤติกรรมในทางอนาจาร (indecent) เท่านั้นที่ไม่สามารถกระทำได้ (Gove, 2002, p. 906)

จากแนวคิดเกี่ยวกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์ข้างต้นได้สะท้อนถึงความหลากหลาย แต่มีจุดร่วมกันของแนวคิดพื้นฐานสำคัญสรุปได้ว่า “เสรีภาพหนังสือพิมพ์” คือ การที่นักหนังสือพิมพ์สามารถปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชนในสังคมประชาธิปไตยได้โดยเสรีปราศจากข้อจำกัดจากปัจจัยต่าง ๆ โดยต้องสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารและแสดงออกซึ่งความเห็นใด ๆ ได้โดยไม่ถูกแทรกแซงบนพื้นฐานของความรับผิดชอบที่มีประโยชน์ต่อมวลชน

2.1.2 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์จากการศึกษา พบว่า แนวคิดแรกเริ่มต้นจาก Wiggins (1956, pp. 3-4) อธิบายบรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์ “วอชิงตันโพสต์” ซึ่งได้ระบุ “สิทธิหนังสือพิมพ์” ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่สื่อว่าประกอบด้วยสิทธิที่จะได้รับข้อมูลข่าวสารหรือสิทธิได้รู้ (right to know) ของประชาชน สิทธิที่จะตีพิมพ์ข้อมูลข่าวสารได้โดยปราศจากความหวาดกลัวหรือข้อจำกัดก่อนหน้า สิทธิที่จะเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกใดก็ตามรวมถึงวัตถุดิบที่จำเป็นต่อการสื่อสารและสิทธิที่จะเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารใดก็ได้โดยปราศจากการแทรกแซงจากการบังคับใช้ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องจากทั้งภาครัฐและพลเมือง ในเวลาต่อมา Agee, Ault, and Emery (1994, pp. 29-38) ได้ทำการเพิ่มเติมแนวคิดพื้นฐานเสรีภาพหนังสือพิมพ์อเมริกันในเรื่อง “สิทธิ” ที่จะวิพากษ์วิจารณ์ (right to criticize) เข้าไปด้วย ขณะที่ McQuail (2003, p. 256) ให้ความสำคัญกับสิทธิที่จะได้รับข้อมูลข่าวสารหรือสิทธิได้รู้ของประชาชนเป็นหลักเนื่องจากเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญประการแรกต่อการทำหน้าที่สื่อ จากการศึกษาสามารถสรุปโดยจำแนกแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์ออกได้เป็น 4 กลุ่ม ซึ่งทั้งหมดจะอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมายบนพื้นฐานของการไม่ละเมิดสิทธิหรือเป็นอันตรายต่อผู้อื่น ดังนี้

1. เสรีภาพในการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร (freedom of information) หมายถึง การที่นักหนังสือพิมพ์สามารถรับรู้หรือเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารได้โดยไม่มีข้อจำกัดหรือถูกปฏิเสธเพื่อตอบสนองต่อสิทธิได้รู้ของประชาชน

2. เสรีภาพในการแสดงความเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ (freedom of criticism) หมายถึง การที่นักหนังสือพิมพ์สามารถแสดงทัศนะ ความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์สาธารณะอื่นใดบนพื้นฐานข้อเท็จจริงที่ถูกต้องเพื่อดูแล ควบคุม และสอดส่องในฐานะสุนัขเฝ้าบ้านได้

3. เสรีภาพในการเขียน พิมพ์และตีพิมพ์ข้อมูล (freedom of printing) หมายถึง การที่นักหนังสือพิมพ์สามารถเขียนหรือตีพิมพ์ข้อมูลที่แสวงหามาได้โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการเซ็นเซอร์หรือการตรวจตราเนื้อหา ก่อนการพิมพ์ทั้งจากภาครัฐหรือกลุ่มบุคคลอื่นใด

4. เสรีภาพในการแจกจ่ายและเผยแพร่ (freedom of dissemination) หมายถึง การที่นักหนังสือพิมพ์สามารถนำเสนอ รายงานและส่งข้อมูลข่าวสารที่แสวงหา แสดงความคิดเห็นและเขียนหรือตีพิมพ์ออกมาเป็นรูปเล่มรายงานไปสู่ภาคประชาชนได้โดยไม่ถูกบังคับหรือถูกจำกัดการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของหนังสือพิมพ์

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ด้านข้างต้นนี้จะถูกนำมาใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อพัฒนาตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย

2.1.3 ตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ (Press Freedom Index)

การพัฒนา “ตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์” โดยองค์การระหว่างประเทศได้เริ่มต้นมีการศึกษาและพัฒนาอย่างจริงจังในช่วงทศวรรษที่ 1980 ซึ่งก่อนหน้านี้งานวิจัยในประเทศเหล่านี้จะอยู่ในความสนใจของกลุ่มนักวิชาการเป็นหลัก (Gunaratne, 2002, pp. 349-350; Becker, Vlad, & Nusser, 2007, pp. 7-8) แม้บรรดาคณะกรรมาธิการระหว่างประเทศส่วนใหญ่มีการก่อตั้งองค์กรขึ้นมาก่อนช่วงระยะเวลานั้นเป็นเวลานานแล้วก็ตามแต่ประเด็นในการศึกษา ยังคงให้ความสำคัญต่อเสรีภาพในด้านอื่นมากกว่า เช่น ประเด็นทางการเมืองและสังคมโดยเฉพาะเรื่องการสนับสนุนและเผยแพร่ประชาธิปไตย (Writers in Prison Committee, 2014; Friedrich Ebert Stiftung, 2014; International Federation of Journalists, 2014; Freedom House, 2014; International Press Institute, 2014a; International Research and Exchanges Board, 2014b; Committee to Protect Journalist, 2014a, 2014b; Reporters Without Borders, 2014a, 2014b; World Association of Newspapers and News Publishers, 2014a)

การพัฒนาตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์เริ่มมีการพัฒนาอย่างจริงจังบนพื้นฐานของแนวคิด ปรัชญาและทฤษฎีที่อยู่เบื้องหลังของแต่ละองค์กรซึ่งแตกต่างกันไป (Gunaratne, 2002; Holtz-Bacha, 2004, 2007; Becker, Vlad & Nusser, 2007) ถึงกระนั้น Czepek (2009, p. 37) เชื่อว่าเสรีภาพหนังสือพิมพ์สามารถประเมินหรือวัดระดับความมีเสรีภาพได้หากอยู่บนพื้นฐานของการมีกรอบที่ใช้ในการพิจารณา นับตั้งแต่ปี 1979 “ฟรีดอมเฮ้าส์” (Gunaratne, 2002, p. 350) คือ องค์กรระหว่างประเทศแห่งแรกที่ศึกษาระบบสื่อสิ่งพิมพ์ทั่วโลกภายใต้มาตราที่ 19 ของปฏิญญาสากลแห่งสิทธิมนุษยชน 1948 (Universal Declaration of Human Rights, 1948) ด้วยดัชนีเสรีภาพสื่อ (Press Freedom Index) โดยตัวชี้วัดนี้จะให้ความสนใจเฉพาะเสรีภาพของเนื้อหาจากการควบคุมเพียงอย่างเดียวเท่านั้นโดยไม่ได้นำถึงความรับผิดชอบของสื่อ (press responsibility) ที่ควรต้องมีต่อสังคมแต่อย่างใด (Freedom House, 2010)

การศึกษาเสรีภาพหนังสือพิมพ์ที่ความเข้มข้นมากขึ้นในช่วงทศวรรษที่ 1990 เนื่องจากมีองค์กรระหว่างประเทศอื่นเข้าร่วมพัฒนาตัวชี้วัดที่ใช้ศึกษาในประเด็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพและสวัสดิภาพผู้สื่อข่าวเพิ่มเติม โดยคณะกรรมการปกป้องผู้สื่อข่าว (Committee to Protect Journalist, 2013) เสนอผลการศึกษา Journalists Killed ในปี 1992 สถาบันหนังสือพิมพ์ระหว่างประเทศ (International Press Institute, 2014b) จัดทำรายงาน World Press Freedom Review (Death Watch) ซึ่งเกี่ยวข้องกับสาเหตุและอัตราการเสียชีวิตของผู้สื่อข่าวในปี 1997 และปีถัดมา (1998) สมาคมสื่อหนังสือพิมพ์และผู้ผลิตสื่อสิ่งพิมพ์โลก (World Association of Newspapers and News Publishers, 2014b) ได้รายงานผลการศึกษา Journalists Killed อีกครั้งเพื่อบ่งชี้ให้เห็นถึงความรุนแรงของปัญหาการละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้สื่อข่าว

ภายหลังปี 2000 องค์กรต่าง ๆ ได้มีการปรับตัวชี้วัดเสรีภาพใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคมมากขึ้นและมีองค์กรอื่น ๆ เข้าร่วมในการศึกษาเสรีภาพสื่อเพิ่มเติมเพราะนอกจากเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินเสรีภาพหนังสือพิมพ์ที่ต้องไม่ถูกละเมิดแล้ว (International Federation of Journalists, 2007; Pen International, 2010) การเกิดขึ้นของสื่อใหม่และความรับผิดชอบในวิชาชีพก็เป็นส่วนหนึ่งที่ต้องมาควบคู่กันกับการประเมินสิทธิเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ด้วยเช่นกัน (Friedrich Ebert Stiftung, 2010a, 2010b; Reporters Without Borders, 2013a, 2013b; International Research and Exchanges Board, 2014a)

จากการศึกษาตัวชี้วัดเสรีภาพสื่อที่พัฒนาขึ้นโดยองค์กรระหว่างประเทศทั้ง 9 แห่งข้างต้น พบว่า หลายองค์กรมีแนวคิดต่อการประเมินเสรีภาพสื่อในหลายมิติที่แตกต่างกันเนื่องจากมีความต่างในเรื่องกรอบแนวคิดทฤษฎีที่อยู่เบื้องหลัง อย่างไรก็ตาม ในความแตกต่างเหล่านี้ได้ปรากฏความสอดคล้องของตัวชี้วัดที่ใช้สำหรับประเมินเสรีภาพสื่อด้วยเช่นกันโดยสามารถสรุปตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ที่สอดคล้องกันได้ (International Federation of Journalists, 2007; Pen International, 2010; Friedrich Ebert Stiftung, 2010a, 2010b; Freedom House, 2010; Committee to Protect Journalist, 2013; Reporters Without Borders, 2013a, 2015; International Press Institute, 2014b; International Research and Exchanges Board, 2014c; World Association of Newspapers and News Publishers, 2014b) ดังนี้

1. การส่งเสริมสิทธิเสรีภาพหนังสือพิมพ์ของภาคประชาชน
2. ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพนักหนังสือพิมพ์โดยบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ
3. ความสามารถในการวิพากษ์วิจารณ์ผู้มีอำนาจรัฐ/อำนาจทุนได้อย่างไม่หวาดกลัวของนักหนังสือพิมพ์
4. ความเหมาะสมของขั้นตอนที่ใช้ดำเนินคดีทางกฎหมายต่อหนังสือพิมพ์

5. การมีมาตรฐานและความยุติธรรมในดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐในขั้นตอนต่าง ๆ
ของการดำเนินคดีทางกฎหมาย
6. ความเข้มแข็งเป็นเอกภาพของสมาคมวิชาชีพ
7. ความสมดุลและหลากหลายของสัดส่วนผู้ลงโฆษณา
8. ความสามารถของนักหนังสือพิมพ์ที่จะก่อตั้งสหภาพแรงงาน/สหภาพ
ในวิชาชีพได้โดยไม่ถูกจำกัด
9. การไม่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้มีอำนาจรัฐ/องค์กรธุรกิจของเจ้าของ
หนังสือพิมพ์
10. การมีนโยบายให้อิสระในการรายงานข่าวแก่นักหนังสือพิมพ์จากเจ้าของสื่อ
11. การไม่ผูกขาดในกิจการหนังสือพิมพ์และกิจการข้ามสื่อของเจ้าของสื่อ
12. ความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิเสรีภาพและจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์
13. การยึดมั่นในอุดมการณ์วิชาชีพของนักหนังสือพิมพ์
14. การมีข่าวสืบสวนในประเด็นประโยชน์สาธารณะในปริมาณที่เหมาะสม
15. การมีทิศทาง ความรอบด้านและสมดุลในข่าวเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ/
ความขัดแย้ง
16. การมีการจัดฝึกอบรม ประชุมและสัมมนาระดับมืออาชีพในวิชาชีพ
จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปตัวชี้วัดเสรีภาพ
หนังสือพิมพ์ในเบื้องต้นได้ ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1

ตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดและทฤษฎี

องค์กรดำเนินการ ตัวชี้วัด	Writers in Prison Committee, International PEN, 1921	Friedrich Ebert Stiftung, 1925	International Federation of Journalists, 1926	Freedom House, 1941	International Press Institute, 1950	International Research and Exchanges Board, 1968	Committee to Protect Journalist, 1981	Reporters Without Borders, 1985	WANIFRA, 2009
1. การส่งเสริมสิทธิเสรีภาพ หนังสือพิมพ์ของภาค ประชาชน		X				X			
2. ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ นักหนังสือพิมพ์โดย บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ		X		X		X		X	
3. ความสามารถในการ วิพากษ์วิจารณ์ผู้มีอำนาจรัฐ/ อำนาจทุนได้อย่างไม่ หวาดกลัวของ นักหนังสือพิมพ์	X		X	X	X		X	X	X
4. ความเหมาะสมของขั้นตอนที่ ใช้ดำเนินคดีทางกฎหมายต่อ หนังสือพิมพ์						X		X	
5. การมีมาตรฐานและความ ยุติธรรมในดุลยพินิจของ เจ้าหน้าที่รัฐในขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินคดีทาง กฎหมาย						X		X	
6. ความเข้มแข็งเป็นเอกภาพ ของสมาคมวิชาชีพ				X		X			
7. ความสมดุลและหลากหลาย ของสัดส่วนผู้ลงโฆษณา						X		X	

ตารางที่ 2.1

ตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดและทฤษฎี (ต่อ)

องค์กรดำเนินการ ตัวชี้วัด	Writers in Prison Committee, International PEN, 1921	Friedrich Ebert Stiftung, 1925	International Federation of Journalists, 1926	Freedom House, 1941	International Press Institute, 1950	International Research and Exchanges Board, 1968	Committee to Protect Journalist, 1981	Reporters Without Borders, 1985	WANIFRA, 2009
8. ความสามารถของ นักหนังสือพิมพ์ที่จะก่อตั้ง สหภาพแรงงาน/สหภาพใน วิชาชีพได้โดยไม่ถูกจำกัด		X		X				X	
9. การไม่มีความสัมพันธ์ส่วนตัว กับผู้มีอำนาจรัฐ/องค์กรธุรกิจ ของเจ้าของหนังสือพิมพ์		X		X		X			
10. การมีนโยบายให้อิสระใน การรายงานข่าวแก่ นักหนังสือพิมพ์จากเจ้าของ สื่อ		X		X		X			
11. การไม่ผูกขาดในกิจการ หนังสือพิมพ์และกิจการข้าม สื่อของเจ้าของสื่อ		X		X		X		X	
12. ความรู้ความเข้าใจในเรื่อง สิทธิเสรีภาพและจริยธรรม ของนักหนังสือพิมพ์		X				X			
13. การยึดมั่นในอุดมการณ์ วิชาชีพของนักหนังสือพิมพ์		X		X		X		X	
14. การมีข่าวสืบสวนในประเด็น ประโยชน์สาธารณะใน ปริมาณที่เหมาะสม		X				X		X	

ตารางที่ 2.1

ตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดและทฤษฎี (ต่อ)

องค์กรดำเนินการ ตัวชี้วัด	Writers in Prison Committee, International PEN, 1921	Friedrich Ebert Stiftung, 1925	International Federation of Journalists, 1926	Freedom House, 1941	International Press Institute, 1950	International Research and Exchanges Board, 1968	Committee to Protect Journalist, 1981	Reporters Without Borders, 1985	WANIFRA, 2009
15. การมีทิศทาง ความรอบ ด้านและสมดุลในข่าว เกี่ยวกับประโยชน์ สาธารณะ/ความขัดแย้ง						X		X	
16. การมีการจัดฝึกอบรม ประชุมและสัมมนาระดับ มืออาชีพในวิชาชีพ		X				X		X	

X = ตัวชี้วัดปรากฏในวรรณกรรม

การศึกษานี้ นำ “ตัวแปร” ที่เกี่ยวข้องกับการบ่งชี้เสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยซึ่งวิเคราะห์ได้จากการทบทวนวรรณกรรมไปเป็นกรอบตัวแปรในเบื้องต้นเพื่อสังเคราะห์ร่วมกับตัวแปรที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งจะนำไปสู่การตอบคำถามการวิจัยว่าองค์ประกอบและตัวชี้วัดเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยมีอะไรบ้างและเป็นอย่างไรต่อไป

2.2 กรอบทฤษฎีทางด้านเสรีภาพสื่อมวลชน

การศึกษานี้ใช้การบูรณาการแนวคิดทฤษฎีเพื่อให้อธิบายถึงปัจจัยที่สามารถส่งผลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยได้อย่างครอบคลุม โดยมีแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการเชื่อมโยงตัวแปรต่าง ๆ ขึ้นเป็นแบบจำลองฯ ตามรายละเอียดที่ปรากฏ ดังนี้

ในทัศนะนักวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่สามารถส่งผลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์นั้นมีแนวคิดในเรื่องเสรีภาพสื่อแตกต่างกันไปบ้างขึ้นกับช่วงเวลาที่ทำการศึกษาของแต่ละบุคคล ซึ่งต่างก็มีข้อมูลมาสนับสนุนความคิดของตนอย่างหนักแน่น อย่างไรก็ตาม ความต่างในแนวคิดเหล่านี้

ปรากฏ “จุดร่วมกัน” อยู่บนพื้นฐานของเสรีภาพสื่อสองประการที่ถูกกล่าวถึงควบคู่กันจนแยกไม่ออก (Hocking, 1947, p. 54) คือ

1) เสรีภาพจากการควบคุมของปัจจัยต่าง ๆ หรือเสรีภาพจากข้อจำกัดภายนอกและการถูกบีบบังคับ (compulsion) ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมพื้นฐานของการดำเนินงานสื่อที่สามารถเป็นตัวควบคุมหรือเป็นอุปสรรคจนทำให้นักหนังสือพิมพ์ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่สื่อตามพันธกิจได้อย่างเสรี (Siebert et al., 1969; Hiebert et al., 1975; McQuail, 1983; Herman & Chomsky, 1988; Agee, Ault & Emery, 1994; Watson & Hill, 2003, p. 172; Barran & Davis, 2009; Sandman, Rubin and Sachsman, 1976, 1982)

2) เสรีภาพเพื่อสาธารณะหรือเสรีภาพเพื่อบรรลุถึงเป้าหมายต่าง ๆ ที่ถูกกำหนดขึ้นด้วยการมีสำนึกในจริยธรรมของวงการวิชาชีพและความต้องการของสังคมจนเกิดเป็นบรรทัดฐานของการทำหน้าที่สื่อที่ต้องมุ่งเพื่อประโยชน์ของสังคมเป็นหลักโดยจะแสดงให้เห็นถึงการมีความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ที่มีต่อสาธารณะ (Hutchins Commission, 1947; Siebert et al., 1969; Sandman, Rubin, & Sachsman, 1976, 1982; Merrill, 1997; McQuail, 2010)

ดังนั้น แนวคิดทฤษฎีที่ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาจึงอยู่บนพื้นฐานเสรีภาพสื่อทั้งสองประการข้างต้นโดยจำแนกออกเป็นสามกลุ่มทฤษฎีหลักและมีรายละเอียดพอสังเขป ดังนี้

2.2.1 ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน (Four Theories of the Press)

ในปี 1956 Siebert et al. เริ่มรวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับเสรีภาพสื่อซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิดของนักวิชาการที่ศึกษาตราจนปัจจุบัน (Eun-SuK SA, 2013, p. 163) โดยเชื่อว่าโครงสร้างทางสังคมและการเมืองจะเป็นระบบควบคุมสื่อมวลชนในสังคมได้ (Siebert et al., 1969, pp. 1-2) จากสมมติฐานดังกล่าวนำมาสู่การจำแนก “ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน” ได้แก่

2.2.1.1 ทฤษฎีอำนาจนิยม (The Authoritarian Theory)

แนวคิดได้ก่อตัวขึ้นในช่วงที่ความคิดเชิงอำนาจกำลังแพร่หลายและเป็นทฤษฎีการสื่อสารมวลชนที่เก่าแก่ที่สุดโดยมีจุดเริ่มต้นในศตวรรษที่ 16 จนถึงปลายยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ (Renaissance) ในยุคนี้ “ความจริง” (truth) จะถูกกำหนดจากกลุ่มอำนาจ ดังนั้น “สิ่งพิมพ์” ซึ่งเป็นสื่อมวลชนจึงมีหน้าที่รับใช้รัฐโดยต้องรับผิดชอบต่อเนื้อหาและอยู่ในความดูแลของรัฐ (Siebert et al., 1969, pp. 19-25) ด้วยเหตุนี้ หนังสือพิมพ์จึงไม่สามารถกระทำการใดที่เป็นการล่วงละเมิด เบี่ยงเบน รุกล้ำหรือทำลายอำนาจรัฐได้ทั้งเรื่องค่านิยม ศีลธรรมสังคมและการเมืองโดยการเซ็นเซอร์หรือการตรวจตราเนื้อหาจะมีความชอบธรรมและสามารถกระทำได้เพื่อบังคับให้หนังสือพิมพ์ต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่วางไว้ทั้งของผู้กุมอำนาจรัฐและที่องค์กรสื่อได้ระบุขึ้น (McQuail, 1983, pp. 85-86) ผ่านรูปแบบการควบคุม คือ การผูกขาดสิทธิการตีพิมพ์ การใช้ระบบการออกใบอนุญาต (licensing

system) ร่วมกับการตรวจพิจารณาเนื้อหาและการฟ้องร้องดำเนินคดีทางกฎหมายที่อนุญาตให้ปัจเจกสามารถฟ้องร้องสื่อมวลชนที่เผยแพร่ข้อมูลที่เป็นภัยต่อผู้มีอำนาจได้ด้วยข้อกล่าวหา “การก่อกบฏ” และ “การก่อกบฏ” ฉะนั้นหนังสือพิมพ์จะมีสิทธิเสรีภาพได้ทราบเท่าที่ได้รับอนุญาต (Altschull, 1995)

นอกจากนี้ ปรากฏวิธีการควบคุมเพื่อปกป้องผู้มีอำนาจด้วยรูปแบบอื่น เช่น การผลิตสิ่งพิมพ์ของรัฐ การให้เงินสนับสนุนสำนักพิมพ์เอกชน การฟ้องร้องบรรณาธิการฝ่ายตรงข้าม การให้สินบน การใช้ระบบภาษีพิเศษที่จำกัดการแพร่กระจายและกำไรหนังสือพิมพ์ (Agee, Ault, & Emery, 1994, p. 27; Barran & Davis, 2009, p. 100) และอิทธิพลที่เกิดจากความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์อย่างไม่เป็นทางการ (patronate system) ผ่านการสนับสนุนทางการเงินโดยตรงหรือการใช้อิทธิพลของตนซึ่งส่วนใหญ่มักพบในประเทศที่กำลังพัฒนา (Altschull, 1995, p. 52) โดย McQuail (2013) ได้สรุปการใช้อิทธิพลแบบอำนาจนิยมนี้จะปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนในข้อกฎหมาย ภาวะเบียดและการใช้อำนาจอย่างไม่เป็นทางการของผู้มีอำนาจต่อนักหนังสือพิมพ์

2.2.1.2 ทฤษฎีเสรีนิยม (The Libertarian Theory)

“ทฤษฎีเสรีนิยม” มีจุดเริ่มต้นจากแนวคิดของ John Milton, John Locke, John Stuart Mill และความก้าวหน้าทางปัญญาในยุคแห่งการรู้แจ้ง (Enlightenment) ที่เชื่อในเรื่องของการเข้าถึงความจริงโดยการใช้ความคิดและเหตุผล (Siebert et al., 1969, p. 6) ด้วยอิทธิพลของแนวคิดนี้จึงส่งผลให้ทฤษฎีเสรีนิยมกำหนดให้ “มนุษย์” ต้องใช้เหตุผลและการใคร่ครวญของตนเป็นหลัก (Self-righting process) เมื่อต้องเผชิญกับข้อเท็จจริงที่ขัดแย้งกันโดยไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามคำสั่งหรือการชี้นำจากชนชั้นผู้ปกครองอีกต่อไป ดังนั้น “หนังสือพิมพ์” ในยุคนี้จึงเป็นสื่อที่มีขึ้นเสมือนเป็นเครื่องมือที่ช่วยค้นหาความจริงในสังคมโดยการนำเสนอหลักฐานและข้อโต้แย้งอื่นใดให้ประชาชนสามารถตรวจสอบเกี่ยวกับนโยบายและการทำงานของรัฐบาลได้

ด้วยเหตุนี้ จึงสำคัญยิ่งที่หนังสือพิมพ์ต้องมีความเป็นอิสระในวิชาชีพมากเพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่สื่อภายในองค์กรของตน กล่าวคือ “ภาครัฐ” ทั้งหน่วยงานของรัฐแหล่งข่าวและผู้ลงโฆษณาต้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องใดต่อการทำงานและตลาดสื่อมวลชนควรถูกกำกับและดูแลโดยภาคธุรกิจ (McQuail, 2013, pp. 118-128) ทั้งนี้ เพื่อให้หนังสือพิมพ์สามารถทำความจริงให้ปรากฏและนำเสนอข้อมูลข่าวสารได้อย่างหลากหลาย ยุติธรรมและเป็น “ตลาดเสรีทางความคิด” สำหรับประชาชนทุกกลุ่มให้สามารถเข้าถึงหนังสือพิมพ์ได้อย่างเท่าเทียมซึ่งการทำหน้าที่ในเชิงสอดส่องและตรวจสอบโดยการวิพากษ์วิจารณ์และแสดงความเห็นใดเกี่ยวกับรัฐบาลและกลุ่มอำนาจนั้นต้องไม่ถูกลงโทษเว้นแต่การทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ละเมิดความเป็นส่วนตัวหรือเป็นการทำลายความมั่นคงของรัฐ (Siebert et al., 1969, pp. 3-4) นอกจากนี้ บุคคลทั่วไปต้องสามารถดำเนินหน้าที่สื่อทั้งในและต่างประเทศได้อย่างเสรีโดยไม่จำเป็นต้องขออนุญาตจากรัฐและต้องไม่มี

ข้อจำกัดใดทางกฎหมายเช่นเดียวกับการเป็นเจ้าของสื่อต้องไม่มีการผูกขาด (Sandman, Rubin, & Sachsman, 1976, p. 168, 1982, p. 175; McQuail, 1983, pp. 89-90)

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ควบคุมหนังสือพิมพ์ในสังคมประชาธิปไตยและเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปก็คือการดำเนินคดีและการพิจารณาคดีตามกฎหมายเพื่อปกป้องชื่อเสียงของปัจเจกและศีลธรรมของสังคมเป็นสำคัญ (Siebert et al., 1969, pp. 52-55) อย่างไรก็ตาม Curran & Seaton (2010, pp. 326-332) วิเคราะห์ว่าหลักเสรีนิยมนี้นี้มีข้อจำกัดในตัวเองอย่างเด่นชัดซึ่งเป็นอุปสรรคต่อ “เสรีภาพในการตีพิมพ์” (freedom to publish) ในตลาดเสรี (free market) จนทำให้หนังสือพิมพ์ถูกคุกคามเสรีภาพสื่อด้วยอิทธิพลเชิงพาณิชย์ (Altschull, 1995, p. 52) คือ 1) การที่ต้นทุนการเข้าสู่ธุรกิจสื่อที่สูงขึ้นทำให้หนังสือพิมพ์มีความรับผิดชอบต่อชนอย่งน้อยลง 2) มีการผูกขาดธุรกิจสื่อโดยเจ้าของหนังสือพิมพ์ยักษ์ใหญ่เพียงไม่กี่รายทำให้เกิดการจำกัดการหมุนเวียนของข่าวสาร 3) การที่หนังสือพิมพ์เป็นธุรกิจประเภทหนึ่งในเครือของบริษัทขนาดใหญ่ (Conglomerates) สายสัมพันธ์นี้ทำให้ข้ออ้างที่ว่าต้องทำหน้าที่เพื่อสาธารณะโดยไม่มีส่วนได้เสียในผลประโยชน์อื่นใดของหนังสือพิมพ์อ่อนแอลงและ 4) ความล้มเหลวของตลาดเสรีทั้งสามประการข้างต้นได้ทำลายกระบวนการทำงานอย่างมีเสรีภาพจนส่งผลให้หนังสือพิมพ์มีจำนวนลดลงและทำให้คู่แข่งที่เป็นสื่ออิสระขนาดเล็กล้มหายไป

2.2.1.3 ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม (The Social Responsibility Theory)

“ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม” ก่อตัวขึ้นจากการปฏิบัติทางการสื่อสารและความสงสัยในแนวทางของปรัชญาเสรีนิยมก่อนหน้านี้ (Siebert et al., 1969, p. 6) โดยเป็นทฤษฎีเสรีนิยมใหม่ที่เน้นการเชื่อมโยงกับรายงานของคณะกรรมการฮัทชิน (The Hutchins Commission) ที่ดำเนินการศึกษาสื่อหนังสือพิมพ์ (press) และนำเสนอรายงานในปี 1947 โดยผลการศึกษานี้ได้ตำหนิหนังสือพิมพ์ที่ขาดความรับผิดชอบต่อสังคมเนื่องจากมีพฤติกรรม คือ หนังสือพิมพ์มักใช้อำนาจเพื่อเป้าหมายของตนโดยเฉพาะเจ้าของสื่อได้มีการเผยแพร่ความเห็นส่วนตัวในเรื่องการเมือง เศรษฐกิจ และมักยอมจำนนต่อกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่โดยเปิดโอกาสให้ผู้ลงโฆษณามีโอกาสเข้ามาควบคุมนโยบายและเนื้อหาของสื่อได้จนทำให้การเข้าสู่อุตสาหกรรมสื่อมวลชนของผู้ประกอบการรายใหม่มีความยากลำบาก นอกจากนี้ หนังสือพิมพ์ยังให้ความสนใจต่อเรื่องผิวเผินที่เร้าอารมณ์และขาดสาระซึ่งรวมถึงการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล การนำเสนอเรื่องราวที่เป็นอันตรายต่อศีลธรรมและการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Siebert et al., 1969, pp. 78-79) นับจากนั้นเป็นต้นมาคำวิจารณ์เหล่านี้ก็ยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่องจนนำไปสู่การเรียกร้องให้หนังสือพิมพ์ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากยิ่งขึ้น (Merrill, 1997, p. 1)

ด้วยเหตุนี้ หนังสือพิมพ์จึงจำเป็นต้องมีพันธกิจสำคัญโดยต้องเป็นที่ไว้วางใจหรือเชื่อถือได้ทั้งต่อนายจ้างและตลาดผู้บริโภคโดยในการดำเนินงานด้านข่าวต้องมีมาตรฐาน

วิชาชีพ คือ 1) ข่าวต้องเป็นความจริง ถูกต้อง เป็นกลาง เที่ยงตรง ยุติธรรม สมดุล วัตถุวิสัย เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ เป็นหน่วยสืบสวนประจำวันที่สมบูรณ์และทำให้เป้าหมายรวมถึงค่านิยมของสังคมมีความชัดเจน 2) หนังสือพิมพ์ต้องยอมรับและปฏิบัติหน้าที่ให้ลุล่วงตามหลักเกณฑ์ทางจริยธรรมและบรรทัดฐานของวิชาชีพโดยการให้พื้นที่สาธารณะเพื่อแลกเปลี่ยนความเห็นซึ่งจะเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายของสังคมที่เป็นภาพตัวแทนของคนทุกกลุ่ม 3) หลีกเลี่ยงการนำไปสู่อาชญากรรม ความรุนแรงหรือความไม่สงบโดยสาธารณะมีสิทธิคาดหวังในมาตรฐานระดับสูงจากหนังสือพิมพ์ได้ และ 4) ในการปฏิบัติหน้าที่เหล่านี้หนังสือพิมพ์ควรต้องเป็นอิสระและควบคุมกันเองภายใต้กรอบแห่งกฎหมายและสถาบันที่ดำรงอยู่ อย่างไรก็ตาม ภายใต้สภาพแวดล้อมบางประการ “รัฐบาล” สามารถเข้าแทรกแซงหนังสือพิมพ์เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของสาธารณะได้ (Hutchins Commission, 1947; Siebert et al., 1969; Sandman, Rubin & Sachsman, 1976, 1982; McQuail, 2010, 2013)

ในศตวรรษที่ 20 บรรดากลุ่มอุตสาหกรรมผู้ผลิตสิ่งพิมพ์จึงยิ่งเน้นย้ำถึงความสำคัญของบทบาทหน้าที่สื่อที่ต้องดำเนินไปพร้อมกับการมีตำแหน่งเอกสิทธิ์ภายใต้รัฐธรรมนูญมากขึ้นโดยการร่วมกันสร้างหลักเกณฑ์ทางจริยธรรมวิชาชีพ (The Canons of Journalism) (Siebert et al., 1969) เพื่อเรียกร้องให้หนังสือพิมพ์ทุกฉบับปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดอย่างเคร่งครัดเพื่อให้การทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์นั้นเป็นไปอย่างรับผิดชอบ จริงใจต่อสวัสดิการสาธารณะ ปราศจากอคติส่วนตัว มีความยุติธรรมและเหมาะสมรวมถึงให้ความเคารพต่อสิทธิส่วนบุคคล กล่าวคือในการทำหน้าที่สื่อของหนังสือพิมพ์ไม่ได้มีสิทธิใช้เสรีภาพตามที่ได้เรียกร้องมาโดยตลอดเพียงเท่านั้นแต่ต้องมาพร้อม ๆ กับความรับผิดชอบในการใช้เสรีภาพที่มีอยู่นั้นด้วยเช่นกัน

2.2.1.4 ทฤษฎีโซเวียตคอมมิวนิสต์ หรือเบ็ดเสร็จนิยม (The Soviet Communist Theory)

“ทฤษฎีโซเวียตคอมมิวนิสต์” หรือ “เบ็ดเสร็จนิยม” มีรากฐานทฤษฎีมาจากแนวคิดของ Karl Marx, Vladimir Lenin, Joseph Stalin และบรรดาผู้นำเผด็จการของพรรคคอมมิวนิสต์ (Siebert et al., 1969, p. 6) ซึ่งเป็นแนวคิดอำนาจนิยม (Authoritarianism) รูปแบบใหม่ที่ถือกำเนิดขึ้นมาเป็นคู่ขนานเพื่อท้าทายต่อแนวคิดเสรีนิยมในช่วงเวลาใกล้เคียงกัน โดยทฤษฎีโซเวียตคอมมิวนิสต์เชื่อว่าการคงไว้ซึ่งตำแหน่งและอำนาจของพรรคการเมืองในโซเวียตเพื่อการปกครองประเทศนั้นมีความสำคัญ ดังนั้น สื่อมวลชนที่ดำเนินงานอยู่จึงสามารถถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารเพื่อให้การใช้อำนาจของผู้ปกครองสามารถบรรลุถึงเป้าหมายตามที่ปรัชญาการเมืองของประเทศกำหนดไว้ได้ (Siebert et al., 1975, pp. 20-26) หรือกล่าวได้ว่าไม่มีสื่อมวลชนประเทศใดในประวัติศาสตร์ของโลกนี้ที่ถูกควบคุมการทำหน้าที่อย่างเข้มงวดเช่นนี้ดังที่สื่อมวลชนในโซเวียตต้องประสบด้วยรูปแบบการควบคุมเฉพาะตัวของตน คือ 1) สื่อมวลชนในโซเวียตมี “รัฐ” เป็นเจ้าของ ดังนั้น จึงทำให้แรงจูงใจในการใช้สื่อเพื่อแสวงหาผลกำไรได้ถูกกำจัดออกไป และ 2) “รัฐ” เป็นทั้งผู้ให้

การรับรองและผู้ควบคุมสื่อมวลชนผ่านการใช้อำนาจในระบบพรรคโดยการสั่งการ การวิพากษ์วิจารณ์ และการเซ็นเซอร์เพื่อการโฆษณาชวนเชื่อและสร้างความเป็นเอกภาพต่อมวลชน ด้วยเหตุนี้ สื่อมวลชนจึงไม่มีสิทธิตั้งคำถามใดถึงอุดมการณ์หลักถึงแม้ว่าจะสามารถวิพากษ์วิจารณ์ที่ตัวพรรคได้ก็ตาม (Siebert et al., 1969, pp. 116-126; Sandman, Rubin, & Sachsman, 1976, p. 166, 1982, pp. 173-174) โดย Shoemaker and Reese (1996, pp. 63-251) สรุปใจความสำคัญทฤษฎีนี้ว่า ประชากรการเมืองของประเทศในเรื่องรูปแบบการปกครองที่ปรากฏในทฤษฎีโซเวียตคอมมิวนิสต์ สามารถเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการทำหน้าที่สื่อทั้งระดับนักวิชาชีพและระดับองค์กรสื่อได้ ขณะที่ประเด็นอื่น ๆ (พีระ จิโรสถ, 2548, น. 151) ประกอบด้วย

1. หนังสือพิมพ์ต้องเป็นผู้รับใช้และให้บริการแก่รัฐโดยต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของหน่วยงานรัฐและรับใช้ชนชั้นแรงงาน ดังนั้น จึงไม่ควรมีเจ้าของเป็นเอกชน
2. หนังสือพิมพ์ต้องปฏิบัติหน้าที่ในทางที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยต้องร่วมขัดเกลาสังคมไปสู่บรรทัดฐานที่ทฤษฎีโซเวียตต้องการรวมถึงต้องผลักดันให้เกิดความเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงโดยต้องตอบสนองต่อความปรารถนาและความต้องการของผู้รับสาร
3. หนังสือพิมพ์ควรให้ความเห็นแก่สังคมอย่างสมบูรณ์ตามหลักแนวคิดของมาร์กและเลนิน ดังนั้น สังคมจึงมีสิทธิเซ็นเซอร์ ตรวจสอบเนื้อหาหรือใช้วิธีทางกฎหมายอื่นใดเพื่อปกป้อง ป้องกันและลงโทษต่อการเผยแพร่ข้อมูลที่อาจเป็นปฏิปักษ์กับแนวทางดังกล่าวของสังคม
4. หนังสือพิมพ์ควรสนับสนุนความเคลื่อนไหวในความก้าวหน้าทั้งในและต่างประเทศ ดังนั้น สังคมจึงจำเป็นต้องมีนักหนังสือพิมพ์ที่เป็นนักวิชาชีพที่มีความรับผิดชอบ มีความมุ่งมั่นและมีแนวคิดที่สอดคล้องกับผลประโยชน์สูงสุดของสังคมตามแนวคิดโซเวียตคอมมิวนิสต์

กล่าวโดยสรุป “ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน” เป็นแนวคิดเกี่ยวกับเสรีภาพในการทำงานของหนังสือพิมพ์บนสมมติฐานว่า “โครงสร้างทางสังคมและการเมือง” จะเป็นตัวกำหนดระบบการควบคุมสื่อในสังคมและคุณลักษณะภาพรวมของสถาบันทางสังคมจะเป็นตัวกำหนดรูปแบบสื่อของสังคมในภาพรวมด้วย (Siebert et al., 1975, pp. 20-26) ดังนั้น การทำความเข้าใจในระบบสื่อและทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ได้อย่างแท้จริงนั้นจึงจำเป็นต้องพิจารณาที่ระบบสังคม ความสัมพันธ์ที่สังคมมีต่อสื่อและความเชื่อพื้นฐานที่สังคมได้ยึดถือ

อย่างไรก็ตาม มีข้อวิพากษ์วิจารณ์มากมายต่อกลุ่มทฤษฎีนี้ด้วยเหตุที่ขาดความทันสมัยโดยสะท้อนรูปแบบลักษณะสื่อช่วงสงครามเย็นและเป็นอเมริกันมากเกินไป (American agenda) จนไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับประเทศที่ไม่ได้มีสภาพสังคมแบบตะวันตกได้ (Nerone, 1995, p. 1; McQuail, 2010, pp. 175-177) ขณะที่ข้อวิพากษ์อื่น ประกอบด้วย

1. ทฤษฎีการสื่อสารมวลชนเรียบง่ายขึ้นเกินไป (oversimplified) (Nerone, 1995, p. 20) จนไม่สามารถอธิบายเสรีภาพสื่อมวลชนในสังคมที่ซับซ้อนได้ (McQuail, 2005, p. 178)

2. ไม่สามารถอธิบายการเปลี่ยนผ่าน (transition) ของสังคมที่กำลังพัฒนาบนความต่างของบริบทการเมือง วัฒนธรรมและเศรษฐกิจซึ่งประเทศกำลังพัฒนาต้องการ “ทฤษฎีการพัฒนา” (Development theory) ที่สามารถอธิบายสื่อที่ซับซ้อน (Huang, 2003, pp. 455-458)

3. ทฤษฎีเสรีนิยม (Libertarian theory) จัดหมวดหมู่เสรีภาพหนังสือพิมพ์ โดยให้ความสำคัญกับสิทธิในทรัพย์สิน (property rights) จนละเลยความสำคัญของข้อจำกัดทางเศรษฐกิจในการเข้าถึงสื่อ (media access) การผูกขาดของเจ้าของสื่อ (monopolistic ownership) (Narone, 1995, pp. 133-134) และมุ่งที่กรอบแนวคิดเสรีภาพในเชิงลบจากรัฐบาลมากเกินไป (McQuail, 2005, p. 177) จนทำให้ไม่ได้ให้ความสำคัญต่อเสรีภาพจากการถูกแทรกแซงโดยปัจจัยอื่น ๆ ที่นอกเหนือไปจากการแทรกแซงของรัฐบาลและปัจจัยทางเศรษฐกิจ

จากข้อสังเกตเหล่านี้จึงนำมาสู่ข้อเสนอแนะของ McQuail ในปี 1983 (pp. 84-98) และในหนังสือเล่มต่อ ๆ มา (1987, 2000, 2005) ก็ยังคงเน้นย้ำถึงข้อจำกัดในแนวคิดของ Siebert et al. (1969) ว่าให้ความสำคัญกับสารสนเทศการเมืองในนิยามเสรีภาพสื่อที่ระบุไว้ว่าเป็นศัตรูที่สำคัญเพียงเท่านั้นและให้เอกสิทธิ์แก่เจ้าของสื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินได้ ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมของประเทศกำลังพัฒนายิ่งขึ้น McQuail (1983) จึงเสนอทฤษฎีพัฒนาสื่อเพิ่มเติม ได้แก่ ทฤษฎีการใช้สื่อเพื่อการพัฒนา (Development media theory) และทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Democratic-participant theory) มีรายละเอียด ดังนี้

2.2.1.5 ทฤษฎีการใช้สื่อเพื่อการพัฒนา (Development Media Theory)

“ทฤษฎีการใช้สื่อเพื่อการพัฒนา” มีสมมติฐานสำคัญ คือ สื่อมวลชนควรถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศทั้งหมดโดยมุ่งที่ผลประโยชน์ร่วม (Collective interest) ซึ่งรัฐบาลสามารถแทรกแซงและสนับสนุนการพัฒนาชาติผ่านการใช้สื่อเป็นเครื่องมือเพื่อสื่อสารนโยบาย แจ้งเตือน ธารณะและชักจูงใจมวลชนให้สังคมเกิดการพัฒนา (Johnson, 2013, pp. 101-102) ดังนั้น สื่อมวลชนตามแนวคิดนี้จึงถูกเรียกร้องให้ทำงานร่วมกับรัฐบาลในฐานะเพื่อนร่วมงานโดยมีหน้าที่สนับสนุนรูปแบบการปกครองที่มีอยู่และดำเนินงานเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของชาติโดยต้องสนับสนุนความพยายามของรัฐบาลและช่วยเหลือสังคมมากกว่าที่จะวิพากษ์วิจารณ์การทำงานอย่างจ้องจับผิดแต่ควรเป็นส่วนช่วยรัฐบาลจนกระทั่งชาติมีความมั่นคงและการพัฒนาทางเศรษฐกิจเป็นไปในแนวทางที่ดี อย่างไรก็ตาม นักหนังสือพิมพ์อเมริกันต่างไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอข้างต้นนี้เนื่องจากเชื่อว่าเป็นอีกด้านหนึ่งของทฤษฎีอำนาจนิยมรูปแบบใหม่และสื่อมวลชนไม่ควรยอมจำนนต่ออำนาจ โดยต้องทำหน้าที่เพื่อวิพากษ์วิจารณ์นโยบายของรัฐบาลแม้จะเสี่ยงต่อความล้มเหลวและถูกกลืนในตอนที่ท้ายที่สุดก็ตาม (Barran & Davis, 2009, p. 122) โดย McQuail (1987) ได้สรุปประเด็นสำคัญของทฤษฎีการใช้สื่อเพื่อการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไว้ ดังนี้

1. สื่อมวลชนต้องยอมรับและปฏิบัติหน้าที่ตามนโยบายของการพัฒนาชาติโดยรวมในทางที่เห็นด้วยโดยข้อมูลข่าวสารต้องสนับสนุนวัฒนธรรมและภาษาของชาติในลำดับแรกและนำเสนอเพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสารในประเทศที่กำลังพัฒนาอยู่ในลักษณะใกล้เคียงกัน
2. สื่อมวลชนมีเสรีภาพโดยต้องรับผิดชอบต่อการรวบรวมและกระจายข่าวสารภายในขอบเขตที่กำหนดตามความเหมาะสมต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของชาติเป็นสำคัญ
3. เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาของประเทศในภาพรวม รัฐบาลจึงมีสิทธิเข้าแทรกแซง ควบคุมและจำกัดเสรีภาพในการทำงานของสื่อในรูปแบบใดก็ได้ เช่น การสอดส่องตรวจตราเนื้อหา การให้ทุนสนับสนุนสื่อมวลชนและการเข้าควบคุมสื่อมวลชนโดยตรง เป็นต้น

2.2.1.6 ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Democratic-participant Theory)

“ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม” เป็นแนวคิดของการนำสื่อไปสู่การเป็นสถาบันรูปแบบใหม่โดยได้แก้ไขข้อจำกัดของทฤษฎีบรรทัดฐานสื่อก่อนหน้านี้ มีจุดเน้นสำคัญคือเชื่อในเรื่องของการสื่อสารแบบแนวนอน (horizontal) ให้มีความสำคัญกับพลเมืองทุกคนอย่างเท่าเทียมโดยไม่ข้องเกี่ยวกับการเมืองและปฏิเสธสื่อมวลชนที่มีลักษณะผูกขาด (monopolization) การใช้สื่อในเชิงการค้า (commercialization) และการใช้อำนาจแบบระบบราชการกล่าวคือแนวคิดนี้เป็นการปรับปรุงทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคมให้รัดกุมยิ่งขึ้นด้วยข้อเสนอว่าสื่อมวลชนควรอุปถัมภ์สนับสนุน ส่งเสริมและยกระดับมุมมองและความหลากหลายของวัฒนธรรมในระดับรากหญ้าเพื่อให้ปัจเจกสามารถกำกับดูแลตนเองและมีความเป็นผู้นำได้โดยรัฐบาลควรให้ความช่วยเหลือในการฝึกอบรมให้สมาชิกสามารถดำเนินการสื่อสารขนาดเล็กและให้เงินสนับสนุนเพื่อให้สมาชิกของกลุ่มสามารถใช้เป็นช่องทางสร้างสรรค์การสื่อสารของชุมชน นอกจากนี้ ต้องมีความเสมอภาคและไม่เป็นอุปสรรคต่อปัจเจกในการเข้าถึงสื่อโดยไม่เลือกสถานะ ความร่ำรวยและตำแหน่งทางสังคมซึ่งการตัดสินใจในกิจกรรมสาธารณะดังกล่าวควรเป็นส่วนร่วมของทุกคน (Barran & Davis, 2009, pp. 122-123; Johnson, 2013, pp. 101-102) โดย McQuail (1987) ได้สรุปประเด็นสำคัญของทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไว้ ดังนี้

1. องค์กรและเนื้อหาสื่อมีไว้เพื่อรับใช้ผู้รับสารสาธารณะซึ่งไม่ใช่เพื่อตัวองค์กรสื่อเอง เพื่อนักวิชาชีพหรือเพื่อกลุ่มลูกค้าภาคธุรกิจและต้องไม่สนับสนุนการเมืองและระบบราชการ
2. การสื่อสารมีความสำคัญเกินกว่าจะอยู่เมื่อนักวิชาชีพเพียงกลุ่มเดียว ดังนั้น องค์กร ประชาชนและชุมชนกลุ่มต่าง ๆ ควรมีสื่อประจำตัวของตนซึ่งพลเมืองทุกคนและชนกลุ่มน้อยมีสิทธิใช้สื่อเพื่อการสื่อสารและสามารถรับบริการจากการใช้สื่อได้ตามต้องการ

3. พลเมืองทุกคนไม่สามารถแสดงออกในนามผู้รับสารผ่านหน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรสื่อได้ ดังนั้น สื่อที่เป็นส่วนหนึ่งและทำหน้าที่ให้กับชุมชนกลุ่มเล็กจะดีกว่า สื่อมวลชนเพื่อชุมชนขนาดใหญ่ซึ่งมักเป็นการสื่อสารทางเดียวและคำนึงถึงความเป็นสื่อมวลชนมากเกินไป

สรุปว่าข้อเสนอของทฤษฎีปทัสถานสื่อมีรากฐานที่ประยุกต์มาจากทฤษฎีการสื่อสารมวลชนโดยมุ่งเน้นที่การปรับปรุงทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคมของสื่อมวลชน (Barran & Davis, 2009) ให้มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและเข้าถึงผู้รับสารในทุกกลุ่มอย่างเป็นประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น ถึงกระนั้นแนวคิดก็ยังคงกำหนดข้อจำกัดต่อเสรีภาพในการทำงานของสื่อเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาชาติในภาพรวมและความรับผิดชอบที่ควรมีต่อสังคมด้วยเช่นกัน

การศึกษานี้ นำ “ตัวแปร” ที่น่าจะส่งผลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ ซึ่งปรากฏในกลุ่มทฤษฎีการสื่อสารมวลชนและทฤษฎีปทัสถานสื่อตามข้อเสนอของ McQuail (1983, 1987, 2000, 2005) ประกอบด้วย 1) สังคม ได้แก่ ระบบอุปถัมภ์และการตรวจสอบจากผู้อ่าน 2) การเมือง ได้แก่ รูปแบบการปกครอง การมีความสัมพันธ์กับแหล่งข่าวผู้มีอำนาจการเมือง การสร้างข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลและการใช้อำนาจการเมืองแทรกแซงเสรีภาพหนังสือพิมพ์ 3) กฎหมาย ได้แก่ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อและบทบัญญัติของกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อ 4) เศรษฐกิจ ได้แก่ การแข่งขันของหนังสือพิมพ์ การกระจุกตัวของเจ้าของสื่อ แหล่งรายได้ของหนังสือพิมพ์ นโยบายองค์กรและความสนใจของผู้อ่าน และ 5) ความเป็นวิชาชีพ ได้แก่ ความตระหนักถึงจริยธรรมวิชาชีพและประสิทธิภาพการควบคุมตนเองไปสังเคราะห์ร่วมกับตัวแปรที่ปรากฏในแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอื่นเพิ่มเติมเพื่อสรุปเป็นกรอบตัวแปรของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ในเบื้องต้นซึ่งจะนำไปสู่การตอบปัญหาการวิจัยว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่สามารถส่งผลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยต่อไป

2.2.2 แนวคิดแบบจำลองการโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda Model)

ในหนังสือ Manufacturing Consent: The Political Economy of the Mass Media ซึ่งตีพิมพ์ในปี 1988 Herman and Chomsky (p. xi) ได้สร้างแบบจำลองการโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda Model) บนพื้นฐานของผลการวิจัยเพื่อประยุกต์ใช้อธิบายการทำงานของสื่อมวลชนในสหรัฐฯ ด้วยสมมติฐานว่าสื่อมวลชนมีความเป็นอิสระและมีความรับผิดชอบต่อการศึกษาและรายงานความจริง (truth) อย่างมีอาชีพที่ปราศจากอคติ มีความเป็นกลางและให้ความรู้แก่ประชาชน ถึงกระนั้นการตัดสินใจของชนชั้นนำก็สามารถกำหนดเนื้อหาของสื่อมวลชนได้เพื่อ “จัดการ” กับความคิดเห็นของสาธารณะผ่านการโฆษณาชวนเชื่อ ดังนั้น แบบจำลองที่สร้างขึ้นจึงเป็นการพรรณนาให้เห็นถึง “การบังคับ” (forces) ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้สื่อมวลชนนั้นต้องแสดงบทบาทของ

การชวนเชื่อและการสร้างสาธารณมติแบบมือคัตหรือที่ Herman and Chomsky (1988, pp. 2-35) เรียกว่า “ชุดตัวกรองข่าว” (set of news filters) ที่สำคัญ ประกอบด้วย

1. “ขนาดองค์กร” (size) “การกระจุกตัวของเจ้าของสื่อ” (concentrated ownership) และ “ความสำคัญของผลกำไร” (profit orientation) โดยขนาดองค์กรเกี่ยวข้องกับการเพิ่มขึ้นของต้นทุนที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินงานสื่อซึ่งต้องการเงินลงทุนขนาดใหญ่ ดังนั้น จึงเป็นข้อจำกัดต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ในเบื้องต้นในเรื่องความสามารถของการเป็นเจ้าของสื่อซึ่งเปิดโอกาสให้เฉพาะบุคคลที่มีความมั่งคั่ง ดังที่ Altschull (1995) และ McQuail (2013) เชื่อว่า “เจ้าของสื่อ” หรือ “นายทุน” คือ ปัจจัยสำคัญประการแรกที่สามารถส่งผลได้ต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ในสังคมประชาธิปไตยและจะนำมาสู่ “การกระจุกตัวของเจ้าของสื่อ” จำนวนน้อยที่ต้องดำเนินงานเพื่อความอยู่รอดด้วยการแสวงหาผลกำไรเป็นสำคัญ นอกจากนี้ Baker (2007, pp. 6-42) ยืนยันว่าการผูกขาดของเจ้าของสื่อทั่วโลกมีแนวโน้มการกระจุกตัวเพิ่มสูงขึ้นซึ่งขัดแย้งกับแนวคิดพื้นฐานของสื่อมวลชนในสังคมประชาธิปไตยที่ต้องมุ่งเน้นในเรื่องความหลากหลายเป็นสำคัญ

2. โฆษณา (advertising) ในฐานะแหล่งรายได้หลักของการดำเนินธุรกิจสื่อ คือ วิธีการควบคุมหนังสือพิมพ์ในรูปแบบเชิงพาณิชย์ผ่านการใช้งบโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ (Altschull, 1995, p. 52) ซึ่งจะเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ช่วยลดต้นทุนเพื่อให้ราคาขายหนังสือพิมพ์คงอยู่ในราคาที่เหมาะสม คงเหลือกำไรเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานรวมถึงมีผลต่อความเจริญรุ่งเรืองและความอยู่รอดขององค์กรหนังสือพิมพ์ได้ ดังนั้น “การเลือก” ของผู้ลงโฆษณาจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการผูกขาดในธุรกิจสื่อจนทำให้หนังสือพิมพ์หลีกเลี่ยงการทำหน้าที่สื่อมวลชนใดที่อาจส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ทางธุรกิจของตน

3. การพึ่งพาसरสนเทศจากภาครัฐ ภาครัฐกิจและผู้เชี่ยวชาญในฐานะแหล่งข้อมูลที่สำคัญของสื่อมวลชนในเรื่องความน่าเชื่อถือเพื่อใช้อ้างถึง “ความเป็นกลาง” ในข้อมูลข่าวสารและช่วยลดต้นทุนในการหาข่าวด้วยผลประโยชน์ต่างตอบแทนที่มีร่วมกัน ในขณะเดียวกันก็เป็นความขัดแย้งกับบรรทัดฐานของสื่อมวลชนเองในเรื่องของความเป็นกลางเมื่อนักหนังสือพิมพ์จำเป็นต้องมีความใกล้ชิดกับแหล่งข่าวจนสามารถส่งผลต่อการกำหนดทิศทางและความหลากหลายของเนื้อหาหนังสือพิมพ์ได้ (McQuail, 2013) ดังนั้น “แหล่งข่าว” จึงเป็นตัวกรองที่สำคัญผ่านการติดต่อและพึ่งพากันจนทำให้สื่อมวลชนนั้นจำเป็นต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่แหล่งข่าวกำหนดเพื่อป้องกันไม่ให้แหล่งข่าวปฏิเสธการให้ข่าวแก่สื่อมวลชน (Shoemaker & Reese, 1996)

4. การตรวจสอบจากผู้อ่าน (flak) คือ การที่ผู้บริโภคทั่วไปมีพฤติกรรมในเชิงลบต่อเนื้อหาที่สื่อมวลชนนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ ในลักษณะเป็นการตรวจสอบการทำงานของสื่อมวลชน หากพฤติกรรมในเชิงลบใดที่มีต่อสื่อจากผู้บริโภคนี้เกิดขึ้นในระดับมหภาคก็สามารถสร้างความเสียหายรวมถึงค่าใช้จ่ายให้แก่สื่อมวลชนได้ทั้งจากการถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย การคว่ำบาตร

จากผู้บริโภคและการยกเลิกการสนับสนุนจากผู้ลงโฆษณา ดังนั้น หากข้อเท็จจริงหรือเนื้อหาใดมีแนวโน้มว่าอาจก่อให้เกิดการตอบสนองในลักษณะนี้ เนื้อหาเหล่านั้นก็มีสิทธิถูกยับยั้ง

5. การต่อต้านคอมมิวนิสต์ (anticommunism) คือ กลไกควบคุมทางการเมืองที่ภาครัฐมักใช้กล่าวอ้างถึงในหลักการเพื่อต่อต้านใครก็ตามที่สนับสนุนนโยบายหรือแนวคิดใดที่อาจส่งผลกระทบในผลประโยชน์หรือทรัพย์สินของตนได้ ดังนั้น “รัฐบาล” จึงใช้วิธีการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ในการต่อต้านหรือกำจัดการรวมถึงการรณรงค์ให้ภาคประชาชนลุกขึ้นมาต่อสู้และเนื่องจากแนวคิดเรื่องการเป็นคอมมิวนิสต์นี้มีลักษณะไม่ชัดเจนนักมันจึงมักถูกนำมาใช้ประโยชน์ในฐานะกลไกควบคุมการสื่อสารด้วยข้อกล่าวหาจนสามารถส่งผลได้ต่อการบริหารงานสื่อมวลชน

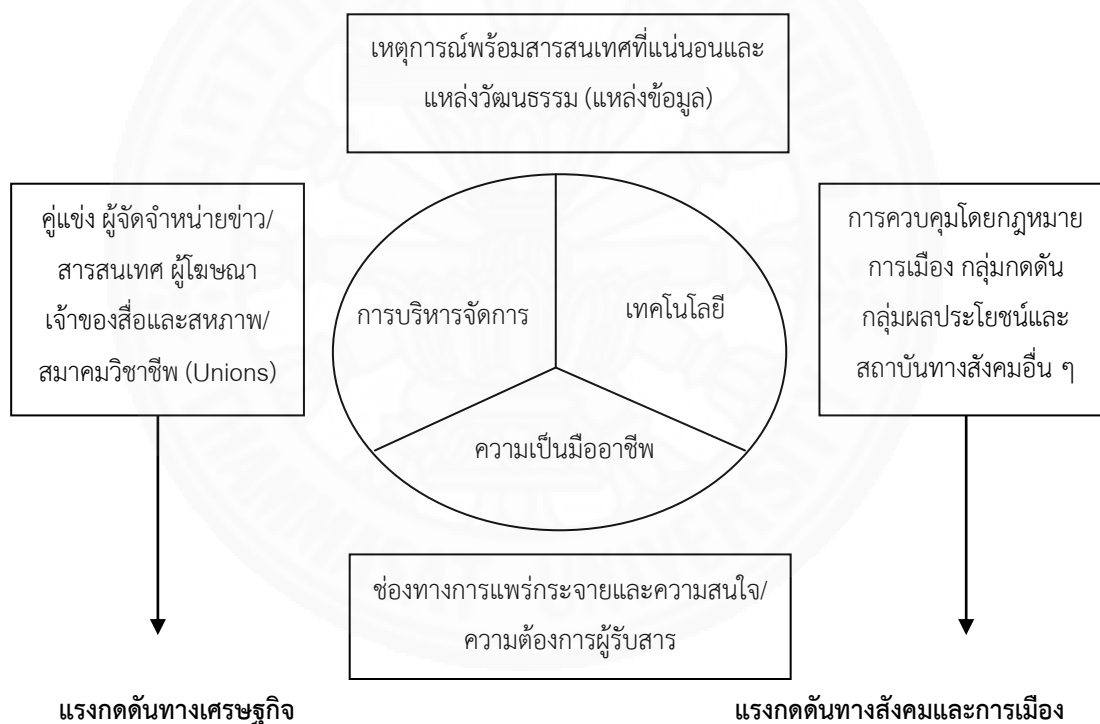
สรุปว่า “แบบจำลองโฆษณาชวนเชื่อ” คือ แนวคิดที่ระบุปัจจัย 5 ประการที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงานของสื่อมวลชนในสังคมประชาธิปไตยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกระบวนการทำข่าวของสื่อมวลชนในสหรัฐฯ โดยตัวแปรที่ปรากฏในแนวคิดนี้ ประกอบด้วย 1) สังคม ได้แก่ การตรวจสอบจากผู้อ่าน 2) การเมือง ได้แก่ การมีความสัมพันธ์กับแหล่งข่าวผู้มีอำนาจการเมืองและการใช้อำนาจการเมืองแทรกแซงเสรีภาพหนังสือพิมพ์ 3) กฎหมาย ได้แก่ บทบัญญัติของกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐและ 4) เศรษฐกิจ ได้แก่ การกระจุกตัวของเจ้าของสื่อ แหล่งรายได้ของหนังสือพิมพ์และนโยบายองค์กรโดยทั้งหมดจะถูกนำไปเป็นกรอบตัวแปรของปัจจัยที่ส่งผลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ในเบื้องต้นซึ่งจะนำไปสู่การตอบปัญหาการวิจัยต่อไป

2.2.3 ทฤษฎีองค์กรสื่อมวลชน (The Media Organization Theory)

“ทฤษฎีองค์กรสื่อมวลชน” เป็นแนวคิดของ McQuail (2010) มีใจความสำคัญในหลักการของทฤษฎีที่ใกล้เคียงกับแนวคิด “ระบบทัศน์ระบบสื่อ” (Media Systems Paradigm) ของ Hiebert et al. (1975) โดยเชื่อว่า “สภาพแวดล้อม” ของการดำเนินงานสื่อทั้งภายในและภายนอกองค์กรสื่อมวลชนสามารถส่งผลจนกลายเป็นข้อจำกัดต่อกระบวนการผลิต การสร้างสรรค์เนื้อหา การทำงานและแนวทางเชิงจรรยาบรรณวิชาชีพของนักหนังสือพิมพ์ในภาพรวมได้ดังที่สามารถสังเกตเห็นได้จาก “ข้อมูลข่าวสาร” ที่หนังสือพิมพ์นำเสนอ มักได้รับอิทธิพลอย่างต่อเนื่องจาก “ปัจจัยภายนอก” มากกว่าอิทธิพลในเรื่องความต่างของอุดมการณ์วิชาชีพและปัจจัยส่วนบุคคล (Mehra, 1988, p. 5; Shoemaker & Reese, 1996; McQuail, 2010, pp. 276-280) โดยจำแนกออกได้เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) อิทธิพลจากสังคมภายนอก 2) อิทธิพลจากกลุ่มกดดันและกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ 3) อิทธิพลจากเจ้าของสื่อและกลุ่มลูกค้าและ 4) อิทธิพลจากผู้รับสารซึ่งทั้งหมดจะก่อให้เกิดเป็นบรรทัดฐานและขอบเขตของการทำงานว่าหนังสือพิมพ์ควรต้องนำเสนอข้อมูลข่าวสารในสังคมนั้นอย่างไรเพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งกับแนวทางดังกล่าวของสังคมได้ (Hiebert et al., 1975; McQuail, 2013) ดังนั้น “สภาพแวดล้อม” ภายนอกขององค์กรสื่อมวลชนที่แตกต่างกันจึงสามารถเป็นตัวกำหนดให้

องค์กรหนังสือพิมพ์แต่ละแห่งมีรูปแบบเฉพาะของตนจนไม่สามารถนำมามาตรฐานขององค์กรสื่อมวลชนได้ไปประยุกต์ใช้ทั่วไปได้อย่างเป็นสากล

ขณะที่อิทธิพลจาก “ปัจจัยภายใน” องค์กรสื่อเกิดจากความขัดแย้งภายในโครงสร้างขององค์กรเองที่ประกอบด้วยหน่วยงานสำคัญภายใน 3 ส่วน ได้แก่ 1) การบริหารจัดการ (Management) 2) ความรู้ ทักษะและบุคลากรที่ดำเนินงานด้านเทคโนโลยี (Technical) และ 3) ความเป็นมืออาชีพของสื่อมวลชน (Professional) โดยแต่ละส่วนต่างมีวัฒนธรรมและเป้าหมายหลักในการทำงานของตนซึ่งมีความแตกต่างกันจนก่อให้เกิดเป็นเงื่อนไขที่สามารถส่งผลกระทบต่อการทำงานของสื่อมวลชนในฐานะผู้ส่งสารหลักในสังคมของหนังสือพิมพ์ได้ ทั้งนี้ ภาพรวมของสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการดำเนินงานสื่อสามารถสรุปเป็นภาพจำลองได้ ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 สภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการดำเนินงานขององค์กรสื่อมวลชน. จาก *McQuail's Mass Communication Theory* (p. 281), by Denis McQuail, 6th ed., 2010, London: Sage Publication Ltd.

จากภาพที่ 2.1 McQuail (2010, pp. 281-297) ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับอิทธิพลของสภาพแวดล้อมที่สามารถส่งผลต่อการดำเนินงานขององค์กรสื่อมวลชนไว้ ดังนี้

1. อิทธิพลจากสังคม คือ ข้อจำกัดการทำหน้าที่สื่อซึ่งเกิดจากข้อกำหนด กฎเกณฑ์และบรรทัดฐานที่มีอยู่ของสังคมว่าจะเปิดโอกาสให้สื่อมวลชนสามารถใช้เสรีภาพเพื่อทำหน้าที่ได้เพียงใด ซึ่งโดยทั่วไป “ขอบเขต” นี้มักปรากฏให้เห็นชัดเจนอยู่ในข้อกำหนด ฉะนั้นองค์กรสื่อจึงมีสิทธิเสรีภาพได้ทราบเท่าที่ไม่เกินกว่าข้อจำกัดที่กฎหมายกำหนด ขณะที่อุปสรรคในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลใดก็ตามที่มาจากภาครัฐและสถาบันทางสังคม การจัดการปัญหาเหล่านี้ขึ้นอยู่กับนโยบายและเป้าหมายขององค์กรเองว่ามีวิธีการประนีประนอมและแก้ไขความขัดแย้งนี้อย่างไร

2. อิทธิพลจากกลุ่มกดดันและกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ คือ ข้อจำกัดการทำหน้าที่สื่อซึ่งเกิดจากการใช้อำนาจอย่างไม่เป็นทางการของกลุ่มบุคคลที่ได้รับผลกระทบหรือสูญเสียผลประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารที่สื่อมวลชนนำเสนอ ดังนั้น จึงพยายามเข้าแทรกแซงการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนโดยตรงด้วยวัตถุประสงค์เพื่อปรับเปลี่ยนเนื้อหาหรือกำหนดแนวทางการทำงานไม่ให้สื่อสามารถนำเสนอข้อมูลข่าวสารใดจนส่งผลกระทบมาถึงกลุ่มตนได้ซึ่งใน “เนื้อหา” ของหนังสือพิมพ์เองก็สะท้อนให้เห็นถึงความกังวลใจของกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้และพยายามต่อรณรงค์หาจุดสิ้นสุดโดยการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ต่างตอบแทนที่มีระหว่างกัน (Altschull, 1995, p. 52)

3. อิทธิพลจากเจ้าของสื่อและลูกค้า คือ ข้อจำกัดการทำหน้าที่ซึ่งเกิดจากการที่ประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจและการบริหารงานแบบทุนนิยมได้อนุญาตให้สื่อมวลชนสามารถทำกำไรและมีรายได้จากค่าโฆษณาเพื่อชดเชยค่าใช้จ่ายของการดำเนินงานได้ (Hiebert et al., 1975) ดังนั้นเมื่อ “สื่อมวลชน” ที่ดำเนินการอยู่ในสังคมลักษณะนี้เป็นองค์กรทางธุรกิจรูปแบบหนึ่งจึงทำให้ต้องมีการแสวงหากำไรเพื่อความอยู่รอดและจำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับกลุ่มบุคคลต่าง ๆ เพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจ ได้แก่ เจ้าของสื่อ (paymasters) นักลงทุน (investors) ผู้ลงโฆษณา (advertisers) และผู้สนับสนุน (sponsors) (Shoemaker & Reese, 1996)

ทั้งนี้ “เจ้าของสื่อ” คือ บุคคลที่มีอำนาจสูงสุดโดยสามารถกำหนดเนื้อหาของสื่อมวลชนในสังกัดให้เป็นไปในทิศทางที่ตนต้องการเนื่องจากในการทำงานของผู้สื่อข่าวไม่อาจหลีกเลี่ยงจากนโยบายที่เจ้าของสื่อได้กำหนดให้นักหนังสือพิมพ์ในสังกัดทั้งหมดต้องปฏิบัติตามรวมถึงอาจมีแรงกดดันทางอ้อมต่อเนื้อหาในประเด็นที่เจ้าของสื่อนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องด้วยเช่นกัน (Altschull, 1995; McQuail, 2013) ขณะที่อิทธิพลของ “ผู้ลงโฆษณา” เกี่ยวข้องกับผลกระทบด้านการเงินของการทำธุรกิจโดยเป็น “แหล่งรายได้” สำคัญที่ทำให้องค์กรสื่อมวลชนสามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ โดยเฉพาะสื่อมวลชนที่ดำเนินงานอยู่ในกลุ่มประเทศทุนนิยมอุตสาหกรรมส่วนใหญ่มีความจำเป็นต้องพึ่งพาโฆษณาเป็นแหล่งรายได้หลัก ดังนั้น จึงเปิดโอกาสให้ “ผู้ลงโฆษณา” สามารถเข้ามามีอิทธิพลต่อการทำงานของสื่อมวลชนโดยตรงและส่งผลกระทบต่อทัศนคติเชิงเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ว่าควรนำเสนอ

หรือหลีกเลี่ยงการนำเสนอข่าวสารใดที่อาจส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ทางธุรกิจของตน (Baker, 1994, p. 99; Altschull, 1995, p. 52; McQuail, 2013)

สอดคล้องกับแนวคิดของ McManus (1994) เรื่อง “แบบจำลองตลาด” ที่ยืนยันถึงข้อจำกัดในกระบวนการทำข่าวของสื่อมวลชนข้างต้นโดยระบุว่าในการทำงานของหนังสือพิมพ์มีความจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อผู้สนับสนุนเป็นหลักโดยความน่าจะเป็นของเหตุการณ์ใดก็ตามที่จะถูกนำเสนอขึ้นเป็นรายงานข่าวนั้นขึ้นอยู่กับว่าข้อมูลข่าวสารได้ส่งผลกระทบต่อผู้สนับสนุนหลักทางการเงินของหนังสือพิมพ์หรือไม่ หากข้อมูลข่าวสารมีแนวโน้มว่าอาจเป็นแง่ลบต่อผู้สนับสนุนหนังสือพิมพ์ก็มักเลือกไม่นำเสนอข้อมูลนั้นหรือนำเสนอเนื้อหาในส่วนนั้นน้อยเพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อผู้ลงโฆษณาเช่นเดียวกับแนวคิดของ Bogart (1995, pp. 93-94) ระบุว่าผู้ลงโฆษณาสามารถมีอิทธิพลต่อเนื้อหาหนังสือพิมพ์ได้ใน 5 ประเด็น คือ 1) ผู้ลงโฆษณาสามารถแทรกแซงรายงานข่าวใดก็ตามที่อาจส่งผลกระทบมาถึงตนได้ 2) หนังสือพิมพ์มักหลีกเลี่ยงการนำเสนอเนื้อหาในเชิงโต้แย้งหรือวิพากษ์วิจารณ์สารที่ผู้ลงโฆษณำเสนอ 3) เมื่อผู้ลงโฆษณาถูกวิพากษ์วิจารณ์จากสังคมส่วนใหญ่ หนังสือพิมพ์ก็มักเปลี่ยนทิศทางการนำเสนอข่าวหรือเซ็นเซอร์ตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานข่าวที่กระทบต่อผู้ลงโฆษณา 4) เมื่อผู้ลงโฆษณาเป็นผู้สนับสนุนหลักของสื่อมวลชนรายใดก็สามารถกำหนดเนื้อหาของสื่อมวลชนนั้นได้และ 5) การแข่งขันอย่างเข้มข้นของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นยิ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ลงโฆษณามีความสำคัญเพียงใดโดยสามารถกำหนดให้หนังสือพิมพ์ฉบับใด “อยู่รอด” หรือ “ล้มหายไป” ด้วยเหตุนี้ ผู้ลงโฆษณาจึงมีความสำคัญยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์กรสื่อมวลชนเนื่องจากเป็นแหล่งรายได้สำคัญที่สื่อมวลชนจำเป็นต้องพึ่งพาจนสามารถเข้ามามีอิทธิพลต่อการทำหน้าที่สื่อของหนังสือพิมพ์

4. อิทธิพลจากผู้รับสาร คือ ข้อจำกัดการทำหน้าที่สื่อซึ่งเกิดจากการที่องค์กรสื่อมวลชนใช้วิธีประเมินความสำเร็จของการทำงานผ่านการวัดอัตราความนิยมรายการและการประเมินตัวเลขจากยอดขายเมื่อเปรียบเทียบกับสื่อมวลชนคู่แข่ง (Shoemaker & Reese, 1996) ดังนั้น การแข่งขันระหว่างสื่อมวลชนด้วยกันจึงกลายเป็นแรงกดดันต่อการทำหน้าที่สื่อเนื่องจากหนังสือพิมพ์จำเป็นต้องนำเสนอข่าวสารให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มผู้อ่านให้มากที่สุดจนกระทั่งข้อมูลข่าวสารที่นำเสนอมีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือซ้ำซากและกระทบได้ต่อเสรีภาพในการแสดงออกอย่างรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ (McQuail, 2013)

5. อิทธิพลจากปัจจัยภายในองค์กรสื่อมวลชน คือ ข้อจำกัดเสรีภาพในการทำงานซึ่งเกิดจากการมีความขัดแย้งในวัฒนธรรมการทำงานของหน่วยงานภายในองค์กรสื่อที่มีความแตกต่างกันในเรื่องเป้าหมายหลักสองส่วน ได้แก่ 1) การทำงานในด้าน “บรรทัดฐานสื่อมวลชน” คือ การสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นมืออาชีพขององค์กรสื่อ (Professional) ที่ต้องดำเนินงานในฐานะสื่อมวลชนเพื่อสนองต่อสิทธิได้รู้ของประชาชนและปกป้องผลประโยชน์ของสาธารณะและ 2) การมีบทบาทในฐานะ “องค์กร

ทางธุรกิจ” ที่ต้องมีการบริหารจัดการ (Management) อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการแสวงหาผลกำไรทางการค้าเพื่อคงไว้ซึ่งความอยู่รอดขององค์กรสื่อ ดังนั้น “ความแตกต่าง” ในเป้าหมายเหล่านี้จึงสามารถส่งผลกระทบต่อบรรทัดฐานในการทำงานของสื่อมวลชนได้หาก “สื่อมวลชน” ใดถูกเบียดเบียนด้วยเป้าหมายของการต้องมุ่งแสวงหาผลกำไรมากกว่าการให้ความสำคัญต่อการทำหน้าที่สื่อเพื่อผลประโยชน์ของสาธารณะ

กล่าวโดยสรุป “ทฤษฎีองค์กรสื่อมวลชน” เชื่อว่าการดำเนินงานขององค์กรสื่อมวลชนนั้น คือ การที่ “สื่อมวลชน” ต้องทำงานอยู่ภายใต้สภาวะแวดล้อมที่มีความกดดันทั้งภายในและภายนอก องค์กรสื่ออย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ซึ่งแรงกดดันเหล่านี้สามารถส่งผลกระทบเป็นข้อจำกัดต่อการปฏิบัติหน้าที่สื่อ โดยปัจจัยภายในองค์กร ได้แก่ ความเป็นวิชาชีพในด้านความเป็นมืออาชีพของนักหนังสือพิมพ์ ส่วนปัจจัยภายนอกองค์กร ประกอบด้วย 1) สังคม ได้แก่ ระบบอุปถัมภ์และเทคโนโลยีการสื่อสาร 2) การเมือง ได้แก่ การมีความสัมพันธ์กับแหล่งข่าวผู้มีอำนาจการเมือง 3) กฎหมาย ได้แก่ บทบัญญัติของกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อและ 4) เศรษฐกิจ ได้แก่ การแข่งขันของหนังสือพิมพ์ การกระจุยตัวของเจ้าของสื่อ แหล่งรายได้ของหนังสือพิมพ์ นโยบายองค์กรและความสนใจของผู้่าน โดย “ตัวแปร” ที่วิเคราะห์ได้จากทฤษฎีองค์กรสื่อมวลชนนี้จะถูกนำไปสังเคราะห์ร่วมกับตัวแปรที่ปรากฏในแนวคิดทฤษฎีอื่นเพื่อเป็นกรอบตัวแปรการวิจัยในเบื้องต้นและนำไปสู่การตอบปัญหาการวิจัยว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยต่อไป

จากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องข้างต้น พบ ตัวแปรที่น่าจะส่งผลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ได้จำนวนทั้งสิ้น 18 ตัวแปรโดยจำแนกออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

1. สังคม พบ 3 ตัวแปร ได้แก่
 - ระบบอุปถัมภ์
 - การตรวจสอบจากผู้อ่าน
 - เทคโนโลยีการสื่อสาร
2. การเมือง พบ 4 ตัวแปร ได้แก่
 - รูปแบบการปกครอง
 - การมีความสัมพันธ์กับแหล่งข่าวผู้มีอำนาจการเมือง
 - การสร้างข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูล
 - การใช้อำนาจการเมืองแทรกแซงเสรีภาพหนังสือพิมพ์
3. กฎหมาย พบ 3 ตัวแปร ได้แก่
 - บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อ
 - บทบัญญัติของกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อ
 - บทบัญญัติของกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ

4. เศรษฐกิจ พบ 5 ตัวแปร ได้แก่

- การแข่งขันของหนังสือพิมพ์
- การกระจุกตัวของเจ้าของสื่อ
- แหล่งรายได้ของหนังสือพิมพ์
- นโยบายองค์กร
- ความสนใจของผู้อ่าน

5. ความเป็นวิชาชีพ พบ 3 ตัวแปร คือ

- ความตระหนักถึงจริยธรรมวิชาชีพ
- ความเป็นมืออาชีพของนักหนังสือพิมพ์
- ประสิทธิภาพการควบคุมตนเอง

สำหรับตัวแปรที่น่าจะส่งผลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ที่วิเคราะห์ได้จากการทบทวนวรรณกรรมสามารถแสดงรายละเอียดของผลการสังเคราะห์ได้ตามตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2

สรุปผลการสังเคราะห์ตัวแปรที่น่าจะส่งผลต่อเสรีภาพตามแนวคิดทฤษฎี

ตัวแปร	การทบทวนวรรณกรรมในส่วนแนวคิดทฤษฎี														
	Hutchins Commissio (1947)	Siebert et al. (1969,1973)	Hiebert et al. (1975)	Sandman et al. (1976, 1982)	McQuail (1983, 1987)	Herman and Chomsky (1988)	Agee et al. (1994)	McManus (1994)	Altschull (1995)	Bogart (1995)	Shoemaker and Reese (1996)	Merrill (1997)	Barran and Davis (2009)	Curran and Seaton (2010)	Johnson (2013)
สังคม															
1. ระบบอุปถัมภ์		X	X		X				X		X				
2. การตรวจสอบจากผู้อ่าน		X				X									
3. เทคโนโลยีการสื่อสาร			X		X										
การเมือง															
4. รูปแบบการปกครอง		X	X	X							X				
5. การมีความสัมพันธ์กับแหล่งข่าวผู้มีอำนาจการเมือง					X						X		X		X
6. การสร้างข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูล		X													

ตารางที่ 2.2

สรุปผลการสังเคราะห์ตัวแปรที่น่าจะส่งผลต่อเสรีภาพตามแนวคิดทฤษฎี (ต่อ)

ตัวแปร	การทบทวนวรรณกรรมในส่วนแนวคิดทฤษฎี														
	Hutchins Commissio (1947)	Siebert et al. (1969,1973)	Hiebert et al. (1975)	Sandman et al. (1976, 1982)	McQuail (1983, 1987)	Herman and Chomsky (1988)	Agee et al. (1994)	McManus (1994)	Altschull (1995)	Bogart (1995)	Shoemaker and Reese (1996)	Merrill (1997)	Barran and Davis (2009)	Curran and Seaton (2010)	Johnson (2013)
7. การใช้อำนาจการเมืองแทรกแซงเสรีภาพหนังสือพิมพ์		X	X	X	X	X	X		X		X		X		X
กฎหมาย															
8. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อ		X			X										
9. บทบัญญัติของกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อ	X	X	X		X				X						
10. บทบัญญัติของกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ		X		X	X	X									X
เศรษฐกิจ															
11. การแข่งขันของหนังสือพิมพ์		X		X	X						X			X	
12. การกระจุกตัวของเจ้าของสื่อ					X	X			X					X	
13. แหล่งรายได้ของหนังสือพิมพ์		X	X		X	X			X	X	X			X	
14. นโยบายองค์กร		X			X	X			X		X				
15. ความสนใจของผู้อ่าน		X			X			X							
ความเป็นวิชาชีพ															
16. ความตระหนักถึงจริยธรรมวิชาชีพ		X										X			
17. ความเป็นมืออาชีพ					X						X				
18. ประสิทธิภาพการควบคุมตนเอง		X			X										

X = ตัวแปรปรากฏในวรรณกรรม

ตัวแปรที่ปรากฏในกรอบทฤษฎีทางด้านเสรีภาพสื่อมวลชนนี้จะถูกนำมาเป็นกรอบและแนวทางในการพัฒนาแบบจำลองเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาและตอบคำถามการวิจัยว่ามีปัจจัยใดบ้างที่สามารถส่งผลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยได้ต่อไป

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องถูกจัดหมวดหมู่เป็น 5 กลุ่มโดยจำแนกตามกลุ่มตัวแปรที่น่าจะส่งผลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยและมีส่วนต่อการนำไปใช้เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในกรอบแนวคิดการวิจัยเช่นกัน ได้แก่ สังคม การเมือง กฎหมาย เศรษฐกิจและความเป็นวิชาชีพ โดยส่วนใหญ่ใช้แนวทางวิจัยเชิงคุณภาพและแต่ละส่วนมีรายละเอียด ดังนี้

2.3.1 การศึกษาปัจจัยทางสังคมกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์

งานวิจัยที่สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของสังคมต่อเสรีภาพ มี 7 เรื่อง ดังนี้

งานวิจัยที่ใช้การสังเกตประกอบการสัมภาษณ์และคัดเลือกตัวอย่างโดย Snowball Techniques ของ Romano (1999, pp. 183-191) เรื่อง Normative Theories of Development Journalism: State vs. Practitioner perspective in Indonesia พบว่า นักหนังสือพิมพ์อินโดนีเซียต่างเรียนรู้บทบาทการทำหน้าที่สื่อภายใต้เงื่อนไขความเหมาะสมตามบรรทัดฐานทางสังคมของตนมากกว่าที่จะกล่าวถึงแนวคิดของชาติตะวันตก แม้มีการควบคุมอย่างเข้มงวดจากรัฐบาลแต่นักหนังสือพิมพ์ยังคงตระหนักถึงบทบาทของการเป็นสุนัขเฝ้าบ้านที่ต้องคอยตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลอยู่เสมอแต่ต้องกระทำอย่างเหมาะสมภายในกรอบที่กำหนดไว้ในระบบสังคมของตน

งานวิจัยเอกสารของ Trilling (2010, pp. 104-109) เรื่อง Press Freedom Critical Analysis the Examination of East Asia: China, Singapore and North Korea พบว่า การจัดอันดับเสรีภาพสื่อของฟรีดอมเฮ้าส์มีแนวโน้มแบ่งประเทศออกเป็นหมวดหมู่แบบกว้าง ๆ ด้วยกรอบเสรีภาพสื่อแบบประชาธิปไตยตะวันตกผ่านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางกฎหมาย แรงกดดันทางการเมืองและปัจจัยเศรษฐกิจของแต่ละประเทศจนละเลยความสำคัญเรื่องบรรทัดฐานทางสังคมในบริบทที่แตกต่างกันออกไป ในกรณีเอเชียตะวันออก “ขงจื้อนิยม” คือแนวคิดสำคัญที่ไม่อาจละเลยได้เมื่อต้องประเมินเสรีภาพสื่อในภูมิภาคนี้ซึ่งเชื่อในเรื่องของการใช้หนังสือพิมพ์เป็นเครื่องมือเพื่อสร้างความเป็นเอกภาพ ความมั่นคง ความสงบสุขและความเจริญรุ่งเรืองของรัฐแต่จะถูกตีความเป็น “ไม่มีเสรีภาพ” หากมองด้วยสายตาของผู้ประเมินชาติตะวันตก

งานวิจัยเชิงสำรวจนักศึกษาวารสารศาสตร์จำนวน 33 มหาวิทยาลัยใน 7 ประเทศของ Mellado et al. (2013, pp. 857-874) เรื่อง The Pre-Socialization of Future Journalists: An examination of journalism students' professional views in seven countries โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบความแปรปรวนระหว่างกัน (F-Test) พบว่า มุมมองนักศึกษาวารสารศาสตร์มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .001, .01 และ .05 ต่อประเด็นเชิงวิชาชีพ 4 กลุ่ม คือ 1) การมุ่งเน้นที่

พลเมือง (Citizen oriented) 2) การมุ่งเน้นความซื่อสัตย์ (Loyal oriented) 3) การมุ่งเน้นการตรวจสอบ (Watchdog oriented) และ 4) การมุ่งเน้นทางการค้า (Consumer oriented) โดยมุมมองเชิงวิชาชีพของนักศึกษาจะเป็นอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับอิทธิพลที่ได้รับจากสภาพแวดล้อมในระบบสังคมที่ตนสังกัดอยู่ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดความต่างของรูปแบบความเป็นวิชาชีพสื่อเช่นเดียวกับที่ได้ส่งผลกระทบต่อวารสารศาสตร์ทั่วโลกให้แต่ละประเทศต่างมีลักษณะเฉพาะตัวของตน

งานวิจัยเชิงคุณภาพของ รัชณี วงศ์วรรณ (2534) เรื่อง “แนวโน้มของหนังสือพิมพ์ไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2535-2544)” พบว่า ปัจจัยหนึ่งที่สามารถส่งผลต่อการกำหนดสิทธิเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย คือ “การศึกษาของประชาชน” โดยจะทำให้ผู้อ่านในสังคมเกิดการตื่นตัวในเรื่องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสามารถตรวจสอบความถูกต้องของแหล่งข่าวหนังสือพิมพ์ได้จนกลายเป็นตัวกำหนดและกระตุ้นให้นักหนังสือพิมพ์จำเป็นต้องใช้เสรีภาพอย่างรับผิดชอบต่อสังคมเพิ่มมากขึ้นผ่านระบบการตรวจตราการทำงานจากภาคประชาชนในสังคม นอกจากนี้ “ความก้าวหน้า” ของระบบการสื่อสารที่ทันสมัยจะเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่เข้ามากำหนดทิศทางและสิทธิเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ไทยด้วยเช่นกันโดยทำให้นักหนังสือพิมพ์เข้าใจถึงบทบาทตนเองและต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพหนังสือพิมพ์อย่างจริงจังผ่านการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารใหม่ในสังคม

งานวิจัยที่ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาประกอบการสัมภาษณ์ของ กวี อนุรักษ์นันทน์ (2542) เรื่อง “ปัจจัยต่อความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในองค์กรตรวจสอบตนเองของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์และกลุ่มผู้บริโภคสื่อ” พบว่า สถานการณ์หนังสือพิมพ์เป็นมิติใหม่ของสังคมที่ส่งเสริมให้ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อปฏิบัติงานภายใต้กรอบจริยธรรม ศีลธรรมและสังคมเพื่อให้สอดคล้องและควบคุมในทิศทางเดียวกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ต้องการให้หนังสือพิมพ์มีการควบคุมกันเองในวิชาชีพมากกว่าให้บุคคลภายนอกเข้ามาเกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม ระบบอุปถัมภ์และระบบอาวุโสในสังคมไทยเป็นปัจจัยอุปสรรคสำคัญต่อสถานการณ์หนังสือพิมพ์แห่งชาติซึ่งทำลายความเชื่อมั่นและไว้วางใจในองค์กรตรวจสอบตนเองในทัศนะของผู้ประกอบวิชาชีพทั้ง 6 กลุ่ม

งานวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เอกสารประกอบการสัมภาษณ์ของ ธาริณี ขาวดี (2551) เรื่อง “ความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์เศรษฐกิจในปัจจุบัน” พบว่า ความเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ ข้อมูลข่าวสารถือเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อทุกสังคมอย่างรวดเร็ว “ข่าวเศรษฐกิจ” มีความสำคัญมากขึ้นเพราะความจำเป็นในการพัฒนาประเทศซึ่งปัจจัยภายนอกด้านสังคมและเทคโนโลยีการสื่อสารจะเป็นส่วนสำคัญที่กำหนดบทบาทในการดำเนินงานและความเป็นไปของหนังสือพิมพ์โดยมีผลต่อการบริหารงานหนังสือพิมพ์เศรษฐกิจและมีแนวโน้มต่อไปในอนาคตจึงขึ้นอยู่กับหนังสือพิมพ์ว่ามีศักยภาพเพียงใดที่จะรับมือกับความเปลี่ยนแปลงนี้

งานวิจัยเชิงคุณภาพของ ศุภศิลป์ กุลจิตต์เจือวงศ์ (2556, น. 151-159) เรื่อง “ปัจจัยแห่งความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น : กรณีศึกษาหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเพชรภูมิ” พบว่า

เทคโนโลยีการสื่อสารเป็นปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อความอยู่รอดในสภาวะปกติ ส่วนปัจจัยภายนอก ได้แก่ เทคโนโลยีการสื่อสารคือตัวแปรที่สำคัญเช่นกันและส่งผลต่อความอยู่รอดซึ่งหนังสือพิมพ์ควรใช้ประโยชน์จากสื่อสมัยใหม่นี้ด้วยการพัฒนารูปแบบข่าวออนไลน์เพื่อเป็นอีกช่องทางในการเข้าถึงผู้อ่าน หากพิจารณาทั้งปัจจัยภายในและภายนอกแล้วมีความสอดคล้องในทิศทางเดียวกัน

งานวิจัยด้านสังคมมักใช้การวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีข้อค้นพบว่า ค่านิยมหลักดั้งเดิมของสังคมไทย ได้แก่ ระบบอุปถัมภ์ การตรวจสอบการทำงานของนักหนังสือพิมพ์จากผู้อ่านและเทคโนโลยีการสื่อสารสามารถส่งผลต่อการใช้เสรีภาพอย่างรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ไทย

2.3.2 การศึกษาปัจจัยการเมืองกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์

งานวิจัยที่สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของการเมืองต่อเสรีภาพ มี 5 เรื่อง ดังนี้

งานวิจัยของ Reston (1966) เรื่อง the Artillery of the Press พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับหนังสือพิมพ์มีทั้งความร่วมมือและขัดแย้ง ในฐานะแหล่งข่าว “รัฐบาล” จะมีอิทธิพลต่อนักข่าวมากกว่าผู้อ่านและเพื่อนร่วมงานซึ่งบ่อยครั้งผู้สื่อข่าวยอมรับว่าได้เขียนข่าวให้กับแหล่งข่าวมากกว่าเพื่อบรรณาธิการหรือผู้อ่าน หากยุคใดที่ผู้นำรัฐบาลมีความสัมพันธ์ไม่ดีกับสื่อก็จะส่งผลกระทบต่อ การนำเสนอข่าวการเมืองด้วย เช่น ในช่วงรัฐบาลประธานาธิบดีนิกสันได้ทำให้แนวคิดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ตกต่ำลงเพราะความสัมพันธ์กับสื่ออยู่ในลักษณะเป็นศัตรูกัน

งานวิจัยของ สุกัญญา สุตบรรทัด (2544, น. 1-14) เรื่อง “พัฒนาการการถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้และอุดมการณ์ของหนังสือพิมพ์ไทยภายใต้แรงกดดันของกลุ่มชนชั้นนำและกลุ่มผลประโยชน์” พบว่า ประวัติศาสตร์เสรีภาพของหนังสือพิมพ์ไทยตกอยู่ภายใต้สิทธิของอำนาจในการยึดครองข่าวสาร ความรู้และอุดมการณ์ภายในกลุ่มชนชั้นนำเท่านั้น สรุปได้ใน 3 ประเด็น คือ

- 1) อำนาจในการถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้และอุดมการณ์ของหนังสือพิมพ์ไทยตกอยู่ภายใต้การควบคุมของกลุ่มชนชั้นนำมาโดยตลอด ได้แก่ อำนาจองค์พระมหากษัตริย์ อำนาจทหาร ผู้นำรัฐบาลและกลุ่มอิทธิพลทุนเพื่อรักษาอำนาจ รวมศูนย์ข่าวสารและปลูกฝังอุดมการณ์ต่าง ๆ
- 2) แม้มีการเคลื่อนไหวย้ายอำนาจในข่าวสารแต่สิทธิในการควบคุมและถ่ายทอดจะ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงข้ามชนชั้นและจะอยู่ภายใต้การควบคุมของกลุ่มชนชั้นนำเพียงเท่านั้น
- 3) สิทธิเสรีภาพและจรรยาบรรณวิชาชีพจะขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลงของอำนาจทางการเมืองและความเข้มงวดของการประยุกต์ใช้อำนาจในสภาพการณ์ดังกล่าว ด้วยเหตุนี้ หนังสือพิมพ์ไทยจึงมีบทบาทที่แปลกแยกไปจากอุดมการณ์วารสารศาสตร์ดั้งเดิม คือ แทนที่จะเป็นตัวจักรในเวทีประชาชนหรือเป็นสุนัขเฝ้าบ้านแต่กลับเป็นท่อนส่งสารจากบนลงล่างภายในกรอบของผู้มีอำนาจและมักสนับสนุนผู้มีอำนาจรัฐมากกว่าเป็นปากเสียงแทนประชาชนอย่างแท้จริง

งานวิจัยเชิงคุณภาพของ มาลี บุญศิริพันธ์ (2548) เรื่อง “เสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย” พบว่า นับตั้งแต่แนวคิดการผลิตหนังสือพิมพ์เข้าสู่สังคมไทยในสมัยรัชกาลที่ 3 จนกระทั่งฉบับแรก

ถือกำเนิดขึ้นในยุคราชกาลที่ 4 ปรากฏปัจจุบัน หนังสือพิมพ์ไทยได้ถูกคุกคามจากอิทธิพลทางการเมืองมาโดยตลอดจากการใช้อำนาจรัฐด้วยวิธีการต่าง ๆ และพัฒนาวิธีการควบคุมอย่างเปิดเผยจนไปสู่กลวิธีที่แนบเนียนและซับซ้อนยิ่งขึ้น สรุปวิธีการได้ คือ 1) การควบคุมโดยประกาศและกฎหมายต่าง ๆ ที่แย้งกับเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ 2) การสั่งการให้หนังสือพิมพ์สนับสนุนและเผยแพร่ลัทธิชาตินิยม 3) การกวาดล้างและจับกุมนักหนังสือพิมพ์ในยุคสมัยที่มีการปกครองอย่างเข้มงวด 4) การใช้หนังสือพิมพ์เป็นเครื่องมือทางการเมืองเพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง 5) การใช้ระบบตรวจเนื้อหาหนังสือพิมพ์ก่อนพิมพ์และหลังพิมพ์ (censorship) 6) การสั่งห้ามหนังสือพิมพ์เสนอและวิจารณ์ข่าวที่กระทบต่อความมั่นคงและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ 7) การออกประกาศโดยอ้างภาวะฉุกเฉิน ความมั่นคงของชาติ ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนรวมถึงการตักเตือนด้วยวาจา และลายลักษณ์อักษรจากรัฐบาล 8) การยึด ล่ามโซ่ ทุบแท่นพิมพ์ สั่งปิดโรงพิมพ์และขอให้พนักงานหนังสือพิมพ์ 9) ขอร้องแกมบังคับ ช่มชู้ คุกคามด้วยวาจาและวิธีอื่นใดทั้งทางตรงและอ้อมเพื่อให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่กลัวเกรง 10) แทรกแซงนโยบายข่าวกองบรรณาธิการผ่านเจ้าของและนายทุน การให้รางวัล การแบ่งปันหุ้นธุรกิจและการเสนอความช่วยเหลือในรูปแบบต่าง ๆ 11) การแทรกซึมด้วยกลไกธุรกิจ ผูกขาดธุรกิจสื่อ ครอบงำสถานะเศรษฐกิจของหนังสือพิมพ์ 12) การอ้างเหตุผลด้านนโยบายบริหารเชิงธุรกิจในการเปลี่ยนแปลงบุคลากรฝ่ายข่าว 13) แทรกแซงทิศทางการเสนอเนื้อหาในหนังสือพิมพ์ด้วยอำนาจทุนและข้อจำกัดทางด้านเศรษฐกิจขององค์กรและ 14) การควบคุมตามกรอบจริยธรรมแห่งวิชาชีพสื่อ

การวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์ประกอบการสัมภาษณ์ของ รุจน์ โกมลบุตร (2550, น. 469-494) เรื่อง “เสรีภาพสื่อสาธารณะ: ความท้าทายของพลเมืองไทย” พบว่า หนังสือพิมพ์สามชื่อฉบับ ได้แก่ กรุงเทพธุรกิจ เดลินิวส์และโพสต์ทูเดย์ระบุจุดยืนว่าสื่อไทยไม่มีเสรีภาพมากที่สุดและไม่ต้องการการแทรกแซงสื่อซึ่งตรงข้ามกับแหล่งข้อมูล คือ นายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี ข้าราชการ หน่วยงานของรัฐ ส.ส.และสมาชิกพรรคฝ่ายรัฐบาลที่เห็นว่าสื่อไทยมีเสรีภาพมากเกินไปและต้องการแทรกแซง ทั้งนี้ ในยุครัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร มีวิธีการแทรกแซงสื่อ ดังนี้

1) ขอร้อง เตือน พุดชู้ ทำนักข่าว 2) พุดเสียดสี ประชด เปรียบเปรย 3) สั่งสื่อ 4) ให้เหตุผลด้านความรักชาติเพื่อให้หยุด 5) ลดความน่าเชื่อถือของสื่อ 6) ไม่ตอบคำถามหรือตอบไม่ตรงคำถามต่อเนื่อง 7) ปั่นหรือสร้างข่าวอื่นมากลบประเด็นปัญหา 8) ใช้ตัวแทนแทรกแซง 9) ให้ข้อมูลเท็จแก่สาธารณะ 10) ใช้กระบวนการศาลฟ้องร้อง 11) แทรกแซงแหล่งข่าวจนไม่สามารถให้ข้อมูลผู้สื่อข่าว 12) แทรกแซงการบริหารงานสื่อ 13) เข้าเป็นเจ้าของสื่อในระยะยาว 14) แทรกแซงการเงิน การโฆษณาของสื่อ 15) แทรกแซงหน่วยงานอิสระ 16) ละเว้นการใช้อำนาจเพื่อส่งเสริมเสรีภาพ 17) สั่งตรวจสอบและสั่งค้นองค์กรสื่อ 18) สั่งปิดองค์กรสื่อ 19) สั่งห้ามจำหน่ายแจก 20) ใช้กฎหมาย ระเบียบ มติ ครม.ที่สร้างขึ้นใหม่ 21) ปิดล้อม 22) ปาระเบิดไล่ 23) ชูข่าวบุคลากร

ด้านสื่อและ 24) จัดตั้งผู้อ่านเพื่อตอบโต้สื่อ นอกจากนี้ ในยุครัฐบาล พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ พบรูปแบบการแทรกแซงเสรีภาพสื่อมวลชน ได้แก่ 1) ปิดสถานวิทยุชุมชน 2) ควบคุมด้านโทรทัศน์ 3) ควบคุมสื่อออนไลน์ 4) บล็อกสำนักข่าวต่างประเทศและ 5) สร้างบรรยากาศให้สื่อเซ็นเซอร์ตัวเอง

งานวิจัยเอกสารประกอบการสัมภาษณ์นักหนังสือพิมพ์ของ นางศุภมาส ศรีสกุล ห่านวิไล (2551) เรื่อง “รูปแบบการคุกคามสื่อยุคใหม่กับผลกระทบต่อการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน” พบว่า กิจกรรมสื่อปัจจุบันต้องใช้งบประมาณมหาศาล ดังนั้น จึงเปิดโอกาสให้มีอำนาจการเมืองแฝงมากับทุนนั้น ๆ ด้วยเพื่อใช้ประโยชน์จากสื่อเป็นเครื่องมือทางการเมืองและธุรกิจ เมื่อโครงสร้างอุตสาหกรรมสื่อเปลี่ยนไป กองบรรณาธิการข่าวจึงขาดอิสระและมีจิตวิญญาณแห่งวิชาชีพลดลงโดยทุกวันนี้การคุกคามสื่อจะมาจากทุกภาคส่วนแต่ฝ่ายการเมืองยังมีสถิติสูงสุดและส่วนใหญ่ คือ การแย่งชิงแสวงหาอำนาจเพื่อผลประโยชน์ของตนและพวกพ้องโดยต้องการใช้สื่อเป็นเครื่องมือค้ำจุนเพื่อสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมายและหากไม่สามารถสื่อสารเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับกลุ่มตนได้ก็จะจัดยุทธศาสตร์ในการคุกคามสื่อออกมาในหลายรูปแบบเพื่อยับยั้งหรือทำให้สื่อหยุดตรวจสอบหรือหยุดทำหน้าที่ เช่น การตอบโต้ด้วยข้อมูลผ่านสื่ออื่น การเรียกร้องให้คนในองค์กรหรือนอกองค์กรบอยคอตสื่ออื่น ๆ สั่งแบนหรือสั่งให้หยุดดำเนินการรายการวิทยุและโทรทัศน์ ไม่ให้ผู้ดำเนินรายการบางรายการจัดรายการปิดวิทยุชุมชนและเว็บไซต์แบบเลือกปฏิบัติและสั่งให้เผยแพร่เฉพาะข้อมูลของตน ถอดหรือสั่งย้ายสื่อมวลชน การด่าว่าสื่อของนายกรัฐมนตรี จัดตั้งมือบเพื่อป่วนหรือปิดล้อมหนังสือพิมพ์ ยื่นฟ้องดำเนินคดีหนังสือพิมพ์ สั่งยึดหนังสือโดยอ้างว่ากระทบความมั่นคงหรือล้ารุนแรงขึ้นก็ถึงขั้นข่มขู่ คุกคามประทุษร้ายจนถึงแก่ชีวิตหรือบาดเจ็บสาหัสซึ่งก็เห็นกันอยู่ในปัจจุบัน ขณะที่การคุกคามจากภาคธุรกิจก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยภาคเอกชนเริ่มหันมาใช้กฎหมายหมิ่นประมาทฟ้องร้องสื่อเพื่อสร้างความหวาดกลัว ปกปิดเรื่องราวที่ไม่ต้องการให้สาธารณะรับรู้และให้สื่อนำเสนอข่าวในทิศทางที่ตนเองต้องการ

งานวิจัยด้านการเมืองส่วนใหญ่มักใช้การศึกษาโดยการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งข้อค้นพบจะแสดงให้เห็นถึงการใช้หรือบังคับใช้อำนาจที่มีด้วยวิธีการต่าง ๆ จากฝ่ายการเมืองทั้งรัฐบาล นักการเมือง ข้าราชการและกลุ่มผลประโยชน์เพื่อควบคุมการทำงานของนักหนังสือพิมพ์ไทย

2.3.3 การศึกษาปัจจัยกฎหมายกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์

เนื่องจากบทบัญญัติกฎหมายแต่ละประเทศมีลักษณะเฉพาะ ดังนั้น จึงศึกษาจากงานวิจัยของไทยเป็นหลักโดยมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 เรื่อง ประกอบด้วย

งานวิจัยของ นกมล รวีเจริญ (2524) เรื่อง “กฎหมายกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์” พบว่า กฎหมายที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้องกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์ซึ่งมีใช้กฎหมายรัฐธรรมนูญหรือเป็นกฎหมายการพิมพ์โดยตรงนั้นแบ่งแยกได้เป็น 2 กลุ่ม โดยใช้เนื้อหาของกฎหมายที่ควบคุมเสรีภาพหนังสือพิมพ์และเป้าหมายของการมุ่งให้ความคุ้มครองเป็นเกณฑ์ในการจำแนก ได้แก่

1) กฎหมายที่มีเป้าหมายมุ่งคุ้มครองประชาชน ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน

2) กฎหมายที่มีเป้าหมายมุ่งคุ้มครองความมั่นคงและความปลอดภัยของประเทศชาติ ได้แก่ พระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินและประมวลกฎหมายอาญา

ทั้งนี้ กฎหมายที่มีเป้าหมายมุ่งคุ้มครองความมั่นคงและความปลอดภัยของประเทศชาติบางฉบับมีการควบคุมการทำงานหนังสือพิมพ์อย่างเข้มงวดและจำกัดสิทธิเสรีภาพหนังสือพิมพ์เกินควร ดังนั้น รัฐบาลจึงควรพิจารณายกเลิกกฎหมายที่มีลักษณะเช่นนี้หรือแก้ไขปรับปรุงกฎหมายฉบับดังกล่าวให้เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันยิ่งขึ้นเพื่อก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างรัฐบาลกับหนังสือพิมพ์ อย่างไรก็ตาม แม้ไม่มีกฎหมายควบคุมแต่ในการปฏิบัติหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์นั้นจะต้องมี “ความรับผิดชอบ” ในวิชาชีพควบคู่กันไปด้วย

งานวิจัยเอกสารประกอบการสัมมนาของ เฉลิมพร อุ่นแก้ว (2534) เรื่อง เสรีภาพสื่อมวลชนภายใต้กรอบแห่งกฎหมายไทย พบว่า ดัชนีชี้เสรีภาพสื่อไทยที่สำคัญยิ่ง คือ “บทบัญญัติของกฎหมาย” ในส่วนกฎหมายทั่วไป “รัฐธรรมนูญ” คือ ตัวชี้วัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในภาพรวมเนื่องจากเป็นแม่บทแห่งกฎหมายทั้งปวงหากรัฐธรรมนูญได้ประกันสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นไว้อย่างกว้างขวางปราศจากเงื่อนไขแต่ในรัฐธรรมนูญไทยต่างกำหนดสิทธิเสรีภาพโดยมีเงื่อนไขแห่งความมั่นคงของรัฐและการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคมไว้ทั้งสิ้น ดังนั้น รัฐบาลจึงสามารถออกกฎหมายอื่นเพื่อควบคุมเสรีภาพสื่อได้โดยง่าย นอกจากนี้ มีกฎหมายทั่วไปที่สามารถควบคุมการละเมิด การหมิ่นประมาทและการดูหมิ่นของสื่อได้ เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และประมวลกฎหมายอาญาเพื่อพิทักษ์ปัจเจกและสังคม กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งที่ห้ามมิให้สื่อมวลชนเปิดเผยข้อเท็จจริงใด ๆ กฎหมายวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนที่ห้ามมิให้ถ่ายรูปเยาวชนผู้ถูกกล่าวหา กฎหมายลิขสิทธิ์ที่ปกป้องทรัพย์สินทางปัญญาและกฎหมายการโฆษณาที่ป้องกันไม่ให้สื่อมวลชนใช้เสรีภาพเกินขอบเขตจนส่งผลกระทบต่อผู้อื่น

การวิเคราะห์เนื้อหาและค้นคว้าเอกสารของ นรินทร์ นำเจริญ (2550, น. 1-12) เรื่อง การวิเคราะห์คดีหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชน: ศึกษาจากคำพิพากษาศาลฎีกา พ.ศ. 2520-2547 สรุปผลการศึกษาได้ 3 ประเด็น คือ

1) คดีหมิ่นประมาทในศาลฎีการะหว่าง พ.ศ. 2520-2547 เป็นคดีในความผิดฐานหมิ่นประมาทจำนวน 107 คดีและครึ่งหนึ่งเกี่ยวกับสื่อมวลชน โดยสถานะฝ่ายโจทก์ส่วนใหญ่ คือ ข้าราชการประจำ รองลงมา คือ นักการเมือง ทหารตำรวจและประชาชนทั่วไป ขณะที่ฝ่ายจำเลยส่วนใหญ่

คือ สื่อมวลชน บริษัทเอกชน ทหารตำรวจ นักการเมืองและข้าราชการ เมื่อเปรียบเทียบความสอดคล้องของคำตัดสินทั้ง 3 ศาล พบว่า ส่วนใหญ่มีคำพิพากษาในทิศทางเดียวกัน

2) ลักษณะคดีที่ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทมีลักษณะเป็นการใส่ความมากที่สุด ส่วนการลงโทษกรณีที่จำเลยมีความผิดจะเป็นการจำคุกและปรับแต่ศาลมักให้รอลงอาญาด้วยเหตุผลว่าจำเลยไม่เคยต้องโทษจำคุกมาก่อนและเพื่อให้จำเลยกลับตัวเป็นพลเมืองดีต่อไป ส่วนโทษปรับนั้นภายหลังปี พ.ศ. 2535 มีคำพิพากษาให้ต้องโทษปรับหนักขึ้นซึ่งเกิดจากการแก้ประมวลกฎหมายอาญาเพื่อกำหนดบทลงโทษให้หนักขึ้น

3) คดีที่ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าไม่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทหรือยกฟ้อง พบว่า ส่วนใหญ่จำเลยมีเจตนาอันสุจริตตามที่กฎหมายกำหนดไว้ รองลงมาคดีดังกล่าวขาดองค์ประกอบสำคัญตามที่ระบุ คำฟ้องไม่สมบูรณ์ คดีเคยถูกฟ้องและศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้วและความเสียหายไม่ได้เกิดจากจำเลย ส่วนสาเหตุอื่นที่ศาลวินิจฉัยยกฟ้อง ได้แก่ โจทก์ไม่ใช่ผู้เสียหายจึงไม่มีอำนาจฟ้อง ข้อความตามฟ้องเป็นความจริงและมีประโยชน์ต่อประชาชน ข้อความตามฟ้องเป็นการแสดงความเห็นหรือเป็นข้อความในกระบวนการพิจารณาคดีในศาลและคดีหมดอายุความ

การวิเคราะห์บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเพื่อศึกษาเปรียบเทียบของ สมนึก กยารัตนกิจ (2551) เรื่อง “พัฒนาการของบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพสื่อมวลชนในรัฐธรรมนูญไทย” พบว่า นับตั้งแต่มีรัฐธรรมนูญฉบับแรกแห่งราชอาณาจักรสยาม ในฉบับต่อ ๆ มาก็ได้ให้การรับรองสิทธิเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไว้มากน้อยต่างกัน แม้รัฐธรรมนูญที่เคยประกาศใช้ส่วนใหญ่จะให้การรับรองเสรีภาพในการแสดงความเห็นของสื่อมวลชนไว้แต่ก็ได้มีการระบุข้อยกเว้นสิทธิส่วนนี้ไว้ด้วย จนกระทั่งปี 2540 จึงได้มีบทบัญญัติใหม่เพิ่มเติมเกี่ยวกับการคุ้มครองเสรีภาพบุคลากรในวิชาชีพสื่อที่ยังไม่เคยมีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับใด ขณะที่การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในปี 2550 คณะกรรมาธิการส่วนใหญ่เข้าใจตรงกันว่าบทบัญญัติในการให้การคุ้มครองเสรีภาพสื่อมวลชนมีความครบถ้วนสมบูรณ์ดีอยู่แล้วแต่ปัญหาที่เกิดในทางปฏิบัติ คือ ไม่สามารถคุ้มครองเสรีภาพสื่อมวลชนได้อย่างแท้จริงจึงทำให้รัฐบาลสามารถใช้อำนาจเข้ามาแทรกแซงการทำหน้าที่สื่อมวลชนได้ตลอดเวลาทั้งทางตรงและทางอ้อมในหลายรูปแบบ ด้วยเหตุนี้ในรัฐธรรมนูญปี 2550 จึงมุ่งเน้นส่งเสริมให้มีกลไกป้องกันการแทรกแซงสื่อมวลชนมากขึ้น

งานวิจัยเชิงคุณภาพของ ขวรงค์ ลิ้มปัทมปาณี (2551) เรื่อง “กระบวนการลงโทษทางอาญากับความผิดอันเนื่องมาจากการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชน” พบว่า แม้เสรีภาพสื่อไทยจะถูกรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแต่ในทางปฏิบัติไม่มีประเทศใดในโลกที่ให้เสรีภาพแก่หนังสือพิมพ์ไว้โดยไม่มีข้อจำกัดเนื่องจากในการใช้เสรีภาพอาจนำมาซึ่งการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลและกระทบต่อความมั่นคงของรัฐได้ ดังนั้น รัฐจึงจำเป็นต้องมีการจำกัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไว้โดยอยู่ภายใต้หลักความจำเป็นและสมควรแก่เหตุผ่านกระบวนการยุติธรรมด้วยการใช้กฎหมายหมิ่นประมาท

ในข้อเท็จจริง ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต่างยอมรับว่าเจตนารมณ์ของการใช้กฎหมายดังกล่าวได้ถูกบิดเบือนไปจากการใช้เพื่อปกป้องชื่อเสียงบุคคลโดยสุจริตกลับเป็นเพื่อปิดปากหรือต่อรองไม่ให้มีการแสดงความเห็นเกี่ยวกับการกระทำของบุคคลสาธารณะ ด้วยเหตุนี้ นักวิชาชีพหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่จึงต้องการให้มีการยกเลิกความผิดอาชญาฐานหมิ่นประมาทนี้หรืออาจมีกฎหมายเฉพาะเพื่อควบคุมสื่อเนื่องจากการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนนั้นเป็นการกระทำเพื่อให้ประชาชนรับทราบข่าวสารและต่างจากการใช้สิทธิแสดงความเห็นของบุคคลทั่วไป

การศึกษาด้านกฎหมายส่วนใหญ่มักใช้การวิเคราะห์เอกสารประกอบการสัมภาษณ์ โดยพบว่า บทบัญญัติของกฎหมายไทยจะมุ่งให้ความคุ้มครองและจำกัดสิทธิเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไปพร้อม ๆ กัน ดังนั้น บทบัญญัติของกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่สื่อจึงเป็นประเด็นหนึ่งที่สามารถควบคุมและจำกัดขอบเขตเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย

2.3.4 การศึกษาปัจจัยเศรษฐกิจกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์

งานวิจัยที่สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของเศรษฐกิจต่อเสรีภาพ มี 9 เรื่อง ดังนี้

งานวิจัยเชิงสำรวจความคิดเห็นผู้สื่อข่าวในสหรัฐฯ ของ The Pew Research Center (1999) เรื่อง Striking the Balance, Audience Interests, Business Pressure and Journalists' Values พบว่า วิชาชีพหนังสือพิมพ์ได้รับเสียงวิพากษ์วิจารณ์เพิ่มมากขึ้นในเรื่องคุณภาพของการรายงานข่าวที่มักบิดเบือนข้อเท็จจริง นำเสนอข่าวคาบเกี่ยวระหว่างความคิดเห็นกับข้อเท็จจริงและนำเสนอในรูปแบบของความบันเทิงมากเกินไปจนไม่สามารถแยกแยะข้อเท็จจริงได้ ผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ยอมรับว่าในการรายงานข่าวทุกวันนี้ต่างเต็มไปด้วยข้อผิดพลาด มีการบิดเบือนความจริง ทำงานอย่างไม่ถี่ถ้วนและไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่สื่อเป็น “สุนัขเฝ้าบ้าน” ได้อย่างเต็มที่ด้วยเหตุจากความจำเป็นของการทำหน้าที่เพื่อผลกำไรให้องค์กรเติบโตขึ้นและการแข่งขันทางธุรกิจซึ่งมีผลกระทบต่อคุณภาพในการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์

งานวิจัยเชิงสำรวจนักหนังสือพิมพ์จำนวน 500 คนเฉพาะที่สังกัดหนังสือพิมพ์รายวันใน 8 ประเทศ ได้แก่ ฟินแลนด์ สหราชอาณาจักร เยอรมนี ฮังการี อิตาลี ลิทัวเนีย โปแลนด์ และโรมาเนียของ Dohnanyi and Moller (2003) เรื่อง The Impact of Media Concentration on Professional Journalism พบว่า 1) การกระจุกตัวของเจ้าของสื่อเป็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานของสื่อมวลชนยุโรปปัจจุบันโดยได้รับอิทธิพลจากการรวมตัวกันเป็นสหภาพยุโรป (EU) และปัจจัยทางเศรษฐกิจจนก่อให้เกิดเป็นปรากฏการณ์ที่ยากจะควบคุม 2) ลักษณะการกระจุกตัวของเจ้าของสื่อมีรูปแบบเฉพาะตัวของตนและมีความแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ 3) การกระจุกตัวของเจ้าของสื่อก่อให้เกิดการแทรกแซงการทำงานโดยเจ้าของสื่อได้ง่ายซึ่งเป็นการลดทอนระดับเสรีภาพและความเป็นอิสระของนักหนังสือพิมพ์และ 4) การกระจุกตัวของเจ้าของสื่อไม่ว่าเกิดขึ้นจากแหล่งทุนใดล้วนแล้วแต่ส่งผลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์

ผลการศึกษาโดยการวิเคราะห์เนื้อหาของ Miller (2006, pp. 1001-1033) เรื่อง The Press as a Watchdog for Accounting Fraud ที่วิเคราะห์บทบาทหนังสือพิมพ์ในฐานะผู้ทำหน้าที่ตรวจสอบการทุจริตของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของสหรัฐฯ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้หนังสือพิมพ์ปฏิบัติหน้าที่สื่อโดยการรายงานข่าวเกี่ยวกับการโกงบัญชีของบริษัทฯ หรือไม่นั้น หนังสือพิมพ์จะทำการชั่งน้ำหนักระหว่างค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้เมื่อเปรียบเทียบกับการได้รับความสนใจจากผู้อ่าน หากบริษัทที่มีการโกงบัญชีใดเป็นที่รู้จักแพร่หลายรวมถึงมีการเปลี่ยนตัวผู้สอบบัญชีก็จะได้รับการรายงานเนื่องจากมีผู้อ่านให้ความสนใจจำนวนมาก ในขณะเดียวกันหากมีผู้เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่สามารถให้ข้อมูลได้หรือกรณีที่น่าฉาวโฉ่ไหลออกมาเองก็จะช่วยลดต้นทุนในการทำข่าวและทำให้หนังสือพิมพ์เลือกรายงานข่าวนั้นเช่นกัน สรุปว่าหนังสือพิมพ์จะเลือกรายงานข่าวตามความสนใจของผู้อ่านและต้นทุนในการทำข่าวเป็นสำคัญ

งานวิจัยเชิงสำรวจนักหนังสือพิมพ์เกาหลีใต้ของ Eun-Suk SA (2009) เรื่อง Factors Influencing Freedom of the Press in South Korea: A Survey of Print Journalists' Opinions พบว่า ปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ ได้แก่ ผู้ลงโฆษณาเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงที่สุดในข้อค้นพบเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ รองลงมาคือรัฐ รัฐบาลและนักการเมือง กลุ่มผลประโยชน์และผู้อ่าน องค์กรพลเมือง กลุ่มศาสนาและสาธารณชนทั่วไป

ในข้อค้นพบเชิงคุณภาพ นักวิชาชีพหนังสือพิมพ์เลือก “การโฆษณา” เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์มากที่สุดเนื่องจากในประเทศเกาหลีใต้ “โฆษณา” จะมีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวันอย่างมากโดยระบบเศรษฐกิจทั้งหมดจำเป็นต้องพึ่งพาเพื่อเพิ่มรายได้ภายในอุตสาหกรรมสื่อของตน ดังนั้น ผู้ลงโฆษณาจึงเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลยิ่งต่อเนื้อหาของสื่อในประเทศที่เป็นประชาธิปไตยและมีการบริหารงานแบบทุนนิยมซึ่งแตกต่างจากยุคที่มีการปกครองโดยรัฐบาลทหารที่เสรีภาพหนังสือพิมพ์จะขึ้นอยู่กับรัฐบาลและนักการเมืองเป็นหลัก

ส่วนปัจจัยภายใน พบว่า “เจ้าของสื่อ” คือ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์สูงสุดและในฐานะ “เจ้าของ” จึงมีสิทธิตัดสินใจส่วนบุคคลเกี่ยวกับบุคลากรภายในบริษัทฯ และมีสิทธิควบคุมการนำเสนอข่าวทั้งหมดซึ่งวิธีการแสดงออกของเจ้าของสื่อจะมีผลกระทบและเป็นปัจจัยสำคัญต่อการรับประกันสิทธิเสรีภาพหนังสือพิมพ์โดยตรงในสังคมประชาธิปไตย

การศึกษาเอกสารประกอบการวิเคราะห์ของ Eun-Suk SA (2013, pp. 161-170) เรื่อง Distorted Democracy and Freedom of the Press under Capitalism พบข้อสรุปเกี่ยวกับข้อจำกัดของการดำเนินงานสื่อในสังคมประชาธิปไตยและมีการบริหารงานแบบทุนนิยมว่าสามารถส่งผลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ได้ 3 ประการ ได้แก่

1) ในสังคมประชาธิปไตย สื่อมวลชนไม่ได้มีเสรีภาพอย่างเหมาะสมเนื่องจากต้องรับใช้กลุ่มผลประโยชน์เป็นหลักบนพื้นฐานของทุนนิยมจนทำให้บ่อยครั้งที่จรรยาบรรณสื่อถูกละเลยไปด้วยการบิดเบือนความจริงหากสื่อได้รับผลประโยชน์จากกลุ่มการเมืองและธุรกิจขนาดใหญ่

2) ประชาธิปไตยเป็นระบบที่ก่อให้เกิดการคอร์รัปชันได้ง่ายเนื่องจากมีปัจจัยจำนวนมากที่ส่งผลต่อเสรีภาพสื่ออย่างซับซ้อนและสร้างความยากลำบากต่อนักวิชาชีพในการรายงานเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งต่างจากสังคมอำนาจนิยมที่การควบคุมจะขึ้นอยู่กับรัฐบาลเป็นสำคัญ ดังนั้น ในประเทศประชาธิปไตย สื่อมวลชนจะต้องรับใช้ผลประโยชน์ของกลุ่มชนชั้นนำและเสรีภาพสื่อสามารถถูกละเมิดได้โดยกลุ่มชนชั้นนำเช่นกัน

3) เสรีภาพสื่อเป็นสมบัติของกลุ่มชนชั้นนำ แม้เกาหลีจะเป็นประเทศประชาธิปไตย แต่ในทางปฏิบัติ สื่อมวลชนจะถูกควบคุมอย่างมากโดยกลุ่มลูกค้า (Clientelism) บนแนวคิดที่ว่า “สื่อ” โดยดั้งเดิมคือธุรกิจที่ต้องอยู่รอดและต้องขยายตลาดผ่านการแข่งขันเป็นสำคัญดังที่นักวิชาชีพสื่อในเกาหลีได้ให้คำตอบต่อคำถามนี้ว่า “บริษัทหนังสือพิมพ์มีการแสวงหากำไรเพื่อเป็นสถาบันที่มีอำนาจ ซึ่งไม่ได้เป็นแค่บริษัทหนังสือพิมพ์แต่ในฐานะที่เป็นองค์กรทางธุรกิจ”

การศึกษาเรื่อง “โฆษณา: เส้นเลือดหนังสือพิมพ์ยามวิกฤติ” ของ มาลี บุญศิริพันธ์ (2541) พบว่า ในภาวะวิกฤติเศรษฐกิจที่หนังสือพิมพ์จำเป็นต้องอาศัยรายได้จากโฆษณามาอุดหนุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานนั้นได้ทำให้หนังสือพิมพ์ไทยต้องตกอยู่ในภาวะจำยอมต่อข้อตกลงจากเจ้าของธุรกิจและผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งถือเป็นเรื่องที่ยืนยันถึงความสำคัญของอิทธิพลจากปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีต่อหนังสือพิมพ์ไทยได้เป็นอย่างดี ดังนั้น การมองเสรีภาพหนังสือพิมพ์ในสังคมทุนนิยมเช่นเดียวกับกรณีของหนังสือพิมพ์ไทยจึงมิใช่เพียงปัญหาระหว่างรัฐบาลกับหนังสือพิมพ์เพียงเท่านั้น แต่รวมถึงความเป็นอิสระจากอิทธิพลของผลประโยชน์ทางธุรกิจซึ่งมีแนวโน้มที่หนังสือพิมพ์จะให้ความสำคัญมากกว่าความรับผิดชอบต่อสาธารณะจนส่งผลกระทบได้ต่อระดับคุณภาพ ความรับผิดชอบและการตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ที่ต้องมีต่อสิทธิการรับรู้ของผู้อ่านให้ลดลงไป

ผลการศึกษาของ นวลน้อย ตรีรัตน์และธานี ชัยวัฒน์ (2546) เรื่อง “โครงสร้างตลาดหนังสือพิมพ์และการกำกับดูแลในประเทศไทย” พบว่า ลูกค้าในตลาดโฆษณาของหนังสือพิมพ์ไทยรายใหญ่ในระบบเศรษฐกิจ คือ “รัฐบาล” ซึ่งมาจากงบประมาณของกระทรวง ทบวงหรือกรมต่าง ๆ ที่รัฐบาลจะเป็นผู้ตัดสินใจในการจัดสรรงบดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ที่นอกจากงบประมาณเพื่อการโฆษณาในส่วนภาครัฐแล้วยังเป็นองค์กรที่รวบรวมกลุ่มทุนขนาดใหญ่จำนวนมากเข้าไว้ด้วยกันทำให้สามารถเป็นผู้ออกนโยบายที่สร้างผลกระทบต่อกับกลุ่มทุนขนาดใหญ่อื่น ๆ ที่เป็นผู้ถือครองงบประมาณจำนวนมหาศาลได้เช่นกัน ด้วยเหตุนี้ จึงส่งผลให้รัฐบาลสามารถเข้าแทรกแซงหรือครอบงำการทำงานของหนังสือพิมพ์ได้โดยผ่านการเป็นเจ้าของสื่อหรือการเป็นผู้ให้ทุนให้โทษกับเจ้าของงบประมาณจำนวนมหาศาลดังกล่าว

งานวิจัยแบบผสวนวิธีของ สุวิชา เอื้อสมศักดิ์สกุล (2547) เรื่อง “อิทธิพลของโฆษณาที่มีต่อทิศทางการนำเสนอเนื้อหาทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ภาษาไทยรายวัน” พบว่าหนังสือพิมพ์ที่มีการนำเสนอข่าวการเมืองอย่างรุนแรงและส่งผลกระทบต่อรัฐบาลอย่างชัดเจนจะได้รับผลกระทบจากผู้ลงโฆษณาในกลุ่มบริษัทเอกชนที่มีสายสัมพันธ์ทางการเมืองจนทำให้การนำเสนอข่าวจำเป็นต้องลดระดับความรุนแรงลง โดยกลุ่มผู้อ่านมีความเห็นเกี่ยวกับการทำหน้าที่สื่อของหนังสือพิมพ์ในเรื่องนี้ว่าหนังสือพิมพ์ไทยมักนำเสนอเนื้อหาการเมืองเพียงด้านเดียว ขาดความเป็นกลาง ไม่น่าเชื่อถือ และเชื่อว่าไม่เป็นอิสระเนื่องจากถูกกดดันจากผู้ลงโฆษณา นอกจากนี้ พบว่า งบประมาณในหน่วยงานภาครัฐและรัฐวิสาหกิจมีผลกระทบต่องานของนักหนังสือพิมพ์บ้างแต่ไม่รุนแรงนักเนื่องจากเป็นการที่รัฐบาลใช้งบประมาณเพื่อประชาสัมพันธ์โครงการต่าง ๆ ที่รัฐได้ดำเนินการมากกว่าใช้เพื่อแทรกแซงการทำงานของหนังสือพิมพ์

งานวิจัยด้านเศรษฐกิจส่วนใหญ่มักใช้การศึกษาทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพควบคู่กันโดยพบว่า “การแข่งขันของหนังสือพิมพ์” “การกระจุกตัวของเจ้าของสื่อ” “นโยบายองค์กร” “ความสนใจของผู้อ่าน” และ “รายได้จากโฆษณา” เป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถส่งผลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย

2.3.5 การศึกษาปัจจัยความเป็นวิชาชีพของหนังสือพิมพ์

งานวิจัยที่สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของความเป็นวิชาชีพที่มีต่อเสรีภาพในการปฏิบัติพันธกิจอย่างรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์มี 4 เรื่อง ดังนี้

รายงานของคณะกรรมการฮัทชิน (The Hutchins Commission, 1947) เรื่อง A Free and Responsible Press ศึกษาการทำงานของหนังสือพิมพ์ (press) ในช่วงระหว่างและหลังสงครามโลกครั้งที่สองโดยนำเสนอออกเป็นรายงาน พบว่า การใช้เสรีภาพอย่างขาดความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์มักเป็นเรื่องเกี่ยวกับการละเลยความสำคัญของความเป็นวิชาชีพ สื่อมวลชนโดยให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าการคำนึงถึงผลประโยชน์ของสาธารณะ คือ 1) หนังสือพิมพ์มักใช้เสรีภาพที่มีเพื่อเป้าหมายทางธุรกิจและการเมืองของตนมากเกินไปจนขาดความรับผิดชอบและเจ้าของสื่อสามารถแทรกแซงการทำหน้าที่สื่อของหนังสือพิมพ์เพื่อผลประโยชน์ส่วนตนได้โดยตรง 2) หนังสือพิมพ์มักยอมจำนนต่อธุรกิจขนาดใหญ่โดยปล่อยให้ผู้ลงโฆษณามีโอกาสแทรกแซงรวมถึงควบคุมนโยบายและเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ได้เนื่องจากเกรงว่าอาจสูญเสียรายได้ทางธุรกิจและ 3) หนังสือพิมพ์มักให้ความสนใจต่อเรื่องฉาวโฉ่ เรื่องอารมณ์ การละเมิดสิทธิส่วนบุคคล และการนำเสนอเรื่องราวที่เป็นอันตรายต่อศีลธรรมสังคมเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้อ่านและการมี ยอดจำหน่ายมากกว่าการนำเสนอเรื่องราวที่มีประโยชน์ต่อสาธารณะ ดังนั้น คณะกรรมการฮัทชินจึงได้สรุปแนวทางในการปรับปรุงการทำหน้าที่สื่อโดยเรียกร้องให้หนังสือพิมพ์ต้องปฏิบัติตามและ

ตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นสื่อมวลชนมากขึ้นเพื่อให้การใช้เสรีภาพของหนังสือพิมพ์เป็นไปอย่างมีมาตรฐานและมีความรับผิดชอบควบคู่กัน

งานวิจัยของ Mills (1993, pp. 589-594) เรื่อง “Newspaper Ethics: A Qualitative Study” โดยการศึกษาจริยธรรมนักหนังสือพิมพ์ด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า นอกจากอิทธิพลของปัจจัยส่วนบุคคลของนักหนังสือพิมพ์ที่ทำให้นักหนังสือพิมพ์ขาดความตระหนักถึงจริยธรรมวิชาชีพแล้วอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักหนังสือพิมพ์ใช้เสรีภาพสื่ออย่างขาดความรับผิดชอบ ได้แก่ การควบคุมและการตรวจสอบกันเองโดยนักวิชาชีพ องค์การหนังสือพิมพ์และสื่อมวลชนประเภทอื่น ๆ นั้นไม่มีการควบคุมกันอย่างเข้มงวดและมีการตรวจสอบกันเองน้อยเกินไปแสดงว่ามาตรการและกลไกที่ใช้ควบคุมนักหนังสือพิมพ์ผ่านทางจรรยาบรรณวิชาชีพสื่อยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอจึงส่งผลให้นักหนังสือพิมพ์ขาดความตระหนักถึงจริยธรรมวิชาชีพและใช้เสรีภาพสื่อที่มีอย่างขาดความรับผิดชอบต่อสังคม

วิลาสินี พิพิธกุล (2541) ศึกษาเรื่อง “จับจ้องมองสื่อทัศนวิพากษ์ก้าวใหม่ในเขาวงกตของสื่อมวลชนไทยในปีแห่งความอ่อนล้าของสุนัขเฝ้าบ้าน” โดยการวิเคราะห์ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการทำหน้าที่สื่อมวลชนในฐานะสุนัขเฝ้าบ้านของหนังสือพิมพ์ พบว่า การขาดการผนึกกำลังกันอย่างแท้จริงในวิชาชีพ ความล้มเหลวของการควบคุมกันเอง การแบ่งขั้วกันทางอุดมการณ์ความคิดทางการเมืองและทางธุรกิจรวมถึงความอ่อนแอของสถาบันวิชาชีพต่าง ๆ ที่ดำเนินการควบคุมกันเองอย่างไม่มีประสิทธิภาพ คือ ปัจจัยที่ส่งผลให้นักหนังสือพิมพ์ไทยใช้เสรีภาพสื่ออย่างขาดความรับผิดชอบต่อสังคม

งานวิจัยของ สุวัฒน์ ทองธนากุล (2542) เรื่อง “ปัญหาจริยธรรมและบทบาทของสภากาหนังสือพิมพ์แห่งชาติในการกำกับด้านจริยธรรมของหนังสือพิมพ์” ด้วยการวิจัยแบบผสมวิธี พบว่า การทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ในฐานะสื่อมวลชนในการแสวงหาข้อมูลและนำเสนอข่าวสารหรือข้อคิดเห็นจำเป็นต้องมีเสรีภาพในการทำงานเพื่อสนองสิทธิการรับรู้ของประชาชนแต่ว่าการมีเสรีภาพนั้นจะต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยโดยต้องมีหลักจริยธรรมแห่งวิชาชีพคอยกำกับเพื่อมิให้เกิดผลเสียจากการทำหน้าที่สื่อ อย่างไรก็ตาม การวางตัวอย่างไม่เป็นกลางและการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีอคติจะเป็นปัญหาทางจริยธรรมที่เกิดขึ้นกับนักหนังสือพิมพ์มากที่สุด รองลงมาได้แก่ การรับอามิสสินจ้าง การเสนอข่าวบิดเบือนและการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลจนก่อให้เกิดการละเมิดจริยธรรมและสามารถส่งผลกระทบต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย

งานวิจัยเกี่ยวกับความเป็นวิชาชีพ คือ การศึกษาข้อจำกัดการทำหน้าที่สื่อซึ่งเกิดจากอุปสรรคภายในวงการวิชาชีพหนังสือพิมพ์โดยพบว่า “ความตระหนักถึงจริยธรรมวิชาชีพ” “ความเป็นมืออาชีพ” และ “ประสิทธิภาพการควบคุมกันเอง” เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้นักหนังสือพิมพ์ปฏิบัติหน้าที่สื่ออย่างละเมิดหรือฝ่าฝืนข้อบังคับทางจริยธรรมจนขาดความรับผิดชอบต่อสังคม

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นจะถูกนำมาสนับสนุนตัวแปรซึ่งวิเคราะห์ได้จากแนวคิดทฤษฎี ก่อนนำไปศึกษาความสัมพันธ์เพื่อพัฒนาเป็นแบบจำลองและตอบคำถามการวิจัยว่ามีปัจจัยใดบ้างที่สามารถส่งผลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยต่อไป

2.4 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับเสรีภาพนักหนังสือพิมพ์

การศึกษาคือความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย คือ การสร้างหรือการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของตัวแปรสำคัญที่ใช้ในการวิจัยอย่างมีเหตุผลซึ่งเกิดจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) (Wiggins & McTighe, 2005) เป็นแนวทางในการพัฒนาซึ่งเริ่มต้นจากตัวแปรตาม ได้แก่ เสรีภาพนักหนังสือพิมพ์ จากนั้นจึงย้อนกลับไปยังตัวแปรที่เกิดขึ้นก่อนตามลำดับ ดังนี้

1. ปัจจัยทางสังคม สมมติฐานในแนวคิดเกี่ยวกับเสรีภาพนักหนังสือพิมพ์ของ Siebert et al. (1956, 1969) Hiebert et al. (1975) และ McQuail (2010, 2013) เชื่อว่า “สังคม” คือเงื่อนไขสำคัญลำดับแรกหรือเป็นสภาพแวดล้อมพื้นฐานของการทำงานที่นักหนังสือพิมพ์จำเป็นต้องข้องเกี่ยวและมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ซึ่งข้อกำหนด กฎเกณฑ์ บรรทัดฐานและความเชื่อพื้นฐานที่สังคมได้ยึดถือจะเป็นตัวกำหนดรูปแบบการควบคุมการทำหน้าที่สื่อ รวมถึงขอบเขตในการนำเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ในภาพรวมว่าจะสามารถใช้เสรีภาพในการแสดงออกเพื่อถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารในประเด็นต่าง ๆ ได้มากน้อยเพียงใดเพื่อไม่ให้มีการใช้เสรีภาพเกินกว่าที่สังคมกำหนดจนส่งผลกระทบต่อสังคมและผู้อื่น ทั้งนี้ จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า “สังคม” สามารถบ่งชี้ได้จากตัวแปร “ระบบอุปถัมภ์” “การตรวจสอบจากผู้อ่าน” และ “เทคโนโลยีการสื่อสาร” โดยปรากฏงานวิจัยที่สนับสนุนอิทธิพลของตัวแปร ดังนี้

- **ระบบอุปถัมภ์** ในงานวิจัยของ Romano (1999) พบว่า โดยธรรมชาติของการปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชนของหนังสือพิมพ์นั้นจะได้รับอิทธิพลจากหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของสังคมอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ซึ่งวิธีการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ควรทำหน้าที่สื่อในสังคมนั้นอย่างไรจึงต้องพิจารณาจากค่านิยมหลักที่สังคมได้กำหนดไว้เพื่อให้การทำหน้าที่สื่อมีความสอดคล้องกันเหมาะสมระหว่างนักหนังสือพิมพ์ ประชาชนและรัฐ (State) ดังกรณีของ “นักหนังสือพิมพ์อินโดนีเซีย” ที่พยายามแสดงบทบาทของการเป็นสุนัขเฝ้าบ้านในฐานะพันธกิจสำคัญของสื่อมวลชนนี้แต่ต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของการตรวจสอบให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเงื่อนไขรวมถึงบรรทัดฐานทางสังคมของตนด้วย นอกจากนี้ การศึกษาของ Trilling (2010) ระบุว่าค่านิยมหลักของสังคมสามารถส่งผลต่อสิทธิเสรีภาพสื่อของหนังสือพิมพ์โดยเป็นปัจจัยที่คอยกำหนด ควบคุมขอบเขตของการทำหน้าที่และเป็นตัวประเมินว่าหนังสือพิมพ์ที่ดีควรต้องปฏิบัติหน้าที่สื่ออย่างไรดังปรากฏในการทำงาน

ของหนังสือพิมพ์ในประเทศจีน สิงคโปร์และเกาหลีเหนือเช่นเดียวกับงานวิจัยของ Mellado et al. (2013) พบว่า ทักษะคตินักศึกษาวิชาหนังสือพิมพ์ 7 ประเทศที่มีต่อความเป็นวิชาชีพสื่อนั้นมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมในระบบสังคมที่ตนสังกัดอยู่ ได้แก่ กฎเกณฑ์ ค่านิยมและบรรทัดฐานทางสังคม ดังนั้น จึงทำให้ความเป็นวิชาชีพของนักหนังสือพิมพ์ทั่วโลกต่างมีรูปแบบเฉพาะตัวของตนตามบรรทัดฐานและสภาพแวดล้อมทางสังคมที่นักหนังสือพิมพ์ได้สังกัด

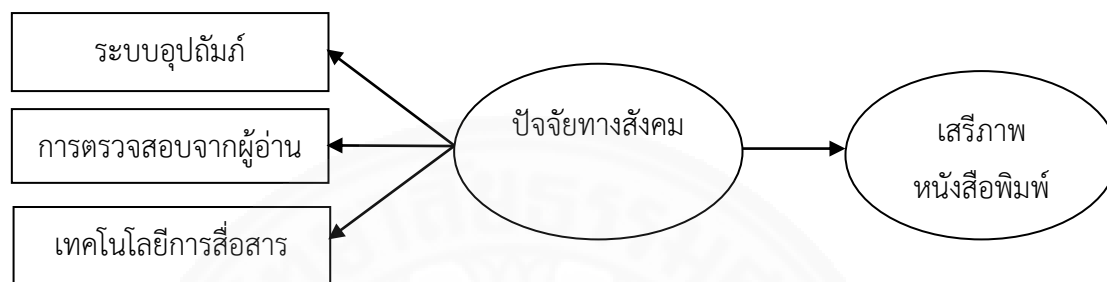
สำหรับการศึกษาในประเทศไทย ผลการศึกษาของ เณลิมพร อุ่นแก้ว (2534) เรื่อง “เสรีภาพสื่อมวลชนภายใต้กรอบแห่งกฎหมายไทย” พบว่า รูปแบบและปรัชญาสังคมการเมืองไทยที่มีลักษณะอุปถัมภ์ผนวกกับอำนาจนิยมของกลุ่มข้าราชการและนักธุรกิจ คือ ค่านิยมหลักดั้งเดิมของไทย โดยเป็นปัจจัยที่คอยกำหนดระดับเสรีภาพสื่อมวลชนในสังคม นอกจากนี้ “ระบบอุปถัมภ์” ยังส่งผลกระทบต่อความรับผิดชอบของการทำหน้าที่สื่อโดยทำให้เกิดความหย่อนยานในวิชาชีพจนการควบคุมกันเองของนักหนังสือพิมพ์ล้มเหลวและอยู่ในขอบเขตจำกัดเพราะการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน (กวี อนุรักษ์นันท์, 2542) ด้วยเหตุนี้ “ระบบอุปถัมภ์” จึงสามารถส่งผลกระทบต่อการทำหน้าที่สื่อของหนังสือพิมพ์ไทยโดยทำให้การทำหน้าที่ตรวจสอบและการนำเสนอข้อเท็จจริงอย่างเป็นทางการต้องพบกับข้อจำกัดเนื่องจากอิทธิพลของระบบอุปถัมภ์จนเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยลดลง

- **การตรวจสอบจากผู้อ่าน** ผลการศึกษาของสายศิริ ด้านวัฒนธรรม (2548) และ เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์ (2549) พบว่า การที่ภาคประชาชนหรือบุคคลทั่วไปที่ได้รับผลกระทบจากการรายงานข่าวอย่างขาดความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์มีปฏิกิริยาตอบกลับต่อหนังสือพิมพ์โดยนำเงื่อนไขที่เกิดขึ้นมาใช้เป็นเหตุดำเนินคดีทางกฎหมายถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยควบคุมให้หนังสือพิมพ์ใช้เสรีภาพสื่ออย่างรับผิดชอบมากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ ชีรนนท์ ชันดี (2554) พบว่า การฟ้องร้องดำเนินคดีในทางแพ่งหรืออาญาต่อหนังสือพิมพ์จากภาคประชาชนเป็นรูปแบบหนึ่งที่สามารถควบคุมความรับผิดชอบของการทำหน้าที่สื่อหรือกล่าวได้ว่าการตรวจสอบหนังสือพิมพ์จากผู้อ่านมีความสัมพันธ์กับเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย อย่างไรก็ตาม หากประชาชนหรือผู้ได้รับความเสียหายจากข่าวไม่ทำการควบคุมสื่อโดยการฟ้องร้องและดำเนินคดีกับหนังสือพิมพ์ที่ทำการละเมิดอย่างเข้มงวดแล้วก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้หนังสือพิมพ์ขาดความเกรงกลัวและใช้เสรีภาพสื่อที่มีอย่างขาดความรับผิดชอบต่อไปเช่นกัน

- **เทคโนโลยีการสื่อสาร** ผลการศึกษาของ รัชณี วงศ์วรรณ (2534) ธาธิณี ขาวดี (2551) และ ศุภศิลา กุลจิตต์เจือวงศ์ (2556) พบว่า ความก้าวหน้าของระบบการสื่อสาร คือ ปัจจัยสำคัญหนึ่งที่ส่งผลต่อเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ในสังคมไทยโดยสามารถเข้ามากำหนดทิศทางการทำงานของนักหนังสือพิมพ์ได้โดยเฉพาะในเรื่องความรวดเร็วของกระบวนการทำข่าวทั้งการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารนั้นด้วยความรวดเร็วผ่านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการ

สื่อสารที่มีในสังคมเพื่อทำหน้าที่สื่อดังกล่าว ด้วยเหตุนี้ เทคโนโลยีการสื่อสารจึงเป็นตัวแปรสำคัญหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย

จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง “ปัจจัยทางสังคม” มีรูปแบบความสัมพันธ์ต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ ตามภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 แสดงการเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยทางสังคมกับเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์

2. ปัจจัยการเมือง Siebert et al. (1956, 1969, 1973) มีแนวคิดเกี่ยวกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์ว่า “การเมือง” เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการควบคุมการทำหน้าที่สื่อดังที่ปรากฏในทฤษฎีอำนาจนิยมและทฤษฎีโซเวียตคอมมิวนิสต์ซึ่งระบุว่า “ภาครัฐ” มีสิทธิใช้อำนาจเข้าควบคุมการสื่อสารทั้งหมดของสื่อมวลชนได้ไม่ว่าหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นจะมีรัฐบาลเป็นเจ้าของหรือไม่ก็ตามโดยเป็นรูปแบบการควบคุมเสรีภาพสื่อที่ยังคงปรากฏอยู่ตราบนานนับปัจจุบัน (Sandman, Rubin & Sachsman, 1976, 1982; Agee, Ault, & Emery, 1994; Barran & Davis, 2009) หรือแม้กระทั่งในสังคมที่ใช้สื่อเพื่อการพัฒนาประเทศและสังคมเสรีนิยมประชาธิปไตยที่เน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน “รัฐบาล” ก็สามารถใช้อำนาจเข้าแทรกแซงเสรีภาพหนังสือพิมพ์ได้ด้วยเงื่อนไขและบริบททางการเมืองที่แตกต่างโดยกระทำผ่านทาง การบังคับใช้กฎหมาย กฎระเบียบและข้อบังคับอื่นใดเพื่อให้สอดคล้องกับปรัชญาการเมืองของชาติรวมถึงมีการใช้อิทธิพลอย่างไม่เป็นทางการหรือนอกกฎหมายจากรัฐบาลเพื่อกำหนดการทำงานของหนังสือพิมพ์อีกด้วย (Siebert et al., 1975; Barran and Davis, 2009; McQuail, 2010; Johnson, 2013; McQuail, 2013)

นอกจากนี้ Herman and Chomsky (1988) กล่าวว่ารัฐบาลและกลุ่มนักการเมืองที่มีผลประโยชน์สามารถใช้อำนาจของตนเข้าควบคุมการทำงานของสื่อก่อนทำการสื่อสารออกสู่สาธารณะเพื่อต่อต้านใครก็ตามที่อาจเข้ามาคุกคามในผลประโยชน์ของตนซึ่ง Altschull (1995) เสริมย้ำไม่มีหนังสือพิมพ์ฉบับใดในโลกที่เป็นอิสระจากอิทธิพลทางการเมืองนี้รวมถึงมีงานวิจัยจำนวนมากสนับสนุนแนวคิดดังกล่าวเช่นกัน กล่าวคือการควบคุมการทำหน้าที่สื่อของหนังสือพิมพ์จากปัจจัยการเมืองมีความสัมพันธ์กันใกล้ชิดและโดยตรงอย่างแยกไม่ออกโดยเป็นความพยายามของกลุ่มอำนาจ

ที่จะใช้หนังสือพิมพ์เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร จำกัดการนำเสนอข้อมูลในเชิงลบและคงไว้ซึ่งเนื้อหาในเชิงบวกให้เป็นไปตามเป้าหมายและทิศทางที่ตนกำหนดไว้ (Reston, 1966; Ullmann, 1995; Shoemaker and Reese, 1996; ฟรีดริคเอแบร์ท, 2553)

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า “ปัจจัยการเมือง” สามารถแบ่งได้จากตัวแปร

1) รูปแบบการปกครอง 2) การมีความสัมพันธ์กับแหล่งข่าวผู้มีอำนาจการเมือง 3) การสร้างข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลและ 4) การใช้อำนาจการเมืองแทรกแซงเสรีภาพ โดยมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- **รูปแบบการปกครอง** การศึกษาของ Eun-Suk SA (2009) เรื่อง “Factors Influencing Freedom of the Press in South Korea: A Survey of Print Journalists’ Opinions” พบว่า วิชาชีพหนังสือพิมพ์เกาหลีใต้เลือก “การเมือง” ประกอบด้วย รัฐ (State) รัฐบาลและนักการเมืองเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์สูงสุดลำดับที่สอง (ร้อยละ 59.5) รองจาก “การโฆษณา” (ร้อยละ 95.3) เนื่องจากเป็นแหล่งรายได้สำคัญต่อการดำเนินงานในอุตสาหกรรมสื่อในสังคมประชาธิปไตยซึ่งแตกต่างจากยุคที่ประเทศเกาหลีถูกปกครองโดยคณะรัฐบาลทหารที่นักหนังสือพิมพ์จะมีเสรีภาพเท่าที่ได้อบรมอนุญาต ดังนั้น ระดับสิทธิเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์เกาหลีจึงมีความแตกต่างกันไปตามความผันผวนของรูปแบบการปกครองที่เปลี่ยนแปลงไป สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Reston (1966) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับหนังสือพิมพ์มีทั้งในส่วนของการสร้างความสัมพันธ์แบบร่วมมือและการมีความขัดแย้งระหว่างกัน หากยุคใดผู้นำรัฐบาลมีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีต่อนักหนังสือพิมพ์ก็จะส่งผลให้สิทธิเสรีภาพในการนำเสนอข่าวการเมืองถูกจำกัดลงไปด้วย เช่น ในช่วงรัฐบาลที่นำโดยประธานาธิบดีนิกสันได้ทำให้เกิดแนวคิดเกี่ยวกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์ของอเมริกันตกต่ำลงเพราะความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับสื่อมวลชนอยู่ในลักษณะที่เป็นศัตรูกัน นอกจากนี้ ผลการศึกษาของ สุกัญญา สุตบรรทัด (2544, น. 1-14) พบว่า ในประวัติศาสตร์พัฒนาการของหนังสือพิมพ์ไทยไม่ว่าเป็นการปกครองรูปแบบใด “เสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย” ยังคงอยู่ภายใต้การควบคุมของกลุ่มชนชั้นนำมาโดยตลอดและไม่มีการเปลี่ยนผ่านสิทธิในการควบคุมระหว่างชนชั้นซึ่งนักหนังสือพิมพ์จะมีสิทธิเสรีภาพและความรับผิดชอบเพียงใดจึงขึ้นอยู่กับ “ความเข้มงวด” ของการใช้อำนาจของบรรดากลุ่มชนชั้นนำเหล่านี้ในแต่ละช่วงเวลา ได้แก่ องค์พระมหากษัตริย์ ทหาร และผู้นำรัฐบาล ด้วยเหตุนี้ สภาพแวดล้อม บริบทการเมืองรวมถึงรูปแบบการปกครองในช่วงเวลาหนึ่งจึงมีความสัมพันธ์กับเสรีภาพสื่อและสามารถส่งผลต่อการทำงานของนักหนังสือพิมพ์

- **การมีความสัมพันธ์กับแหล่งข่าวผู้มีอำนาจการเมือง** การศึกษาของ Reston (1966, p. 64) เรื่อง “the Artillery of the Press” พบว่า การที่รัฐบาลได้สร้างความสัมพันธ์กับผู้สื่อข่าวจนเกิดความเกรงใจ ความใกล้ชิดและความสนิทสนมสามารถส่งผลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ได้โดยในฐานะแหล่งข่าว “รัฐบาล” มักมีอิทธิพลต่อผู้สื่อข่าวมากกว่าผู้อ่านและเพื่อนร่วมงานซึ่งเกิดจากการสร้างความสัมพันธ์แบบร่วมมือและแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกัน

และบ่อยครั้งผู้สื่อข่าวยอมรับว่าได้เขียนข่าวโน้มเอียงให้กับแหล่งข่าวมากกว่าเขียนตามที่บรรณาธิการมอบหมายหรือมุ่งที่ผลประโยชน์ของผู้อ่านเป็นหลัก เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2539) สุวัฒน์ ทองธนากุล (2542) สุระเชษฐ์ สุทธิบุตร (2548) มาลี บุญศิริพันธ์ (2548) และอมรลักษณ์ ชลาชนเดชะ (2550) พบว่า นักการเมืองไทยใช้วิธีการสร้างความสัมพันธ์นี้เพื่อก่อให้เกิดความเกรงใจแก่นักหนังสือพิมพ์เช่นกันจนส่งผลกระทบต่อการทำงานที่สื่อใน 2 ประเด็น คือ 1) มีผลต่อการตัดสินใจคัดเลือกข่าวการเมืองและ 2) ทำให้นักหนังสือพิมพ์เกิดความเกรงใจในการรายงานข้อเท็จจริงอย่างถูกต้องรอบด้านและหลีกเลี่ยงการนำเสนอข้อมูลข่าวสารใดที่อาจส่งผลกระทบต่อแหล่งข่าวด้วยเหตุนี้ การมีความสัมพันธ์กับแหล่งข่าวผู้มีอำนาจการเมืองจึงมีความสัมพันธ์กับเสรีภาพสื่อและเกี่ยวข้องกับเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย

- **การสร้างข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูล** การศึกษาของ Ullmann (1995) เรื่อง “Investigative Reporting Advanced Methods and Technique” พบว่า อุปสรรคสำคัญของการรายงานข่าวสืบสวนของนักหนังสือพิมพ์ คือ การที่แหล่งข่าวมักสร้างข้อจำกัดหรือเงื่อนไขต่าง ๆ ต่อการเข้าถึงข้อมูลจนกลายเป็นความยากที่นักหนังสือพิมพ์จะสามารถเข้าถึงเอกสารสำคัญหรือมีบุคคลที่ยินยอมให้ข้อมูลข่าวสารในเชิงลึกเกี่ยวกับการทุจริตในเหตุการณ์นั้น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากข้อมูลข่าวสารมีความเกี่ยวข้องกับการทำงานของรัฐบาลและนักการเมือง สอดคล้องกับผลการศึกษาของธวัชชัย สันติประภา (2537) จินตนา ตันสุวรรณนนท์ (2541) บุญรุ่ง บุญเอิบ (2546) รุจน์ โกมลบุตร (2547, 2549, 2550) จรรยา เจริญอุทัยวันท์ และคณะ (2548, น. 159-183) มาลี บุญศิริพันธ์ (2548) และพริตติกาแอแบร์ท (2553) พบว่า นักหนังสือพิมพ์ไทยต้องพบกับอุปสรรคในการเข้าถึงข้อมูลสาธารณะเช่นกันโดยเฉพาะการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของทางราชการเนื่องจากต้องผ่านการคัดกรองหลายขั้นตอนจนทำให้ได้ข้อมูลล่าช้าซึ่งเกิดจากการสร้างเงื่อนไขและข้อจำกัดต่าง ๆ คือ 1) มีการเคร่งครัดต่อกฎระเบียบการให้ข่าวแก่ผู้สื่อข่าว 2) มีการตั้งใจปิดกั้นข้อมูลข่าวสารของราชการเพื่อไม่ให้ข้อมูลถูกนำเสนอ และ 3) การที่เจ้าหน้าที่ภาครัฐมีทัศนคติไม่เอื้อต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายรวมถึงมีการแทรกแซงแหล่งข่าวราชการเพื่อไม่ให้ผู้สื่อข่าวสามารถตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลได้ ด้วยข้อจำกัดเหล่านี้จึงมีความสัมพันธ์กับเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยเนื่องจากทำให้นักหนังสือพิมพ์เข้าถึงข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐได้ด้วยความยากลำบากจนกระทบต่อเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของนักหนังสือพิมพ์

- **การใช้อำนาจการเมืองแทรกแซงเสรีภาพหนังสือพิมพ์** การศึกษาของมาลี บุญศิริพันธ์ (2548) เรื่อง “เสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย” พบว่า นับตั้งแต่แนวคิดการผลิตหนังสือพิมพ์เข้าสู่สังคมไทยในสมัยรัชกาลที่ 3 จนฉบับแรกถือกำเนิดขึ้นอย่างเป็นทางการในยุครัชกาลที่ 4 และมีการทำหน้าที่สื่อเรื่อยมาตราบจนปัจจุบัน “หนังสือพิมพ์ไทย” ยังคงถูกแทรกแซงจาก

อิทธิพลทางการเมืองมาโดยตลอดผ่านการใช้อำนาจของรัฐบาลและนักการเมืองด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

1) การออกคำสั่งโดยรัฐบาล/นักการเมือง ผลการศึกษาของ มาลี บุญศิริพันธ์ (2548) พบว่า การออกหนังสือแจ้งเตือนหนังสือพิมพ์เป็นวิธีการหนึ่งที่รัฐบาลใช้เพื่อควบคุมการทำงานที่สื่อ สอดคล้องกับการศึกษาของ รุจน์ โกมลบุตร ในปี 2549 และ 2550 (น. 469-494) พบคำตอบในทิศทางเดียวกันว่ารัฐบาลมีวิธีการแทรกแซงเสรีภาพสื่อหลายวิธีซึ่งการสั่งให้ตรวจสอบการทำงาน การสั่งให้ปิดองค์กรสื่อและการสั่งห้ามจำหน่ายหนังสือพิมพ์เป็นวิธีการหนึ่งที่รัฐบาลนำมาใช้ควบคุมการทำงานของหนังสือพิมพ์ไทยจนไม่สามารถทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลได้ ด้วยเหตุนี้ การออกคำสั่งโดยรัฐบาล/นักการเมืองอย่างเป็นทางการด้วยรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้หนังสือพิมพ์ต้องปฏิบัติตามคำสั่งจึงมีความสัมพันธ์กับเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยและสามารถส่งผลได้ต่อการทำงานของนักหนังสือพิมพ์

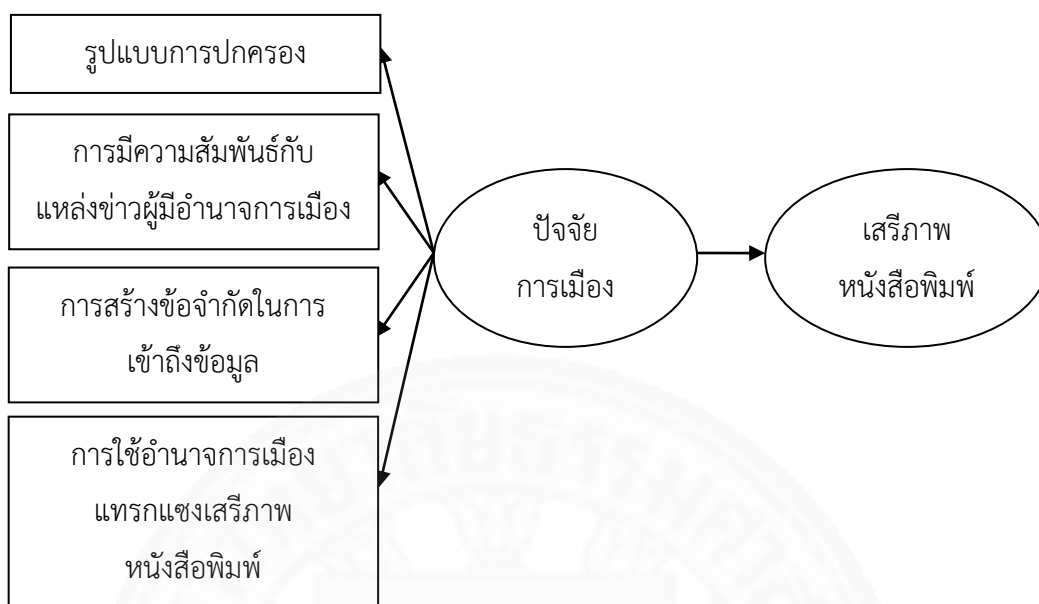
2) การให้ผลประโยชน์โดยรัฐบาล/นักการเมือง การศึกษาของ อนุพจน์ พนาพรศิริกุล (2543) สุระเชษฐ์ สุทธิบุตร (2548) และธีรนนท์ ชันดี (2554) พบว่า ข้อจำกัดหนึ่งของการนำเสนอข่าวการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทยส่วนหนึ่งเกิดจากความจำเป็นต้องพึ่งพาการสนับสนุนทางการเงินหรือผลประโยชน์อื่นใดจากนักการเมืองจนส่งผลกระทบต่อการแสดงบทบาทการทำหน้าที่สื่อ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ประกิต หลิมสกุล (2551) เรื่อง “อิทธิพลที่ส่งผลให้ข่าวไม่เป็นข่าว กรณีศึกษาจากอดีตถึงปัจจุบัน” พบว่า “นักการเมือง” สามารถแทรกแซงการทำงานของหนังสือพิมพ์ไทยได้โดยการใช้เงื่อนไขทางการเงินและนักหนังสือพิมพ์สามารถถูกซื้อได้ด้วยเช่นกันผ่านการสนับสนุนทางการเงิน การให้สิทธิพิเศษหรือการให้วัสดุอุปกรณ์อื่นใด โดย มาลี บุญศิริพันธ์ (2548) เรียกพฤติกรรมการแทรกแซงเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยรูปแบบนี้ว่าเป็นการแทรกซึมด้วยวิธีการเข้าให้ความช่วยเหลือสื่อมวลชนที่มีปัญหาผ่านการให้เงินสนับสนุนในลักษณะ “สินบน” ด้วยเหตุนี้ การให้ผลประโยชน์แก่หนังสือพิมพ์ไทยในรูปแบบใดก็ตามโดยรัฐบาลหรือนักการเมืองจึงมีความสัมพันธ์กับเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์โดยทำให้การทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลและนักการเมืองมีประสิทธิภาพลดลง

3) การฟ้องร้องโดยรัฐบาล/นักการเมือง ในการศึกษาของ Ullmann (1995) พบว่า ปัญหาสำคัญของการนำเสนอข่าวสืบสวน คือ การถูกฟ้องร้องจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากรัฐบาล นักการเมืองและผู้ได้รับผลกระทบจากข่าวทำให้หนังสือพิมพ์จำเป็นต้องยกเลิก ระวังหรือจำกัดการรายงานข่าวสืบสวนในประเด็นนั้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธวัชชัย สันคิตประภา (2537) อนุพจน์ พนาพรศิริกุล (2543) อมรรัตน์ มหิทธิรุกข์ (2546) สุชาดา จักรพิสูทธิ์ (2550) อมรลักษณ์ ชลาชนเดชะ (2550) ประกิต หลิมสกุล (2551) กิตติพันธ์ เหมระกุล (2552) สุรัชย์ เลาคำ (2553) และธีรนนท์ ชันดี (2554) พบว่า รัฐบาล นักการเมือง

หน่วยงานภาครัฐและกลุ่มธุรกิจเอกชนใช้วิธีการฟ้องร้องดำเนินคดีต่อหนังสือพิมพ์ไทยเช่นกันจนเป็นเหตุให้ต้องจำกัดขอบเขตการทำหน้าที่สื่อ โดยผลการศึกษาของ นรินทร์ นำเจริญ (2550) พบว่า คดีหมิ่นประมาทในศาลฎีกาส่วนใหญ่ ครึ่งหนึ่งเกี่ยวข้องกับสื่อมวลชนและสถานะฝ่ายโจทก์ส่วนใหญ่เป็นฝ่ายการเมืองในขณะที่การคุกคามจากภาคธุรกิจก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจนส่งผลกระทบต่อการทำงานของหนังสือพิมพ์ไทย คือ 1) ผลการศึกษาของ รุจน์ โกมลบุตร (2549, 2550) และนงคณา ศรีสกุล ห่านวิไล (2551) พบว่า การฟ้องร้องดำเนินคดีต่อหนังสือพิมพ์จะทำให้การนำเสนอข่าวตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลมีจำนวนลดน้อยลง 2) ผลการศึกษาของ สุวิชา เอื้อสมศักดิ์สกุล (2547) พบว่า หนังสือพิมพ์มีกลระดับความรุนแรงของข่าวลงเมื่อถูกฟ้องร้องดำเนินคดีจากนักการเมือง และ 3) ผลการศึกษาของ สุระเชษฐ์ สุทธิบุตร (2548) พบว่า นักหนังสือพิมพ์มักไม่กล้าหรือหลีกเลี่ยงการนำเสนอข้อเท็จจริงใดเพิ่มเติมหากมีการฟ้องร้องดำเนินคดีต่อสื่อที่เสนอข่าวนั้น ด้วยเหตุนี้ การฟ้องร้องดำเนินคดีทางกฎหมายต่อหนังสือพิมพ์จึงมีความสัมพันธ์กับเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยโดยทำให้การทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลและการนำเสนอข้อมูลข่าวสารใดเกี่ยวกับนักการเมืองของหนังสือพิมพ์ลดลง

4) การข่มขู่คุกคามโดยรัฐบาล/นักการเมือง ผลการศึกษาของอมรรัตน์ มหิทธิรักษ์ (2546) มาลี บุญศิริพันธ์ (2548) และธีรนนท์ ชันดี (2554) พบว่า นักการเมืองไทยมีการใช้อำนาจการเมืองของตนคุกคามการทำงานหนังสือพิมพ์หลายรูปแบบโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบโต้การนำเสนอข่าว ทำให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่สื่อเกิดความหวาดกลัวและหยุดการรายงานข่าวนั้นด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้ 1) ผลการศึกษาของ รุจน์ โกมลบุตร (2549, 2550) อมรลักษณ์ ชลายนเดชะ (2550) นงคณา ศรีสกุล ห่านวิไล (2551) ประกิต หลิมสกุล (2551) นรินทร์ นำเจริญและพูนสุข ธรรมรัต (2552) และสุรัชย์ เลาคำ (2553) พบว่า นักการเมืองมีการข่มขู่และคุกคามด้วยการทำร้ายร่างกายและทำลายทรัพย์สินจนนักหนังสือพิมพ์เกิดความหวาดกลัวและหยุดการนำเสนอข่าวในประเด็นนั้นและ 2) ผลการศึกษาของ สุชาดา จักรพิสูทธิ์ (2550) และธีรนนท์ ชันดี (2554) พบว่า นักการเมืองมีการก่อกวนข่มขู่และสร้างสถานการณ์ความรุนแรงขึ้นเพื่อตอบโต้การทำหน้าที่สื่อจนนักหนังสือพิมพ์จำเป็นต้องหลีกเลี่ยงหรือระงับการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่อาจทำให้สถานการณ์ความรุนแรงขยายตัวมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ การข่มขู่คุกคามนักหนังสือพิมพ์อย่างผิดกฎหมายจึงมีความสัมพันธ์กับการทำหน้าที่สื่อโดยทำให้นักหนังสือพิมพ์ไทยเซ็นเซอร์ตนเอง หลีกเลี่ยงการทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลและระงับการนำเสนอข้อมูลข่าวสารใดเกี่ยวกับนักการเมืองเนื่องจากเกรงว่าอาจมีอันตรายเกิดขึ้นต่อชีวิตและทรัพย์สินได้จากการทำหน้าที่สื่อ

จากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง “ปัจจัยการเมือง” มีรูปแบบความสัมพันธ์ต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ ตามภาพที่ 2.3

ภาพที่ 2.3 แสดงการเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยการเมืองกับเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์

3. ปัจจัยกฎหมาย แนวคิดเกี่ยวกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์ของ Siebert et al. (1973) Hiebert et al. (1975) Altschull (1995) และ McQuail (2010, 2013) กล่าวถึงความสำคัญของ บทบัญญัติกฎหมายว่าในยุคที่มีการฟ้องร้องดำเนินคดีต่อหนังสือพิมพ์ “รัฐบาล” ในทุกรูปแบบการ ปกครองเริ่มมีการสร้างกฎระเบียบทางกฎหมายขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการ “ควบคุม” การทำ หน้าที่สื่อแทนการใช้อำนาจของรัฐบาลเข้าแทรกแซงการทำงานของสื่อมวลชนโดยตรง ในสังคมเสรี นิยมประชาธิปไตย “หนังสือพิมพ์” มีสิทธิเสรีภาพตราใบที่กฎหมายอนุญาตรวมถึงมีการบัญญัติให้ รัฐบาลสามารถเข้าแทรกแซงการทำงานของหนังสือพิมพ์ได้เพื่อปกป้องผลประโยชน์สาธารณะ ส่วน สังคมแบบอำนาจนิยมมีการบัญญัติข้อจำกัดการทำหน้าที่สื่อไว้ในกฎหมายเช่นกันเพื่อป้องกันไม่ให้ หนังสือพิมพ์นำเสนอข้อมูลข่าวสารเกินขอบเขตจนส่งผลกระทบต่ออุดมการณ์หลักหรือกล่าวได้ว่า ไม่มีหนังสือพิมพ์ฉบับใดในโลกนี้ที่เป็นอิสระจากการควบคุมโดยข้อจำกัดทางกฎหมาย ดังที่ Herman and Chomsky (1988) สรุปว่าในการปฏิบัติงานของหนังสือพิมพ์สิ่งสำคัญ คือ ต้องพิจารณาถึงแนว ทางการทำงานที่กฎหมายกำหนดไว้เพื่อให้การทำหน้าที่สื่ออยู่ในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด มิฉะนั้นอาจถูกลงโทษ ดังนั้น กฎหมายจึงมีความสัมพันธ์โดยตรงต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์

ทั้งนี้ จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า “กฎหมาย” สามารถแบ่งขึ้นได้จากตัวแปร 1) บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อ 2) บทบัญญัติของกฎหมายที่มี เนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อและ 3) บทบัญญัติของกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ โดยจำแนกกลุ่มตัวแปรตามหลักเกณฑ์ของเนื้อหากฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมเสรีภาพสื่อและ

คำนึงถึงเป้าหมายที่กฎหมายแต่ละฉบับมุ่งให้ความคุ้มครองเป็นสำคัญ (นภตล รุ่งเจริญ, 2524, น. 290) โดยมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

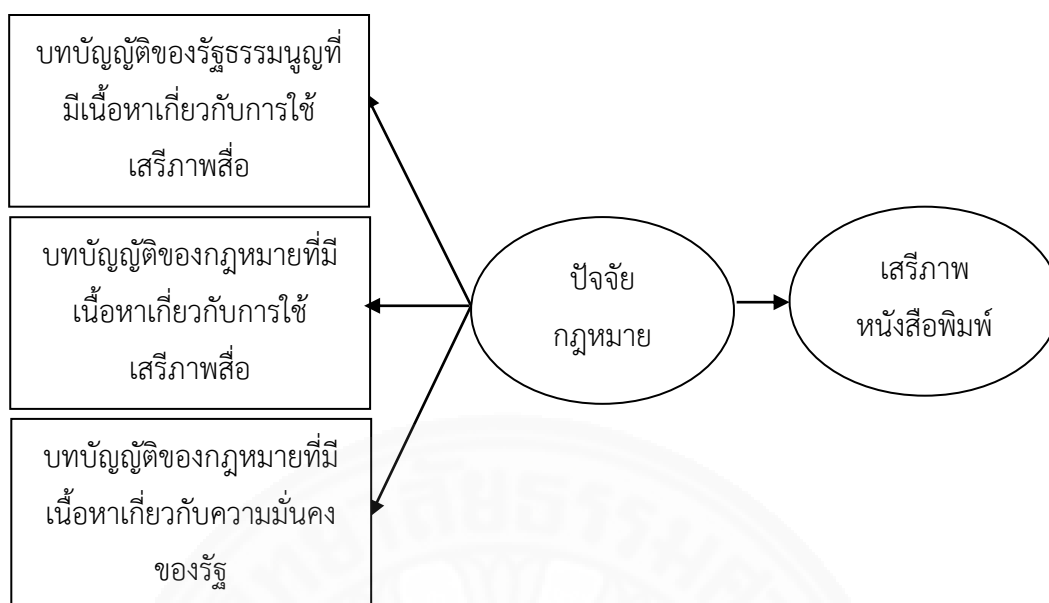
- **บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อ** ผลการศึกษาของเฉลิมพร อุ่นแก้ว (2534) ธวัชชัย สันคติประภา (2537) อนุพจน์ พนาพรศิริกุล (2543) มาลี บุญศิริพันธ์ (2548) และชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี (2551) พบว่า “รัฐธรรมนูญ” คือ กฎหมายสูงสุดของประเทศที่ให้การรับประกัน คุ้มครองและแนวทางแห่งการใช้สิทธิเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ในภาพรวมไว้ ดังนั้น หนังสือพิมพ์มีสิทธิเสรีภาพเพียงใดจึงต้องพิจารณาจากบทบัญญัติที่ให้การรับประกันสิทธิเสรีภาพนี้ไว้เป็นสำคัญ ในขณะเดียวกันผลการศึกษาของเฉลิมพงศ์ เอกเผ่าพันธุ์ (2548) สายศิริ ด่านวัฒนะ (2548) สมนึก กยารัตนกิจ (2551) และคนไท ก้วนหิน (2554) พบว่า รัฐธรรมนูญทุกฉบับต่างตราข้อจำกัดแห่งการใช้สิทธิเสรีภาพหนังสือพิมพ์ควบคู่กันไปด้วยโดยปกติมักอยู่ในวรรคสองของรัฐธรรมนูญในหมวดสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยในส่วนที่ 7 เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชนเพื่อควบคุมสิทธิเสรีภาพสื่อ หากข้อจำกัดแห่งการใช้สิทธิที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ไม่มีความชัดเจน “รัฐบาล” ก็สามารถอาศัยความคลุมเครือดังกล่าวมาเป็นเหตุละเมิดและจำกัดสิทธิเสรีภาพหนังสือพิมพ์ได้ ด้วยเหตุนี้ ข้อความในวรรคสองของรัฐธรรมนูญในส่วนเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชนจึงมีความสัมพันธ์กับการทำหน้าที่สื่อมวลชนของหนังสือพิมพ์ไทยเนื่องจากรัฐบาลสามารถนำกล่าวอ้างเพื่อจำกัดเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการแสดงความคิดเห็นของนักหนังสือพิมพ์

- **บทบัญญัติของกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อ** การศึกษาของ Eun-Suk SA (2009) พบว่า กฎหมายเกี่ยวกับสื่อมวลชน คือ ปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ในประเทศเกาหลีใต้โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 90.5 เห็นด้วยอย่างยิ่งว่ากฎหมายหมิ่นประมาทมีอิทธิพลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์มากที่สุด รองลงมา คือ กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชน (ร้อยละ 59.5) สำหรับผลการศึกษาของ นภตล รุ่งเจริญ (2524) และรัชนิ วงศ์วรรณ (2534) พบว่า กฎหมายกลุ่มนี้มีเนื้อหาสาระที่มุ่งควบคุมสิทธิเสรีภาพหนังสือพิมพ์มิให้รุกรานล้ำกลายไปกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนจนส่งผลกระทบต่อชื่อเสียง เกียรติยศและความสงบเรียบร้อยในสังคม ได้แก่ 1) ผลการศึกษาของเฉลิมพร อุ่นแก้ว (2534) ธวัชชัย สันคติประภา (2537) และอนุพจน์ พนาพรศิริกุล (2543) พบว่า พระราชบัญญัติกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญา กฎหมายลิขสิทธิ์และกฎหมายการโฆษณาเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติจำกัดขอบเขตการทำหน้าที่สื่อโดยห้ามสื่อมวลชนนำเสนอข้อมูลข่าวสารใดจนส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น และ 2) ผลการศึกษาของนภตล รุ่งเจริญ (2524) เฉลิมพร อุ่นแก้ว (2534) ธวัชชัย สันคติประภา (2537) และ คนไท ก้วนหิน (2554) พบคำตอบเพิ่มเติมว่ากฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง กฎหมายการละเมิดอำนาจศาลและกฎหมายวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน คือ กฎหมายที่มีบทบัญญัติจำกัด

ขอบเขตการทำหน้าที่สื่อมวลชนไว้อย่างชัดเจนโดยห้ามสื่อมวลชนนำเสนอข้อเท็จจริงใดที่อาจเป็นการละเมิดคำสั่งศาลหรือรายงานข่าวจนส่งผลกระทบต่อโจทก์และจำเลยที่อยู่ระหว่าง การพิจารณาคดีได้ด้วยเหตุนี้ บทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวจึงมีความสัมพันธ์กับเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยเนื่องจากนักหนังสือพิมพ์ไม่สามารถนำเสนอข้อมูลข่าวสารใดในประเด็นดังกล่าวได้โดยเสรีและจำเป็นต้องทำหน้าที่สื่อตามคำสั่งและอยู่ภายในขอบเขตที่กำหนดไว้เพราะหากฝ่าฝืนอาจถูกลงโทษได้ตามที่กฎหมายกำหนด

- **บทบัญญัติของกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ** การศึกษาของ นภดล รุ่งเจริญ (2524) เฉลิมพร อุ่นแก้ว (2534) และ มาลี บุญศิริพันธ์ (2548) พบว่า รัฐธรรมนูญไทยทุกฉบับต่างให้การรับรองสิทธิเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไว้รวมถึงได้กำหนดเงื่อนไขที่สามารถใช้จำกัดสิทธิเสรีภาพหนังสือพิมพ์ควบคู่กันไปด้วย ด้วยเหตุผลสำคัญ คือ เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐและความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ผลการศึกษาของสมนึก กยววัฒนกิจ (2551) พบว่า “นักการเมืองไทย” มักอ้างถึงเงื่อนไขของกฎหมายเกี่ยวกับความมั่นคงนี้เพื่อแทรกแซงการทำหน้าที่สื่อตลอดมาตามกฎหมายความมั่นคงเข้าควบคุมและใช้ประโยชน์จากหนังสือพิมพ์ไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งผลการศึกษาของนภดล รุ่งเจริญ (2524) คนโท ก้วนหิน (2554) และธีรนนท์ ชันดี (2554) พบว่า “รัฐบาล” มีการใช้อำนาจตามกฎหมาย ได้แก่ พระราชบัญญัติกฤษฎีกาและพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินที่อนุญาตให้ผู้มีอำนาจสามารถควบคุมสิทธิเสรีภาพหนังสือพิมพ์ได้โดยเฉพาะในช่วงที่สถานการณ์บ้านเมืองเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบจนส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพสื่อ ด้วยเหตุนี้ บทบัญญัติของกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐจึงมีความสัมพันธ์กับเสรีภาพหนังสือพิมพ์เนื่องจากกฎหมายดังกล่าวอนุญาตให้ผู้มีอำนาจสามารถควบคุมและแทรกแซงการทำงานของหนังสือพิมพ์ได้โดยอ้างเหตุเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐและความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ

จากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง “ปัจจัยกฎหมาย” มีรูปแบบความสัมพันธ์ต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ ตามภาพที่ 2.4

ภาพที่ 2.4 แสดงการเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยกฎหมายกับเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์

4. ปัจจัยเศรษฐกิจ Siebert et al. (1956, 1969, 1973) Altschull (1995) และ McQuail (2013) ระบุว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการบริหารงานหนังสือพิมพ์ในสังคมทุนนิยม คือ ความเป็นอิสระของนักหนังสือพิมพ์ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของปัจจัยทางเศรษฐกิจเป็นหลักเนื่องจากสามารถส่งผลต่อความอยู่รอดขององค์กรหนังสือพิมพ์ได้ โดยแนวคิดของ Siebert et al. (1975) และ McQuail (2010) ช่วยขยายความเพิ่มเติมในประเด็นนี้ว่าเกิดจากธรรมชาติของการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ในฐานะองค์กรสื่อมวลชนเองที่ต้องอยู่บนพื้นฐานสำคัญสองส่วนและจำเป็นต้องมีการถ่วงดุลย์กันไว้ให้ได้อย่างเหมาะสม ได้แก่ 1) การทำงานในฐานะองค์กรวิชาชีพอย่างมืออาชีพเพื่อปฏิบัติหน้าที่สื่อมวลชน (Professional) และ 2) การทำงานในฐานะองค์กรธุรกิจด้วยการบริหารจัดการ (Management) เพื่อแสวงหาผลกำไรและคงไว้ซึ่งความอยู่รอดขององค์กรสื่อ ดังนั้น หากองค์กรหนังสือพิมพ์ใดให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ทางธุรกิจมากเกินไปก็สามารถเข้ามาเบียดเบียนการทำหน้าที่สื่อเพื่อประโยชน์สาธารณะ ด้วยเหตุนี้ “เศรษฐกิจ” จึงมีอิทธิพลได้โดยตรงต่อการทำงานขององค์กรหนังสือพิมพ์หรือที่แนวคิดของ Herman and Chomsky (1988) สรุปว่า “เศรษฐกิจ” คือ “ปัจจัย” สำคัญลำดับแรกที่สุดที่ส่งผลต่อเสรีภาพในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของสื่อมวลชนโดยสามารถบังคับให้หนังสือพิมพ์หลีกเลี่ยง ระวังและรายงานข่าวสารได้อย่างมีอคติได้หากการนำเสนอข้อมูลข่าวสารนั้นมีแนวโน้มว่าอาจส่งผลกระทบต่อรายได้และผลประโยชน์ทางธุรกิจขององค์กรหนังสือพิมพ์

ทั้งนี้ จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า “ปัจจัยเศรษฐกิจ” สามารถบ่งชี้ได้จากตัวแปร 1) การแข่งขันของหนังสือพิมพ์ 2) การกระจุกตัวของเจ้าของสื่อ 3) แหล่งรายได้ของหนังสือพิมพ์ 4) นโยบายองค์กรและ 5) ความสนใจของผู้อ่าน โดยมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- **การแข่งขันของหนังสือพิมพ์** ผลการศึกษาของ Ullmann (1995) พบว่า ในการรายงานข่าวสืบสวน “นักหนังสือพิมพ์” ต้องพบอุปสรรคจากการต้องแข่งขันกับผู้สื่อข่าวสำนักพิมพ์อื่นจนกลายเป็นแรงกดดันให้จำเป็นต้องนำเสนอข่าวดึงดูดความสนใจของผู้อ่านให้มากที่สุดและละเอียด ผลกระทบด้านอื่นที่อาจเกิดขึ้นได้จากการรายงานข่าวไป สำหรับการศึกษาของ ธงชัย มหาไตรภพ (2532) รัชณี วงศ์วรรณ (2534) อังธิดา ลิ้มปัทมปาณี สุภัญญา สุตบรรทัดและสุธีร์ ศุภนิตย์ (2541) สุวัฒน์ ทองธนากุล (2542) วิจิตรา โสรินทร์ (2547) เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์ (2549) ธาณิณี ขาวดี (2551) และกฤติยา รุจิโชค (2553) พบว่า “การแข่งขันกับหนังสือพิมพ์คู่แข่ง” คือปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการทำหน้าที่สื่อในสังคมไทยเช่นกันโดยเฉพาะเรื่องการแข่งขันทางธุรกิจที่ยอดจำหน่ายและการโฆษณาสามารถส่งผลต่อการใช้เสรีภาพอย่างขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ได้ คือ 1) “การแข่งขันของหนังสือพิมพ์” ทำให้นักหนังสือพิมพ์เลือกนำเสนอข่าวที่น่าจะขายได้มากกว่าข่าวที่มีประโยชน์ต่อสาธารณะจนละเลยเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมไป 2) ก่อให้เกิดปัญหาการพิจารณาเลือกลงข่าวที่หมิ่นเหม่ต่อการละเมิดจริยธรรมวิชาชีพหรือส่งผลกระทบได้ต่อผู้อื่นเนื่องจากจำเป็นต้องแข่งขันกันกันในเรื่องความเร็วและปริมาณข่าวมากกว่าคุณภาพของข่าวโดยผลการศึกษาของ อารดา เทอดธรรมคุณ (2547) พบว่า ระดับความรับผิดชอบต่อของนักหนังสือพิมพ์จะลดลงในข้อคำถามที่มีปัจจัยแทรกเรื่องการแข่งขันและ 3) การแข่งขันของหนังสือพิมพ์สามารถส่งผลกระทบต่อความอยู่รอดขององค์กรสื่อ ดังนั้น นักหนังสือพิมพ์จึงมักให้ความสำคัญกับรายได้และยอดขายมากกว่าการทำหน้าที่สื่ออย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม

- **การกระจุกตัวของเจ้าของสื่อ** ในงานวิจัยเชิงสำรวจนักหนังสือพิมพ์เฉพาะที่สังกัดหนังสือพิมพ์รายวันของ Dohnanyi and Moller (2003) พบว่า การกระจุกตัวของเจ้าของสื่อ (Media concentration) เป็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจริงของสื่อมวลชนยุโรปในปัจจุบันโดยมีรูปแบบที่แตกต่างกันไปในแต่ละประเทศซึ่งปรากฏการณ์นี้สามารถส่งผลกระทบต่อการทำงานที่สื่อมวลชน คือ ก่อให้เกิดการแทรกแซงการทำงานผ่านทางเจ้าของสื่อได้ง่ายไม่ว่าการกระจุกตัวจะเกิดขึ้นจากแหล่งทุนใดแล้วแต่เป็นการลดทอนระดับเสรีภาพและความเป็นอิสระของนักหนังสือพิมพ์

สำหรับการศึกษาของ อนุพนธ์ พนาพรศิริกุล (2543) และ มาลี บุญศิริพันธ์ (2548) พบว่า “การผูกขาด” ทางเศรษฐกิจของการบริหารงานหนังสือพิมพ์ คือ หนึ่งในปัจจัยสำคัญที่เป็นข้อจำกัดต่อเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ไทยเช่นกันโดยทำให้ในทางปฏิบัติหนังสือพิมพ์อาจถูกจำกัดเสรีภาพในการทำงานได้เนื่องจากเจ้าของสื่อสามารถเข้ามากำหนดกรอบการดำเนินงานขององค์กรสื่อทั้งหมดในเครือของตนได้อย่างไม่มีข้อจำกัด สอดคล้องกับการศึกษาของนวนน้อย ตรีรัตน์และธานิชัยวัฒน์ (2546) รุจน์ โกมลบุตร (2549, 2550) ชวรงค์ ลิ้มปัทมปาณี (2551) และธีรนนท์ ชันดี (2554) พบว่า “รัฐบาล” ภายใต้การนำของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ได้มีการรวมกลุ่มทุนขนาดใหญ่ไว้จำนวนมากทำให้สามารถใช้ทุนเหล่านั้นแทรกแซงองค์กรหนังสือพิมพ์โดยการเข้าเป็นเจ้าของได้ด้วย

วิธีการต่าง ๆ เช่น การกว้านซื้อหุ้นและการใช้ตัวแทนจัดตั้งเข้าถือหุ้นหนังสือพิมพ์ เป็นต้น ดังนั้น “การกระจุกตัวของเจ้าของสื่อ” จึงส่งผลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ คือ 1) เป็นตัวจำกัดความคิดเห็นที่หลากหลายซึ่งเกิดจากการที่หนังสือพิมพ์หลายฉบับต้องดำเนินงานอยู่ภายใต้การบริหารงานจากเจ้าของสื่อเดียวกันและ 2) การที่สื่อหลายฉบับดำเนินงานโดยเจ้าของเดียวกัน คือ อุปสรรคสำคัญต่อการเปลี่ยนงานจนทำให้นักหนังสือพิมพ์ต้องเซ็นเซอร์ตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้เสรีภาพสื่อ

- แหล่งรายได้ของหนังสือพิมพ์ การศึกษาของสุกัญญา สุตบรรทัด (2544) มาลี บุญศิริพันธ์ (2541, 2548) นรินทร์ นำเจริญ และ พูนสุข ธรรมรัตน์ (2552) พบว่า ในสังคมทุนนิยม “หนังสือพิมพ์” มีความจำเป็นต้องแสวงหาผลกำไรจากการดำเนินงานสื่อเพื่อความอยู่รอดของธุรกิจโดยมี “โฆษณา” เป็นแหล่งรายได้หลักจึงทำให้การทำงานของนักหนังสือพิมพ์ไทยไม่มีความเป็นอิสระนักเนื่องจากต้องให้ความสำคัญแก่ผู้ลงโฆษณาและบ่อยครั้งการแสดงบทบาทหน้าที่สื่ออาจถูกเบียดเบียนได้โดยอิทธิพลของผู้ลงโฆษณาอีกด้วย ขณะที่ประเด็นอื่นมีรายละเอียด ดังนี้

1) ผลการศึกษาของ ธงชัย มหาไตรภพ (2532) มาลี บุญศิริพันธ์ (2532, 2541) เสาวลักษณ์ สุขสมัย (2543) อมรรัตน์ มหิทธิรักษ์ (2546) สุระเชษฐ์ สุทธิบุตร (2548) และกฤติยา รุจิโชค (2553) พบว่า รายได้จากโฆษณามีผลต่อการคัดเลือกข่าวเพื่อตีพิมพ์โดยทำให้นักหนังสือพิมพ์จำเป็นต้องคำนึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้จากรายงานข่าวจนบางครั้งอาจต้องระงับและหลีกเลี่ยงการนำเสนอข้อมูลข่าวสารบางอย่างไปหรือตัดสินใจบิดเบือนข้อมูลบางอย่างเพื่อไม่ให้เกิดการรายงานข่าวส่งผลกระทบต่อผู้ลงโฆษณา

2) ผลการศึกษาของ นวลน้อย ตรีรัตน์ และ ธาณี ชัยวัฒน์ (2546) พบว่า บทโฆษณาของหน่วยงานภาครัฐและรัฐวิสาหกิจมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากเป็นผู้ลงโฆษณารายใหญ่ในระบบเศรษฐกิจ ดังนั้น จึงเป็นไปได้ยากที่หนังสือพิมพ์ไทยจะหลีกเลี่ยงจากอิทธิพลดังกล่าว โดยผลการศึกษาของพริตติศเอบรรพ์ (2553) พบว่า รัฐบาลมักให้การสนับสนุนงบประมาณเฉพาะสื่อมวลชนที่รายงานข่าวในทิศทางที่เห็นด้วยกับตนเองเท่านั้น นอกจากนี้ ผลการศึกษาของ พิงรอรามสุต วัฒนันท์ (2547) สุวิชา เอื้อสมศักดิ์สกุล (2547) สุระเชษฐ์ สุทธิบุตร (2548) รุจน์ โกมลบุตร (2549, 2550) และ อมราลักษณ์ ชลาสินเดชะ (2550) พบว่า ฝ่ายโฆษณาขององค์กรหนังสือพิมพ์ไทยเคยถูกขู่ถอดหรือลดปริมาณโฆษณาในช่วงที่มีการนำเสนอข่าวในเชิงลบต่อรัฐบาลเพื่อไม่ให้หนังสือพิมพ์ทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของตน ด้วยเหตุนี้ จึงใช้วิธีแทรกแซงทางการเงินผ่านการใช้งบโฆษณาจนส่งผลกระทบต่อการทำหน้าที่สื่อ

3) ผลการศึกษาของ มาลี บุญศิริพันธ์ (2548) รุจน์ โกมลบุตร (2549, 2550) และ สุชาดา จักรพิสุทธิ์ (2550) พบว่า นักการเมืองมีการใช้งบโฆษณาบริษัทเอกชนเครือข่ายแทรกแซงการทำงานหนังสือพิมพ์เพื่อไม่ให้เข้ามายุ่งเกี่ยว นำเสนอข่าวเชิงลบหรือตรวจสอบการ

ทำงานของตนได้ นอกจากนี้ กวี อุรัสยะนันท์ (2542) พบว่า มีนักหนังสือพิมพ์ยินดีรับค่าโฆษณาจากบริษัทเอกชนดังกล่าวเช่นกันจนส่งผลกระทบต่อการทำงานที่สื่ออย่างรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์

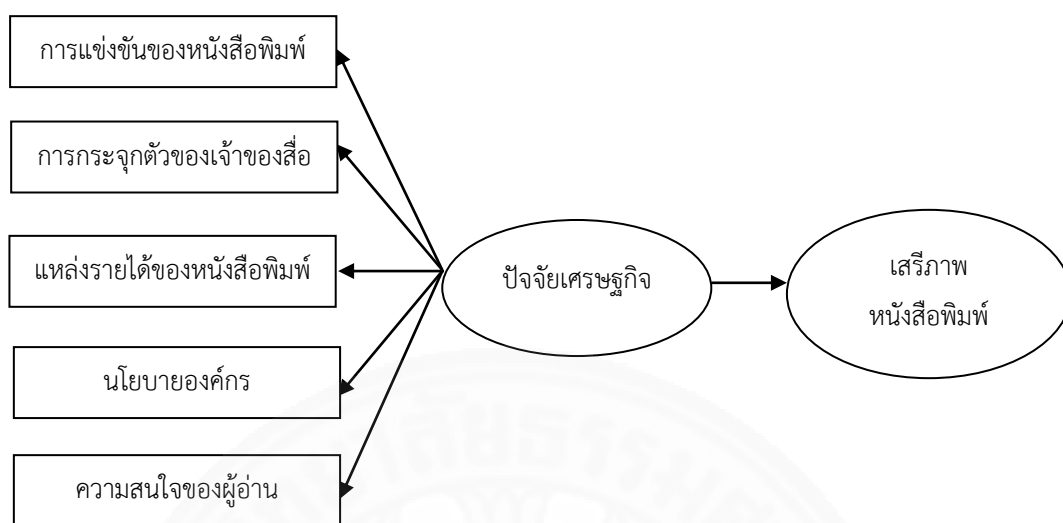
- **นโยบายองค์กร** ในงานวิจัยเรื่อง “จริยธรรมวารสารศาสตร์” ของ Meyer (1987) พบว่า ในการทำงานของบรรณาธิการหนังสือพิมพ์อเมริกันจะมีเสรีภาพระดับปานกลางเนื่องจากไม่สามารถหลีกเลี่ยงจากนโยบายที่ถูกกำหนดโดยเจ้าของสื่อได้และมีแรงกดดันทางอ้อมอย่างไม่เป็นทางการต่อเนื้อหาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเจ้าของหนังสือพิมพ์ด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ ผลการศึกษาของ Schultz (1998) Becker and Roberts (1992) Mills (1993, pp. 589-594) และ Eun-Suk SA (2009) พบคำตอบสอดคล้องกันว่า “นโยบายหนังสือพิมพ์” เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดและ “เจ้าของสื่อ” คือปัจจัยภายในที่มีอิทธิพลมากที่สุดโดยมีสิทธิบริหารงานบุคคลในฐานะองค์กรเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกระบวนการคัดเลือกข่าวที่ขึ้นอยู่กับ “นโยบายองค์กร” เป็นสำคัญจนสามารถกำหนดทิศทางการทำงานของนักหนังสือพิมพ์ในสังกัดในภาพรวมและส่งผลต่อการทำงานที่สื่ออย่างขาดความรับผิดชอบต่อของนักหนังสือพิมพ์

ผลการศึกษาของ รัชนิ วงศ์วรรณ (2534) และประกิต หลิมสกุล (2551) พบว่า “เจ้าของหนังสือพิมพ์” คือ ตัวบ่งชี้หนึ่งของเสรีภาพหนังสือพิมพ์ในสังคมโดยในการประเมินเสรีภาพสื่อไทยของฟรีดริคเอแบร์ท (2553) พบว่า เจ้าของสื่อได้เข้ามาก้าวทลายความเป็นอิสระของกองบรรณาธิการเพื่อรักษาผลประโยชน์ในอุตสาหกรรมของตนจนทำให้นักหนังสือพิมพ์และบรรณาธิการมีการเซ็นเซอร์ตนเอง ประเด็นดังกล่าวยืนยันได้จากการศึกษาของมาลี บุญศิริพันธ์ (2532, 2548) เพ็ญแข เอี่ยมนิรรัตน์ (2537) กรรณิการ์ มณีสว่างวงศ์ (2539) จินตนา ตันสุวรรณนนท์ (2541) อภิชาติ ศักดิ์เศรษฐ์ (2542) รักชนก สมศักดิ์ (2543) อมรรัตน์ มหิทธิรุกข์ (2546) รุจน์ โกมลบุตร (2547) สายศิริ ด่านวัฒนะ (2548) สุชาดา จักรพิสุทธิ์ (2550) ภูมิพิช ชมชื่น (2551) กฤติยา รุจิโชค (2553) ธีรนนท์ ชันดี (2554) และศุภศิลป์ กุลจิตต์เจือวงศ์ (2556) พบว่า เจ้าของกิจการและกลุ่มผู้ถือหุ้นเป็นปัจจัยควบคุมภายในที่มีอิทธิพลยิ่งต่อการคัดเลือกข่าวและนโยบายองค์กรที่ถูกกำหนดโดยเจ้าของสื่อเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์รวมถึงมีบทบาทอย่างสูงต่อการชี้นำการทำงาน แม้ไม่ได้ถูกกำหนดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรแต่โดยทั่วไปกองบรรณาธิการจะรับรู้ว่าหนังสือพิมพ์ที่ตนสังกัดมีนโยบายอย่างไร ด้วยเหตุนี้ หากรัฐบาลมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับภาคธุรกิจก็สามารถเข้าแทรกแซงกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ผ่านกรอบนโยบายและจุดยืนองค์กรได้ (อมราลักษณ์ ชลาชนเดชะ, 2550) ดังนั้น “นโยบายองค์กร” จึงมีความสัมพันธ์กับเสรีภาพหนังสือพิมพ์และสามารถส่งผลต่อการทำงานของนักหนังสือพิมพ์ไทยโดยเฉพาะจะเป็นข้อจำกัดต่อเสรีภาพสื่อในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารในประเด็นเกี่ยวกับเจ้าของ องค์กรหนังสือพิมพ์ และผลประโยชน์ทางธุรกิจขององค์กรหนังสือพิมพ์

- **ความสนใจของผู้อ่าน** การศึกษาของ Becker and Roberts (1992) Schultz (1998) The Pew Research Center (1999) และ Miller (2006, pp. 1001-1033) พบว่า ในการทำงานของนักหนังสือพิมพ์โดยทั่วไปมักเป็นการประนีประนอมกันระหว่างการทำหน้าที่สื่อมวลชนกับแรงกดดันเชิงพาณิชย์โดย “ผู้รับสารเป้าหมาย” เป็นปัจจัยหนึ่งที่ “บรรณาธิการข่าว” จำเป็นต้องตระหนักถึงและส่งผลกระทบต่อรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์ได้เพราะหากข่าวใดที่หนังสือพิมพ์รายงานมีผู้อ่านให้ความสนใจจำนวนมาก หนังสือพิมพ์ก็จะรายงานข่าวนั้นอย่างต่อเนื่องเพื่อดึงดูดความสนใจผู้อ่านและก่อให้เกิดยอดขาย ด้วยเหตุนี้ “ความต้องการของผู้อ่าน” จึงเป็นหนึ่งในปัจจัยภายนอกที่สำคัญซึ่งสามารถกำหนดการทำงานของหนังสือพิมพ์ (Eun-Suk SA, 2009)

ผลการศึกษาของ กรรณิการ์ มณีสว่างวงศ์ (2539) ชลาพันธ์ อุปกิจ (2540) เสาวลักษณ์ สุขสมัย (2543) สุวิชา เอื้อสมศักดิ์สกุล (2547) มาลี บุญศิริพันธ์ (2548) และ กฤติยา รุจิโชค (2553) พบคำตอบสอดคล้องกันว่า “ความต้องการผู้อ่าน” เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคัดเลือกข่าวเพื่อตีพิมพ์ของหนังสือพิมพ์และสามารถกำหนดระดับความรุนแรงของเนื้อหาที่นำเสนอจนส่งผลกระทบต่อความรับผิดชอบสื่อ สอดคล้องกับการศึกษาของอนุชา ทิรคานนท์ (2552) พบว่าคุณสมบัติสำคัญของภาพข่าวหน้าหนึ่งหนังสือพิมพ์ คือ ต้องดึงดูดความสนใจผู้อ่านให้มากที่สุดเพราะเป็นส่วนแรกๆ ที่ผู้อ่านได้เห็น ดังนั้น กองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์จึงจำเป็นต้องวิเคราะห์และนำเสนอข่าวให้ตอบโจทย์กลุ่มลูกค้าเป้าหมายเพื่อการมียอดขาย (ธาริณี ขาวดี, 2551) หรือกล่าวได้ว่า “ยอดจำหน่าย” เป็นประเด็นหนึ่งที่สามารถส่งผลกระทบต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย คือ ทำให้หนังสือพิมพ์มีการนำเสนอข่าวอย่างขาดความรับผิดชอบต่องานของนักหนังสือพิมพ์ไทย คือ ทำให้หนังสือพิมพ์มีการนำเสนอข่าวอย่างขาดความรับผิดชอบต่องานของนักหนังสือพิมพ์ไทย สดุดบรรทัด (2544) สรุปว่าอุดมการณ์หลักของหนังสือพิมพ์ไทยภายใต้แรงกดดันและการควบคุมจากกลุ่มชนชั้นนำนั้นทำให้อุดมการณ์ของนักหนังสือพิมพ์ไทยเปลี่ยนแปลงไปจนเปิดทางเข้าสู่ยุคแห่งการขายข่าวที่แทรกซ้อนไปด้วยความไร้จรรยาบรรณของสื่อมวลชนและในที่สุดหนังสือพิมพ์ก็เบี่ยงเบนตัวเองจากการเป็น “สุนัขเฝ้าบ้าน” เพื่อประโยชน์สาธารณะไปสู่ระบบทุนนิยมที่มุ่งเน้นการนำเสนอข่าวต่าง ๆ ที่ประชาชนสนใจและ “ขายได้” ด้วยเหตุผลทางการตลาดเป็นสำคัญมากกว่าการมุ่งประเทืองปัญญาของสังคม

จากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง “ปัจจัยเศรษฐกิจ” มีรูปแบบความสัมพันธ์ต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ ตามภาพที่ 2.5

ภาพที่ 2.5 แสดงการเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจกับเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์

5. ปัจจัยความเป็นวิชาชีพ Siebert et al. (1956, 1969, 1973) และ McQuail (1987, 2010) ระบุว่าในหลักปรัชญาวารสารศาสตร์ “จริยธรรมวารสารศาสตร์” คือ แนวคิดของกลุ่มนักหนังสือพิมพ์ที่มีจิตสำนึกรับผิดชอบร่วมกันตระหนักว่าการปฏิบัติหน้าที่สื่อของหนังสือพิมพ์นั้นควรจำเป็นต้องมีพันธกิจสำคัญต่อสังคมมากกว่าการใช้เสรีภาพสื่ออย่างไร้สาระและขาดความรับผิดชอบเพื่อเป้าหมายในผลประโยชน์ส่วนตนดังที่เป็นอยู่ โดยหนังสือพิมพ์จำเป็นต้องเป็นที่ไว้วางใจและเชื่อถือได้ต่อทั้งนายจ้างและสังคมโดยรวมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการดำเนินงานด้านข่าวต้องมีมาตรฐานวิชาชีพคอยกำกับเพื่อให้สังคมได้รับผลประโยชน์สูงสุดอันจะสะท้อนให้เห็นถึงการมีความรับผิดชอบต่อสังคมของนักหนังสือพิมพ์ผ่านการทำหน้าที่สื่อ ด้วยเหตุนี้ กลุ่มนักหนังสือพิมพ์จึงร่วมกันสร้างหลักเกณฑ์ทางวิชาชีพขึ้น (Canons of Journalism) เพื่อเป็นมาตรฐานที่คอย “ประเมิน” “กำกับ” และ “ควบคุม” เสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์โดยตรงเพื่อให้การปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชนเป็นไปในเชิงบวกที่มีความรับผิดชอบต่อสาธารณะและสอดคล้องกับบรรทัดฐานที่สังคมกำหนดไว้ ถึงกระนั้นปรากฏความล้มเหลวของการบังคับใช้ข้อบังคับทางจริยธรรมดังกล่าว คือ ปัญหาเรื่องการกำหนดมาตรฐานที่แน่นอนและหลักเกณฑ์ที่ใช้แยกแยะระหว่างการมีความรับผิดชอบและการละเมิดนั้นยังคงคลุมเครือและไม่คงที่ นอกจากนี้ มีข้อจำกัดจากคุณภาพและมาตรฐานในการทำงานซึ่งเกิดจากปัจจัยส่วนบุคคลของนักหนังสือพิมพ์เองและปัญหาด้านอื่นภายในวงการวิชาชีพจนส่งผลกระทบต่อเสรีภาพในการทำหน้าที่สื่อ

ทั้งนี้ จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า อุปสรรคสำคัญภายในวงการวิชาชีพที่สามารถส่งผลให้นักหนังสือพิมพ์ใช้เสรีภาพสื่ออย่างขาดความรับผิดชอบนั้นเกิดจากสาเหตุสำคัญสาม

ประการ ได้แก่ 1) ความตระหนักถึงจริยธรรมวิชาชีพ 2) ความเป็นมืออาชีพของนักหนังสือพิมพ์และ 3) ประสิทธิภาพการควบคุมตนเอง โดยมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- **ความตระหนักถึงจริยธรรมวิชาชีพ** การศึกษาของ Mills (1993, pp. 589-594) เรื่อง “Newspaper Ethics: A Qualitative Study” พบว่า การใช้เสรีภาพอย่างขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์เกิดจากสาเหตุหลายประการโดยเริ่มจากความไม่เข้มงวดของการควบคุมตนเองในวิชาชีพจนนำมาสู่ความไม่ตระหนักถึงผลกระทบด้านจริยธรรมที่อาจเกิดขึ้นได้จากการปฏิบัติหน้าที่สื่อ ส่วนปัจจัยบุคคล ได้แก่ การที่นักหนังสือพิมพ์มีความเห็นแก่ตัวและขาดสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Eun-Suk SA (2009) พบว่า การปฏิบัติหน้าที่สื่ออย่างไม่ให้ความสำคัญต่อจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์มีผลต่อการใช้เสรีภาพในการทำหน้าที่สื่อโดยทำให้ “นักหนังสือพิมพ์เกาหลี” มักมุ่งแสวงหาผลกำไรมากกว่ารับใช้สาธารณะจนทำให้บทบาทสำคัญที่ต้องตรวจสอบและสอดส่องกลุ่มอำนาจรัฐได้หย่อนยานลงไป นอกจากนี้ ในปี 2013 Eun-Suk SA (pp. 161-170) ทำการสำรวจนักหนังสือพิมพ์เกาหลีซ้ำอีกครั้งในประเด็นเดิมและได้รับคำตอบไม่แตกต่างจากเดิมเท่าใดนักโดยพบว่า นักหนังสือพิมพ์เกาหลีได้ยังคงทำหน้าที่สื่อเพื่อมุ่งแสวงหาผลกำไรมากกว่าการรับใช้สังคม

สำหรับผลการประเมินในหมวด “ความเป็นวิชาชีพในระดับสูง” ของสื่อมวลชนไทย โดยการศึกษาของพริตริกเอแบร์ท (2553) พบว่า มาตรฐานในการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์ไทยในเรื่องความถูกต้องและยุติธรรมไม่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนดแสดงให้เห็นถึงการทำหน้าที่สื่ออย่างขาดความตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อของนักหนังสือพิมพ์ไทยอย่างชัดเจนซึ่งการที่นักหนังสือพิมพ์ไม่ตระหนักถึงจริยธรรมวิชาชีพนั้นผลการศึกษาของอรรถวุฒิ จันทร์บุรารักษ์ (2539) สุวัฒน์ ทองธนากุล (2542) รักชนก สมศักดิ์ (2543) นพวรรณ บุขหมั่น (2545) อารดา เทอดธรรมคุณ (2547) มาลี บุญศิริพันธ์ (2548) ศุภนิดา เจริศพรายวงศ์ (2552) และธีรนนท์ ชันดี (2554) ยืนยันว่า จะนำไปสู่การตัดสินใจทางจริยธรรมในระดับต่ำและส่งผลต่อการใช้เสรีภาพอย่างขาดความรับผิดชอบต่อของหนังสือพิมพ์ในทางปฏิบัติ คือ 1) ทำให้นักหนังสือพิมพ์เลือกพิจารณาข่าวที่หมิ่นเหม่ต่อการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล 2) ทำให้หนังสือพิมพ์วางตัวอย่างไม่เป็นกลางในประเด็นทางการเมืองและมีผลประโยชน์แอบแฝงโดยการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับนักการเมือง 3) มีการใช้วิชาชีพสื่อมวลชนแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว เช่น มีพฤติกรรมการรับสินบน เป็นต้นและ 4) ทำให้นักหนังสือพิมพ์มีพฤติกรรมการส่งและคัดลอกข่าว ดังนั้น การที่นักหนังสือพิมพ์ปฏิบัติหน้าที่สื่ออย่างไม่ได้ตระหนักถึงหรือให้ความสำคัญกับจริยธรรมวิชาชีพจึงมีความสัมพันธ์กับเสรีภาพหนังสือพิมพ์โดยทำให้นักหนังสือพิมพ์ใช้เสรีภาพสื่ออย่างขาดความรับผิดชอบต่อสังคม

- **ความเป็นมืออาชีพ** การศึกษาของ Mills (1993, pp. 589-594) พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ การขาดความรอบคอบและการขาดความรู้ในเรื่องที่รายงานข่าวสามารถส่งผลต่อ

การใช้เสรีภาพอย่างขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ได้ ขณะที่การศึกษาของ Boeyink (1994, pp. 893-904) พบคำตอบเพิ่มเติมว่าความแตกต่างของความรู้ที่ได้จากสถาบันการศึกษาและบรรยากาศรวมถึงสภาพแวดล้อมในสถานที่ทำงานมีอิทธิพลต่อทัศนคติเกี่ยวกับจริยธรรมวิชาชีพและสามารถส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่สื่ออย่างขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์

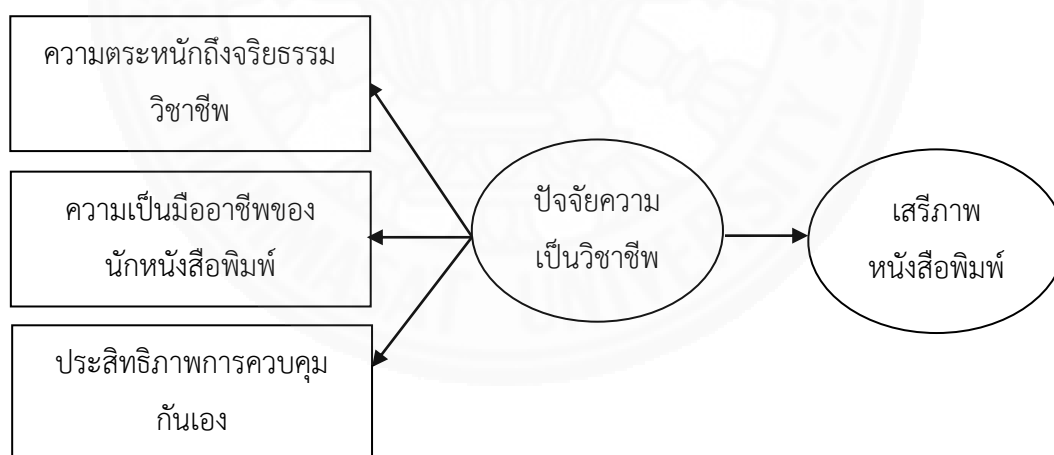
สำหรับการศึกษาของ บุปผา เมฆศรีทองคำและขจรจิต บุณนาค (2553) พบว่า “ความเป็นมืออาชีพของนักหนังสือพิมพ์” หรือคุณสมบัติส่วนบุคคลมีความสำคัญต่อการทำหน้าที่สื่อมวลชนเช่นกันโดยสามารถเป็นมูลเหตุให้นักหนังสือพิมพ์ขาดความรับผิดชอบต่อการทำหน้าที่สื่อได้ ดังนี้ 1) การศึกษาของการุณย์ มีถม (2540) รักชนก สมศักดิ์ (2543) อารดา เทอดธรรมคุณ (2547) บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ (2551) และ กฤติยา รุจิโชค (2553) พบว่า พื้นฐานความรู้ ทักษะและประสบการณ์ของผู้สื่อข่าวเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำข่าวและมีความสัมพันธ์กับความตระหนักถึงจริยธรรมวิชาชีพของผู้สื่อข่าวและ 2) การศึกษาของธวัชชัย สันคิตีประภา (2537) อังธิดา ลิ้มปัทมปาณี สุกัญญา สุตบรรทัด และ สุธีร์ ศุภนิตย์ (2541) สายศิริ ด่านวัฒนะ (2548) มาลี บุญศิริพันธ์ (2548) เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์ (2549) สุชาดา จักรพิสุทธิ (2550) เมธาวิ แก้วสนิท (2550) นงคณา ศรีสกุล ห่านวิไล (2551) และบุญอยู่ ขอพรประเสริฐ (2551) พบว่า การขาดทัศนคติ จิตสำนึก จุดยืนและอุดมการณ์ในวิชาชีพที่ดีเป็นปัจจัยที่สามารถส่งผลให้นักหนังสือพิมพ์ปฏิบัติหน้าที่สื่อมวลชนตามพันธกิจอย่างขาดความรับผิดชอบต่อสังคม ดังนั้น ความเป็นมืออาชีพจึงมีความสัมพันธ์กับเสรีภาพสื่อเนื่องจากหากนักหนังสือพิมพ์ขาดคุณสมบัติส่วนบุคคลในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งเป็นมาตรฐานที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพสื่อมวลชนแล้วก็อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักหนังสือพิมพ์ใช้เสรีภาพเกินขอบเขตจนขาดความรับผิดชอบต่อสังคม

- **ประสิทธิภาพการควบคุมตนเอง** การศึกษาของ Mills (1993) พบว่า การขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ส่วนหนึ่งเกิดจากความหย่อนยานของการควบคุมและตรวจสอบกันเองในวิชาชีพที่ไม่เข้มงวดจนส่งผลกระทบต่อความรับผิดชอบในการทำหน้าที่สื่อ สอดคล้องกับผลการศึกษาโดยการสำรวจนักหนังสือพิมพ์เกาหลีของ Eun-Suk SA (2009) พบว่า องค์กรวิชาชีพที่ถูกควบคุมผ่านทางเจ้าของจะทำให้การควบคุมและตรวจสอบกันเองของนักหนังสือพิมพ์มีประสิทธิภาพลดลงเนื่องจากเจ้าของสื่อสามารถใช้อำนาจเข้าแทรกแซงการทำงานของนักหนังสือพิมพ์ได้โดยตรง

ผลการศึกษาของ ธวัชชัย สันคิตีประภา (2537) ดวงใจ เสกธีระ (2540) เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์ (2549) และพีรดิริคเอบ์ธ (2553) พบว่า “กลุ่มวิชาชีพสื่อมวลชน” คือ กลุ่มบุคคลที่ทำหน้าที่ควบคุมและตรวจสอบการทำงานของนักหนังสือพิมพ์ผ่านการควบคุมจาก “นักหนังสือพิมพ์” ด้วยกันเองและ “สภาวิชาชีพสื่อ” ด้วยกฎระเบียบที่ชัดเจนและการร่วมลงสัตยาบรรณเพื่อไม่ต้องการให้รัฐบาลเข้าแทรกแซงการทำงานไม่ว่าด้วยวิธีการใด ๆ ถึงกระนั้นพบอุปสรรคจากการควบคุมกันเองซึ่งไม่ได้มาตรฐานจนส่งผลกระทบต่อการทำหน้าที่อย่างรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ใน 2 ประเด็น

ได้แก่ 1) การศึกษาของอรุณช วาณิชวิวัฒน์ (2539) วิลาสินี พิพิธกุล (2541) จินตนา ตัณสุวรรณนนท์ (2541) และ สุรัชย์ เลาคำ (2553) พบว่า นักหนังสือพิมพ์ขาดการสนับสนุน ขาดความร่วมมือและขาดการฝึกกำลังกันอย่างเป็นเอกภาพในวิชาชีพจนส่งผลให้การควบคุมกันเองของนักหนังสือพิมพ์ล้มเหลวและ 2) การศึกษาของกวี อรุณยานันท์ (2542) สมหมาย ปาริฉัตร (2543) มาลี บุญศิริพันธ์ (2548) และบุผา เมฆศรีทองคำและขจรจิต บุณนาค (2553) พบว่า การควบคุมกันเองโดยปราศจากข้อบังคับตามกฎหมายจะทำให้การบังคับใช้บทลงโทษต่อผู้ที่ฝ่าฝืนหรือละเมิดต่อข้อบังคับวิชาชีพขาดมาตรฐานและไม่สามารถบังคับใช้ได้จริงเนื่องจากสภาวิชาชีพสื่อขาดอำนาจตามกฎหมายรวมถึงมีการเกื้อกูลกันจนทำให้การควบคุมกันเองเกิดข้อจำกัด อ่อนแอและส่งผลกระทบต่อความรับผิดชอบสื่อด้วยเหตุนี้ กลไกที่ใช้ควบคุมกันเองในวิชาชีพจึงมีความสัมพันธ์กับเสรีภาพหนังสือพิมพ์ หากนักหนังสือพิมพ์ไม่สามารถดำเนินการควบคุมกันเองได้ตามเจตนารมณ์ที่ร่วมกันกำหนดไว้ก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักหนังสือพิมพ์ไทยปฏิบัติหน้าที่อย่างขาดความรับผิดชอบจนส่งผลกระทบต่อเสรีภาพซึ่งเกิดจากลักษณะของความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกัน

จากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง “ปัจจัยความเป็นวิชาชีพ” มีรูปแบบความสัมพันธ์ต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ ตามภาพที่ 2.6

ภาพที่ 2.6 แสดงการเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยความเป็นวิชาชีพกับเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์

การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรบนพื้นฐานแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นจะถูกนำไปบูรณาการร่วมกันเป็นแบบจำลองในฐานะกรอบแนวคิดการวิจัยต่อไป

2.5 กรอบแนวคิดเบื้องต้นที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์และนำแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาบูรณาการร่วมกันเป็นกรอบและแนวทางในการศึกษาจึงทำให้เห็นภาพรวมว่างานวิจัยเรื่อง “ตัวชี้วัดและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย” มีลักษณะและทิศทางการศึกษาอย่างไร โดยสามารถสรุปได้ ดังนี้

ตัวแปรภายนอก (exogenous variables) ประกอบด้วย

1. ปัจจัยทางสังคม วัดได้จาก 3 ตัวแปร ได้แก่ ระบบอุปถัมภ์ การตรวจสอบจากผู้อ่านและเทคโนโลยีการสื่อสารโดยมีรูปแบบความสัมพันธ์ คือ ปัจจัยทางสังคมมีอิทธิพลโดยตรงต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ (Siebert et al., 1956, 1969, 1973; Hiebert et al., 1975; McQuail, 1983, 1987, 2000, 2005, 2010, 2013; Altschull, 1995; Shoemaker, and Reese, 1996)

2. ปัจจัยการเมือง วัดได้จาก 4 ตัวแปร ได้แก่ รูปแบบการปกครอง การมีความสัมพันธ์กับแหล่งข่าวผู้มีอำนาจการเมือง การสร้างข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลและการใช้อำนาจการเมืองแทรกแซงเสรีภาพหนังสือพิมพ์โดยมีรูปแบบความสัมพันธ์ คือ ปัจจัยการเมืองมีอิทธิพลโดยตรงต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ (Siebert et al., 1956, 1969, 1973; Hiebert et al., 1975; Sandman, Rubin, and Sachsman, 1976, 1982; McQuail, 1983, 1987, 2000, 2005, 2010, 2013; Herman, and Chomsky, 1988; Agee, Ault, and Emery, 1994; Altschull, 1995; Shoemaker, and Reese, 1996; Barran, and Davis, 2009; Johnson, 2013)

3. ปัจจัยกฎหมาย วัดได้จาก 3 ตัวแปร ได้แก่ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อ บทบัญญัติของกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อและบทบัญญัติของกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐโดยมีรูปแบบความสัมพันธ์ คือ ปัจจัยกฎหมายมีอิทธิพลโดยตรงต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ (Hutchins Commission, 1947; Siebert et al., 1956, 1969, 1973; Hiebert et al., 1975; Sandman, Rubin, and Sachsman, 1976, 1982; McQuail, 1983, 1987, 2000, 2005, 2010, 2013; Herman, and Chomsky, 1988; Altschull, 1995; Johnson, 2013)

4. ปัจจัยเศรษฐกิจ วัดได้จาก 5 ตัวแปร ได้แก่ การแข่งขันของหนังสือพิมพ์ การกระจุกตัวของเจ้าของสื่อ แหล่งรายได้ของหนังสือพิมพ์ นโยบายองค์กรและความสนใจของผู้อ่านโดยมีรูปแบบความสัมพันธ์ คือ ปัจจัยเศรษฐกิจมีอิทธิพลโดยตรงต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ (Siebert et al., 1956, 1969, 1973; Hiebert et al., 1975; Sandman, Rubin, and Sachsman, 1976, 1982; McQuail, 1987, 2000, 2005, 2010, 2013; Herman, and Chomsky, 1988; McManus, 1994; Altschull, 1995; Bogart, 1995; Shoemaker, and Reese, 1996; Curran, and Seaton, 2010)

5. ปัจจัยความเป็นวิชาชีพ วัดได้จาก 3 ตัวแปร ได้แก่ ความตระหนักถึงจริยธรรมวิชาชีพ ความเป็นมืออาชีพและประสิทธิภาพการควบคุมตนเองโดยมีรูปแบบความสัมพันธ์ คือ ปัจจัยความเป็นวิชาชีพมีอิทธิพลโดยตรงต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ (Siebert et al., 1969, 1973; McQuail, 1987, 2000, 2005, 2010, 2013; Shoemaker, and Reese, 1996; Merrill, 1997)

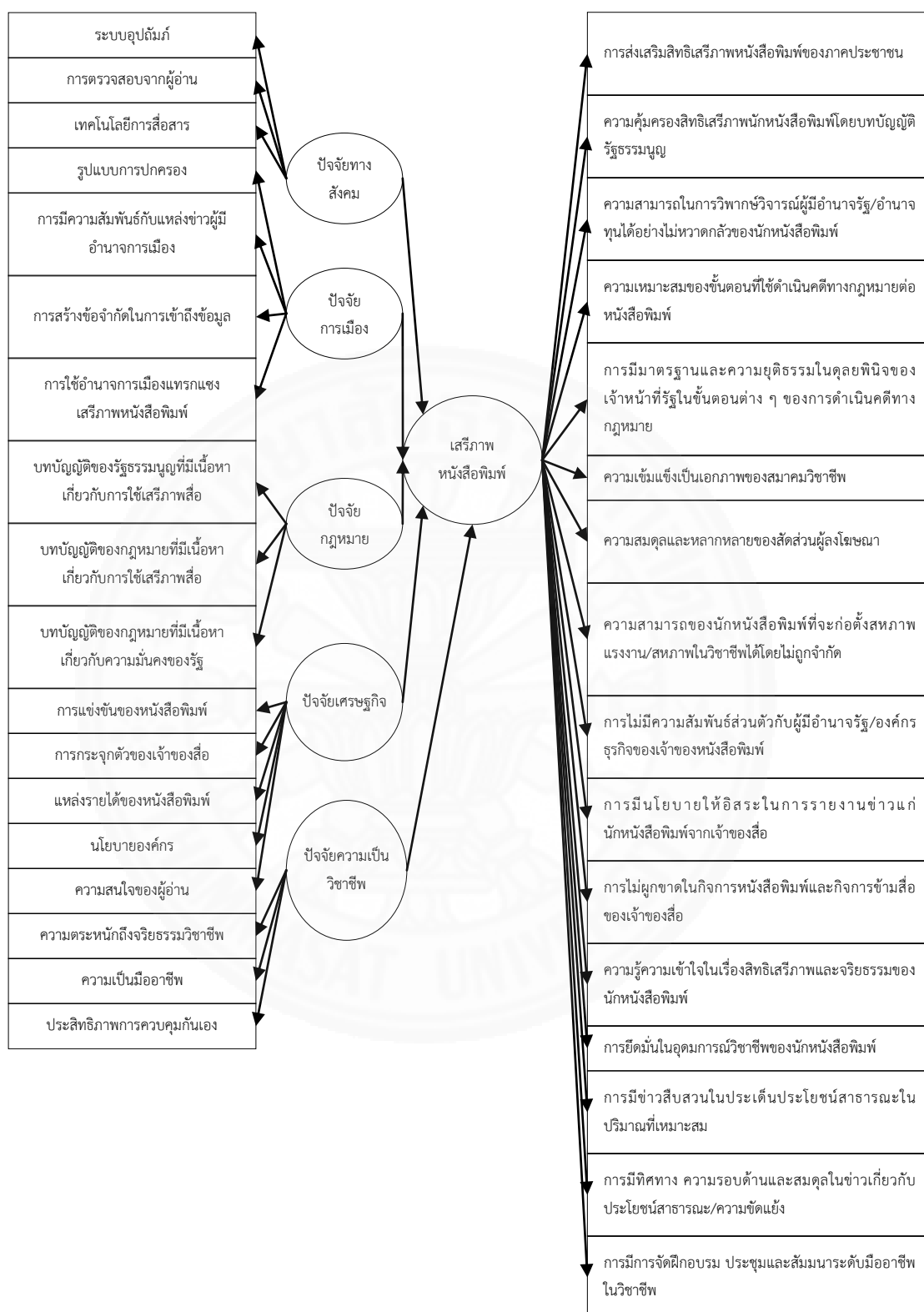
ขณะที่ตัวแปรภายใน (endogenous variables) ได้แก่ เสรีภาพหนังสือพิมพ์วัดได้จากตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยที่ได้ภายหลังการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis)

จากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องข้างต้นจึงกำหนดสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย คือ ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยการเมือง ปัจจัยกฎหมาย ปัจจัยเศรษฐกิจและปัจจัยความเป็นวิชาชีพ

สมมติฐานที่ 2 แบบจำลองของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

จากภาพรวมการศึกษาดังกล่าวสามารถสรุป “กรอบแนวคิดเบื้องต้นที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม” ในฐานะแบบจำลองสมมติฐานที่พัฒนาขึ้นซึ่งนำเสนอในรูปแบบโมเดลลิสเรลของการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลได้ ดังแผนภาพที่ 2.7 ดังนี้

ภาพที่ 2.7 กรอบแนวคิดเบื้องต้นที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ตัวชี้วัดและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย” เป็น การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาตัวชี้วัดเสรีภาพนักหนังสือพิมพ์ไทยและพัฒนา แบบจำลองของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยในลักษณะ แบบนำ-แบบรอง (A Dominant-less Dominant Design) แบ่งการเก็บข้อมูลเป็น 2 ระยะ ดังนี้ (Creswell, 1994, 2007)

3.1 การศึกษาตัวชี้วัดเสรีภาพนักหนังสือพิมพ์ไทย

ใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบ่งการเก็บข้อมูลเป็น 2 ระยะ ได้แก่

1. การศึกษาเอกสาร ได้แก่ ตำราวิชาการ บทความวิชาการ การอบรมสัมมนาทาง วิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพนักหนังสือพิมพ์และเอกสารขององค์กรระหว่างประเทศที่ ตรวจสอบเสรีภาพสื่อมวลชนเพื่อรวบรวมและพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับเสรีภาพนักหนังสือพิมพ์ไทย

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลหลัก 2 กลุ่ม (Key Informants) จำนวน 27 คน เพื่อเพิ่มความลึกและครบถ้วนของข้อมูลที่ศึกษาโดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์ตัวแปรที่ เกี่ยวข้องกับเสรีภาพนักหนังสือพิมพ์ไทยเพิ่มเติม ก่อนนำไปสร้างนิยามเชิงปฏิบัติการ (Operational Definition) และพัฒนาเป็นชุดคำถามในแต่ละหมวดของแบบสอบถามสำหรับการวิจัยเชิงสำรวจใน ระยะที่ 2 ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย

- 2.1 กลุ่มนักหนังสือพิมพ์ จำนวน 18 คน ได้แก่ นักหนังสือพิมพ์ทั้งในระดับบริหาร และระดับปฏิบัติการซึ่งเป็นพนักงานในองค์กรหนังสือพิมพ์ไทยส่วนกลาง

สำหรับเหตุผลที่กลุ่มนักหนังสือพิมพ์มีความเหมาะสมต่อการศึกษาเนื่องจาก ผู้บริหารหนังสือพิมพ์ คือ กลุ่มบุคคลที่ทำหน้าที่ควบคุม วางแผนและบริหารงานในส่วนกระบวนการ ผลิตและนำเสนอเนื้อหา รวมถึงรับนโยบายทั้งทางตรงและโดยอ้อมจากเจ้าของหรือกรรมการในระดับ ที่สูงขึ้น ส่วนนักหนังสือพิมพ์ระดับปฏิบัติการ คือ ผู้ที่ตอบสนองต่อนโยบายและแนวทางดังกล่าวโดย นำไปปฏิบัติในส่วนของการผลิต ดังนั้น นักหนังสือพิมพ์ทั้งระดับบริหารและระดับปฏิบัติการ จึงมีความรู้จากประสบการณ์ที่มาจากการปฏิบัติงานโดยตรง

เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกกลุ่มนักหนังสือพิมพ์กำหนดจากคุณสมบัติ ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ในวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ศึกษาและบทบาทสำคัญที่มีต่อการทำหน้าที่สื่อมวลชนของหนังสือพิมพ์ไทย ดังนี้

2.1.1 ผู้บริหารหนังสือพิมพ์ จำนวน 10 คน ได้แก่ นักหนังสือพิมพ์ที่จบ การศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป และมีประสบการณ์ทำงานหนังสือพิมพ์ไทยไม่ต่ำกว่า 20 ปี โดยเป็น ผู้ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งบรรณาธิการ รองบรรณาธิการ ผู้ช่วย บรรณาธิการ หัวหน้าหรือผู้บริหารประจำกองบรรณาธิการมีรายนาม ดังแสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1

รายนามผู้บริหารหนังสือพิมพ์

ชื่อ-นามสกุล	ประสบการณ์/ความเชี่ยวชาญ
1. นายมานิจ สุขสมจิตร	บรรณาธิการอาวุโส หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ
2. นายวรวิทย์ ศรีอนันต์รักษา	รองบรรณาธิการบริหาร หนังสือพิมพ์เดลินิวส์
3. นายบุญเลิศ คชายุทธเดช	ที่ปรึกษาสำนักพิมพ์มติชน
4. นายประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์	ผู้อำนวยการบริหาร สถาบันอิศรา
5. นายจักรกฤษ เพิ่มพูล	บรรณาธิการที่ปรึกษา เครือเนชั่น
6. ดร.สุวัฒน์ ทองธนากุล	บรรณาธิการอำนวยการ ธุรกิจสื่อในเครือผู้จัดการ
7. นายพรชัย ปุณณวัฒนาพร	รองบรรณาธิการบริหาร หนังสือพิมพ์เดลินิวส์
8. นายจิระพงษ์ เต็มเปี่ยม	หัวหน้าข่าวหน้าหนึ่ง หนังสือพิมพ์แนวหน้า
9. นายภาคภูมิ ป่องภัย	บรรณาธิการอาวุโส หนังสือพิมพ์มติชน
10. นายขวัญชัย รุ่งฟ้าไพศาล	บรรณาธิการข่าวเศรษฐกิจ หนังสือพิมพ์เดอะเนชั่น

2.1.2 นักหนังสือพิมพ์ระดับปฏิบัติการ จำนวน 8 คน ได้แก่ นักหนังสือพิมพ์ที่จบ การศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปและมีประสบการณ์ทำงานในฐานะผู้สื่อข่าวภาคสนามไม่ต่ำกว่า 15 ปี โดยไม่จำกัดสายข่าว กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักนักหนังสือพิมพ์ระดับปฏิบัติการมีรายนาม ดังแสดงในตาราง ที่ 3.2

ตารางที่ 3.2

รายนามนักหนังสือพิมพ์ปฏิบัติการ

ชื่อ-นามสกุล	ประสบการณ์/ความเชี่ยวชาญ
1. นางสาววาสนา นาน่วม	ผู้สื่อข่าวสายทหาร หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์
2. นายมานพ ทิพย์โอสถ	ผู้สื่อข่าวสายทำเนียบ หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์
3. นายสุเมธ สมคะเน	ประธานสหภาพแรงงานกลางสื่อมวลชนไทย (สร.สท.)
4. นายปราเมศ เหล็กเพ็ชร	ผู้สื่อข่าวการเมือง หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ
5. นายชัยฤทธิ์ ยนเปี่ยม	ผู้สื่อข่าวการเมืองและทั่วไป หนังสือพิมพ์โพสทูเดย์
6. นายวัชรานนท์ ทองเทพ	ผู้สื่อข่าวเศรษฐกิจ หนังสือพิมพ์เดอะเนชั่น
7. นายวิศิษฐ์ ชวนพิพัฒน์พงศ์	ผู้สื่อข่าวสายสังคม-อาชญากรรม นสพ.กรุงเทพธุรกิจ
8. นายวิสัยศ งามขำ	ผู้สื่อข่าวสายสังคม-อาชญากรรม นสพ.บางกอกโพสต์

2.2 กลุ่มนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์และสื่อสารมวลชน จำนวน 9 คน ได้แก่ ผู้มีประสบการณ์สอนและงานวิจัยด้านนิเทศศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาเขตกรุงเทพและปริมณฑล

สำหรับเหตุผลที่กลุ่มนักวิชาการมีความเหมาะสมต่อการศึกษาเนื่องจากเป็นผู้มีองค์ความรู้ด้านทฤษฎีและวิชาการหนังสือพิมพ์ซึ่งเกิดจากการศึกษาค้นคว้าด้วยการวิจัย ดังนั้นความรู้ของนักวิชาการดังกล่าวจึงสามารถนำมาอธิบายและคาดทำนายปรากฏการณ์ที่ศึกษาได้

เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกกลุ่มนักวิชาการกำหนดจากการมี “องค์ความรู้” ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ศึกษาโดยผู้ให้ข้อมูลหลักมีคุณสมบัติ คือ นักวิชาการที่มีตำแหน่งศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์หรือจบการศึกษาระดับปริญญาเอกและสอนวิชาเกี่ยวกับการหนังสือพิมพ์ในสถาบันอุดมศึกษาไม่ต่ำกว่า 10 ปี โดยต้องเคยทำวิจัยหรือเขียนตำราเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ไทยด้านใดด้านหนึ่งและเผยแพร่ความรู้ดังกล่าวสู่สาธารณะ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักนักวิชาการมีรายนาม ดังแสดงในตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3

รายนามนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์และสื่อสารมวลชน

ชื่อ-นามสกุล	ประสบการณ์/ความเชี่ยวชาญ
1. รศ.ดร.พีระ จิโรสภณ	ผู้อำนวยการหลักสูตรดุขฎิบัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
2. ดร.มานะ ตริยาภิวัฒน์	คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
3. รศ.รุจน์ โกมลบุตร	อาจารย์กลุ่มวิชาหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
4. ผศ.ดร.บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ	คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก
5. รศ.ดร.สุกัญญา บุรณเดชาชัย	ประธานหลักสูตรปริญญาโทและ ประธานสาขาวิชาวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
6. รศ.จันทนา ทองประยูร	รองประธานกรรมการประจำสาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
7. ผศ.ดร.ณรงค์ ขำวิจิตร	หัวหน้าภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
8. ผศ.ดร.วิไลวรรณ จงวิไลเกษม	อาจารย์ภาควิชานิเทศศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
9. ผศ.ดร.เอื้อจิตต์ วิโรจน์ไตรรัตน์	ผู้อำนวยการมีเดียมอนิเตอร์ มูลนิธิสื่อมวลชนศึกษา และ ประธานสถาบันพัฒนาสื่อภาคประชาชน (CMDI)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบเป็นทางการ (Formal) โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บข้อมูล ในที่นี้แนวคำถามที่ใช้จะมีแนวทางและรายละเอียดแบ่งเป็นประเด็นหลัก ดังนี้

1. เสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยในทัศนะท่านเป็นอย่างไร ในทางปฏิบัติจะทราบได้อย่างไรว่าหนังสือพิมพ์ไทยมี/ไม่มีเสรีภาพโดยต้องพิจารณาจากเรื่องใด นอกจากนี้ มีตัวชี้วัดรูปธรรมใดบ้างที่สามารถบ่งชี้เสรีภาพหนังสือพิมพ์ทั้งในเชิงคุณภาพ/ปริมาณได้ในสภาพที่เป็นจริง

2. ในการทำหน้าที่สื่อของหนังสือพิมพ์ไทยนั้นนักหนังสือพิมพ์ไทยจะทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ควรมีสติเสรีภาพในด้านใดบ้าง สติเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยด้านใดมีความสำคัญมากที่สุด และแต่ละด้านสามารถบ่งชี้ถึงการมี/ไม่มีเสรีภาพได้จากตัวชี้วัดรูปธรรมใด

3. การทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ไทยปัจจุบันมี “กลุ่มบุคคล”ใดเกี่ยวข้องบ้าง ต้องพบอุปสรรคจากปัจจัยแวดล้อมอะไร ปัจจัยใดมีอิทธิพลมากที่สุดและแต่ละปัจจัยจะประกอบด้วยตัวอย่างรูปธรรมทั้งในเชิงคุณภาพ/ปริมาณใดที่บ่งชี้ว่าหนังสือพิมพ์ไทยได้ประสบกับข้อจำกัดในการทำหน้าที่สื่อจากปัจจัยดังกล่าว

การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

พิจารณาจากความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยมีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ 2 ขั้นตอน คือ

1. ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากนั้นจึงพัฒนากรอบแนวคิดเกี่ยวกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยขึ้นและนำแนวคิดดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถามในการสัมภาษณ์

2. ทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำข้อคำถามที่ได้เรียบเรียงแล้วไปปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษาฯ วิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญด้านระเบียบวิธีวิจัยให้เป็นผู้พิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของภาษา เนื้อหา ข้อคำถาม รายละเอียดที่ใช้และปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปเก็บข้อมูลจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 3 กลุ่มแบบเป็นทางการ ได้แก่ ผู้บริหารหนังสือพิมพ์ นักหนังสือพิมพ์ปฏิบัติการและนักวิชาการโดยมีวิธีเตรียมการ คือ 1) ทำหนังสือขอความร่วมมือเพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและ 2) กำหนดวัน เวลา สถานที่ วิธีสัมภาษณ์และเครื่องมือแก่ผู้ให้ข้อมูลหลักล่วงหน้าก่อนทำการสัมภาษณ์จริง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลบทสัมภาษณ์โดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis) ด้วยวิธีการจำแนกประเด็น (Typological analysis) หรือการจัดข้อมูลเป็นหมวดหมู่ (Grouping) หรือประเภท (Categorization) โดยใช้เกณฑ์ตามคุณลักษณะความเหมือนหรือความต่างของข้อมูลเป็นตัวจำแนกด้วยวิธีการเปรียบเทียบข้อมูล (Comparison) คุณสมบัติและคุณลักษณะตลอดจนการตีความข้อมูล (Interpretation) เพื่อตั้งตัวแปรที่แฝงอยู่ในข้อมูลนั้นซึ่งจะนำไปสู่การสร้างและยืนยันข้อสรุป (Conclusion) ตามประเด็นของตัวแปรในการวิจัย

3.2 การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย

ใช้แนวทางการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ นักหนังสือพิมพ์ไทยที่ปฏิบัติหน้าที่ในกองบรรณาธิการและเกี่ยวข้องกับกระบวนการทำข่าวโดยไม่จำกัดตำแหน่งและสายข่าวซึ่งสังกัดองค์กรหนังสือพิมพ์ไทย ส่วนกลางจำนวน 25 ชื่อฉบับรวมจำนวนทั้งสิ้น 2,443 คน (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2546; สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ, 2558; สมาคมผู้สื่อข่าวเศรษฐกิจ, 2558; สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, 2558ค)

สำหรับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยมีแนวทางพิจารณาและขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ขั้นที่ 1 การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล (Path Analysis) โดยโปรแกรมลิสเรล (LISREL) นั้นแนวคิดของ Hair, Anderson, Tatham and Black (1998, p. 604; 2000, p. 444) ระบุว่าขนาดตัวอย่างต้องมีจำนวนมากกว่าพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่าอย่างน้อย 5 เท่าซึ่งแบบจำลองที่พัฒนาขึ้นมีพารามิเตอร์อิสระจำนวน 52 ค่าทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำที่เหมาะสม คือ 260 คน ทั้งนี้ เพื่อป้องกันข้อมูลบางส่วนขาดความสมบูรณ์จึงใช้ตัวอย่างในงานวิจัยนี้จำนวนทั้งสิ้น 310 คน

ขั้นที่ 2 กำหนดตัวอย่างนักหนังสือพิมพ์ไทยแบบอิงความสะดวก (Convenience Sampling) โดยแจกจ่ายแบบสอบถามแก่นักหนังสือพิมพ์ที่ยินดีอนุเคราะห์ให้ข้อมูลและตอบแบบสอบถามทั้งภายในกองบรรณาธิการขององค์กรหนังสือพิมพ์ไทย หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องและนักหนังสือพิมพ์ภาคสนามที่ประจำอยู่ในหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจและภาคเอกชน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณใช้ “แบบสอบถาม” (Questionnaire) ด้วยมาตรวัดประเมินค่าในแบบช่วง (Interval Scale) ของระบบคะแนนต่อเนื่องตั้งแต่ 1-5 โดยชุดคำถามที่ใช้วัดพัฒนาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องผนวกกับผลการสัมภาษณ์เชิงลึกในระยะที่ 1 ประกอบด้วย ข้อคำถามทั่วไป ข้อคำถามเฉพาะและสาระสำคัญในแต่ละหมวด ทั้งนี้ ในส่วนวิธีการวัดและจำนวนข้อคำถามแต่ละส่วนได้แสดงไว้ในตารางที่ 3.4

ตารางที่ 3.4

วิธีการวัดและจำนวนข้อคำถามของแบบสอบถาม

ประเด็นคำถาม	วิธีการวัด	จำนวนข้อคำถาม	ข้อที่
ส่วนที่ 1 ภูมิหลังผู้ตอบแบบสอบถาม		จำนวน 7 ข้อคำถาม	
1. ข้อมูลลักษณะประชากรศาสตร์	รายการเลือกตอบ	จำนวน 3 ข้อคำถาม	1-3
2. ภูมิหลังการปฏิบัติงานในวิชาชีพหนังสือพิมพ์	รายการเลือกตอบ	จำนวน 4 ข้อคำถาม	4-7
ส่วนที่ 2 ตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย		จำนวน 25 ข้อคำถาม	
1. ตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย	คำถามประเมินค่า	จำนวน 25 ข้อคำถาม	1-25
ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพ ฯ		จำนวน 85 ข้อคำถาม	
1. ปัจจัยทางสังคม	คำถามประเมินค่า	จำนวน 13 ข้อคำถาม	1-13
2. ปัจจัยการเมือง	คำถามประเมินค่า	จำนวน 22 ข้อคำถาม	14-35
3. ปัจจัยกฎหมาย	คำถามประเมินค่า	จำนวน 12 ข้อคำถาม	36-47
4. ปัจจัยเศรษฐกิจ	คำถามประเมินค่า	จำนวน 19 ข้อคำถาม	48-66
5. ปัจจัยความเป็นวิชาชีพ	คำถามประเมินค่า	จำนวน 19 ข้อคำถาม	67-85

เกณฑ์การแปลความหมายสถิติเชิงพรรณนาในส่วนตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยซึ่งใช้มาตรวัดประเมินค่า (Rating Scale) โดยกำหนดคะแนนให้แต่ละประเด็น คือ 1 คะแนน มีค่าน้อยที่สุดไปจนถึง 5 คะแนน ซึ่งมีค่ามากที่สุด ตามลำดับจะนำไปสู่การวิเคราะห์และแปลความหมายโดยการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต

กรณีที่เป็นข้อความเชิงบวกกำหนดให้คะแนนตั้งแต่ 5-1 กลับกันในข้อความเชิงลบ กำหนดให้คะแนนตั้งแต่ 1-5 โดยกำหนดข้อความในเชิงบวกและลบไว้ในแบบสอบถามส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย ทั้งนี้ การแปลความหมายค่าเฉลี่ยกำหนดช่วงคะแนนโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
1.00 - 1.49	เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุดว่าข้อความเป็นตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย/ มีพฤติกรรมการปฏิบัติหน้าที่สื่อในระดับต่ำมาก
1.50 - 2.49	เห็นด้วยในระดับน้อยว่าข้อความเป็นตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย/ มีพฤติกรรมการปฏิบัติหน้าที่สื่อในระดับต่ำ
2.50 - 3.49	เห็นด้วยในระดับปานกลางว่าข้อความเป็นตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย/ มีพฤติกรรมการปฏิบัติหน้าที่สื่อในระดับปานกลาง

- 3.50 – 4.49 เห็นด้วยในระดับมากกว่าข้อความเป็นตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย/
มีพฤติกรรมการปฏิบัติหน้าที่สื่อในระดับสูง
- 4.50 – 5.00 เห็นด้วยในระดับมากที่สุดว่าข้อความเป็นตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย/
มีพฤติกรรมการปฏิบัติหน้าที่สื่อในระดับสูงมาก

นิยามเชิงปฏิบัติการ

ตัวแปรที่ปรากฏในแบบจำลองของการวิจัยถูกให้ความหมายในเชิงปฏิบัติการ (Operationalization) ดังนี้

แบบจำลองของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย หมายถึง ภาพรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (Linear Structural Relationship Model) ที่จำลองจากปรากฏการณ์ที่ศึกษาในรูปแบบของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal relationship) ซึ่งระบุโครงสร้างและความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ในลักษณะของสาเหตุและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย ประกอบด้วย

1. ปัจจัยทางสังคม หมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรหนังสือพิมพ์ที่สามารถส่งผลต่อการปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชนในสังคมประชาธิปไตยโดยเป็นเงื่อนไขที่ระบบสังคมในบริบทสังคมไทยนั้นสร้างขึ้น วัดได้จาก 4 ตัวแปร ได้แก่

1.1 ระบบอุปถัมภ์ หมายถึง ความสัมพันธ์แบบเครือญาติและการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งเกิดจากความรู้จัก ความสนิทสนม การพึ่งพาอาศัยและการช่วยเหลือเกื้อกูลกันเป็น การส่วนตัวระหว่างนักหนังสือพิมพ์ไทยกับบุคคลรอบข้างในสังคมของตน วัดด้วยข้อคำถามมาตรวัด ประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1-4

1.2 การตรวจสอบจากผู้อ่าน หมายถึง การที่ประชาชนทั่วไปในฐานะผู้อ่านมีการตรวจสอบการทำงานของหนังสือพิมพ์หรือนักหนังสือพิมพ์เพื่อควบคุมการทำหน้าที่สื่อและมีปฏิกริยาตอบกลับในเชิงลบหากมีการรายงานข่าวอย่างละเมิดจริยธรรมวิชาชีพหรือขาดความรับผิดชอบ วัดด้วยข้อคำถามมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 5-7

1.3 เทคโนโลยีการสื่อสาร หมายถึง เทคโนโลยีที่ใช้ระบบคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเป็นเครือข่ายพื้นฐานของการสื่อสารซึ่งนักหนังสือพิมพ์ไทยได้นำเข้ามาประยุกต์ใช้ในการทำงาน วัดด้วยข้อคำถามมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 8-10

ตัวแปรที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 1 ตัวแปร ได้แก่

1.4 กระแสสังคม หมายถึง ทิศนะ ความคิดเห็นและการแสดงออกของมวลชนในสังคมที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง วัดด้วยข้อคำถามมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ข้อที่

2. ปัจจัยการเมือง หมายถึง การที่ผู้มีอำนาจการเมืองได้ใช้อำนาจที่มีของตนเพื่อกำหนด บังคับและมีพฤติกรรมอื่นใดโดยมีเจตนาให้เนื้อหาหนังสือพิมพ์เป็นไปตามวัตถุประสงค์และความตั้งใจส่วนตน วัดได้จาก 4 ตัวแปร ได้แก่

2.1 รูปแบบการปกครอง หมายถึง สภาพแวดล้อมหรือบริบททางการเมืองในช่วงเวลาที่นักหนังสือพิมพ์ไทยกำลังปฏิบัติหน้าที่สื่อโดยรับรู้ได้ถึงความไม่ปกติจนกลายเป็นแรงกดดันต่อการทำงานโดยทำให้ถูกกีดกันในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารหรือจำเป็นต้องหลีกเลี่ยงการใช้เสรีภาพสื่อ วัดด้วยข้อคำถามมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 14-18

2.2 การมีความสัมพันธ์กับแหล่งข่าวผู้มีอำนาจการเมือง หมายถึง การที่แหล่งข่าวซึ่งเป็นผู้มีอำนาจการเมืองได้สร้างหรือพยายามสร้างความสัมพันธ์ที่ดีหรือมีความใกล้ชิดสนิทสนมส่วนตัวโดยมีเจตนาสร้างความไว้วางใจและความเกรงใจแก่นักหนังสือพิมพ์ วัดด้วยข้อคำถามมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 19-22

2.3 การสร้างข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูล หมายถึง การที่แหล่งข่าวผู้มีอำนาจการเมืองได้สร้างหรือพยายามสร้างเงื่อนไขเพื่อเป็นข้อจำกัดหรือกีดกันการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของนักหนังสือพิมพ์ วัดด้วยข้อคำถามมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 23-26

2.4 การใช้อำนาจการเมืองแทรกแซงเสรีภาพหนังสือพิมพ์ หมายถึง การที่ผู้มีอำนาจการเมืองได้พยายามใช้อำนาจการเมืองที่มีเข้าแทรกแซงกระบวนการทำงานภายในกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ด้วยวิธีการต่าง ๆ วัดด้วยข้อคำถามมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 9 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 27-35

3. ปัจจัยกฎหมาย หมายถึง กฎเกณฑ์ คำสั่ง ข้อห้าม ข้อบังคับและแนวทางปฏิบัติที่บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในบทบัญญัติของกฎหมายรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง กฎระเบียบและข้อบังคับอื่นใด วัดได้จาก 3 ตัวแปร ได้แก่

3.1 บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อ หมายถึง บทบัญญัติของกฎหมายที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรในรัฐธรรมนูญโดยมีใจความสำคัญเกี่ยวกับการใช้สิทธิเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย วัดด้วยข้อคำถามมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 36-38

3.2 บทบัญญัติของกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อ หมายถึง บทบัญญัติของกฎหมายที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรโดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับการกำหนดขอบเขตการใช้สิทธิเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทำหน้าที่สื่อส่งผลกระทบต่อเกียรติยศชื่อเสียง ความเป็นอยู่ส่วนตัวตลอดจนศีลธรรมอันดีของประชาชนในสังคม วัดด้วยข้อคำถามมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 39-43

3.3 บทบัญญัติของกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ หมายถึง บทบัญญัติของกฎหมายที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรโดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับการกำหนดขอบเขตการใช้สิทธิเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยในสังคม วัดด้วยข้อคำถามมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 44-47

4. ปัจจัยเศรษฐกิจ หมายถึง การที่องค์กรหนังสือพิมพ์ไทยได้ดำเนินงานในลักษณะองค์กรทางธุรกิจแบบทุนนิยมโดยให้ความสำคัญกับการบริหารกิจการ รายรับรายจ่ายและผลประโยชน์เพื่อความอยู่รอดของธุรกิจหนังสือพิมพ์ วัดได้จาก 5 ตัวแปร ได้แก่

4.1 การแข่งขันของหนังสือพิมพ์ หมายถึง การที่นักหนังสือพิมพ์จำเป็นต้องแข่งขันกันในเรื่องการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร ความรวดเร็วและยอดจำหน่ายเพื่อแย่งชิงผู้อ่านในกลุ่มเดียวกันกับหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น วัดด้วยข้อคำถามมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 48-50

4.2 การกระจุกตัวของเจ้าของสื่อ หมายถึง การที่สื่อหนังสือพิมพ์ไทยส่วนกลางมีเจ้าของสื่อจำนวนน้อยรายหรือการที่องค์กรสื่อหนังสือพิมพ์ไทยเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงานร่วมกับบริษัททางธุรกิจอื่น ๆ ในเครือเดียวกัน วัดด้วยข้อคำถามมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 51-53

4.3 แหล่งรายได้ของหนังสือพิมพ์ หมายถึง การที่หนังสือพิมพ์จำเป็นต้องพึ่งพาเงินทุนหรือแหล่งรายได้สำคัญจากช่องทางต่าง ๆ เพื่อให้กิจการหนังสือพิมพ์สามารถอยู่รอดและดำเนินธุรกิจต่อไปได้ วัดด้วยข้อคำถามมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 54-58

4.4 นโยบายองค์กร หมายถึง กฎระเบียบหรือแนวทางปฏิบัติในการทำงานขององค์กรหนังสือพิมพ์ไทยทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรและอย่างไม่เป็นทางการแต่นักหนังสือพิมพ์ไทยที่สังกัดในองค์กรสื่อเดียวกันรับรู้กันโดยทั่วไปว่าถูกกำหนดมาจากเจ้าของ ผู้บริหารระดับสูงหรือนักลงทุน วัดด้วยข้อคำถามมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 59-62

4.5 ความสนใจของผู้อ่าน หมายถึง การที่นักหนังสือพิมพ์ไทยจำเป็นต้องนำเสนอข้อมูลข่าวสารตามที่ผู้อ่านต้องการหรือให้ความสนใจที่จะอ่านบนหน้าหนังสือพิมพ์ วัดด้วยข้อคำถามมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 63-66

5. ปัจจัยความเป็นวิชาชีพ หมายถึง การที่นักหนังสือพิมพ์ไทยปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชนในสังคมประชาธิปไตยตามแนวทางวิชาชีพหนังสือพิมพ์ วัดได้จาก 4 ตัวแปร ได้แก่

5.1 ความตระหนักถึงจริยธรรมวิชาชีพ หมายถึง การที่นักหนังสือพิมพ์ไทยปฏิบัติหน้าที่สื่อมวลชนอย่างตระหนักถึงหรือให้ความสำคัญกับจริยธรรมวิชาชีพหนังสือพิมพ์ วัดด้วยข้อคำถามมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 67-73

5.2 ความเป็นมืออาชีพของนักหนังสือพิมพ์ หมายถึง การที่นักหนังสือพิมพ์ไทยมีทักษะ ความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญและคุณสมบัติสำคัญส่วนบุคคลอื่น ๆ ซึ่งเป็นมาตรฐานที่จำเป็นต่อการประกอบวิชาชีพสื่อ วัดด้วยข้อคำถามมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 74-79

5.3 ประสิทธิภาพการควบคุมตนเอง หมายถึง การที่กลไกที่ใช้ในการควบคุมตนเองในวิชาชีพของนักหนังสือพิมพ์สามารถดำเนินการได้ตามเจตนารมณ์ของการควบคุมตนเองที่ร่วมกันกำหนดไว้ วัดด้วยข้อคำถามมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 80-83

ตัวแปรที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 1 ตัวแปร ได้แก่

5.4 การแบ่งขั้วแบ่งฝ่ายของนักหนังสือพิมพ์ หมายถึง การที่นักหนังสือพิมพ์ปฏิบัติหน้าที่สื่อบนพื้นฐานของการมีความแตกต่างด้านอุดมการณ์ทางการเมือง วัดด้วยข้อคำถามมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 84-85

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

โดยพิจารณาความเที่ยงตรง (Validity) และความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของเครื่องมือ ดังนี้

ขั้นที่ 1 นำแบบสอบถามที่เรียบเรียงและจัดหมวดหมู่ข้อคำถามเสร็จสิ้นไปทดสอบหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญด้านระเบียบวิธีวิจัย ได้แก่ รศ.ดร.สุภมาส อังศุโชติ เป็นผู้พิจารณาความเหมาะสมและความถูกต้อง (Accuracy) ของภาษา เนื้อหา ข้อคำถามและรายละเอียดที่ใช้ว่าครอบคลุมแนวคิดทฤษฎีที่นำมาเป็นกรอบหรือไม่และปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดสอบรายข้อเพื่อหาดัชนีที่สอดคล้องกันตามวัตถุประสงค์ (Index of item – objective congruence: IOC) ในขั้นตอนต่อไป

ขั้นที่ 2 การทดสอบรายข้อเพื่อหาดัชนีที่สอดคล้องกันตามวัตถุประสงค์ (IOC) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย นักวิชาการ จำนวน 4 ท่าน ได้แก่ รศ.รุจน์ โกมลบุตร ผศ.ดร.จรัส มานตรี ดร.มานะ ตริยาภิวัฒน์และผศ.วัฒน์ ภูวทิศ นักหนังสือพิมพ์ จำนวน 1 ท่าน ได้แก่ นายกฤตยชญ์ ไผ่เรือง (รายละเอียดผู้ทรงคุณวุฒิแสดงไว้ในภาคผนวก ก) เพื่อระบุคะแนนในข้อความที่กำหนดว่ามีความครอบคลุม มีความถูกต้องของภาษาที่ใช้และมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยและนิยามศัพท์ของตัวแปรหรือไม่ หากผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความดังกล่าวสอดคล้องก็จะให้คะแนนในข้อความนั้น +1 หากไม่เห็นด้วยในข้อความก็จะให้คะแนนเป็น -1 และหากผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจหรือไม่อาจตัดสินข้อความนั้นได้ก็จะให้ค่าคะแนนข้อความนั้นเป็น 0 คะแนน จากนั้นนำค่าคะแนนไปคำนวณแทนค่าในสูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543, น. 117) ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ หมายถึง ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

หากค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อความใดมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ถือว่าข้อคำถามดังกล่าวสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2544) และหากข้อความใดมีค่าคะแนนต่ำกว่า 0.50 จะพิจารณาตัดข้อความนั้นหรือปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิก่อนนำแบบสอบถามไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นในขั้นตอนต่อไปโดยแสดงรายละเอียดผลการตรวจสอบความสอดคล้องกันตามวัตถุประสงค์ไว้ในภาคผนวก ข

ขั้นที่ 3 การทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปศึกษาวิจัยก่อน (Pre-test) ขั้นสุดท้ายกับกลุ่มหนังสือพิมพ์ไทยซึ่งมีคุณสมบัติใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 30 ชุด เพื่อตรวจสอบข้อคำถามว่ามีความน่าเชื่อถือเพียงพอหรือไม่โดยวัดความสอดคล้องกันภายในข้อคำถาม (Internal-Consistency Reliability) ด้วยสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha-Coefficient) ซึ่งต้องมีค่าความเชื่อมั่นรายตัวแปรไม่ต่ำกว่า 0.70 ขึ้นไป (Hair et al., 1998, p. 118, 2000, p. 118) จึงจะสามารถนำเครื่องมือในการวิจัยไปเก็บรวบรวมข้อมูลได้ โดยผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ สรุปได้ดังตารางที่ 3.5

ตารางที่ 3.5

แสดงค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคจำแนกตามตัวแปร

ตัวแปร	ค่า Cronbach's Alpha
1. ตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย	0.967
2. สังคม	0.903
3. การเมือง	0.948
4. กฎหมาย	0.941
5. เศรษฐกิจ	0.953
6. ความเป็นวิชาชีพ	0.969

จากตารางที่ 3.5 พบว่า ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคมีช่วงพิสัย (range) ระหว่าง 0.903 - 0.969 ถือว่าอยู่ในระดับสูงมากแสดงว่าแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพเพียงพอและผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนั้น จึงเหมาะสมและสามารถใช้เก็บข้อมูลได้

ขั้นที่ 4 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพื่อพิจารณาว่าตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยมีความสัมพันธ์กันจนสามารถสังเคราะห์ร่วมกันเป็นตัวแปรเดียวได้หรือไม่ ผลการวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรทั้งหมดมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำกว่า 0.900 โดยมีค่าระหว่าง 0.215-0.836 ดังนั้น จึงพิจารณาไม่สังเคราะห์รวมตัวแปรและนำตัวชี้วัดทั้งหมดไปวิเคราะห์องค์ประกอบต่อไป

ขั้นที่ 5 การตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดในแบบจำลองเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดในแต่ละส่วนย่อยของแบบจำลองในภาพรวมทั้งหมดตามกรอบแนวคิดที่พัฒนาขึ้นโดยประกอบด้วย 20 ตัวแปรและจำแนกออกเป็น 5 โมเดลย่อย ดังนี้

1. ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดตัวแปรด้านสังคม

ในงานวิจัยนี้ ตัวแปรด้านสังคมวัดได้จาก 4 ตัวแปร ได้แก่ ระบบอุปถัมภ์ (PATRONI) การตรวจสอบจากผู้อ่าน (FEEDBAC) เทคโนโลยีการสื่อสาร (TECHNO) และกระแสสังคม (OPINION) ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน สรุปได้ดังตารางที่ 3.6

ตารางที่ 3.6

แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานในการตรวจสอบความตรงของตัวแปรด้านสังคม

ตัวแปร	PATRONI	FEEDBAC	TECHNO	OPINION
PATRONI	1.000			
FEEDBAC	.355**	1.000		
TECHNO	.378**	.408**	1.000	
OPINION	-.240**	-.378**	-.330**	1.000
Mean	2.974	3.141	3.416	2.636
S.D.	0.561	1.016	0.841	0.546
Bartlett's test of Sphericity = 183.329 df = 6 p = .000				
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy. (KMO) = 0.727				

หมายเหตุ: ** p<.01

จากตารางที่ 3.6 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าระหว่าง -0.240 ถึง 0.408 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญมีจำนวนทั้งหมด 6 คู่ หรือตัวแปรในทุกคู่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ($p < .01$) และเป็นความสัมพันธ์ในเชิงบวกและเชิงลบจำนวน 3 คู่เท่ากัน โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด ได้แก่ การตรวจสอบจากผู้อ่าน (FEEDBAC) กับเทคโนโลยีการสื่อสาร (TECHNO) มีค่าเท่ากับ 0.408 รองลงมา ได้แก่ ระบบอุปถัมภ์ (PATRONI) กับเทคโนโลยีการสื่อสาร (TECHNO) และการตรวจสอบจากผู้อ่าน (FEEDBAC) กับกระแสสังคม (OPINION) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.378 และ -0.378 ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่ำสุด ได้แก่ ระบบอุปถัมภ์ (PATRONI) กับกระแสสังคม (OPINION) มีค่าเท่ากับ -0.240 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าสถิติ Bartlett's test of Sphericity สำหรับทดสอบสมมติฐานว่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรเป็นเมทริกซ์เอกลักษณ์หรือไม่ พบว่า มีค่า 183.329 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ($p = .000$) สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ค่าดัชนี KMO ที่มีค่าเท่ากับ 0.727 แสดงว่าตัวแปรของโมเดลการวัดด้านสังคมมีความสัมพันธ์กันและมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้วิเคราะห์องค์ประกอบได้ในระดับดี (Hair, Black, Babinanderson, & Tatham, 2006, p. 114)

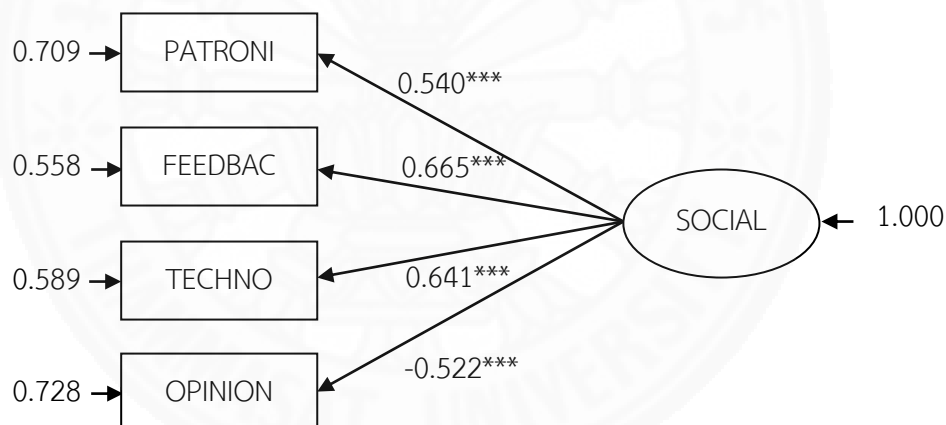
สำหรับผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดตัวแปรด้านสังคมโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (Chi-square) มีค่าเท่ากับ 2.893 ซึ่งมีค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ 0.235 ($p = 0.235$) ที่องศาอิสระเท่ากับ 2 ($df = 2$) นั่นคือ ค่าไค-สแควร์แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงว่ายอมรับสมมติฐานว่าโมเดลการวัดในแบบจำลองมีความตรงเชิงโครงสร้าง โดยค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.995 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.977 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.020 และค่ารากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.038 จากผลวิเคราะห์ดังกล่าวจึงสนับสนุนว่าโมเดลการวิจัยด้านสังคมนี้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังตารางที่ 3.7 และภาพที่ 3.1 ดังนี้

ตารางที่ 3.7

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดตัวแปรด้านสังคม

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ			R ²	สปส.คะแนน องค์ประกอบ
	b(SE)	Beta	t		
PATRONI	0.303(0.036)	0.540	8.313***	0.291	0.415
FEEDBAC	0.675(0.066)	0.665	10.169***	0.442	0.358
TECHNO	0.539(0.055)	0.641	9.840***	0.411	0.395
OPINION	-0.285(0.035)	-0.522	-8.020***	0.272	-0.401
Chi-square = 2.893 df = 2 p = 0.235					
GFI = 0.995 AGFI = 0.977 RMR = 0.020 RMSEA = 0.038					

หมายเหตุ: *** p<.001

Chi-Square = 2.893, df = 2, P-value = 0.235, RMSEA = 0.038

ภาพที่ 3.1 ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดตัวแปรด้านสังคม

จากตารางที่ 3.7 และภาพที่ 3.1 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐานของตัวแปรในโมเดลการวัดด้านสังคม พบว่า น้ำหนักมีค่าเป็นบวกและลบโดยมีขนาด - 0.522 ถึง 0.665 และทุกตัวมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 ($p < .001$) โดยตัวแปรที่มีน้ำหนักมากที่สุด ได้แก่ การตรวจสอบจากผู้อ่าน (FEEDBAC) มีค่าน้ำหนัก 0.665 และมีสัดส่วนความแปรปรวนที่อธิบายได้

ด้วยองค์ประกอบด้านสังคมประมาณร้อยละ 44 รองลงมา คือ เทคโนโลยีการสื่อสาร (TECHNO) มีค่าน้ำหนัก 0.641 ลำดับสาม ได้แก่ ระบบอุปถัมภ์ (PATRONI) มีค่าน้ำหนัก 0.540 ส่วนกระแสสังคม (OPINION) คือ ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักน้อยที่สุดเท่ากับ -0.522 และมีสัดส่วนความแปรปรวนที่อธิบายได้ด้วยองค์ประกอบด้านสังคมประมาณร้อยละ 41, 29 และ 27 ตามลำดับ สรุปว่าทั้ง 4 ตัวแปรสามารถเป็นตัวบ่งชี้ด้านสังคมได้อย่างมีนัยสำคัญ

การสร้างสเกลองค์ประกอบหรือตัวบ่งชี้รวมด้านสังคมจากทั้ง 4 ตัวแปรสามารถใช้สัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบเขียนในรูปแบบสมการได้ ดังนี้

$$\text{SOCIAL} = 0.415^{***}(\text{PATRONI}) + 0.358^{***}(\text{FEEDBAC}) + 0.395^{***}(\text{TECHNO}) - 0.401^{***}(\text{OPINION})$$

2. ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดตัวแปรด้านการเมือง

ในงานวิจัยนี้ ตัวแปรด้านการเมืองวัดได้จาก 4 ตัวแปร ได้แก่ รูปแบบการปกครอง (GOVERN) การมีความสัมพันธ์กับแหล่งข่าวผู้มีอำนาจการเมือง (RELATIV) การสร้างข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูล (PROHIB) และการใช้อำนาจการเมืองแทรกแซงเสรีภาพหนังสือพิมพ์ (INVADE) ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน สรุปได้ดังตารางที่ 3.8

ตารางที่ 3.8

แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานในการตรวจสอบความตรงของตัวแปรด้านการเมือง

ตัวแปร	GOVERN	RELATIV	PROHIB	INVADE
GOVERN	1.000			
RELATIV	.382**	1.000		
PROHIB	-.456**	-.478**	1.000	
INVADE	-.514**	-.647**	.646**	1.000
Mean	3.170	3.038	2.963	2.874
S.D.	0.243	1.009	0.522	0.797
Bartlett's test of Sphericity = 441.191 df = 6 p = .000				
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy. (KMO) = 0.764				

หมายเหตุ: ** p<.01

จากตารางที่ 3.8 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าระหว่าง 0.382 ถึง -0.647 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญมีจำนวนทั้งหมด 6 คู่ หรือตัวแปรในทุกคู่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .01 ($p < .01$) และส่วนใหญ่เป็นความสัมพันธ์ในเชิงลบจำนวน 4 คู่และเป็นความสัมพันธ์ในเชิงบวกจำนวน 2 คู่ โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด ได้แก่ การมีความสัมพันธ์กับแหล่งข่าวผู้มีอำนาจการเมือง (RELATIV) กับการใช้อำนาจการเมืองแทรกแซงเสรีภาพหนังสือพิมพ์ (INVADE) มีค่าเท่ากับ -0.647 รองลงมา ได้แก่ การสร้างข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูล (PROHIB) กับการใช้อำนาจการเมืองแทรกแซงเสรีภาพหนังสือพิมพ์ (INVADE) มีค่าเท่ากับ 0.646 ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่ำสุด คือ รูปแบบการปกครอง (GOVERN) กับการมีความสัมพันธ์กับแหล่งข่าวผู้มีอำนาจการเมือง (RELATIV) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.382 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าสถิติ Bartlett's test of Sphericity สำหรับทดสอบสมมติฐานว่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรเป็นเมทริกซ์อัตลักษณ์หรือไม่ พบว่า มีค่า 441.191 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ($p = .000$) สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ค่าดัชนี KMO ที่มีค่าเท่ากับ 0.764 แสดงว่าตัวแปรของโมเดลการวัดด้านการเมืองมีความสัมพันธ์กันและมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้วิเคราะห์องค์ประกอบได้ในระดับดี (Hair et al., 2006, p. 114)

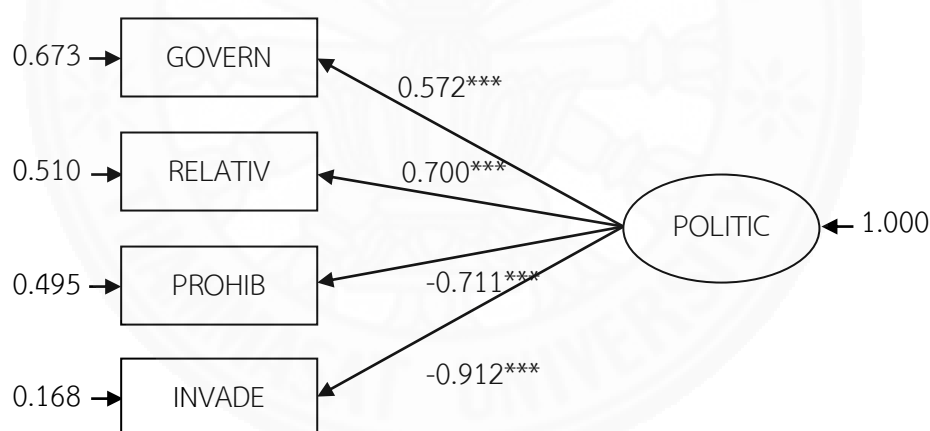
สำหรับผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดตัวแปรด้านการเมืองโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (Chi-square) มีค่าเท่ากับ 3.480 ซึ่งมีค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ 0.175 ($p = 0.175$) ที่องศาอิสระเท่ากับ 2 ($df = 2$) นั่นคือ ค่าไค-สแควร์แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงว่ายอมรับสมมติฐานว่าโมเดลการวัดในแบบจำลองมีความตรงเชิงโครงสร้าง โดยค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.994 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.972 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.018 และค่ารากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.049 จากผลวิเคราะห์ดังกล่าวจึงสนับสนุนว่าโมเดลการวิจัยด้านการเมืองนี้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังตารางที่ 3.9 และภาพที่ 3.2 ดังนี้

ตารางที่ 3.9

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดตัวแปรด้านการเมือง

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ			R ²	สปส.คะแนน องค์ประกอบ
	b(SE)	Beta	t		
GOVERN	0.139(0.014)	0.572	10.294***	0.327	0.415
RELATIV	0.706(0.054)	0.700	13.143***	0.490	0.162
PROHIB	-0.371(0.028)	-0.711	-13.389***	0.505	-0.327
INVADE	-0.727(0.040)	-0.912	-18.394***	0.832	-0.809
Chi-square = 3.480 df = 2 p = 0.175					
GFI = 0.994 AGFI = 0.972 RMR = 0.018 RMSEA = 0.049					

หมายเหตุ: *** p<.001

Chi-Square = 3.480, df = 2, P-value = 0.175, RMSEA = 0.049

ภาพที่ 3.2 ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดตัวแปรด้านการเมือง

จากตารางที่ 3.9 และภาพที่ 3.2 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐานของตัวแปรในโมเดลการวัดด้านการเมือง พบว่า น้ำหนักมีค่าเป็นบวกและลบโดยมีขนาด 0.572 ถึง -0.912 และทุกตัวมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 ($p < .001$) โดยตัวแปรที่มีน้ำหนักมากที่สุด ได้แก่ การใช้อำนาจการเมืองแทรกแซงเสรีภาพหนังสือพิมพ์ (INVADE) มีค่าน้ำหนัก -0.912 และมี

สัดส่วนความแปรปรวนที่อธิบายได้ด้วยองค์ประกอบด้านการเมืองประมาณร้อยละ 83 รองลงมา คือ การสร้างข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูล (PROHIB) มีค่าน้ำหนัก -0.711 ลำดับสาม ได้แก่ การมีความสัมพันธ์กับแหล่งข่าวผู้มีอำนาจการเมือง (RELATIV) มีค่าน้ำหนัก 0.700 ส่วนรูปแบบการปกครอง (GOVERN) คือ ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักน้อยที่สุด 0.572 และมีสัดส่วนความแปรปรวนที่อธิบายได้ด้วยองค์ประกอบด้านการเมืองประมาณร้อยละ 51, 49 และ 33 ตามลำดับ สรุปว่าทั้ง 4 ตัวแปรสามารถเป็นตัวบ่งชี้ด้านการเมืองได้อย่างมีนัยสำคัญ

การสร้างสเกลองค์ประกอบหรือตัวบ่งชี้รวมด้านการเมืองจากทั้ง 4 ตัวแปรสามารถใช้สัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบเขียนในรูปแบบสมการได้ ดังนี้

$$\text{POLITIC} = 0.415^{***}(\text{GOVERN}) + 0.162^{***}(\text{RELATIV}) - 0.327^{***}(\text{PROHIB}) - 0.809^{***}(\text{INVADE})$$

3. ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดตัวแปรด้านกฎหมาย

ในงานวิจัยนี้ ตัวแปรด้านกฎหมายวัดได้จาก 3 ตัวแปร ได้แก่ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อ (LAW_1) บทบัญญัติของกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อ (LAW_2) และบทบัญญัติของกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ (LAW_3) ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน สรุปได้ดังตารางที่ 3.10

ตารางที่ 3.10

แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานในการตรวจสอบความตรงของตัวแปรด้านกฎหมาย

ตัวแปร	LAW_1	LAW_2	LAW_3
LAW_1	1.000		
LAW_2	-.777**	1.000	
LAW_3	-.557**	.426**	1.000
Mean	2.968	2.978	2.693
S.D.	0.995	0.718	0.679
Bartlett's test of Sphericity = 398.413 df = 3 p = .000			
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy. (KMO) = 0.619			

หมายเหตุ: ** p<.01

จากตารางที่ 3.10 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าระหว่าง 0.426 ถึง -0.777 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญมีจำนวนทั้งหมด 3 คู่ หรือตัวแปรในทุกคู่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ($p < .01$) ส่วนใหญ่เป็นความสัมพันธ์ในเชิงลบจำนวน 2 คู่และเป็นความสัมพันธ์ในเชิงบวกจำนวน 1 คู่ ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด ได้แก่ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อ (LAW_1) กับบทบัญญัติของกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อ (LAW_2) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ -0.777 รองลงมา ได้แก่ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อ (LAW_1) กับบทบัญญัติของกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ (LAW_3) มีค่าเท่ากับ -0.557 ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่ำสุด คือ บทบัญญัติของกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อ (LAW_2) กับบทบัญญัติของกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ (LAW_3) มีค่าเท่ากับ 0.426 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าสถิติ Bartlett's test of Sphericity สำหรับทดสอบสมมติฐานว่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรเป็นเมทริกซ์อัตลักษณ์หรือไม่ พบว่า มีค่า 398.413 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ($p = .000$) สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ค่าดัชนี KMO ที่มีค่าเท่ากับ 0.619 แสดงว่าตัวแปรของโมเดลการวัดด้านกฎหมายมีความสัมพันธ์กันและมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้วิเคราะห์องค์ประกอบได้ในระดับปานกลาง (Hair et al., 2006, p. 114)

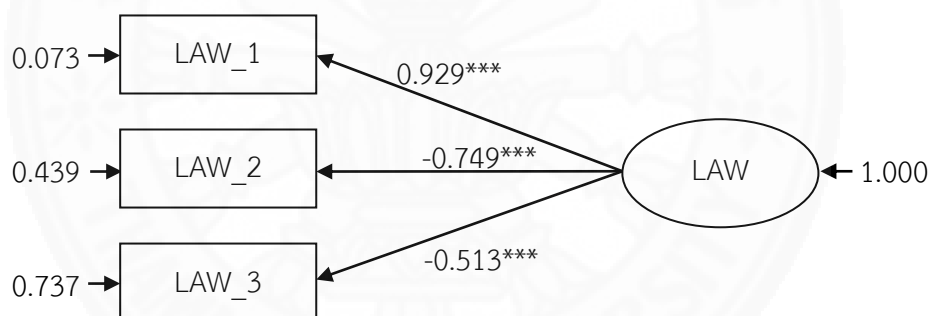
สำหรับผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดตัวแปรด้านกฎหมายโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (Chi-square) มีค่าเท่ากับ 3.162 ซึ่งมีค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ 0.075 ($p = 0.075$) ที่องศาอิสระเท่ากับ 1 ($df = 1$) นั่นคือ ค่าไค-สแควร์แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงว่ายอมรับสมมติฐานว่าโมเดลการวัดในแบบจำลองมีความตรงเชิงโครงสร้าง โดยค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.993 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.955 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.041 และค่ารากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.084 จากผลวิเคราะห์ดังกล่าวจึงสนับสนุนว่าโมเดลการวิจัยด้านกฎหมายนี้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังตารางที่ 3.11 และภาพที่ 3.3 ดังนี้

ตารางที่ 3.11

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดตัวแปรด้านกฎหมาย

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ			R ²	สปส.คะแนน องค์ประกอบ
	b(SE)	Beta	t		
LAW_1	1.000(<--->)	0.929	<--->	0.803	0.998
LAW_2	-0.522(0.046)	-0.749	-11.356***	0.561	0.203
LAW_3	-0.356(0.044)	-0.513	-8.188***	0.263	0.083
Chi-square = 3.162 df = 1 p = 0.075					
GFI = 0.993 AGFI = 0.955 RMR = 0.041 RMSEA = 0.084					

หมายเหตุ: *** p<.001, <---> ไม่รายงานค่า SE และ t เนื่องจากเป็นพารามิเตอร์กำหนด (fixed parameter)

Chi-Square = 3.162, df = 1, P-value = 0.075, RMSEA = 0.084

ภาพที่ 3.3 ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดตัวแปรด้านกฎหมาย

จากตารางที่ 3.11 และภาพที่ 3.3 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐานของตัวแปรในโมเดลการวัดด้านกฎหมาย พบว่า น้ำหนักมีค่าเป็นบวกและลบโดยมีขนาด -0.513 ถึง 0.929 และทุกตัวมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 ($p < .001$) โดยตัวแปรที่มีน้ำหนักมากที่สุด ได้แก่ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อ (LAW_1) มีค่าน้ำหนัก 0.929 และมีสัดส่วนความแปรปรวนที่อธิบายได้ด้วยองค์ประกอบด้านกฎหมายประมาณร้อยละ 80 รองลงมา คือ บทบัญญัติของกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อ (LAW_2) มีค่าน้ำหนัก

-0.749 ส่วนบัพัญญัติของกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ (LAW_3) คือ ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักน้อยที่สุดมีค่าเท่ากับ -0.513 และมีสัดส่วนความแปรปรวนที่อธิบายได้ด้วยองค์ประกอบด้านกฎหมายประมาณร้อยละ 56 และ 26 ตามลำดับ สรุปว่าทั้ง 3 ตัวแปรสามารถเป็นตัวบ่งชี้ด้านกฎหมายได้อย่างมีนัยสำคัญ

การสร้างสเกลองค์ประกอบหรือตัวบ่งชี้อารมณ์ด้านกฎหมายจากทั้ง 3 ตัวแปรสามารถใช้สัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบเขียนในรูปแบบสมการได้ ดังนี้

$$LAW = 0.998^{***}(LAW\_1) + 0.203^{***}(LAW\_2) + 0.083^{***}(LAW\_3)$$

4. ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดตัวแปรด้านเศรษฐกิจ

ในงานวิจัยนี้ ตัวแปรด้านเศรษฐกิจวัดได้จาก 5 ตัวแปร ได้แก่ การแข่งขันของหนังสือพิมพ์ (COMPETE) การกระจุกตัวของเจ้าของสื่อ (CONCENT) แหล่งรายได้ของหนังสือพิมพ์ (ADVERTI) นโยบายองค์กร (POLICY) และความสนใจของผู้อ่าน (INTERES) ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน สรุปได้ดังตารางที่ 3.12

ตารางที่ 3.12

แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานในการตรวจสอบความตรงของตัวแปรด้านเศรษฐกิจ

ตัวแปร	COMPETE	CONCENT	ADVERTI	POLICY	INTERES
COMPETE	1.000				
CONCENT	-.504**	1.000			
ADVERTI	.438**	-.292**	1.000		
POLICY	-.471**	.409**	-.417**	1.000	
INTERES	-.586**	.417**	-.483**	.629**	1.000
Mean	3.142	3.059	2.956	3.112	3.082
S.D.	1.123	0.650	0.340	0.528	0.596
Bartlett's test of Sphericity = 500.623 df = 10 p = .000					
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy. (KMO) = 0.811					

หมายเหตุ: ** p<.01

จากตารางที่ 3.12 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าระหว่าง 0.409 ถึง 0.629 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญมีจำนวนทั้งหมด 10 คู่ หรือตัวแปรในทุกคู่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ($p < .01$) และส่วนใหญ่เป็นความสัมพันธ์ในเชิงลบจำนวน 6 คู่ และเป็นความสัมพันธ์ในเชิงบวกจำนวน 4 คู่ โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด ได้แก่ นโยบายองค์กร (POLICY) กับความสนใจของผู้อ่าน (INTERES) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.629 รองลงมา ได้แก่ การแข่งขันของหนังสือพิมพ์ (COMPETE) กับความสนใจของผู้อ่าน (INTERES) มีค่าเท่ากับ -0.586 ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่ำสุด คือ การกระจุกตัวของเจ้าของสื่อ (CONCENT) กับแหล่งรายได้ของหนังสือพิมพ์ (ADVERTI) มีค่าเท่ากับ -0.292 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าสถิติ Bartlett's test of Sphericity สำหรับทดสอบสมมติฐานว่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรเป็นเมทริกซ์เอกลักษณ์หรือไม่ พบว่า มีค่า 500.623 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ($p = .000$) สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ค่าดัชนี KMO ที่มีค่าเท่ากับ 0.811 แสดงว่าตัวแปรของโมเดลการวัดด้านเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กันและมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้วิเคราะห์องค์ประกอบได้ในระดับดีมาก (Hair et al., 2006, p. 114)

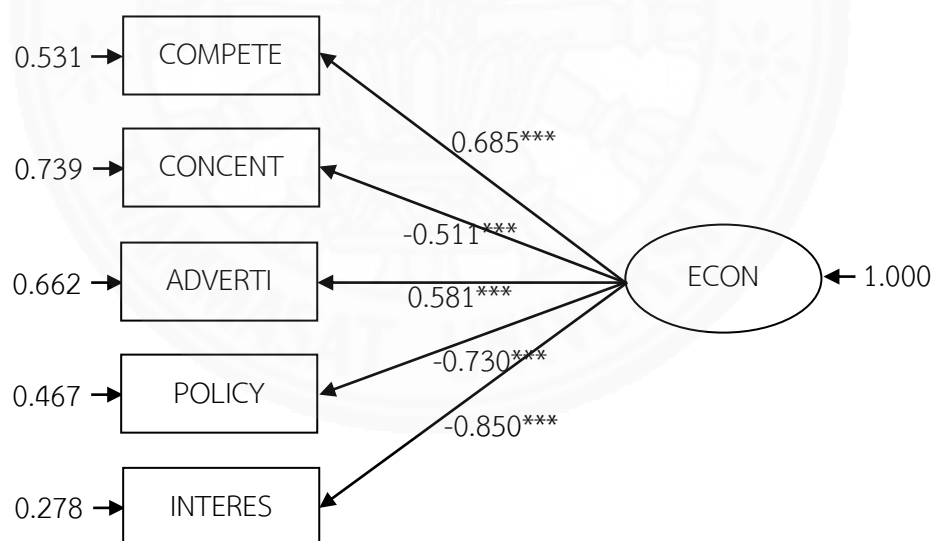
สำหรับผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดตัวแปรด้านเศรษฐกิจโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (Chi-square) มีค่าเท่ากับ 5.480 ซึ่งมีค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ 0.241 ($p = 0.241$) ที่องศาอิสระเท่ากับ 4 ($df = 4$) นั่นคือ ค่าไค-สแควร์แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงว่ายอมรับสมมติฐานว่าโมเดลการวัดในแบบจำลองมีความตรงเชิงโครงสร้าง โดยค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.993 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.974 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.017 และค่ารากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.035 จากผลวิเคราะห์ดังกล่าวจึงสนับสนุนว่าโมเดลการวิจัยด้านเศรษฐกิจนี้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังตารางที่ 3.13 และภาพที่ 3.4 ดังนี้

ตารางที่ 3.13

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดตัวแปรด้านเศรษฐกิจ

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ			R ²	สปส.คะแนน องค์ประกอบ
	b(SE)	Beta	t		
COMPETE	0.786(0.063)	0.685	12.529***	0.469	0.161
CONCENT	-0.352(0.040)	-0.511	-8.711***	0.261	-0.104
ADVERTI	0.221(0.021)	0.581	10.288***	0.338	0.369
POLICY	-0.448(0.033)	-0.730	-13.625***	0.533	-0.407
INTERES	-0.830(0.050)	-0.850	-16.454***	0.722	-0.498
Chi-square = 5.480 df = 4 p = 0.241					
GFI = 0.993 AGFI = 0.974 RMR = 0.017 RMSEA = 0.035					

หมายเหตุ: *** p<.001

Chi-Square = 5.480, df = 4, P-value = 0.241, RMSEA = 0.035

ภาพที่ 3.4 ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดตัวแปรด้านเศรษฐกิจ

จากตารางที่ 3.13 และภาพที่ 3.4 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐานของตัวแปรในโมเดลการวัดด้านเศรษฐกิจ พบว่า น้ำหนักมีค่าเป็นบวกและลบโดยมีขนาด -0.511 ถึง -0.850 และทุกตัวมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 ($p < .001$) โดยตัวแปรที่มีน้ำหนักมากที่สุด ได้แก่ ความสนใจของผู้อ่าน (INTERES) มีค่าน้ำหนัก -0.850 และมีสัดส่วนความแปรปรวนที่อธิบายได้ด้วยองค์ประกอบด้านเศรษฐกิจประมาณร้อยละ 72 รองลงมา คือ นโยบายองค์กร (POLICY) มีค่าน้ำหนักเท่ากับ -0.730 ลำดับสาม ได้แก่ การแข่งขันของหนังสือพิมพ์ (COMPETE) มีค่าน้ำหนัก 0.685 และมีสัดส่วนความแปรปรวนที่อธิบายได้ด้วยองค์ประกอบใกล้เคียงกัน คือ ประมาณร้อยละ 53 และ 47 ตามลำดับ ส่วนแหล่งรายได้ของหนังสือพิมพ์ (ADVERTI) และการกระจุกตัวของเจ้าของสื่อ (CONCENT) เป็นตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักน้อยที่สุด คือ เท่ากับ 0.581 และ -0.511 โดยมีสัดส่วนความแปรปรวนที่อธิบายได้ด้วยองค์ประกอบด้านเศรษฐกิจประมาณร้อยละ 34 และร้อยละ 26 สรุปว่า ทั้ง 5 ตัวแปรสามารถเป็นตัวบ่งชี้ด้านเศรษฐกิจได้อย่างมีนัยสำคัญ

การสร้างสเกลองค์ประกอบหรือตัวบ่งชี้อารมณ์ด้านเศรษฐกิจจากทั้ง 5 ตัวแปรสามารถใช้สัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบเขียนในรูปแบบสมการได้ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ECON} = & 0.161^{***}(\text{COMPETE}) - 0.104^{***}(\text{CONCENT}) \\ & + 0.369^{***}(\text{ADVERTI}) - 0.407^{***}(\text{POLICY}) - 0.498^{***}(\text{INTERES}) \end{aligned}$$

5. ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดตัวแปรด้านความเป็นวิชาชีพ

ในงานวิจัยนี้ ตัวแปรด้านความเป็นวิชาชีพวัดได้จาก 4 ตัวแปร ได้แก่ ความตระหนักถึงจริยธรรมวิชาชีพ (MIND) ความเป็นมืออาชีพ (QUALITY) ประสิทธิภาพการควบคุมตนเอง (EFFICI) และการแบ่งขั้วแบ่งฝ่าย (DIVIDE) ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน สรุปได้ดังตารางที่ 3.14

ตารางที่ 3.14

แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานในการตรวจสอบความตรงของตัวแปรด้านความเป็นวิชาชีพ

ตัวแปร	MIND	QUALITY	EFFICI	DIVIDE
MIND	1.000			
QUALITY	.708**	1.000		
EFFICI	.654**	.732**	1.000	
DIVIDE	.581**	.526**	.649**	1.000
Mean	3.298	3.430	3.430	3.548
S.D.	1.048	1.102	1.092	1.263
Bartlett's test of Sphericity = 666.226 df = 6 p = .000				
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy. (KMO) = 0.791				

หมายเหตุ: ** p<.01

จากตารางที่ 3.14 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าระหว่าง 0.526 ถึง 0.732 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญมีจำนวนทั้งหมด 6 คู่ หรือตัวแปรทุกคู่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ($p < .01$) และเป็นความสัมพันธ์ในเชิงบวก ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด ได้แก่ ความเป็นมืออาชีพ (QUALITY) กับประสิทธิภาพการควบคุมตนเอง (EFFICI) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.732 รองลงมา ได้แก่ ความตระหนักถึงจริยธรรมวิชาชีพ (MIND) กับความเป็นมืออาชีพ (QUALITY) มีค่าเท่ากับ 0.708 ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่ำสุด คือ ความเป็นมืออาชีพ (QUALITY) กับการแบ่งชั่วโมง (DIVIDE) มีค่าเท่ากับ 0.526 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าสถิติ Bartlett's test of Sphericity สำหรับทดสอบสมมติฐานว่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรเป็นเมทริกซ์เอกลักษณ์หรือไม่ พบว่า มีค่า 666.226 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ($p = .000$) สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ค่าดัชนี KMO ที่มีค่าเท่ากับ 0.791 แสดงว่าตัวแปรของโมเดลการวัดด้านความเป็นวิชาชีพมีความสัมพันธ์กันและมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้วิเคราะห์องค์ประกอบได้ในระดับดีมาก (Hair et al., 2006, p. 114)

สำหรับผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดตัวแปรด้านความเป็นวิชาชีพโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (Chi-square) มีค่าเท่ากับ 1.225 ซึ่งมีค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ 0.268 ($p = 0.268$) ที่องศาอิสระเท่ากับ 1 ($df = 1$) นั่นคือ ค่าไค-สแควร์แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มี

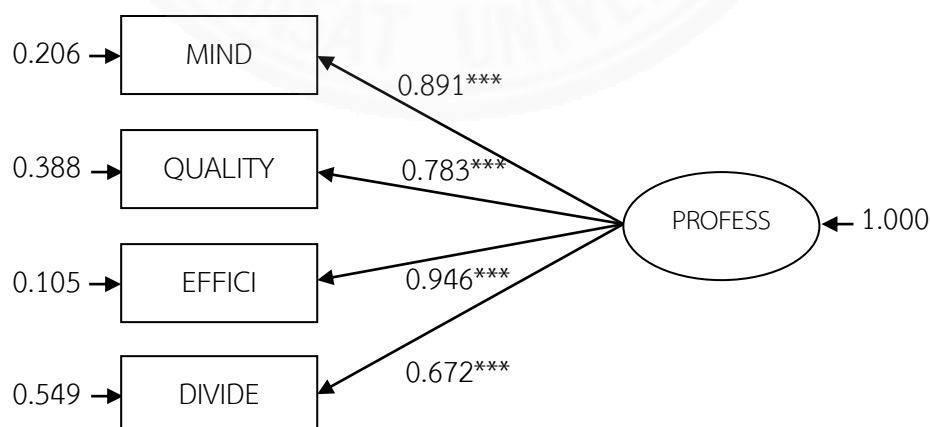
นัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงว่ายอมรับสมมติฐานว่าโมเดลการวัดในแบบจำลองมีความตรงเชิงโครงสร้าง โดยค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.998 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.980 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.008 และค่ารากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.027 จากผลวิเคราะห์ดังกล่าวจึงสนับสนุนว่าโมเดลการวิจัยด้านความเป็นวิชาชีพมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังตารางที่ 3.15 และภาพที่ 3.5 ดังนี้

ตารางที่ 3.15

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดตัวแปรด้านความเป็นวิชาชีพ

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ			R ²	สปส.คะแนนองค์ประกอบ
	b(SE)	Beta	t		
MIND	0.934(0.055)	0.891	17.081***	0.794	0.482
QUALITY	0.863(0.056)	0.783	15.332***	0.612	-0.047
EFFICI	1.033(0.054)	0.946	18.986***	0.895	0.618
DIVIDE	0.849(0.067)	0.672	12.762***	0.451	-0.025
Chi-square = 1.225 df = 1 p = 0.268					
GFI = 0.998 AGFI = 0.980 RMR = 0.008 RMSEA = 0.027					

หมายเหตุ: *** p<.001

Chi-Square = 1.225, df = 1, P-value = 0.268, RMSEA = 0.027

ภาพที่ 3.5 ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดตัวแปรด้านความเป็นวิชาชีพ

จากตารางที่ 3.15 และภาพที่ 3.5 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐานของตัวแปรในโมเดลการวัดด้านความเป็นวิชาชีพ พบว่า น้ำหนักทั้งหมดมีค่าเป็นบวกโดยมีขนาด 0.672 ถึง 0.946 และทุกตัวมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 ($p < .001$) โดยตัวแปรที่มีน้ำหนักมากที่สุด ได้แก่ ประสิทธิภาพการควบคุมตนเอง (EFFICI) มีค่าน้ำหนัก 0.946 และมีสัดส่วนความแปรปรวนที่อธิบายได้ด้วยองค์ประกอบด้านความเป็นวิชาชีพประมาณร้อยละ 90 รองลงมา คือ ความตระหนักถึงจริยธรรมวิชาชีพ (MIND) มีค่าน้ำหนัก 0.891 ลำดับสาม ได้แก่ ความเป็นมืออาชีพ (QUALITY) มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 0.783 ส่วนการแบ่งชั้นแบ่งฝ่าย (DIVIDE) คือ ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักน้อยที่สุดเท่ากับ 0.672 และมีสัดส่วนความแปรปรวนที่อธิบายได้ด้วยองค์ประกอบด้านความเป็นวิชาชีพประมาณร้อยละ 79, 61 และ 45 ตามลำดับ สรุปว่าทั้ง 4 ตัวแปรสามารถเป็นตัวบ่งชี้ด้านความเป็นวิชาชีพได้อย่างมีนัยสำคัญ

การสร้างสเกลองค์ประกอบหรือตัวบ่งชี้รวมด้านความเป็นวิชาชีพจากทั้ง 4 ตัวแปรสามารถใช้สมการถดถอยคะแนนองค์ประกอบเขียนในรูปแบบสมการได้ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{PROFESS} = & 0.482^{***}(\text{MIND}) - 0.047^{***}(\text{QUALITY}) + 0.618^{***}(\text{EFFICI}) \\ & - 0.025^{***}(\text{DIVIDE}) \end{aligned}$$

ผลการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดข้างต้นสรุปว่าโมเดลการวัดทั้งหมดในแบบจำลองมีความตรงเชิงโครงสร้างหมายความว่าตัวแปรในปัจจุบันทางสังคม การเมือง กฎหมาย เศรษฐกิจและความเป็นวิชาชีพสามารถรวมกันเป็นองค์ประกอบเดียวได้อย่างเที่ยงตรงและสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการแจกจ่ายและติดตามเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง ตั้งแต่ 24 เมษายน พ.ศ. 2560 ถึง 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2560 มีรายละเอียด ดังนี้

1. เก็บรวบรวมแบบสอบถามได้ทั้งสิ้น 310 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของขนาดตัวอย่างที่กำหนดไว้ จากนั้นเตรียมการวิเคราะห์โดยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและทำการลงรหัส (Coding) ในกรณีแบบสอบถามบางชุดปรากฏค่าที่ไม่สมบูรณ์ (Missing values) จะใช้สถิติวิเคราะห์เพื่อแทนค่าที่สูญหายดังกล่าวด้วยการประมาณค่าเฉลี่ย (เพ็ญแข ศิริวรรณ, 2546, น. 4-27) เพื่อไม่ให้สูญเสียจำนวนกลุ่มตัวอย่างซึ่งวิธีการแทนค่าที่หายไปนี้จะไม่ส่งผลเสียต่อการประมาณค่าพารามิเตอร์ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542, น. 14) ดังตารางที่ 3.16

ตารางที่ 3.16

จำนวนแบบสอบถามที่ส่งและอัตราการตอบกลับของกลุ่มตัวอย่าง

องค์กรหนังสือพิมพ์ ไทยส่วนกลาง	ขนาดองค์กร	จำนวน แบบสอบถาม	อัตราตอบกลับ (ร้อยละ)	รวมจำนวน (ร้อยละ)
1. กรุงเทพธุรกิจ	ขนาดใหญ่	50	15 (30.0)	150 (48.4)
2. ข่าวสด	ขนาดใหญ่	50	32 (64.0)	
3. คมชัดลึก	ขนาดใหญ่	50	21 (42.0)	
4. เดลินิวส์	ขนาดใหญ่	50	31 (62.0)	
5. ไทยรัฐ	ขนาดใหญ่	50	30 (60.0)	
6. มติชน	ขนาดใหญ่	50	21 (42.0)	
7. โพสต์ทูเดย์	ขนาดกลางและเล็ก	30	13 (43.3)	149 (48.1)
8. ไทยโพสต์	ขนาดกลางและเล็ก	30	20 (66.7)	
9. แนวหน้า	ขนาดกลางและเล็ก	30	16 (53.3)	
10. บางกอกทูเดย์	ขนาดกลางและเล็ก	30	6 (20.0)	
11. เอเอสทีวี	ขนาดกลางและเล็ก	30	28 (93.3)	
12. พิมพ์ไทย	ขนาดกลางและเล็ก	30	6 (20.0)	
13. โลกวันนี้รายวัน	ขนาดกลางและเล็ก	30	18 (60.0)	
14. สยามรัฐ	ขนาดกลางและเล็ก	30	11 (36.7)	
15. ฐานเศรษฐกิจ	ขนาดกลางและเล็ก	30	13 (43.3)	
16. ประชาชาติธุรกิจ	ขนาดกลางและเล็ก	30	18 (60.0)	
17. ไม่ระบุองค์กร	-	-	11 (-)	11 (3.5)
รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (ร้อยละ)		600	310 (51.7)	310 (100.0)

2. เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่สังกัดองค์กรหนังสือพิมพ์ไทยซึ่งมีจำนวนที่แตกต่างกันนั้นจะไม่ส่งผลกระทบต่อการวิเคราะห์ข้อมูลจึงนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมดังกล่าวมาวิเคราะห์เปรียบเทียบความแปรปรวนระหว่างกันโดยจำแนกตามขนาดองค์กรหนังสือพิมพ์โดยใช้เกณฑ์เรื่องยอดจำหน่าย (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2547, น. 150-153) ผลปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 ดังตารางที่ 3.17

ตารางที่ 3.17

การวิเคราะห์ความแปรปรวนของข้อมูลจำแนกตามขนาดองค์กรหนังสือพิมพ์

ขนาดองค์กร	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	F	Sig.
ขนาดใหญ่	150	3.140	0.337	2.527	.082
ขนาดกลางและเล็ก	149	3.177	0.311		
ไม่ระบุองค์กร	11	3.357	0.217		

3. เพื่อความเชื่อมั่นต่อความถูกต้องของผลการศึกษาก่อนการวิเคราะห์ข้อมูล จึงทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระตามข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ข้อมูลหลายตัวแปรเพื่อพิจารณาว่าตัวแปรอิสระที่ใช้ในการวิจัยมีความสัมพันธ์กันสูงมากจนอาจทำให้ผลการวิเคราะห์คลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริงหรือไม่ สรุปได้ดังตารางที่ 3.18

ตารางที่ 3.18

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ

Model		Unstandardized		Standardized	t	Sig.	Collinearity	
		B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
1	(Constant)	1.255	0.721		1.741	.083		
	SOCIAL	0.402	0.107	0.206	3.754	.000	0.647	1.546
	POLITIC	-0.106	0.171	-0.029	-.621	.535	0.881	1.134
	LAW	-0.151	0.157	-0.043	-.964	.336	0.962	1.040
	ECON	0.124	0.156	0.040	0.791	.430	0.762	1.312
	PROFESS	0.413	0.050	0.475	8.231	.000	0.585	1.709

จากตารางที่ 3.18 พบว่า ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระมีค่า Variance Inflation Factor (VIF) สูงสุดที่วิเคราะห์ได้เท่ากับ 1.709 ซึ่งไม่เกิน 4 และค่า Tolerance ที่ต่ำสุดมีค่าเท่ากับ 0.585 ซึ่งไม่น้อยกว่า .200 แสดงว่าตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ไม่มีความสัมพันธ์กันจนเกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลลักษณะประชากรศาสตร์ ภูมิหลังด้านการปฏิบัติงานในวิชาชีพ ตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) คะแนนต่ำสุด (Min) คะแนนสูงสุด (Max) ค่าความเบ้ (Skewness) ค่าความโด่ง (Kurtosis) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) เพื่อทราบลักษณะการกระจายและการแจกแจงของตัวแปร

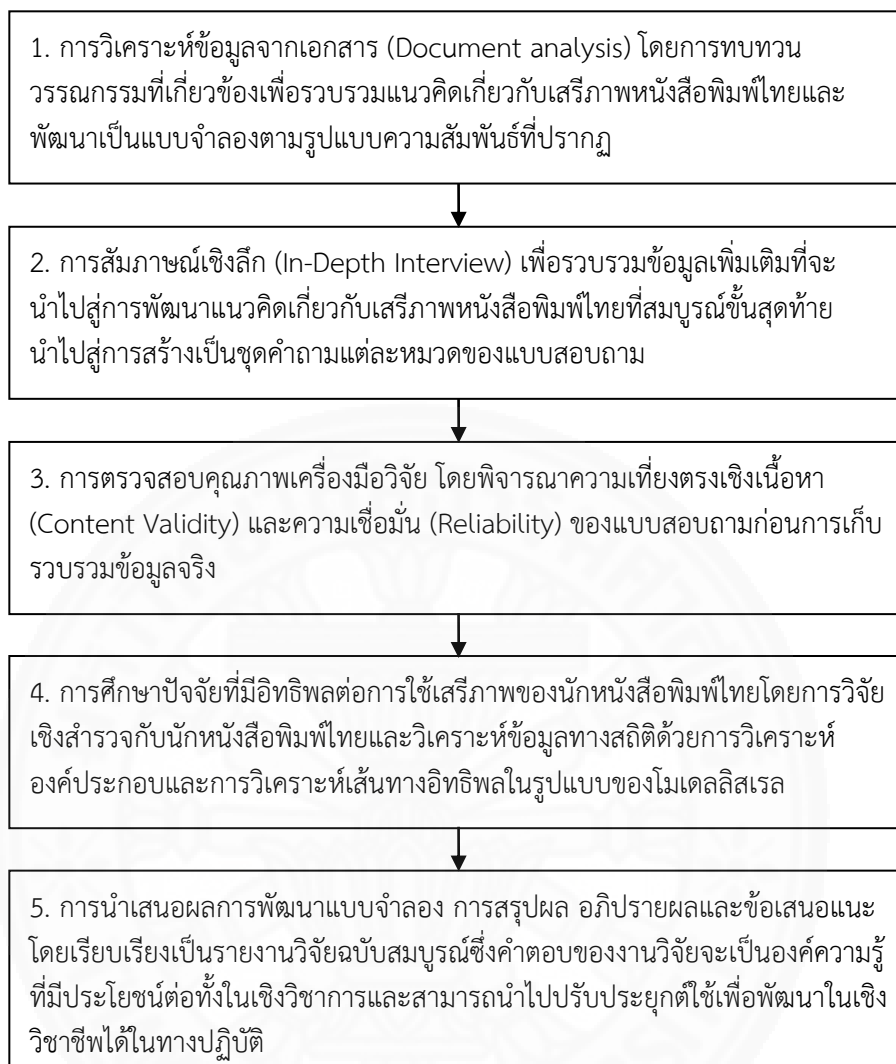
2. สถิติเชิงอ้างอิง (Inferential Statistics) ประกอบด้วย

2.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) เพื่อลดจำนวนตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยให้อยู่ในรูปชุดตัวแปร (Williams, Brown, & Onsman, 2010, p. 2) ซึ่งจะพิจารณาจากเมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีค่าไม่น้อยกว่า .30 และระบุองค์ประกอบร่วมด้วยวิธีการหมุนแกนแบบวาริแมกซ์ (varimax) เพื่อให้แต่ละองค์ประกอบเป็นอิสระจากกันโดยพิจารณาจากค่าไอเกน (Eigenvalues) อย่างน้อยตั้งแต่ 1 ขึ้นไปในการเลือกองค์ประกอบและใช้เกณฑ์น้ำหนักปัจจัย (Factor Loading) ตั้งแต่ 0.4 ขึ้นไปในการเลือกตัวแปรของปัจจัยเนื่องจากแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับปัจจัยสูง (Hair et al., 1998, p. 111) จากนั้นตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง (Second Order Confirmatory Factor Analysis)

2.2 การวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยนำแบบจำลองที่พัฒนาขึ้นไปวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล (Path Analysis) ในโปรแกรมสำเร็จรูปลิสเรล (LISREL) โดยเป็นสถิติวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบกับการวิเคราะห์ถดถอยร่วมกันจึงวิเคราะห์ได้ทั้งขนาดอิทธิพลรวม อิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย สำหรับสถิติที่ใช้ในการตรวจสอบ ได้แก่ ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-square) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index = GFI) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index = AGFI) ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (Root Mean Square Residual = RMR) และค่ารากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ (Root Mean Squared Error of Approximation = RMSEA)

ทั้งนี้ แนวทางและขั้นตอนการวิจัยข้างต้นสามารถสรุปเป็นภาพจำลองได้ ดังภาพที่

3.6 แนวทางและขั้นตอนในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 3.6 แนวทางและขั้นตอนในการวิจัย

การนำเสนอรายงานวิจัย

การศึกษาค้นคว้านี้มุ่งนำเสนอรายงานการวิจัยโดยการพรรณนา (Description) ประกอบภาพในลักษณะของแบบจำลองและตารางสถิติ โดยแบ่งออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ

บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

บทที่ 4 ผลการศึกษาตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย

บทที่ 5 ผลการพัฒนาแบบจำลองและการตรวจสอบความสอดคล้อง

บทที่ 6 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

ผลการศึกษาตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย

การศึกษาตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้บริหารหนังสือพิมพ์และนักหนังสือพิมพ์ปฏิบัติการ และ 2) กลุ่มนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ฯ ในประเด็นเกี่ยวกับตัวชี้วัดเสรีภาพและปัจจัยที่ส่งผลต่อเสรีภาพ จากนั้นวิเคราะห์องค์ประกอบตัวชี้วัดเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ไทยดังกล่าวและนำมาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยกำหนดแนวทางการนำเสนอเป็น 2 ส่วน ดังนี้

4.1 ผลการศึกษาและพัฒนาตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย

4.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

4.1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเชิงสำรวจ

4.1.2.1 ค่าสถิติพื้นฐานข้อมูลภูมิหลังผู้ตอบแบบสอบถาม

4.1.2.2 ค่าสถิติพื้นฐานตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย

4.1.2.3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

4.1.2.4 องค์ประกอบและตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย

4.1.2.5 การตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์

4.2 ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพ

4.1 ผลการศึกษาและพัฒนาตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย

4.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

การวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยจากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพส่วนนี้ คือ การสะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดซึ่งเป็นที่มาของตัวแปรที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักโดยเมื่อนำข้อมูลมาสังเคราะห์ร่วมกับตัวแปรจากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยมีจำนวนทั้งสิ้น 25 ตัวแปรและแต่ละตัวมีที่มาและรายละเอียด ดังนี้

4.1.1.1 การส่งเสริมสิทธิเสรีภาพหนังสือพิมพ์ของภาคประชาชน

การที่ภาคประชาชนให้การส่งเสริมสิทธิเสรีภาพหนังสือพิมพ์ คือ ตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยที่ปรากฏอย่างสอดคล้องในทัศนะผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสามกลุ่มโดยเป็นกลุ่มนักวิชาการมากที่สุดที่สนับสนุนตัวแปรนี้โดยระบุว่าสะท้อนให้เห็นถึงการได้รับความสนับสนุนและเห็นชอบให้มีการใช้เสรีภาพสื่อในสังคมได้ หากภาคประชาชนให้การส่งเสริมหนังสือพิมพ์ก็จะมีกลไก

คอยกระตุ้นให้ต้องกระตือรือร้นทำหน้าที่สื่อ ปกป้องการถูกคุกคามและสามารถใช้เสรีภาพปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างไม่ต้องหวาดกลัว ดังตัวอย่างความเห็นนักวิชาการด้านหนังสือพิมพ์ที่กล่าวว่า

ในทางปฏิบัติหนังสือพิมพ์จะทำหน้าที่ที่ต้องได้รับการหนุนหรือเห็นชอบจากประชาชน หลักการมันเรื่องเดียวกันคุณเป็นพลเมืองจะนั่งดูตาก็ไม่ใช่ อำนาจผู้อ่านนานน่านจะเห็นทีหนึ่งครั้งสุดท้ายเฟรนด์ออฟมติชนกรณีอากู๋ซื้อหุ้นซัก 10 ปีที่แล้ว...สำคัญอีกอันคือวิธีคิด สังคมนี้ต้องเชื่อเรื่องเสรีภาพซึ่งก็มีปัญหาตกลงคุณเชื่อจริงไหม สักให้บล็อกนู่นนี่ปิดนู่นปิดนี่สองอันมันน่าจะไปด้วยกันหมด (รุจน์ โกมลบุตร, สัมภาษณ์, 13 กรกฎาคม 2558)

ด้วยเหตุนี้ การส่งเสริมสิทธิเสรีภาพหนังสือพิมพ์ของภาคประชาชนจึงเปรียบดังกลไกทางสังคมรูปแบบหนึ่งที่ช่วยกระตุ้นให้หนังสือพิมพ์ใช้เสรีภาพทำหน้าที่ของตน ปกป้องและคุ้มครองการทำหน้าที่สื่อเพราะการปฏิบัติหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์ไทยนั้นแท้จริงแล้วก็คือการใช้สิทธิเสรีภาพสื่อแทนในนามของประชาชนซึ่งต้องได้รับการสนับสนุนจากภาคประชาชน

4.1.1.2 ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพนักหนังสือพิมพ์โดยบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ

ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพนักหนังสือพิมพ์ของบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ คือ ตัวชี้วัดที่ปรากฏในกลุ่มนักหนังสือพิมพ์ไทยซึ่งให้ความสำคัญกับประเด็นนี้โดยพบในคำสัมภาษณ์ของผู้บริหารหนังสือพิมพ์มากที่สุดระบุว่า “รัฐธรรมนูญ” คือ ตัวบ่งชี้ภาพรวมเสรีภาพสื่อในประเทศ ซึ่งหนังสือพิมพ์จะมีสิทธิเสรีภาพมากเพียงใดจึงขึ้นอยู่กับบทบัญญัติที่รับรองและข้อจำกัดที่กำหนดเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไว้ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์บรรณาธิการอาวุโสหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและอดีตรองประธานคณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญ (กมธ.) ที่แสดงความเห็นไว้ว่า

...รัฐธรรมนูญ คือ ตัวบ่งชี้ภาพรวมเสรีภาพหนังสือพิมพ์ในประเทศกรณีจำเป็นต้องจำกัดเสรีภาพ คือ ให้เสรีภาพไว้แต่มีเงื่อนไข 1) กรณีเพื่อความมั่นคง เช่น ระหว่างการสู้รบถ้าคุณลงข่าวว่ากองทัพมีปืนอยู่เท่านี้ ข้าศึกรู้หมดหรือประกาศกฎอัยการศึกฝ่ายทหารเขาก็มีอำนาจควบคุม 2) เพื่อรักษาเกียรติยศชื่อเสียง คุณจะเที่ยวไปด่าพ่อล่อแม่ใครไม่ได้ เว้นแต่ข้อความที่คุณลงนั้นพิสูจน์ได้ว่าจริงและเป็นประโยชน์ นอกจากนี้ เรื่องศีลธรรมของประชาชนก็ต้องมีกฎหมายมาจำกัด (มานิจ สุขสมจิตร, สัมภาษณ์, 21 กรกฎาคม 2558)

ด้วยเหตุนี้ การให้ความคุ้มครองและข้อจำกัดแห่งการใช้สิทธิเสรีภาพสื่อที่ถูกบัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญจึงเป็นประเด็นหนึ่งที่สามารถนำมาใช้เพื่อบ่งชี้สิทธิเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยได้เนื่องจากหนังสือพิมพ์จะมีเสรีภาพในการทำหน้าที่เพียงใดส่วนหนึ่งจึงพิจารณาได้จากบทบัญญัติที่ถูกกำหนดไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นสำคัญ

4.1.1.3 ความสามารถในการวิพากษ์วิจารณ์ผู้มีอำนาจรัฐ/อำนาจทุนได้อย่างไม่หวาดกลัวของนักหนังสือพิมพ์

ความสามารถในการวิพากษ์วิจารณ์ฯ คือ ตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ในทัศนะผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสามกลุ่มพบในกลุ่มผู้บริหารหนังสือพิมพ์มากที่สุด ตัวชี้วัดนี้สามารถสะท้อนให้เห็นถึงการมีเสรีภาพในการแสดงออกของนักหนังสือพิมพ์ในประเด็นใดก็ตามที่ต้องการหรือไม่เห็นด้วยได้และสามารถใช้เป็นส่วนหนึ่งในการประเมินการมีเสรีภาพในการตรวจสอบรัฐบาลได้เช่นกันหากการทำหน้าที่ดังกล่าวนี้เป็นไปอย่างรับผิดชอบ ดังตัวอย่างความเห็นนักวิชาการที่กล่าวว่า

การวิพากษ์วิจารณ์ใช้เป็นส่วนหนึ่งเหมือนเวลาคนถามว่าสื่อไทยมีเสรีภาพแค่ไหนตอนนี้ก็คือด้านวิพากษ์ประยุทธ์หรือถ้ามองในเชิงสังคมอย่างไบค์ฟอร์มมิงกิจกรรมนี้ใครเป็นหลัก...อันนี้เป็นเรื่องที่เกินกว่าปกติแต่ถ้าเรื่องการเมืองการปกครองคุณสามารถวิจารณ์รัฐบาลอย่างที่คุณไม่เห็นด้วยได้ซึ่งแน่นอนที่สุด คือ คุณมีเสรีภาพ (เอื้อจิตต์ วิโรจน์ไตรรัตน์, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2558)

จากทัศนะข้างต้น การที่นักหนังสือพิมพ์สามารถวิพากษ์วิจารณ์ได้โดยไม่หวาดกลัวจึงน่าจะเกี่ยวข้องกับการบ่งชี้เสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยเนื่องจากสามารถสะท้อนให้เห็นว่านักหนังสือพิมพ์ไทยมีเสรีภาพในการแสดงออกได้โดยไม่ถูกปัจจัยใดเข้าแทรกแซงมากนักน้อยเพียงใด

4.1.1.4 ความเหมาะสมของขั้นตอนที่ใช้ดำเนินคดีทางกฎหมายต่อหนังสือพิมพ์

ขั้นตอนการดำเนินคดีฯ คือ ตัวชี้วัดเสรีภาพที่ปรากฏในกลุ่มผู้บริหารหนังสือพิมพ์และนักวิชาการโดยพบในผู้บริหารหนังสือพิมพ์มากที่สุดระบุว่าเป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงอุปสรรคจากกระบวนการทางกฎหมายซึ่งขั้นตอนการดำเนินคดีนี้จะเป็นตัวบ่งชี้ว่านักหนังสือพิมพ์จะมีข้อจำกัดการใช้เสรีภาพจนเป็นเหตุให้ต้องเซ็นเซอร์ตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้จากการทำหน้าที่นั้นหรือไม่ หากขั้นตอนที่ใช้ไม่มีความเหมาะสมการเซ็นเซอร์ตนเองก็มีโอกาสเกิดขึ้นได้ง่ายเพื่อหลีกเลี่ยงกับการต้องเผชิญกับขั้นตอนทางกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ผู้บริหารหนังสือพิมพ์ที่มีประสบการณ์ตรงแสดงความเห็นไว้ว่า

การใช้เสรีภาพที่อาจทำให้บุคคลใดได้รับความเสียหายก็จะมีโทษเรื่องกระบวนการกฎหมายก็มีหลักที่ประเทศเจริญแล้วเขายึดถืออยู่เราก็อยากไปถึงจุดนั้นแต่ก็มีปัญหาในกระบวนการยุติธรรม คือ 1) ผู้ที่คิดว่าตนเองได้รับความเสียหายไม่ได้ดำเนินคดีเองแต่ให้อัยการเป็นโจทก์มันก็เป็นภาระเจ้าหน้าที่รัฐ 2) การแจ้งความได้ง่ายก็จะเป็นภาระหนังสือพิมพ์ แม้เขียนไปปกติไม่เข้าข่ายหมิ่นประมาทแต่ไปฟ้องแล้วและมันดันรับไว้หมด 3) การไปแจ้งความในต่างจังหวัดก็สร้างความเดือดร้อนให้คนหนังสือพิมพ์ต้องตระเวนไปนี่ก็เป็นปัญหาที่ส่งผลต่อเสรีภาพ (บุญเลิศ คชายุทธเดช, สัมภาษณ์, 6 กรกฎาคม 2558)

กล่าวได้ว่าขั้นตอนที่ใช้ดำเนินคดีต่อหนังสือพิมพ์นั้นเป็นตัวแปรที่อาจบ่งชี้ได้นักหนังสือพิมพ์ไทยพบอุปสรรคจากขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมจนส่งผลต่อการทำหน้าที่สื่อและการตัดสินใจเลือกใช้เสรีภาพในการทำงานของนักหนังสือพิมพ์ไทยหรือไม่ เพียงใด

4.1.1.5 การมีมาตรฐานและความยุติธรรมในดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐในขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินคดีทางกฎหมาย

ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐที่ใช้พิจารณาดำเนินคดีต่อสื่อมวลชนเป็นทักษะในกลุ่มผู้บริหารหนังสือพิมพ์และนักวิชาการที่กล่าวไว้สอดคล้องกันโดยพบในผู้บริหารหนังสือพิมพ์ในฐานะผู้มีประสบการณ์ตรงมากที่สุดระบุว่าสามารถเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นถึงเสรีภาพหนังสือพิมพ์ได้ หากดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐในประเด็นการรับเรื่องร้องเรียนเป็นไปอย่างไม่มีมาตรฐานหรือขาดวิจารณญาณที่ดีก็จะส่งผลต่อการทำหน้าที่โดยทำให้หนังสือพิมพ์หยุดการนำเสนอข่าวที่เกิดขึ้นนั้นเพื่อป้องกันปัญหาทางกฎหมายที่อาจเกิดขึ้น ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ผู้บริหารที่ระบุว่า

หากการฟ้องร้องหนังสือพิมพ์กระทำได้ง่ายเพราะไม่ได้มีการพิจารณาของศาลหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าการที่เขามาแจ้งมามีมูลหรือเปล่าแต่มันรับไว้หมดบางที่ฟ้องแบบไม่เข้าเกณฑ์อย่างชัดเจนและมีการดำเนินคดีเพื่อแกล้งแหย่เพื่อจะหยุดข่าวนั้นแต่มันก็รับเอาไว้ก็เป็นปัญหาของคนทำหนังสือพิมพ์ คือ เขาก็จะไม่กล้านำเสนอข่าวนั้น... (บุญเลิศ ชาญยุทธเดช, สัมภาษณ์, 6 กรกฎาคม 2558)

จากทักษะข้างต้น ดุลยพินิจหรือการวินิจฉัยของเจ้าหน้าที่รัฐในขั้นตอนทางกฎหมายจึงเป็นตัวแปรที่อาจสะท้อนให้เห็นได้นักหนังสือพิมพ์ไทยพบกับข้อจำกัดจากดุลยพินิจหรือการวินิจฉัยของเจ้าหน้าที่รัฐหรือไม่ หากดุลยพินิจดังกล่าวเป็นไปอย่างไม่มีมาตรฐานหรือขาดวิจารณญาณที่ดีเมื่อใดก็สามารถส่งผลได้ต่อการใช้เสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์

4.1.1.6 ความเข้มแข็งเป็นเอกภาพของสมาคมวิชาชีพ

ความเข้มแข็งเป็นเอกภาพของสมาคมวิชาชีพ คือ ตัวบ่งชี้เสรีภาพในทักษะผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสามกลุ่มพบในกลุ่มผู้บริหารหนังสือพิมพ์มากที่สุดระบุว่าหากสมาคมวิชาชีพมีความเข้มแข็งรวมตัวกันได้แท้จริงก็จะเป็นปัจจัยสำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงการมีกลไกในวิชาชีพที่จะคอยปกป้องนักหนังสือพิมพ์จากการถูกคุกคามและช่วยควบคุมให้การปฏิบัติหน้าที่สื่ออยู่ภายในขอบเขตที่วิชาชีพกำหนดไว้ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ผู้บริหารหนังสือพิมพ์ที่ให้ความเห็นไว้ว่า

สภากาหนังสือพิมพ์มันมีหน้าที่ส่งเสริมจริยธรรมคนทำงานซึ่งเป็นผลดีทางอ้อมต่อเสรีภาพซึ่งมันส่งเสริมเสรีภาพอยู่แล้วแต่การที่หนังสือพิมพ์มีจริยธรรมมันก็เป็นที่น่าเชื่อถือการเผยแพร่ข่าวสารก็ถูกต้องเป็นธรรมมากขึ้นก็ลดการฟ้องร้องผลก็จะไปทางนั้นแต่ถ้ามันมีอะไรมากระทบต่อเสรีภาพของเรา เราก็ต้องร่วมต่อสู้เหมือนกัน (สุวัฒน์ ทองธนากุล, สัมภาษณ์, 4 สิงหาคม 2558)

จากทัศนะนี้ ความเข้มแข็งเป็นเอกภาพของสมาคมวิชาชีพจึงเป็นตัวแปรที่น่าจะเกี่ยวข้องกับการบ่งชี้เสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยโดยสะท้อนให้เห็นถึงการมีกลไกในวิชาชีพที่คอยช่วยปกป้องเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยในภาพรวมหากสมาคมวิชาชีพเข้มแข็งและรวมตัวกันได้แท้จริง

4.1.1.7 ความสมดุลและหลากหลายของสัดส่วนผู้ลงโฆษณา

ตัวชี้วัดนี้ปรากฏในทัศนะผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสามกลุ่มสอดคล้องกันพบในกลุ่มนักหนังสือพิมพ์ปฏิบัติการและนักวิชาการมากที่สุดระบุว่าสามารถสะท้อนให้เห็นถึงโอกาสที่หนังสือพิมพ์จะมีข้อจำกัดต่อการตัดสินใจเชิงบรรณาธิการจากอิทธิพลของผู้สนับสนุนได้ หากฉบับใดจำเป็นต้องพึ่งพาแหล่งทุนใดมากเป็นพิเศษแหล่งทุนนั้นก็มีความกำหนดความอยู่รอดขององค์กรสื่อจนเข้ามามีอิทธิพลต่อการทำงาน ดังตัวอย่างทัศนะนักหนังสือพิมพ์ที่กล่าวยืนยันว่า

มันไม่มีทุนไหนเป็นทุนความดีให้เขียนข่าวถ้าฉันทำผิดพี่ไม่เชื่อว่ามีและคนทำงานก็ไม่กล้าเพราะฉันรับเงินเขา ถ้าจะมีเสรีภาพมากขึ้นมันต้องแก้ปัญหาระเบิดแหล่งทุนว่าจะมาอย่างไรให้รู้สึกไม่ใช่นายทุนคนเดียวเหมือนบีบีซี (BBC) หรืออิสรฯ ที่ชัดเจนว่าทุนไม่มาจากคนเดียวเขาก็สามารถทำข่าวตรวจสอบได้ซึ่งไม่มีสื่อไหนกล้าทำ... (ชัยฤทธิ์ ยนเปี่ยม, สัมภาษณ์, 11 สิงหาคม 2558)

ด้วยเหตุนี้ ความสมดุลและหลากหลายของสัดส่วนผู้ลงโฆษณาจึงเป็นตัวแปรที่น่าจะเกี่ยวข้องกับการบ่งชี้เสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยโดยสามารถสะท้อนให้เห็นถึงโอกาสที่หนังสือพิมพ์จะถูกแทรกแซงการทำหน้าที่สื่อโดยอิทธิพลของปัจจัยเศรษฐกิจผ่านทางผู้สนับสนุนทางการเงิน

4.1.1.8 ความสามารถของนักหนังสือพิมพ์ที่จะก่อตั้งสหภาพแรงงาน/สหภาพในวิชาชีพได้โดยไม่ถูกจำกัด

การที่นักหนังสือพิมพ์ไทยมีสหภาพแรงงานฯ คือ ตัวชี้วัดที่ปรากฏในทัศนะผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสามกลุ่มพบในกลุ่มนักวิชาการมากที่สุดระบุว่าสามารถมีสหภาพแรงงานหรือสหภาพในวิชาชีพเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้นักหนังสือพิมพ์มีอำนาจต่อรองกับกลุ่มนายทุนมากขึ้นและเป็นหลักประกันช่วยคุ้มครองสวัสดิการ สวัสดิภาพและเสรีภาพผู้สื่อข่าวจากการคุกคามและแทรกแซงของนายทุน ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์หนึ่งในนักวิชาการที่สรุปความสำคัญประเด็นนี้ว่า

...ถ้ามีสหภาพแรงงาน แน่นนอน อย่างน้อยมันคุ้มครองคนทำข่าว ทุกวันนี้ข่าวไม่มีเสรีภาพเลยนะคุณจะดันรนออกไปทำข่าวไหมช่วงที่เขายิงกันตาย เลือกันกระสุนก็ไม่มีแค่นั้นก็ปิดกั้นเสรีภาพแล้วมันไม่มีการคุ้มครองไม่มีหลักประกันในชีวิตให้เลยเหมือนพี่เฒ่าเนชั่น ฅ วันนีกลายเป็นบุคคลพลภาพ ช่วงปี 54 ที่ยิงกันที่บ่อนไก่แกเป็นช่างภาพถูกยิงจนกลายเป็นคนพิการ เนชั่นก็เลี้ยงช่วงหนึ่งแต่ตอนนี้ปลดระวางแล้ว (วิไลวรรณ จงวิไลเกษม, สัมภาษณ์, 4 สิงหาคม 2558)

จากทัศนะข้างต้น การมีสหภาพแรงงานหรือสหภาพในวิชาชีพจึงเป็นตัวแปรที่น่าจะเกี่ยวข้องกับการบ่งชี้เสรีภาพหนังสือพิมพ์เนื่องจากเป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงการมีหลักประกันช่วยคุ้มครองการทำงาน เพิ่มอำนาจต่อรองและช่วยป้องกันการแทรกแซงจากกลุ่มนายทุนหนังสือพิมพ์

4.1.1.9 การไม่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้มีอำนาจรัฐ/องค์กรธุรกิจของเจ้าของหนังสือพิมพ์

การไม่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้มีอำนาจรัฐ/องค์กรธุรกิจของเจ้าของสื่อ คือ ตัวชี้วัดในทัศนะผู้บริหารหนังสือพิมพ์และนักวิชาการพบในกลุ่มนักวิชาการมากที่สุดระบุว่า เป็นตัวแปรที่สะท้อนให้เห็นถึงโอกาสที่นักหนังสือพิมพ์จะถูกแทรกแซงจากปัจจัยภายนอกโดยอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวและสั่งการผ่านเจ้าของสื่อหรือนักหนังสือพิมพ์จำเป็นต้องเซ็นเซอร์ตนเองเพื่อป้องกันผลกระทบทางธุรกิจที่อาจเกิดขึ้นได้จากการทำหน้าที่สื่อหากพบว่า เจ้าของมีความสัมพันธ์กับกลุ่มผู้มีอำนาจเหล่านี้ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์บรรณาธิการอาวุโสมติชนที่ยกตัวอย่างไว้ ดังนี้

...จะรู้ได้อย่างไรว่าไม่มีเสรีภาพ ในกองบรรณาธิการจะรู้เองว่าบางเรื่องถ้านำเสนอแล้ว อาจมีผลต่อองค์กร องค์กรธุรกิจ ส่วนราชการถ้านำเสนออาจส่งผลเสียหายต่อส่วนเหล่านี้ ถ้าผู้บริหารระดับสูงเขาเชื่อมโยงอยู่ (มีความสัมพันธ์) กับนายทุนหนังสือ ถ้าเขารู้ว่าอันนี้อาจมีส่วนทำให้การดำเนินธุรกิจที่อาจจัดร่วมกันเสียหายหรือทำให้เขาไม่พอใจ ก็จะสะกิดบอกในที่ประชุมคือการนำเสนอมันอาจจะมิดีกรีที่อ่อนลงจากเดิมก็เป็น เหมือนกับสัญญาณว่าโอเคเราจะไม่ทำอะไรที่มันคุดคุดกันก้าวร้าวได้ก็ต้องลดทอนลงแต่ถ้าไม่มีสัญญาณอย่างนั้นเราก็อาจพาดหัวข่าวโชะไปเลย (ภาคภูมิ ป่องภัย, สัมภาษณ์, 17 กรกฎาคม 2558)

ความสัมพันธ์ส่วนตัวของเจ้าของสื่อกับกลุ่มผู้มีอำนาจจึงเป็นตัวแปรที่น่าจะเกี่ยวข้องกับการประเมินเสรีภาพหนังสือพิมพ์เนื่องจากสามารถสะท้อนให้เห็นถึงโอกาสที่นักหนังสือพิมพ์จะถูกแทรกแซงจากปัจจัยภายนอกผ่านความสัมพันธ์ส่วนตัวที่มีต่อเจ้าของและโอกาสที่นักหนังสือพิมพ์จะเซ็นเซอร์ตนเองเพื่อป้องกันความเสียหายทางธุรกิจที่อาจเกิดขึ้นได้ต่อองค์กรสื่อ

4.1.1.10 การมีนโยบายให้อิสระในการรายงานข่าวแก่นักหนังสือพิมพ์จากเจ้าของสื่อ

“การที่เจ้าของสื่อมีนโยบายให้อิสระฯ” คือ ตัวชี้วัดในทัศนะนักหนังสือพิมพ์ปฏิบัติการและนักวิชาการโดยพบในกลุ่มนักวิชาการมากที่สุดระบุว่าสะท้อนให้เห็นถึงโอกาสที่นักหนังสือพิมพ์จะมีสิทธิตัดสินใจในกระบวนการทำข่าวได้ด้วยตนเองอย่างเสรีโดยไม่ถูกควบคุมหรือแทรกแซงจากผู้บริหารหรือนโยบายองค์กรในเชิงธุรกิจ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์นักหนังสือพิมพ์ปฏิบัติการในฐานะผู้มีประสบการณ์ตรงกล่าวยืนยันในประเด็นนี้ว่า

...ผมคิดว่าเสรีภาพมันขึ้นกับการให้นักข่าวในพื้นที่ได้มีโอกาสนำเสนอมากกว่าโดนสั่งการมา คือ (บางกอก) โพสต์ชัดเจนว่าให้สิทธินักข่าวรายงานข่าวอย่างเต็มที่ ในการนำเสนอฟรีเซ็นต์หัวข้อข่าว นโยบายบรรณาธิการน่าจะเป็นเรื่องหลัก...ทุกวันนี้สายงานผมก็เหมือนเดิมมีคอลัมน์ทุกวันจันทร์ อยากเขียนอะไรก็เขียน อิสระมาก หัวหน้ายังแทบไม่มีอิทธิพลด้วยซ้ำเพราะผู้บริหารเขาเปิดโอกาสให้ คือ เขาให้สิทธินักข่าวพื้นที่มากกว่า คนข้างนอกย่อมรู้ดีกว่าเขาจะนั้นอยากเสนออะไรก็ตีพิมพ์ไม่เคยแม้แต่ครั้งเดียวที่ว่าเรื่องนี้ไม่ควรนำเสนอผมว่านโยบายน่าจะเป็นเรื่องหลัก (วิศยศ งามขำ, สัมภาษณ์, 18 สิงหาคม 2558)

ด้วยเหตุนี้ นโยบายที่ให้อิสระในการรายงานข่าวจากเจ้าของสื่อจึงน่าจะเกี่ยวข้องกับการประเมินเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยเนื่องจากเป็นหลักประกันขั้นพื้นฐานถึงการมีเสรีภาพในการทำงานของนักหนังสือพิมพ์ว่าการตัดสินใจในกระบวนการทำข่าวนั้นจะไม่ถูกแทรกแซงจากผู้บริหารในฐานะผู้มีอำนาจควบคุมการทำงานในองค์กรสื่อโดยตรงแต่อย่างใด

4.1.1.11 การไม่ผูกขาดในกิจการหนังสือพิมพ์และกิจการข้ามสื่อของเจ้าของสื่อ

“การไม่ผูกขาดในกิจการหนังสือพิมพ์ ฯ” คือ ตัวชี้วัดในทัศนะผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสามกลุ่มพบในกลุ่มนักวิชาการมากที่สุดระบุว่าสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความง่ายของโอกาสที่เจ้าของสื่อจะเข้ามาใช้อิทธิพลในฐานะเจ้าของเหนือการทำงานของนักหนังสือพิมพ์ได้ หากหนังสือพิมพ์มีการกระจุกตัวอยู่ในการครอบครองโดยเจ้าของสื่อจำนวนน้อยมากเท่าไรนักหนังสือพิมพ์ยังมีแรงกดดันในการทำงานเพิ่มมากขึ้นเท่านั้นเนื่องจากจะมีข้อจำกัดเรื่องการเปลี่ยนงานซึ่งเกิดจากการขาดความหลากหลายขององค์กรสื่อ ดังตัวอย่างความเห็นนักวิชาการที่กล่าวว่า

ถ้าเราอยู่ในแพลตฟอร์มหนังสือพิมพ์ต้นทุนมันสูงฉะนั้นทุนเล็กอยู่ไม่ได้ต้องทุนใหญ่ ซึ่งก็คงเลี่ยงไม่ได้ที่ต้องอาศัยหลายทุนหรือทุนใหญ่บางทุน ดังนั้น การที่เขา (นักลงทุน) มาถือหุ้นหรือให้ทุนสนับสนุนก็มองผลประโยชน์ตอบแทนอยู่แล้วคงไม่ได้ฉบับนี้นำเสนอข่าวเป็นประโยชน์เอาเงินไปช่วยดีกว่าคงไม่มี...ทุกวันนี้หนังสือพิมพ์มันกระจุกเป็นเครือข่ายไปอยู่ในเครือข่ายกันฉะนั้นจะนำเสนอข่าวอะไรที่กระทบกับธุรกิจก็ต้องระวังมันทำให้นักข่าวทำงานลำบาก คือ ต่อให้คุณย้ายไปอยู่ไหนคุณก็ต้องไปเจอนายทุนเบื้องหลังและกับกอนั่นนี่ของเรื่องปกติ (ณรงค์ ขำวิจิตร, สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2558)

ด้วยเหตุนี้ “การไม่ผูกขาดในกิจการหนังสือพิมพ์ ฯ” จึงเป็นตัวแปรที่น่าจะเกี่ยวข้องกับการประเมินเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยเนื่องจากสามารถสะท้อนให้เห็นว่าเจ้าของสื่อมีโอกาสใช้อิทธิพลเข้ามาจำกัดการทำงานของนักหนังสือพิมพ์ได้มากน้อยเพียงใดและนักหนังสือพิมพ์จะมีแรงกดดันจากความจำเป็นต้องจำยอมต่อข้อกำหนดของเจ้าของสือน้อยแค่ไหนซึ่งทั้งหมดเกิดจากการขาดความหลากหลายขององค์กรหนังสือพิมพ์

4.1.1.12 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิเสรีภาพและจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์

การมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิเสรีภาพและจริยธรรม คือ ตัวชี้วัดเฉพาะในทัศนะกลุ่มนักหนังสือพิมพ์ไทยพบในผู้บริหารหนังสือพิมพ์และนักหนังสือพิมพ์ปฏิบัติการมากที่สุด ในจำนวนเท่ากันโดยระบุว่าจะเป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงระดับความรู้ความเข้าใจในเรื่องการใช้สิทธิเสรีภาพสื่ออย่างมีขอบเขต ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ผู้บริหารหนังสือพิมพ์ที่กล่าวยืนยันว่า

ความรู้ความเข้าใจเป็นเรื่องสำคัญ บางคนความรู้น้อยหรือความรู้ต่ำก็อาจจะไม่กล้าวิพากษ์วิจารณ์นำเสนอบนพื้นฐานของรายงานจริง ๆ ไม่สืบสวน วิพากษ์วิจารณ์ วิเคราะห์แต่นักข่าวที่ความรู้สูงก็จะวิพากษ์วิจารณ์หนักซึ่งก็ไม่ได้อยู่บนพื้นฐานข้อเท็จจริงเช่นกันทำลายสิทธิส่วนบุคคลหรือสาดโคลนฝ่ายตรงข้ามฉะนั้นเรารู้ว่ามุมมองนั้นมันเกิดขึ้นจากภายในนักหนังสือพิมพ์เองในการวิพากษ์วิจารณ์อย่างไม่มีวิจารณญาณหรือไม่ปฏิบัติตามจริยธรรม...ไม่รู้ทุกวันนี้เวลาทำงาน นักหนังสือพิมพ์มีความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิเสรีภาพ จริยธรรมและความรับผิดชอบแค่ไหน (ขวัญชัย รุ่งฟ้าไพศาล, สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2558)

ดังนั้น การมีความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิเสรีภาพและจริยธรรมจึงน่าจะเกี่ยวข้องกับการบ่งชี้เสรีภาพเนื่องจากสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถที่จะตัดสินใจใช้เสรีภาพอย่างมีขอบเขตโดยไม่ส่งผลกระทบใดต่อผู้อื่นจนกลายมาเป็นข้อจำกัดต่อการทำงานของนักหนังสือพิมพ์

4.1.1.13 การยึดมั่นในอุดมการณ์วิชาชีพของนักหนังสือพิมพ์

การยึดมั่นในอุดมการณ์วิชาชีพ คือ ตัวชี้วัดในทัศนะผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสามกลุ่มพบในกลุ่มผู้บริหารหนังสือพิมพ์มากที่สุดระบุว่าสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการกำหนดระดับสิทธิเสรีภาพด้วยตัวนักหนังสือพิมพ์เองผ่านความมุ่งมั่นโดยไม่ยอมให้ปัจจัยใดเข้าแทรกแซงการทำงานตามกรอบจริยธรรมของตนได้ หากนักหนังสือพิมพ์ปฏิบัติหน้าที่โดยยึดมั่นในอุดมการณ์วิชาชีพแท้จริงก็จะเป็นเกราะป้องกันเสรีภาพที่ดีที่สุด ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์รองบรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์เดลินิวส์กล่าวว่า

ถ้าจะบ่งชี้ว่าใครมีเสรีภาพสำหรับผมยังไม่เคยมีใครมาจำกัดเลยตั้งแต่เรียนจบมา 30 ปีทำเรื่องใหญ่หลายเรื่องสุดท้ายคือระดับเพลง กทม.เรื่องสาละวิน เรื่องวิจารณ์นายกฯ ผมทำจบทุกคดีจนศาลตัดสิน สาละวินก็ติดคุกเพราะผม...ถ้าเรามุ่งหาความจริงแท้จริงโดยไม่มีอคติใดและเปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงได้ตลอด ผมถึงไม่ถูกตามฆ่าไม่ถูกแจ้งความแม้แต่คดีเดียวเสรีภาพในอุดมคติของผมคือความสามารถเผยแพร่ข้อเท็จจริงที่

เป็นประโยชน์ส่วนรวมในสภาวะนั้นผมว่าใครก็ขวางไม่ได้ (วรวิทย์ ศรีอนันต์รักษา, สัมภาษณ์, 28 กรกฎาคม 2558)

จากที่ศณะดังกล่าวการยึดมั่นในอุดมการณ์วิชาชีพซึ่งเป็นเรื่องความมุ่งมั่นที่จะทำหน้าที่สื่อตามแนวทางวิชาชีพแท้จริงจึงน่าจะเกี่ยวข้องกับการบ่งชี้เสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย เนื่องจากหากนักหนังสือพิมพ์มีความเข้มแข็งในจิตใจและปฏิบัติหน้าที่โดยยึดมั่นอุดมการณ์วิชาชีพเป็นหลักก็จะมีปัจจัยใดเข้าแทรกแซงหรือเป็นข้อจำกัดต่อการทำงานของนักหนังสือพิมพ์

4.1.1.14 การมีข่าวสืบสวนในประเด็นประโยชน์สาธารณะในปริมาณที่

เหมาะสม

การมีข่าวสืบสวนในปริมาณที่เหมาะสม คือ ตัวชี้วัดในทัศนะผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสามกลุ่มพบในกลุ่มนักวิชาการมากที่สุดระบุว่า “ปริมาณข่าวสืบสวนที่มีคุณภาพ” สามารถสะท้อนให้เห็นถึงการมีเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการตรวจสอบเหตุการณ์สาธารณะต่าง ๆ เกี่ยวกับอำนาจรัฐและทุนได้ หากเหตุการณ์เหล่านี้นำเสนอได้จำนวนมากแสดงว่านักหนังสือพิมพ์ไม่พบข้อจำกัดในการทำงานแต่อย่างใด ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์นักหนังสือพิมพ์ที่กล่าวว่า

การบอกว่าหนังสือพิมพ์มีหรือไม่มีเสรีภาพคิดว่าดูได้จากการมีคอลัมน์หรือข่าวที่สามารถวิจารณ์หรือตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลได้ ตรวจสอบฝ่ายบริหารได้ ตรวจสอบอำนาจรัฐได้โดยไม่ถูกแทรกแซงไม่ว่าเรื่องเงินหรืออำนาจการเมือง ชาวบ้านอ่านก็อาจจะเข้าใจได้ตราบดีที่ตรวจสอบได้ด้านายกได้ทุกวันนี้ก็คำประยุทธ์ได้ถึงแม้จะค่าสวนกลับผมคิดว่าก็มีเสรีภาพอยู่ไม่ว่าคุณจะทำออกมาอย่างไรก็ตาม (วิสัยศ งามขำ, สัมภาษณ์, 18 สิงหาคม 2558)

ดังนั้น การมีข่าวสืบสวนในประเด็นสาธารณะในปริมาณที่เหมาะสมจึงน่าจะเกี่ยวข้องกับการบ่งชี้เสรีภาพเนื่องจากสามารถสะท้อนให้เห็นว่านักหนังสือพิมพ์ไทยมีเสรีภาพทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลและอำนาจทุนต่าง ๆ ได้อย่างไม่มีข้อจำกัดหรือไม่ เพียงใด

4.1.1.15 การมีทิศทาง ความรอบด้านและสมดุลในข่าวเกี่ยวกับประโยชน์

สาธารณะ/ความขัดแย้ง

ทิศทาง ความรอบด้านและสมดุลในข่าวเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะเป็นตัวชี้วัดในทัศนะผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสามกลุ่มพบในกลุ่มนักวิชาการมากที่สุดระบุว่าสามารถบ่งชี้ให้เห็นว่านักหนังสือพิมพ์ไทยได้รับอิทธิพลจากปัจจัยบางอย่างจนทำให้ขาดอิสระและนำมาสู่การรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างมีอคติหรือไม่ ในขณะเดียวกันหากการนำเสนอข่าวเป็นไปอย่างสมดุล รอบด้านและให้ความยุติธรรมต่อผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเมื่อใดหมายความว่าหนังสือพิมพ์นั้นมีเสรีภาพและความรับผิดชอบในการทำหน้าที่สื่อมวลชนเช่นกัน ดังตัวอย่างความเห็นนักวิชาการที่กล่าวว่า

คือ ถ้าในรายงานข่าวมีทั้งความเห็นพาดหนึ่งกับอีกพาดหนึ่งนี้แสดงว่าเขามีเสรีภาพมีความรับผิดชอบเยอะเลยนะ มีจริยธรรมมันมาหมดถ้าเขาเลือกทำได้แสดงว่ามีจิตวิญญาณสื่อมวลชน มีเสรีภาพและเมื่อเขาสามารถให้ข้อมูลได้ครบถ้วนรอบด้านได้แสดงว่ามีความรับผิดชอบเพราะถ้าไม่มีเสรีภาพจะถูกตัดตอนไม่ให้ทำเลย... (เอื้อจิตต์ วิโรจน์ไตรรัตน์, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2558)

จากทัศนะนี้กล่าวได้ว่าทิศทาง ความรอบด้านและสมดุลในข่าวเป็นตัวแปรที่น่าจะเกี่ยวข้องกับการประเมินเสรีภาพสื่อเนื่องจากสามารถสะท้อนให้เห็นว่านักหนังสือพิมพ์ไทยได้รับอิทธิพลจากปัจจัยบางอย่างหรือไม่จนทำให้ต้องรายงานข่าวอย่างมีอคติ ขาดความรอบด้านหรือไม่เปิดโอกาสอย่างเท่าเทียมแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้โต้แย้งในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้น

4.1.1.16 การมีการจัดฝึกอบรม ประชุมและสัมมนาในระดับมืออาชีพในวิชาชีพ

การจัดฝึกอบรม ประชุมและสัมมนาในวิชาชีพ คือ ตัวชี้วัดในทัศนะผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสามกลุ่มพบในกลุ่มนักหนังสือพิมพ์ปฏิบัติการมากที่สุดระบุว่าสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามที่จะฝึกฝน ยกระดับและพัฒนาคุณภาพบุคลากรในวงการหนังสือพิมพ์ไทยภาพรวมให้มีความรู้ ความเข้าใจและศักยภาพเพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่สื่อจนเกิดประสิทธิภาพสูงสุทธากนักหนังสือพิมพ์มีความรู้ความเข้าใจที่ดีก็จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่สื่อเป็นไปอย่างมีมาตรฐานตรงตามเจตนารมณ์วิชาชีพ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ผู้บริหารหนังสือพิมพ์กล่าวว่า

ถ้าจะให้พนักงานทำงานมีประสิทธิภาพและใช้เสรีภาพตรงตามเจตนารมณ์วิชาชีพ บุคลากรมันต้องติดอาวุธเพิ่มความรู้ฝึกฝนวิธีทำข่าวแบบมืออาชีพยกระดับความรู้ผ่านการประชุม อบรมเพราะตอนนี้คุณภาพลดลงเยอะ...สังเกตดูข่าวอินเวสติเกทีฟซึ่งเป็นหัวใจหนังสือพิมพ์ฮาร์ดนิวส์แทบไม่มี พอแหล่งข่าวไม่มั่นใจก็จะได้ข่าวเชิงลึก คือต้องติดอาวุธเพิ่มความรู้ส่วนนี้ก็เป็นหน้าที่แต่ละองค์กรที่ต้องช่วยกัน (ภาคภูมิ ป่องภัย, สัมภาษณ์, 17 กรกฎาคม 2558)

การที่วงการหนังสือพิมพ์ไทยมีการจัดฝึกอบรม ประชุมและสัมมนาซึ่งเป็นเรื่องการยกระดับคุณภาพบุคลากรนั้นจึงเป็นประเด็นที่น่าจะเกี่ยวข้องกับการบ่งชี้เสรีภาพเนื่องจากสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพนักหนังสือพิมพ์ในภาพรวมให้มีความสามารถในการทำหน้าที่สื่อจนเกิดประสิทธิภาพสูงสุทธตามเจตนารมณ์วิชาชีพที่กำหนดไว้

4.1.1.17 ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งข่าวของนักหนังสือพิมพ์

ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งข่าว/แหล่งข้อมูล คือ ตัวชี้วัดในทัศนะผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสามกลุ่มพบในกลุ่มนักหนังสือพิมพ์ปฏิบัติการมากที่สุดระบุว่าจะเป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการกำหนดระดับสิทธิเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารโดยตัวนักหนังสือพิมพ์เอง แม้นักหนังสือพิมพ์ต้องพบกับข้อจำกัดการเข้าถึงข้อมูลเพียงใดแต่นักหนังสือพิมพ์ไทยมี

ความสามารถสูงเพียงพอก็จะทำให้เสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารนั้นมีอยู่อย่างไม่จำกัด ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวภาคสนามซึ่งมีประสบการณ์ตรงแสดงความเห็นไว้ว่า

จริง ๆ เสรีภาพสื่อมันขึ้นอยู่กับตัวเรากำหนดเอง การเข้าถึงข้อมูลมี พรบ.อยู่แต่ไม่ได้ถูกใช้ประโยชน์และใช้ไม่ได้จริงส่วนใหญ่ นักข่าวอาศัยความคุ้นเคยกับแหล่งข่าวมากกว่า คือ แหล่งข่าวเมืองไทยถ้าไม่สนิทเข้าถึงไม่ได้ เช่น สำนักข่าวต่างประเทศอยากสัมภาษณ์ ผู้บัญชาการตำรวจนครบาลถ้าเขาไม่ยอมพุดก็ปฏิเสธแต่ถ้าเกิดสนิทหรือว่าติดต่อผ่านเรา เราโทรให้คนนั้นเข้าได้นั้นคือความสามารถพิเศษส่วนบุคคลดีกว่าไปรอใช้ พรบ. ข้อมูลข่าวสารด้วยซ้ำ... (วิสัยศ งามขำ, สัมภาษณ์, 18 สิงหาคม 2558)

ด้วยเหตุนี้ ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลจึงน่าจะเกี่ยวข้องกับการบ่งชี้เสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยเนื่องจากสามารถสะท้อนให้เห็นถึงการมีเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารซึ่งเกิดจากความสามารถเฉพาะตัวส่วนบุคคลของนักหนังสือพิมพ์

4.1.1.18 ความเหมาะสมของขนาดองค์กรหนังสือพิมพ์และเป็นอิสระจากบริษัทอื่นในเครือ

“ขนาดองค์กรหนังสือพิมพ์” คือ ตัวชี้วัดในทัศนะกลุ่มผู้บริหารหนังสือพิมพ์ และกลุ่มนักวิชาการมากที่สุดในจำนวนเท่ากันระบุว่าจะเป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงต้นทุนการดำเนินงานที่องค์กรหนังสือพิมพ์จำเป็นต้องใช้ซึ่งถือเป็นข้อจำกัดหนึ่งของการทำหน้าที่สื่อโดยอิทธิพลของปัจจัยเศรษฐกิจ ยิ่งองค์กรหนังสือพิมพ์มีขนาดใหญ่เท่าไรยิ่งจำเป็นต้องพึ่งพาทุนสนับสนุนเพื่อให้สามารถดำเนินกิจการได้มากขึ้นเท่านั้นตรงข้ามกับสื่อขนาดเล็กที่มีต้นทุนการดำเนินงานน้อยจึงทำให้มีข้อจำกัดต่อการทำหน้าที่สื่อน้อยกว่าและไม่จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับแหล่งทุน ดังนั้นขนาดองค์กรจึงเป็นประเด็นที่ผู้ให้ข้อมูลหลักหยิบยกขึ้นมาพิจารณาดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ผู้บริหารหนังสือพิมพ์ที่กล่าวยืนยันเรื่องนี้โดยยกตัวอย่างการทำงานของหนังสือพิมพ์ขนาดเล็กที่มีความแตกต่างจากหนังสือพิมพ์ขนาดใหญ่ว่า

ผมว่าขนาดขององค์กรสำคัญและเกี่ยวข้องกับการทำงาน ยกตัวอย่างไทยโพสต์คล้ายกับมติชนสมัยแรกที่ยอดขาย ยอดโฆษณาไม่มากนักแต่ต้นทุนน้อยจึงทำให้พึ่งพาผู้สนับสนุนไม่มาก ดังนั้น ในการทำงานเขาก็ไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงความพอใจของกลุ่มทุนผิดกับหนังสือพิมพ์ใหญ่ซึ่งต้องระวัง...ทุกวันนี้มติชน ไทยรัฐ เดลินิวส์ ผู้จัดการต้องแคร์ทุนหมดแต่ถ้าไทยโพสต์ไซร์เขาเล็กเขาก็ไม่ต้องเกรงใจไม่ต้องแคร์ทุน ไม่ต้องสนใจนักการเมืองเขาจึงฟันไช้ได้เลย...ถ้าหนังสือพิมพ์คุณไซส์เล็กได้มันจะทำให้อาชีพนักข่าวมีทั้งจริยธรรม จรรยาบรรณแล้วก็มีมาตรฐาน (ภาคภูมิ ป้องภัย, สัมภาษณ์, 17 กรกฎาคม 2558)

จากทัศนะข้างต้นกล่าวได้ว่า “ขนาดองค์กรหนังสือพิมพ์” จึงเป็นตัวแปรที่น่าจะเกี่ยวข้องกับการประเมินเสรีภาพเนื่องจากสามารถสะท้อนให้เห็นถึงโอกาสที่ปัจจัยเศรษฐกิจจะเข้ามาแทรกแซงหรือมีอิทธิพลต่อการทำงานของนักหนังสือพิมพ์ได้หากองค์กรหนังสือพิมพ์ใดมีขนาดใหญ่และจำเป็นต้องพึ่งพาหรือเกี่ยวข้องกับแหล่งทุนเพื่อความอยู่รอดทางธุรกิจมากเกินไป

4.1.1.19 ความเข้มแข็งของกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์

“ความเข้มแข็งของกองบรรณาธิการ” คือ ตัวชี้วัดในทัศนะผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสามกลุ่มพบในกลุ่มนักหนังสือพิมพ์ปฏิบัติการมากที่สุดระบุว่าเนื่องจากงานด้านสื่อมวลชนไม่สามารถดำเนินการได้เพียงคนเดียวฉะนั้นกองบรรณาธิการจึงสำคัญและเป็นจุดเริ่มต้นความเข้มแข็งของเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย หากกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ใดมีความสามัคคี เป็นเอกภาพและเข้มแข็งก็จะเป็นดั่งกลไกช่วยคุ้มกันจนอุปสรรคต่าง ๆ จากภายนอกไม่สามารถเข้าแทรกแซงการทำงานของนักหนังสือพิมพ์ได้ซึ่งเกิดจากการให้ความช่วยเหลือ ปกป้องและช่วยคุ้มครองการทำงานระหว่างกันของนักหนังสือพิมพ์ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์นักหนังสือพิมพ์ปฏิบัติการกล่าวว่า

ถ้าสมมติข้อมูลที่เรานำเสนอไปมันถูกต้อง กองบรรณาธิการก็ควรช่วยกันยืนหยัดต่อสู้ ต้องไม่ใช่แค่ตัวผู้ปฏิบัติเพียงคนเดียวแต่หมายถึงทั้งกองบรรณาธิการร่วมกัน นายทุนก็ต้องสนับสนุนเพราะลำพังการยืนระยะสู้กับปัจจัยต่าง ๆ ของนักข่าวคนหนึ่งแม้ในทางอุดมคติอาจดูแบบว่าโอ้โหทำเพื่อสังคมมีอุดมการณ์แต่โดยคนเดียวจะไปยืนระยะสู้ทางคดีหรือสู้กับคนที่ม้ออำนาจหรือทุนมากกว่ามันยากแทบเป็นไปไม่ได้จึงบอกว่านักหนังสือพิมพ์จะมีเสรีภาพระดับใดมากน้อยมันจึงขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งของกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์นี่แหละเป็นสำคัญ... (วิศิษฐ์ ขวนพิพัฒน์พงศ์, สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2558)

ด้วยเหตุนี้ “ความเข้มแข็งของกองบรรณาธิการ” จึงเป็นตัวแปรที่น่าจะเกี่ยวข้องกับการประเมินเสรีภาพเนื่องจากหากกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ฉบับใดมีความสามัคคีเข้มแข็งและเป็นเอกภาพ นักหนังสือพิมพ์ในสังกัดก็สามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่สื่อได้โดยไม่ต้องหวาดกลัวเสมือนกับมีกลไกหนึ่งช่วยปกป้องและคุ้มครองการทำหน้าที่สื่ออยู่ภายในองค์กรหนังสือพิมพ์

4.1.1.20 ความสามารถในการนำเสนอเนื้อหาในประเด็นสาธารณะได้ด้วยมุมมองตนเองของนักหนังสือพิมพ์

การที่นักหนังสือพิมพ์สามารถนำเสนอเนื้อหาในประเด็นสาธารณะได้ด้วยมุมมองตนเอง คือ ตัวชี้วัดในทัศนะผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสามกลุ่มพบในกลุ่มนักหนังสือพิมพ์ปฏิบัติการและกลุ่มนักวิชาการมากที่สุดโดยระบุว่าคุณสมบัติหนึ่งของการบ่งชี้การมีเสรีภาพสื่อเนื่องจากจะ

สะท้อนให้เห็นว่าในการนำเสนอข้อเท็จจริงของนักหนังสือพิมพ์ในประเด็นสาธารณะเดียวกันนั้นไม่มีปัจจัยใดแทรกแซง ควบคุมหรือถูกสั่งการให้รายงานในทิศทางเดียวกัน ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์อุปนายกฝ่ายสิทธิเสรีภาพและการปฏิรูปสื่อของสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์ที่แสดงความเห็นไว้ว่า

...ถ้าจะวัดการมีเสรีภาพก็ต้องวัดจากเนื้อหาที่นำเสนอโดยตรง เช่น ถ้าถามว่าหนังสือพิมพ์ทุกวันนี้มีเสรีภาพไหมในแต่ละหน้าอย่างไทยรัฐทำไมไม่มีเสรีมีชัย ราชวัตร ทำไมผู้จัดการนี้ด่าหมดยกเว้นทุกรัฐบาลเลยเป็นเจ้าพ่อทุกสถาบัน ทำไมไทยโพสต์ล่อแต่ทักษิณอย่างเดียว ทำไมโลกวันนี้ถึงกลัวทักษิณแค่เห็นความหลากหลายของเนื้อหาในเรื่องเดียวกันบนหน้าหนังสือพิมพ์ก็เห็นแล้วว่าประเทศนี้มีเสรีภาพอยู่พอควร (มานพ ทิพย์โอสถ, สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2558)

การที่นักหนังสือพิมพ์สามารถนำเสนอเนื้อหาในประเด็นสาธารณะได้ด้วยมุมมองตนเองจึงเป็นตัวแปรที่น่าจะเกี่ยวข้องกับการประเมินเสรีภาพเนื่องจากสามารถสะท้อนให้เห็นว่าในการนำเสนอเนื้อหาในประเด็นสาธารณะนี้นักหนังสือพิมพ์สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองโดยไม่ถูกปัจจัยใดแทรกแซงหรือบีบบังคับให้ต้องรายงานข้อเท็จจริงในทิศทางเดียวกันแต่อย่างใด

4.1.1.21 ความสามารถในการนำเสนอข่าวในประเด็นประโยชน์สาธารณะได้อย่างต่อเนื่องจนเหตุการณ์สิ้นสุดลง

ความต่อเนื่องของการนำเสนอข่าวในประเด็นสาธารณะจนเหตุการณ์สิ้นสุดลง คือ ตัวชี้วัดในทัศนะผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสามกลุ่มพบในกลุ่มนักวิชาการมากที่สุดระบุว่าความต่อเนื่องของการนำเสนอข่าว คือ หลักการสำคัญของการรายงานข่าวเชิงสืบสวนโดยจะเป็นตัวสะท้อนให้เห็นว่านักหนังสือพิมพ์ไทยมีเสรีภาพรายงานข่าวในประเด็นสาธารณะนั้นได้อย่างต่อเนื่องจนถึงจุดสิ้นสุดของเหตุการณ์โดยไม่มีปัจจัยใดเข้าแทรกแซงการทำงานที่หรือไม่ หากข่าวที่นำเสนอขาดความต่อเนื่องอย่างผิดปกติหรือเป็นที่ผิดสังเกตอย่างเด่นชัดก็อาจบ่งชี้ได้ว่าการทำหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์กำลังถูกปัจจัยใดเข้าแทรกแซงการทำงานได้เช่นกัน ดังตัวอย่างความเห็นและข้อสังเกตของนักวิชาการที่มีต่อการทำหน้าที่สื่อของนักหนังสือพิมพ์ไทยว่า

ถ้าเป็นข่าวที่นำเสนออยู่แล้วมันไม่ต่อเนื่อง รายงานอยู่ก็หายไปเลยมีนะถือว่าวัดได้เหมือนกันกรณีเป็นข่าวใหญ่แล้วหายมีเหมือนกันที่เขาไปต่อรองหรือบางอันที่น่าจะเป็นข่าวแล้วกลับเงียบ เช่น กรณีที่เขาบอกว่าจะประท้วงเซเวนแล้วมันหาย คือ มันประจวบขึ้นมาแต่ดันไฟไม่พริบแล้วดันมอดน่าสังเกตมากมันผิดปกติเพราะอะไรโอ้โหความสัมพันธ์ของซีพีกับนักข่าวสายเศรษฐกิจ ซีพีมันวางเครือข่ายไว้แล้วก็ไม่ได้ (วิไลวรรณ จงวิไลเกษม, สัมภาษณ์, 4 สิงหาคม 2558)

ความต่อเนื่องของการนำเสนอข่าวจึงเป็นตัวแปรที่น่าจะเกี่ยวข้องกับการบ่งชี้เสรีภาพเนื่องจากสามารถสะท้อนให้เห็นว่านักหนังสือพิมพ์มีข้อจำกัดในการทำหน้าที่จนทำให้

ถูกตัดตอนการรายงานข่าวหรือไม่และสามารถรายงานข่าวอย่างเกาะติดจนเหตุการณ์นั้นสิ้นสุดลงได้เพียงใด

4.1.1.22 การจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ขององค์กรหนังสือพิมพ์

การจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ คือ ตัวชี้วัดในทัศนะกลุ่มผู้บริหารหนังสือพิมพ์และกลุ่มนักวิชาการพบในกลุ่มนักวิชาการมากที่สุดระบุว่าจะเป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงโอกาสที่หนังสือพิมพ์อาจถูกแทรกแซงได้โดยปัจจัยเศรษฐกิจเพื่อสนองต่อผลประโยชน์ของตน เนื่องจากการเปลี่ยนสภาพองค์กรสื่อให้กลายเป็นองค์กรหนึ่งทางธุรกิจที่ต้องมุ่งแสวงหาผลกำไรมากกว่าการดำเนินงานเพื่อสาธารณะ ดังตัวอย่างความเห็นนักวิชาการอดีตผู้สื่อข่าวการเมืองที่กล่าวไว้ว่า

ถ้าพูดถึงตัวองค์กรคอร์ปอเรททางธุรกิจไม่แตกต่าง เรามองซีพีเป็นคอร์ปอเรทเมดิคัลก็เป็น ดังนั้น เมื่อคอร์ปอเรททำงานคือโพรฟิต (profit) ขณะที่หน่วยงานเพื่อสังคมต้องเป็นนอนโพรฟิต (non-profit) เมื่อคนทำสื่อเริ่มกลายเป็นธุรกิจอย่างเต็มตัวด้วยการเข้าตลาดหลักทรัพย์มันจบแล้วก็เป็นตัวชี้วัดหนึ่งได้อย่างคนที่ไม่เข้าตลาด เช่น ไทยรัฐ เดลินิวส์ ธุรกิจครอบครัวก็ปัจเจกมาก ฉะนั้นโพลีซี (policy) อย่างไรก็ได้ แต่เมื่อไหร่ที่คุณถูกแปะท้ายด้วยคำว่าองค์กรมหาชนมันมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียซึ่งไม่มีคำว่าเพื่อสังคมหรือเพื่อโซเซียลในองค์กรมหาชน (วิไลวรรณ จงวิไลเกษม, สัมภาษณ์, 4 สิงหาคม 2558)

การจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ขององค์กรหนังสือพิมพ์จึงเป็นตัวแปรที่น่าจะเกี่ยวข้องกับการประเมินเสรีภาพเนื่องจากสามารถสะท้อนให้เห็นถึงโอกาสที่หนังสือพิมพ์อาจถูกแทรกแซงได้จากอิทธิพลทางเศรษฐกิจเพื่อผลประโยชน์ของตัวองค์กรเองในฐานะที่เป็นองค์กรหนึ่งทางธุรกิจที่ต้องมุ่งแสวงหาผลกำไรมากกว่าการดำเนินงานอย่างรับผิดชอบต่อสาธารณะ

4.1.1.23 ความน่าเชื่อถือขององค์กรหนังสือพิมพ์

“ความน่าเชื่อถือ” คือ ตัวชี้วัดในทัศนะผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสามกลุ่มพบในกลุ่มผู้บริหารหนังสือพิมพ์มากที่สุดระบุว่าจะเป็นตัวสะท้อนให้เห็นว่านักหนังสือพิมพ์ไทยได้ปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชนอย่างรับผิดชอบต่อเนื่องจนก่อให้เกิดเป็นความน่าเชื่อถือขึ้นหรือไม่ หากการใช้เสรีภาพเป็นไปอย่างขาดความรับผิดชอบและต่อเนื่องเมื่อใดแสดงว่านักหนังสือพิมพ์ไทยอาจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยบางอย่างจนทำให้ไม่สามารถทำหน้าที่สื่ออย่างรับผิดชอบได้ ผลที่เกิดขึ้นตามมาคือองค์กรหนังสือพิมพ์ไทยอาจได้รับความเสียหายต่อชื่อเสียง ไม่ได้รับการสนับสนุนและขาดการยอมรับนับถือจากภาคประชาชน ดังตัวอย่างความเห็นผู้บริหารหนังสือพิมพ์ที่กล่าวไว้ว่า

หนังสือพิมพ์หรือใครที่ทำงานข่าวถ้าไม่มีเสรีภาพย่อมไม่ได้รับความนับถือเพราะทุกคนจะรู้ ถ้ามีเสรีภาพก็มีโอกาสได้รับความนับถือไม่ว่าองค์กรใดจะอยู่ได้ก็เพราะคนในองค์กรนั้นปฏิบัติตามระเบียบถ้าเสนอแล้วไม่ติดคนก็เลิกอ่านเอง...ในอนาคตไม่ว่าหนังสือพิมพ์จะอยู่ไหนแต่จะอยู่ได้ด้วยความสำเร็จ คือ ต้องทำตัวเองให้เป็นสถาบัน ไม่ใช่แค่แขนงป้ายแต่คือการสร้างความเชื่อถือจนคนทั่วไปเวลาเกิดเลวร้ายเรื่องใดแล้วต้องมาคอนเฟิร์มที่คุณทำเช่นนี้ได้เมื่อไหร่คุณจะเป็นอมตะ (วรวิทย์ ศรีอนันต์รักษา, สัมภาษณ์, 28 กรกฎาคม 2558)

จากทัศนะนี้อาจกล่าวได้ว่าความน่าเชื่อถือขององค์กรหนังสือพิมพ์น่าจะเป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการประเมินเสรีภาพเนื่องจากสามารถสะท้อนให้เห็นว่านักหนังสือพิมพ์ไทยใช้เสรีภาพที่มีอยู่อย่างรับผิดชอบหรือไม่ หากความน่าเชื่อถือของหนังสือพิมพ์มีระดับลดลงเมื่อใดแสดงว่าการปฏิบัติหน้าที่อย่างรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ไทยก็มีระดับที่ลดลงไปเช่นกัน

4.1.1.24 ความรู้เท่าทันสื่อของภาคประชาชน

“ความรู้เท่าทันสื่อของประชาชน” คือ ตัวชี้วัดในทัศนะผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสามกลุ่มพบในกลุ่มนักหนังสือพิมพ์ปฏิบัติการมากที่สุดระบุว่าตัวแปรนี้เสมือนเป็นปัจจัยช่วยกระตุ้นให้นักหนังสือพิมพ์ไทยใช้เสรีภาพปฏิบัติหน้าที่สื่อมากขึ้นได้หากภาคประชาชนได้แสดงออกอย่างกระตือรือร้นว่าต้องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในเรื่องใด ในขณะเดียวกันหากภาคประชาชนมีการร่วมกันช่วยตรวจสอบมาตรฐานในการทำงานของนักหนังสือพิมพ์ด้วยก็ยิ่งทำให้นักหนังสือพิมพ์ไทยต้องใช้เสรีภาพสื่ออย่างรับผิดชอบมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างทัศนะนักวิชาการที่กล่าวว่า

การที่หนังสือพิมพ์จะมีเสรีภาพมากขึ้นต้องอาศัยหลายส่วนโดยเฉพาะผู้รับสารมีส่วนในการตัดสินใจถ้าสังคมมีผู้รับสารที่มีความรู้ มีวิจารณญาณ มีปัญญา ต้องการรู้ข่าวสาร สื่อก็จะกระตือรือร้นทำงานไม่กล้าเสนออะไรผิด คนที่ช่วยตรงนี้ได้ดีที่สุดคือประชาชน สังคมต้องรู้ทันสื่อ สื่อจะได้ไม่ผยองว่าจะเขียนอะไรก็ได้จะไม่กล้า ประชาชนมีสิทธิและมีอิทธิพลในการดำเนินสื่อ...มันจะเกิดเป็นสาธารณมตที่ส่งผลต่อการทำงานของสื่อคุณจะทำหน้าที่คุณภาพน้อยไม่ได้อีกต่อไปถ้าต้องการอยู่รอด (จินตนา ทองประยูร, สัมภาษณ์, 20 กรกฎาคม 2558)

“ความรู้เท่าทันสื่อของประชาชน” จึงเป็นตัวแปรที่น่าจะเกี่ยวข้องกับการบ่งชี้เสรีภาพเนื่องจากเสมือนเป็นกลไกทางสังคมรูปแบบหนึ่งโดยเป็นพลังของภาคประชาชนที่ช่วยกระตุ้นให้นักหนังสือพิมพ์ใช้เสรีภาพปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชนและควบคุมการทำงานผ่านการวิพากษ์วิจารณ์เพื่อให้การทำหน้าที่สื่อเป็นไปอย่างมีเสรีภาพและความรับผิดชอบต่อสังคมควบคู่กัน

4.1.1.25 การมีระบบตรวจสอบกันเองภายในองค์กรและระหว่าง นักหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ

“การมีระบบตรวจสอบกันเอง” คือ ตัวชี้วัดในทัศนะผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสามกลุ่มพบในกลุ่มผู้บริหารหนังสือพิมพ์ นักหนังสือพิมพ์ปฏิบัติการและนักวิชาการมากที่สุด ในจำนวนเท่ากันระบุว่าจะเป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงการมีกลไกภายในวงการวิชาชีพที่คอยช่วยสอดส่องป้องกันการแทรกแซงและควบคุมพฤติกรรมของนักหนังสือพิมพ์ไทยให้อยู่ภายในขอบเขตที่กำหนดไว้ เพื่อให้การใช้เสรีภาพสื่อเป็นไปอย่างรับผิดชอบต่อสังคม ดังตัวอย่างความเห็นนักหนังสือพิมพ์ที่กล่าวว่า

สิ่งที่จะช่วยการันตีเรื่องงานว่าจะมีทั้งเสรีภาพและความรับผิดชอบต่อสังคม คือ ต้องมีการตรวจสอบการทำงานระหว่างกัน กลไกภายในหนังสือพิมพ์ในกองบรรณาธิการจะมีระบบตรวจสอบอยู่เป็นการตรวจสอบกันเอง คุณไม่สามารถเอาความพึงพอใจของคุณขึ้นไปผลิตได้โดยไม่ผ่านการตรวจสอบจากหัวหน้าข่าว จากกองบรรณาธิการหรือแม้กระทั่งบรรณาธิการเป็นผู้ครั้งสุดท้ายก่อนตีพิมพ์ด้วยซ้ำ ฉะนั้นไม่ใช่เรื่องง่ายที่คุณจะเอาอคติตรงนั้นขึ้นไปรายงานบนแพลตฟอร์ม (พื้นที่สื่อ) ได้ด้วยตัวคนเดียววันแต่ทั้งกองบรรณาธิการมีความเห็นเป็นหนึ่งเดียวกัน (มานพ ทิพย์โอสถ, สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2558)

“การมีระบบตรวจสอบกันเอง” จึงเป็นตัวแปรที่น่าจะเกี่ยวข้องกับการประเมินเสรีภาพเนื่องจากเป็นกลไกภายในองค์กรหนังสือพิมพ์ไทยรูปแบบหนึ่งที่จะช่วยตรวจสอบและควบคุมการทำงานระหว่างกันของนักหนังสือพิมพ์ให้อยู่ภายในขอบเขตตามที่วิชาชีพกำหนด

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น สรุปผลการพัฒนาตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยได้ดังตารางที่ 4.1 ดังนี้

ตารางที่ 4.1

แสดงตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยที่ได้จากการสังเคราะห์ร่วมกันระหว่างการทบทวนวรรณกรรมและการสัมภาษณ์เชิงลึก

ตัวแปร	การ ทบทวน วรรณกรรม	ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก			รวม
		ผู้บริหาร นสพ.	นักนสพ. ปฏิบัติฯ	นักวิชาการ	
		จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
1. การส่งเสริมสิทธิเสรีภาพหนังสือพิมพ์ ของภาคประชาชน	X	2 (7.4)	2 (7.4)	5 (18.6)	9 (33.3)
2. ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ นักหนังสือพิมพ์โดยบทบัญญัติ รัฐธรรมนูญ	X	6 (22.2)	4 (14.8)	-	10 (37.0)
3. ความสามารถในการวิพากษ์วิจารณ์ ผู้มีอำนาจรัฐ/อำนาจทุนได้อย่างไม่ หวาดกลัวของนักหนังสือพิมพ์	X	6 (22.2)	5 (18.6)	5 (18.6)	16 (59.3)
4. ความเหมาะสมของขั้นตอนที่ใช้ ดำเนินคดีทางกฎหมายต่อ หนังสือพิมพ์	X	6 (22.2)	-	4 (14.8)	10 (37.0)
5. การมีมาตรฐานและความยุติธรรมใน ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐในขั้นตอน ต่าง ๆ ของการดำเนินคดีทาง กฎหมาย	X	6 (22.2)	-	4 (14.8)	10 (37.0)
6. ความเข้มแข็งเป็นเอกภาพของ สมาคมวิชาชีพ	X	5 (18.6)	4 (14.8)	3 (11.1)	12 (44.4)
7. ความสมดุลและหลากหลายของ สัดส่วนผู้ลงโฆษณา	X	3 (11.1)	4 (14.8)	4 (14.8)	11 (40.7)
8. ความสามารถของนักหนังสือพิมพ์ที่ จะก่อตั้งสหภาพแรงงาน/สหภาพใน วิชาชีพได้โดยไม่ถูกจำกัด	X	3 (11.1)	5 (18.5)	7 (25.9)	15 (55.6)

ตารางที่ 4.1

แสดงตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยที่ได้จากการสังเคราะห์ร่วมกันระหว่างการทบทวนวรรณกรรม และการสัมภาษณ์เชิงลึก (ต่อ)

ตัวแปร	การ ทบทวน วรรณกรรม	ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก			รวม
		ผู้บริหาร นสพ.	นักนสพ. ปฏิบัติฯ	นักวิชาการ	
		จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
9. การไม่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับ ผู้มีอำนาจรัฐ/องค์กรธุรกิจของ เจ้าของหนังสือพิมพ์	X	4 (14.8)	-	5 (18.5)	9 (33.3)
10. การมีนโยบายให้อิสระในการ รายงานข่าวแก่นักหนังสือพิมพ์ จากเจ้าของสื่อ	X	-	4 (14.8)	5 (18.5)	9 (33.3)
11. การไม่ผูกขาดในกิจการหนังสือพิมพ์ และกิจการข้ามสื่อของเจ้าของสื่อ	X	2 (7.4)	2 (7.4)	5 (18.5)	9 (33.3)
12. ความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิ เสรีภาพและจริยธรรมของ นักหนังสือพิมพ์	X	4 (14.8)	4 (14.8)	-	8 (29.6)
13. การยึดมั่นในอุดมการณ์วิชาชีพ ของนักหนังสือพิมพ์	X	7 (25.9)	3 (11.1)	3 (11.1)	13 (48.1)
14. การมีข่าวสืบสวนในประเด็น ประโยชน์สาธารณะในปริมาณที่ เหมาะสม	X	2 (7.4)	4 (14.8)	5 (18.5)	11 (40.7)
15. การมีทิศทาง ความรอบด้านและ สมดุลในข่าวเกี่ยวกับประโยชน์ สาธารณะ/ความขัดแย้ง	X	3 (11.1)	5 (18.5)	6 (22.2)	14 (51.9)
16. การมีการจัดฝึกอบรม ประชุมและ สัมมนาระดับมืออาชีพในวิชาชีพ	X	3 (11.1)	5 (18.5)	3 (11.1)	11 (40.7)
17. ความสามารถในการเข้าถึง แหล่งข่าว/แหล่งข้อมูลของ นักหนังสือพิมพ์		3 (11.1)	6 (22.2)	3 (11.1)	12 (44.4)

ตารางที่ 4.1

แสดงตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยที่ได้จากการสังเคราะห์ร่วมกันระหว่างการทบทวนวรรณกรรม และการสัมภาษณ์เชิงลึก (ต่อ)

ตัวแปร	การ ทบทวน วรรณกรรม	ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก			รวม
		ผู้บริหาร นสพ.	นักนสพ. ปฏิบัติฯ	นักวิชาการ	
		จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
18. ความเหมาะสมของขนาดองค์กร หนังสือพิมพ์และเป็นอิสระจาก บริษัทอื่นในเครือ		4 (14.8)	-	4 (14.8)	8 (29.6)
19. ความเข้มแข็งของกองบรรณาธิการ หนังสือพิมพ์		2 (7.4)	6 (22.2)	4 (14.8)	12 (44.4)
20. ความสามารถในการนำเสนอเนื้อหา ในประเด็นสาธารณะได้ด้วยมุมมอง ตนเองของนักหนังสือพิมพ์		2 (7.4)	4 (14.8)	4 (14.8)	10 (37.0)
21. ความสามารถในการนำเสนอข่าวใน ประเด็นประโยชน์สาธารณะได้อย่าง ต่อเนื่องจนเหตุการณ์สิ้นสุดลง		2 (7.4)	3 (11.1)	4 (14.8)	9 (33.3)
22. การจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ขององค์กรหนังสือพิมพ์		4 (14.8)	-	5 (18.5)	9 (33.3)
23. ความน่าเชื่อถือขององค์กร หนังสือพิมพ์		6 (22.2)	2 (7.4)	4 (14.8)	12 (44.4)
24. ความรู้เท่าทันสื่อของภาคประชาชน		3 (11.1)	6 (22.2)	5 (18.5)	14 (51.9)
25. การมีระบบตรวจสอบกันเองภายใน องค์กรและระหว่างนักหนังสือพิมพ์ แต่ละฉบับ		4 (14.8)	4 (14.8)	4 (14.8)	12 (44.4)

ที่มา: การวิเคราะห์และสังเคราะห์จากวรรณกรรมร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ศึกษา, 2559,
X = ตัวชี้วัดปรากฏในวรรณกรรม, ค่าร้อยละคำนวณจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (n) จำนวน 27 คน

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยมีจำนวนทั้งสิ้น 25 ตัวแปร โดยเป็นตัวชี้วัดที่เพิ่มขึ้นจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 9 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรลำดับที่ 17-25 ประกอบด้วย ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งข่าว/แหล่งข้อมูลของนักหนังสือพิมพ์ ความเหมาะสมของขนาดองค์กรหนังสือพิมพ์และเป็นอิสระจากบริษัทอื่นในเครือ ความเข้มแข็งของกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ความสามารถในการนำเสนอเนื้อหาในประเด็นสาธารณะได้ด้วยมุมมองตนเองของนักหนังสือพิมพ์ ความสามารถในการนำเสนอข่าวในประเด็นประโยชน์สาธารณะได้อย่างต่อเนื่องจนเหตุการณ์สิ้นสุดลง การจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ขององค์กรหนังสือพิมพ์ ความน่าเชื่อถือขององค์กรหนังสือพิมพ์ ความรู้เท่าทันสื่อของภาคประชาชนและการมีระบบตรวจสอบกันเองภายในองค์กรและระหว่างนักหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ

จากผลการพัฒนาตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยข้างต้น ตัวชี้วัดที่สังเคราะห์ได้ทั้ง 25 ตัวแปรจะถูกนำไปสร้างเป็นแบบสอบถามสำหรับการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อทราบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างนักหนังสือพิมพ์ไทยว่าตัวแปรเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องกับการบ่งชี้เสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยเพียงใดเพื่อนำไปสู่การตอบคำถามการวิจัยว่าองค์ประกอบและตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยนั้นมีอะไรบ้างและเป็นอย่างไรต่อไป

4.1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเชิงสำรวจ

4.1.2.1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานข้อมูลภูมิหลังผู้ตอบแบบสอบถาม

ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานดังกล่าวแสดงไว้ในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2

แสดงค่าสถิติพื้นฐานข้อมูลภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลภูมิหลัง		จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	1.1 ชาย	148	48.2
	1.2 หญิง	159	51.8
2. อายุ (ปี)	สูงสุด 73 ปี ต่ำสุด 20 ปี อายุเฉลี่ย 37.11 ปี S.D. = 10.077 ปี		
3. การศึกษาสูงสุด	3.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี	11	3.6
	3.2 ปริญญาตรี	258	83.8
	3.3 ปริญญาโท/เอก	39	12.7

ตารางที่ 4.2

แสดงค่าสถิติพื้นฐานข้อมูลภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ข้อมูลภูมิหลัง		จำนวน	ร้อยละ
4. หนังสือพิมพ์ที่สังกัด	4.1 ข่าวสด	32	10.3
	4.2 เดลินิวส์	31	10.0
	4.3 ไทยรัฐ	30	9.7
	4.4 เอเอสทีวีผู้จัดการ	28	9.0
	4.5 คมชัดลึก	21	6.8
	4.6 มติชน	21	6.8
	4.7 ไทยโพสต์	20	6.5
	4.8 โลกวันนี้รายวัน	18	5.8
	4.9 ประชาชาติธุรกิจ	18	5.8
	4.10 แนวหน้า	16	5.2
	4.11 กรุงเทพธุรกิจ	15	4.8
	4.12 โพสต์ทูเดย์	13	4.2
	4.13 ฐานเศรษฐกิจ	13	4.2
	4.14 สยามรัฐ	11	3.5
	4.15 พิมพ์ไทย	6	1.9
	4.16 บางกอกทูเดย์	6	1.9
	4.17 ไม่ระบุ	11	3.5
5. ตำแหน่งปัจจุบัน	5.1 บรรณาธิการ/หัวหน้าข่าว	45	14.5
	5.2 รองบรรณาธิการ/ผู้ช่วยบรรณาธิการ/ รองหัวหน้าข่าว/ผู้ช่วยหัวหน้าข่าว	30	9.7
	5.3 ผู้สื่อข่าว/คอลัมนิสต์	211	68.1
	5.4 ผู้เรียบเรียงข่าว/พิสูจน์อักษร/ช่างภาพ	9	2.9
	5.5 ไม่ระบุ	15	4.8

ตารางที่ 4.2

แสดงค่าสถิติพื้นฐานข้อมูลภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ข้อมูลภูมิหลัง		จำนวน	ร้อยละ
6. สายข่าว	6.1 เศรษฐกิจ	74	23.9
	6.2 การเมือง	50	16.1
	6.3 ตำรวจ/อาชญากรรม	36	11.6
	6.4 สังคม/ภูมิภาค	21	6.8
	6.5 กีฬา/บันเทิง	20	6.5
	6.6 สตรี/ท่องเที่ยว/ไลฟ์สไตล์/สุขภาพ	16	5.2
	6.7 ทัวไป/เฉพาะกิจ	13	4.1
	6.8 สิ่งแวดล้อม/เทคโนโลยี	12	3.8
	6.9 การศึกษา/วัฒนธรรม	8	2.6
	6.10 หนึ่ง/สก็๊ป/คอลัมน์	8	2.6
	6.11 ต่างประเทศ	8	2.6
	6.12 ไม่ระบุ	44	14.2
7. ประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน	สูงสุด 39 ปี ต่ำสุด 1 เดือน ประสบการณ์ในตำแหน่งงานปัจจุบันเฉลี่ย 9.46 ปี S.D. = 7.453 ปี		
8. ประสบการณ์ทั้งหมดในวิชาชีพ	สูงสุด 45 ปี ต่ำสุด 3 เดือน ประสบการณ์ในตำแหน่งงานปัจจุบันเฉลี่ย 12.90 ปี S.D. = 8.943 ปี		

หมายเหตุ: กลุ่มตัวอย่างนักหนังสือพิมพ์ไทย (n) จำนวน 310 คน

จากตารางที่ 4.2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 159 ราย (ร้อยละ 51.8) ขณะที่เพศชายมีจำนวน 148 ราย (ร้อยละ 48.2) โดยมีอายุสูงสุดเท่ากับ 73 ปี ต่ำสุดเท่ากับ 20 ปี มีอายุเฉลี่ย 37.11 ปีและมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของอายุเฉลี่ย 10.077 ปี ด้านการศึกษาสูงสุด พบว่า ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 258 ราย (ร้อยละ 83.8) รองลงมาระดับปริญญาโท/เอก จำนวน 39 ราย (ร้อยละ 12.7) และมีการศึกษต่ำกว่าระดับปริญญาตรี น้อยที่สุด จำนวน 11 ราย (ร้อยละ 3.6) ตามลำดับ

ภูมิหลังด้านการปฏิบัติงานในวิชาชีพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สังกัดข่าวสดมากที่สุด จำนวน 32 ราย (ร้อยละ 10.3) รองลงมาเดลินิวส์ จำนวน 31 ราย (ร้อยละ 10.0)

ไทยรัฐ จำนวน 30 ราย (ร้อยละ 9.7) เอเชียทีวีผู้จัดการ จำนวน 28 ราย (ร้อยละ 9.0) คมชัดลึกและมติชนเท่ากัน จำนวน 21 ราย (ร้อยละ 6.8) และไทยโพสต์ จำนวน 20 ราย (ร้อยละ 6.5) ตามลำดับ ขณะที่กลุ่มตัวอย่างสังกัดองค์กรหนังสือพิมพ์อื่น ๆ ในจำนวนใกล้เคียงกัน คือ โลกวันนี้รายวันและประชาชาติธุรกิจเท่ากัน จำนวน 18 ราย (ร้อยละ 5.8) แนวหน้า จำนวน 16 ราย (ร้อยละ 5.2) กรุงเทพธุรกิจ จำนวน 15 ราย (ร้อยละ 4.8) โพสต์ทูเดย์และฐานเศรษฐกิจเท่ากัน จำนวน 13 ราย (ร้อยละ 4.2) สยามรัฐ จำนวน 11 ราย (ร้อยละ 3.5) นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างสังกัดพิมพ์ไทยและบางกอกทูเดย์เท่ากัน จำนวน 6 ราย (ร้อยละ 1.9) ขณะที่กลุ่มตัวอย่างไม่ประสงค์ระบุองค์กรหนังสือพิมพ์ต้นสังกัดมีจำนวนทั้งสิ้น 11 ราย (ร้อยละ 3.5) ตามลำดับ

ตำแหน่งงานปัจจุบัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้สื่อข่าว/คอลัมนิสต์มากที่สุด จำนวน 211 ราย (ร้อยละ 68.1) รองลงมา คือ บรรณาธิการ/หัวหน้าข่าว จำนวน 45 ราย (ร้อยละ 14.5) รองบรรณาธิการ/ผู้ช่วยบรรณาธิการ/รองหัวหน้าข่าว/ผู้ช่วยหัวหน้าข่าว จำนวน 30 ราย (ร้อยละ 9.7) และตำแหน่งผู้เรียบเรียงข่าว/พิสูจน์อักษร/ช่างภาพ จำนวน 9 ราย (ร้อยละ 2.9) ตามลำดับ ขณะที่กลุ่มตัวอย่างไม่ประสงค์ระบุตำแหน่งงานมีจำนวนทั้งสิ้น 15 ราย (ร้อยละ 4.8)

ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สังกัดสายข่าวเศรษฐกิจมากที่สุด จำนวน 74 ราย (ร้อยละ 23.9) รองลงมา คือ สายข่าวการเมือง จำนวน 50 ราย (ร้อยละ 16.1) สายข่าวตำรวจ/อาชญากรรม จำนวน 36 ราย (ร้อยละ 11.6) สายข่าวสังคม/ภูมิภาค จำนวน 21 ราย (ร้อยละ 6.8) สายข่าวกีฬา/บันเทิง จำนวน 20 ราย (ร้อยละ 6.5) สายข่าวสตรี/ท่องเที่ยว/ไลฟ์สไตล์/สุขภาพ จำนวน 16 ราย (ร้อยละ 5.2) สายข่าวทั่วไป/เฉพาะกิจ จำนวน 13 ราย (ร้อยละ 4.1) ซึ่งใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่สังกัดสายข่าวสิ่งแวดล้อม/เทคโนโลยีที่มีจำนวน 12 ราย (ร้อยละ 3.8) นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติงานในสายข่าวการศึกษา/วัฒนธรรม หน้าหนึ่ง/สกี๊ป/คอลัมน์และต่างประเทศเท่ากันจำนวน 8 ราย (ร้อยละ 2.6) ตามลำดับ ขณะที่กลุ่มตัวอย่างไม่ประสงค์ระบุสายข่าวมีจำนวนทั้งสิ้น 44 ราย (ร้อยละ 14.2)

ด้านประสบการณ์การทำงานในวิชาชีพหนังสือพิมพ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีประสบการณ์ในตำแหน่งงานปัจจุบันสูงสุด 39 ปี ต่ำสุด 1 เดือน มีประสบการณ์ในตำแหน่งงานปัจจุบันเฉลี่ย 9.46 ปีและมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสบการณ์ในตำแหน่งงานปัจจุบันเฉลี่ย 7.453 ปี นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างมีประสบการณ์ทั้งหมดในวิชาชีพหนังสือพิมพ์สูงสุด 45 ปี ต่ำสุด 3 เดือน มีประสบการณ์ทำงานทั้งหมดในวิชาชีพเฉลี่ย 12.90 ปีและมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสบการณ์ทั้งหมดในวิชาชีพเฉลี่ย 8.943 ปี

4.1.2.2 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย

เพื่อทราบลักษณะการกระจายและแจกแจงของตัวแปร ประกอบด้วย คะแนนต่ำสุด (Min) คะแนนสูงสุด (Max) ค่าความเบ้ (Skewness) ค่าความโด่ง (Kurtosis) คะแนนเฉลี่ยของตัวแปร (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) โดยผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานดังกล่าวแสดงไว้ในตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3

แสดงค่าสถิติพื้นฐานของตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย

ตัวแปร	Min	Max	Sk	Ku	Mean	S.D.	C.V.	ระดับ
1. การส่งเสริมสิทธิเสรีภาพหนังสือพิมพ์ของภาคประชาชน	1.00	5.00	-0.27	-0.84	3.35	1.25	1.56	ปานกลาง
2. ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพนักหนังสือพิมพ์โดยบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ	1.00	5.00	-0.28	-0.64	3.31	1.18	1.40	ปานกลาง
3. ความสามารถในการวิพากษ์วิจารณ์ผู้มีอำนาจรัฐ/อำนาจทุนได้อย่างไม่หวาดกลัวของนักหนังสือพิมพ์	1.00	5.00	-0.52	-0.64	3.67	1.19	1.42	มาก
4. ความเหมาะสมของขั้นตอนที่ใช้ดำเนินคดีทางกฎหมายต่อหนังสือพิมพ์	1.00	5.00	-0.37	-0.28	3.42	1.08	1.16	ปานกลาง
5. การมีมาตรฐานและความยุติธรรมในดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐในขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินคดีทางกฎหมาย	1.00	5.00	-0.27	-0.61	3.47	1.11	1.24	ปานกลาง
6. ความเข้มแข็งเป็นเอกภาพของสมาคมวิชาชีพ	1.00	5.00	-0.41	-0.41	3.54	1.11	1.24	มาก
7. ความสมดุลและหลากหลายของสัดส่วนผู้ลงโฆษณา	1.00	5.00	-0.34	-0.39	3.35	1.12	1.26	ปานกลาง
8. ความสามารถของนักหนังสือพิมพ์ที่จะก่อตั้งสหภาพแรงงาน/สหภาพในวิชาชีพได้โดยไม่ถูกจำกัด	1.00	5.00	-0.28	-0.91	3.32	1.29	1.67	ปานกลาง

ตารางที่ 4.3

แสดงค่าสถิติพื้นฐานของตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย (ต่อ)

ตัวแปร	Min	Max	Sk	Ku	Mean	S.D.	C.V.	ระดับ
9. การไม่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้มีอำนาจรัฐ/องค์กรธุรกิจของเจ้าของหนังสือพิมพ์	1.00	5.00	-0.28	-0.61	3.35	1.16	1.34	ปานกลาง
10. การมีนโยบายให้อิสระในการรายงานข่าวแก่นักหนังสือพิมพ์จากเจ้าของสื่อ	1.00	5.00	-0.57	-0.62	3.66	1.22	1.50	มาก
11. การไม่ผูกขาดในกิจการหนังสือพิมพ์และกิจการข้ามสื่อของเจ้าของสื่อ	1.00	5.00	-0.29	-0.72	3.44	1.18	1.40	ปานกลาง
12. ความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิเสรีภาพและจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์	1.00	5.00	-0.51	-0.36	3.57	1.14	1.30	มาก
13. การยึดมั่นในอุดมการณ์วิชาชีพของนักหนังสือพิมพ์	1.00	5.00	-0.50	-0.54	3.68	1.14	1.30	มาก
14. การมีข่าวสืบสวนในประเด็นประโยชน์สาธารณะในปริมาณที่เหมาะสม	1.00	5.00	-0.30	-0.87	3.46	1.23	1.52	ปานกลาง
15. การมีทิศทาง ความรอบด้านและสมดุลในข่าวเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ/ความขัดแย้ง	1.00	5.00	-0.37	-0.66	3.56	1.16	1.35	มาก
16. การมีการจัดฝึกอบรม ประชุมและสัมมนาระดับมืออาชีพในวิชาชีพ	1.00	5.00	-0.28	-0.64	3.35	1.17	1.37	ปานกลาง
17. ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งข่าว/แหล่งข้อมูลของนักหนังสือพิมพ์	1.00	5.00	-0.72	-0.04	3.73	1.14	1.29	มาก
18. ความเหมาะสมของขนาดองค์กรหนังสือพิมพ์และเป็นอิสระจากบริษัทอื่นในเครือ	1.00	5.00	-0.49	-0.43	3.47	1.15	1.32	ปานกลาง
19. ความเข้มแข็งของกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์	1.00	5.00	-0.70	-0.41	3.79	1.19	1.41	มาก

ตารางที่ 4.3

แสดงค่าสถิติพื้นฐานของตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย (ต่อ)

ตัวแปร	Min	Max	Sk	Ku	Mean	S.D.	C.V.	ระดับ
20. ความสามารถในการนำเสนอเนื้อหาในประเด็นสาธารณะได้ด้วยมุมมองตนเองของนักหนังสือพิมพ์	1.00	5.00	-0.70	-0.13	3.73	1.15	1.32	มาก
21. ความสามารถในการนำเสนอข่าวในประเด็นประโยชน์สาธารณะได้อย่างต่อเนื่องจนเหตุการณ์สิ้นสุดลง	1.00	5.00	-0.71	-0.39	3.76	1.19	1.42	มาก
22. การจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ขององค์กรหนังสือพิมพ์	1.00	5.00	-0.04	-0.84	3.05	1.22	1.50	ปานกลาง
23. ความน่าเชื่อถือขององค์กรหนังสือพิมพ์	1.00	5.00	-0.64	-0.33	3.69	1.18	1.39	มาก
24. ความรู้เท่าทันสื่อของภาคประชาชน	1.00	5.00	-0.68	-0.20	3.70	1.16	1.35	มาก
25. การมีระบบตรวจสอบกันเองภายในองค์กรและระหว่างนักหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ	1.00	5.00	-0.48	-0.42	3.57	1.14	1.31	มาก
รวมค่าเฉลี่ยทั้งหมด	1.00	5.00	-0.55	0.33	3.52	0.83	0.70	มาก

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ค่าสถิติพื้นฐานของตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยในทัศนะกลุ่มตัวอย่าง มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.05-3.79 และมีค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมดอยู่ที่ 3.52 หมายความว่าในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยว่าตัวแปรที่ศึกษาบ่งชี้เสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยอยู่ในระดับมาก

ผลการวิเคราะห์ในประเด็นที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ สรุปได้ ดังนี้

ตัวแปรที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยว่าบ่งชี้เสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ 1) ความเข้มแข็งของกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 3.79) 2) ความสามารถในการนำเสนอข่าวในประเด็นประโยชน์สาธารณะได้อย่างต่อเนื่องจนเหตุการณ์สิ้นสุดลง (ค่าเฉลี่ย 3.76) 3) ความสามารถในการนำเสนอเนื้อหาในประเด็นสาธารณะได้ด้วยมุมมองตนเองของนักหนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 3.73) 4) ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งข่าว/แหล่งข้อมูลของนักหนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 3.73) 5) ความรู้เท่าทันสื่อของภาคประชาชน (ค่าเฉลี่ย 3.70) 6) ความน่าเชื่อถือขององค์กรหนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 3.69) 7) การยึดมั่นในอุดมการณ์วิชาชีพของนักหนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 3.68) 8) ความสามารถ

ในการวิพากษ์วิจารณ์ผู้มีอำนาจรัฐ/อำนาจทุนได้อย่างไม่หวาดกลัวของนักหนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 3.67) 9) การมีนโยบายให้อิสระในการรายงานข่าวแก่นักหนังสือพิมพ์จากเจ้าของสื่อ (ค่าเฉลี่ย 3.66) 10) ความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิเสรีภาพและจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 3.57) 11) การมีระบบตรวจสอบกันเองภายในองค์กรและระหว่างนักหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ (ค่าเฉลี่ย 3.57) 12) การมีทิศทาง ความรอบด้านและสมดุลในข่าวเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ/ความขัดแย้ง (ค่าเฉลี่ย 3.56) และ 13) ความเข้มแข็งเป็นเอกภาพของสมาคมวิชาชีพ (ค่าเฉลี่ย 3.54)

ส่วนตัวแปรที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าบ่งชี้เสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยอยู่ในระดับปานกลาง ประกอบด้วย 1) ความเหมาะสมของขนาดองค์กรหนังสือพิมพ์และเป็นอิสระจากบริษัทอื่นในเครือ (ค่าเฉลี่ย 3.47) 2) การมีมาตรฐานและความยุติธรรมในดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐในขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินคดีทางกฎหมาย (ค่าเฉลี่ย 3.47) 3) การมีข่าวสืบสวนในประเด็นประโยชน์สาธารณะในปริมาณที่เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 3.46) 4) การไม่ผูกขาดในกิจการหนังสือพิมพ์และกิจการข้ามสื่อของเจ้าของสื่อ (ค่าเฉลี่ย 3.44) 5) ความเหมาะสมของขั้นตอนที่ใช้ดำเนินคดีทางกฎหมายต่อหนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 3.42) 6) การส่งเสริมสิทธิเสรีภาพหนังสือพิมพ์ของภาคประชาชน (ค่าเฉลี่ย 3.35) 7) การไม่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้มีอำนาจรัฐ/องค์กรธุรกิจของเจ้าของหนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 3.35) 8) ความสมดุลและหลากหลายของสัดส่วนผู้ลงโฆษณา (ค่าเฉลี่ย 3.35) 9) การมีการจัดฝึกอบรม ประชุมและสัมมนาในระดับมืออาชีพในวิชาชีพ (ค่าเฉลี่ย 3.35) 10) ความสามารถของนักหนังสือพิมพ์ที่จะก่อตั้งสหภาพแรงงาน/สหภาพในวิชาชีพได้โดยไม่ถูกจำกัด (ค่าเฉลี่ย 3.32) 11) ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพนักหนังสือพิมพ์โดยบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ (ค่าเฉลี่ย 3.31) และ 12) การจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ขององค์กรหนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 3.05)

สำหรับลักษณะการกระจายและการแจกแจงของตัวแปรในภาพรวมเมื่อพิจารณาจากส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) พบว่า มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่าง 1.08 ถึง 1.29 และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายเท่ากับ 1.16 ถึง 1.67 โดยตัวแปรที่มีการกระจายสูงสุด ได้แก่ ความสามารถของนักหนังสือพิมพ์ที่จะก่อตั้งสหภาพแรงงาน/สหภาพในวิชาชีพได้โดยไม่ถูกจำกัดโดยมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์การกระจายอยู่ที่ 1.29 และ 1.67 รองลงมา ได้แก่ การส่งเสริมสิทธิเสรีภาพหนังสือพิมพ์ของภาคประชาชนมีค่าเท่ากับ 1.25 และ 1.56 ขณะที่ตัวแปรที่มีลักษณะการกระจายต่ำสุด ได้แก่ ความเหมาะสมของขั้นตอนที่ใช้ดำเนินคดีทางกฎหมายต่อหนังสือพิมพ์โดยมีค่าเท่ากับ 1.08 และ 1.16 ตามลำดับ ดังนั้น สรุปว่ากลุ่มตัวอย่างมีทัศนะเกี่ยวกับตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยไม่แตกต่างกันหรือข้อมูลทั้งหมดที่ศึกษามีการกระจายในระดับต่ำ

เมื่อพิจารณาจากค่าความเบ้ (Skewness) ของตัวแปรในภาพรวม พบว่าตัวแปรทั้งหมดมีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้าย (Negatively Skewed Curve) โดยมีค่าเป็นลบ

ระหว่าง -0.04 ถึง -0.72 ($Sk < 0$) แสดงว่าตัวแปรทั้ง 25 ตัวมีคะแนนมากกว่าค่าเฉลี่ยของข้อมูลชุดนี้ โดยตัวแปรที่มีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้ายมากที่สุด ได้แก่ ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งข่าว/แหล่งข้อมูลของนักหนังสือพิมพ์มีค่าเท่ากับ -0.72 รองลงมา คือ ความสามารถในการนำเสนอข่าวในประเด็นประโยชน์สาธารณะได้อย่างต่อเนื่องจนเหตุการณ์สิ้นสุดลงมีค่าเท่ากับ -0.71 ขณะที่การจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ขององค์กรหนังสือพิมพ์มีลักษณะความเบ้ต่ำที่สุดโดยมีค่าเข้าใกล้ศูนย์ คือ -0.04 จนลักษณะการแจกแจงเกือบเป็นโค้งปกติ (Normal Curve) แสดงว่าตัวแปรนี้มีค่าคะแนนใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ย

ด้านค่าความโด่ง (Kurtosis) ของตัวแปร ในที่นี้ใช้เกณฑ์พิจารณาเทียบค่าความโด่งที่มีการแจกแจงสูงกับโค้งปกติด้วยค่าศูนย์ พบว่า มีค่าระหว่าง -0.04 ถึง -0.91 คือ มีลักษณะเป็นกราฟป้านหรือโค้งน้อยหรือมีค่าความโด่งที่เตี้ยแบนกว่าโค้งปกติ ($Ku < 0$) (Negative Kurtosis) หมายความว่าข้อมูลชุดนี้ในภาพรวมมีการกระจายมากกว่าการแจกแจงปกติ โดยตัวแปรที่มีค่าความโด่งมากที่สุด ได้แก่ ความสามารถของนักหนังสือพิมพ์ที่จะก่อตั้งสหภาพแรงงาน/สหภาพในวิชาชีพได้โดยไม่ถูกจำกัดมีค่าเท่ากับ -0.91 รองลงมา คือ การมีข่าวสืบสวนในประเด็นประโยชน์สาธารณะในปริมาณที่เหมาะสมมีค่าเท่ากับ -0.87 ขณะที่ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งข่าว/แหล่งข้อมูลของนักหนังสือพิมพ์มีค่าความโด่งต่ำสุดจนการแจกแจงเกือบเป็นโค้งปกติ คือ มีค่าเท่ากับ -0.04 ดังนั้นสรุปว่าโค้งความถี่ของตัวแปรชุดนี้มีการแจกแจงแบบเตี้ยแบนที่แบนกว่าโค้งปกติไม่มากนัก

จากผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยทั้ง 25 ตัวแปรสรุปว่าทุกตัวแปรมีค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) อยู่ในระดับปานกลางและมาก เมื่อพิจารณาลักษณะการกระจายและการแจกแจงจากค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย พบว่า ตัวแปรที่ศึกษา มีการกระจายในระดับต่ำหมายความว่ากลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติเกี่ยวกับตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยไม่แตกต่างกัน ส่วนค่าความเบ้ (Skewness) ของตัวแปรทั้งหมดมีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้ายนั้นคือตัวแปรในภาพรวมมีคะแนนมากกว่าค่าเฉลี่ยของข้อมูลชุดนี้โดยมีค่าความโด่ง (Kurtosis) ในภาพรวมแบนกว่าโค้งปกติเพียงเล็กน้อยจนกล่าวได้ว่าการแจกแจงของตัวแปรมีการกระจายมากกว่าการแจกแจงปกติแต่ในลักษณะที่ใกล้เคียงกับโค้งปกติ

4.1.2.3 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ผลการวิเคราะห์ส่วนนี้ คือ การตรวจสอบความสัมพันธ์ในภาพรวมระหว่างตัวแปรทุกตัวเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพิจารณาความเหมาะสมของเมทริกซ์สหสัมพันธ์ที่นำไปใช้วิเคราะห์องค์ประกอบ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันซึ่งผลการวิเคราะห์สรุปได้ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4.4

ทั้งนี้ การกำหนดสัญลักษณ์แทนความหมายที่ใช้ในการวิเคราะห์และการ
แปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติของตัวแปรส่วนนี้มีรายละเอียด ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในโมเดล

หมายถึง ตัวแปรสังเกตได้

หมายถึง ตัวแปรแฝง

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวชี้วัด

INDIC1 หมายถึง การส่งเสริมสิทธิเสรีภาพหนังสือพิมพ์ของภาคประชาชน

INDIC2 หมายถึง ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพนักหนังสือพิมพ์โดยบทบัญญัติ
รัฐธรรมนูญ

INDIC3 หมายถึง ความสามารถในการวิพากษ์วิจารณ์ผู้มีอำนาจรัฐ/อำนาจทุนได้อย่าง
ไม่หวาดกลัวของนักหนังสือพิมพ์

INDIC4 หมายถึง ความเหมาะสมของขั้นตอนที่ใช้ดำเนินคดีทางกฎหมายต่อ
หนังสือพิมพ์

INDIC5 หมายถึง การมีมาตรฐานและความยุติธรรมในดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐใน
ขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินคดีทางกฎหมาย

INDIC6 หมายถึง ความเข้มแข็งเป็นเอกภาพของสมาคมวิชาชีพ

INDIC7 หมายถึง ความสมดุลและหลากหลายของสัดส่วนผู้ลงโฆษณา

INDIC8 หมายถึง ความสามารถของนักหนังสือพิมพ์ที่จะก่อตั้งสหภาพแรงงาน/
สหภาพในวิชาชีพได้โดยไม่ถูกจำกัด

INDIC9 หมายถึง การไม่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้ที่มีอำนาจรัฐ/องค์กรธุรกิจของ
เจ้าของหนังสือพิมพ์

INDIC10 หมายถึง การมีนโยบายให้อิสระในการรายงานข่าวแก่นักหนังสือพิมพ์จาก
เจ้าของสื่อ

INDIC11 หมายถึง การไม่ผูกขาดในกิจการหนังสือพิมพ์และกิจการข้ามสื่อของเจ้าของสื่อ

INDIC12 หมายถึง ความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิเสรีภาพและจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์

INDIC13 หมายถึง การยึดมั่นในอุดมการณ์วิชาชีพของนักหนังสือพิมพ์

INDIC14 หมายถึง การมีข่าวสืบสวนในประเด็นประโยชน์สาธารณะในปริมาณที่
เหมาะสม

INDIC15 หมายถึง การมีทิศทาง ความรอบด้านและสมดุลในข่าวเกี่ยวกับประโยชน์
สาธารณะ/ความขัดแย้ง

INDIC16 หมายถึง การมีการจัดฝึกอบรม ประชุมและสัมมนาระดับมืออาชีพในวิชาชีพ

INDIC17 หมายถึง ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งข่าว/แหล่งข้อมูลของนักหนังสือพิมพ์

INDIC18 หมายถึง ความเหมาะสมของขนาดองค์กรหนังสือพิมพ์และเป็นอิสระจากบริษัทอื่นในเครือ

INDIC19 หมายถึง ความเข้มแข็งของกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์

INDIC20 หมายถึง ความสามารถในการนำเสนอเนื้อหาในประเด็นสาธารณะได้ด้วยมุมมองตนเองของนักหนังสือพิมพ์

INDIC21 หมายถึง ความสามารถในการนำเสนอข่าวในประเด็นประโยชน์สาธารณะได้อย่างต่อเนื่องจนเหตุการณ์สิ้นสุดลง

INDIC22 หมายถึง การจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ขององค์กรหนังสือพิมพ์

INDIC23 หมายถึง ความน่าเชื่อถือขององค์กรหนังสือพิมพ์

INDIC24 หมายถึง ความรู้เท่าทันสื่อของภาคประชาชน

INDIC25 หมายถึง การมีระบบตรวจสอบกันเองภายในองค์กรและระหว่างนักหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ

ตารางที่ 4.4

แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปร

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
1.INDIC1	1.00																								
2.INDIC2	.52**	1.00																							
3.INDIC3	.52**	.62**	1.00																						
4.INDIC4	.52**	.61**	.70**	1.00																					
5.INDIC5	.56**	.56**	.64**	.77**	1.00																				
6.INDIC6	.44**	.49**	.57**	.57**	.70**	1.00																			
7.INDIC7	.37**	.44**	.49**	.50**	.51**	.56**	1.00																		
8.INDIC8	.35**	.40**	.39**	.47**	.51**	.46**	.43**	1.00																	
9.INDIC9	.36**	.31**	.37**	.30**	.38**	.41**	.46**	.46**	1.00																
10.INDIC10	.39**	.43**	.59**	.51**	.55**	.52**	.41**	.49**	.40**	1.00															
11.INDIC11	.37**	.38**	.47**	.47**	.51**	.45**	.39**	.45**	.45**	.60**	1.00														
12.INDIC12	.35**	.40**	.55**	.53**	.54**	.58**	.56**	.48**	.40**	.51**	.41**	1.00													
13.INDIC13	.44**	.53**	.71**	.62**	.66**	.62**	.49**	.44**	.41**	.61**	.52**	.62**	1.00												
14.INDIC14	.39**	.34**	.45**	.45**	.51**	.47**	.37**	.60**	.46**	.52**	.50**	.47**	.54**	1.00											
15.INDIC15	.39**	.45**	.53**	.54**	.51**	.48**	.39**	.58**	.41**	.55**	.52**	.51**	.51**	.63**	1.00										
16.INDIC16	.37**	.37**	.42**	.42**	.46**	.48**	.36**	.47**	.48**	.64**	.53**	.46**	.45**	.48**	.50**	1.00									
17.INDIC17	.32**	.38**	.46**	.42**	.47**	.50**	.34**	.48**	.45**	.63**	.52**	.46**	.60**	.54**	.50**	.60**	1.00								
18.INDIC18	.32**	.45**	.50**	.50**	.49**	.46**	.48**	.48**	.36**	.63**	.57**	.50**	.58**	.46**	.50**	.47**	.61**	1.00							
19.INDIC19	.34**	.39**	.58**	.49**	.49**	.47**	.42**	.52**	.42**	.75**	.53**	.56**	.62**	.49**	.56**	.59**	.68**	.70**	1.00						
20.INDIC20	.39**	.43**	.56**	.44**	.47**	.47**	.37**	.52**	.40**	.73**	.55**	.51**	.57**	.53**	.53**	.56**	.66**	.59**	.78**	1.00					
21.INDIC21	.34**	.36**	.50**	.39**	.43**	.41**	.36**	.49**	.38**	.73**	.51**	.45**	.55**	.50**	.52**	.52**	.67**	.58**	.75**	.80**	1.00				
22.INDIC22	.30**	.39**	.33**	.38**	.33**	.26**	.31**	.37**	.28**	.22**	.29**	.30**	.25**	.31**	.32**	.34**	.26**	.34**	.32**	.30**	.29**	1.00			
23.INDIC23	.36**	.42**	.55**	.51**	.49**	.48**	.45**	.51**	.46**	.69**	.54**	.56**	.59**	.47**	.54**	.57**	.63**	.65**	.84**	.75**	.69**	.30**	1.00		
24.INDIC24	.36**	.42**	.55**	.48**	.44**	.46**	.38**	.50**	.33**	.60**	.47**	.49**	.54**	.54**	.53**	.57**	.58**	.64**	.77**	.73**	.65**	.38**	.72**	1.00	
25.INDIC25	.40**	.43**	.48**	.42**	.48**	.53**	.36**	.50**	.50**	.52**	.56**	.55**	.50**	.45**	.55**	.67**	.55**	.52**	.58**	.64**	.59**	.39**	.59**	.56**	1.00
MEAN	3.35	3.31	3.67	3.42	3.47	3.54	3.35	3.32	3.35	3.66	3.44	3.57	3.68	3.46	3.56	3.35	3.73	3.47	3.79	3.73	3.76	3.05	3.69	3.70	3.57
S.D.	1.25	1.18	1.19	1.08	1.11	1.11	1.12	1.29	1.16	1.22	1.18	1.14	1.14	1.23	1.16	1.17	1.14	1.15	1.19	1.15	1.19	1.22	1.18	1.16	1.14
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) = .951 Bartlett's test of Sphericity = 5820.049 df = 300 p = .000, หมายเหตุ: ** p<.01																									

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในภาพรวมมีค่าระหว่าง 0.215 ถึง 0.836 โดยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมีจำนวน 300 คู่หรือตัวแปรทุกคู่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) และเป็นความสัมพันธ์ในเชิงบวก ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด ได้แก่ ความเข้มแข็งของกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ (INDIC19) กับความน่าเชื่อถือขององค์กรหนังสือพิมพ์ (INDIC23) มีค่าเท่ากับ 0.836 รองลงมา ได้แก่ ความสามารถในการนำเสนอเนื้อหาในประเด็นสาธารณะได้ด้วยมุมมองตนเองของนักหนังสือพิมพ์ (INDIC20) กับความสามารถในการนำเสนอข่าวในประเด็นประโยชน์สาธารณะได้อย่างต่อเนื่องจนเหตุการณ์สิ้นสุดลง (INDIC21) มีค่าเท่ากับ 0.796 อันดับสาม ได้แก่ ความเข้มแข็งของกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ (INDIC19) กับความสามารถในการนำเสนอเนื้อหาในประเด็นสาธารณะได้ด้วยมุมมองตนเองของนักหนังสือพิมพ์ (INDIC20) มีค่าเท่ากับ 0.780 ตามลำดับ

ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่ำ คือ ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งข่าว/แหล่งข้อมูลของนักหนังสือพิมพ์ (INDIC17) กับการจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ขององค์กรหนังสือพิมพ์ (INDIC22) การจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ขององค์กรหนังสือพิมพ์ (INDIC22) กับการยึดมั่นในอุดมการณ์วิชาชีพของนักหนังสือพิมพ์ (INDIC13) และการมีนโยบายให้อิสระในการรายงานข่าวแก่นักหนังสือพิมพ์จากเจ้าของสื่อ (INDIC10) กับการจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ขององค์กรหนังสือพิมพ์ (INDIC22) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.255, 0.253 และ 0.215 ตามลำดับ นอกจากนี้ พบว่า ค่า KMO ที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ .951 หมายความว่าข้อมูลชุดนี้มีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบได้ในระดับดีมาก (Hair, Black, Babinanderson, & Tatham, 2006, p. 114) และผลการทดสอบ Bartlett's test of Sphericity ยืนยันว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ($p = .000$) โดยไม่เป็นเมตริกเอกลักษณ์ ดังนั้น จึงสามารถนำข้อมูลชุดนี้ไปใช้วิเคราะห์องค์ประกอบได้ต่อไป

โดยสรุปผลการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร พบว่า ทุกตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.215 ถึง 0.836 นั่นคือตัวแปรในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างต่ำถึงสูง (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543, น. 144) โดยผลการวิเคราะห์ค่า KMO ที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ .951 และผลการทดสอบ Bartlett's test of Sphericity ยืนยันว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) หมายความว่าตัวแปรทั้ง 25 ตัว มีความสัมพันธ์กันและมีความสัมพันธ์กันสูงเพียงพอต่อการนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย

4.1.2.4 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principle Component Analysis) และใช้วิธีการหมุนแกนแบบวาริแมกซ์ (Varimax) เพื่อให้แต่ละองค์ประกอบของตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยเป็นอิสระจากกัน มีรายละเอียดของการวิเคราะห์ ดังนี้

ตารางที่ 4.5

แสดงองค์ประกอบของตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยเมื่อหมุนแกนแบบวาริแมกซ์ (Varimax)

องค์ประกอบที่	ผลรวมกำลังสองของน้ำหนักองค์ประกอบที่ได้จากการหมุนแกน (Rotation Sums of Squared Loadings)		
	Total	% of Variance	Cumulative %
1	6.813	27.252	27.252
2	5.341	21.365	48.617
3	3.696	14.784	63.401

จากตารางที่ 4.5 เมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยโดยใช้วิธีการหมุนแกน (Rotation) แบบวาริแมกซ์ (Varimax) เพื่อให้แต่ละองค์ประกอบเป็นอิสระจากกัน โดยพิจารณาเลือกองค์ประกอบที่มีค่าความแปรปรวนหรือค่าไอเกน (Eigenvalues) อย่างน้อยตั้งแต่ 1 ขึ้นไป พบว่า สามารถวิเคราะห์องค์ประกอบของตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยได้ทั้งสิ้น 3 องค์ประกอบซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนของข้อมูลได้ระหว่าง 14.784-27.252 และรวมกันอธิบายความแปรปรวนทั้งหมดของข้อมูลได้ร้อยละ 63.401

ตารางที่ 4.6

แสดงค่าน้ำหนักของตัวแปรในองค์ประกอบที่ 1 เสรีภาพในการปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชน

ตัวแปร	องค์ประกอบที่ 1	ค่าน้ำหนักปัจจัย (Factor Loading)
19	ความเข้มแข็งของกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์	0.851
21	ความสามารถในการนำเสนอข่าวในประเด็นประโยชน์สาธารณะได้อย่างต่อเนื่องจนเหตุการณ์สิ้นสุดลง	0.815
20	ความสามารถในการนำเสนอเนื้อหาในประเด็นสาธารณะได้ด้วยมุมมองตนเองของนักหนังสือพิมพ์	0.814
23	ความน่าเชื่อถือขององค์กรหนังสือพิมพ์	0.776
10	การมีนโยบายให้อิสระในการรายงานข่าวแก่นักหนังสือพิมพ์จากเจ้าของสื่อ	0.755
24	ความรู้เท่าทันสื่อของภาคประชาชน	0.735
17	ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งข่าว/แหล่งข้อมูลของนักหนังสือพิมพ์	0.698
18	ความเหมาะสมของขนาดองค์กรหนังสือพิมพ์และเป็นอิสระจากบริษัทอื่นในเครือ	0.651
11	การไม่ผูกขาดในกิจการหนังสือพิมพ์และกิจการข้ามสื่อของเจ้าของสื่อ	0.480
ร้อยละของความแปรปรวนที่อธิบายได้ขององค์ประกอบ		27.252

จากตารางที่ 4.6 พบว่า องค์ประกอบที่ 1 เสรีภาพในการปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชน ประกอบด้วย 9 ตัวแปร โดยมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบระหว่าง 0.480-0.851 และสามารถอธิบายความแปรปรวนรวมขององค์ประกอบได้ร้อยละ 27.252 โดยองค์ประกอบนี้จะประกอบไปด้วยตัวแปรสำคัญ ดังนี้

ตัวแปรที่ 19 ความเข้มแข็งของกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์

ตัวแปรที่ 21 ความสามารถในการนำเสนอข่าวในประเด็นประโยชน์สาธารณะได้อย่างต่อเนื่องจนเหตุการณ์สิ้นสุดลง

ตัวแปรที่ 20 ความสามารถในการนำเสนอเนื้อหาในประเด็นสาธารณะได้ด้วยมุมมองตนเองของนักหนังสือพิมพ์

ตัวแปรที่ 23 ความน่าเชื่อถือขององค์กรหนังสือพิมพ์

ตัวแปรที่ 10 การมีนโยบายให้อิสระในการรายงานข่าวแก่นักหนังสือพิมพ์จากเจ้าของสื่อ

ตัวแปรที่ 24 ความรู้เท่าทันสื่อของภาคประชาชน

ตัวแปรที่ 17 ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งข่าว/แหล่งข้อมูลของนักหนังสือพิมพ์

ตัวแปรที่ 18 ความเหมาะสมของขนาดองค์กรหนังสือพิมพ์และเป็นอิสระจากบริษัทอื่นในเครือ

ตัวแปรที่ 11 การไม่ผูกขาดในกิจการหนังสือพิมพ์และกิจการข้ามสื่อของเจ้าของสื่อ

ตัวแปรทั้ง 9 ตัวข้างต้น คือ กลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการที่นักหนังสือพิมพ์ไทยมีความสามารถในการปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชนอย่างรับผิดชอบได้อย่างไม่มีข้อจำกัด ดังนั้น จึงเรียกชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “เสรีภาพในการปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชน”

ตารางที่ 4.7

แสดงค่าน้ำหนักของตัวแปรในองค์ประกอบที่ 2 เสรีภาพในการได้รับความคุ้มครองต่อการทำหน้าที่

ตัวแปร	องค์ประกอบที่ 2	ค่าน้ำหนักปัจจัย (Factor Loading)
4	ความเหมาะสมของขั้นตอนที่ใช้ดำเนินคดีทางกฎหมายต่อหนังสือพิมพ์	0.806
5	การมีมาตรฐานและความยุติธรรมในดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐในขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินคดีทางกฎหมาย	0.774
3	ความสามารถในการวิพากษ์วิจารณ์ผู้ใช้อำนาจรัฐ/อำนาจทุนได้อย่างไม่หวาดกลัวของนักหนังสือพิมพ์	0.747
2	ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพนักหนังสือพิมพ์โดยบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ	0.709
13	การยึดมั่นในอุดมการณ์วิชาชีพของนักหนังสือพิมพ์	0.651
6	ความเข้มแข็งเป็นเอกภาพของสมาคมวิชาชีพ	0.647
1	การส่งเสริมสิทธิเสรีภาพหนังสือพิมพ์ของภาคประชาชน	0.614
7	ความสมดุลและหลากหลายของสัดส่วนผู้ลงโฆษณา	0.570
12	ความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิเสรีภาพและจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์	0.517
ร้อยละของความแปรปรวนที่อธิบายได้ขององค์ประกอบ		21.365

จากตารางที่ 4.7 พบว่า องค์ประกอบที่ 2 เสรีภาพในการได้รับความคุ้มครองต่อการทำหน้าที่ ประกอบด้วย 9 ตัวแปร โดยมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบระหว่าง 0.517-0.806 และสามารถอธิบายความแปรปรวนร่วมขององค์ประกอบได้ร้อยละ 21.365 โดยองค์ประกอบนี้จะประกอบไปด้วยตัวแปรสำคัญ ดังนี้

ตัวแปรที่ 4 ความเหมาะสมของขั้นตอนที่ใช้ดำเนินคดีทางกฎหมายต่อหนังสือพิมพ์

ตัวแปรที่ 5 การมีมาตรฐานและความยุติธรรมในดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐในขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินคดีทางกฎหมาย

ตัวแปรที่ 3 ความสามารถในการวิพากษ์วิจารณ์ผู้มีอำนาจรัฐ/อำนาจทุนได้อย่างไม่หวาดกลัวของนักหนังสือพิมพ์

ตัวแปรที่ 2 ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพนักหนังสือพิมพ์โดยบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ

ตัวแปรที่ 13 การยึดมั่นในอุดมการณ์วิชาชีพของนักหนังสือพิมพ์

ตัวแปรที่ 6 ความเข้มแข็งเป็นเอกภาพของสมาคมวิชาชีพ

ตัวแปรที่ 1 การส่งเสริมสิทธิเสรีภาพหนังสือพิมพ์ของภาคประชาชน

ตัวแปรที่ 7 ความสมดุลและหลากหลายของสัดส่วนผู้ลงโฆษณา

ตัวแปรที่ 12 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิเสรีภาพและจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์

ตัวแปรทั้ง 9 ตัวข้างต้น คือ กลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการที่นักหนังสือพิมพ์ไทยมีกลไกสำคัญทั้งภายในและภายนอกวงการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ที่คอยช่วยปกป้อง คุ้มครองและรับประกันสิทธิเสรีภาพเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่สื่อมวลชนที่เป็นไปอย่างรับผิดชอบไม่ถูกปัจจัยอิทธิพลใดเข้าแทรกแซง ดังนั้น จึงเรียกชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “เสรีภาพในการได้รับความคุ้มครองต่อการทำหน้าที่”

ตารางที่ 4.8

แสดงค่าน้ำหนักของตัวแปรในองค์ประกอบที่ 3 เสรีภาพในการกำกับดูแลตนเอง

ตัวแปร	องค์ประกอบที่ 3	ค่าน้ำหนักปัจจัย (Factor Loading)
9	การไม่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้ที่มีอำนาจรัฐ/องค์กรธุรกิจของเจ้าของหนังสือพิมพ์	0.708
8	ความสามารถของนักหนังสือพิมพ์ที่จะก่อตั้งสภาพแรงงาน/สหภาพในวิชาชีพได้โดยไม่ถูกจำกัด	0.636
14	การมีข่าวสืบสวนในประเด็นประโยชน์สาธารณะในปริมาณที่เหมาะสม	0.572
25	การมีระบบตรวจสอบกันเองภายในองค์กรและระหว่างนักหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ	0.564
16	การมีการจัดฝึกอบรม ประชุมและสัมมนาในระดับมืออาชีพในวิชาชีพ	0.552
22	การจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ขององค์กรหนังสือพิมพ์	0.532
15	การมีทิศทาง ความรอบด้านและสมดุลในข่าวเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ/ความขัดแย้ง	0.499
ร้อยละของความแปรปรวนที่อธิบายได้ขององค์ประกอบ		14.784

จากตารางที่ 4.8 พบว่า องค์ประกอบที่ 3 เสรีภาพในการกำกับดูแลตนเอง ประกอบด้วย 7 ตัวแปร โดยมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบระหว่าง 0.499-0.708 และสามารถอธิบายความแปรปรวนร่วมขององค์ประกอบได้ร้อยละ 14.784 โดยองค์ประกอบนี้จะประกอบไปด้วยตัวแปรสำคัญ ดังนี้

ตัวแปรที่ 9 การไม่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้มีอำนาจรัฐ/องค์กรธุรกิจของเจ้าของหนังสือพิมพ์

ตัวแปรที่ 8 ความสามารถของนักหนังสือพิมพ์ที่จะก่อตั้งสหภาพแรงงาน/สหภาพในวิชาชีพได้โดยไม่ถูกจำกัด

ตัวแปรที่ 14 การมีข่าวสืบสวนในประเด็นประโยชน์สาธารณะในปริมาณที่เหมาะสม

ตัวแปรที่ 25 การมีระบบตรวจสอบกันเองภายในองค์กรและระหว่างนักหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ

ตัวแปรที่ 16 การมีการจัดฝึกอบรม ประชุมและสัมมนาในระดับมืออาชีพในวิชาชีพ

ตัวแปรที่ 22 การจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ขององค์กรหนังสือพิมพ์

ตัวแปรที่ 15 การมีทิศทาง ความรอบด้านและสมดุลในข่าวเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ/ความขัดแย้ง

ตัวแปรทั้ง 7 ตัวข้างต้น คือ กลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการที่นักหนังสือพิมพ์ไทยสามารถบริหารงานและจัดการการทำงานตามแนวทางวิชาชีพในเรื่องต่าง ๆ ภายในองค์กรหนังสือพิมพ์ได้ด้วยตนเอง ดังนั้น จึงเรียกชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “เสรีภาพในการกำกับดูแลตนเอง”

ตารางที่ 4.9

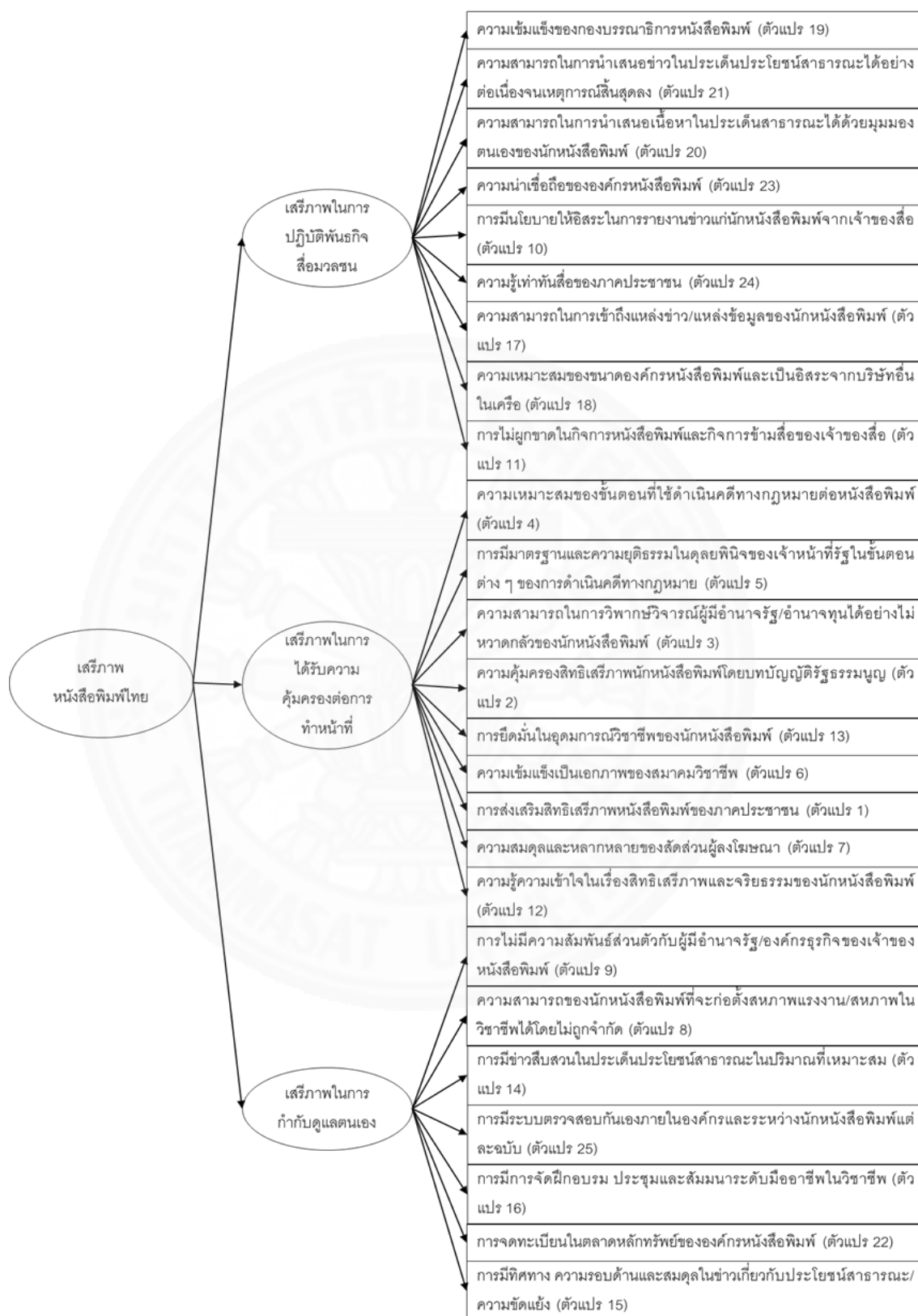
แสดงชื่อองค์ประกอบของตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย

องค์ประกอบ	ชื่อองค์ประกอบ	ผลรวมกำลังสองของน้ำหนักองค์ประกอบที่ได้จากการหมุนแกน		
		Total	% of Variance	Cumulative %
1	เสรีภาพในการปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชน	6.813	27.252	27.252
2	เสรีภาพในการได้รับความคุ้มครองต่อการทำหน้าที่	5.341	21.365	48.617
3	เสรีภาพในการกำกับดูแลตนเอง	3.696	14.784	63.401

จากตารางที่ 4.9 สรุปว่าผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย มีองค์ประกอบรวม 3 ด้าน ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 เสรีภาพในการปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชน องค์ประกอบที่ 2 เสรีภาพในการได้รับความคุ้มครองต่อการทำหน้าที่และองค์ประกอบที่ 3 เสรีภาพในการกำกับดูแลตนเอง

ทั้งนี้ สามารถสรุปผลการวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยได้ ดังภาพที่ 4.1

ภาพที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย

4.1.2.5 ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์

ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง (second order confirmatory factor analysis) พบว่า โมเดลองค์ประกอบและตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (Chi-square) มีค่าเท่ากับ 240.264 ซึ่งมีค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ 0.089 ($p = 0.089$) ที่องศาอิสระเท่ากับ 212 ($df = 212$) นั่นคือ ค่าไค-สแควร์แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าโมเดลองค์ประกอบและตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.944 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.914 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.030 ค่ารากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.021 และค่าน้ำหนักองค์ประกอบและตัวชี้วัดทุกตัวในโมเดลมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) นั่นคือ ตัวชี้วัดทุกตัวสามารถเป็นตัวบ่งชี้เสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยได้อย่างมีนัยสำคัญ

เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐาน (Beta) พบว่า ตัวชี้วัดทั้ง 25 ตัวมีค่าน้ำหนักเป็นบวกระหว่าง 0.468 ถึง 0.897 ตัวชี้วัดที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ ความเข้มแข็งของกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ (INDIC19) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.897 รองลงมา คือ ความสามารถในการนำเสนอเนื้อหาในประเด็นสาธารณะได้ด้วยมุมมองตนเองของนักหนังสือพิมพ์ (INDIC20) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.861 อันดับสาม ได้แก่ ความรู้เท่าทันสื่อของภาคประชาชน (INDIC24) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.845 ส่วนการจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ขององค์กรหนังสือพิมพ์ (INDIC22) คือ ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุดเท่ากับ 0.468 ตามลำดับ สำหรับองค์ประกอบแต่ละด้านมีรายละเอียดสรุปได้ ดังนี้

(1) องค์ประกอบเสรีภาพในการปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชน

พบว่า ตัวชี้วัดทุกตัวมีน้ำหนักองค์ประกอบมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) ตัวชี้วัดที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ ความเข้มแข็งของกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ (INDIC19) รองลงมา คือ ความสามารถในการนำเสนอเนื้อหาในประเด็นสาธารณะได้ด้วยมุมมองตนเองของนักหนังสือพิมพ์ (INDIC20) ลำดับสาม ได้แก่ ความรู้เท่าทันสื่อของภาคประชาชน (INDIC24) ขณะที่การไม่ผูกขาดในกิจการหนังสือพิมพ์และกิจการข้ามสื่อของเจ้าของสื่อ (INDIC11) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด ตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบนี้มีสัดส่วนความแปรปรวนที่อธิบายได้ด้วยองค์ประกอบเสรีภาพในการปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชนประมาณร้อยละ 52 ถึงร้อยละ 80

(2) องค์ประกอบเสรีภาพในการได้รับความคุ้มครองต่อการทำหน้าที่

พบว่า ตัวชี้วัดทุกตัวมีน้ำหนักองค์ประกอบมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) ตัวชี้วัดที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ การยึดมั่นในอุดมการณ์วิชาชีพของนักหนังสือพิมพ์ (INDIC13) รองลงมา คือ การมีมาตรฐานและคุณยติธรรมในดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐในขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินคดีทางกฎหมาย (INDIC5) ลำดับสาม ได้แก่ ความสามารถในการวิพากษ์วิจารณ์ผู้มีอำนาจรัฐ/อำนาจทุนได้อย่างไม่หวาดกลัวของนักหนังสือพิมพ์ (INDIC3) ขณะที่ความสมดุลและหลากหลายของสัดส่วนผู้ลงโฆษณา (INDIC7) มีค่าน้ำหนักน้อยที่สุด ตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบนี้มีสัดส่วนความแปรปรวนที่อธิบายได้ด้วยองค์ประกอบเสรีภาพในการได้รับความคุ้มครองต่อการทำหน้าที่ประมาณร้อยละ 39 ถึงร้อยละ 69

(3) องค์ประกอบเสรีภาพในการกำกับดูแลตนเอง

พบว่า ตัวชี้วัดทุกตัวมีน้ำหนักองค์ประกอบมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) ตัวชี้วัดที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ การมีระบบตรวจสอบกันเองภายในองค์กรและระหว่างนักหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ (INDIC25) รองลงมา คือ การมีข่าวสืบสวนในประเด็นประโยชน์สาธารณะในปริมาณที่เหมาะสม (INDIC14) ลำดับสาม ได้แก่ การมีทิศทาง ความรอบด้านและสมดุลในข่าวเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ/ความขัดแย้ง (INDIC15) ขณะที่การจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ขององค์กรหนังสือพิมพ์ (INDIC22) มีค่าน้ำหนักน้อยที่สุด ตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบนี้มีสัดส่วนความแปรปรวนที่อธิบายได้ด้วยองค์ประกอบเสรีภาพในการกำกับดูแลตนเองประมาณร้อยละ 22 ถึงร้อยละ 57

(4) องค์ประกอบเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยทั้ง 3 ด้าน

คือ องค์ประกอบเสรีภาพในการปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชน องค์ประกอบเสรีภาพในการได้รับความคุ้มครองต่อการทำหน้าที่และองค์ประกอบเสรีภาพในการกำกับดูแลตนเอง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีนัยสำคัญทางสถิติทุกด้าน ($p < .001$) โดยมีค่าน้ำหนักในรูปคะแนนมาตรฐาน (Beta) ระหว่าง 0.869 ถึง 0.963 แสดงว่าองค์ประกอบทั้งสามด้านเป็นตัวบ่งชี้เสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ องค์ประกอบที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ องค์ประกอบเสรีภาพในการกำกับดูแลตนเอง รองลงมา คือ องค์ประกอบเสรีภาพในการปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชนและองค์ประกอบเสรีภาพในการได้รับความคุ้มครองต่อการทำหน้าที่ องค์ประกอบแต่ละด้านดังกล่าวมีความแปรปรวนร่วมกันกับองค์ประกอบเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยโดยรวมประมาณร้อยละ 93, 83 และ 76 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยแต่ละด้านและองค์ประกอบเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยโดยรวม พบว่า องค์ประกอบในแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงโดยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าระหว่าง 0.791 ถึง 0.963 แสดงว่า องค์ประกอบเสรีภาพในการปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชน องค์ประกอบเสรีภาพในการได้รับ

ความคุ้มครองต่อการทำหน้าที่ องค์ประกอบเสรีภาพในการกำกับดูแลตนเองและองค์ประกอบเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยโดยรวมมีความสัมพันธ์กัน นั่นคือเสรีภาพหนังสือพิมพ์จะเกิดขึ้นได้ นักหนังสือพิมพ์ต้องมีเสรีภาพในการปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชน เสรีภาพในการได้รับความคุ้มครองต่อการทำหน้าที่และเสรีภาพในการกำกับดูแลตนเองประกอบกันซึ่งจะทำให้เสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยในภาพรวมสูงขึ้น

จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของโมเดล องค์ประกอบและตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยซึ่งสัมพันธ์กับองค์ประกอบที่วิเคราะห์ได้จะถูกนำไปสร้างสเกลองค์ประกอบหรือตัวบ่งชี้รวม ได้แก่ ตัวบ่งชี้รวมเสรีภาพในการปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชน ตัวบ่งชี้รวมเสรีภาพในการได้รับความคุ้มครองต่อการทำหน้าที่ ตัวบ่งชี้รวมเสรีภาพในการกำกับดูแลตนเองและตัวบ่งชี้รวมเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย โดยตัวบ่งชีรรวมดังกล่าวสร้างขึ้นจากสมการดังนี้

สเกลองค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้รวมเสรีภาพในการปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชน

$$\begin{aligned} \text{STRONG} = & 0.172^{***}(\text{INDIC10}) + 0.157^{***}(\text{INDIC11}) + 0.102^{***}(\text{INDIC17}) \\ & + 0.047^{***}(\text{INDIC18}) + 0.185^{***}(\text{INDIC19}) + 0.143^{***}(\text{INDIC20}) \\ & - 0.117^{***}(\text{INDIC21}) + 0.058^{***}(\text{INDIC23}) + 0.219^{***}(\text{INDIC24}) \end{aligned}$$

สเกลองค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้รวมเสรีภาพในการได้รับความคุ้มครองต่อการทำหน้าที่

$$\begin{aligned} \text{PROTECT} = & 0.106^{***}(\text{INDIC1}) + 0.069^{***}(\text{INDIC2}) + 0.092^{***}(\text{INDIC3}) \\ & + 0.020^{***}(\text{INDIC4}) + 0.157^{***}(\text{INDIC5}) + 0.079^{***}(\text{INDIC6}) \\ & + 0.026^{***}(\text{INDIC7}) + 0.168^{***}(\text{INDIC12}) + 0.199^{***}(\text{INDIC13}) \end{aligned}$$

สเกลองค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้รวมเสรีภาพในการกำกับดูแลตนเอง

$$\begin{aligned} \text{MANAGE} = & 0.111^{***}(\text{INDIC8}) + 0.080^{***}(\text{INDIC9}) + 0.161^{***}(\text{INDIC14}) \\ & + 0.090^{***}(\text{INDIC15}) + 0.041^{***}(\text{INDIC16}) + 0.051^{***}(\text{INDIC22}) \\ & + 0.163^{***}(\text{INDIC25}) \end{aligned}$$

สเกลองค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้รวมเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย

$$\begin{aligned} \text{FREEDOM} = & 0.172^{***}(\text{INDIC10}) + 0.157^{***}(\text{INDIC11}) + 0.102^{***}(\text{INDIC17}) \\ & + 0.047^{***}(\text{INDIC18}) + 0.185^{***}(\text{INDIC19}) + 0.143^{***}(\text{INDIC20}) \\ & - 0.117^{***}(\text{INDIC21}) + 0.058^{***}(\text{INDIC23}) + 0.219^{***}(\text{INDIC24}) \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
& + 0.106^{***}(\text{INDIC1}) + 0.069^{***}(\text{INDIC2}) + 0.092^{***}(\text{INDIC3}) \\
& + 0.020^{***}(\text{INDIC4}) + 0.157^{***}(\text{INDIC5}) + 0.079^{***}(\text{INDIC6}) \\
& + 0.026^{***}(\text{INDIC7}) + 0.168^{***}(\text{INDIC12}) + 0.199^{***}(\text{INDIC13}) \\
& + 0.111^{***}(\text{INDIC8}) + 0.080^{***}(\text{INDIC9}) + 0.161^{***}(\text{INDIC14}) \\
& + 0.090^{***}(\text{INDIC15}) + 0.041^{***}(\text{INDIC16}) + 0.051^{***}(\text{INDIC22}) \\
& + 0.163^{***}(\text{INDIC25})
\end{aligned}$$

หมายเหตุ: ***.001 ($p < .001$)

โดยสรุปผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง พบว่า โมเดลองค์ประกอบและตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตัวชี้วัดทุกตัวมีค่าน้ำหนักเป็นบวกระหว่าง 0.468 ถึง 0.897 และมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) นั่นคือตัวชี้วัดทั้ง 25 ตัวเป็นตัวบ่งชี้เสรีภาพหนังสือพิมพ์ได้อย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ พบว่า องค์ประกอบเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยมีค่าน้ำหนักระหว่าง 0.869 ถึง 0.963 และทุกด้านมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) แสดงว่าเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยสามารถวัดได้จากองค์ประกอบเสรีภาพในการปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชน เสรีภาพในการได้รับความคุ้มครองต่อการทำหน้าที่และเสรีภาพในการกำกับดูแลตนเอง เมื่อวิเคราะห์ตามสมการจนได้ค่าตัวบ่งชี้รวมเสรีภาพหนังสือพิมพ์แต่ละด้านจึงนำไปพัฒนาแบบจำลองและวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์ต่อไป

4.2 ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพส่วนนี้ คือ การสะท้อนให้เห็นถึงที่มาของตัวแปรที่ส่งผลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเมื่อสังเคราะห์ร่วมกับตัวแปรจากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์มีจำนวนทั้งสิ้น 20 ตัวแปร โดยจำแนกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ ตัวแปรด้านสังคม ตัวแปรด้านการเมือง ตัวแปรด้านกฎหมาย ตัวแปรด้านเศรษฐกิจและตัวแปรด้านความเป็นวิชาชีพซึ่งผลการวิเคราะห์จะนำเสนอที่มาของตัวแปรแต่ละตัวโดยมีรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

4.2.1 ตัวแปรด้านสังคม

4.2.1.1 ระบบอุปถัมภ์

“ระบบอุปถัมภ์” คือ ตัวแปรที่น่าจะส่งผลกระทบต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยในทัศนะผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสามกลุ่มพบในกลุ่มผู้บริหารหนังสือพิมพ์และนักหนังสือพิมพ์ ปฏิบัติการมากที่สุดโดยมีจำนวนเท่ากันระบุว่า เป็นอิทธิพลที่เกิดจากความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ซึ่งเกิดจากความช่วยเหลือเกื้อกูลกันและความใกล้ชิดระหว่างกันของนักหนังสือพิมพ์กับบุคคลรอบข้างในสังคมของตน โดยสามารถส่งผลต่อการทำหน้าที่เพื่อตรวจสอบและรายงานข้อเท็จจริงอย่างถูกต้องรอบด้านรวมถึงการเซ็นเซอร์ตนเองของนักหนังสือพิมพ์ได้ โดยการไม่กล้าใช้เสรีภาพที่มีนำเสนอข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นใดเพราะอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ส่วนตัวที่มีระหว่างกันกับบุคคลที่ตกเป็นข่าว ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ผู้อำนวยการบริหารสถาบันอิศราที่ให้ความเห็นเรื่องนี้ว่า

...ก็พวกสังคมไทยมันเป็นอย่างนี้เหมือนกับแมลงวันที่ไม่ต่อกัน คือ เวลาคุณอยู่ในที่ทำงานเดียวกันกับไอ้โน้แล้วมันทำเลวคุณกล้าแฉไหม เรื่องส่วนตัว เรื่องครอบครัวเป็นเรื่องปกติที่มักเกิดขึ้นซึ่งไม่ได้หมายความว่าถูกนะ อิศราฯ พยายามให้ลบสิ่งนี้ออกให้หมดเพื่อให้สามารถเสนอข้อเท็จจริงได้ เช่น เรื่องส่วยเอแบคโพลล์ สื่ออื่นเขาไม่มีข้อมูลไม่กล้าเสนอและไม่ตามต่อด้วยเพราะบางทีอาจจะเจอนักข่าวของตัวเองอยู่ในนั้นก็ได้อันนี้ก็เจอว่ารับเงินหลายฉบับ... (ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์, สัมภาษณ์, 16 กรกฎาคม 2558)

“ระบบอุปถัมภ์” จึงเป็นตัวแปรที่น่าจะส่งผลกระทบต่อเสรีภาพในสองประเด็น คือ มีผลต่อการนำเสนอข้อเท็จจริงอย่างรอบด้านและมีผลต่อการเซ็นเซอร์ตนเองของนักหนังสือพิมพ์

4.2.1.2 การตรวจสอบจากผู้อ่าน

“การตรวจสอบจากผู้อ่าน” คือ ตัวแปรที่น่าจะส่งผลกระทบต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยในทัศนะผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสามกลุ่มพบในกลุ่มนักหนังสือพิมพ์ปฏิบัติการมากที่สุด ระบุว่า เป็นปัจจัยที่ช่วยควบคุมขอบเขตการใช้สิทธิเสรีภาพจากกลุ่มผู้อ่านในสังคมเพื่อให้ นักหนังสือพิมพ์ไทยตระหนักถึงความสำคัญของการทำหน้าที่สื่อ อย่างไรก็ตาม หากกลุ่มผู้อ่านไม่ใช้สิทธิหรือมีมาตรการทางสังคมในการช่วยตรวจสอบหรือควบคุมการทำหน้าที่ดังกล่าวก็ถือเป็นข้อจำกัดหนึ่งต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์เช่นกันโดยอาจทำให้นักหนังสือพิมพ์ไทยใช้เสรีภาพอย่างขาดความระมัดระวังจนส่งผลกระทบต่อสังคม ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์นักวิชาการที่ให้ความเห็นไว้ว่า

ถ้าจะให้หนังสือพิมพ์ใช้เสรีภาพอย่างรับผิดชอบ ง่ายเลยถ้าประชาชนยุติการเสพสื่อที่รุนแรงขาดความรับผิดชอบ ปิด ชัตดาวน์เดี่ยวสื่อก็เปลี่ยนพฤติกรรมเอง ถ้าสื่อดีประชาชนก็จะดีฉะนั้นครูเลยให้ความสำคัญกับประชาชนสูงถ้าประชาชนมีความรู้มีคุณภาพก็จะเป็นคนกำหนดให้สื่อใช้เสรีภาพดีขึ้นได้เพราะเขากลัวเสียฐานลูกค้า

ถ้าจริยธรรมมีอยู่ที่ตัวบุคคลครูเชื่อว่าทำได้ตัวคนสำคัญที่สุด (สุกัญญา บุรณเดชาชัย, สัมภาษณ์, 5 สิงหาคม 2558)

“การตรวจสอบจากผู้อ่าน” เป็นเรื่องการควบคุมการทำหน้าที่สื่อให้ควบคู่ไปกับการรับผิดชอบต่อสังคมเป็นตัวแทนที่น่าจะเกี่ยวข้องกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยเนื่องจากหากผู้อ่านขาดการตรวจสอบสื่อมวลชนอย่างเข้มงวดและไม่ใช้สิทธิ์ที่มีเข้าควบคุมการทำงานดังกล่าวก็อาจส่งผลให้นักหนังสือพิมพ์ไทยยังคงใช้เสรีภาพอย่างไม่รับผิดชอบต่อสังคมอาจส่งผลกระทบต่อสังคม

4.2.1.3 เทคโนโลยีการสื่อสาร

“เทคโนโลยีการสื่อสาร” คือ ตัวแปรที่น่าจะส่งผลกระทบต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยเฉพาะในทัศนะกลุ่มนักหนังสือพิมพ์ไทยในฐานะผู้ปฏิบัติงานโดยตรงพบในกลุ่มผู้บริหารหนังสือพิมพ์มากที่สุดระบุว่าเทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามาประยุกต์ใช้ในการทำข่าวสามารถส่งผลเชิงบวกต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ได้โดยเฉพาะในเรื่องการเข้าถึงและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้วยความรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม การใช้เทคโนโลยีการสื่อสารดังกล่าวมีผลกระทบเชิงลบต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยเช่นกันโดยทำให้นักหนังสือพิมพ์ขาดความกระตือรือร้น ขาดการเรียนรู้และขาดการพัฒนาทักษะการเข้าถึงข้อมูลด้วยวิธีการอื่นรวมถึงเป็นสาเหตุหนึ่งของการนำเสนอข่าวอย่างผิดพลาดซึ่งเกิดจากความจำเป็นของการต้องส่งและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้วยความรวดเร็ว ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวการเมืองหนังสือพิมพ์ไทยรัฐที่กล่าวเรื่องนี้ว่า

...เทคโนโลยีมันมากระทบต่อการสื่อสารที่ต้องแข่งกับตัวเองมากขึ้นในแง่ของความถูกต้องรอบด้าน คือ มันทำให้เสียสมาธิบางทีมันเร็วไปซึ่งโลกออนไลน์มันเร็วไม่ตีต้องชัวร์ มีผลบางทีเรากำลังเขียนอยู่มีข่าวนี้ออกไปแล้วก็ต้องเสียเวลาเช็คว่าเป็นตามนั้นหรือไม่ คือ มันเร็วแต่บางทีมันผิดทำให้เสียสมาธิต่อการเขียนข่าวได้ถือว่ามีผล (ปารเมศ เหล็กเพชร, สัมภาษณ์, 3 สิงหาคม 2558)

“เทคโนโลยีการสื่อสาร” จึงเป็นตัวแปรที่น่าจะส่งผลกระทบต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยในสองประเด็น คือ ทำให้นักหนังสือพิมพ์มีเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารมากขึ้นและสามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่แสวงหาได้นั้นด้วยความรวดเร็ว

4.2.1.4 กระแสสังคม

“กระแสสังคม” คือ ตัวแปรที่น่าจะส่งผลกระทบต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยในทัศนะผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสามกลุ่มพบในกลุ่มนักหนังสือพิมพ์ปฏิบัติการและกลุ่มนักวิชาการมากที่สุดโดยจำนวนเท่ากันระบุว่ากระแสสังคมหรือความคิดเห็นและการแสดงออกของมวลชนที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งสามารถส่งผลต่อการทำหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์ไทยโดยเฉพาะในเรื่องการกำหนดประเด็นหรือทิศทางในการรายงานข่าวรวมถึงการเซ็นเซอร์ตนเองเนื่องจากการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของหนังสือพิมพ์ในประเด็นใดก็ตามส่วนหนึ่งต้องให้ความสำคัญกับความเห็นของสังคมที่มีต่อประเด็น

ดังกล่าวนั้นและจะพยายามไม่นำเสนอเนื้อหาใดในทิศทางที่ตรงข้ามหรือกระทบกับความเห็นของมวลชนส่วนใหญ่เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งและผลกระทบเชิงลบที่อาจเกิดขึ้นได้ ดังตัวอย่างความคิดเห็นบรรณาธิการอาวุโสหนังสือพิมพ์มติชนที่กล่าวว่า

กระแสสังคมมีผลต่อการทำงานมากอย่างช่วงที่มีการประท้วงทางการเมือง เช่น ม็อบ กปปส.เห็นชัดว่าจำนวนมากและเป็นตัวแทนคนชั้นกลางได้เลยถือเป็นตัวแทนความเห็นของสังคม ณ ห้วงเวลานั้นก็มีผลให้เราต้องระมัดระวังในการนำเสนอหรือมีผลให้ต้องคำนึงถึงเขา บทนำหรืออะไรก็ตามก็ต้องคุยกันมากหน่อยเพราะถ้าเกิดเสนออะไรไปสวนทางกับน้ำเสียงสังคมขณะนั้นก็ต้องระวังเพราะบางทีเขาอาจยกม็อบมาปิดหรือทำให้เรากลายเป็นฝ่ายตรงข้ามหรือถูกมองเป็นสื่อแดงไปเลย... (ภาคภูมิ ป้องภัย, สัมภาษณ์, 17 กรกฎาคม 2558)

“กระแสสังคม” จึงเป็นตัวแปรที่น่าจะส่งผลกระทบต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย คือ มีผลต่อการกำหนดประเด็น ทิศทางข่าวและการเซ็นเซอร์ตนเองของนักหนังสือพิมพ์

4.2.2 ตัวแปรด้านการเมือง

4.2.2.1 รูปแบบการปกครอง

“รูปแบบการปกครอง” คือ ตัวแปรที่น่าจะส่งผลกระทบต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยในทัศนะผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสามกลุ่มพบในกลุ่มผู้บริหารหนังสือพิมพ์มากที่สุดระบุว่า เป็นเรื่องเกี่ยวกับบริบทหรือสภาพแวดล้อมพื้นฐานทางการเมืองที่นักหนังสือพิมพ์รับรู้ได้ถึงความสามารถที่ไม่ปกติจนทำให้ไม่สามารถใช้เสรีภาพปฏิบัติหน้าที่สื่อได้อย่างเต็มความสามารถมีรายละเอียด ดังนี้

(1) ท่าทีและความสัมพันธ์ที่ผู้นำรัฐบาลมีต่อนักหนังสือพิมพ์

“ท่าทีและความสัมพันธ์ที่ผู้นำรัฐบาลมีต่อนักหนังสือพิมพ์” คือ สภาพแวดล้อมทางการเมืองรูปแบบหนึ่งที่สามารถส่งผลกระทบต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย หากผู้นำประเทศยุคใดมีท่าทีเชิงลบต่อนักหนังสือพิมพ์ก็จะกลายเป็นข้อจำกัดต่อการทำหน้าที่สื่อโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลเนื่องจากทำให้นักหนังสือพิมพ์เกิดความหวาดกลัวถึงผลกระทบเชิงลบที่อาจเกิดขึ้นได้จากการทำหน้าที่สื่อ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์อดีตประธานสภาการหนังสือพิมพ์ที่ให้ความเห็นจากประสบการณ์ตรงเรื่องนี้ไว้ว่า

...ผู้นำทุกรัฐบาลเป็นหมดแต่ผมว่าท่าทีของผู้นำในปัจจุบันที่เราเห็นในที่สาธารณะก็จะเป็นการดำเนินคดียื่นการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนตลอดเวลาด้วยท่าทีที่อาจดูเคลือบข้างเกรี้ยวกราดบ้างหรือกล่าวหาเรื่องนั้นเรื่องนี้ว่ามีเบื้องหลังมันก็เป็นข้อจำกัดโดยธรรมชาติหมายถึงคุณก็ไม่กล้าวิพากษ์วิจารณ์อย่างเต็มที่เพราะคุณกลัวจะถูกผลกระทบ อันนี้คือข้อจำกัดเสรีภาพชัดเจน (จักรกฤษ เพิ่มพูล, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2558)

(2) บริบททางการเมืองในช่วงเวลาที่ปกครองโดยรัฐบาลเผด็จการทหาร

“บริบทการเมืองในช่วงเวลาที่ปกครองโดยรัฐบาลเผด็จการ” คือ สภาพแวดล้อมทางการเมืองซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองโดยรัฐบาลเผด็จการทหารไปสู่ระบอบที่ไม่เป็นประชาธิปไตย บริบทการเมืองในช่วงเวลาเช่นนี้สามารถส่งผลต่อการทำหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์ได้โดยทำให้นักหนังสือพิมพ์จำเป็นต้องเซ็นเซอร์ตนเองหรือจำกัดการทำหน้าที่ในเชิงตรวจสอบเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการคุกคามที่อาจเกิดขึ้น ดังตัวอย่างความเห็นของผู้สื่อข่าวสายทหารที่กล่าวยืนยันข้อจำกัดในเรื่องนี้ว่า

เสรีภาพหนังสือพิมพ์มันตามสถานการณ์ เรามียุคประชาธิปไตยครึ่งใบแล้วก็ยุครัฐประหารฉะนั้นกระทบเสรีภาพแน่นอน ส่วนใหญ่เราเซ็นเซอร์ตัวเองไม่ให้โดนแต่ก็พยายามไม่ให้กระทบต่อข่าวมาก...สิ่งที่ส่งผลพวักก็กลับไปดูสถานการณ์ ดูผู้มีอำนาจมันโยงกับรัฐกับสภาพการเมืองแต่ละยุคถ้าดูสื่อยุคนี้เริ่มเซ็นเซอร์ตัวเองมากขึ้นเพราะการวิพากษ์วิจารณ์ผู้นำประเทศมีผลให้คนของรัฐจ้องสื่อมากขึ้น...มันขึ้นกับผู้นำแต่ละยุคด้วยว่าอ้อมขอมได้ไหมในยุครัฐบาลทหารคุณจะไปยิงคำถามโด้ง ๆ ไม่ได้ต้องขอพดกี้เป็นการปรับตัวของสื่อ... (วาสนา นาน่วม, สัมภาษณ์, 14 กรกฎาคม 2558)

(3) บริบททางการเมืองในช่วงเวลาที่เกิดวิกฤติความขัดแย้งทางการเมือง

“สภาวะที่มีวิกฤติความขัดแย้งทางการเมือง” คือ สภาพแวดล้อมในช่วงเวลาที่ประชาชนในชาติเกิดความขัดแย้งหรือมีการชุมนุมประท้วงเกิดขึ้น บริบทสังคมในช่วงเวลานี้สามารถส่งผลต่อเสรีภาพสื่อโดยทำให้นักหนังสือพิมพ์ถูกจำกัดการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร มีผลต่อการวิพากษ์วิจารณ์หรือจำเป็นต้องเซ็นเซอร์ตนเองเพื่อความปลอดภัยในชีวิตรวมถึงป้องกันปัญหาการคุกคามที่อาจเกิดขึ้นจากกลุ่มผู้ร่วมชุมนุม ดังตัวอย่างความเห็นของนักวิชาการที่กล่าวว่า

สิ่งที่ส่งผลต่อการทำงานสื่อเบื้องต้นเลยคือเรื่องการเมืองการปกครองถ้าบรรยากาศยุคนั้นเป็นอย่างไหนหนังสือพิมพ์ก็เป็นอย่างนั้นคำว่าบรรยากาศนี้ตั้งแต่ช่วงวิกฤติการเมือง เช่น ระหว่างมติชนกับผู้จัดการในแง่การเข้าถึงข้อมูลช่วงราชประสงค์ที่แรงมาก ๆ นักข่าวผู้จัดการทำงานลำบากเพราะไปทำข่าวเสื้อแดงไม่คุยไม่สัมภาษณ์ ขณะที่มติชนไปทำข่าวเสื้อเหลืองก็มีปัญหาเขาบอกเลยว่าทำข่าวยากขึ้น ฉะนั้นเสรีภาพมันจึงถูกจำกัดด้วยบรรยากาศทางการเมืองและตัวหนังสือพิมพ์เอง (วิไลวรรณ จงวิไลเกษม, สัมภาษณ์, 4 สิงหาคม 2558)

“รูปแบบการปกครอง” ได้แก่ ท่าทีและความสัมพันธ์ที่ผู้นำรัฐบาลมีต่อนักหนังสือพิมพ์ ช่วงเวลาการปกครองโดยรัฐบาลทหารและช่วงเวลาวิกฤติความขัดแย้งทางการเมืองจึงเป็นตัวแปรที่น่าจะส่งผลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยทั้งในเรื่องของเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การวิพากษ์วิจารณ์และการเซ็นเซอร์ตนเองของนักหนังสือพิมพ์

4.2.2.2 การมีความสัมพันธ์กับแหล่งข่าวผู้มีอำนาจการเมือง

“การมีความสัมพันธ์กับแหล่งข่าว” คือ ตัวแปรที่น่าจะส่งผลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยในทัศนะผู้ให้ข้อมูลหลักสามกลุ่มพบในกลุ่มนักหนังสือพิมพ์ปฏิบัติการมากที่สุดระบุว่า การที่แหล่งข่าวการเมืองได้สร้างความสัมพันธ์ที่ดีจนเกิดความใกล้ชิดสนิทสนมกับนักหนังสือพิมพ์นั้นสามารถส่งผลต่อการทำหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์ได้โดยเฉพาะในเรื่องการรายงานข้อเท็จจริงอย่างรอบด้านและการให้พื้นที่ข่าวแก่แหล่งข่าวอย่างเป็นธรรมโดยทำให้นักหนังสือพิมพ์เกิดความลำเอียงจนมีการนำเสนอข้อมูลในเชิงที่เป็นประโยชน์และให้พื้นที่แก่แหล่งข่าวที่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากกว่าแหล่งข่าวที่ขาดความสนิทสนม ดังตัวอย่างความเห็นของนักหนังสือพิมพ์ที่กล่าวว่า

...การมีสายสัมพันธ์กับแหล่งข่าวทำให้สามารถให้พื้นที่ข่าวได้ถ้าเราสนิทกับทหารหรือนักการเมืองคนนั้นแล้วเรามีเรื่องเสียหายเราก็ให้โอกาสเขาปฏิเสธ อะพี่พูดมาว่าจริงไม่จริงอย่างไร ชี้แจงทุกประเด็นแต่กรณีเราไม่สนิทหรือไม่รู้จักเราก็เสนอข่าวไปเลยโดยไม่ต้องพยายามมาแบบอยากชี้แจงอะไรไหมอาจมีแบบหนักเป็นเบาอย่างนี้พอได้ (วาสนา นาน่วม, สัมภาษณ์, 14 กรกฎาคม 2558)

“การมีความสัมพันธ์กับแหล่งข่าวผู้มีอำนาจการเมือง” จึงเป็นตัวแปรที่น่าจะส่งผลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยในเรื่องการรายงานข้อเท็จจริงอย่างรอบด้านและการให้พื้นที่ข่าวแก่แหล่งข่าวอย่างเป็นธรรมของนักหนังสือพิมพ์

4.2.2.3 การสร้างข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูล

“การสร้างข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูล” คือ ตัวแปรที่น่าจะส่งผลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยในทัศนะผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสามกลุ่มพบในกลุ่มนักหนังสือพิมพ์ปฏิบัติการมากที่สุดในฐานะกลุ่มบุคคลที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการใช้เสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารโดยตรงระบุว่า การที่แหล่งข่าวนักการเมืองสร้างข้อจำกัดหรือเงื่อนไขต่าง ๆ ขึ้นมาจำกัดการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของนักหนังสือพิมพ์นั้นสามารถส่งผลกระทบต่อการทำงานที่สื่อมวลชนได้ ดังนี้

(1) การสร้างกฎระเบียบและขั้นตอนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

การสร้างกฎระเบียบและขั้นตอนการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร คือ เงื่อนไขที่ผู้มีอำนาจการเมืองสร้างขึ้นมาจำกัดสิทธิ์หรือกำหนดขอบเขตการรับรู้เพื่อป้องกันการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของนักหนังสือพิมพ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นเกี่ยวกับเรื่องอื้อฉาวทางการเมืองจนส่งผลกระทบต่อการทำงานที่สื่อ ดังตัวอย่างที่นักหนังสือพิมพ์กล่าวถึงประสบการณ์ตรงของตนเรื่องนี้ว่า

การเข้าถึงข้อมูลจะเจออุปสรรคตลอด เจอเกือบทุกวันหรือหากได้ก็อาจไม่ใช่ของจริง อาจถูกหลอกก็ได้ เช่น เราอยากได้เอกสารสักชิ้นปัญหาการเข้าถึงมีเพราะไม่อยากให้ โดยเฉพาะในระบบราชการจะอ้างว่านายสั่ง พรบ.ข้อมูลข่าวสารก็มีปัญหาบังคับใช้ได้ไม่

จริงอย่างอิศราเจอล่าสุดคือให้ก็ได้แต่ขอค่าถ่ายเอกสารห้าหมื่นนี่ก็เป็นการเล่นแง่แล้ว (มานพ ทิพย์โอสถ, สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2558)

(2) ทศนคติและความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการจัดหาข้อมูล

ข่าวสาร

การที่นักหนังสือพิมพ์จะสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ของราชการ ได้นั้นส่วนหนึ่งเกิดจากการให้ความร่วมมือของคณะเจ้าหน้าที่ หากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานใดมีทัศนคติไม่เอื้ออำนวยหรือหลีกเลี่ยงการให้ความร่วมมือจัดหาข้อมูลในหน่วยงานให้ตามที่ได้ร้องขอเนื่องจากเกรงว่าอาจส่งผลกระทบต่อหน้าที่การงานของตนได้ก็จะส่งผลให้นักหนังสือพิมพ์ไทยต้องพบกับข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูล ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของนักวิชาการที่กล่าวว่า

ตอนนี้ข่าวสารมันเข้าไม่ถึงหรือถูกทำให้เข้าไม่ถึงด้วยหลายปัจจัย ทัศนะส่วนบุคคลก็เป็นส่วนหนึ่งอย่างเจ้าหน้าที่รัฐเขาถูกฝึกมาให้ทำงานเป็นขั้นตอนจะรู้สึกว่าการออฟไซร์คนที่อยู่เหนือกว่าไม่ได้แบบปลอดภัยไว้ก่อนฉะนั้นก็กลัวที่จะหยิบยื่นอะไรให้เราทั้งที่นี่คืออำนาจหรือสิทธิ์เขาที่ทำได้จนทำให้ข้อมูลข่าวสารมันไม่ถูกเผยแพร่...พรบ.ข้อมูลช่วยได้ระดับหนึ่งแต่กว่าจะถึงจุดนี้ก็ปีกว่าจะได้แต่ผมว่าเรื่องแบบนี้ขึ้นอยู่กับคณะเจ้าหน้าที่สำคัญมากเพราะเขาถูกฝึกให้กลัวพอฟลาดขึ้นมาก็โดนเอ็ดตะโร (รุจน์ โกมลบุตร, สัมภาษณ์, 13 กรกฎาคม 2558)

ด้วยเหตุนี้ การสร้างข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลทั้งการสร้างกฎระเบียบและขั้นตอนในการเข้าถึงข้อมูลรวมถึงทัศนคติและความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจึงเป็นตัวแปรที่น่าจะส่งผลต่อการใช้เสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของนักหนังสือพิมพ์ไทย

4.2.2.4 การใช้อำนาจการเมืองแทรกแซงเสรีภาพหนังสือพิมพ์

“การใช้อำนาจการเมืองแทรกแซงเสรีภาพหนังสือพิมพ์” คือ ตัวแปรที่น่าจะส่งผลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยในทัศนะผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสามกลุ่มพบในกลุ่มผู้บริหารหนังสือพิมพ์มากที่สุดระบุว่าหน้าที่รัฐบาลหรือนักการเมืองพยายามใช้อำนาจทางการเมืองที่มีด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเข้าแทรกแซงการทำงานของนักหนังสือพิมพ์ได้สามารถส่งผลต่อการใช้เสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย ดังนี้

(1) การออกคำสั่ง

“การออกคำสั่งโดยรัฐบาล/นักการเมือง” คือ การที่ผู้มีอำนาจการเมืองได้ใช้อำนาจทางการเมืองที่มีมากำหนดทิศทางหรือนำเสนอข่าวโดยการออกคำสั่งในลักษณะต่าง ๆ ทั้งการสั่งการอย่างเป็นทางการโดยตรงหรือใช้รูปแบบการออกคำสั่งที่มีความนุ่มนวลเป็นมิตรมากขึ้นเพื่อขอความร่วมมือจากสื่อมวลชนให้ปฏิบัติหน้าที่อยู่ภายในขอบเขตที่กำหนดไว้จนส่งผลกระทบต่อ

นำเสนอข้อมูลข่าวสารของนักหนังสือพิมพ์ไทย ดังตัวอย่างที่อดีตประธานสภาการหนังสือพิมพ์ได้กล่าวถึงประสบการณ์ตรงที่เคยถูกแทรกแซงการทำหน้าที่สื่อด้วยวิธีการในลักษณะที่ว่า

...การเมืองไม่ได้แทรกแซงด้วยทุนทุกกรณีเพราะนักการเมืองไม่ได้มีทุนตลอดแต่มีทุนแทรกแซงด้วยอำนาจรัฐเพียงแต่เขาจะใช้แบบไหน ตอนผมเป็นประธานสภาหนังสือพิมพ์มีช่วงหนึ่งเขาประกาศทางวิทยุให้ผมไปสอบผู้จัดการอันนั้นแทรกแซงโดยตรงแต่มีลักษณะเชิงบรรณาธิการไปพูดคุย ขอความร่วมมือ ขอร้องคือทำที่มันสุภาพแต่เราอย่าลืมว่าคนที่คุยกับเราเขามีอำนาจ การที่คุณได้รับเชิญด้วยไมตรีนั้นคือแทรกแซงแล้วแปลว่าคุณต้องรับปากแล้วว่าจะพยายามไม่สร้างข่าวที่สร้างความแตกแยก รูปแบบมันนุ่มนวลขึ้นแต่จุดหมายจริงก็อาจไม่ต่างจากเดิม (จักรกฤษณ์ เพิ่มพูล, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2558)

“การออกคำสั่ง” จากผู้มีอำนาจการเมืองทั้งการสั่งการอย่างเป็นทางการโดยตรงและการขอความร่วมมือสื่อมวลชนอย่างเป็นมิตรจึงเป็นวิธีการใช้อำนาจการเมืองแทรกแซงเสรีภาพหนังสือพิมพ์รูปแบบหนึ่งที่น่าจะส่งผลต่อการทำหน้าที่สื่อมวลชนของนักหนังสือพิมพ์ไทย

(2) การให้ผลประโยชน์

“การให้ผลประโยชน์” คือ การที่นักการเมืองได้พยายามเสนอหรือมอบผลประโยชน์อื่นใดแก่นักหนังสือพิมพ์ในลักษณะสินบนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมีอิทธิพลต่อข้อเขียนทั้งรูปแบบการเงินหรือสิทธิพิเศษจากงบประมาณของหน่วยงานรัฐหรือในกลุ่มบริษัทเอกชนเครือข่าย หากนักหนังสือพิมพ์ตอบรับข้อเสนอดังกล่าวก็จะส่งผลให้นักการเมืองสามารถเข้ามามีอิทธิพลต่อการทำหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์ได้ทั้งในเรื่องการนำเสนอข้อมูลข่าวสารและการวิพากษ์วิจารณ์อย่างรับผิดชอบ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่บรรณาธิการอาวุโสหนังสือพิมพ์ไทยรัฐได้ยกตัวอย่างประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับการแทรกแซงสื่อในลักษณะการให้ผลประโยชน์แก่สื่อมวลชนไว้ว่า

อิทธิพลการเมืองมาหลายอย่างหลากหลายวิธีในการให้ผลประโยชน์ตอบแทน เช่น รัฐมนตรีตั้งคุณเป็นที่ปรึกษาคุณก็โก๊เลยพิมพ์นามบัตรเป็นที่ปรึกษาพอมีข่าวลอบกระทรวงนี้คุณก็ไม่กล้าเสนอข่าวที่เป็นผลเสียแก่เขาแล้ว นอกจากนี้ นักการเมืองก็มีหยิบบิ้นเงินทองผลประโยชน์ให้ไม่ใช่เฉพาะเงินทองเท่านั้นอาจเป็นโควตา เป็นทรัพย์สิน เป็นมือถือ เป็นเงินเดือนที่บริษัทเหล่านี้เป็นวิธีที่นักการเมืองใช้ซื้อหนังสือพิมพ์ซื้อนักข่าวที่จริงหากเรารับเราก็คงเป็นเครื่องมือเป็นเบี้ยล่างเขาแล้ว (มานิจ สุขสมจิตร, สัมภาษณ์, 21 กรกฎาคม 2558)

“การให้ผลประโยชน์” แก่นักหนังสือพิมพ์ทั้งในด้านการเงินหรือสิทธิพิเศษอื่นใดจากหน่วยงานของรัฐและบริษัทเอกชนเครือข่ายจึงเป็นวิธีการแทรกแซงรูปแบบหนึ่งที่

น่าจะส่งผลต่อการใช้เสรีภาพในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารและการวิพากษ์วิจารณ์ของนักหนังสือพิมพ์ไทย

(3) การข่มขู่คุกคาม

“การข่มขู่คุกคาม” คือ รูปแบบการแทรกแซงเสรีภาพสื่อที่ยังคงปรากฏอยู่ตราบนานปัจจุบันโดยเป็นการกระทำที่นักการเมืองพยายามใช้ความรุนแรงต่อสื่อมวลชนทั้งทางวาจาหรือมีพฤติกรรมอื่นใดเพื่อให้นักหนังสือพิมพ์ไทยรับรู้ว่ากำลังถูกคุกคามหรืออาจเกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินหากมีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารตามข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นจนทำให้นักหนังสือพิมพ์จำเป็นต้องเซ็นเซอร์ตนเองหรือหลีกเลี่ยงการทำหน้าที่สื่อ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของนักหนังสือพิมพ์อาวุโสที่มีประสบการณ์ตรงในเรื่องนี้กล่าวว่า

การคุกคามโดยนักการเมืองมีหลายอย่างบางครั้งอาจใช้ความรุนแรงนักเลงหัวไม้เช่นมีคนตายในโรงแรมนี้คุณเสนอข่าวแล้วเขาไม่ชอบเดี๋ยวไม่มีคนมาพักก็ส่งอันธพาลมาบอกว่าย่าส่งข่าวนี้ไปนะนี่ก็อิทธิพลนักการเมือง พวกนักเลง พวกแบบข่มขู่วางระเบิดนี้มีประจักษ์นัยก็มีผลให้เราเกิดความกลัวหวาดกลัว บางทีจะเขียนอะไรเดี๋ยวย่อมมีอะไรบ่วงอย่าไปให้มันรุนแรงนักเลยมีเหมือนกันถ้าไม่มีผมคงไม่บอกคุณ... (มานิจ สุขสมจิตร, สัมภาษณ์, 21 กรกฎาคม 2558)

ด้วยเหตุนี้ การข่มขู่คุกคามจึงเป็นวิธีการแทรกแซงรูปแบบหนึ่งที่น่าจะส่งผลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยเนื่องจากทำให้นักหนังสือพิมพ์เกิดความหวาดกลัวจนจำเป็นต้องหลีกเลี่ยงการนำเสนอข่าวที่อาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตน

(4) การแทรกแซงการทำงานในกองบรรณาธิการ

“การแทรกแซงการทำงานในกองบรรณาธิการ” คือ การที่นักการเมืองพยายามใช้อำนาจทางการเมืองที่มีเข้ามาแทรกแซงการทำงานภายในองค์กรหนังสือพิมพ์ไทยเพื่อให้สามารถเข้ามามีอำนาจกำหนดทิศทางการทำงานของนักหนังสือพิมพ์ได้โดยใช้วิธีอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวที่มีต่อเจ้าของสื่อหรือใช้อำนาจส่วนตัวบีบบังคับจนทำให้กองบรรณาธิการจำเป็นต้องปรับเปลี่ยน โยกย้ายหรือยุติบทบาทของบุคลากรฝ่ายข่าวที่ทำหน้าที่นำเสนอข้อมูลข่าวสารกระทบต่อกลุ่มอำนาจการเมืองโดยอุปนายกฝ่ายสิทธิเสรีภาพของสมาคมนักข่าวยืนยันว่าการใช้อำนาจการเมืองแทรกแซงกองบรรณาธิการในลักษณะนี้มีอยู่จริงและยังคงปรากฏอยู่ในปัจจุบันดังกล่าวว่า

...ในยุคคุณทักษิณทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบรรณาธิการบางกอกโพสต์ 2-3 คน มีนักข่าวถูกไล่ออก พี่เปี๊ยะซึ่งเป็นเรื่องแรงมากต้องยกเลิกข่าวซึ่งตัวเองพิมพ์เป็น Headline เสมือนว่าข่าวนี้ไม่เคยถูกพิมพ์ทั้งที่ภายหลังข้อเท็จจริงปรากฏว่าสนามบินร้างและเสียหายจริง...ในสื่อสายตำรวจเรื่องมีวันนี้เพราะพี่ให้มันเป็นคดีที่นักข่าวโดนย้ายตามคำร้องขอของตำรวจมันไม่เป็นข่าว เขาโทรไปบอกบรรณาธิการให้ย้ายนักข่าว

ไม่ให้รับผิดชอบพื้นที่นครบาลซึ่งเป็นข้าราชการประจำเข้าแทรกแซงโดยตรงโดยตรงที่กองบรรณาธิการไม่สู้เพื่อลูกน้องเลย (มานพ ทิพย์โอสถ, สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2558)

ด้วยเหตุนี้ “การแทรกแซงการทำงานในกองบรรณาธิการ” จึงเป็นวิธีการคุกคามการทำหน้าที่สื่อรูปแบบหนึ่งที่น่าจะส่งผลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยเนื่องจากทำให้นักหนังสือพิมพ์อาจถูกแทรกแซงการทำงานได้โดยนักการเมืองผ่านการสั่งการกองบรรณาธิการโดยตรง การสั่งการผ่านทางเจ้าของสื่อและการสั่งการผ่านทางผู้บริหารหนังสือพิมพ์

4.2.3 ตัวแปรด้านกฎหมาย

4.2.3.1 บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อ

“บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อ” คือตัวแปรที่น่าจะส่งผลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยในทัศนะผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสามกลุ่มพบในกลุ่มนักหนังสือพิมพ์ปฏิบัติการและกลุ่มนักวิชาการมากที่สุดมีจำนวนเท่ากันระบุว่าหน้าที่รัฐธรรมนูญได้ระบุไว้ซึ่งเงื่อนไขการใช้สิทธิเสรีภาพหนังสือพิมพ์สามารถส่งผลต่อการใช้เสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ในหมวดที่ 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยที่ข้อความได้กำหนดเงื่อนไขการใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงออกของนักหนังสือพิมพ์ไว้ ดังนั้นนักหนังสือพิมพ์จะมีเสรีภาพเพียงใดจึงต้องพิจารณาจากการรับประกันสิทธิ การให้ความคุ้มครอง การกำหนดข้อจำกัดและการเอื้อประโยชน์ทางกฎหมายแก่กลุ่มผู้มีอำนาจรัฐที่ถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเป็นสำคัญในฐานะแม่บทแห่งกฎหมายทั้งปวง ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่ผู้บริหารหนังสือพิมพ์และอดีตรองประธานคณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญได้แสดงความเห็นไว้ว่า

...สื่อมวลชนมีเสรีภาพเพียงใดก็ต้องดูจากรัฐธรรมนูญก่อนลำดับแรกซึ่งในความจริงก็มีทั้งให้การรับรองและข้อจำกัด...จำเป็นต้องจำกัดในกรณีรัฐธรรมนูญให้เสรีภาพไว้แต่มีเงื่อนไขว่าสามารถออกกฎหมายอื่นมาจำกัดได้ 1) เพื่อความมั่นคง เช่น ระหว่างการสู้รบถ้าคุณลงข่าวว่ากองทัพมีปืนเท่านี้ข้าศึกรู้หมดมันก็ต้องมีกฎหมายมาจำกัดในเรื่องนี้ 2) เพื่อรักษาเกียรติยศชื่อเสียงคนอื่นคุณจะไปด่าพ่อล้อแม่ใครไม่ได้เว้นแต่ว่าข้อความที่คุณลงนั้นพิสูจน์ได้ว่าจริงและเป็นประโยชน์ต่อประชาชน นอกจากนี้ เรื่องความเป็นอยู่ส่วนตัวศีลธรรมอันดีของประชาชนก็ต้องมีกฎหมายมาจำกัดซึ่งจะมีทั้งหมด 4 ประการด้วยกัน... (มานิจ สุขสมจิตร, สัมภาษณ์, 21 กรกฎาคม 2558)

“บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ” เป็นเรื่องเงื่อนไขการทำหน้าที่สื่อซึ่งถูกกำหนดไว้ในกฎหมายสูงสุดจึงเป็นตัวแปรที่น่าจะส่งผลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยเนื่องจากกฎหมายดังกล่าวสามารถให้ทั้งการรับประกันสิทธิเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์รวมถึงเอื้อประโยชน์แก่กลุ่มผู้มีอำนาจรัฐให้สามารถออกกฎหมายอื่นขึ้นมาจำกัดและควบคุมการทำงานของนักหนังสือพิมพ์ได้

4.2.3.2 บทบัญญัติของกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อ

“กฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อ” คือ ตัวแปรที่น่าจะส่งผลกระทบต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยในทัศนะผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสามกลุ่มพบในกลุ่มผู้บริหารหนังสือพิมพ์และกลุ่มนักวิชาการมากที่สุดมีจำนวนเท่ากันระบุว่ากรณีที่พระราชบัญญัติและกฎหมายอื่นใดมีบทบัญญัติกำหนดขอบเขตการใช้สิทธิเสรีภาพและบทลงโทษไว้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทำหน้าที่สื่อส่งผลกระทบได้โดยตรงต่อเกียรติยศ ชื่อเสียง ความเป็นอยู่ส่วนตัวตลอดจนศีลธรรมอันดีของประชาชนในสังคมสามารถส่งผลต่อการใช้เสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ได้ โดยมีบทบัญญัติและมาตราเกี่ยวข้อง ดังนี้

(1) พรบ.ให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 และ พรบ.ให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พ.ศ. 2477

“ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ” คือ เงื่อนไขการทำหน้าที่สื่อที่ถูกบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรโดยจะเป็นตัวกำหนดขอบเขตการทำหน้าที่เกี่ยวกับการรายงานข่าวของนักหนังสือพิมพ์ไทยว่าจะสามารถนำเสนอข้อเท็จจริงตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในการพิจารณาคดีของศาลได้มากน้อยเพียงใดจนทำให้หนังสือพิมพ์ไม่สามารถตัดสินใจนำเสนอข้อมูลข่าวสารได้ตามความรู้ ความสามารถและวิจารณญาณของตนโดยเสรีเมื่อนั้นจะถือเป็นความผิดอาญาฐานละเมิดต่ออำนาจศาล ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์นักวิชาการที่กล่าวถึงอิทธิพลของประมวลกฎหมายวิธีการพิจารณาคดีความที่มีต่อเสรีภาพในการรายงานข่าวของนักหนังสือพิมพ์ไทยว่า

...กฎหมายรายงานข่าวเกี่ยวกับการพิจารณาคดีของศาลถือว่าจำกัดเพราะเขาจะกำหนดการทำงานของเรaleyว่าอันนี้เอาออกไม่ได้นะ เทปนี้นำเสนอได้แค่นี้หรือข้อมูลบางอย่างคุณต้องจงดออกไปหรือห้ามไม่ให้เอาเอกสารออกไปหรือบางอย่างเขาก็ห้ามเข้าไปนั่งฟังในศาลไม่ได้ ฉะนั้นมีผลกระทบต่อการใช้เสรีภาพสื่อแน่นอนสำหรับกฎหมายตัวนี้... (สุกัญญา บุรณเดชาชัย, สัมภาษณ์, 5 สิงหาคม 2558)

(2) ประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในความผิดฐานหมิ่นประมาท

“กฎหมายหมิ่นประมาท” คือ ข้อความที่ระบุแนวทางปฏิบัติและบทลงโทษที่จะได้รับหากมีการละเมิดหรือฝ่าฝืนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดขอบเขตการทำหน้าที่สื่อเพื่อการใช้เสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์เป็นไปอย่างรับผิดชอบโดยไม่ส่งผลกระทบใดต่อสังคมจนได้รับความเสียหายอย่างมีเจตนาได้ อย่างไรก็ตาม กฎหมายฉบับนี้สามารถถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือแทรกแซงการทำหน้าที่สื่อได้เช่นกันโดยการนำมาเป็นเงื่อนไขในการฟ้องร้องสื่อมวลชนให้เกิดความหวาดกลัวจนบางครั้งอาจทำให้นักหนังสือพิมพ์จำเป็นต้องเซ็นเซอร์ตัวเอง ระวังหรือยุติการนำเสนอข่าวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นแม้การรายงานข้อเท็จจริงดังกล่าวจะอยู่บนพื้นฐานความถูกต้องก็ตาม ดัง

ตัวอย่างคำสัมภาษณ์นักวิชาการ อดีตคณะกรรมการรับเรื่องราวร้องทุกข์สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติที่มีความเห็นต่ออิทธิพลของกฎหมายหมิ่นประมาทว่า

การฟ้องร้องเพื่อปิดปากเป็นกฎหมายเข้มงวดขึ้น คนทำสื่อกลัวตระหนกมากขึ้น...ผมว่ากฎหมายสำคัญที่ต้องจัดการก่อน คือ ข้อบังคับในกฎหมายหมิ่นประมาทที่ฟ้องกันมากมายเป็นพันล้านจนกระทั่งกองบรรณาธิการต้องหยุดทันทีแม้จะแน่ใจในข้อเท็จจริงแต่ถูกฟ้องพันล้านแล้วอยู่บนดุลยพินิจของศาล...เรื่ององค์ประกอบการหมิ่นประมาทผมว่าชัดเจนแต่เรื่องบทลงโทษที่ออกจะรุนแรงมากเกินไปทำให้นักข่าวบางทีมันก็ห่อไปเลย...ตัวนี้จึงทำให้สื่อกำกับตนเองเซ็นเซอร์ตัวเองมากขึ้นเลยนะว่าเฮ้ยอย่านำเสนออะไรที่มันแหลมไปเดี๋ยวแม่งโดนฟ้อง (รุจน์ โกมลบุตร, สัมภาษณ์, 13 กรกฎาคม 2558)

(3) พรบ.คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

“พรบ.คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546” คือ กฎหมายที่มีบทบัญญัติกำหนดขอบเขตและจำกัดเสรีภาพในการทำหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์ไทยเพื่อป้องกันไม่ให้มีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารหรือแสดงความคิดเห็นใดจนอาจส่งผลกระทบต่อจิตใจ ชื่อเสียง เกียรติคุณหรือสิทธิประโยชน์แก่ตัวเยาวชนหรือผู้ปกครองได้ ดังนั้น นักหนังสือพิมพ์จึงมีสิทธิเสรีภาพในการรายงานข่าวเรื่องเยาวชนได้เท่าที่กฎหมายกำหนดมิฉะนั้นอาจถูกลงโทษตามกฎหมาย ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์รองบรรณาธิการเดลินิวส์ที่กล่าวถึงข้อจำกัดเสรีภาพจากกฎหมายฉบับนี้ว่า “ตอนนี้ผมกำลังต่อสู้อยู่เรื่องหนึ่งเรื่องกฎหมาย พรบ.คุ้มครองเด็ก มาตรา 27 บอกว่าใครเผยแพร่ข่าวเด็กโดนทำร้ายโดยเฉพาะเรื่องภายในครอบครัวต้องติดคุก 6 เดือน วันก่อนพ่อมันเตะก้านคอลูกถ้าสื่อไม่นำมาออกไอ้เด็กนั้นก็โดนเตะจนตาย...” (วรวิทย์ ศรีอนันต์รักษา, สัมภาษณ์, 28 กรกฎาคม 2558)

(4) พรบ.คุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

“พรบ.คุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว” คือ กฎหมายที่มีเจตนากำป้องและคุ้มครองทั้งผู้กระทำและผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ดังนั้น จึงห้ามมิให้นักหนังสือพิมพ์ใช้เสรีภาพนำเสนอเรื่องราวหรือเผยแพร่ข้อมูลใดที่อาจส่งผลกระทบต่อสร้างความเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีตามกฎหมายฉบับนี้ได้แม้ว่าข้อมูลที่น่าเสนอนั้นจะอยู่บนพื้นฐานความถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะมิฉะนั้นอาจต้องรับโทษตามกฎหมาย ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่ปรึกษาสำนักพิมพ์มติชนซึ่งได้กล่าวถึงข้อจำกัดเสรีภาพสื่อจากกฎหมายฉบับนี้ว่า

...ในการทำงานสื่อก็ต้องดูว่ากฎหมายที่มีอยู่มันเปิดโอกาสและวางข้อจำกัดเสรีภาพอย่างไรบ้างก็จะมีกฎหมายห้ามมิให้นำเสนอข่าวเลย เช่น เรื่องภายในครอบครัวคุณอย่าไปเสนอเรื่องของเขานี้ก็จำกัดเสรีภาพชัดเจนซึ่งก็ต้องระวังมิฉะนั้นจะต้องรับโทษ

เนื่องจากอาจทำให้เขาเสียหายแม้มันจะเป็นประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่ก็ได้ (บุญเลิศ ชาญยุทธเดช, สัมภาษณ์, 6 กรกฎาคม 2558)

(5) พรบ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

“พรบ.ศาลเยาวชนและครอบครัว” คือ กฎหมายที่กำหนดขอบเขตและจำกัดสิทธิเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยเพื่อป้องกันไม่ให้มีการนำเสนอข่าวสารหรือแสดงความคิดเห็นจนส่งผลกระทบต่อการใช้สิทธิในคดีครอบครัว ทำให้รู้จักตัวคู่ความหรือทำให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงเกียรติคุณของบุคคลที่เกี่ยวข้องเว้นแต่จะได้รับอนุญาตให้รายงานข่าวตามคำสั่งศาลเพียงเท่านั้น ดังนั้น จึงส่งผลกระทบต่อเสรีภาพในการทำหน้าที่สื่อโดยตรง ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์นายความอดีตประธานสภาการหนังสือพิมพ์ที่กล่าวถึงข้อจำกัดเสรีภาพสื่อจากกฎหมายนี้ว่า

...กฎหมายที่จำกัดเสรีภาพสื่อมวลชนทุกวันนี้มี 3 ฉบับ คือ กฎหมายวิธีพิจารณาคดีเด็กกฎหมายคุ้มครองเด็กและการกระทำความรุนแรงในครอบครัว 3 ฉบับนี้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการทำหน้าที่สื่ออยู่ คือ ห้ามไม่ให้สื่อนำเสนอภาพข่าวอะไรต่าง ๆ นานาแม้เป็นประโยชน์ก็ได้ซึ่งมันก็จำกัดการทำงานอยู่... (จักรกฤษ เพิ่มพูล, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2558)

(6) พรบ.ว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560

“พรบ.ว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์” คือ กฎหมายที่มีลักษณะจำกัดสิทธิเสรีภาพในการรับรู้และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของนักหนังสือพิมพ์ไทยเพื่อป้องกันไม่ให้นักหนังสือพิมพ์เข้าถึงข้อมูลที่มีนัยสำคัญผ่านสื่อคอมพิวเตอร์และนำข้อมูลที่เข้าถึงได้นั้นมารายงานผ่านหนังสือพิมพ์ของตน ข้อจำกัดการทำหน้าที่สื่อของกฎหมายนี้เกิดจากการให้นิยามคำว่ากระทำความผิดที่กว้างเกินไปจนส่งผลกระทบต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ได้ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์เดอะเนชั่นที่กล่าวถึงข้อจำกัดการทำหน้าที่สื่อจากปัญหาการตีความข้อกฎหมายนี้ว่า

...ตอนนี้มีกฎหมายตัวหนึ่งที่น่ากลัวและมีผลต่ออิสรภาพหนังสือพิมพ์ คือ อาชญากรรมคอมพิวเตอร์หรือ พรบ.ว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมฯ ซึ่งตีความความผิดกว้างมากจนไม่รู้ว่าขอบเขตมันอยู่ไหน สมมติมีนักการเมืองมีอีเมลหลุดว่าสื่อในทางที่ทุจริตแล้วเราอยากเอาข้อมูลนั้นมานำเสนอได้ไหม ฉะนั้นปัญหามันจึงอยู่ที่การตีความการกระทำผิดซึ่งมันกว้างมาก... (วิชชารนนท์ ทองเทพ, สัมภาษณ์, 31 กรกฎาคม 2558)

“บทบัญญัติของกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อ” เป็นเรื่อง การกำหนดขอบเขตสิทธิเสรีภาพหนังสือพิมพ์เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทำหน้าที่ส่งผลกระทบใดต่อสังคม ดังนั้น จึงเป็นตัวแปรที่น่าจะส่งผลกระทบต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยเนื่องจากทำให้นักหนังสือพิมพ์

ไม่สามารถใช้วิจารณ์งานตัดสินใจในข่าวสารได้โดยเสรีและจำเป็นต้องปฏิบัติหน้าที่อยู่ภายในขอบเขตที่กำหนดไว้เพื่อหลีกเลี่ยงต่อการถูกลงโทษจากบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย

4.2.3.3 บทบัญญัติของกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ

“กฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ” คือ ตัวแปรที่น่าจะส่งผลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยในทัศนะผู้ให้ข้อมูลหลักสามกลุ่มพบในกลุ่มผู้บริหารหนังสือพิมพ์มากที่สุดระบุว่ากรณีที่กฎหมายซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม ได้แก่ คำสั่งพระราชบัญญัติ ประมวลกฎหมายและพระราชกำหนดอื่นใดได้กำหนดขอบเขตสิทธิเสรีภาพสื่อมวลชนไว้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทำหน้าที่ส่งผลกระทบใดต่อความมั่นคงของรัฐและความสงบเรียบร้อยในสังคมสามารถส่งผลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ได้ โดยมีบทบัญญัติเกี่ยวข้อง ดังนี้

(1) คำสั่งคณะรัฐประหาร ประกาศคณะปฏิวัติ ประกาศคณะปฏิรูป

การที่คณะรัฐประหารหรือมีชื่อเรียกอื่นใดทำการยึดอำนาจการปกครองประเทศจากรัฐบาลและทำการยกเลิกรัฐธรรมนูญซึ่งถือเป็นกฎหมายสูงสุดย่อมถือว่า “คณะรัฐประหาร” ที่ยึดอำนาจนั้นมีสถานะเป็น “รัฐธำนิปัตย์” ที่มีอำนาจสูงสุดตามไปด้วย ดังนั้น คำสั่งหรือประกาศใดก็ตามที่คณะรัฐประหารประกาศใช้จึงดำรงสถานะเป็นกฎหมายสูงสุดในเวลานั้นและส่วนใหญ่มีกมุงควบคุมสิทธิเสรีภาพในการสื่อสารเพื่อคงไว้ซึ่งการมีอำนาจของตน เช่นเดียวกับที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้มีการประกาศภายหลังการยึดอำนาจหลายฉบับโดยมีเจตนาควบคุมการทำหน้าที่สื่อและให้อำนาจแก่ทหารสามารถสั่งปิดกิจการหรือแทรกแซงการทำงานของนักหนังสือพิมพ์ได้ซึ่งบทบัญญัติของกฎหมายตามคำสั่งที่สามารถควบคุมการทำหน้าที่สื่อได้อย่างไม่มีขอบเขตเช่นนี้สามารถส่งผลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยโดยทำให้นักหนังสือพิมพ์จำเป็นต้องเซ็นเซอร์ตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกคุกคามหรือถูกดำเนินคดีจากกฎหมายดังกล่าวที่มีลักษณะขาดความชัดเจนและไม่เป็นประชาธิปไตย ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์บรรณาธิการอาวุโสหนังสือพิมพ์มติชนที่กล่าวถึงข้อจำกัดเสรีภาพจากคำสั่งคณะรัฐประหารนี้ว่า

...คำสั่งรัฐประหารเป็นกฎหมายพิเศษซึ่งล่อแหลมต่อการบั่นทอนเสรีภาพมากทำให้ต้องระวังเยอะขึ้น ขณะนี้ก็มีประกาศอยู่ 2-3 ฉบับที่ให้อำนาจ คสช.สั่งปิดแทรกแซงการทำงานของหนังสือพิมพ์ได้ 97, 103, 108 คำสั่งข้อที่ 3 ตาม ม.44...ช่วงปฏิวัติหรือช่วงที่ไม่มีกฎหมายพื้นฐานอย่างนี้ก็มีผลพอควรบางที่เราจำเป็นต้องเซ็นเซอร์ตัวเองไม่ให้กระทบ เช่น ม.44 แล้วมาตราเกี่ยวกับความมั่นคง ประกาศคณะปฏิวัติ ประกาศคณะปฏิรูปต่าง ๆ ซึ่งมันเปิดช่องให้สามารถตีความคุณใช้คำว่าความมั่นคงของรัฐ โอ้โหมันกว้างมากนะอะไร ๆ ก็เป็นความมั่นคงได้หมด... (ภาคภูมิ ป่องภัย, สัมภาษณ์, 17 กรกฎาคม 2558)

(2) พรบ.กฏอัยการศึก พ.ศ. 2457

“พรบ.กฏอัยการศึก พ.ศ. 2457” คือ กฎหมายที่บัญญัติให้อำนาจแก่กองทัพบกสามารถใช้กำลังทหารที่มีเข้าควบคุมสถานการณ์ความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในสังคมด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้สามารถรักษาความเรียบร้อยในพื้นที่ที่กฎหมายกำหนดได้และให้อำนาจควบคุมการใช้สิทธิเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยโดยมีสิทธิเข้าตรวจค้นหรือห้ามมิให้จำหน่ายหรือเผยแพร่ซึ่งข้อมูลข่าวสารใดก็ได้โดยตรงเพื่อคงไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยในสังคม ดังนั้น พระราชบัญญัติฉบับนี้จึงส่งผลได้ต่อการทำหน้าที่สื่อ คือ ทำให้ทหารสามารถใช้กองกำลังที่มีเข้าควบคุมการทำหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์ไทยจนทำให้บางครั้งนักหนังสือพิมพ์จำเป็นต้องเซ็นเซอร์ตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงต่อการถูกคุกคามหรือถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ผู้บริหารหนังสือพิมพ์ไทยรัฐที่กล่าวถึงข้อจำกัดการทำหน้าที่สื่อจาก พรบ.กฏอัยการศึก พ.ศ. 2457 ฉบับนี้ว่า

...กฎหมายบางอันมันจำกัดเสรีภาพอยู่แล้ว เช่น หากมีการประกาศกฏอัยการศึกขึ้นมาทหารเขาก็มีอำนาจควบคุมห้ามไม่ให้จำหน่ายแจกเผยแพร่ข่าวสารใดก็ได้ถ้าหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นเขาเห็นว่าจำหน่ายแจกไปแล้วมันจะเป็นผลเสียต่อสังคมเสรีภาพในการพิมพ์ก็มีข้อจำกัดเหมือนกันเพราะกฎหมายเขาให้อำนาจไว้ เช่น การใช้กฏอัยการศึกอย่างนี้มันเป็นกรณีพิเศษ... (มานิจ สุขสมจิตร, สัมภาษณ์, 21 กรกฎาคม 2558)

(3) ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112

“ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112” คือ กฎหมายที่มุ่งปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ซึ่งบัญญัติสามารถกำหนดหรือควบคุมขอบเขตการใช้สิทธิเสรีภาพในการทำหน้าที่สื่อเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร ข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นอื่นใดเกี่ยวกับสถาบันจนอาจส่งผลกระทบได้ต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาทรวมถึงผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ดังนั้น ในการทำหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์จึงไม่สามารถใช้เสรีภาพที่มีนำเสนอข้อมูลข่าวสารในประเด็นนี้ได้ด้วยตนเองอย่างรอบด้านโดยจำเป็นต้องนำเสนอด้วยความระมัดระวัง รายงานตามที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดหรืออาจจำเป็นต้องเซ็นเซอร์ตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงต่อการกระทำผิดและถูกลงโทษทางอาญาอย่างรุนแรงตามที่ระบุไว้ในกฎหมาย ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์อดีตอุปนายกฝ่ายสิทธิเสรีภาพและการปฏิรูปสื่อ สมาคมนักข่าวในฐานะผู้สื่อข่าวอาชญากรรมประจำกองบังคับการปราบปรามซึ่งมีประสบการณ์ตรงเรื่องนี้ระบุว่า

...ทุกวันนี้กฎหมายที่น่ากลัวก็น่าจะเรื่องการหมิ่นมากที่สุด ม.112 มีอิทธิพลแต่ไม่อยากพูดตอนแรกเพราะทุกคนรู้ว่าไม่ควรและที่นี่ (กองปราบ ฯ) มีเรื่องนี้เยอะมาก มีหลายเรื่องที่จับมาทำข่าวไม่ได้ที่ถูกบังคับให้ทำข่าวก็มีแบบขอความร่วมมืออยากให้ทำข่าวไอ้

นี้ถูกจับคดี 112 เพื่อให้สังคมไทยมีการจับกุมคดีนี้มากขึ้นแต่ในมุมเดียวกันก็ถูกบังคับว่าไม่ให้ทำก็มีเพราะเป็น ม.112... (วัศยศ งามข้า, สัมภาษณ์, 18 สิงหาคม 2558)

(4) พรบ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

“พรบ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540” คือ กฎหมายที่ให้อำนาจแก่นักหนังสือพิมพ์ไว้ไม่ว่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องหรือไม่ย่อมมีสิทธิเข้าตรวจสอบ ขอสำเนาหรือขอสำเนาที่มีคำรับรองถูกต้องของข้อมูลต่าง ๆ ที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานราชการได้ ไม่ว่าข้อมูลข่าวสารนั้นจะเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของรัฐหรือไม่ อย่างไรก็ตาม กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดข้อยกเว้นข้อมูลบางอย่างที่หน่วยงานราชการไม่จำเป็นต้องเปิดเผยไว้เช่นกันรวมถึงให้เป็นดุลพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐในการกำหนดเงื่อนไขและตัดสินใจออกคำสั่งไม่ให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารใดเอาไว้ด้วยซึ่งมีลักษณะขัดแย้งกับเจตนารมณ์ของกฎหมายข้างต้นแม้ว่านักหนังสือพิมพ์จะมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อคณะกรรมการวินิจฉัยที่เกี่ยวข้องได้ก็ตามจึงทำให้กฎหมายฉบับนี้ไม่สามารถบังคับใช้ได้จริงจนส่งผลกระทบต่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารราชการของนักหนังสือพิมพ์ไทย ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวการเมืองไทยรัฐที่กล่าวยืนยันเรื่องนี้ว่า

...จริง ๆ เสรีภาพในการเข้าถึงส่วนใหญ่เรื่องเอกสารค่อนข้างมีปัญหาถ้าสื่อข้องใจว่ามันไม่โปร่งใสขอตามขั้นตอนยากหรือเอกสารเกี่ยวกับหน่วยงานรัฐ องค์กรเอกชน มี พรบ. ข้อมูลฯ แต่ก็ไม่ได้ถูกใช้ประโยชน์และก็ไม่ใช้ไม่ได้จริง ซ้ำ บางที่เป็นเรื่องแรงแล้วกระทบต่อหัวหน้าเสนาบดีกระทรวงเขาก็ให้ยาก ราชการก็ไม่ได้ตอบสนองเหมือนเขียนไว้แน่นอนตามขั้นตอนอย่างนั้นอย่างนี้ (ปราเมศ เหล็กเพ็ชร, สัมภาษณ์, 3 สิงหาคม 2558)

(5) พรก. การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548

“พรก.การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548” คือ กฎหมายที่ให้อำนาจแก่ฝ่ายการเมืองสามารถแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ขึ้นมาทำหน้าที่ควบคุมสถานการณ์ที่อาจส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน เป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรืออาจทำให้ประเทศตกอยู่ในภาวะคับขัน ดังนั้น เจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้งจึงมีอำนาจกระทำการใด ๆ เพื่อคงไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อย รวมถึงมีสิทธิควบคุมการทำงานของนักหนังสือพิมพ์ได้โดยสามารถทำการตรวจค้น ระวังหรือห้ามมิให้เผยแพร่ซึ่งข้อมูลข่าวสารใด การที่กฎหมายให้อำนาจในการจำกัดและควบคุมหนังสือพิมพ์ได้เช่นนี้สามารถส่งผลกระทบต่อเสรีภาพสื่อโดยทำให้นักหนังสือพิมพ์อาจถูกเซ็นเซอร์เนื้อหาหรือจำเป็นต้องเซ็นเซอร์ตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงต่อการถูกคุกคามหรือถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ผู้อำนวยการสถาบันอิศราที่กล่าวถึงข้อจำกัดการทำหน้าที่สื่อในช่วงที่บ้านเมืองเกิดความไม่สงบจาก พรก. การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ฉบับนี้ว่า

...กฎหมายที่ไม่เป็นธรรมก็พวกความมั่นคงไง แนนอนมันเด่นสามารถเซ็นเซอร์ได้เลย ยามศึกสงครามหรืออะไรก็ตาม พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์

ถูกเงินลงไปค้นดูเรียกว่ามันมีบทบัญญัติให้อำนาจจำกัดการใช้เสรีภาพสื่อ ถ้าเกิดมีสถานการณ์บางครั้งเราอาจต้องหยุดการรายงานก่อนจะได้ไม่เกิดปัญหา... (ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์, สัมภาษณ์, 16 กรกฎาคม 2558)

“บทบัญญัติของกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ” เป็นเรื่องกฎหมายที่กำหนดขอบเขตสิทธิเสรีภาพสื่อและอนุญาตให้ผู้มีอำนาจการเมืองสามารถเข้าควบคุม แทรกแซงและจำกัดการทำหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์ได้โดยอ้างเหตุความมั่นคงของรัฐและรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคมจึงเป็นตัวแปรที่น่าจะส่งผลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย เนื่องจากทำให้นักหนังสือพิมพ์ไม่สามารถตัดสินใจในข่าวสารใดเกี่ยวกับความมั่นคงได้อย่างเสรีโดยจำเป็นต้องเชื่อฟัง ปฏิบัติตามคำสั่งหรือเลือกเซ็นเซอร์ตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงต่อการถูกลงโทษตามกฎหมาย

4.2.4 ตัวแปรด้านเศรษฐกิจ

4.2.4.1 การแข่งขันของหนังสือพิมพ์

“การแข่งขันของหนังสือพิมพ์” คือ ตัวแปรที่น่าจะส่งผลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยในทัศนะผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสามกลุ่มพบในกลุ่มนักหนังสือพิมพ์ปฏิบัติการมากที่สุดระบุว่าป็นแรงกดดันที่เกิดจากการที่นักหนังสือพิมพ์จำเป็นต้องแข่งขันกันกับหนังสือพิมพ์คู่แข่งในเรื่องการสื่อสารด้วยความรวดเร็วและจำนวนชิ้นงานที่ต้องส่งในแต่ละวันจนกลายมาเป็นข้อจำกัดต่อการทำหน้าที่สื่อโดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบในเรื่องของการนำเสนอข้อมูลข่าวสารอย่างรับผิดชอบ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ผู้อำนวยการมีเดียมอนิเตอร์ที่กล่าวสนับสนุนเรื่องนี้ว่า

...สิ่งสำคัญสุดของนักข่าวภาคสนามคือเขาต้องไม่ถูกกดดันด้วยจำนวนชิ้นงานที่ต้องทำด้วยความเร็วแบบต้องเร็วต้องแข่งขันซึ่งมันสร้างความกดดันทั้งหมด แน่แน่นอนว่ามีโอกาสผิดพลาดเพราะบางทีการรายงานแบบรวดเร็วมากอาจทำให้ผู้ที่อยู่ในข่าวได้รับความเสียหาย...บางครั้งที่เคยเห็นพอไม่มีการแถลงข่าวปั๊บ นักข่าวก็ต้องเฝ้าข่าวเองต้องวิ่งหาแหล่งข่าวและต้องป้อนอะไรเข้าไปเป็น pingpong questions...สำคัญคือพอถึงโหมดเกี่ยวกับการแข่งขันก็ใส่สติข่าวเข้าไปเพราะหน้าหนึ่งมีพื้นที่แค่นั้น คือ จะชิงความได้เปรียบกันที่ข่าวหน้าหนึ่ง... (เอื้อจิตต์ วิโรจน์ไตรรัตน์, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2558)

“การแข่งขันของหนังสือพิมพ์” ทั้งการที่นักข่าวถูกกดดันด้วยจำนวนชิ้นงานที่ต้องส่งรวมถึงการต้องแข่งขันกับคู่แข่งในเรื่องการนำเสนอข่าวสารด้วยความรวดเร็วจึงเป็นตัวแปรที่น่าจะส่งผลต่อการใช้เสรีภาพในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารอย่างรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ไทย

4.2.4.2 การกระจุกตัวของเจ้าของสื่อ

“การกระจุกตัวของเจ้าของสื่อ” คือ ตัวแปรที่น่าจะส่งผลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยในทัศนะกลุ่มนักหนังสือพิมพ์ปฏิบัติการและกลุ่มนักวิชาการมากที่สุดโดยมีจำนวนเท่ากันระบุว่า การที่ธุรกิจสื่อหนังสือพิมพ์ไทยเกิดการรวมศูนย์อยู่ภายใต้การบริหารงานของเจ้าของสื่อจำนวนน้อยรายหรือการที่สื่อหนังสือพิมพ์ไทยกลายเป็นบริษัทหนึ่งในเครือขององค์กรธุรกิจขนาดใหญ่สามารถส่งผลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยได้ ดังนี้

(1) ข้อจำกัดในการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับบริษัทในเครือเจ้าของเดียวกับหนังสือพิมพ์

การที่องค์กรหนังสือพิมพ์ต้นสังกัดของนักหนังสือพิมพ์ไทยเป็นบริษัทหนึ่งร่วมกับองค์กรธุรกิจประเภทอื่นที่ดำเนินงานอยู่ภายใต้การบริหารงานโดยเจ้าของเดียวกันสามารถส่งผลต่อการทำหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์ไทยโดยเฉพาะเรื่องการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับบริษัทอื่นในเครือเดียวกันเนื่องจากกลุ่มนายทุนสามารถใช้อำนาจเข้ามาควบคุมเนื้อหาเพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบใดต่อภาพรวมในธุรกิจของตนได้และนักหนังสือพิมพ์จำเป็นต้องรายงานตามที่กำหนดไว้ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์นักหนังสือพิมพ์ที่ต้นสังกัดเป็นบริษัทหนึ่งในเครือของธุรกิจขนาดใหญ่ระบุว่า

...มี ส่วนใหญ่บริษัทในเครือจะมีแบบเอาภาพสังคม ภาพกิจกรรม ภาพนายทุนมาลงในสื่อเยอะเป็นแบบมาโปรโมทอะไรมากกว่าซึ่งเราก็ไม่ค่อยแฮปปี้แต่ก็ต้องยอมกันมันห้ามไม่ได้เพราะธรรมชาติของที่นี่ (บางกอกโพสต์) เป็นเครือเซ็นทรัล บางทีก็เอางานเซ็นทรัลมาลงหน้าหนึ่งบางทีก็เป็นต้นคริสต์มาสก็เนียน ๆ ไปได้แต่ที่สุดก็ต้องยอมรับถือว่ามันไม่ได้เสียหายต่อจรรยาบรรณเท่าไรก็เหมือนกับเป็นพื้นที่โฆษณาอย่างนี้ (วาสนา นาน่วม, สัมภาษณ์, 14 กรกฎาคม 2558)

(2) การทำงานข่าวแบบโคข่าว (cc news) ของนักข่าวที่สังกัดเครื่องจักรสื่อเดียวกัน

การทำงานข่าวแบบโคข่าว คือ การทำงานของนักหนังสือพิมพ์ไทยในลักษณะจัดสรรทรัพยากรโดยใช้ข่าวร่วมกันกับสื่อมวลชนที่สังกัดเครื่องจักรสื่อเดียวกันเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดสามารถเป็นข้อจำกัดต่อการทำหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์ได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบในเรื่องของการขาดความหลากหลายของรายงานข่าวที่ไม่ได้เกิดจากมุมมองส่วนบุคคลของนักหนังสือพิมพ์ที่มีอยู่อย่างแตกต่างกัน ดังตัวอย่างที่นักหนังสือพิมพ์ได้กล่าวถึงข้อจำกัดเสรีภาพซึ่งเกิดจากการใช้ทรัพยากรข่าวร่วมกันกับสื่อมวลชนในสังกัดเครื่องจักรสื่อเดียวกันว่า

...สำหรับคนที่ทำงานในองค์กรสื่อที่มีมากกว่าหนึ่งสื่อจะการทำงานแบบหนึ่งที่ไม่เรียกว่าคอนเวอร์เจนซ์ (Convergence) แต่เรียกว่าโค (co) ข่าวหรือ cc news คือ นักข่าวคนหนึ่งทำข่าวแล้วแจกไปให้คนอื่นตรงนี้จะทำร้ายวงการข่าวแทนที่ข่าวจะเกิด

จากความคิดอันหลากหลายแต่ปัจจุบันนักข่าวคนหนึ่งทำข่าวแล้วส่งไปให้อีก 10 คนในเครือเดียวกัน คอนเทนต์เดียวส่งไป 10 แชนแนล (channel) สมมติถ้ามันเขียนผิดตั้งแต่ตอนต้นคนที่เขียนไปรับเงินเข้ามา สื่อทั้ง 10 ฉบับก็เป็นแมสเสจเดียวกันตัวนั้นมันเป็นจุดหมิ่นเหม่ต่อเสรีภาพ ถ้ามันเขียนผิด 10 ฉบับก็ผิด (วัชชีรานนท์ ทองเทพ, สัมภาษณ์, 31 กรกฎาคม 2558)

การกระจุกตัวของเจ้าของสื่อจึงเป็นตัวแปรที่น่าจะส่งผลกระทบต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยเนื่องจากทำให้นักหนังสือพิมพ์มีข้อจำกัดในการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับบริษัทอื่นในเครือเดียวกันและส่งผลกระทบต่อความหลากหลายของรายงานข่าวซึ่งเกิดจากการใช้ทรัพยากรร่วมกันของนักหนังสือพิมพ์

4.2.4.3 แหล่งรายได้ของหนังสือพิมพ์

“แหล่งรายได้” คือ ตัวแปรที่น่าจะส่งผลกระทบต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยสูงสุดในทัศนะผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสามกลุ่มพบในกลุ่มผู้บริหารหนังสือพิมพ์มากที่สุดระบุว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับการบริหารจัดการและการดำเนินงานในธุรกิจสื่อมวลชนในรูปแบบองค์กรเชิงพาณิชย์ซึ่งต้องอยู่รอดด้วยรายได้และผลกำไรทางการค้าอย่างเต็มตัว ดังนั้น แหล่งที่มาของรายได้ต่าง ๆ จึงมีโอกาที่จะเข้ามาควบคุมเนื้อหาและแทรกแซงการทำงานของนักหนังสือพิมพ์ไทยในฐานะที่เป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถส่งผลกระทบต่อความอยู่รอดขององค์กรหนังสือพิมพ์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

(1) อิทธิพลของผู้ลงโฆษณาหรือผู้สนับสนุนทางการเงินของหนังสือพิมพ์

“ผู้ลงโฆษณา” หรือผู้สนับสนุนด้านการเงินขององค์กรหนังสือพิมพ์ไทยผ่านการให้บโฆษณาประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจและภาคธุรกิจเอกชนซึ่งถือเป็นรายได้หลักของการดำเนินธุรกิจสื่อ เมื่อหนังสือพิมพ์จำเป็นต้องพึ่งพารายได้เหล่านี้เพื่อความอยู่รอดจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อผู้ลงโฆษณาตามไปด้วยเพื่อคงไว้ซึ่งการสนับสนุนทางการเงินต่อไป หากมีเหตุการณ์หรือเรื่องราวเชิงลบใดเกิดขึ้นและผู้ลงโฆษณาอาจมีส่วนเกี่ยวข้อง ในฐานะที่เป็นผู้สนับสนุนทางการเงินจึงมีสิทธิเข้ามาเรียกร้องหรือต่อต้านเนื้อหาให้หนังสือพิมพ์ต้องนำเสนอในทิศทางที่ต้องการได้เนื่องจากหนังสือพิมพ์หวังเกรงว่าอาจสูญเสียรายได้ที่มาจากผู้สนับสนุนของหนังสือพิมพ์ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์บรรณาธิการที่ปรึกษาเครือเนชั่นที่กล่าวยืนยันเรื่องนี้ว่า

...หนังสือพิมพ์รายได้หลักมาจากโฆษณาซึ่งนั่นคือทุน คุณก็มีข้อจำกัดโดยธรรมชาติว่าไม่สามารถเสนอข่าวกระทบได้ มันมีอิทธิพลมากกว่าเนื้อหาบางอย่างฉบับไม่มีหน้าหนึ่งแต่หุ้มปกด้วยโฆษณา...ผมว่าบางองค์กรธุรกิจมีอิทธิพลพอสมควร เช่น กลุ่มซีพีกรณีซีพีเอฟหรือกรณีเซเว่นที่ไปบอยคอตกันไม่ซื้อ พอคุณสร้างกระแสนี้ชักพักเขาลงโฆษณากลุ่มครึ่งหน้าเต็มหน้าลวงหน้าเลยอธิบายชี้แจงว่าซีพีเอฟออลล์ไม่เคยมีปัญหาเกี่ยวกับท้องถิ่นช่วยเหลือผู้ประกอบการรายย่อย ทุกอย่างจบ คุณทำอะไรต่อได้เพราะคุณยอมจำนนต่อ

ทุนขนาดใหญ่นี้คือสิ่งที่ผมยกตัวอย่าง (จักรกฤษณ์ เพิ่มพูล, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2558)

(2) อิทธิพลของผู้ถือหุ้นและเจ้าของหนังสือพิมพ์

การที่หนังสือพิมพ์ไทยนำองค์กรหนังสือพิมพ์เข้าไประดมทุนโดยการจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ คือ การเปลี่ยนสภาพการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ให้กลายเป็นองค์กรหนึ่งทางธุรกิจอย่างเต็มตัวซึ่งจะก่อให้เกิดการคาบเกี่ยวกันระหว่างการเป็นสถาบันเพื่อสาธารณะกับการเป็นองค์กรเชิงพาณิชย์ ฉะนั้นการที่องค์กรหนังสือพิมพ์ได้มีการดำเนินงานทางธุรกิจในลักษณะเช่นนี้จึงเท่ากับว่าเป็นการเปิดโอกาสให้กลุ่มนายทุนสามารถเข้าแทรกแซงการทำงานที่ผ่านการเป็นผู้ถือหุ้นขององค์กรได้ในฐานะผู้มีส่วนได้เสียจนสามารถเข้ามากำหนดทิศทางการทำงานของนักหนังสือพิมพ์ไทย ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์นักวิชาการที่สรุปใจความสำคัญเรื่องนี้ว่า

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพมีอยู่มากมายเต็มไปหมด ยิ่งตอนนี้สื่อมีการเข้าตลาดหลักทรัพย์ทำตัวเป็นบิสสิเนสอินเวสต์मेंท์ภายใต้เงื่อนไขใครซื้อก็คือผู้ถือหุ้นรายใหญ่ คุณก็อยู่ในสถานะเสี่ยง...ในองค์กรสื่อจะรู้จักกันเองคืออย่าไปเล่นกลุ่มเหมืองแร่หรือบริษัทพลังงานนี้มากเพราะนายเราถือหุ้นอยู่ กรณีกลุ่มการเมืองเข้าไปถือหุ้นคุณในตลาดก็เสรีอย่างบางกอกโพสต์พอเซ็นทรัลถือหุ้นใหญ่ก็เป็นเชน (chain) หนึ่งเขาก็ไม่กล้าทำอะไรที่อาจกระทบต่อธุรกิจใหญ่ของเขา ฉะนั้นการมีรีพอร์ทเตอร์ที่ดีเกินไปอย่างคุณเป็บซี่ (เสริมสุข) ก็อยู่ไม่ได้... (เอื้อจิตต์ วิโรจน์ไตรรัตน์, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2558)

“แหล่งรายได้” เป็นเรื่องความอยู่รอดทางธุรกิจสื่อจึงเป็นตัวแปรที่น่าจะส่งผลกระทบต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยเนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญที่นักหนังสือพิมพ์จำเป็นต้องตระหนักถึงและให้ความสำคัญเพื่อให้การทำงานของตนไม่ส่งผลกระทบใดต่อรายได้ขององค์กรหนังสือพิมพ์

4.2.4.4 นโยบายองค์กร

“นโยบายองค์กร” คือ ตัวแปรที่น่าจะส่งผลกระทบต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย ในทัศนะผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสามกลุ่มพบในกลุ่มผู้บริหารหนังสือพิมพ์มากที่สุดระบุว่าเป็นเรื่องวิธีการปฏิบัติซึ่งถูกกำหนดจากเจ้าของและผู้บริหารระดับสูงเพื่อเป็นแนวทางกำกับให้นักหนังสือพิมพ์ในสังกัดเดียวกันทำหน้าที่สื่ออยู่ภายในขอบเขตที่กำหนดไว้ ในกรณีที่เจ้าของหรือผู้บริหารพิจารณาว่าการทำหน้าที่ดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อรายได้ ความสัมพันธ์ที่มีต่อกลุ่มอำนาจหรือผลประโยชน์อื่นใด ในฐานะที่เป็นเจ้าของและผู้บริหารองค์กรจึงมีสิทธิ์ใช้อำนาจเข้าสั่งการให้นักหนังสือพิมพ์กระทำหรืองดเว้นการกระทำหน้าที่ในประเด็นใดก็ตามที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายนั้น ดังนั้น นโยบายองค์กรที่กำหนดโดยเจ้าของและผู้บริหารจึงสามารถส่งผลได้โดยตรงต่อการใช้เสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ ดังคำสัมภาษณ์รองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ที่กล่าวยืนยันเรื่องนี้ว่า

ตั้งแต่ผมอยู่เดลินิวส์มานี้มีคำสั่งน้อยมากยกเว้นว่ามีเรื่องจริง ๆ ถึงได้มีคำสั่ง สิ่งแรกเลยที่เราต้องยึดถือคือเจ้าของถ้ามาอย่างไรก็ตามนั้นยังกิจการใดที่มีเจ้าของอยู่เขาเป็นคนจ่ายตั้งค์เขาไม่ฟังหรือพวกลูกจ้างด้วยกันฉะนั้นปัจจัยหลักอย่างแรกเลยคือเจ้าของ... ถ้าเกิดมีคำสั่งหรือมีการร้องขอลงมาก็เช่นในแง่ที่ว่าขอเหอะอย่าไปเขียนถึงเลยผ่าน ๆ จบ ๆ ไปขอกันไปคนที่พูดอย่างนี้ได้ต้องเป็นเจ้าของและเราต้องยอมรับถ้าไม่ยอมรับนั้นหมายความว่าคุณก็ต้องไปหางานใหม่... (พรชัย ปุณณวัฒนาพร, สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2558)

“นโยบายองค์กร” เป็นเรื่องแนวทางการทำงานที่ถูกกำหนดจากเจ้าของและผู้บริหารจึงเป็นตัวแปรที่น่าจะส่งผลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยในฐานะข้อกำหนดการทำงานภายในองค์กรสื่อที่นักหนังสือพิมพ์ในสังกัดเดียวกันต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด

4.2.4.5 ความสนใจของผู้อ่าน

“ความสนใจของผู้อ่าน” คือ ตัวแปรที่น่าจะส่งผลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยในทัศนะผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสามกลุ่มพบในกลุ่มผู้บริหารหนังสือพิมพ์และกลุ่มนักหนังสือพิมพ์ปฏิบัติการมากที่สุดมีจำนวนเท่ากันระบุว่าการที่นักหนังสือพิมพ์พยายามนำเสนอข้อมูลข่าวสารตามความสนใจหรือเพื่อดึงดูดความสนใจของกลุ่มเป้าหมายซึ่งจะนำมาสู่การมียอดขายและส่งผลต่อรายได้จากการโฆษณาสามารถส่งผลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขั้นตอนการตัดสินใจคัดเลือกข่าวที่ส่วนหนึ่งใช้วิธีพิจารณาจากเรื่องราวที่สังคมกำลังให้ความสนใจและสามารถดึงดูดความสนใจของกลุ่มลูกค้าเป้าหมายเป็นสำคัญ ดังนั้น นักหนังสือพิมพ์จึงมักเลือกนำเสนอข่าวที่มีเนื้อหาเช่นนี้เพื่อสนองต่อความสนใจของสังคมจนทำให้บางครั้งมีการรายงานข่าวที่หมิ่นเหม่ต่อการละเมิดศีลธรรมสังคมไปหรือกล่าวได้ว่าความสนใจของผู้อ่านเป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นตัวกำหนดข้อมูลข่าวสารที่หนังสือพิมพ์ต้องนำเสนอจนส่งผลกระทบได้ต่อการใช้เสรีภาพอย่างรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่ผู้บริหารสถาบันอิศรากล่าวยืนยันว่า

ผมเชื่อว่าการรายงานข่าวอย่างน้อยที่สุดคุณต้องเลือกข่าวที่มีคนสนใจข่าวที่มีคนอ่านแน่นอนก็เราถูกสอนมาให้ขาย สังคมมีส่วนมากเพื่อมุ่งขายสังคม หนังสือพิมพ์หัวสีต้องเน้นรูปศพถึงจะขายได้เยอะถูกสอนมา 20-30 ปี ตอนนั้นสังคมก็ไม่ว่าอะไรทำข่าวละเมิดเด็กมากมายแต่ว่าฟังมันส์ดีเชียร์เด็กตบกัน ภาพแดงโม (ภัทรธิดา) สิทธิ์ผู้ช่วยต้องได้รับการปกป้องกลับถูกนำเสนอ หลวงพ่อคุณพะงาบ ๆ ถ่ายรูปออกมาทำได้ใจปวีณกลายเป็นฮีโร่จับเด็กคุมไม่เพราะเป็นผู้ต้องหาอัยสะใจทำตัวเองแล้วคุณรู้ได้อย่างไรว่ามันทำผิด... (ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์, สัมภาษณ์, 16 กรกฎาคม 2558)

“ความสนใจของผู้อ่าน” เป็นเรื่องการให้ความสำคัญต่อความอยู่รอดของธุรกิจโดยมุ่งที่เหตุผลด้านการตลาด ดังนั้น จึงเป็นตัวแปรที่น่าจะส่งผลต่อการใช้เสรีภาพของ

นักหนังสือพิมพ์ไทยโดยทำให้นักหนังสือพิมพ์จำเป็นต้องนำเสนอข่าวให้ตรงความต้องการของผู้อ่านให้มากที่สุดเพื่อความอยู่รอดทางธุรกิจมากกว่าการคำนึงถึงการทำหน้าที่สื่ออย่างรับผิดชอบต่อสาธารณะ

4.2.5 ตัวแปรด้านความเป็นวิชาชีพ

4.2.5.1 ความตระหนักถึงจริยธรรมวิชาชีพ

“ความตระหนักถึงจริยธรรมวิชาชีพ” คือ ตัวแปรที่น่าจะส่งผลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยในทัศนะผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสามกลุ่มพบในกลุ่มผู้บริหารหนังสือพิมพ์มากที่สุด ระบุว่าการที่นักหนังสือพิมพ์ปฏิบัติหน้าที่สื่ออย่างขาดความตระหนักถึงหรือไม่ให้ความสำคัญต่อจริยธรรมวิชาชีพสามารถส่งผลต่อการใช้เสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ได้ มีรายละเอียด ดังนี้

(1) ความตระหนักจริยธรรมวิชาชีพมีผลต่อการใช้เสรีภาพอย่างรับผิดชอบ

การที่นักหนังสือพิมพ์ปฏิบัติหน้าที่อย่างตระหนักถึงหรือให้ความสำคัญต่อจริยธรรมวิชาชีพ คือ สาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักหนังสือพิมพ์ไทยใช้เสรีภาพอย่างรับผิดชอบต่อสังคม โดยการรายงานข่าวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นอย่างรอบด้านตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏ ในทางตรงกันข้ามหากนักหนังสือพิมพ์ละเลยความสำคัญของการมีจริยธรรมวิชาชีพเป็นกรอบในการทำงานที่ดีดังกล่าว ก็อาจเป็นสาเหตุให้นักหนังสือพิมพ์ไทยใช้เสรีภาพอย่างไม่รับผิดชอบโดยการรายงานข่าวอย่างมีอคติไม่ตรงตามข้อเท็จจริงหรือสอดแทรกด้วยความรู้สึกซึ่งเสี่ยงต่อการทำให้สังคมและผู้ตกเป็นข่าวได้รับความเสียหาย ดังตัวอย่างที่อดีตประธานสภาการหนังสือพิมพ์กล่าวยืนยันเรื่องนี้ว่า

...ปัญหาการใช้เสรีภาพในวิชาชีพตอนนี้ภาพความจริงคนทำข่าว (ภาคสนาม) เขาไม่รู้เรื่องหรือเขาทำเต็มที่ มีหน้าที่หาข่าว ทำทุกอย่าง ถ่ายทุกภาพ เก็บทุกเม็ดแต่เวลานั้นผ่านกระบวนการนำเสนอคือผู้บริหารข้างใน คนกลุ่มนี้ (นักหนังสือพิมพ์) ต้องมีสำนึกเรื่องจริยธรรมมากกว่าแต่หลักคิดคือว่าคนจะอ่านขึ้นเยอะไหมพอเป็นแบบนี้ก็ไม่คำนึงว่าข่าวมันจะส่งผลกระทบไหมทำให้เขาเสียหายไหม...ผมว่าเรื่องสำนึกมันอ่อนแออยู่แล้วโดยธรรมชาติแต่คงไม่ใช่อ่อนแอที่ตัวมันเองแต่อ่อนแอจากสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมของคนในวงการทั้งหมดไม่ใช่ที่ตัวองค์กรสื่อ (จักรกฤษณ์ เพิ่มพูล, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2558)

(2) ความตระหนักถึงจริยธรรมวิชาชีพมีผลต่อการรับผลประโยชน์จากแหล่งข่าว

“การรับผลประโยชน์จากแหล่งข่าว” คือ ประเด็นหนึ่งที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวไว้สอดคล้องกันว่าพฤติกรรมการรับผลประโยชน์จากแหล่งข่าวของนักหนังสือพิมพ์ไทยที่กำลังเป็นปัญหาอยู่ในปัจจุบันนั้นส่วนใหญ่น่าจะเกิดจากการละเลยความสำคัญส่วนบุคคลถึงการมีหลักจริยธรรมวิชาชีพเป็นกรอบช่วยควบคุมในการทำงานมากกว่าการขาดความรู้ความเข้าใจที่ดีใน

เรื่องหลักการดังกล่าวจนเป็นสาเหตุให้นักหนังสือพิมพ์ไทยมีการรับและเรียกรับผลประโยชน์ต่าง ๆ ตามที่แหล่งข่าวเสนอให้อย่างเต็มใจและส่งผลกระทบได้ต่อการใช้เสรีภาพอย่างรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ ดังตัวอย่างที่บรรณาธิการข่าวเศรษฐกิจของเดอะเนชั่นได้กล่าวถึงมูลเหตุสำคัญที่ทำให้ให้นักหนังสือพิมพ์มีเจตนาได้รับผลประโยชน์จากแหล่งข่าวจนส่งผลกระทบต่อการทำหน้าที่สื่อว่า

ในองค์กรสื่อ ตัวรีพอร์ทเตอร์ บรรณาธิการ คนในกองบรรณาธิการต้องต่อสู้กับแรงกดดันกับความโลภกิเลสมาก พอพ่ายแพ้ก็ตกเป็นเบี้ยล่างเขาไม่อิสระที่รู้ว่ามีนักข่าวบรรณาธิการหรือแม้หัวหน้าข่าวบางคนรับอภิสถิธิ์บางคนมีรับเงินด้วยซ้ำ...จริยธรรมก็รู้ทุกคนว่าอะไรควรไม่ควรแต่มันไม่ตระหนักก็ทำให้นักข่าวรุ่นใหม่บางคนแรงเสียดทานค่อนข้างต่ำ กรู๊ปไลน์บางอันนักข่าวพูดเองเลยว่าไปงานนี้ได้ของแทนที่จะพูดถึงเนื้องานวันที่อยู่รับของก็หมดศักดิ์ศรีนักข่าว คุณไม่อิสระแล้ว... (ขวัญชัย รุ่งฟ้าไพศาล, สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2558)

(3) ความตระหนักถึงจริยธรรมวิชาชีพมีผลต่อการฝาก คัดลอกและแบ่งปันข่าว

ในการปฏิบัติหน้าที่สื่อมวลชนของนักหนังสือพิมพ์ไทยโดยหลักการทั่วไปของการทำงานควรต้องเกิดจากการใช้เสรีภาพส่วนบุคคลที่มีอยู่เพื่อเข้าถึงแหล่งสารจากนั้นจึงนำข้อมูลดังกล่าวมาเรียบเรียงเป็นรายงานข่าวให้ผู้อ่านได้รับทราบ อย่างไรก็ตาม การที่นักหนังสือพิมพ์ไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการทำหน้าที่ที่มีต่อสังคมดังกล่าวนี้ก็จะเป็สาเหตุให้นักหนังสือพิมพ์ไทยตัดสินใจเลือกที่จะฝาก คัดลอกและแบ่งข่าวระหว่างกันแทนการทำหน้าที่ส่วนบุคคลจนส่งผลกระทบต่อภาพรวมของเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย ดังตัวอย่างที่ผู้อำนวยการมีเดียมอนิเตอร์กล่าวว่า

สิ่งที่เป็นตัวจำกัดเสรีภาพนักหนังสือพิมพ์และอยู่ในแวดวงสื่อมวลชนมาโดยตลอดก็คือการก๊อปปี้ข่าวกัน การฝากข่าว การฝากข่าว การแบ่งข่าวเพื่อไม่ให้ตกข่าวเพื่อให้ผลงานใกล้เคียงกัน สิ่งที่สมาคมเคยเปิดประเด็นพูดคุยเลยนะไอ้วัฒนธรรมเกือกกูลกันของนักข่าวข้ามสำนักกับวัฒนธรรมกลัวตกข่าว ผลที่สุดเราก็ได้ข่าวโหลมาชุดหนึ่งไม่มีสื่อไหนทำข่าวเจาะเฉพาะของตัวเอง นักข่าวบางที่นั่งตามข่าวกระทรวงแล้วสนิทกันฉันแบ่งเธอ เธอแบ่งฉันเป็นเรื่องวัฒนธรรมไทย ๆ เป็นความไม่โต (เอื้อจิตต์ วิโรจน์ไตรรัตน์, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2558)

“ความตระหนักถึงจริยธรรม” เป็นเรื่องการทำหน้าที่สื่อบนพื้นฐานการมีจริยธรรมวิชาชีพเป็นกรอบในการทำงานจึงเป็นตัวแปรที่น่าจะส่งผลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย หากนักหนังสือพิมพ์ปฏิบัติหน้าที่โดยละเลยความสำคัญของการมีจริยธรรมวิชาชีพดังกล่าวก็จะส่งผลให้นักหนังสือพิมพ์ไทยใช้เสรีภาพสื่ออย่างไม่รับผิดชอบจนอาจส่งผลกระทบได้ต่อสังคม

4.2.5.2 ความเป็นมืออาชีพของนักหนังสือพิมพ์

“ความเป็นมืออาชีพ” คือ ตัวแปรที่น่าจะส่งผลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยในทัศนะผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสามกลุ่มพบในกลุ่มนักวิชาการมากที่สุดระบุว่าเป็นเรื่องการมีทักษะ ความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญและคุณลักษณะสำคัญอื่น ๆ ซึ่งเป็นมาตรฐานที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพสื่อมวลชน หากนักหนังสือพิมพ์รายใดขาดคุณสมบัติที่สำคัญดังกล่าวก็สามารถส่งผลต่อการใช้เสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ได้ ดังนี้

(1) การมีทักษะในการสืบค้นข้อมูล การหาข่าวและการเข้าถึงแหล่งข่าว

“ทักษะในการสืบค้นข้อมูล” มีความสำคัญ จำเป็นและเกี่ยวข้องกับ การทำหน้าที่สื่อมวลชนโดยตรง หากนักหนังสือพิมพ์บุคคลใดขาดความสามารถหรือทักษะที่จำเป็นต่อการแสวงหาและเข้าถึงข้อมูลข่าวสารดังกล่าวก็จะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของนักหนังสือพิมพ์ไทยมีข้อจำกัดซึ่งเกิดจากปัญหาในเรื่องความสามารถส่วนบุคคลของนักหนังสือพิมพ์ ดังตัวอย่างที่ผู้สื่อข่าวอาวุโสหนังสือพิมพ์ไทยรัฐแสดงความเห็นไว้ว่า

...ข้อจำกัดเสรีภาพอีกเรื่องคือถ้ามองในยุคนี้ (รัฐประหาร) ก็เหมือนว่าเราถูกตีกรอบการรับรู้แต่จากประสบการณ์นักข่าวซีเนียร์หลายคนแทบไม่ถูกตีกรอบเพราะมันเป็นการทำข่าวด้วยระบบคอนเนคชั่นที่สร้างสัมพันธ์เรียนรู้กันมาก็ทำให้ได้ข้อมูลแทบไม่ได้ตั้งแต่เด็กรุ่นใหม่อาจรู้สึกถูกตีกรอบ เข้าไม่ถึงเพราะยังไม่รู้เทคนิคยังสร้างแหล่งข่าวไม่ได้ เราเข้าไม่ถึงหรือทำให้แหล่งข่าวพูดไม่ได้นั่นเป็นปัญหาเรื่องความสามารถในการสร้างความเชื่อถือไว้วางใจ เราจะให้ก็ต้องไปเจาะนั่นคือความสามารถ (สุเมธ สมคะเน, สัมภาษณ์, 14 กรกฎาคม 2558)

(2) การมีความรู้ความเข้าใจที่ดีในประเด็นที่รายงานข่าว

การมีความรู้ความเข้าใจที่ดีในเรื่องที่รายงานข่าวมีความเกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่สื่อมวลชนของนักหนังสือพิมพ์ไทยโดยทำให้นักหนังสือพิมพ์สามารถรายงานข่าวได้อย่างถูกต้องตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏ อย่างไรก็ตาม หากนักหนังสือพิมพ์ขาดความรู้ความเข้าใจที่ดีในข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นของเหตุการณ์ดังกล่าวก็อาจเป็นสาเหตุให้นักหนังสือพิมพ์ไทยใช้เสรีภาพอย่างไม่รับผิดชอบโดยการเสนอข่าวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นผิดพลาดอย่างไม่ได้ตั้งใจจนส่งผลกระทบต่อสังคม ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์รองบรรณาธิการเดลินิวส์ที่กล่าวถึงประสบการณ์ตรงในเรื่องนี้ว่า

...การมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ทำอยู่สำคัญมากเกี่ยวเนื่องกับเสรีภาพ ยกตัวอย่างเคยมีเคสหนึ่งน่าสนใจเกิดเหตุที่จังหวัดหนึ่งมีปัญหาด้านไม่ดีเกิดขึ้นในโรงพยาบาลนักข่าวเขียนบอกหมดนะว่าโรงพยาบาลที่ไหนอย่างไรไรท์ก็มาเขียนบ่งว่าเป็นโรงพยาบาลรัฐแห่งหนึ่งในอำเภอนี้จังหวัดนี้ปรากฏทั้งอำเภอมียุโรปารัฐเพียงแห่งเดียว เขาก็คิดว่าโรงพยาบาลรัฐมีเยอะที่ไหนได้กลับกลายเป็นว่ามันไม่ใช่ตำบลมันมี

โรงพยาบาลรัฐประจำอำเภอเพียงแห่งเดียว คือ มันเป็นเรื่องรอบรู้เราต้องรอบรู้ใจเรา คิดว่าเขียนบ้งแล้วแต่มันพลาดเขาก็ได้รับผลกระทบได้รับความเสียหาย ความรู้ความเข้าใจไม่ดีพอเกี่ยวแน่นนอนอันนี้มันประกอบอยู่แล้ว (พรชัย ปุณณวัฒนาพร, สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2558)

(3) การมีความรู้ความเข้าใจที่ดีในขอบเขตการทำหน้าที่สื่อ

ความรู้ความเข้าใจในขอบเขตการทำหน้าที่สื่อ คือ การที่นักหนังสือพิมพ์ไทยมีความรู้และเข้าใจในขอบเขตของการนำเสนอข้อมูลข่าวสารอย่างไม่กระทำผิดต่อกฎหมายหรือละเมิดสิทธิของผู้อื่นได้ ในทางตรงกันข้ามหากนักหนังสือพิมพ์ขาดความรู้ความเข้าใจที่ดีในเรื่องดังกล่าวก็อาจเป็นสาเหตุให้นักหนังสือพิมพ์ไทยใช้เสรีภาพเกินขอบเขตจนส่งผลกระทบต่อผู้อื่นและนำไปสู่การถูกดำเนินคดีทางกฎหมาย ดังตัวอย่างที่ผู้บริหารหนังสือพิมพ์กล่าวถึงประสบการณ์ตรงเรื่องนี้ว่า

...เรื่องความรู้ในขอบเขตการทำหน้าที่ที่สำคัญซึ่งมันก็กระทบต่อเสรีภาพ เราพบว่า มีหลายครั้งที่เราใส่สร้อย (เนื้อหา) เพิ่มลงในข่าวจะถูกฟ้องทุกครั้ง สมมติมีคนจับผู้ต้องหาหนึ่งคนนักข่าวส่งข้อมูลมาวันนี้จับยาบ้าได้ 2 เม็ดแต่ก่อนหน้านี้คนนี้มีคดีข่มขืนคดีเข้ามาก่อนแล้วเพิ่งพ้นคุกมา นักข่าวส่งข้อมูลทั้งหมดนี้มาให้แล้วรีไรเตอร์หัวข่าวข่าวพลาดเอาข้อมูลพวกนี้มาลงอีกเหมือนกับเป็นการซ้ำประจานเขาทั้งที่เขาจับโทษไปแล้วมันคนละเรื่องกันก็ไม่ได้นี่คือสร้อย มันผิดกฎหมายคดีจบไปแล้วคุณจะรื้อฟื้นอีกไม่ได้เหมือนคุณรายงานข้อมูลเกินขอบเขตเรื่องนั้นส่วนใหญ่เป็นความไม่รู้มากกว่าฉะนั้นการมีความรู้ในเรื่องเหล่านี้ก็สำคัญ (พรชัย ปุณณวัฒนาพร, สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2558)

(4) การมีทักษะที่ดีในการเรียบเรียงและเขียนข่าว

การมีทักษะที่ดีในการเรียบเรียงภาษาและการเขียนข่าว คือ ประเด็นสำคัญหนึ่งที่ทำให้นักหนังสือพิมพ์ไทยสามารถใช้เสรีภาพนำเสนอข้อมูลข่าวสารได้อย่างครบถ้วนตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏแม้ว่าจะถูกควบคุมและตรวจตราเนื้อหาจากผู้มีอำนาจรัฐ อย่างไรก็ตามหากนักหนังสือพิมพ์ขาดทักษะที่ดีในเรื่องดังกล่าวก็อาจเป็นสาเหตุให้ถูกกลุ่มผู้มีอำนาจเข้าแทรกแซงการทำงานหรือถูกฟ้องร้องดำเนินคดีทางกฎหมายได้จนการใช้เสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ต้องถูกจำกัดลงเนื่องจากข้อเขียนที่นำเสนอมีลักษณะที่ขาดศิลปะโดยแสดงออกซึ่งการเปิดเผยข้อเท็จจริงอย่างชัดเจนหรือกระทบต่อกลุ่มผู้มีอำนาจมากเกินไป ดังที่นักวิชาการอาวุโสได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของการมีความรู้และทักษะที่ดีในการนำเสนอข่าวว่า

...อันที่จริงปัจจัยต่าง ๆ พยายามเข้ามาแทรกแซงอยู่แล้วแต่สื่อจะอย่างไรให้อยู่รอดได้ท่ามกลางอิทธิพลเหล่านี้ มันเป็นศิลปะเป็นยุทธวิธี เสนอข่าวเขียนคอลัมน์

อย่างไรให้มีโอกาสถูกฟ้องน้อยที่สุดแต่ก็ยังเปิดเผยข้อมูลสู่สาธารณะได้มากที่สุดมันเป็นความยากต้องใช้ทักษะ ใช้ประสบการณ์ ใช้ชั้นเชิง คนทำงานสื่อก็ต้องติดตามไม่ไขว่หน้า ทำแต่หน้าที่ผู้สื่อข่าว สื่อที่ถูกฟ้องต้องเรียนรู้สิ่งเหล่านี้เป็นบทเรียนแล้วเขาก็จะไม่ทำตามเพราะรู้ว่าถ้าเขียนแบบนั้นก็ต้องถูกฟ้องแน่ก็ต้องเสี่ยงถ้าทำแบบนี้ได้สื่อก็จะสามารถนำเสนอข่าวสารได้มากมายก่ายกองที่จะปิดกัน... (จินตนา ทองประยูร, สัมภาษณ์, 20 กรกฎาคม 2558)

(5) การเตรียมพร้อมในการหาข่าวรวมถึงการรายงานข่าว

การเตรียมพร้อมล่วงหน้าก่อนการหาข่าวและการรายงานข่าว คือ ประเด็นสำคัญหนึ่งที่สามารถส่งผลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยโดยทำให้นักหนังสือพิมพ์สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพและรายงานข้อมูลข่าวสารนั้นได้อย่างถูกต้อง ในทางตรงกันข้ามหากนักหนังสือพิมพ์ขาดการเตรียมพร้อมในการรายงานข่าวที่ดีก็อาจเป็นสาเหตุให้นักหนังสือพิมพ์ไทยนำเสนอข่าวอย่างผิดพลาดจนส่งผลกระทบต่อสังคมได้เช่นกัน ดังที่นักหนังสือพิมพ์สายข่าวเศรษฐกิจได้ยกตัวอย่างประสบการณ์ตรงซึ่งมักพบในการทำงานของผู้สื่อข่าวภาคสนามว่า

...การใช้เสรีภาพมันขึ้นกับคนทำงานว่าเตรียมพร้อมแค่ไหน ถ้าไม่เตรียมพร้อมเช่นรู้ว่าวันนี้จะมีอะไรมาเจออะไร ไม่มีการเตรียมเนื้อหาซัพพอร์ตไว้สมมติว่าศาลจะตัดสินคดีนี้ถ้าวิ่งไปเอาแต่ข้อมูลหน้างานเขียนให้ตายมันก็ไม่ทัน ถ้าใช้ข้อมูลแคว้นที่ศาลพูดตัดสินคดีตรงนั้นมันเลยเป็นเหตุว่าทำไมรายงานข่าวบางฉบับหรือบางแหล่งมันผิดพลาดแต่นักข่าวมีการเตรียมตัวเขียนเป็นต้นทุนข่าวไว้ก่อนหรืออาจเขียนตั้งธงไว้เลยเป็นออฟชั่นสิ่งที่เราเตรียมไว้มันจะทำให้เราทุ่นเวลา มีเวลาทำงาน มีเวลาตรวจสอบข้อมูลเพิ่มขึ้น ความผิดพลาดในการทำงานก็จะลดลง (วัชรวิชานนท์ ทองเทพ, สัมภาษณ์, 31 กรกฎาคม 2558)

(6) การตรวจสอบความถูกต้องของแหล่งข่าวทางอินเทอร์เน็ต

การตรวจสอบความถูกต้องของแหล่งข้อมูล คือ ประเด็นหนึ่งที่สามารถส่งผลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยโดยทำให้นักหนังสือพิมพ์สามารถนำเสนอข่าวสารที่แสวงหาจากสื่ออินเทอร์เน็ตได้อย่างถูกต้อง อย่างไรก็ตาม หากนักหนังสือพิมพ์ขาดความเข้มงวดในการกลั่นกรองที่ดีหรือขาดการตรวจสอบความถูกต้องของที่มาแหล่งข้อมูลดังกล่าวเนื่องจากจำเป็นต้องสื่อสารด้วยความรวดเร็วก็อาจเป็นสาเหตุให้นักหนังสือพิมพ์รายงานข่าวอย่างผิดพลาดหรือตกเป็นเหยื่อของแหล่งข่าวทางอินเทอร์เน็ต ดังตัวอย่างที่นักหนังสือพิมพ์สายข่าวการเมืองและทั่วไประบุว่า

...ถ้าพูดเรื่องเทคโนโลยีแต่ละที่ช่วงหลังข่าวมันมีลักษณะนี้ค่อนข้างเยอะเนื่องจากทุกคนก็ใช้โซเชียลมีเดียมันทำให้นักข่าวชี้แจงจ่อยเปลี้ยมากขึ้น แน่แน่นอนเลยคือมันไม่

ตรวจสอบแล้วนำมาตีพิมพ์ ผู้บริหารก็ไม่ตรวจสอบข่าวมันก็ลั่นไหลไปเรื่อยพอต้องส่งข่าวปริมาณมาก ๆ แล้วเราจะใช้เวลาไปกับสมองที่ไหนไปคิดอย่างอื่นไปตรวจสอบความถูกต้องต้องโทษกองบรรณาธิการซึ่งทุกวันนี้เป็นอย่างนี้อยู่เยอะ (ชัยฤทธิ์ ยนเปี่ยม, สัมภาษณ์, 11 สิงหาคม 2558)

“ความเป็นมืออาชีพ” เป็นเรื่องคุณสมบัติสำคัญส่วนบุคคลที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพสื่อมวลชนจึงเป็นตัวแปรที่น่าจะส่งผลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยเนื่องจากหากนักหนังสือพิมพ์ขาดคุณสมบัติสำคัญที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพดังกล่าวก็อาจส่งผลให้การปฏิบัติหน้าที่สื่ออย่างรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ไทยมีมาตรฐานที่ลดลงไปเช่นกัน

4.2.5.3 ประสิทธิภาพการควบคุมตนเอง

“ประสิทธิภาพการควบคุมตนเอง” คือ ตัวแปรที่น่าจะส่งผลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยในทัศนะผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสามกลุ่มพบในกลุ่มผู้บริหารหนังสือพิมพ์และกลุ่มนักวิชาการมากที่สุดมีจำนวนเท่ากันระบุว่า การที่กลไกที่ใช้ควบคุมตนเองในวิชาชีพของนักหนังสือพิมพ์ไม่สามารถดำเนินการได้ตามเจตนารมณ์ที่นักหนังสือพิมพ์ได้ร่วมกันกำหนดไว้สามารถส่งผลต่อการใช้เสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยได้ โดย “ความสำเร็จ” ของการควบคุมตนเองนั้นส่วนหนึ่งเกิดจากความสมัครใจและการยอมรับการตรวจสอบการทำงานระหว่างกันจนสามารถเป็นปัจจัยช่วยควบคุมการทำหน้าที่สื่อมวลชนให้อยู่ในขอบเขตที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตาม หากการควบคุมเองดังกล่าวล้มเหลวซึ่งมักมีสาเหตุจากการขาดความสมัครใจ การขาดความเชื่อถือในสมาคมวิชาชีพ การขาดอำนาจในการตรวจสอบกันเองตามกฎหมายและความกังวลของนักหนังสือพิมพ์ถึงผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของตนก็สามารถส่งผลให้นักหนังสือพิมพ์ยังคงใช้เสรีภาพเกินขอบเขตต่อไปเนื่องจากการขาดกลไกในวิชาชีพคอยควบคุม ดังนั้นนักวิชาการอดีตคณะอนุกรรมการรับเรื่องราวร้องทุกข์สภาการหนังสือพิมพ์ได้กล่าวถึงประสบการณ์ตรงเรื่องนี้ว่า

...เหตุผลที่นักข่าวยังคงใช้เสรีภาพเกินขอบเขตผมว่าอันเดียวเลยแมลงวันไม่ตอมแมลงวันซึ่งผมเจอกับตัวเองตอนเป็นอนุกรรมการรับเรื่องราวร้องทุกข์ของสภาการหนังสือพิมพ์ วิธีทำงานคือพอมือเรื่องร้องเรียนก็จะถูกดึงมาที่อนุกรรมการพอมือความเห็นก็ชุดไปที่กรรมการใหญ่ เขาก็จะคอนสแตนต์ว่าผิดหรือไม่เบสออนข้อมูลหรือดุลยพินิจเบื้องต้นของอนุกรรมการ เวลาซักหนังสือพิมพ์มีแนวโน้มว่าทำผิดผมเห็นทุกคนเขียนกันหมดต้องอาศัยคนนอกมาเปิดประเด็นก่อนผมสังเกตเรื่อยละเรื่อยต้องอาศัยคนนอก ฉะนั้นแมลงวันไม่ตอมกันนี่เรื่องจริง...ผมว่ามันกระทบความน่าเชื่อถือของเขา ฉะนั้นเรื่อยละเรื่อยไม่มีใครอยากให้คู่แข่งมาตรวจสอบตัวเองหรอก (รุจน์ โกมลบุตร, สัมภาษณ์, 13 กรกฎาคม 2558)

“ประสิทธิภาพการควบคุมตนเอง” เป็นเรื่องความสามารถของนักหนังสือพิมพ์ในการที่จะควบคุมการใช้เสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยด้วยกันให้อยู่ในขอบเขตที่กำหนดไว้จึงเป็นตัวแปรที่น่าจะส่งผลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยเนื่องจากหากนักหนังสือพิมพ์ไม่สามารถควบคุมตนเองให้การทำหน้าที่สื่ออยู่ภายในขอบเขตที่วิชาชีพกำหนดได้ก็สามารถส่งผลต่อการใช้เสรีภาพอย่างไม่รับผิดชอบนักหนังสือพิมพ์ไทยจนอาจก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบได้ต่อสังคม

4.2.5.4 การแบ่งขั้วแบ่งฝ่ายของนักหนังสือพิมพ์

“การแบ่งขั้วแบ่งฝ่าย” คือ ตัวแปรที่น่าจะส่งผลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยในทัศนะผู้ให้ข้อมูลหลักสองกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารหนังสือพิมพ์และกลุ่มนักหนังสือพิมพ์ปฏิบัติการพบในกลุ่มผู้บริหารหนังสือพิมพ์มากที่สุดระบุว่าหน้าที่นักหนังสือพิมพ์มีความเป็นกลางโดยไม่เข้าข้างฝ่ายใดทางการเมืองสามารถเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้นักหนังสือพิมพ์ใช้เสรีภาพรายงานข่าวในประเด็นการเมืองได้อย่างรอบด้านตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏ ในทางตรงกันข้ามหากนักหนังสือพิมพ์ให้การสนับสนุนหรือยึดมั่นต่ออุดมการณ์การเมืองใดเป็นพิเศษก็มีโอกาสที่นักหนังสือพิมพ์จะใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือเพื่อสนองต่ออุดมการณ์การเมืองของตนโดยการนำเสนอข่าวการเมืองโดยไม่รอบด้านหรืออาจเป็นไปในลักษณะที่ใส่ร้ายหรือโจมตีฝ่ายตรงข้ามจนส่งผลกระทบต่อหลักการทำงานในวิชาชีพของนักหนังสือพิมพ์ ดังที่อดีตบรรณาธิการเฉพาะกิจสำนักพิมพ์มติชนในฐานะผู้อำนวยการสถาบันอิศรากล่าวยืนยันเรื่องนี้ด้วยประสบการณ์ตรงว่า

...การใช้สื่อเป็นเครื่องมือมีแน่นอน คุณจงใจรายงานไม่หมดก็ธรรมดา คุณถามเรื่องที่ไม่ควรถามเลยจะถามทำไมไม่ต้องมายืนยันจากผมไปถามพวกนั้นมันแน่นอนอยู่แล้ว คือวัตถุประสงค์การทำสื่อคุณประกอบวิชาชีพไหม คุณมีวัตถุประสงค์ทางการเมืองหรือเปล่า วิธีคิดมันคนละแบบ แน่แน่นอนอยู่แล้วคุณมีเป้าหมายทางการเมืองคุณก็ไม่ต้องมาถามเลยจะถามทำไมคุณมีเป้าหมายชัดเจนว่าจะเล่นอีกฝ่ายหนึ่ง คือ ไม่จำเป็นต้องถามมันชัดเจนอยู่แล้ว... (ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์, สัมภาษณ์, 16 กรกฎาคม 2558)

“การแบ่งขั้วแบ่งฝ่าย” เป็นเรื่องการปฏิบัติหน้าที่สื่อบนพื้นฐานของการมีความต่างด้านอุดมการณ์การเมืองจึงเป็นตัวแปรที่น่าจะส่งผลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยเนื่องจากหากนักหนังสือพิมพ์ให้การสนับสนุนหรือยึดมั่นต่ออุดมการณ์การเมืองใดเป็นพิเศษก็มีโอกาสที่จะส่งผลต่อการทำหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์ได้โดยการนำเสนอข่าวในประเด็นการเมืองนั้นอย่างไม่รอบด้านหรือใช้เสรีภาพสื่อที่มีเป็นเครื่องมือเพื่อสนองต่ออุดมการณ์ทางการเมืองของตน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยข้างต้น สรุปผลการพัฒนาแบบจำลองได้ดังแสดงในตารางที่ 4.10 ดังนี้

ตารางที่ 4.10

แสดงตัวแปรที่น่าจะส่งผลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์จากการสังเคราะห์ร่วมกันระหว่าง
การทบทวนวรรณกรรมและการสัมภาษณ์เชิงลึก

ตัวแปร	การทบทวนวรรณกรรม	ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก			รวม
		ผู้บริหารนสพ.	นักนสพ.ปฏิบัติฯ	นักวิชาการ	
		จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
สังคม					
1. ระบบอุปถัมภ์	X	6 (22.2)	6 (22.2)	5 (18.5)	17 (63.0)
2. การตรวจสอบจากผู้อ่าน	X	2 (7.4)	4 (14.8)	3 (11.1)	9 (33.3)
3. เทคโนโลยีการสื่อสาร	X	5 (18.5)	4 (14.8)	-	9 (33.3)
4. กระแสสังคม		5 (18.5)	6 (22.2)	6 (22.2)	17 (63.0)
การเมือง					
5. รูปแบบการปกครอง	X	5 (18.5)	4 (14.8)	4 (14.8)	13 (48.1)
6. การมีความสัมพันธ์กับแหล่งข่าวผู้มีอำนาจการเมือง	X	4 (14.8)	8 (29.6)	7 (25.9)	19 (70.4)
7. การสร้างข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูล	X	3 (11.1)	6 (22.2)	4 (14.8)	13 (48.1)
8. การใช้อำนาจการเมืองแทรกแซงเสรีภาพหนังสือพิมพ์	X	10 (37.0)	7 (25.9)	7 (25.9)	24 (88.9)
กฎหมาย					
9. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อ	X	4 (14.8)	6 (22.2)	6 (22.2)	16 (59.3)
10. บทบัญญัติของกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อ	X	7 (25.9)	6 (22.2)	7 (25.9)	20 (74.1)
11. บทบัญญัติของกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ	X	9 (33.3)	7 (25.9)	4 (14.8)	20 (74.1)

ตารางที่ 4.12

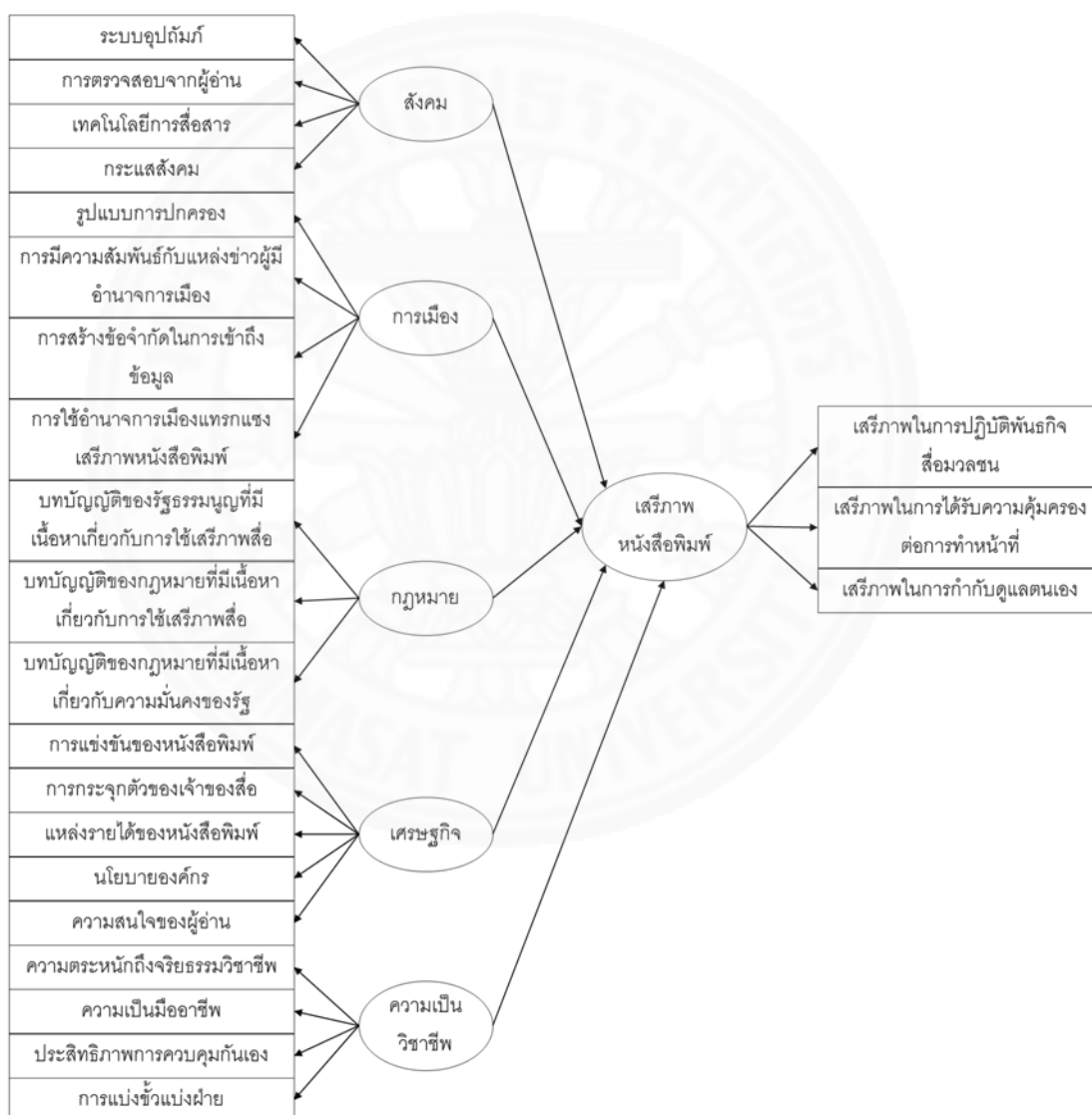
แสดงตัวแปรที่น่าจะส่งผลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์จากการสังเคราะห์ร่วมกันระหว่าง
การทบทวนวรรณกรรมและการสัมภาษณ์เชิงลึก (ต่อ)

ตัวแปร	การทบทวนวรรณกรรม	ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก			รวม
		ผู้บริหารนสพ.	นักนสพ.ปฏิบัติฯ	นักวิชาการ	
		จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
เศรษฐกิจ					
12. การแข่งขันของหนังสือพิมพ์	X	3 (11.1)	4 (14.8)	3 (11.1)	10 (37.0)
13. การกระจุกตัวของเจ้าของสื่อ	X	-	4 (14.8)	4 (14.8)	8 (29.6)
14. แหล่งรายได้ของหนังสือพิมพ์	X	9 (33.3)	6 (22.2)	8 (29.6)	23 (85.2)
15. นโยบายองค์กร	X	9 (33.3)	6 (22.2)	6 (22.2)	21 (77.8)
16. ความสนใจของผู้อ่าน	X	6 (22.2)	6 (22.2)	5 (18.5)	17 (63.0)
ความเป็นวิชาชีพ					
17. ความตระหนักถึงจริยธรรมวิชาชีพ	X	6 (22.2)	4 (14.8)	3 (11.1)	13 (48.1)
18. ความเป็นมืออาชีพ	X	4 (14.8)	5 (18.5)	6 (22.2)	15 (55.6)
19. ประสิทธิภาพการควบคุมตนเอง	X	7 (25.9)	4 (14.8)	7 (25.9)	18 (66.7)
20. การแบ่งขั้วแบ่งฝ่าย		5 (18.5)	4 (14.8)	-	9 (33.3)

หมายเหตุ. จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์จากวรรณกรรมร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ศึกษา, 2559, X = ตัวแปรปรากฏในวรรณกรรม, ค่าร้อยละคำนวณจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (n) จำนวน 27 คน

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ตัวแปรที่น่าจะส่งผลต่อเสรีภาพมีจำนวนทั้งสิ้น 20 ตัวแปร โดยเป็นตัวแปรที่เพิ่มขึ้นจากการสัมภาษณ์จำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ สังคม จำนวน 1 ตัวแปร คือ กระแสสังคมและความเป็นวิชาชีพ จำนวน 1 ตัวแปร คือ การแบ่งขั้วแบ่งฝ่าย

ตัวแปรที่ได้จากการสังเคราะห์ข้างต้นประกอบกับผลการวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยสามารถนำมาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยซึ่งมีลักษณะเป็นโมเดลสมการโครงสร้างของการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลได้ ดังภาพที่ 4.2

ภาพที่ 4.2 แบบจำลองของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยหรือกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

จากผลการวิเคราะห์ข้างต้น ตัวแปรของปัจจัยแต่ละด้านที่สังเคราะห์ได้ทั้ง 20 ตัวแปร จะถูกนำไปสร้างเป็นแบบสอบถามสำหรับการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อทราบพฤติกรรมการปฏิบัติหน้าที่สื่อของกลุ่มตัวอย่างนักหนังสือพิมพ์ไทยว่าตัวแปรเหล่านี้ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่เพียงใดเพื่อนำไปสู่การตอบคำถามการวิจัยว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยมีอะไรบ้างและแบบจำลองของปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นอย่างไรต่อไป

บทที่ 5

ผลการพัฒนาแบบจำลองและการตรวจสอบ

ความสอดคล้องของแบบจำลอง

การวิจัยเรื่อง “ตัวชี้วัดและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยและพัฒนาแบบจำลองของปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว การวิเคราะห์ข้อมูลบ่งชี้ถึงนำเสนอผลการตรวจสอบความตรงของแบบจำลองกับข้อมูลที่เก็บรวบรวมโดยมีประเด็นสำคัญ ดังนี้

5.1 การตรวจสอบตัวแปรตามข้อตกลงของการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

5.1.1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปร

5.1.2 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

5.2 ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์

5.1 การตรวจสอบตัวแปรตามข้อตกลงของการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

5.1.1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปร

การวิเคราะห์ส่วนนี้เพื่อทราบลักษณะการกระจายและแจกแจงของตัวแปร ประกอบด้วย คะแนนต่ำสุด (Min) คะแนนสูงสุด (Max) ค่าความเบ้ (Skewness) ค่าความโด่ง (Kurtosis) คะแนนเฉลี่ยของตัวแปร (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) โดยผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานแสดงไว้ในตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.1

แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปร

ตัวแปร	Min	Max	Sk	Ku	Mean	S.D.	C.V.	ระดับ
สังคม								
1. ระบบอุปถัมภ์	2.00	4.00	-0.13	-0.89	2.97	0.56	0.31	ปานกลาง
2. การตรวจสอบจากผู้อ่าน	1.00	5.00	-0.26	-0.57	3.14	1.02	1.03	ปานกลาง
3. เทคโนโลยีการสื่อสาร	1.00	5.00	-0.55	0.10	3.42	0.84	0.71	ปานกลาง
4. กระแสสังคม	1.00	4.00	-0.06	0.59	2.64	0.55	0.30	ปานกลาง
รวมค่าเฉลี่ยสังคม	1.67	3.96	-0.50	0.25	3.04	0.43	0.18	ปานกลาง
การเมือง								
5. รูปแบบการปกครอง	2.60	3.40	-0.85	-0.22	3.17	0.24	0.06	ปานกลาง
6. การมีความสัมพันธ์กับ แหล่งข่าวผู้มีอำนาจการเมือง	1.00	5.00	-0.23	-0.75	3.04	1.01	1.02	ปานกลาง
7. การสร้างข้อจำกัดในการเข้าถึง ข้อมูล	1.75	4.25	0.14	-0.33	2.96	0.52	0.27	ปานกลาง
8. การใช้อำนาจการเมือง แทรกแซงเสรีภาพหนังสือพิมพ์	1.33	4.56	0.27	-0.70	2.87	0.80	0.64	ปานกลาง
รวมค่าเฉลี่ยการเมือง	2.29	3.74	-0.10	0.17	3.01	0.23	0.05	ปานกลาง
กฎหมาย								
9. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่มี เนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อ	1.00	5.00	-0.19	-0.46	2.97	0.99	0.99	ปานกลาง
10. บทบัญญัติของกฎหมายที่มี เนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อ	1.20	5.00	0.21	-0.35	2.98	0.72	0.52	ปานกลาง
11. บทบัญญัติของกฎหมายที่มี เนื้อหาเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ	1.00	4.43	0.59	-0.31	2.69	0.68	0.46	ปานกลาง
รวมค่าเฉลี่ยกฎหมาย	1.93	3.66	-0.17	1.27	2.88	0.24	0.06	ปานกลาง
เศรษฐกิจ								
12. การแข่งขันของหนังสือพิมพ์	1.00	5.00	0.03	-1.02	3.18	1.15	1.32	ปานกลาง
13. การกระจุกตัวของเจ้าของสื่อ	1.00	5.00	-0.20	0.54	3.05	0.69	0.48	ปานกลาง
14. แหล่งรายได้ของหนังสือพิมพ์	1.40	4.20	-0.08	0.97	2.97	0.38	0.14	ปานกลาง
15. นโยบายองค์กร	1.25	5.00	-0.21	-0.43	3.08	0.61	0.38	ปานกลาง
16. ความสนใจของผู้อ่าน	1.00	5.00	-0.21	-0.53	3.12	0.98	0.95	ปานกลาง
รวมค่าเฉลี่ยเศรษฐกิจ	2.16	4.03	-0.04	0.80	3.08	0.27	0.07	ปานกลาง

ตารางที่ 5.1

แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปร (ต่อ)

ตัวแปร	Min	Max	Sk	Ku	Mean	S.D.	C.V.	ระดับ
ความเป็นวิชาชีพ								
17. ความตระหนักถึงจริยธรรมวิชาชีพ	1.00	5.00	-0.53	-0.60	3.30	1.05	1.10	ปานกลาง
18. ความเป็นมืออาชีพ	1.00	5.00	-0.50	-0.53	3.43	1.10	1.21	ปานกลาง
19. ประสิทธิภาพการควบคุมตนเอง	1.00	5.00	-0.47	-0.50	3.43	1.09	1.19	ปานกลาง
20. การแบ่งขั้วแบ่งฝ่าย	1.00	5.00	-0.59	-0.70	3.55	1.26	1.60	สูง
รวมค่าเฉลี่ยความเป็นวิชาชีพ	1.04	5.00	-0.57	-0.34	3.43	0.96	0.92	ปานกลาง

จากตารางที่ 5.1 พบว่า ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.64-3.55 หมายความว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมกาปฏิบัติหน้าที่สื่อในภาพรวมในระดับปานกลางและสูง โดยสรุปผลการวิเคราะห์จำแนกตามประเด็นได้ ดังนี้

1. ตัวแปรด้านสังคมมีค่าเฉลี่ย 3.04 หมายความว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมกาปฏิบัติหน้าที่สื่อในตัวแปรด้านสังคมระดับปานกลาง โดยกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมกาปฏิบัติหน้าที่สื่อระดับปานกลางในตัวแปรเทคโนโลยีการสื่อสาร (ค่าเฉลี่ย 3.42) การตรวจสอบจากผู้อ่าน (ค่าเฉลี่ย 3.14) ระบบอุปถัมภ์ (ค่าเฉลี่ย 2.97) และกระแสสังคม (ค่าเฉลี่ย 2.64) ตามลำดับ

2. ตัวแปรด้านการเมืองมีค่าเฉลี่ย 3.01 หมายความว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมกาปฏิบัติหน้าที่สื่อในตัวแปรด้านการเมืองระดับปานกลาง โดยกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมกาปฏิบัติหน้าที่สื่อระดับปานกลางในตัวแปรรูปแบบการปกครอง (ค่าเฉลี่ย 3.17) การมีความสัมพันธ์กับแหล่งข่าวผู้มีอำนาจการเมือง (ค่าเฉลี่ย 3.04) การสร้างข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 2.96) และการใช้อำนาจการเมืองแทรกแซงเสรีภาพหนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 2.87) ตามลำดับ

3. ตัวแปรด้านกฎหมายมีค่าเฉลี่ย 2.88 หมายความว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมกาปฏิบัติหน้าที่สื่อในตัวแปรด้านกฎหมายระดับปานกลาง โดยกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมกาปฏิบัติหน้าที่สื่อระดับปานกลางในตัวแปรบทบัญญัติของกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อ (ค่าเฉลี่ย 2.98) บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อ (ค่าเฉลี่ย 2.97) และบทบัญญัติของกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ (ค่าเฉลี่ย 2.69) ตามลำดับ

4. ตัวแปรด้านเศรษฐกิจมีค่าเฉลี่ย 3.08 หมายความว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมกาปฏิบัติหน้าที่สื่อในตัวแปรด้านเศรษฐกิจระดับปานกลาง โดยกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมกาปฏิบัติ

หน้าที่สื่อระดับปานกลางในตัวแปรการแข่งขันของหนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 3.18) ความสนใจของผู้อ่าน (ค่าเฉลี่ย 3.12) นโยบายองค์กร (ค่าเฉลี่ย 3.08) การกระจุกตัวของเจ้าของสื่อ (ค่าเฉลี่ย 3.05) และแหล่งรายได้ของหนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 2.97) ตามลำดับ

5. ตัวแปรด้านความเป็นวิชาชีพมีค่าเฉลี่ย 3.43 หมายความว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการปฏิบัติหน้าที่สื่อในตัวแปรด้านความเป็นวิชาชีพระดับปานกลาง โดยกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการปฏิบัติหน้าที่สื่อระดับสูงในตัวแปรการแบ่งขั้วแบ่งฝ่าย (ค่าเฉลี่ย 3.55) ขณะที่กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการปฏิบัติหน้าที่สื่อระดับปานกลางในตัวแปรความเป็นมืออาชีพ (ค่าเฉลี่ย 3.43) การควบคุมตนเอง (ค่าเฉลี่ย 3.43) และความตระหนักถึงจริยธรรมวิชาชีพ (ค่าเฉลี่ย 3.30)

เมื่อพิจารณาลักษณะการกระจายและแจกแจงของตัวแปรจากส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ในภาพรวม พบว่า ตัวแปรมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่าง 0.24-1.26 และมีค่าสัมประสิทธิ์การกระจายเท่ากับ 0.06-1.60 แสดงว่าข้อมูลที่ศึกษาหรือตัวแปรทั้งหมดมีการกระจายค่อนข้างน้อย การนำเสนอข้อมูลส่วนนี้ให้ความสำคัญเฉพาะตัวแปรที่แตกต่างอย่างโดดเด่นเท่านั้น ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสัมประสิทธิ์การกระจาย พบว่า ตัวแปรที่มีการกระจายสูงที่สุด ได้แก่ การแบ่งขั้วแบ่งฝ่ายโดยมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์การกระจายเท่ากับ 1.26 และ 1.60 รองลงมา ได้แก่ การแข่งขันของหนังสือพิมพ์มีค่าเท่ากับ 1.15 และ 1.32 ขณะที่ตัวแปรที่มีการกระจายต่ำที่สุด ได้แก่ รูปแบบการปกครองมีค่าเท่ากับ 0.24 และ 0.06 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาจากค่าความเบ้ (Skewness) พบว่า ตัวแปรทั้งหมดมีการแจกแจงระหว่าง -0.85 ถึง 0.59 โดยส่วนใหญ่มีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้าย (Negatively Skewed Curve) โดยมีค่าเป็นลบระหว่าง -0.06 ถึง -0.85 ($Sk < 0$) แสดงว่าตัวแปรกลุ่มนี้มีค่าคะแนนมากกว่าค่าเฉลี่ยของข้อมูลโดยตัวแปรที่มีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้ายมากที่สุด ได้แก่ รูปแบบการปกครองมีค่าเท่ากับ -0.85 รองลงมา คือ การแบ่งขั้วแบ่งฝ่ายมีค่าเท่ากับ -0.59 ขณะที่กระแสวิกฤตมีค่าที่เข้าใกล้ศูนย์จนมีลักษณะการแจกแจงเกือบเป็นโค้งปกติ (Normal Curve) คือมีค่าเท่ากับ -0.06 ตามลำดับ แสดงว่าตัวแปรนี้มีค่าคะแนนที่ใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยของข้อมูล

นอกจากนี้ ปรากฏการแจกแจงในลักษณะเบ้ขวา (Positively Skewed Curve) โดยมีค่าเป็นบวกระหว่าง 0.03 ถึง 0.59 ($Sk > 0$) แสดงว่าตัวแปรกลุ่มนี้มีค่าคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของข้อมูลโดยตัวแปรที่มีการแจกแจงในลักษณะเบ้ขวามากที่สุด ได้แก่ บทบัญญัติของกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐมีค่าเท่ากับ 0.59 รองลงมา คือ การใช้อำนาจการเมืองแทรกแซงเสรีภาพหนังสือพิมพ์มีค่าเท่ากับ 0.27 ขณะที่การแข่งขันของหนังสือพิมพ์มีค่าความเบ้เข้าใกล้ศูนย์หรือเท่ากับ

ศูนย์ ($Sk = 0$) ของการแจกแจงแบบปกติ คือ มีค่าเท่ากับ 0.03 ตามลำดับ สรุปว่าในภาพรวมของข้อมูลตัวแปรชุดนี้ทั้งหมดมีการแจกแจงไม่แตกต่างจากการแจกแจงแบบปกติมากนัก

ด้านค่าความโด่ง (Kurtosis) ในที่นี้ใช้เกณฑ์พิจารณาเทียบค่าความโด่งที่มีการแจกแจงสูงกับโค้งปกติด้วยค่าศูนย์ พบว่า ตัวแปรทั้งหมดมีการแจกแจงระหว่าง -1.02 ถึง 0.97 โดยส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นกราฟป้านหรือโค้งน้อยหรือมีค่าความโด่งที่เตี้ยแบนกว่าโค้งปกติ ($Ku < 0$) (Negative Kurtosis) หมายความว่าตัวแปรกลุ่มนี้มีการกระจายมากกว่าการแจกแจงปกติ โดยตัวแปรที่มีค่าความโด่งแบนกว่าโค้งปกติมากที่สุด คือ การแข่งขันของหนังสือพิมพ์มีค่าเท่ากับ -1.02 รองลงมา คือ ระบบอุปถัมภ์มีค่าเท่ากับ -0.89 ขณะที่รูปแบบการปกครองมีค่าความโด่งต่ำสุดจนการแจกแจงเกือบเป็นโค้งปกติ คือ มีค่าเท่ากับ -0.22 นอกจากนี้ ปรากฏการแจกแจงในลักษณะที่สูงกว่าโค้งปกติ ($Ku > 0$) หมายความว่าตัวแปรกลุ่มนี้มีการกระจายน้อยกว่าการแจกแจงปกติ โดยตัวแปรที่มีค่าความโด่งสูงกว่าโค้งปกติมากที่สุด คือ แหล่งรายได้ของหนังสือพิมพ์มีค่าเท่ากับ 0.97 รองลงมา คือ กระแสสังคมมีค่าเท่ากับ 0.59 ขณะที่เทคโนโลยีการสื่อสารมีค่าความโด่งต่ำสุดจนการแจกแจงเกือบเป็นโค้งปกติ คือ มีค่าเท่ากับ 0.10 สรุปว่าโค้งความถี่ในภาพรวมของข้อมูลตัวแปรชุดนี้มีการแจกแจงไม่แตกต่างจากโค้งปกติมากนัก

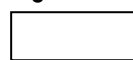
จากผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรทั้งหมดสรุปว่าตัวแปรมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางและสูง เมื่อพิจารณาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสัมประสิทธิ์การกระจายพบว่า ข้อมูลที่ศึกษามีลักษณะการกระจายและการแจกแจงในระดับต่ำหมายความว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการปฏิบัติหน้าที่สื่อไม่แตกต่างกัน ส่วนค่าความเบ้ของตัวแปรส่วนใหญ่มีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้ายนั่นคือตัวแปรในภาพรวมมีคะแนนมากกว่าค่าเฉลี่ยของข้อมูลชุดนี้โดยมีค่าความโด่งในภาพรวมที่แบนกว่าโค้งปกติเพียงเล็กน้อยจนกล่าวได้ว่าการแจกแจงของตัวแปรมีการกระจายมากกว่าการแจกแจงปกติแต่ในลักษณะที่ใกล้เคียงกับโค้งปกติและมีทิศทางเดียวกับลักษณะการกระจายและการแจกแจงของค่าสถิติพื้นฐานของตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย

5.1.2 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ผลการวิเคราะห์ส่วนนี้ คือ การตรวจสอบความสัมพันธ์ภาพรวมระหว่างตัวแปรทุกตัวเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพิจารณาความเหมาะสมของเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่นำไปใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบ ประกอบด้วย ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานซึ่งจะนำเสนอเฉพาะค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์สรุปได้ดังแสดงไว้ในตารางที่ 5.2

ทั้งนี้ การกำหนดสัญลักษณ์แทนความหมายที่ใช้ในการวิเคราะห์และการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติส่วนนี้มีรายละเอียด ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในโมเดล

หมายถึง

ตัวแปรสังเกตได้

หมายถึง

ตัวแปรแฝง

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปรแฝง

FREEDOM หมายถึง เสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย

SOCIAL หมายถึง ปัจจัยทางสังคม

POLITIC หมายถึง ปัจจัยการเมือง

LAW หมายถึง ปัจจัยกฎหมาย

ECON หมายถึง ปัจจัยเศรษฐกิจ

PROFESS หมายถึง ปัจจัยความเป็นวิชาชีพ

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปรสังเกตได้

เสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย (FREEDOM)

STRONG หมายถึง เสรีภาพในการปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชน

PROTECT หมายถึง เสรีภาพในการได้รับความคุ้มครองต่อการทำหน้าที่

MANAGE หมายถึง เสรีภาพในการกำกับดูแลตนเอง

ปัจจัยทางสังคม (SOCIAL)

PATRONI หมายถึง ระบบอุปถัมภ์

FEEDBAC หมายถึง การตรวจสอบจากผู้อ่าน

TECHNO หมายถึง เทคโนโลยีการสื่อสาร

OPINION หมายถึง กระแสสังคม

ปัจจัยการเมือง (POLITIC)

GOVERN หมายถึง รูปแบบการปกครอง

RELATIV หมายถึง การมีความสัมพันธ์กับแหล่งข่าวผู้มีอำนาจการเมือง

PROHIB หมายถึง การสร้างข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูล

INVADE หมายถึง การใช้อำนาจการเมืองแทรกแซงเสรีภาพหนังสือพิมพ์

ปัจจัยกฎหมาย (LAW)

LAW_1 หมายถึง บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อ

LAW_2 หมายถึง บทบัญญัติของกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อ

LAW_3 หมายถึง บทบัญญัติของกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ

ปัจจัยเศรษฐกิจ (ECON)

COMPETE หมายถึง การแข่งขันของหนังสือพิมพ์

CONCENT หมายถึง การกระจุกตัวของเจ้าของสื่อ

ADVERTI หมายถึง แหล่งรายได้ของหนังสือพิมพ์

POLICY หมายถึง นโยบายองค์กร

INTERES หมายถึง ความสนใจของผู้อ่าน

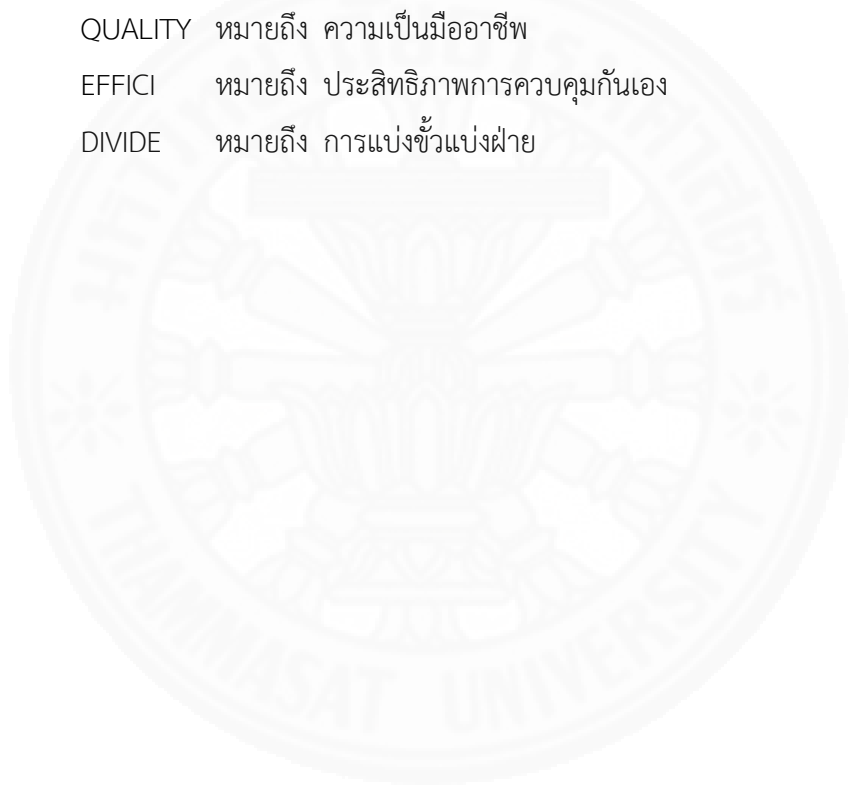
ปัจจัยความเป็นวิชาชีพ (PROFESS)

MIND หมายถึง ความตระหนักถึงจริยธรรมวิชาชีพ

QUALITY หมายถึง ความเป็นมืออาชีพ

EFFICI หมายถึง ประสิทธิภาพการควบคุมตนเอง

DIVIDE หมายถึง การแบ่งขั้วแบ่งฝ่าย

ตารางที่ 5.2

แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปร

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
1.PATRONI	1.00																						
2.FEEDBAC	.36**	1.00																					
3.TECHNO	.38**	.41**	1.00																				
4.OPINION	-.24**	-.38**	-.33**	1.00																			
5.GOVERN	.31**	.16**	.41**	-.23**	1.00																		
6.RELATIV	.46**	.45**	.43**	-.27**	.38**	1.00																	
7.PROHIB	-.31**	-.31**	-.36**	.13*	-.46**	-.48**	1.00																
8.INVADE	-.39**	-.43**	-.53**	.20**	-.51**	-.65**	.65**	1.00															
9.LAW_1	.25**	.35**	.66**	-.19**	.33**	.48**	-.37**	-.47**	1.00														
10.LAW_2	-.25**	-.23**	-.64**	.14*	-.28**	-.41**	.37**	.52**	-.78**	1.00													
11.LAW_3	-0.10	-.16**	-.45**	.17**	-.48**	-.28**	.29**	.38**	-.56**	.43**	1.00												
12.COMPETE	-.38**	-.45**	-.45**	.15**	-.24**	-.53**	.51**	.54**	-.48**	.41**	.28**	1.00											
13.CONCENT	.30**	.32**	.33**	-.16**	.17**	.47**	-.33**	-.48**	.28**	-.31**	-.19**	-.50**	1.00										
14.ADVERTI	-.16**	-.32**	-.28**	.11*	-.22**	-.39**	.29**	.38**	-.27**	.19**	.23**	.44**	-.29**	1.00									
15.POLICY	.29**	.40**	.45**	-.28**	.29**	.59**	-.32**	-.41**	.38**	-.28**	-.25**	-.47**	.41**	-.42**	1.00								
16.INTERES	.43**	.57**	.44**	-.29**	.32**	.61**	-.36**	-.47**	.39**	-.26**	-.25**	-.59**	.42**	-.48**	.63**	1.00							
17.MIND	.52**	.44**	.45**	-.23**	.39**	.52**	-.34**	-.48**	.29**	-.19**	-.22**	-.46**	.36**	-.32**	.45**	.70**	1.00						
18.QUALITY	.34**	.34**	.41**	-.22**	.34**	.45**	-.34**	-.42**	.33**	-.23**	-.23**	-.40**	.30**	-.34**	.43**	.56**	.71**	1.00					
19.EFFICI	.27**	.45**	.51**	-.29**	.31**	.46**	-.37**	-.44**	.33**	-.21**	-.28**	-.41**	.30**	-.31**	.48**	.58**	.65**	.73**	1.00				
20.DIVIDE	.26**	.38**	.53**	-.30**	.34**	.46**	-.37**	-.47**	.40**	-.31**	-.32**	-.39**	.35**	-.28**	.44**	.50**	.58**	.53**	.65**	1.00			
21.STRONG	.21**	.25**	.59**	-.23**	.39**	.26**	-.27**	-.32**	.33**	-.24**	-.27**	-.23**	.14*	-.20**	.29**	.35**	.42**	.42**	.47**	.36**	1.00		
22.PROTECT	.24**	.32**	.58**	-.23**	.44**	.40**	-.34**	-.45**	.37**	-.29**	-.30**	-.32**	.20**	-.24**	.41**	.45**	.54**	.53**	.60**	.51**	.72**	1.00	
23.MANAGE	.26**	.28**	.57**	-.23**	.39**	.34**	-.29**	-.40**	.34**	-.30**	-.27**	-.26**	.18**	-.21**	.40**	.45**	.51**	.47**	.53**	.40**	.78**	.73**	1.00
MEAN	2.97	3.14	3.42	2.64	3.17	3.04	2.96	2.87	2.97	2.98	2.69	3.18	3.05	2.97	3.08	3.12	3.30	3.43	3.43	3.55	3.66	3.49	3.38
S.D.	0.56	1.02	0.84	0.55	0.24	1.01	0.52	0.80	0.99	0.72	0.68	1.15	0.69	0.38	0.61	0.98	1.05	1.10	1.09	1.26	0.98	0.89	0.88

จากตารางที่ 5.2 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในภาพรวมมีค่าระหว่าง -0.098 ถึง 0.782 โดยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมีจำนวน 252 คู่จากจำนวนทั้งหมด 253 คู่โดยส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ($p < .01$) จำนวน 248 คู่ และระดับ .05 ($p < .05$) จำนวน 4 คู่โดยเป็นความสัมพันธ์ในเชิงบวก 141 คู่ และเชิงลบ 111 คู่ ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดในการศึกษา ได้แก่ เสรีภาพในการปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชน (STRONG) กับเสรีภาพในการกำกับดูแลตนเอง (MANAGE) มีค่าเท่ากับ 0.782 รองลงมา ได้แก่ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อ (LAW_1) กับบทบัญญัติของกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อ (LAW_2) มีค่าเท่ากับ -0.777 ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันต่ำ คือ กระแสสังคม (OPINION) กับแหล่งรายได้ของหนังสือพิมพ์ (ADVERTI) มีค่าเท่ากับ 0.114 ตามลำดับ ส่วนระบบอุปถัมภ์ (PATRONI) กับบทบัญญัติของกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ (LAW_3) มีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติโดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ -0.098

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรอิสระ

คู่ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดในการศึกษา ได้แก่ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อ (LAW_1) กับบทบัญญัติของกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อ (LAW_2) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ -0.777 รองลงมา คือ ความเป็นมืออาชีพ (QUALITY) กับประสิทธิภาพการควบคุมตนเอง (EFFICI) มีค่า 0.732 ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่ำ ได้แก่ กระแสสังคม (OPINION) กับแหล่งรายได้ของหนังสือพิมพ์ (ADVERTI) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.114 ตามลำดับ

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

คู่ตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดในการศึกษา ได้แก่ ประสิทธิภาพการควบคุมตนเอง (EFFICI) มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม คือ เสรีภาพในการได้รับความคุ้มครองต่อการทำหน้าที่ (PROTECT) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.604 รองลงมา ได้แก่ เทคโนโลยีการสื่อสาร (TECHNO) กับเสรีภาพในการปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชน (STRONG) มีค่า 0.587 ส่วนการกระจุกตัวของเจ้าของสื่อ (CONCENT) กับเสรีภาพในการปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชน (STRONG) เป็นคู่ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันต่ำมีค่าเท่ากับ 0.141 ตามลำดับ

โดยสรุปผลการตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร พบว่า ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .01$) และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง -0.098 ถึง 0.782 หมายความว่าในภาพรวมตัวแปรมีความสัมพันธ์กันซึ่งจะนำไปสู่การวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดและการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์ต่อไป

5.2 ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิเคราะห์ส่วนนี้เป็นการตรวจสอบความตรงของแบบจำลองซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย จากกรอบแนวคิดของแบบจำลองที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย ตัวแปรภายนอกในฐานะที่เป็นตัวแปรอิสระจำนวน 5 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรด้านสังคม การเมือง กฎหมาย เศรษฐกิจและความเป็นวิชาชีพ ขณะที่ตัวแปรภายในในฐานะที่เป็นตัวแปรตาม ได้แก่ ตัวแปรเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย รวมตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมดที่ใช้ในการวิเคราะห์มีจำนวนทั้งสิ้น 23 ตัวแปร

ผลการวิเคราะห์แบบจำลองโดยใช้การวิเคราะห์สมการโครงสร้างด้วยลิสเรล พบว่าแบบจำลองตามสมมติฐานยังไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (Chi-square) มีค่าเท่ากับ 790.121 ซึ่งมีค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ 0.000 ($p = 0.000$) ที่องศาอิสระเท่ากับ 215 ($df = 215$) โดยมีค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.813 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.760 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.069 และค่ารากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.093 ดังนั้น จึงทำการปรับแบบจำลองโดยผ่อนคลายข้อตกลงในเบื้องต้นโดยให้ความคลาดเคลื่อนของการวัดตัวแปรสังเกตมีความสัมพันธ์กันซึ่งในขั้นตอนการปรับแบบจำลองนี้พิจารณาจากค่าดัชนีการดัดแปลงโมเดล (modification indices) และผลการปรับแบบจำลองจึงทำให้ได้แบบจำลองของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 5.3

ตารางที่ 5.3

แสดงค่าดัชนีความกลมกลืนของแบบจำลอง

ดัชนีความกลมกลืน	เกณฑ์	ผล
χ^2 -test = 113.499 df = 122 p = 0.697	ไม่มีนัยสำคัญ (p>.05)	ผ่าน
χ^2/df = 113.499/122 = 0.930	<2.00	ผ่าน
ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) = 0.969	>0.90	ผ่าน
ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) = 0.931	>0.90	ผ่าน
ค่ารากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ (RMSEA) = 0.000	<0.05	ผ่าน
ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) = 0.031	<0.05	ผ่าน

หมายเหตุ: เกณฑ์ดัชนีความกลมกลืนจาก Diamantopoulos and Siguaw (2000, pp. 83-98)

จากตารางที่ 5.3 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความกลมกลืน พบว่า แบบจำลองที่พัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (Chi-square) มีค่าเท่ากับ 113.499 ซึ่งมีค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ 0.697 (p = 0.697) ที่องศาอิสระเท่ากับ 122 (df = 122) นั่นคือ ค่าไค-สแควร์แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่ายอมรับสมมติฐานว่ากรอบแนวคิดการวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.969 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.931 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.031 และค่ารากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.000 จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าวจึงเป็นหลักฐานที่สนับสนุนว่าโมเดลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สำหรับรายละเอียดผลการวิเคราะห์อื่น ๆ ได้แก่ ค่าประมาณพารามิเตอร์และค่าสถิติที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบความตรงของแบบจำลองแสดงไว้ในตารางที่ 5.4 ส่วนตารางที่ 5.5 นำเสนอค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ประกอบค่าสถิติผลการวิเคราะห์ค่าอิทธิพลตามลำดับ

ตารางที่ 5.4

ค่าประมาณพารามิเตอร์และค่าสถิติที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบความตรงของแบบจำลอง

ตัวแปรเหตุ ---> ตัวแปรผล	ค่าประมาณพารามิเตอร์		SE	t
	คะแนนดิบ	คะแนนมาตรฐาน		
โมเดลการวัด				
Matrix LX (น้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้ภายนอก)				
ปัจจัยทางสังคม (SOCIAL)				
ระบบอุปถัมภ์ (PATRONI)	0.317	0.568	0.031	10.076***
การตรวจสอบจากผู้อ่าน (FEEDBAC)	0.631	0.615	0.056	11.175***
เทคโนโลยีการสื่อสาร (TECHNO)	0.593	0.707	0.045	13.260***
กระแสสังคม (OPINION)	-0.216	-0.396	0.031	-6.860***
ปัจจัยการเมือง (POLITIC)				
รูปแบบการปกครอง (GOVERN)	0.137	0.562	0.015	9.238***
การมีความสัมพันธ์กับแหล่งข่าวผู้มีอำนาจการเมือง (RELATIV)	0.812	0.803	0.051	15.960***
การสร้างข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูล (PROHIB)	-0.317	-0.610	0.029	-10.859***
การใช้อำนาจการเมืองแทรกแซงเสรีภาพหนังสือพิมพ์ (INVADE)	-0.646	-0.810	0.040	-16.009***
ปัจจัยกฎหมาย (LAW)				
บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อ (LAW_1)	0.817	0.830	0.071	11.565***
บทบัญญัติของกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อ (LAW_2)	-0.498	-0.703	0.047	-10.655***
บทบัญญัติของกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ (LAW_3)	-0.407	-0.599	0.044	-9.218***
ปัจจัยเศรษฐกิจ (ECON)				
การแข่งขันของหนังสือพิมพ์ (COMPETE)	0.819	0.716	0.059	13.963***
การกระจุกตัวของเจ้าของสื่อ (CONCENT)	-0.385	-0.560	0.039	-9.786***
แหล่งรายได้ของหนังสือพิมพ์ (ADVERTI)	0.208	0.547	0.021	9.774***
นโยบายองค์กร (POLICY)	-0.441	-0.718	0.034	-13.008***
ความสนใจของผู้อ่าน (INTERES)	-0.828	-0.850	0.049	-17.048***

ตารางที่ 5.4

ค่าประมาณพารามิเตอร์และค่าสถิติที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบความตรงของแบบจำลอง (ต่อ)

ตัวแปรเหตุ ---> ตัวแปรผล	ค่าประมาณพารามิเตอร์		SE	t
	คะแนนดิบ	คะแนนมาตรฐาน		
โมเดลการวัด				
Matrix LX (น้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้ภายนอก)				
ปัจจัยความเป็นวิชาชีพ (PROFESS)				
ความตระหนักถึงจริยธรรมวิชาชีพ (MIND)	0.892	0.854	0.051	17.395***
ความเป็นมืออาชีพ (QUALITY)	0.905	0.820	0.056	16.163***
ประสิทธิภาพการควบคุมตนเอง (EFFICI)	0.977	0.895	0.060	16.403***
การแบ่งขั้วแบ่งฝ่าย (DIVIDE)	0.981	0.777	0.076	12.877***
Matrix LY (น้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้ภายใน)				
เสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย (FREEDOM)				
เสรีภาพในการปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชน (STRONG)	0.841	0.751	<--->	<--->
เสรีภาพในการได้รับความคุ้มครองต่อการทำหน้าที่ (PROTECT)	0.984	0.958	0.074	13.215***
เสรีภาพในการกำกับดูแลตนเอง (MANAGE)	0.879	0.869	0.061	14.369***
โมเดลสมการโครงสร้าง				
Matrix GA (Gamma)				
สังคม ---> เสรีภาพ	-0.459	-0.530	0.417	-1.101
การเมือง ---> เสรีภาพ	0.519	0.598	0.328	1.582
กฎหมาย ---> เสรีภาพ	0.070	0.080	0.118	0.588
เศรษฐกิจ ---> เสรีภาพ	0.191	0.220	0.237	0.806
วิชาชีพ ---> เสรีภาพ	0.727	0.838	0.218	3.339***

หมายเหตุ: *** $p < .001$, <---> ไม่รายงานค่า SE และ t เนื่องจากเป็นพารามิเตอร์บังคับ (constrained parameter)

ตารางที่ 5.5

ค่าสถิติผลการวิเคราะห์ค่าอิทธิพลของแบบจำลอง

ตัวแปรผล ตัวแปรเหตุ		เสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย (FREEDOM)					
		TE			DE		
ปัจจัยทางสังคม (SOCIAL)		-0.459			-0.459		
		(0.417)			(0.417)		
		-0.530			-0.530		
ปัจจัยการเมือง (POLITIC)		0.519			0.519		
		(0.328)			(0.328)		
		0.598			0.598		
ปัจจัยกฎหมาย (LAW)		0.070			0.070		
		(0.118)			(0.118)		
		0.080			0.080		
ปัจจัยเศรษฐกิจ (ECON)		0.191			0.191		
		(0.237)			(0.237)		
		0.220			0.220		
ปัจจัยความเป็นวิชาชีพ (PROFESS)		0.727***			0.727***		
		(0.218)			(0.218)		
		0.838			0.838		
ค่าสถิติ							
Chi-square = 113.499 df = 122 p = 0.697 GFI = 0.969 AGFI = 0.931 RMR = 0.031 RMSEA = 0.000							
ตัวแปรสังเกต	PATRONI	FEEDBAC	TECHNO	OPINION	GOVERN	RELATIV	PROHIB
ความเที่ยง	0.323	0.378	0.500	0.157	0.316	0.644	0.373
ตัวแปรสังเกต	INVADE	LAW_1	LAW_2	LAW_3	COMPETE	CONCENT	ADVERTI
ความเที่ยง	0.656	0.689	0.494	0.359	0.512	0.314	0.299
ตัวแปรสังเกต	POLICY	INTERES	MIND	QUALITY	EFFICI	DIVIDE	STRONG
ความเที่ยง	0.516	0.722	0.729	0.673	0.800	0.603	0.564
ตัวแปรสังเกต	PROTECT	MANAGE					
ความเที่ยง	0.918	0.756					
สมการโครงสร้างของตัวแปร		FREEDOM					
R-SQUARE		0.564					

ตารางที่ 5.5

ค่าสถิติผลการวิเคราะห์ค่าอิทธิพลของแบบจำลอง (ต่อ)

เมทริกซ์สหสัมพันธ์	1	2	3	4	5	6
1. เสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย (FREEDOM)	1.000					
2. ปัจจัยทางสังคม (SOCIAL)	0.532**	1.000				
3. ปัจจัยการเมือง (POLITIC)	0.578**	0.862**	1.000			
4. ปัจจัยกฎหมาย (LAW)	0.464**	0.597**	0.729**	1.000		
5. ปัจจัยเศรษฐกิจ (ECON)	-0.509**	-0.881**	-0.886**	-0.597**	1.000	
6. ปัจจัยความเป็นวิชาชีพ (PROFESS)	0.686**	0.825**	0.684**	0.472**	-0.738**	1.000

หมายเหตุ: อิทธิพลรวม (TE) และอิทธิพลทางตรง (DE) **.01 ($p < .01$), ***.001 ($p < .001$) คือ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ตัวเลขหนา คือ ค่าอิทธิพลในรูปคะแนนมาตรฐาน (standardized solution) ตัวเลขในวงเล็บ คือ ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (standard error)

จากตารางที่ 5.5 เมื่อพิจารณาค่าความเที่ยง พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ดี คือ มีค่าระหว่าง 0.500 ถึง 0.918 โดยตัวแปรที่มีความเที่ยงสูงสุดในการศึกษานี้ ได้แก่ เสรีภาพในการได้รับความคุ้มครองต่อการทำหน้าที่ (PROTECT) มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.918 รองลงมา ได้แก่ ประสิทธิภาพการควบคุมตนเอง (EFFICI) เสรีภาพในการกำกับดูแลตนเอง (MANAGE) และความตระหนักถึงจริยธรรมวิชาชีพ (MIND) มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.800, 0.756 และ 0.729 ตามลำดับ ขณะที่ตัวแปรที่มีค่าความเที่ยงค่อนข้างต่ำมีค่าระหว่าง 0.157 ถึง 0.494 โดยตัวแปรที่มีความเที่ยงต่ำสุด คือ การกระจุกตัวของเจ้าของสื่อ (CONCENT) แหล่งรายได้ของหนังสือพิมพ์ (ADVERTI) และกระแสสังคม (OPINION) มีค่าเท่ากับ 0.314, 0.299 และ 0.157 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ของตัวแปรภายในที่เป็นตัวแปรตาม ได้แก่ เสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย ($R^2 = 0.564$) พบว่า ตัวแปรทำนายหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย ได้แก่ ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยการเมือง ปัจจัยกฎหมาย ปัจจัยเศรษฐกิจและปัจจัยความเป็นวิชาชีพร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยได้ร้อยละ 56.4

สำหรับเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง พบว่า มีค่าระหว่าง 0.464 ถึง -0.886 โดยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ($p < .01$) จำนวนทั้งหมด 15 คู่ โดยเป็นความสัมพันธ์ในเชิงบวก 10 คู่และเชิงลบ 5 คู่ คู่ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญสูงสุดในการศึกษา ได้แก่ ปัจจัยการเมืองกับปัจจัยเศรษฐกิจมีค่าเท่ากับ -0.886 รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยทางสังคมกับปัจจัยเศรษฐกิจมีค่าเท่ากับ -0.881 อันดับสาม คือ ปัจจัยทาง

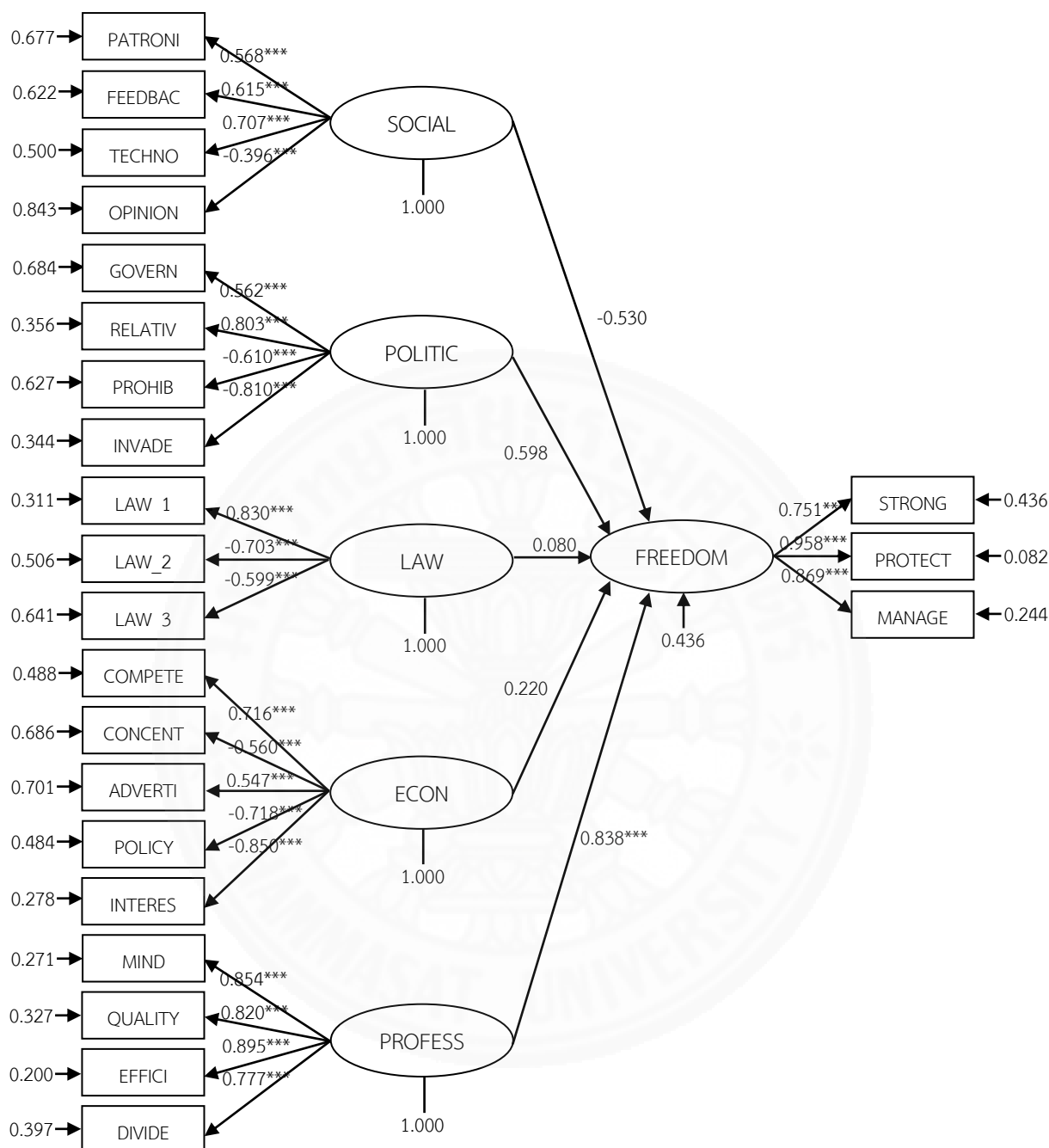
สังคมกับปัจจัยการเมืองมีค่าเท่ากับ 0.862 ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่ำสุด คือ ตัวแปรเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยกับปัจจัยกฎหมายมีค่าเท่ากับ 0.464 สำหรับการแปลผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรมีรายละเอียด ดังนี้

เสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย (FREEDOM)

เมื่อพิจารณาค่าอิทธิพลในรูปคะแนนมาตรฐานของตัวแปรทำนายหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยในแบบจำลอง พบว่า เสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยได้รับอิทธิพลทางตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จากทั้งหมด 1 ปัจจัย คือ ความเป็นวิชาชีพโดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.838 แสดงว่ายอมรับสมมติฐานว่าปัจจัยความเป็นวิชาชีพมีอิทธิพลโดยตรงต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย หมายความว่า การปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชนตามแนวทางวิชาชีพของนักหนังสือพิมพ์ไทยทั้งการให้ความสำคัญต่อจริยธรรมวิชาชีพ การมีทักษะ ความรู้ ความสามารถและความเชี่ยวชาญในการประกอบวิชาชีพ การควบคุมตนเองในวิชาชีพตามเจตนารมณ์ที่กำหนดไว้และการปฏิบัติหน้าที่สื่ออย่างไม่เข้าข้างฝ่ายใดสามารถส่งผลโดยตรงต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยทั้งในด้านเสรีภาพในการปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชน เสรีภาพในการได้รับความคุ้มครองต่อการทำหน้าที่และเสรีภาพในการกำกับดูแลตนเอง ขณะที่ปัจจัยทางสังคม การเมือง กฎหมายและเศรษฐกิจมีอิทธิพลทางตรงต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือปฏิเสธสมมติฐานว่าเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยจะได้รับอิทธิพลโดยตรงจากปัจจัยทางสังคม ปัจจัยการเมือง ปัจจัยกฎหมายและปัจจัยเศรษฐกิจ

เมื่อพิจารณาขนาดอิทธิพลรวม (total effect: TE) และอิทธิพลทางตรง (direct effect: DE) พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลรวมสูงสุด ได้แก่ ความเป็นวิชาชีพ (PROFESS; TE = 0.838) รองลงมา คือ การเมือง (POLITIC; TE = 0.598) สังคม (SOCIAL; TE = -0.530) เศรษฐกิจ (ECON; TE = 0.220) และกฎหมาย (LAW; TE = 0.080) ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงสูงสุด ได้แก่ ความเป็นวิชาชีพ (PROFESS; DE = 0.838) รองลงมา คือ การเมือง (POLITIC; DE = 0.598) สังคม (SOCIAL; DE = -0.530) และเศรษฐกิจ (ECON; DE = 0.220) ส่วนกฎหมายมีอิทธิพลทางตรงต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยต่ำสุด (LAW; DE = 0.080) ตามลำดับ

จากผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบจำลองข้างต้น สรุปว่าความเป็นวิชาชีพคือ ตัวแปรทำนายหรือเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยโดยมีอิทธิพลทางตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจนสามารถส่งผลต่อการใช้เสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ ทั้งนี้ ผลการพัฒนาแบบจำลองสรุปได้ดังภาพที่ 5.1

Chi-Square = 113.499, df = 122, P-value = 0.697, RMSEA = 0.000

หมายเหตุ: ***.001 (p<.001)

ภาพที่ 5.1 แบบจำลองของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ตัวชี้วัดและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักร้องหนังสือพิมพ์ไทย” มีวัตถุประสงค์การศึกษาที่กำหนดไว้ คือ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักร้องหนังสือพิมพ์ไทยและพัฒนาแบบจำลองของปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว การศึกษาส่วนนี้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังนี้

6.1 สรุปผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัยแบ่งการนำเสนอเป็น 2 ส่วนตามวัตถุประสงค์การศึกษา ดังนี้

6.1.1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย พบว่า ตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยมี 3 องค์ประกอบ ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ระหว่างร้อยละ 14.784-27.252 และร่วมกันอธิบายความแปรปรวนทั้งหมดของเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยได้ร้อยละ 63.401 ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 เสรีภาพในการปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชน ประกอบด้วย 9 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 2 เสรีภาพในการได้รับความคุ้มครองต่อการทำหน้าที่ ประกอบด้วย 9 ตัวชี้วัดและองค์ประกอบที่ 3 เสรีภาพในการกำกับดูแลตนเอง ประกอบด้วย 7 ตัวชี้วัด โดยตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยทั้ง 25 ตัวในองค์ประกอบมีค่าน้ำหนักระหว่าง 0.480 ถึง 0.851

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง พบว่า แบบจำลองมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 240.264 ซึ่งมีค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ 0.089 ($p = 0.089$) ที่องศาอิสระเท่ากับ 212 ($df = 212$) นั่นคือ ค่าไค-สแควร์แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงว่าแบบจำลององค์ประกอบและตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.944 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.914 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.030 ค่ารากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.021 จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าว

จึงเป็นหลักฐานสนับสนุนว่าแบบจำลององค์ประกอบและตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยนี้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง พบว่า องค์ประกอบเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ เสรีภาพในการปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชน เสรีภาพในการได้รับความคุ้มครองต่อการทำหน้าที่และเสรีภาพในการกำกับดูแลตนเองมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกและมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 องค์ประกอบที่มีน้ำหนักมากที่สุด คือ เสรีภาพในการกำกับดูแลตนเอง รองลงมา ได้แก่ เสรีภาพในการปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชนและเสรีภาพในการได้รับความคุ้มครองต่อการทำหน้าที่โดยมีค่าน้ำหนักเท่ากับ 0.963, 0.910 และ 0.869 ตามลำดับ และมีความแปรปรวนร่วมกันกับองค์ประกอบเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยประมาณร้อยละ 93, 83 และ 76 นอกจากนี้ ตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยทั้ง 25 ตัวมีค่าน้ำหนักเป็นบวกระหว่าง 0.468 ถึง 0.897 และมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 สรุปว่าองค์ประกอบเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยทั้งสามด้านและตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยทุกตัวเป็นตัวบ่งชี้เสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยได้อย่างมีนัยสำคัญ

6.1.2 ผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยและการพัฒนาแบบจำลอง

1. ผลการพัฒนาแบบจำลอง พบว่า ตัวแปรภายนอกมีจำนวน 5 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยทางสังคม การเมือง กฎหมาย เศรษฐกิจและความเป็นวิชาชีพ ตัวแปรภายในจำนวน 1 ตัวแปร ได้แก่ เสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย รวมตัวแปรสังเกตได้ในแบบจำลองมีจำนวนทั้งสิ้น 23 ตัวแปร

2. ผลการตรวจสอบความตรงของแบบจำลอง พบว่า แบบจำลองมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยพิจารณาจากค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืนที่ใช้ตรวจสอบ ได้แก่ ค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 113.499 มีค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.697 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 122 นั่นคือ ค่าไค-สแควร์แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงว่ายอมรับสมมติฐานว่าแบบจำลองการวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.969 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.931 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.031 และค่ารากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.000 จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าวจึงเป็นหลักฐานสนับสนุนว่าแบบจำลองของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยนี้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ได้แก่ ความเป็นวิชาชีพโดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.838 ขณะที่ปัจจัยทางสังคม การเมือง กฎหมายและเศรษฐกิจมีอิทธิพลทางตรงต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ ตัวแปรในแบบจำลองสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยได้ร้อยละ

56.4 สรุปว่าแบบจำลองของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยตามกรอบแนวคิดที่พัฒนาขึ้นสามารถเป็นตัวแปรทำนายเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยได้อย่างมีนัยสำคัญ

6.2 อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยใช้ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์และกรอบทฤษฎีทางด้านเสรีภาพสื่อมวลชนมาเป็นกรอบในการอภิปราย ดังนี้

6.2.1 ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย

“เสรีภาพหนังสือพิมพ์” เป็นเรื่องความสามารถที่นักหนังสือพิมพ์จะปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชนได้อย่างปราศจากข้อจำกัดจนสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารและแสดงออกซึ่งความคิดเห็นได้โดยไม่ถูกแทรกแซงบนพื้นฐานการทำหน้าที่อย่างรับผิดชอบต่อสาธารณะซึ่ง Hocking (1947) และ Siebert, Peterson, and Schramm (1969, 1973) ชี้ให้เห็นพื้นฐานเสรีภาพหนังสือพิมพ์ที่จำเป็นต่อการประกอบวิชาชีพใน 2 มิติ ได้แก่ การมีเสรีภาพจากการควบคุมของปัจจัยทางสังคม การเมือง กฎหมายและเศรษฐกิจและการใช้เสรีภาพอย่างรับผิดชอบต่อสาธารณะหรือการมีกรอบจริยธรรมที่ช่วยควบคุมให้นักวิชาชีพใช้เสรีภาพอย่างรับผิดชอบต่อสังคม

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ พบว่า เสรีภาพหนังสือพิมพ์มี 3 องค์ประกอบ ซึ่งอยู่บนพื้นฐานเสรีภาพสื่อสองประการที่ Hocking (1947) และ Siebert et al. (1956, 1969, 1973) ให้ไว้ข้างต้น คือ การมีเสรีภาพจากปัจจัยภายนอกองค์กรหนังสือพิมพ์ ได้แก่ เสรีภาพในการปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชน (องค์ประกอบที่ 1) และเสรีภาพในการได้รับความคุ้มครองต่อการทำหน้าที่ (องค์ประกอบที่ 2) กับการใช้เสรีภาพอย่างรับผิดชอบต่อสาธารณะ ได้แก่ เสรีภาพในการกำกับดูแลตนเอง (องค์ประกอบที่ 3) กล่าวได้ว่าผลการศึกษาตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยมีความสอดคล้องกับแนวคิดนี้หมายความว่าในการประเมินเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยจะอยู่บนพื้นฐานเสรีภาพสองประการโดยไม่สามารถพิจารณาจากมิติการถูกแทรกแซงเพียงอย่างเดียวได้แต่ต้องรวมถึงการมีพันธกิจต่อสาธารณะ การมีมาตรฐานวิชาชีพและการมีความรับผิดชอบต่อสังคมควบคู่กันอันจะเป็นการประเมินเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยรอบด้านแท้จริงเช่นเดียวกับการศึกษาเสรีภาพหนังสือพิมพ์ในช่วงหลังปี 2000 ที่องค์กรระหว่างประเทศส่วนใหญ่ได้พยายามปรับปรุงเครื่องมือให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่อให้ตัวชี้วัดสามารถใช้ประเมินได้ทั้งการมีเสรีภาพและการมีความรับผิดชอบต่อหนังสือพิมพ์ (International Federation of Journalists, 2007; Pen International, 2010; Friedrich Ebert Stiftung, 2010a, 2010b; Reporters Without Borders, 2013a, 2013b; International Research and Exchanges Board, 2014a)

หากพิจารณาผลการจัดอันดับเสรีภาพสื่อโดยดัชนีเสรีภาพสื่อโลก 2015 ที่ศึกษาโดยองค์กรผู้สื่อข่าวไร้พรมแดน (Reporters Without Borders, 2015) พบว่าสื่อมวลชนไทยมีเสรีภาพอยู่ในลำดับที่ 134 และสูงกว่าประเทศอื่นในกลุ่มอาเซียนแม้การประเมินจะอยู่ในช่วงเวลาการรัฐประหารก็ตามโดยตามหลังบรูไน (121) ขณะที่ลำดับอื่น ได้แก่ อินโดนีเซีย (138) กัมพูชา (139) ฟิลิปปินส์ (141) พม่า (144) มาเลเซีย (147) สิงคโปร์ (153) ลาว (171) และเวียดนาม (175) แสดงว่าเสรีภาพสื่อมวลชนไทยในสายตาผู้ประเมินอาจมีลักษณะถดถอยแต่ในทางปฏิบัติ นักหนังสือพิมพ์ไทยยังคงมีเสรีภาพเมื่อเปรียบเทียบกับนักหนังสือพิมพ์อื่นที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกัน

เมื่อพิจารณารายละเอียดตัวชี้วัดในภาพรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยที่สามารถบ่งชี้เสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยได้ในระดับปานกลางถึงมาก หากวิเคราะห์จำแนกตามองค์ประกอบและค่าน้ำหนักปัจจัย พบว่า ตัวชี้วัดที่มีค่าน้ำหนักสูงสุดในองค์ประกอบเสรีภาพในการปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชน คือ ความเข้มแข็งของกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการทำงานของนักหนังสือพิมพ์ไม่สามารถดำเนินการได้เพียงคนเดียวเนื่องจากโครงสร้างองค์กรสื่อมีความซับซ้อนและลักษณะงานประจำวันมีรายละเอียดมากเกินไปจึงต้องอาศัยทีมและการแบ่งงานกันตามความสามารถของสมาชิกเพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่นและได้รับผลงานที่บรรลุเป้าหมายขององค์กรสื่อจนกระทั่งการเรียบเรียงเนื้อหาเสร็จสิ้นและนำเสนอสู่สาธารณะ ด้วยเหตุนี้ สภาพแวดล้อมของการทำงานภายในกองบรรณาธิการทั้งการประชุม การวางแผน การประสานงาน การกำหนดวาระรวมถึงแนวทางการนำเสนอและการสนับสนุนจากหัวหน้าข่าวและบรรณาธิการจึงสำคัญและเกี่ยวข้องกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์โดยตรง หมายความว่าหากกองบรรณาธิการฉบับใดมีความเข้มแข็งเป็นหนึ่งเดียว นักหนังสือพิมพ์ที่เป็นสมาชิกก็จะมีเสรีภาพในการทำหน้าที่เนื่องจากมีปัจจัยภายในที่กำหนดโดยตัวนักหนังสือพิมพ์เองช่วยกีดกันข้อจำกัดจากปัจจัยภายนอกต่าง ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติพันธกิจของนักหนังสือพิมพ์ได้

แนวคิดกระบวนการทัศน์ระบบสื่อ (Hiebert, Ungurait, and Bohn, 1975) และทฤษฎีองค์กรสื่อมวลชน (McQuail, 2010) อธิบายผลการศึกษานี้ไว้ชัดเจนว่าธรรมชาติของการทำงานภายในองค์กรสื่อจะมีทั้งหลักเกณฑ์ แนวปฏิบัติและเป้าหมายที่ต้องคำนึงถึงร่วมกันเพื่อควบคุมการทำงานของสมาชิก (self-regulation) ให้มีทั้งเสรีภาพ ความรับผิดชอบและช่วยปกป้องจากแรงกดดันภายนอกซึ่งการทำงานแบบทีมรวมถึงเป้าหมายและสภาพแวดล้อมภายในองค์กรนี้จะมีอิทธิพลมากกว่าคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้สื่อข่าว ในทางปฏิบัติแม้ว่านักหนังสือพิมพ์จะมีความต่างเรื่องลักษณะทางประชากรศาสตร์และอุดมการณ์การเมืองแต่ท้ายที่สุดรายงานข่าวที่นักหนังสือพิมพ์จัดทำเป็นต้นฉบับก็จะถูกกองบรรณาธิการต้นสังกัดคัดดัดแปลงและนำเสนอออกไปตามแนวทางและเป้าหมายที่กำหนดไว้ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของการทำงานร่วมกันแบบทีมภายในกองบรรณาธิการได้เป็นอย่างดี ในทางตรงกันข้ามหากกองบรรณาธิการฉบับใดขาดความเข้มแข็งก็จะส่งผลกระทบต่อเสรีภาพ

หนังสือพิมพ์ได้เช่นกัน (Mills, 1993) เช่น ผลการศึกษาของ Boeyink (1994) ยืนยันว่าความเข้มแข็งภายในกองบรรณาธิการขององค์กรสื่อมวลชนแต่ละแห่งจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของผู้สื่อข่าวเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาเชิงจริยธรรมในสถานการณ์จริง ฉะนั้นการที่กองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ไทยมีความเข้มแข็งจึงเป็นตัวชี้วัดที่มีความสำคัญสูงสุดในทุกตัวชี้วัดที่สามารถสะท้อนให้เห็นได้ถึงการมีเสรีภาพในการปฏิบัติพันธกิจของนักหนังสือพิมพ์ไทย

องค์ประกอบต่อมาเสรีภาพในการได้รับความคุ้มครองต่อการทำหน้าที่ พบว่าการยึดมั่นในอุดมการณ์วิชาชีพมีค่าน้ำหนักสูงสุด ทั้งนี้ เนื่องจากพันธกิจหลักของนักหนังสือพิมพ์ คือ การทำหน้าที่ในฐานะ “สุนัขเฝ้าบ้าน” โดยการแสวงหาข้อเท็จจริงในสังคมมารายงานให้สาธารณชนได้รับทราบโดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับการใช้อำนาจอธิปไตยและการทุจริตคอร์รัปชัน การตรวจสอบและการวิพากษ์วิจารณ์กลุ่มผู้มีอำนาจจึงเป็นหัวข้อหลักที่หนังสือพิมพ์ทุกระบบการปกครองต้องตระหนักถึงและจำเป็นต้องแสดงบทบาทเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์แทนประชาชนหรือที่ McQuail (1992, pp. 191-192) เน้นย้ำว่าสื่อมวลชนต้องทำหน้าที่เสมือนเป็นสุนัขที่คอยช่วยตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ธุรกิจขนาดใหญ่และกลุ่มผลประโยชน์ซึ่งถือเป็นส่วนประกอบหนึ่งของความเป็นนักข่าวและเป็นแก่นที่สะท้อนให้เห็นภาพลักษณ์และตัวตนของนักหนังสือพิมพ์

เมื่อนักหนังสือพิมพ์พยายามปฏิบัติหน้าที่เพื่อรักษาผลประโยชน์ของสังคมจึงย่อมหลีกเลี่ยงได้ยากต่อการถูกกลุ่มผู้สูญเสียผลประโยชน์คุกคามโดยใช้อำนาจการเมืองและมาตรการทางกฎหมาย เช่น งานวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์คดีหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชน: ศึกษาจากคำพิพากษาศาลฎีกา พ.ศ. 2520-2547” (นรินทร์ นำเจริญ, 2550) พบว่าคดีหมิ่นประมาทในศาลฎีกาส่วนใหญ่มีจำเลยเป็นสื่อมวลชนโดยมีข้าราชการประจำและนักการเมืองเป็นโจทก์แสดงว่าการปกป้องผลประโยชน์สาธารณะมีโอกาสถูกดำเนินคดีทางกฎหมายได้เพราะการปฏิบัติหน้าที่สื่อมวลชนอยู่บนหลักการที่ว่า “ยิ่งจริงยิ่งหมิ่นประมาท” (สิริโฉม พรหมโฉม, 2558) ดังนั้น หากนักหนังสือพิมพ์มีจิตใจที่ไม่เข้มแข็งก็มีโอกาสถูกแทรกแซงโดยปัจจัยภายนอกทั้งทางการเมือง กฎหมายและเศรษฐกิจด้วยเหตุจากความกังวลถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้จากการทำหน้าที่สื่อเพราะการไม่ยึดมั่นในอุดมการณ์วิชาชีพของนักหนังสือพิมพ์เป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่อการทำหน้าที่สื่อมวลชนของนักหนังสือพิมพ์ไทย (สุกัญญา สุตบรรทัด, 2544; สายศิริ ด่านวัฒนะ, 2548; สุรัชย์ เลาคำ, 2553)

ในทางตรงกันข้ามหากนักหนังสือพิมพ์มีจิตใจที่เข้มแข็งและยึดมั่นต่ออุดมการณ์วิชาชีพแท้จริงไม่เกรงกลัวสิ่งใดก็จะไม่ยอมให้มีปัจจัยใดเข้าแทรกแซงการทำหน้าที่สื่อมวลชนของตน เช่น การศึกษาของ รักชนก สมศักดิ์ (2543) พบว่าอุดมการณ์วิชาชีพคือปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการทำข่าวการเมืองโดยนักหนังสือพิมพ์อาวุโสส่วนใหญ่ได้ยึดมั่นหลักการนี้เป็นแนวทางในการทำงานสืบต่อกันมาจากรุ่นเก่าด้วยแนวคิดที่ถูกซื้อไม่ขาย ถูกขอไม่ให้ ไม่รับของจากแหล่งข่าวและมุ่งปกป้อง

ผลประโยชน์ของสังคมจึงทำให้มีอิสระและผลงานข่าวออกมาโดดเด่นซึ่งไม่ต่างจากที่ วรวิทย์ ศรีอนันต์รักษา กล่าวไว้ว่า “...เสรีภาพในอุดมคติของผม คือ การสามารถเผยแพร่ข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์ส่วนรวมในสภากะนั้นผมว่าใครก็ขวางไม่ได้” (วรวิทย์ ศรีอนันต์รักษา, สัมภาษณ์, 28 กรกฎาคม 2558) ดังนั้น การยึดมั่นในอุดมการณ์วิชาชีพจึงเปรียบได้กับการมีเกราะป้องกันและหลักประกันการมีสิทธิเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยที่กำหนดได้ด้วยความเข้มแข็งภายในจิตใจของนักหนังสือพิมพ์เป็นสำคัญโดยไม่ขึ้นกับปัจจัยใด ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ตัวชี้วัดนี้มีความสำคัญสูงสุดในองค์ประกอบเสรีภาพในการได้รับความคุ้มครองต่อการทำหน้าที่

องค์ประกอบสุดท้าย ได้แก่ เสรีภาพในการกำกับดูแลตนเอง พบว่า การมีระบบตรวจสอบกันเองภายในองค์กรและระหว่างนักหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับเป็นตัวชี้วัดที่มีค่าน้ำหนักสูงสุดสาเหตุเนื่องจาก “นักหนังสือพิมพ์” เป็นวิชาชีพที่ต้องการ “อิสระ” ในการทำงานเพื่อให้สามารถทำหน้าที่นำเสนอและตรวจสอบข้อเท็จจริงต่าง ๆ เกี่ยวกับผลประโยชน์สาธารณะโดยใช้แนวทางจริยธรรมเป็นตัวควบคุมและเน้นการกำกับดูแลจากนักวิชาชีพด้วยกันเพื่อป้องกันการถูกแทรกแซงจากปัจจัยภายนอก การทำงานภายในกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ก็อยู่บนพื้นฐานหลักการเดียวกันนี้ กล่าวคือต้องคงไว้ซึ่งความเป็นอิสระและการบริหารจัดการกันเองโดยไม่ยอมให้มีอิทธิพลใดภายในองค์กรเข้ามาข้องเกี่ยวกับรายงานข่าวทั้งทางตรงและทางอ้อมไม่ว่าอำนาจนั้นจะมาจากฝ่ายบริหารหรือแผนกโฆษณา ดังที่ Kovach, and Rosenstiel (2007) ได้ระบุไว้เป็นหลักการสำคัญข้อหนึ่งของหลักการวารสารศาสตร์ว่าผู้ปฏิบัติงานด้านสื่อมวลชนต้องคงไว้ซึ่งความเป็นอิสระในสิ่งที่รายงานโดยไม่ยอมให้มีอิทธิพลโดยอยู่เหนือการรายงานข่าวและต้องไม่ยอมตกอยู่ภายใต้อำนาจของบุคคลใดภายในองค์กรสื่อเพื่อให้สามารถเป็นสุนัขเฝ้าบ้านได้อย่างสมบูรณ์

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้ปรากฏผลการศึกษาไม่สอดคล้องกับแนวคิดข้างต้น กล่าวคือนักหนังสือพิมพ์ไทยยังคงถูกแทรกแซงจากผู้มีอำนาจการเมืองและองค์กรธุรกิจผ่านความสัมพันธ์ส่วนตัวที่มีต่อเจ้าของสื่อโดยการร้องขอและสั่งการจนส่งผลกระทบต่อความเป็นอิสระในการทำงานของกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ โดยรองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์เดลินิวส์กล่าวยืนยันว่า

...ก็มีขอตรง ๆ ว่าช่วยได้ไหมเจ้าของจะเป็นคนบอก กรณีรัฐมนตรีคนหนึ่งโดนคดีชู้สาว เขาบอกขอข่าวนะเจ้าของก็โทรมาว่าไม่ต้องลง เป่าเลย เราก็บอกว่าเขียนบังคับนะไม่ต้อง ก็กลายเป็นเราตกฉบับเดียว...แม้กระทั่งทักษิณคดีหุ้นเขาบอกเอาแค่ข่าวเล็ก ๆ ผมก็เหลือแค่นั้นคนอื่นพาดหัวตัวเบ้อเรอหมด สุดท้ายเราก็ได้แค่ความสัมพันธ์ไม่มีลูกจ้างคนไหนหรอกที่ดันทุรังทำโดยไม่มีไฟเขียวถ้าเกิดทำนี้ตายอย่างเดียว (พรชัย ปุณณวัฒนาพร, สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2558)

จากคำกล่าวข้างต้นแสดงว่าการทำงานภายในกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ไทยยังมีปัญหาซึ่งเกิดจากการใช้อิทธิพลของเจ้าของสื่อในฐานะปัจจัยภายในองค์กรที่มีอำนาจสูงสุดจึงทำ

ให้สามารถเข้ามาแทรกแซงและขัดขวางการรายงานข่าวของนักหนังสือพิมพ์ได้ (Schultz, 1998; Becker, and Roberts, 1992; Mills, 1993, pp. 589-594; Eun-Suk SA, 2009) สอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ อนุพนธ์ พนาพรศิริกุล (2543) และผลการประเมินเสรีภาพสื่อไทยของ ฟรีดริคเอบ์ (2553) ยืนยันว่าเจ้าของสื่อมวลชนมักเข้ามาก้าวก่ายการทำงานภายในกองบรรณาธิการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนจนทำให้นักหนังสือพิมพ์ไทยขาดความเป็นอิสระ

การมีระบบตรวจสอบกันเองภายในองค์กรจึงมีความสำคัญในฐานะกลไกวิชาชีพที่จะช่วยตรวจสอบ ควบคุมและถ่วงดุลการทำงานซึ่งกันเพื่อให้การรายงานข่าวเป็นไปอย่างถูกต้อง มีอิสระตามหลักการและเป็นหลักประกันเสรีภาพในการทำงานสอดคล้องกับที่ Siebert et al. (1956, 1969, 1973) กล่าวไว้ในทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคมและ Schramm (1996) ที่เชื่อมั่นในหลักการนี้เช่นกันว่าการตรวจสอบกันเอง คือ วิธีการควบคุมสื่อมวลชนเพื่อคงไว้ซึ่งความเป็นอิสระที่ดีที่สุด เพราะทำให้โอกาสที่รัฐจะเข้ามาแทรกแซงลดน้อยลงเช่นเดียวกับผลการศึกษาของ อรุณ วานิชทวีวัฒน์ (2539) และกวี อนุรักษ์นันท์ (2542) ยืนยันว่าการตรวจสอบกันเองที่องค์กรกลางเข้ามาควบคุมเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักหนังสือพิมพ์ไทยมีอิสระ มีโอกาสถูกแทรกแซงน้อยกว่าการควบคุมด้วยวิธีการอื่นและมีส่วนทำให้นักหนังสือพิมพ์ไทยมีความรับผิดชอบมากขึ้น ดังนั้น การมีระบบตรวจสอบกันเองจึงเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญสูงสุดในองค์ประกอบเสรีภาพในการกำกับดูแลตนเองโดยสามารถสะท้อนให้เห็นถึงการมีกลไกช่วยตรวจสอบความถูกต้องในการทำงานระหว่างกันของนักวิชาชีพเพื่อคงไว้ซึ่งเสรีภาพในการบริหารจัดการภายในกองบรรณาธิการรวมถึงช่วยควบคุมให้นักหนังสือพิมพ์ไทยใช้เสรีภาพอย่างรับผิดชอบต่อสังคม

อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่าตัวชี้วัดการจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ขององค์กรหนังสือพิมพ์มีค่าน้ำหนักน้อยสุดในองค์ประกอบนี้และทุกตัวชี้วัดรวมถึงมิติทิศทางเดียวกับการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า ไม่มีนักหนังสือพิมพ์ปฏิบัติการในฐานะผู้ปฏิบัติหน้าที่สื่อมวลชนโดยตรงรายใดที่กล่าวถึงหรือให้ความสำคัญต่อการจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ขององค์กรหนังสือพิมพ์นี้ว่าสามารถบ่งชี้เสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยได้แม้องค์กรหนังสือพิมพ์ไทยหลายฉบับจะบริหารกิจการอยู่ในตลาดหลักทรัพย์ก็ตาม เช่น หนังสือพิมพ์เครือมติชน บางกอกโพสต์ เนชั่นและสยามสปอร์ต (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2560) ทั้งนี้ อาจมีสาเหตุจากรูปแบบการทำงานภายในองค์กรหนังสือพิมพ์เองที่มีการแบ่งแยกหน้าที่กันชัดเจนระหว่างนักวิชาชีพกับเจ้าของสื่อและมีลักษณะการสั่งงานตามสายบังคับบัญชาเท่านั้น เช่น การศึกษาของ ตรุณี หิรัญรักษ์ (2534) สิริทิพย์ ชันสุวรรณ (2539) สุรพงษ์ โสธนะเสถียร และ จิตระพี ทรัพย์แสนดี (2551) พบว่าการบริหารงานหนังสือพิมพ์ไทยส่วนใหญ่เป็นการทำงานตามสายงานและโดยทั่วไปจะมีหัวหน้ากองบรรณาธิการทำหน้าที่ดูแลและจัดการบุคลากรด้านข่าวหรือกล่าวได้ว่าการปฏิบัติหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์จะขึ้นอยู่กับคำสั่งและการมอบหมายของผู้บังคับบัญชาในฐานะหัวหน้าข่าวและบรรณาธิการเป็นหลักไม่ใช่การ

สั่งการโดยตรงจากเจ้าของสื่อ นั่นคือแม้กิจการหนังสือพิมพ์จะดำเนินงานอยู่ในตลาดหลักทรัพย์ แต่การใช้เสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยในฐานะผู้ปฏิบัติงานยังคงขึ้นอยู่กับคำสั่งจากนักวิชาชีพตามสายงานเดียวกันเท่านั้นโดยการใช้อำนาจของเจ้าของสื่อ ผู้บริหารระดับสูงและกลุ่มนักลงทุนหรือผู้ถือหุ้นรายใดไม่ได้มาถึงตัวผู้ปฏิบัติงานโดยตรงจึงทำให้นักหนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญต่อตัวชีวิตนี้ในการบ่งชี้เสรีภาพน้อยที่สุด

เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์องค์ประกอบในภาพรวม พบว่า เสรีภาพในการกำกับดูแลตนเองมีค่าน้ำหนักมากที่สุดในการบ่งชี้เสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย ทั้งนี้ เนื่องจากหัวใจสำคัญของวารสารศาสตร์ คือ การช่วยค้นหาและสะท้อนความจริงในสังคมบนพื้นฐานข้อเท็จจริงในทุกแง่มุมอย่างถูกต้องเที่ยงตรงโดยมุ่งพิทักษ์ผลประโยชน์ของสังคมเหนืออื่นใดเพื่อให้ประชาชนสามารถใช้เป็นรากฐานตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต กิจกรรมชุมชน นโยบายการเมืองและผลประโยชน์สาธารณะ โดยเป็นปรัชญาที่หนังสือพิมพ์ทั้งหมดยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติ ดังที่ American Press Institute (2017) มักเน้นย้ำเสมอว่าจิตวิญญาณของหนังสือพิมพ์ที่แตกต่างจากการสื่อสารรูปแบบอื่น คือ การให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่ประชาชนโดยไม่นำเสนอเพียงข้อเท็จจริงเท่านั้นแต่ต้องรายงานความจริงจากข้อเท็จจริงนั้น (truth about the facts) และให้ความสำคัญสูงสุดต่อการปกป้องผลประโยชน์ของสาธารณะ

สิ่งสำคัญที่สุดในกระบวนการข้างต้นนี้ คือ การที่นักหนังสือพิมพ์ต้องมีเสรีภาพในการรับรู้ข่าวสาร การแสดงความเห็นและการรายงานได้โดยไม่ถูกแทรกแซงจากเหตุปัจจัยใดโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากฝ่ายรัฐบาลและภาคธุรกิจ (Siebert et al., 1956, 1969, 1973) เพื่อให้พันธกิจหลักสื่อมวลชนซึ่งสะท้อนให้เห็นตัวตนและจิตวิญญาณหนังสือพิมพ์ดังกล่าวดำเนินการได้สำเร็จ ฉะนั้นนักหนังสือพิมพ์มีเสรีภาพเพียงใดจึงมีจุดเริ่มต้นจากการมีความสามารถที่จะควบคุม บริหารและจัดการการทำงานต่าง ๆ ในกระบวนการด้านข่าวตามแนวทางวิชาชีพภายในองค์กรหนังสือพิมพ์ไทยได้ด้วยตนเองก่อนลำดับแรกซึ่งถือเป็นหัวใจและหน้าที่หลัก เมื่อนักหนังสือพิมพ์สามารถกำกับดูแลตนเองได้ก็จะส่งผลให้มีเสรีภาพในการปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชน หากการทำหน้าที่ดังกล่าวเป็นไปอย่างรับผิดชอบก็จะทำให้มีกลไกปกป้องการทำงานหรือการได้รับความคุ้มครองต่อการทำหน้าที่ซึ่งจะทำให้เสรีภาพนักหนังสือพิมพ์ไทยในภาพรวมมีระดับที่สูงขึ้นตามลำดับค่าน้ำหนักและผลการวิเคราะห์องค์ประกอบที่พบว่าแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กัน ด้วยเหตุนี้ องค์ประกอบเสรีภาพในการกำกับดูแลตนเองจึงมีค่าน้ำหนักสูงสุดในการบ่งชี้เสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยโดยรวม

6.2.2 ผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยเป็นเรื่องสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชนของนักหนังสือพิมพ์ซึ่งแนวคิด Hiebert, Ungurait, and Bohn (1975) และ McQuail (2010) ได้จำแนกสภาพแวดล้อมพื้นฐานที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่สื่อมวลชนนี้

ออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ปัจจัยภายนอกองค์กรหนังสือพิมพ์จากอิทธิพลทางสังคม การเมือง กฎหมาย และเศรษฐกิจและปัจจัยภายใน ได้แก่ อิทธิพลจากความเป็นวิชาชีพสื่อมวลชน

ผลการวิเคราะห์ที่สำคัญ พบว่า ปัจจัยความเป็นวิชาชีพ (Professionalism) มีอิทธิพลทางตรงต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยสูงสุด ขณะที่ปัจจัยทางสังคม การเมือง กฎหมาย และเศรษฐกิจมีอิทธิพลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน หมายความว่าในการปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชนของนักหนังสือพิมพ์ไทยจะขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในหรือความเป็นวิชาชีพของนักหนังสือพิมพ์ไทยเป็นหลักมากกว่าอิทธิพลจากปัจจัยภายนอกองค์กรสื่อ ซึ่งไม่สอดคล้องกับข้อเสนอที่ Hiebert et al. (1975) และ McQuail (2010) ให้ไว้ข้างต้นและตรงข้ามกับแนวคิดของ สุพัตรา สุภาพ (2543, น. 96-97) พัทธี เจริญยา เมตตา วิวัฒนานุกูล และ ถิรนนท์ อนุวัชรวิวงศ์ (2541) รวมถึงผลการศึกษาของ พิงรอรัง รามสูต รมะนันท์ (2547) วิลาสินี พิพิธกุลและคณะ (2547) มาลี บุญศิริพันธ์ (2548) รุจน์ โกมลบุตร (2549; 2550) และ สุรพงษ์ โสธนะเสถียร และ จิตระพี ทรัพย์แสนดี (2551) ที่พบคำตอบว่าในฐานะสถาบันหนึ่งทางสังคม “หนังสือพิมพ์ไทย” จะไม่สามารถดำเนินงานอย่างเป็นเอกเทศและหลีกเลี่ยงอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรได้จึงทำให้นักหนังสือพิมพ์ยังคงถูกแทรกแซงการทำงานจากปัจจัยทางสังคม การเมือง กฎหมายและเศรษฐกิจด้วยรูปแบบต่าง ๆ เพื่อกำกับและควบคุมเนื้อหาจนส่งผลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย

ทั้งนี้ อาจมีสาเหตุจากการศึกษาเกี่ยวกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยข้างต้นส่วนใหญ่ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงสำรวจจึงทำได้เพียงสำรวจว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์เท่านั้นโดยไม่สามารถยืนยันถึงอิทธิพลของปัจจัยดังกล่าวว่าส่งผลได้จริงหรือไม่และมีอิทธิพลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยเพียงใด นอกจากนี้ อาจเกิดจากข้อจำกัดของเครื่องมือวิจัยในการศึกษาที่ใช้วัดตัวแปรตามหรือเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยตามระดับความคิดเห็นซึ่งไม่ใช่การวัดตามสภาพการณ์หรือสภาพทางปฏิบัติจริงโดยทั่วไปของตัวแปรจึงอาจส่งผลให้ปัจจัยภายนอกองค์กรหนังสือพิมพ์ไม่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย ในขณะเดียวกัน “เสรีภาพหนังสือพิมพ์” แท้จริงแล้วก็คือสถานะที่นักหนังสือพิมพ์ต้องเลือกโดยใช้เหตุผลว่าจะกระทำหรืองดเว้นการกระทำ และนำเสนอข้อมูลข่าวสารนั้นในฐานะสื่อมวลชนอย่างไรภายใต้การตัดสินใจของตน (Merrill, 1997; ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, 2548; เกษม ศิริสัมพันธ์, 2551)

หากการตัดสินใจดังกล่าวอยู่บนพื้นฐานความเป็นวิชาชีพดังที่ผลการศึกษานี้พบว่า มีอิทธิพลทางตรงต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์สูงสุคนั้นคือนักหนังสือพิมพ์จะมีกรอบวิชาชีพเป็นแนวทางที่ใช้กำหนดทางเลือกซึ่งไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของความรู้สึกส่วนตัวหรือมุ่งที่ผลประโยชน์ส่วนตน ดังนั้น แม้ถูกแทรกแซงเพียงใดแต่ท้ายที่สุดนักหนังสือพิมพ์ก็จะตัดสินใจเลือกทำหน้าที่อย่างรับผิดชอบเพื่อประโยชน์สาธารณะโดยไม่ยอมตกอยู่ภายใต้การควบคุมจึงทำให้ปัจจัยภายนอกต่าง ๆ

ที่ศึกษาไม่สามารถส่งผลใดต่อเสรีภาพสื่อเพราะนักหนังสือพิมพ์ที่ “ยึดมั่น” ในแก่นวิชาชีพ (Principles) และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความถูกต้อง เป็นธรรมบนหลักจริยธรรมแท้จริงจะมีค่าเท่ากับเป็นสิ่งที่ช่วยรับประกันสิทธิเสรีภาพสื่อมวลชนโดยไม่มีกลุ่มบุคคลใดกล้ำมาข่มขู่ บังคับและควบคุมนักหนังสือพิมพ์ได้ (Kovach, and Rosenstiel, 2007)

ในทางตรงกันข้ามหากนักหนังสือพิมพ์มุ่งคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนหรือละเลยความสำคัญในหลักวิชาชีพก็จะส่งผลต่อเสรีภาพเช่นกันโดยการตัดสินใจเลือกจ่ายยอมอยู่ในภาวะการควบคุมนั้นแทนการใช้เสรีภาพในการแสดงออกจึงทำให้ข้ออ้างที่นักหนังสือพิมพ์ไทยมักกล่าวว่าตนขาดเสรีภาพและถูกแทรกแซงการทำงานไม่ใช่ข้อเท็จจริงแต่อย่างใด ดังที่ Beard (1938, p. 13) กล่าวยืนยันว่า “นักหนังสือพิมพ์มีสิทธิที่จะให้ข้อมูลข่าวสารอย่างเป็นธรรมก็ได้ เป็นกลางก็ได้และเป็นเท็จก็ได้ทั้งในข่าวและความคิดเห็นซึ่งขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของนักหนังสือพิมพ์”

จากผลการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยความเป็นวิชาชีพ ประกอบด้วย ความตระหนักถึงจริยธรรมวิชาชีพ ความเป็นมืออาชีพ การควบคุมตนเองและการแบ่งขั้วแบ่งฝ่ายโดยตัวแปรทั้งหมดสามารถเป็นตัวบ่งชี้ความเป็นวิชาชีพได้อย่างมีนัยสำคัญและส่งผลโดยตรงต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยที่ระดับ .001 สาเหตุอาจมาจากการปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชนมีลักษณะของความเป็นวิชาชีพหรืออาชีพที่ต้องมีความรู้ ทักษะและความเชี่ยวชาญเฉพาะในการทำงาน มีอิสระและยึดมั่นต่อกฎเกณฑ์ภายในรวมถึงมีการจัดตั้งสมาคมขึ้นมาทำหน้าที่ควบคุมกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพเดียวกันเพื่อให้การทำงานเป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้จนได้รับการยอมรับจากประชาชน เช่นเดียวกับการศึกษาของ Ritzer, and Trice (1969) ที่จำแนกหลักเกณฑ์อาชีพที่มีลักษณะเป็นวิชาชีพนิยมและงานวิจัยของ บุษผา เมฆศรีทองคำ (2550) ที่ศึกษาคุณลักษณะสำคัญของผู้สื่อข่าว พบว่า ในการประกอบอาชีพสื่อมวลชนนั้นนักหนังสือพิมพ์จำเป็นต้องมีความรู้และทักษะในการทำงาน มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม มีจรรยาบรรณวิชาชีพคอยกำกับและมีการควบคุมตนเองเพื่อให้กระบวนการทำงานด้านข่าวบรรลุสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ซึ่งสอดคล้องกับตัวแปรทั้งสี่ข้างต้น ฉะนั้นตัวแปรกลุ่มนี้จึงสามารถสะท้อนความเป็นวิชาชีพสื่อมวลชนได้และสามารถเข้ามากำหนดทิศทางการทำงานของนักหนังสือพิมพ์ไทยโดยเฉพาะในขั้นตอนการตัดสินใจที่ต้องผ่านการกลั่นกรองโดยหลักวิชาชีพนี้โดยตรง การอภิปรายส่วนนี้เรียงลำดับตามค่าน้ำหนักตัวแปร ดังนี้

“การควบคุมตนเอง” มีค่าน้ำหนักสูงสุดในปัจจัยความเป็นวิชาชีพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชนเป็นเรื่องการค้นหาข้อเท็จจริงมานำเสนอให้สังคมได้รับทราบบนพื้นฐานความถูกต้อง รอบด้าน ปราศจากอคติโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องผลประโยชน์สาธารณะจึงต้องการความเป็นอิสระเพื่อสามารถทำความจริงให้ปรากฏจนสังคมเกิดความเชื่อมั่น นักหนังสือพิมพ์จึงไม่ต้องการให้กลุ่มบุคคลใดภายนอกเข้ามาเกี่ยวข้องหรือแสวงหาผลประโยชน์ดังเช่นเคยปรากฏมาในอดีตซึ่งความพยายามในการแทรกแซงการทำงานมาโดยตลอดทั้งจากอำนาจของรัฐบาล

นักการเมือง องค์กรธุรกิจและกลุ่มผลประโยชน์ (สุกัญญา สุตบรรทัด, 2544; มาลี บุญศิริพันธ์, 2548) ฉะนั้นเพื่อเป็นหลักประกันเสรีภาพในการทำงานและให้สังคมเกิดความเชื่อมั่นว่าการปฏิบัติพันธกิจจะเป็นไปอย่างรับผิดชอบและมีมาตรฐาน นักหนังสือพิมพ์จึงสร้างกลไกขึ้นโดยใช้วิธีการควบคุม ลงโทษและตรวจสอบกันจากกลุ่มนักหนังสือพิมพ์ด้วยกันผ่านการบังคับใช้กฎระเบียบและหลัก จริยธรรมเป็นแนวทางกำหนดให้สมาชิกที่ร่วมลงสัตยาบรรณปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดเพื่อ ป้องกันไม่ให้กลุ่มผู้มีอำนาจภายนอกเข้ามาแทรกแซงไม่ว่าวิธีการใด

สอดคล้องกับแนวคิดของ Hutchins Commission (1947) Siebert et al. (1969) Sandman, Rubin, and Sachsman (1976, 1982) และ McQuail (2010, 2013) ที่อธิบาย ไว้ในทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคมว่าการที่สื่อมวลชนจะสามารถปฏิบัติงานด้านข่าวได้อย่าง รับผิดชอบต่อชนเป็นที่ยอมรับจากประชาชนนั้นเกิดจากนักหนังสือพิมพ์ต้องมีอิสระและควบคุมตนเอง ภายใตกรอบกฎหมายและจรรยาบรรณที่มีอยู่ ถ้าการควบคุมตนเองดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เข้มแข็งและมีการตรวจสอบการทำงานระหว่างกันก็จะส่งผลให้การใช้เสรีภาพเป็นไปอย่างรับผิดชอบ จนลดปัญหาการแทรกแซงทางการเมือง เศรษฐกิจและการฟ้องร้องทางกฎหมาย ในทางตรงข้ามหาก การควบคุมตนเองหย่อนยาน ขาดการสนับสนุนและขาดการร่วมมือกันของสมาชิกก็จะเป็นปัจจัยหนึ่ง ที่ส่งผลให้นักหนังสือพิมพ์ใช้เสรีภาพอย่างไม่รับผิดชอบเช่นกัน (Mills, 1993; วิลาสินี พิพิธกุล, 2541; จินตนา ตันสุวรรณนนท์, 2541; สุรัชย์ เลาคำ, 2553) โดยผลการศึกษาของ กวี ธีรยศนันท์ (2542) สมหมาย ปาจิณต์ (2543) และ บุษพา เมษศรีทองคำ และ ขจรจิต บุณนาค (2553) ยืนยัน ว่าการขาดมาตรฐานของสภาวิชาชีพสื่อจะทำให้การควบคุมตนเองในวิชาชีพอ่อนแอและส่งผลต่อ ความรับผิดชอบต่อสื่อมวลชน ดังนั้น การพัฒนากลไกที่ใช้ควบคุมและตรวจสอบกันเองภายใน วิชาชีพให้มีความเข้มแข็งเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายจึงสำคัญซึ่งจะทำให้หนังสือพิมพ์ไทยมีอิสระและ ใช้เสรีภาพอย่างรับผิดชอบมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่าการให้ความสำคัญกับตัวแปรการควบคุมตนเอง สูงสุด อาจมีสาเหตุจากการเก็บข้อมูลของผู้วิจัยอยู่ในช่วงเวลาที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้พยายามออกกฎหมาย พรบ.การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพ สื่อมวลชน พ.ศ. ซึ่งบทบัญญัติกำหนดให้มีการจัดตั้ง “สภาวิชาชีพสื่อมวลชนแห่งชาติ” ขึ้นมาทำ หน้าที่กำกับการทำงานของสื่อมวลชนไทยโดยให้อำนาจแก่คณะกรรมการในการออกและเพิกถอน ใบรับรองแก่ผู้ประกอบการวิชาชีพได้ซึ่งนักหนังสือพิมพ์พิจารณาว่าพระราชบัญญัติดังกล่าว คือ กฎหมาย ควบคุมสื่อเนื่องจากเปิดโอกาสให้อำนาจรัฐเข้ามาแทรกแซงการทำหน้าที่สื่อมวลชน (สภาการ หนังสือพิมพ์แห่งชาติ, 2560ก) ดังนั้น นักหนังสือพิมพ์จึงร่วมกันแสดงจุดยืนออกแถลงการณ์คัดค้าน กฎหมายดังกล่าว (คณะทำงานสื่อเพื่อการปฏิรูป, 2560) และเร่งปฏิรูปจัดตั้งคณะกรรมการพิจารณา รับเรื่องร้องเรียนภายในองค์กรหนังสือพิมพ์ไทยเพื่อแสดงให้รัฐบาลและประชาชนเห็นว่า

นักหนังสือพิมพ์สามารถดำเนินการกำกับดูแลกันเองโดยยึดหลักวิชาชีพให้เป็นไปอย่างรับผิดชอบได้ โดยไม่ต้องมีการรับรองทางกฎหมายและไม่ต้องการให้บุคคลภายนอกเข้ามาเกี่ยวข้องไม่ว่าวิธีการใดจึงทำให้ตัวแปรนี้มีความสำคัญสูงสุด ดังความเห็นของ มานิจ สุขสมจิตร หนึ่งในคณะกรรมการพิจารณาเรื่องร้องเรียนภายในองค์กรของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐกล่าวว่า

การจัดตั้งคณะกรรมการพิจารณาเรื่องร้องเรียนภายในองค์กรครั้งนี้เป็นเครื่องพิสูจน์ให้สังคมเห็นว่าเราสามารถดำเนินการกันเองได้แต่อาจยังไม่เห็นผลชัดเจนเพราะเรื่องดังกล่าวต้องใช้เวลา ทุกอาชีพก็มีสภาวิชาชีพ ผู้บริโภคมีส่วนสำคัญที่จะคอยดูว่าสื่อไหนมีการละเมิดจริยธรรมถ้าทุกฝ่ายร่วมมือกันก็จะทำให้สื่อมีกรอบจริยธรรมที่ดี (สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ, 2560ข)

“ความตระหนักถึงจริยธรรม” เป็นตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักลำดับสอง อาจมีสาเหตุจาก “วารสารศาสตร์” เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการรายงานข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างถูกต้องเที่ยงตรงและรอบด้านโดยมีพันธกิจหลัก คือ การแสวงหาและถ่ายทอดข่าวสารซึ่งการทำหน้าที่ดังกล่าวเปรียบได้กับกระจกเงาที่สะท้อนให้ผู้อ่านได้เห็นภาพของสังคม ยิ่งผู้อ่านหนังสือพิมพ์มากเท่าใดโอกาสได้รับอิทธิพลจากเรื่องที่อ่านก็มีมากขึ้นเท่านั้น (มาลี บุญศิริพันธ์, 2550) เช่น งานวิจัยเรื่อง “ผลกระทบของการนำเสนอข่าวข่มขืนในหนังสือพิมพ์ภาษาไทยรายวันที่มีต่อผู้ข่มขืน ผู้ถูกข่มขืนและผู้อ่านที่สะท้อนจริยธรรมของหนังสือพิมพ์” (วัชรระ จิรฐิติกาลกิจ, 2550) พบว่านักโทษชายคดีข่มขืนส่วนใหญ่จดจำวิธีการจากการอ่านข่าวได้และผู้อ่านส่วนใหญ่เชื่อว่าสังคมมีความรุนแรงตลอดเวลาโดยทำให้ต้องระวังและไม่ไว้วางใจผู้อื่นมากเกินไปซึ่งเกิดจากการอ่านข่าวอย่างสม่ำเสมอในหนังสือพิมพ์หรือกล่าวได้ว่าการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์สามารถส่งผลโดยตรงต่อความรู้ ทัศนคติ และชีวิตประจำวันของประชาชนจึงทำให้ต้องมีหลักวิชาชีพคอยกำกับ เหนี่ยวรั้งและสกัดกั้นให้นักหนังสือพิมพ์มีวิจารณญาณตัดสินใจว่าสิ่งใดควรกระทำเพื่อไม่ให้เกิดการแสดงบทบาทเป็นกระจกที่บิดเบี้ยวจนสร้างความเสียหายต่อสังคมส่วนใหญ่ นั่นคือนักหนังสือพิมพ์ไม่มีสิทธิที่จะใช้เสรีภาพเท่านั้นแต่ต้องตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย

Siebert et al. (1969, 1973) และ McQuail (1987, 2010) อธิบายไว้ในหลักปรัชญาวารสารศาสตร์โดยย้ำเสมอว่าในการทำหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์ควรมีพันธกิจต่อสังคมมากกว่าการใช้เสรีภาพอย่างไร้สาระดังที่เป็นอยู่โดยเฉพาะในงานด้านข่าวต้องมีหลักวิชาชีพคอยกำกับเพื่อควบคุมให้การนำเสนอข้อเท็จจริงเป็นไปอย่างรับผิดชอบต่อสาธารณะและสังคมได้รับประโยชน์สูงสุด เมื่อนักหนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญกับหลักจริยธรรมวิชาชีพในการใช้เสรีภาพก็จะเป็นไปอย่างรับผิดชอบเช่นเดียวกับการทำหน้าที่ตรวจสอบกลุ่มผู้มีอำนาจต่าง ๆ ก็จะเป็นไปอย่างเที่ยงตรงโดยปราศจากการควบคุม แทรกแซงและไม่สร้างความเสียหายใด สอดคล้องกับ Meyer (1987) และ Schultz (1998) เชื่อว่าการตระหนักถึงจริยธรรมจะเป็นแนวทางช่วยให้นักหนังสือพิมพ์มีสำนึกและ

ตัดสินใจได้โดยตรงว่าควรมีพฤติกรรมอย่างไรได้อย่างถูกต้องเช่นเดียวกับ มาลี บุญศิริพันธ์ (2550, น.197) เน้นย้ำว่าการมีสำนึกในจริยธรรมจะเป็นเกราะคุ้มกันที่ดีให้นักหนังสือพิมพ์ปลอดภัยจากสิ่งเร้าที่เป็นต้นเหตุแห่งอคติ ช่วยยับยั้งให้มีโอกาสได้ไตร่ตรองและก่อให้เกิดความละเอียดใจหากจะใช้วิชาชีพแบบแฝงเพื่อหวังประโยชน์ในทางที่ผิด

ในทางตรงกันข้ามหากนักหนังสือพิมพ์ปฏิบัติหน้าที่อย่างไม่ยึดมั่นในหลักจริยธรรมวิชาชีพก็จะมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากแนวคิดการเป็นสื่อมวลชนที่ดีที่ควรมีสำนึกและทำหน้าที่เพื่อสังคมเช่นกันทั้งการลงข่าวละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ไม่เป็นกลางทางการเมืองและใช้วิชาชีพเพื่อหวังประโยชน์แบบแฝง (สุวัฒน์ ทองธนากุล, 2542; อารดา เทอดธรรมคุณ, 2547; ฟรีดริค เอแบร์ท, 2553) โดยการศึกษาของ Mills (1993, pp. 589-594) เรื่อง “Newspaper Ethics: A Qualitative Study” ยืนยันว่าการใช้เสรีภาพอย่างไม่รับผิดชอบส่วนใหญ่มีสาเหตุจากความไม่ตระหนักถึงผลกระทบด้านจริยธรรมจึงทำให้นักหนังสือพิมพ์ใช้เสรีภาพเกินขอบเขตจนประชาชนได้รับความเสียหาย ดังนั้น การสร้าง ส่งเสริมและยกระดับจริยธรรมให้เข้าไปอยู่ในหัวใจจึงสำคัญซึ่งจะส่งผลให้นักหนังสือพิมพ์ไทยใช้เสรีภาพที่มีอย่างมีขอบเขตและมุ่งรับผิดชอบต่อผลประโยชน์ของสังคม

ลำดับต่อมา ได้แก่ ความเป็นมืออาชีพ (Professional) อาจมีสาเหตุจากพันธกิจของนักหนังสือพิมพ์เป็นเรื่องการแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริงมานำเสนอต่อสังคมซึ่งในการทำหน้าที่ดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยความรู้ ทักษะและความเชี่ยวชาญหลายประการร่วมกันเพื่อให้การทำงานมุ่งไปสู่ผลสำเร็จนั้นคือการนำเสนอข้อเท็จจริงที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์สู่สาธารณะจนกล่าวได้ว่าความสำเร็จของพันธกิจสื่อมวลชนนั้นส่วนหนึ่งจึงขึ้นอยู่กับความสามารถของนักหนังสือพิมพ์เป็นสำคัญดังที่การศึกษาของ ฐิตินันท์ พงษ์สุทธิรักษ์ และ วีระยุทธ กาญจน์ชูฉัตร (2547) สรุปใจความหลักในเรื่องนี้ว่าความสมบูรณ์ของการแสดงบทบาทในฐานะผู้แจ้งข่าวสารส่วนหนึ่งย่อมพิจารณาได้จากความสามารถในการทำงานของนักหนังสือพิมพ์

แนวคิดคุณสมบัติผู้สื่อข่าวหรือคุณลักษณะสำคัญของนักหนังสือพิมพ์ที่ นรินทร์ นำเจริญ (2549) สรุปและรวบรวมไว้อธิบายว่านักหนังสือพิมพ์ที่ดีจำเป็นต้องมีความรู้กว้างขวางในทุกประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการทำข่าวจนสามารถนำข้อเท็จจริงมาเรียบเรียงเป็นเรื่องราวได้อย่างน่าสนใจบนพื้นฐานความถูกต้องภายใต้การทำงานที่รวดเร็วเช่นเดียวกับการศึกษาของ ตฤตณีย์ นพคุณ (2541) พบว่าแม้ความหมายคำว่า “มืออาชีพ” จะยังไม่ชัดเจนแต่โดยทั่วไปหมายถึงการที่นักข่าวมีทักษะสื่อมวลชน (Professional Skills) โดยมีความรู้พื้นฐานด้านต่าง ๆ และมีทักษะเฉพาะทาง (Technical Skills) หรือมีความรู้เฉพาะสายงานที่รับผิดชอบเพื่อให้สามารถปฏิบัติพันธกิจได้ลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ กล่าวได้ว่าถ้านักหนังสือพิมพ์มีความเป็นมืออาชีพก็จะส่งผลต่อเสรีภาพตามไปด้วยเนื่องจากการมีความรู้และทักษะที่สูงเพียงพอจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ปัจจัยภายนอกไม่อาจปิดกั้นหรือเป็นอุปสรรคต่องานด้านข่าว เช่น การศึกษาของ มนตรี จุยม่วงศรี (2558) เรื่อง “พัฒนาการ

ข่าวยอดเยี่ยมรางวัลมูลนิธิอิศรา อมันตกุล กับการกำหนดบทบาทและแนวทางในการรายงานข่าวเชิงสืบสวนเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชัน” พบว่าในกระบวนการทำข่าวสืบสวนทุจริตคอร์รัปชันที่มีผลกระทบระดับชาตินอกจากมีอุดมการณ์แล้วนักข่าวที่ได้รับรางวัลยังมีความสามารถสูงเพียงพอต่อการเข้าถึงแหล่งข่าวที่ให้ข้อมูลเชิงลึกทั้งคำบอกเล่าและเอกสารจำนวนมากจนทำให้ช่วยคลี่คลายคดีสำคัญได้รวดเร็ว ดังนั้น การพัฒนาความสามารถของนักหนังสือพิมพ์ทั้งในด้านทักษะ ความรู้และความเชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการทำข่าวจึงสำคัญและจะทำให้ให้นักหนังสือพิมพ์มีศักยภาพสูงเพียงพอต่อการปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชนโดยตรง

นอกจากนี้ พบว่า การแบ่งขั้วแบ่งฝ่ายมีค่าน้ำหนักต่ำสุดในปัจจัยความเป็นวิชาชีพ ทั้งนี้ เนื่องจากหลักสำคัญข้อหนึ่งในการปฏิบัติพันธกิจของนักหนังสือพิมพ์ คือ การต้องนำเสนอข้อเท็จจริงในทุกเหตุการณ์อย่างถูกต้อง รอบด้าน มีสมดุลและเปิดโอกาสให้พื้นที่แก่แหล่งข่าวทุกฝ่ายอย่างเป็นธรรม (สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ, 2541)

ถึงกระนั้นกลับปรากฏการทำงานในลักษณะเป็น “สื่อการเมือง” ของนักหนังสือพิมพ์ไทยที่ยึดมั่นในอุดมการณ์การเมืองเป็นหลักมากกว่าการเป็นสื่อเพื่อสาธารณะโดยสมาคมนักข่าวหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย (2552) สรุปเป็นรายงานว่านักหนังสือพิมพ์มีการแตกแยกกันทางความคิดถึงขั้นเป็นศัตรูกันจนถูกสังคมตั้งคำถามถึงความเป็นกลางในการทำหน้าที่สื่อและหลักวิชาชีพ เรื่องการนำเสนอข้อเท็จจริงอย่างรอบด้านได้ถูกทำลาย สภาพการณ์เช่นนี้ได้บั่นทอนความเชื่อมั่นของสังคมและความเข้มแข็งในวงการสื่อมวลชนให้ลดลงไปจนเปิดช่องให้นักการเมืองแต่ละฝ่ายสามารถใช้สื่อเป็นเครื่องมือเพื่อบรรลุเป้าหมายของตนซึ่งไม่ต่างจากที่ Janis (1982) อธิบายไว้ในทฤษฎีความคิดกลุ่มว่าการที่สมาชิกภายในกลุ่มมีการแตกแยกกันทางความคิดโดยเห็นว่าวาระของตนเองนั้นสำคัญที่สุด คือ ปัจจัยที่เป็นบ่อนทำลายความเข้มแข็งภายในจนทำให้อิทธิพลภายนอกสามารถเข้าแทรกแซงการทำงานของกลุ่มได้สอดคล้องกับการศึกษาของ วิลาสินี พิพิธกุล (2541) พบว่าการแบ่งขั้วกันทางการเมืองเป็นสาเหตุให้นักหนังสือพิมพ์ขาดการผนึกกำลังกันในวิชาชีพอย่างแท้จริงจนส่งผลให้สถาบันหนังสือพิมพ์ไทยในภาพรวมขาดความเข้มแข็ง

ในการปฏิบัติพันธกิจหากนักหนังสือพิมพ์มุ่งเสนอข่าวตามข้อเท็จจริงไม่เข้าข้างฝ่ายใดก็จะส่งผลให้วงการหนังสือพิมพ์ไทยมีความเข้มแข็งปราศจากความขัดแย้งเพราะการทำหน้าที่จะอยู่บนแนวคิดเดียวกัน คือ การเป็นสื่อมวลชนเพื่อสาธารณะ หากการทำหน้าที่ดังกล่าวกลับอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่นักหนังสือพิมพ์ได้ยึดถือก็เท่ากับเปิดโอกาสให้ผู้มีอำนาจสามารถแทรกแซงผ่านจุดยืนจนทำให้หลายองค์กรหนังสือพิมพ์มีการเลือกข้างอย่างชัดเจนและตกเป็นเครื่องมือของผู้ไม่หวังดีต่อประเทศชาติซึ่งส่งผลต่อเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ (สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, 2552; แนวหน้า, 2559) เช่น การศึกษาของ มีเดียมอนิเตอร์ (2557) เรื่อง “บทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวันในสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองช่วงวันที่ 13 มกราคม–2 กุมภาพันธ์

2557” พบว่าหนังสือพิมพ์ไทยส่วนใหญ่มีแนวคิดการเมืองแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสนับสนุนรัฐบาล กลุ่มสนับสนุน กปปส. และกลุ่มไม่สนับสนุนแนวคิดฝ่ายใด นอกจากนี้ บทบรรณาธิการบางฉบับมีลักษณะใช้สำนวนและลีลาการเขียนที่รุนแรงเข้าข่ายสร้างความเกลียดชัง (Hate speech) เช่นเดียวกับการศึกษาของ เอกชัย แสงโสภา (2553) พบว่าหนังสือพิมพ์ไทยมักนำเสนอข่าวการเมืองอย่างไม่เป็นกลางและขาดสมดุลทั้งการพาดหัว การใช้ถ้อยคำและการแทรกความเห็นลงในข่าว ซึ่งสอดคล้องกับผลสำรวจความเห็นของประชาชนทั่วทุกภูมิภาคโดย “นิด้าโพล” (2556) ที่ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 38.13 เชื่อว่าสื่อมวลชนไทยรายงานข่าวการเมืองอย่างไม่เป็นกลาง ดังนั้น การสร้างความเข้มแข็งเพื่อให้เกิดการฉีกกำลังกันในวงการหนังสือพิมพ์ไทยแท้จริงจึงมีความสำคัญและจะกลายเป็นกลไกในวิชาชีพที่จะช่วยปกป้องนักหนังสือพิมพ์ที่ทำหน้าที่เพื่อสาธารณะจากการคุกคามโดยปัจจัยภายนอก ดังที่ วาสนา นาน่วม กล่าวว่

...สื่อทำอะไรได้เยอะมีผลต่อความเป็นไปของบ้านเมืองเยอะ สิ่งที่ยากเห็นคืออยากให้กลับมาเป็นสื่อเหมือนเดิมไม่มีสีมันจะยูนิตี (Unity) มาก...สื่อไม่ควรอยู่ในจุดนั้นที่ให้ความสำคัญในเรื่องการที่สื่อกลับมาอยู่ตรงกลางข้ามผ่านการเป็นสื่อคุณต้องกลับมาเป็นสื่อที่ประชาชนทุกสีทุกคนไว้วางใจได้มากกว่า (วาสนา นาน่วม, สัมภาษณ์, 14 กรกฎาคม 2558)

อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่าการที่ตัวแปรการแบ่งขั้วแบ่งฝ่ายมีค่าน้ำหนักต่ำสุดอาจมีสาเหตุจากการที่องค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนไทยส่วนใหญ่ยังคงสามารถรวมตัวกันได้เช่นเดียวกับนักหนังสือพิมพ์ไทยที่ยังคงทำงานร่วมกันในฐานะสมาชิกสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติและสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยโดยมีเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้นที่ลาออก ในกรณีเกิดการคุกคามที่อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพสื่อมวลชนในภาพรวม องค์กรวิชาชีพเหล่านี้จะร่วมมือกันต่อสู้และยับยั้งเหตุการณ์ดังกล่าว เช่น กรณีคณะทำงานสื่อเพื่อการปฏิรูป (2560) ซึ่งประกอบด้วยองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน 30 องค์กรได้ร่วมลงนามและร่วมมือกันยื่นจดหมายเปิดผนึกเพื่อคัดค้านการออกกฎหมายที่เป็นปฏิปักษ์ต่อหลักการเสรีภาพสื่อมวลชนต่อนายกรัฐมนตรี

นอกจากนี้ แม้นักหนังสือพิมพ์จะมีจุดยืนที่แตกต่างกันเพียงใดและเข้าร่วมเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพหรือไม่ แต่ท้ายที่สุดทุกฉบับก็ต้องปฏิบัติหน้าที่บนหลักการเดียวกัน คือ การเป็นสื่อมวลชนที่ดีที่ยึดมั่นในกรอบจริยธรรมวิชาชีพดังเช่นที่ปรากฏในใจความตอนหนึ่งของแถลงการณ์ซึ่งหนังสือพิมพ์เครือมติชนและแนวหน้าได้แจ้งลาออกต่อสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติไว้สอดคล้องกันว่า “แม้ไม่ได้เป็นภาคีสมาชิกแต่หนังสือพิมพ์จะยังคงทำหน้าที่สื่อมวลชนที่ดีโดยธำรงรักษามาตรฐานจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพไว้อย่างเคร่งครัด” (มติชน, 2554; แนวหน้า, 2559) ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ตัวแปรมีความสำคัญน้อยที่สุดด้านความเป็นวิชาชีพหนังสือพิมพ์

จากภาพรวมการศึกษาทั้งหมดอาจกล่าวได้ว่าอุปสรรคสำคัญต่อเสรีภาพอาจเกิดจากการตัดสินใจของนักหนังสือพิมพ์เองทั้งสิ้น เมื่อนักหนังสือพิมพ์ระบุว่าการทำงานที่ถูกต้องเหมาะสมจากปัจจัยภายนอกจนส่งผลต่อความถูกต้องเที่ยงตรงแสดงว่านักหนังสือพิมพ์ตัดสินใจเลือกที่จะยอมโดยละเลยความสำคัญต่อการยึดมั่นในหลักจริยธรรมวิชาชีพสื่อ ในกรณีที่กล่าวว่าแหล่งข่าวมักสร้างเงื่อนไขขึ้นมาจำกัดจนไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้นั้นคือนักหนังสือพิมพ์มีความสามารถไม่เพียงพอต่อการสืบค้นข้อมูลในเชิงลึกนั้น หากถูกฟ้องร้องดำเนินคดีจากแหล่งข่าวหมายความว่านักหนังสือพิมพ์ไม่สามารถควบคุมตนเองเพื่อให้การใช้เสรีภาพอยู่ในขอบเขตที่สมาคมวิชาชีพกำหนดไว้ในขณะเดียวกันหากกลุ่มผู้มีอำนาจสามารถใช้อิทธิพลเข้าคุกคามไม่ว่าด้วยวิธีการใดแสดงว่านักหนังสือพิมพ์ขาดความสามัคคีและร่วมมือกันต่อสู้อย่างเป็นปึกแผ่นจนปราศจากกลไกช่วยปกป้องคุ้มครองนักหนังสือพิมพ์

กล่าวโดยสรุปในการปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชนของนักหนังสือพิมพ์ไทยในฐานะการทำงานเชิงวิชาชีพไม่อาจหลีกเลี่ยงได้จากสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรสื่อมวลชนหรือปัจจัยภายนอกองค์กร (External factors) ทั้งทางด้านสังคม การเมือง กฎหมายและเศรษฐกิจเนื่องจากหนังสือพิมพ์ คือ องค์กรหนึ่งที่ดำเนินงานอยู่ในสังคมเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของประชาชน

อย่างไรก็ตาม ปัจจัยภายนอกองค์กรหนังสือพิมพ์ดังกล่าวไม่อาจส่งผลกระทบต่อการทำหน้าที่สื่อเนื่องจากการใช้เสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยในขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจนั้นก็คือ “การเลือก” ที่จะต้องผ่านการกลั่นกรองโดยอาศัยเงื่อนไขจากปัจจัยภายในองค์กรหนังสือพิมพ์ (Internal factors) หรือหลักความเป็นวิชาชีพที่นักหนังสือพิมพ์ยึดถือไว้เป็นกรอบและแนวทางในการทำหน้าที่เป็นสำคัญไม่ใช่จากความรู้สึกส่วนตัวหรือมุงที่ผลประโยชน์ของตนเป็นหลัก ได้แก่ ความตระหนักถึงจริยธรรมวิชาชีพ ความเป็นมืออาชีพ การควบคุมตนเองและการแบ่งขั้วแบ่งฝ่าย นั่นคือหากนักหนังสือพิมพ์มีจิตใจที่ยึดมั่นและให้ความสำคัญต่อการทำงานบนพื้นฐานการมีจริยธรรมวิชาชีพที่เข้มแข็ง มีความรู้ ความสามารถ ทักษะและความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติพันธกิจสื่อมวลชน ยอมรับการควบคุมและตรวจสอบการทำงานระหว่างนักหนังสือพิมพ์ด้วยกันให้เป็นไปอย่างรับผิดชอบต่อสังคมตามเจตนารมณ์ที่ร่วมกันกำหนดไว้และมีความสามัคคี กลมเกลียวพร้อมทั้งร่วมมือร่วมใจกันอย่างเป็นเอกภาพและเป็นปึกแผ่นในวิชาชีพ ปัจจัยภายนอกก็จะไม่สามารถส่งผลกระทบต่อการทำหน้าที่สื่อมวลชนในเวลาเดียวกันกับที่จะส่งผลการตัดสินใจของนักหนังสือพิมพ์ไทยให้มุ่งสู่จุดมุ่งหมายสุดท้ายที่สำคัญ คือ การมีเสรีภาพจากการควบคุมของปัจจัยภายนอกองค์กรและการใช้เสรีภาพอย่างรับผิดชอบต่อสังคมของนักหนังสือพิมพ์

6.3 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการศึกษาเรื่อง “ตัวชี้วัดและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย” มีข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ปฏิบัติและในเชิงวิชาการ ดังนี้

6.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ปฏิบัติ

การศึกษานี้เกี่ยวกับเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยจึงมีข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ปฏิบัติเพื่อเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยพัฒนาวิชาชีพหนังสือพิมพ์ไทยในภาพรวมและคงไว้ซึ่งการมีเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยต่อไปโดยมีประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. ตัวชี้วัดในงานวิจัยนี้ยังเป็นกรอบในลักษณะข้อเสนอเชิงแนวคิดต่อองค์กรหนังสือพิมพ์ไทยสามารถนำมาเป็นแนวทางประเมินการทำงานของตนได้โดยนำไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมจริงซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่องานข่าวเนื่องจากจะช่วยนำไปสู่การพัฒนาเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงการทำงานในองค์กรวิชาชีพเป็นสื่อมวลชนเพื่อสังคมแท้จริงต่อไป

2. ความเป็นวิชาชีพ คือ ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดหรือกล่าวได้ว่านักหนังสือพิมพ์จะมีเสรีภาพเพียงใดขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจบนพื้นฐานการยึดมั่นในหลักวิชาชีพเป็นสำคัญในฐานะปัจจัยกำกับการทำหน้าที่สื่อลำดับแรก ดังนั้น นักหนังสือพิมพ์ไทยจึงควรหมั่นฝึกฝน ทบทวนและตรวจสอบจริยธรรมในจิตใจอยู่เสมอว่าการทำหน้าที่ของตนนั้นอยู่บนพื้นฐานประโยชน์แท้จริงของประชาชนหรือละเมิดแนวปฏิบัติแห่งวิชาชีพไปหรือไม่โดยไม่ต้องพยายามเอาชนะจิตสำนึกด้านจริยธรรมเพื่อให้จิตใจมีความเข้มแข็ง หากนักหนังสือพิมพ์ได้ฝึกฝนจนมีจิตใจที่ยึดมั่นในหลักวิชาชีพแท้จริงดังกล่าวก็เสมือนกับการมีหลักช่วยรับประกันการมีเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์

อย่างไรก็ตาม ภาคส่วนต่าง ๆ สามารถช่วยสร้างความเข้มแข็งให้แก่หนังสือพิมพ์ได้โดยผ่านความร่วมมือ การประสานงานและการบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหาที่ร่วมกัน ดังนี้

2.1 ข้อเสนอเรื่องการสร้างกลไกในการตรวจสอบกันเอง

นักหนังสือพิมพ์ต้องพร้อมเปิดใจรับฟังและยอมรับการตรวจสอบจากนักวิชาชีพด้วยกันซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นความสำเร็จของการควบคุมกันเองตามเจตนารมณ์วิชาชีพอันจะนำไปสู่การสร้างมาตรฐานและการควบคุมความถูกต้องในการทำงานตามกรอบที่ร่วมกันกำหนดได้

สมาคมวิชาชีพต้องพยายามสร้างกลไกตรวจสอบกันเองให้เข้มแข็งเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายเพื่อให้สมาชิกเกิดความเชื่อมั่นในความถูกต้องและยุติธรรมโดยอาจเริ่มต้นจากการศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้การควบคุมกันเองที่ผ่านมาล้มเหลวรวมถึงกลไกการกำกับดูแลกันเองของอุตสาหกรรมอื่นที่ประสบความสำเร็จเพื่อนำจุดเด่นของแต่ละแห่งมาปรับใช้ร่างกฎกติกา สำคัญ คือ สภากรรมการต้องเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย มีความยุติธรรม ซื่อสัตย์และโปร่งใสเป็นที่ประจักษ์โดยไม่จำเป็นต้องมีคุณสมบัติเฉพาะคนวงการหนังสือพิมพ์แต่ต้องประกอบด้วยบุคคลที่สามซึ่งไม่มีส่วนได้เสีย

ใด เช่น ผู้แทนภาคประชาชน ผู้แทนองค์กรคุ้มครองผู้บริโภค นักวิชาการด้านสื่อ ฯลฯ และกลุ่มผู้มีอำนาจการเมือง ข้าราชการและนักธุรกิจต้องไม่มีส่วนร่วมในการเป็นสมาชิก

สัดส่วนกรรมการในสภาวิชาชีพต้องมีสมดุลโดยเสียงข้างมากไม่ควรเทน้ำหนักไปที่กลุ่มใดโดยเฉพาะกลุ่มเจ้าของสื่อหรือนักวิชาชีพที่มีสังกัดเพื่อป้องกันการเข้ามาแสวงหาหรือปกป้องผลประโยชน์ในธุรกิจและควรเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกตรวจสอบการทำงานของสภากรรมการได้ทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างเปิดเผยเพื่อก่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่าวงการหนังสือพิมพ์ไทยได้พยายามทำหน้าที่บนพื้นฐานของจริยธรรม โปร่งใสและเป็นที่พึงของสังคมได้แท้จริง

หากกลไกควบคุมกันเองโดยยึดหลักวิชาชีพข้างต้นไม่มีประสิทธิภาพเนื่องจากการควบคุมในระบบสมัครใจได้เปิดช่องให้สมาชิกตัดสินใจลาออกได้ง่ายจึงทำให้การบังคับใช้มาตรฐานจรรยาบรรณดำเนินการต่อไม่ได้ การควบคุมกันเองในรูปแบบสภาวิชาชีพที่มีกฎหมายรองรับและบังคับให้นักหนังสือพิมพ์ทุกคนเป็นสมาชิกโดยที่ภาครัฐไม่มีส่วนเกี่ยวข้องใดจึงน่าจะเป็นทางออกของการควบคุมกันเองที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดโดยทำให้สภาวิชาชีพสามารถบังคับใช้บทลงโทษต่อผู้ที่ฝ่าฝืนได้จริงจนการใช้เสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยเกิดเป็นมาตรฐาน

หากหนังสือพิมพ์ยึดหลักเสรีภาพ ผู้บริหารควรจัดตั้งระบบควบคุมกันเองภายในองค์กรขึ้นเป็นหน่วยงานอิสระมากำกับการทำงานเป็นคู่ขนานกับสภาวิชาชีพอีกชั้นหนึ่ง โดยต้องเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกที่ไม่มีส่วนได้เสียมาเป็นคณะกรรมการอย่างสมดุล เช่น สื่อมวลชนสังกัดอื่น นักวิชาการ กลุ่มผู้อ่าน ฯลฯ เพื่อป้องกันพฤติกรรมตรวจสอบในลักษณะ “แมลงวันไม่ตอมกัน” สำคัญต้องเป็นหน่วยงานที่ไม่ขึ้นกับบุคคลใดและให้อำนาจสามารถตัดสินถูกผิดรวมถึงใช้บทลงโทษต่อผู้ที่ฝ่าฝืนได้ นอกจากนี้ คณะกรรมการต้องมีหน้าที่ช่วยปกป้องกองบรรณาธิการจากการแทรกแซงโดยกลุ่มผู้มีอำนาจภายในองค์กรเพื่อเป็นการแบ่งหน้าที่กันให้ชัดเจนระหว่างนักหนังสือพิมพ์ในฐานะลูกจ้างกับกลุ่มนายทุนในฐานะที่เป็นเจ้าของสื่อ

2.2 ข้อเสนอเรื่องการสร้างความตระหนักถึงจริยธรรมวิชาชีพ

จุดเริ่มต้นของการมีนักหนังสือพิมพ์ที่ยึดมั่นในจริยธรรมมาจากการถ่ายทอดและปลูกฝังโดยสถาบันการศึกษาซึ่งถือเป็นหน้าที่สำคัญของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างบัณฑิต ดังนั้น สถาบันการศึกษาจึงควรให้ความสำคัญกับเนื้อหาจริยธรรมความเป็นวิชาชีพเพิ่มมากขึ้นโดยอาจกำหนดเป็นวิชาบังคับให้ทุกคนต้องเรียน สอดแทรกในทุกวิชาในทุกสัปดาห์หรืออาจออกมาในรูปแบบกิจกรรมบังคับที่ต้องสะสมหน่วยกิตโดยมีการประเมินผลในทุกภาคเรียน และก่อนจบการศึกษาเพื่อให้มั่นใจในการคงอยู่ของพฤติกรรมว่าบัณฑิตจะเห็นความสำคัญของการทำหน้าที่สื่อ มีหลักวิชาชีพในหัวใจและเข้าใจในบทลงโทษจากการละเลยดังกล่าวแท้จริงจนเกรงกลัวต่อการละเมิดแนวปฏิบัติแห่งวิชาชีพในอนาคต

สมาคมวิชาชีพควรจัดทำแผนส่งเสริมจริยธรรมนักหนังสือพิมพ์ไทยในภาพรวมทั้งระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาวเพื่อให้การพัฒนาเกิดความชัดเจนต่อเนื่อง จัดทำคู่มือแนวปฏิบัติแห่งวิชาชีพเพื่อความเป็นเอกภาพและต้องมีการประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรม ขณะเดียวกันควรมีการให้รางวัลประจำปีแก่นักหนังสือพิมพ์ที่ได้รับการยอมรับว่าได้ยึดมั่นในหลักจริยธรรมแท้จริง เพื่อยกย่องเชิดชูและยกเป็นแบบอย่างให้นักหนังสือพิมพ์คนอื่นใช้เป็นต้นแบบในการทำงาน เช่นเดียวกับที่บรรดานักหนังสือพิมพ์อาวุโสที่มีประสบการณ์ควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างด้านจริยธรรมที่ดีแก่สื่อมวลชนรุ่นใหม่จนเกิดเป็นวัฒนธรรมและบรรทัดฐานที่ดีภายในวิชาชีพ

ภาคประชาชนควรร่วมกันออกมาเรียกร้องอย่างต่อเนื่องให้มีการใช้เสรีภาพเพื่อประโยชน์สาธารณะเพิ่มมากขึ้นโดยการแสดงออกผ่านช่องทางต่าง ๆ วิชาการวิจารณ์ จัดกิจกรรม หรือใช้วิธีการอื่นใดเพื่อกระตุ้นให้นักหนังสือพิมพ์ไทยเกิดการใช้เสรีภาพและตระหนักว่าการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน ดังนั้น จึงไม่ควรนิ่งเฉยต่อการทำหน้าที่ในประเด็นใด ภาคเอกชนควรออกมายกย่องสื่อที่ยืนหยัดทำหน้าที่เพื่อสังคมนี้หรืออาจช่วยสนับสนุนงบประมาณเพื่อเป็นกำลังใจแก่นักหนังสือพิมพ์ที่มุ่งมั่นตั้งใจทำงานตามหลักการวิชาชีพต่อไป

องค์กรคุ้มครองผู้บริโภคและกลุ่มผู้อ่านต้องตื่นตัวและร่วมกันทำหน้าที่ช่วยตรวจสอบและประเมินหากพบการทำหน้าที่สื่อที่หมิ่นเหม่ต่อการสร้างความเสียหายต่อสังคมในภาพรวม ผู้อ่านควรดำเนินการฟ้องร้องทางกฎหมายและร้องเรียนไปยังสภาวิชาชีพเพื่อให้มีการพิจารณาจนเกิดเป็นบรรทัดฐานที่ถูกต้อง นอกจากนี้ ควรมีหน่วยงานกลางให้ความช่วยเหลือด้านการดำเนินคดีแก่ประชาชนที่ได้รับความเสียหายจากสื่อโดยไม่ต้องรอการร้องขอซึ่งอาจเป็นสมาคมวิชาชีพ หน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อให้นักหนังสือพิมพ์ตระหนักถึงความสำคัญของหลักวิชาชีพและใช้เสรีภาพที่มีอย่างมีขอบเขต

2.3 ข้อเสนอเรื่องการสร้างสื่อมวลชนมืออาชีพ

บุคลากรในวงการหนังสือพิมพ์ต้องมีการแลกเปลี่ยนความรู้และทำงานร่วมกันกับนักวิชาการตลอดเวลาเพื่อเป็นส่วนช่วยเติมเต็มความรู้ด้านการหนังสือพิมพ์ระหว่างกัน ดังนี้

สถาบันการศึกษาควรศึกษารวบรวมทักษะ ความรู้และความเชี่ยวชาญที่จำเป็นต่อการประกอบวิชาชีพสื่อและที่นักหนังสือพิมพ์ไทยส่วนใหญ่ขาดความเชี่ยวชาญว่ามีประเด็นใดเกี่ยวข้องให้รอบด้านและปรับปรุงให้ทันสมัย จากนั้นสมาคมวิชาชีพควรนำข้อมูลดังกล่าวมาจัดทำแผนฝึกอบรมส่งเสริมความรู้และทักษะในระยะยาวเพื่อพัฒนาคุณภาพบุคลากรในภาพรวม สำคัญต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีการประเมินผลเพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงและวางแผนการฝึกอบรมในปีถัดไป นอกจากนี้ ควรจัดทำประมวลคู่มือทักษะที่จำเป็นในวิชาชีพเพื่อให้ความรู้เป็นมาตรฐานที่ชัดเจนแทนการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์นักหนังสือพิมพ์เอง เช่น เทคนิคการเข้าถึงข้อมูล เทคนิค

การสร้างแหล่งข่าว ความรู้ด้านกฎหมาย ฯลฯ พร้อมใส่กรณีศึกษาและแนวทางแก้ไขปัญหาในเรื่องนั้นเข้าไปเพื่อให้พนักงานหนังสือพิมพ์สามารถกลับไปทบทวนได้ด้วยตนเองในภายหลัง

ผู้บริหารหนังสือพิมพ์ต้องหมั่นติดตามบังคับให้นักหนังสือพิมพ์ในสังกัดทุกคนเข้ารับการฝึกอบรมให้ครบถ้วนตามแผนการพัฒนาที่สมาคมวิชาชีพกำหนดไว้และควรสร้างวัฒนธรรมการสอนงานแบบรุ่นพี่รุ่นน้องขึ้นภายในองค์กร กระตุ้นให้นักหนังสือพิมพ์มีทัศนคติ ขวนขวายใฝ่เรียนรู้รวมถึงควรมีแหล่งช่วยค้นคว้าข้อมูลภายในองค์กรหนังสือพิมพ์

2.4 ข้อเสนอเรื่องการสร้างความเข้มแข็งในวงการหนังสือพิมพ์

นักหนังสือพิมพ์ไทยต้องพร้อมเปิดใจเรียนรู้ที่จะอยู่ในอุตสาหกรรมสื่อมวลชนร่วมกันโดยต้องยอมรับในความแตกต่างทั้งเรื่องอุดมการณ์การเมืองและมุมมองอื่น ๆ ซึ่งจะ เป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้วิชาชีพสื่อสารมวลชนสามารถรวมกลุ่มจนเกิดเป็นเอกภาพ มีความเข้มแข็งและ กลายเป็นกลไกภายในวิชาชีพที่จะช่วยปกป้องการทำหน้าที่สื่อจากปัจจัยภายนอก

สมาคมวิชาชีพควรมีนโยบายและแผนส่งเสริมสร้างความสัมพันธ์ใน วิชาชีพสื่อมวลชนระยะยาวเพื่อให้เกิดความสามัคคีโดยไม่เลือกฝ่าย สำคัญต้องดำเนินการอย่าง ต่อเนื่องในกรอบเวลาที่ชัดเจน เชิญสื่อมวลชนทุกกลุ่มเข้าร่วมอย่างไม่แบ่งแยก ปรับความเข้าใจกับ หนังสือพิมพ์ที่ลาออกให้รู้สึกที่สำคัญเป็นส่วนหนึ่งและมีการประเมินผลโครงการ นอกจากนี้ ควรเร่ง จัดการกับหนังสือพิมพ์ที่มุ่งสร้างความเกลียดชังและนำเสนอข่าวสารเพียงด้านเดียว (Hate speech) ทั้งทางกฎหมายและจริยธรรมนอกเหนือจากการให้ความรู้กับประชาชนโดยตรงเพื่อให้รู้เท่าทันและ สามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างสื่อเหล่านี้

องค์กรหนังสือพิมพ์สามารถทำหน้าที่ของตนบนพื้นฐานจุดยืนที่แตกต่าง กันได้แต่ต้องนำเสนอข้อเท็จจริงในทุกประเด็นอย่างถูกต้อง สมดุลและรอบด้านโดยเปิดโอกาสให้ แหล่งข่าวที่มีจุดยืนฝั่งตรงข้ามได้เข้าถึงสื่ออย่างเท่าเทียมและหลีกเลี่ยงการนำเสนอข่าวสารใดที่อาจ สร้างความแตกแยกในสังคมเพื่อแสดงให้เห็นว่านักหนังสือพิมพ์ไทยมีอิสระและทำหน้าที่สื่ออย่างยึด มั่นในหลักวิชาชีพโดยไม่ตกเป็นเครื่องมือของกลุ่มบุคคลใด

ภาคประชาชนควรร่วมกันแสดงพลังและแสดงออกโดยการประณาม เลิกเปิดรับและหยุดสนับสนุนหนังสือพิมพ์ที่มีลักษณะนำเสนอข่าวสารด้านเดียว มีแนวโน้มว่าอาจเป็น สื่อการเมืองหรือมุ่งสร้างความเกลียดชังขึ้นในสังคมเพื่อให้หนังสือพิมพ์กลุ่มนี้รับรู้ว่าคุณภาพประชาชนในฐานะ ผู้รับสารรู้เท่าทันและไม่ต้องการสื่อมวลชนที่ทำหน้าที่อย่างไม่รับผิดชอบต่อสังคมอีกต่อไป

6.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

1. ตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยที่ได้จากการศึกษานี้ยังเป็นเพียงกรอบตัวชี้วัดของการบ่งชี้เสรีภาพหนังสือพิมพ์ในบริบทสังคมไทยตามความคิดเห็น ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมและนำตัวชี้วัดดังกล่าวไปประเมินเสรีภาพหนังสือพิมพ์ในสภาพการณ์จริงอีกครั้งเพื่อตรวจสอบยืนยันจนได้ตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยที่มีความเชื่อถือได้และเที่ยงตรงต่อไป

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นวิชาชีพของนักหนังสือพิมพ์ไทยในเชิงลึกอย่างรอบด้านในฐานะปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงสูงสุดต่อการทำหน้าที่ว่ามีประเด็นใดบ้างที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นวิชาชีพของนักหนังสือพิมพ์ไทยทั้งเรื่องความตระหนักถึงจริยธรรมวิชาชีพ ความเป็นมืออาชีพ การควบคุมตนเองและการแบ่งขั้วแบ่งฝ่ายเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจถึงสาเหตุที่แท้จริงซึ่งจะนำไปสู่การหาแนวทางป้องกันปัญหาอย่างเป็นรูปธรรมจนทำให้การใช้เสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยเป็นไปอย่างรับผิดชอบต่อสังคมในลำดับถัดไป

3. เนื่องจากงานวิจัยนี้เก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเวลาที่ประเทศอยู่ภายใต้การปกครองโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) จึงอาจมีผลให้ค่าอิทธิพลของบางตัวแปรมีความผันผวนและคลาดเคลื่อนไปจากสภาพการณ์จริงของสังคมโดยทั่วไป ดังนั้น จึงควรนำแบบจำลองไปศึกษาในช่วงเวลาที่ประเทศอยู่ภายใต้การปกครองแบบประชาธิปไตยอีกครั้งซึ่งอาจทำให้เสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยมีรูปแบบความสัมพันธ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

4. ผลการวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรในแบบจำลองสามารถอธิบายเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยได้ร้อยละ 56.4 แสดงว่ายังมีปัจจัยอื่นอีกที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น จึงควรมีการค้นคว้าตัวแปรเหล่านี้เพิ่มเติมและนำเข้าร่วมในการศึกษาค้างต่อไป เช่น ปัจจัยลักษณะประชากรศาสตร์ ได้แก่ ความต่างเรื่องสายข่าว ประเภทหนังสือพิมพ์ที่สังกัดและประสบการณ์วิชาชีพ ฯลฯ รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่น่าจะเกี่ยวข้องซึ่งจะทำให้การศึกษามีความชัดเจนและครอบคลุมตามสภาพจริงมากขึ้น

รายการอ้างอิง

หนังสือและบทความในหนังสือ

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2546). *งบท่าไรชาดทุน*. นนทบุรี: กระทรวงพาณิชย์.
- กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2478). *แถลงการณ์เรื่องพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสละราชสมบัติ*. พระนคร: โรงพิมพ์ศรีกรุง.
- กุหลาบ สายประดิษฐ์. (2541). *นิพนธ์สาร 'ศรีบูรพา' เล่ม 1*. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.
- เกษม ศิริสัมพันธ์. (2551). *ทฤษฎีสื่อสารมวลชน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ด้านสุขภาพการพิมพ์.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช. (2503). *การต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพของหนังสือพิมพ์*. *ปาฐกถาของคึกฤทธิ์*. พระนคร: โรงพิมพ์ไทยมิตร.
- จรรยา เจริญอุทัย, จิรนนท์ หาญธำรงวิทย์, ธิติพร ดนตรีพงษ์, และรุจน์ โกมลบุตร. (2548). *การกำหนดวาระข่าวสารของรัฐบาล: ไม่สร้างข่าวก็แทรกแซงข่าว*. *ปิดหู ปิดตา ปิดปาก: สิทธิเสรีภาพในมือธุรกิจการเมืองสื่อ*. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. (2548). *สื่อมวลชนบนเส้นทางทุนนิยม* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เอ็ดดิสันเพรสโปรดักส์.
- ดรุณี หิรัญรักษ์. (2534). *การบริหารธุรกิจหนังสือพิมพ์*. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารงานหนังสือพิมพ์ (Newspaper Administration)* (หน่วยที่ 1-7). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). *โมเดลลิสเรล: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นรินทร์ นำเจริญ. (2549). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการรายงานข่าว*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- พัชนี เขยจรรยา, เมตตา วิวัฒนานุกูล, และ ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์. (2541). *แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: เยลโล่การพิมพ์ (1988).

- พิรงรอง รามสูต รัตนันทน. (2547). การกำกับดูแลเนื้อหาสื่อ. *เสรีภาพสื่อไทยในยุคเศรษฐกิจ
การเมืองผูกขาด*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง
คณะเศรษฐศาสตร์.
- พระ จิรโสภณ. (2548). *ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน*. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการปรัชญานิเทศ
ศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร* (หน่วยที่ 10). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เพ็ญแข ศิริวรรณ. (2546). *สถิติเพื่อการวิจัยโดยใช้คอมพิวเตอร์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:
เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัลพับลิเคชั่น.
- มาลี บุญศิริพันธ์. (2548). *เสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย*. กรุงเทพฯ: สามลดา.
- มาลี บุญศิริพันธ์. (2550). *วารสารศาสตร์เบื้องต้น: ปรัชญาและแนวคิด*. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรวิทย์ ฤทธิพิศ. (2538). *สื่อมวลชนกับความรับผิดชอบทางกฎหมาย*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- วิลาสินี พิพิธกุล. (2541). *จับจ้องมองสื่อทัศนวิพากษ์ก้าวใหม่ในเขาวงกตของสื่อมวลชนไทย
ในปีแห่งความอ่อนล้าของ “สุนัขเฝ้าบ้าน”*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
คณะนิเทศศาสตร์.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2544). *ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สถิตย์ เสมานิล. (2514). *วิสาสะ (ว่าด้วยการหนังสือพิมพ์ไทยยุครัชกาลที่ 5, 6 และ 7)*. กรุงเทพฯ:
สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย.
- สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ. (2541). *จริยธรรมสื่อมวลชน: ภาพสะท้อนสังคมไทย. ใน ที่ระลึก
เนื่องในโอกาสครบรอบ 7 ปี สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: สภาการหนังสือพิมพ์
แห่งชาติ.
- สิริทิพย์ ชันสุวรรณ. (2539). *การบริหารงานหนังสือพิมพ์*. กรุงเทพฯ: ประกายพริก.
- สุพัตรา สุภาพ. (2543). *สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม: ครอบครัว: ศาสนา: ประเพณี.
(พิมพ์ครั้งที่ 11)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, และจิตรระพี ทรัพย์แสนดี. (2551). *การบริหารงานหนังสือพิมพ์*. กรุงเทพฯ:
ประสิทธิ์ภัณฑ์เอนด์พริ้นติ้ง.
- อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์. (2547). *สื่อสารมวลชนเบื้องต้น: สื่อมวลชน วัฒนธรรม และสังคม* (พิมพ์ครั้งที่ 4).
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิเทศศาสตร์.

เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์. (2549). *บทบาทประชาสังคมต่อการส่งเสริมจริยธรรมสื่อสารมวลชน*.

กฎหมายและจริยธรรมด้านนิเทศศาสตร์. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายและจริยธรรมด้านนิเทศศาสตร์ (Laws and Ethics for Mass Communication)* (หน่วยที่ 6). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

บทความวารสาร

นรินทร์ นำเจริญ. (2550). การวิเคราะห์คดีหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้อง
สื่อมวลชน: ศึกษาจากคำพิพากษาศาลฎีกา พ.ศ. 2520 – 2547. *วารสารนิเทศศาสตร์*, 25 (2),
1-12.

พรทิพย์ ดีสมโชค. (ตุลาคม 2552). “เสรีภาพและธรรมจรรยาของหนังสือพิมพ์” ตามแนวพระราช
ทัศนะของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว. *Journal of Communication Arts of*
STOU, 1 (1), 36-48.

ศุภศิลป์ กุลจิตต์เจือวงศ์. (2556). ปัจจัยแห่งความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น : กรณีศึกษา
หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเพชรภูมิ. *วารสารนิเทศศาสตร์*, 31 (1), 151-159.

สิริโฉม พรหมโฉม. (2558). ความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติว่า
ด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550. *วารสารจุลนิติ*, 12 (4), 175-183.

สุกัญญา สุตบรรทัด. (2544). พัฒนาการการถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้ และอุดมการณ์ของ
หนังสือพิมพ์ไทย ภายใต้แรงกดดันของกลุ่มชนชั้นนำและกลุ่มผลประโยชน์.
วารสารนิเทศศาสตร์, 19 (3), 1-14.

อังศิตา ลิ้มปัทมปาณี, สุกัญญา สุตบรรทัด, และ สุธีร์ ศุภนิตย์. (กรกฎาคม-กันยายน 2541).
การละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของหนังสือพิมพ์ต่อนักการเมือง ศิลปินนักแสดง นักธุรกิจและ
ประชาชนทั่วไป. *วารสารนิเทศศาสตร์*, 16 (3), 3-24.

วิทยานิพนธ์

การุณย์ มีถม. (2540). *การคัดเลือกข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย: ศึกษา
เปรียบเทียบระหว่างหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์เดลินิวส์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน,
สาขาสื่อสารมวลชน.

- กฤติยา รุจิโชค. (2553). *กระบวนการทำข่าวของนักข่าวสำนักข่าวต่างประเทศในประเทศไทยต่อกรณีวิกฤติการณ์การเมืองไทย พ.ศ. 2552-2553*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน).
- กรรณิการ์ มณีสว่างวงศ์. (2539). *การวิเคราะห์กระบวนการการทำงานของนักเขียนนักข่าว Section Outlook จากหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิเทศศาสตร์.
- กวี อรุณยานันท์. (2542). *ปัจจัยต่อความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในองค์กรตรวจสอบกันเองของผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์และกลุ่มผู้บริโภคสื่อ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิเทศศาสตร์.
- คนไท ก้วนหิน. (2554). *ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลในระบบกฎหมายไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะนิติศาสตร์.
- จินตนา ดันสุวรรณนนท์. (2541). *ปัจจัยที่มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ในมุมมองของนักหนังสือพิมพ์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิเทศศาสตร์.
- จุฬารักษ์ มณีวงศ์. (2539). *ความเป็นกลางของข่าวการเมืองในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน.
- เฉลิมพงศ์ เอกเผ่าพันธุ์. (2548). *การคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญโดยศาลรัฐธรรมนูญ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะนิติศาสตร์.
- เฉลิมพร อุ่นแก้ว. (2534). *เสรีภาพสื่อมวลชนภายใต้กรอบแห่งกฎหมายไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน.
- ชลพันธ์ อุกิจ. (2540). *บทบาทของหนังสือพิมพ์รายวันจังหวัดเชียงใหม่ตามแนวคิดประชาธิปไตย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิเทศศาสตร์.
- ดวงใจ เสกธีระ. (2540). *ทัศนะเกี่ยวกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์ของนักวิชาชีพ นักการเมืองและประชาชน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิเทศศาสตร์.
- ตฤตถ์ นพคุณ. (2541). *ความเป็นมืออาชีพของนักข่าวโทรทัศน์ไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิเทศศาสตร์.
- ธงชัย มหาไตรภพ. (2532). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการคัดเลือกข่าวสำหรับลงพิมพ์ในหน้าแรกของหนังสือพิมพ์ภาษาไทย 4 ฉบับ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน.

- ธีรนันท์ ชันดี. (2554). *การคุกคามสื่อมวลชนท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน.
- ธาริณี ขาวดี. (2551). *ความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์เศรษฐกิจในปัจจุบัน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน.
- ธวัชชัย สันคติประภา. (2537). *เสรีภาพกับบทบาททางการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทย: ศึกษาตั้งแต่
การปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน พ.ศ. 2519-พ.ศ. 2536*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน.
- นพวรรณ บุขหมั่น. (2545). *คดีหมิ่นประมาทกับกระบวนการทำข่าวของหนังสือพิมพ์*. (วิทยานิพนธ์
นิติศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิติศาสตร์.
- นภดล รุ่งเจริญ. (2524). *กฎหมายกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์*. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต).
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิติศาสตร์.
- นภัทร วัชรพิมลมาศ. (2543). *การควบคุมและการใช้ประโยชน์จากหนังสือพิมพ์ของรัฐบาลในยุค
จอมพล ป. พิบูลสงครามกับยุคจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต).
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิติศาสตร์.
- บุญรุ่ง บุญเอิบ. (2546). *บทบาทของหนังสือพิมพ์ในการใช้สิทธิได้รู้ (Right to know) ตาม
พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน.
- บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ. (2551). *ดัชนีวัดความเป็นวิชาชีพของผู้สื่อข่าวการเมืองไทย*. (วิทยานิพนธ์
ปริญญาคุุณบัณฑิต), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน.
- เพ็ญแข เอี่ยมนิรัตน์. (2537). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการคัดเลือกข่าวต่างประเทศเพื่อลงพิมพ์
ในหนังสือพิมพ์ภาษาไทยรายวัน 4 ฉบับ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน.
- ภูมิพิช ชมชื่น. (2551). *ปัจจัยแห่งความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณี
หนังสือพิมพ์ศรีราชา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน.
- เมธาวี แก้วสนิท. (2550). *ปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการการเป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นประชาสังคมของ
หนังสือพิมพ์โพธิ์ภาคใต้*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน.
- มนตรี จุยม่วงศรี. (2558). *พัฒนาการข่าวยอดเยี่ยมรางวัลมูลนิธิอิศรา อมันตกุล กับการกำหนด
บทบาทและแนวทางในการรายงานข่าวเชิงสืบสวนเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชัน*.
(วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์.

- รักชนก สมศักดิ์. (2543). *วัฒนธรรมการทำข้าวเปรียบเทียบกับระหว่างนักข่าวรุ่นใหม่ รุ่นกลางและรุ่นอาวุโส*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิเทศศาสตร์.
- รัชณี วงศ์วรรณ. (2534). *แนวโน้มของหนังสือพิมพ์ไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2535-2544)*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน.
- วิจิตรา โสรินทร์. (2547). *การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นพิษณุโลก*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน.
- วัชร จิรฐิติกาลกิจ. (2550). *ผลกระทบของการนำเสนอข่าวข่มขืนในหนังสือพิมพ์ภาษาไทยรายวันที่มีต่อผู้ข่มขืน ผู้ถูกข่มขืนและผู้อ่านที่สะท้อนจริยธรรมของหนังสือพิมพ์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน.
- ศุภนิดา เพรศพรายวงศ์. (2552). *เสรีภาพหนังสือพิมพ์: ศึกษาแนวทางการใช้กฎหมายหมิ่นประมาท*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน.
- ศิโรจน์ มิ่งขวัญ. (2547). *การวิเคราะห์โครงสร้างตลาดและพฤติกรรมการแข่งขันของอุตสาหกรรมหนังสือพิมพ์ไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, คณะเศรษฐศาสตร์.
- สมหมาย ปาริจฉัตต์. (2543). *พัฒนาการควบคุมกันเองของหนังสือพิมพ์วิเคราะห์ความเป็นไปได้ในสังคมไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน.
- สายศิริ ด่านวัฒนะ. (2548). *การรายงานข่าวเชิงสืบสวนของหนังสือพิมพ์ไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน, สาขาสื่อสารมวลชน.
- สุรัชย์ เลาคำ. (2553). *การวิเคราะห์องค์ประกอบของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการแสดงบทบาทสุนัขเฝ้าบ้านของหนังสือพิมพ์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน.
- สุระเชษฐ์ สุทธิบุตร. (2548). *บทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นต่อการเมืองท้องถิ่น กรณีศึกษาหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจังหวัดสระบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน.

- สุวิชา เอื้อสมศักดิ์สกุล. (2547). อิทธิพลของโฆษณาที่มีต่อทิศทางการนำเสนอเนื้อหาทางการเมืองในหนังสือพิมพ์ภาษาไทยรายวัน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน.
- เสาวลักษณ์ สุขสมัย. (2543). บรรทัดฐานองค์กรและมาตรฐานวิชาชีพ ในการคัดเลือกข่าวของผู้บริหารข่าวหนังสือพิมพ์รายวัน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิเทศศาสตร์.
- เอกชัย แสงโสภา. (2553). การวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับความเป็นกลางในการนำเสนอข่าวการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, คณะศิลปศาสตร์.
- อนุพจน์ พนาพรศิริกุล. (2543). เสรีภาพหนังสือพิมพ์และข้อจำกัดภายใต้ระบบกฎหมายไทย. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน.
- อภิชาติ ศักดิ์เศรษฐ์. (2542). ปัจจัยในการเสนอข่าวสารพัดผลและการยอมรับของหนังสือพิมพ์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิเทศศาสตร์.
- อารดา เทอดธรรมคุณ. (2547). ความตระหนักของผู้สื่อข่าวต่อจริยธรรมวิชาชีพหนังสือพิมพ์ไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน.
- อมรรัตน์ มหิทธิรักษ์. (2546). บทบาทของหนังสือพิมพ์ต่อการเสนอข่าวคอร์รัปชันในหน่วยงานของรัฐ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน.
- อมรลักษณ์ ชลาชนเดชะ. (2550). เสรีภาพสื่อมวลชนไทย: ศึกษาแนวทางการป้องกันการแทรกแซงหนังสือพิมพ์รายวัน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน.
- อรนุช วานิชทวีวัฒน์. (2539). กระบวนการตรวจสอบกันเองระหว่างหนังสือพิมพ์รายวัน ในช่วงปี พ.ศ. 2537 ถึง พ.ศ. 2539. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิเทศศาสตร์.
- อรรถวุฒิ จันทร์บุษราคัม. (2539). ความตรงเชิงโครงสร้างและความสามารถในการทำนายของแบบทดสอบวัดระดับแรงจูงใจทางจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิเทศศาสตร์.

เอกสารอื่นๆ

- กิตติพันธ์ เทตระกุล. (2552). *หนังสือพิมพ์กับการผูกฟ้องคดีหมิ่นประมาท*. งานเอกสารวิชาการส่วนบุคคลของการอบรมหลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง (บ.ย.ส.) วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม.
- คณะทำงานสื่อเพื่อการปฏิรูป. (2560). *จดหมายเปิดผนึก: เรื่องคัดค้านและขอให้ยกเลิกร่าง พรบ. การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน*. กรุงเทพฯ: สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย.
- ชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี. (2551). *กระบวนการลงโทษทางอาญากับความผิดอันเนื่องมาจากการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชน*. งานเอกสารวิชาการส่วนบุคคลของการอบรมหลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง (บ.ย.ส.) วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม.
- ฐิตินันท์ พงษ์สุทธิรักษ์, และ วีระยุทธ กาญจน์ชูฉัตร. (2547). *รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่อง บุคลากรสื่อไทย: สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- นงคณา ศรีสกุล ท่านวิไล. (2551). *รูปแบบการคุกคามสื่อยุคใหม่กับผลกระทบต่อการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน*. งานเอกสารวิชาการส่วนบุคคลเป็นส่วนหนึ่งของการอบรมหลักสูตรผู้บริหารการสื่อสารมวลชนระดับสูง (บสส.) รุ่นที่ 1 สถาบันอิศรา มูลนิธิพัฒนาสื่อมวลชนแห่งประเทศไทย.
- นิด้าโพล. (2556). *ความเป็นกลางของสื่อฟรีทีวีในการรายงานข่าว*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- นรินทร์ นำเจริญ, และ พูนสุข ธรรมรัตน์. (2552). *หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นภาคเหนือ: ต้นทุนทางเศรษฐกิจที่ยังไม่พอสนับสนุนให้ทำหน้าที่ตรวจสอบ*. ในโครงการปฏิรูประบบสื่อสารเพื่อสุขภาวะ สถาบันอิศรา, การประชุมใหญ่วิชาการวิชาชีพสื่อสารมวลชนระดับชาติ ปี 2552 เรื่อง บทบาทสื่อ: อำนาจรัฐ อำนาจทุน, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์พัทยา ชลบุรี.
- นวลน้อย ตรีรัตน์, และธานี ชัยวัฒน์. (2547). *โครงสร้างตลาดและการกำกับดูแลหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- นวลน้อย ตรีรัตน์, และธานี ชัยวัฒน์. (2546). *โครงสร้างตลาดหนังสือพิมพ์และการกำกับดูแลในประเทศไทย*. รายงานการวิจัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะเศรษฐศาสตร์.
- แนวหน้า. (2559). *แจ้งลาออกจากการเป็นภาคีสมาชิกสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: บริษัท หนังสือพิมพ์แนวหน้า จำกัด.

- บุบผา เมฆศรีทองคำ. (2550). *การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะของผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ที่เอื้อต่อการปฏิรูปสื่อ: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- บุบผา เมฆศรีทองคำ, และ ขจรจิต บุณนา. (2553). *รายงานการวิจัยเรื่อง บทบาทและความคาดหวังต่อสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติในการกำกับจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์*. กรุงเทพฯ: สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ สถาบันอิศราและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).
- ประกิต หลิมสกุล. (2551). *อิทธิพลที่ส่งผลให้ข่าวไม่เป็นข่าว กรณีศึกษาจากอดีตถึงปัจจุบัน*. งานเอกสารวิชาการส่วนบุคคลเป็นส่วนหนึ่งของการอบรมหลักสูตรผู้บริหารการสื่อสารมวลชนระดับสูง (บสส.) รุ่นที่ 1 สถาบันอิศรา มูลนิธิพัฒนาสื่อมวลชนแห่งประเทศไทย.
- มีเดียมอนิเตอร์. (2557). *บทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวันในสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง ช่วงวันที่ 13 มกราคม–2 กุมภาพันธ์ 2557*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสื่อมวลชนศึกษา.
- มติชน. (2554). *แจ้งลาออกจากการเป็นภาคีสมาชิกสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: บริษัท มติชน จำกัด (มหาชน)
- มาลี บุญศิริพันธ์. (2532). *ความเป็นไปได้แห่งความเป็นกลางในการนำเสนอเนื้อหาทางหนังสือพิมพ์รายวัน*. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน.
- มาลี บุญศิริพันธ์. (2541). *โฆษณา: เส้นเลือดหนังสือพิมพ์ยามวิกฤติ*. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน.
- ฟรีดริคเอแบร์ท. (2553). *ดัชนีชี้วัดเสรีภาพสื่อเอเชีย*. รายงานการประเมินภูมิทัศน์สื่อของเอเชียจากมุมมองท้องถิ่นของประเทศไทย.
- รุจน์ โกมลบุตร. (2549). *การแทรกแซงสื่อสาธารณะของรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร ประจำปี 2548*. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน.
- รุจน์ โกมลบุตร. (2547). *การนำเสนอเนื้อหาในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและมติชนเรื่องข้อสอบเข้ามหาวิทยาลัยประจำปี 2547 รั้ว*. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน.
- รุจน์ โกมลบุตร. (2550). *เสรีภาพสื่อสาธารณะ: ความท้าทายของพลเมืองไทย*. การประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 9 ประจำปี 2550 เรื่อง “วัฒนธรรมการเมือง จริยธรรม และการปกครอง” (Political Culture, Ethics and Governance). สิ่งพิมพ์เผยแพร่เฉพาะวงงานรัฐสภา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

- วิลาสินี พิพิธกุล, และคณะ. (พฤษภาคม 2547). รายงานสถานการณ์ด้านสิทธิเสรีภาพสื่อมวลชนในรอบปี 2546. กรุงเทพฯ: สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยร่วมกับ Southeast Asian Press Alliance.
- สุชาติ จักรพิสุทธิ์. (2550). แนวทางการทำให้เกิดการเสนอข่าวเชิงสืบสวนในสื่อหนังสือพิมพ์. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ. (2560). จดหมายเหตุ ประจำปี เดือน พ.ค.-มิ.ย.2560. กรุงเทพฯ: สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ.
- สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย. (ธันวาคม 2547). รายงานสถานการณ์สื่อมวลชน 2547. กรุงเทพฯ: สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย.
- สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย. (ธันวาคม 2548). รายงานในรอบปีสื่อมวลชนไทย ปี 2548. กรุงเทพฯ: สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย.
- สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย. (ธันวาคม 2550). รายงานสถานการณ์ด้านสิทธิเสรีภาพสื่อมวลชน ปี 2550. กรุงเทพฯ: สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย.
- สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย. (พฤศจิกายน 2551). รายงานในรอบปีสื่อมวลชนไทย ประจำปี 2551. กรุงเทพฯ: สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย.
- สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย. (ธันวาคม 2552). รายงานในรอบปีสื่อมวลชนไทย ปี 2552. กรุงเทพฯ: สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย.
- สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย. (ธันวาคม 2553). รายงานสถานการณ์สื่อมวลชนในรอบปี 2553 - “ปีแห่งความยากลำบากในการทำหน้าที่สื่อ”. กรุงเทพฯ: สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย.
- สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย. (ธันวาคม 2554). รายงานสถานการณ์สื่อมวลชนในรอบปี 2554 - “ปีแห่งความท้าทายบทบาทหน้าที่สื่อมวลชน”. กรุงเทพฯ: สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย.
- สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย. (ธันวาคม 2555). รายงานสถานการณ์สื่อปี 2555-ปีแห่งการแบ่งขั้ว: จริยธรรมที่ไม่เท่ากัน. กรุงเทพฯ: สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย.
- สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย. (มกราคม 2558). รายงานสถานการณ์สื่อประจำปี 2557 - ก้าวสู่ปีการปฏิวัติคนข่าว อภิวัดน์สื่อ. กรุงเทพฯ: สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย.
- สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย. (ธันวาคม 2558). รายงานสถานการณ์สื่อมวลชนประจำปี 2558. กรุงเทพฯ: สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย.

- สมนึก กยววัฒนกิจ. (2551). พัฒนาการของบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพสื่อมวลชนในรัฐธรรมนูญไทย. งานเอกสารวิชาการส่วนบุคคลของการอบรมหลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง (บ.ย.ส.) วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม.
- สุวัฒน์ ทองธนากุล. (2542). ปัญหาจริยธรรมและบทบาทของสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติในการกำกับด้านจริยธรรมของหนังสือพิมพ์. งานเอกสารวิจัยส่วนบุคคล วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร หลักสูตรป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน รุ่นที่ 11.
- อนุชา ทิรคานนท์. (2552). จรรยาบรรณและแนวทางปฏิบัติของช่างภาพหนังสือพิมพ์. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน.

สัมภาษณ์

- ขวัญชัย รุ่งฟ้าไพศาล. บรรณาธิการข่าวเศรษฐกิจ หนังสือพิมพ์เดอะเนชั่น. สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2558.
- จักรกฤษ เพิ่มพูล. บรรณาธิการที่ปรึกษา เครือเนชั่น. สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2558.
- จันทนา ทองประยูร. รองประธานกรรมการประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. สัมภาษณ์, 20 กรกฎาคม 2558.
- จิระพงษ์ เต็มเปี่ยม. หัวหน้าข่าวหน้าหนึ่ง หนังสือพิมพ์แนวหน้า. สัมภาษณ์, 29 กรกฎาคม 2558.
- ชัยฤทธิ์ ยนเปี่ยม. ผู้สื่อข่าวการเมืองและทั่วไป หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์. สัมภาษณ์, 11 สิงหาคม 2558.
- ณรงค์ ขำวิจิตร. หัวหน้าภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2558.
- บุญเลิศ คชายุทธเดช. ที่ปรึกษาสำนักพิมพ์มติชน. สัมภาษณ์, 6 กรกฎาคม 2558.
- บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ. คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก. สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2558.
- ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์. ผู้อำนวยการบริหาร สถาบันอิศรา. สัมภาษณ์, 16 กรกฎาคม 2558.
- ปราเมศ เหล็กเพ็ชร. ผู้สื่อข่าวการเมือง หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. สัมภาษณ์, 3 สิงหาคม 2558.
- พรชัย ปุณณวัฒนาพร. รองบรรณาธิการบริหาร หนังสือพิมพ์เดลินิวส์. สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2558.
- พีระ จิรโสภณ. ผู้อำนวยการหลักสูตรดุสิตบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2558.
- ภาคภูมิ ป้องภัย. บรรณาธิการอาวุโส หนังสือพิมพ์มติชน. สัมภาษณ์, 17 กรกฎาคม 2558.

มานะ ตีรยาภิวัฒน์. คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. สัมภาษณ์, 28 กรกฎาคม 2558.

มานิจ สุขสมจิตร. บรรณาธิการอาวุโส หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. สัมภาษณ์, 21 กรกฎาคม 2558.

มานพ ทิพย์โอสถ. ผู้สื่อข่าวสายทำเนียบ หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์. สัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2558.

รุจน์ โกมลบุตร. อาจารย์กลุ่มวิชาหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน. สัมภาษณ์, 13 กรกฎาคม 2558.

วัชรานนท์ ทองเทพ. ผู้สื่อข่าวเศรษฐกิจ หนังสือพิมพ์เดอะเนชั่น. สัมภาษณ์, 31 กรกฎาคม 2558.

วรวิทย์ ศรีอนันต์รักษา. รองบรรณาธิการบริหาร หนังสือพิมพ์เดลินิวส์. สัมภาษณ์, 28 กรกฎาคม 2558.

วิไลวรรณ จงวิไลเกษม. อาจารย์ภาควิชานิเทศศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. สัมภาษณ์, 4 สิงหาคม 2558.

วิศิษฐ์ ขวนพิพัฒน์พงศ์. ผู้สื่อข่าวสายสังคม-อาชญากรรม หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ. สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2558.

วิศยศ งามขำ. ผู้สื่อข่าวสายสังคม-อาชญากรรม หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์. สัมภาษณ์, 18 สิงหาคม 2558.

วาสนา นาน่วม. ผู้สื่อข่าวสายทหาร หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์. สัมภาษณ์, 14 กรกฎาคม 2558.

สุกัญญา บุรณเดชาชัย. ประธานสาขาวิชาวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. สัมภาษณ์, 5 สิงหาคม 2558.

สุเมธ สมคะเน. ประธานสหภาพแรงงานกลางสื่อมวลชนไทย (สร.สท.). สัมภาษณ์, 14 กรกฎาคม 2558.

สุวัฒน์ ทองธนากุล. บรรณาธิการอำนวยการ ธุรกิจสื่อในเครือผู้จัดการ. สัมภาษณ์, 4 สิงหาคม 2558.

เอื้อจิตต์ วิโรจน์ไตรรัตน์. ผู้อำนวยการมีเดียมอนิเตอร์ มูลนิธิสื่อมวลชนศึกษา. สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2558.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2560). *ราคาหลักทรัพย์-ตามหมวดธุรกิจ*. สืบค้นจาก

<https://marketdata.set.or.th>

สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ. (2560). *สื่อเดินทางปฏิรูปตามกลไกกำกับดูแลตนเอง*. สืบค้นจาก

<http://www.presscouncil.or.th/>

สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ. (2558). *หนังสือพิมพ์ส่วนกลาง*. สืบค้นจาก

<http://www.presscouncil.or.th>

สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย. (2558). *ฐานข้อมูลสมาชิกสมาคม*. สืบค้นจาก

<http://www.member.tja.or.th/>

สมาคมผู้สื่อข่าวเศรษฐกิจ. (2558). *สังกัดของสมาชิก*. สืบค้นจาก

<http://www.econmass.com/metro/index.php/belong-to.html>

Books

Agee, W. K., Ault, P. H., & Emery, E. (1994). *Introduction to Mass Communication* (11th ed.). New York: Harper Collins College Publishers.

Altschull, H. J. (1995). *Agents of Power: The Media and Public Policy* (2nd ed.). New York: Longman Publishers.

Baker, E. C. (1994). *Advertising and a Democratic Press*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

Baker, E. C. (2007). *Media Concentration and Democracy: Why Ownership Matters*. Cambridge: Cambridge University Press.

Barran, S. J., & Davis, D. K. (2009). *Mass Communication Theory: Foundations, Ferment and Future* (5th ed.). Boston: Wadsworth Cengage Learning.

Beard, C. (1938). *St. Louis Post-Dispatch Symposium on Freedom of the Press*. St. Louis: The Post-Dispatch.

Becker, S. L., & Roberts, C. L. (1992). *Discovering Mass Communication* (3rd ed.). New York: Harper Collins College Publishers.

Blackstone, W. (1861). *Commentaries on the laws of England: in four books, with an analysis of the work*. Philadelphia: J.B. Lippincott.

Bogart, L. (1995). *Commercial Culture*. New York: Oxford University Press.

Christians, C., Glasser, T., McQuail, D., Nordenstreng, K., & White, R. (2009). *Normative Theories of the Press*. Champaign, IL: University of Illinois press.

Creswell, J. W. (1994). *Research Design: Qualitative & Quantitative Approaches*. Thousand Oaks: SAGE Publications.

- Creswell, J. W. (2007). *QUALITATIVE INQUIRY&RESEARCH DESIGN* (2nd ed.). Thousand Oaks: SAGE Publications.
- Curran, J., & Seaton, J. (2010). *Power Without Responsibility: Press, broadcasting and the internet in Britain* (7th ed.). New York: Routledge.
- Czepek, A. (2009). Pluralism and Participation as Desired Results of Press Freedom: Measuring Media System Performance. *Press Freedom and Pluralism in Europe Concepts and Conditions*. Bristol: Intellect Books.
- Demers, D. (2005). *Dictionary of Mass Communication & Media Research*. Spokane: Marquette Books.
- Diamantopoulos, A., & Siguaw, A. D. (2000). *Introducing LISREL: A Guide for the uninitiated*. London: Sage Publications.
- Dohnanyi, J.V., & Moller, C. (2003). *The Impact of Media Concentration on Professional Journalism*. Vienna: Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE).
- Erskine, B. T. (1870). *Speeches of Thomas lord Erskine*. London: Reeves & Turner.
- Gilnor, D. M., & Barron, J. A. (1979). *Mass communication Law: Case and Comment, American Casebook Series*. Mishawaka: West Publishing.
- Gove, P. B., & the Merriam-Webster editorial staffs. (2002). *Webster's Third New International Dictionary*. Massachusetts: Merriam-Webster Publishers.
- Hair, J. F., Anderson, R. E., Tatham, R. L., & Black, W. C. (1998). *Multivariate Data Analysis* (5th ed.). New Jersey: Prentice Hall.
- Hair, J. F., Anderson, R. E., Tatham, R. L., & Black, W. C. (2000). *Multivariate Data Analysis with Readings* (7th ed.). New Jersey: Prentice Hall.
- Hair, J. F., Black, B., Babin, B. Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2006). *Multivariate Data Analysis* (6th ed.). New Jersey: Prentice Hall.
- Hallin, D. C., & Mancini, P. (2004). *Comparing Media Systems: Three Models of Media and Politics*. Cambridge: Cambridge university press.
- Herman, E. S., & Chomsky, N. (1988). *Manufacturing Consent: The Political Economy of the Mass Media*. New York: Pantheon Books.
- Hiebert, R. E., Ungurait, D. F., & Bohn, T. W. (1975). *Mass Media: An Introduction To Modern Communication* (2nd ed.). New York: David McKay.

- Hocking, W. E. (1947). *Freedom of the Press: A Framework of Principle*. Chicago: University of Chicago Press.
- Holmes, J. (2002). *Thomas Jefferson: A Chronology of His Thoughts*. Boston: Rowman & Littlefield.
- Hutchins Commission (Commission on Freedom of the Press). (1947). *A Free and Responsible Press*. Chicago: University of Chicago Press.
- International Federation of Journalists. (2007). *Journalism Put to the Sword in 2006 THE IFJ REPORT ON JOURNALISTS AND MEDIA STAFF KILLED*. Hoeilaart: International Federation of Journalists.
- Janis, I. (1982). *Groupthink: Psychological Studies of Policy Decisions and Fiascoes*. Boston: Houghton Mifflin.
- Kovach, B., & Rosenstiel, T. (2007). *The elements of journalism: what newspeople should know and the public should expect*. New York: Three Rivers Press.
- Leigh, R. D. (1974). *A Free and Responsible Press: A General Report on Mass Communication: Newspapers, Radio, Motion Pictures, Magazines and Books*. Chicago: University of Chicago Press.
- Lowenstein, R. (1970). Press Freedom as a Political Indicator. *International Communication, Media, Channels, Functions*. Edited by Heinz Dietrich Fischer and John Calhoun Merrill. New York: Hastings House.
- McManus, J. H. (1994). *Market-Driven Journalism: Let the Citizen Beware?*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- McQuail, D. (1983). *Mass Communication Theory: An Introduction*. London: Sage Publications.
- McQuail, D. (1987). *Mass Communication Theory: An Introduction* (2nd ed.). London: Sage Publications.
- McQuail, D. (1992). *Media Performance: Mass Communication and the Public Interest*. London: Sage Publications.
- McQuail, D. (2000). *McQuail's Mass Communication Theory* (4th ed.). London: Sage Publications.
- McQuail, D. (2003). *Media Accountability and Freedom of Publication*. New York: Oxford University Press.

- McQuail, D. (2005). *McQuail's Mass Communication Theory* (5th ed.). London: Sage Publications.
- McQuail, D. (2010). *McQuail's Mass Communication Theory* (6th ed.). London: Sage Publications.
- McQuail, D. (2013). *Journalism and Society*. London: Sage Publications.
- Mehra, A. (1988). *Newspaper in the New Multimedia Age in Newspaper Management*. Singapore: Asian Mass Communication Research and Information Centre.
- Merrill, J. C. (1997). *Journalism Ethics: Philosophical Foundations For News Media*. New York: St.Martin's Press.
- Meyer, P. (1987). *Ethical Journalism*. New York: Longman Publishers.
- Milton, J. (1868). *AREOPAGITICA: [24 November] 1644: Preceded by Illustrative Documents*. Edited by Edward Arber. London: Murray.
- Nerone, J.C. (Ed.) (1995). *Last Rights: Revisiting Four Theories of the Press*. Champaign: University of Illinois Press.
- Razak, A. M. (1985). *Press Laws and Systems In Asean States*. Jakarta: The Garuda Metropolitan Press.
- Reston, J. (1966). *The Artillery of the Press*. NewYork: Harper and Row.
- Ritzer, G., & Trice, H. M. (1969). *An Occupation in Conflict: A Study of the Personel Manager*. New York: W.F.Humphrey Press.
- Sandman, P. M., Rubin, D. M., & Sachsman, D. B. (1976). *Media: An Introductory Analysis of American Mass Communications* (2nd ed.). New Jersey: Prentics Hall.
- Sandman, P. M., Rubin, D. M., & Sachsman, D. B. (1982). *Media: An Introductory Analysis of American Mass Communications* (3rd ed.). New Jersey: Prentics Hall.
- Schramm, W. (1996). *Mass Media and National Development*. Stanford: Stanford University Press.
- Schultz, J. (1998). *Reviving the Fourth Estate*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Shoemaker, P. J., & Reese, S. D. (1996). *Mediating the MesSage: Theories of Influences on Mass Media Content* (2nd ed.). New York: Longman Publishers.

- Siebert, F. S., Peterson, T., & Schramm, W. (1956). *Four Theories of The Press*. Urbana: University of Illinois press.
- Siebert, F. S., Peterson, T., & Schramm, W. (1969). *Four Theories of The Press* (5th ed.). Urbana: University of Illinois press.
- Siebert, F. S., Peterson, T., & Schramm, W. (1973). *Four Theories of The Press* (8th ed.). Urbana: University of Illinois press.
- Ullmann, J. (1995). *Investigative Reporting Advanced Methods and Technique*. NewYork: St.Maritn's Press.
- Vivian, J. (1993). *The Mass of Mass Communication* (2nd ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Watson, J., & Hill, A. (2003). *Dictionary of Media and Communication Studies* (6th ed.). London: Oxford University Press.
- Wiggins, G. P., & McTighe, J. (2005). *Understanding by Design* (2nd ed.). Virginia: ASCD.
- Wiggins, J. R. (1956). *Freedom or Secrecy*. New York: Oxford University Press.

Articles

- Becker, L. B., Vlad, T., & Nusser, N. (2007). An Evaluation of Press Freedom Indicators. *The International Communication Gazette*, 69 (1), 5-28.
- Boeyink, D. E. (1994). How Effective Are Codes of Ethics? A Look at Three Newsrooms. *Journalism and Mass Communication Quarterly*, 71(4), 893-904.
- Gunaratne, S. A. (2002). Freedom of the press: A world system perspective. *Gazette*, 64 (4), 343-369.
- Huang, C. (2003). Transitional media vs. Normative Theories: Schramm, Altschull and China. *Journal of Communication*, 53 (3), 444-459.
- Johnson, J. (2013). Explication of Theoretical Foundation of Communication Policy. *Arabian Journal of Business and Management Review*, 3 (4), 99-108.
- Karpen, U. (1989). Freedom of expression as Basic right: A German View. *The American Journal of Comparative Law*, 37 (2), 395-404.
- Mellado, C., Hanusch, F., Humanes, M. L., Roses, S., Pereira, F., Yez, L. et al. (2013). The Pre-Socialization of Future Journalists: An examination of journalism

- students' professional views in seven countries. *Journalism Studies*, 14 (6), 857-874.
- Miller, G. S. (2006). The Press as a Watchdog for Accounting Fraud. *Journal of Accounting Research*, 44 (5), 1001-1033.
- Mills, R. D. (1993). Newspaper Ethics: A Qualitative Study. *Journalism Quarterly*, 60 (4), 589-594.
- Romano, A. (1999). Normative Theories of Development Journalism: State vs. Practitioner perspective in Indonesia. *Media Asia as Asian Mass Communication Quarterly*, 26 (4), 183-191.
- SA, E. S. (2013, June). Distorted Democracy and Freedom of the Press under Capitalism. *International Journal of Humanities and Social Science*, 3 (11), 161-170.
- SA, E. S. (2009, March). Factors Influencing Freedom of the Press in South Korea: A Survey of Print Journalists' Opinions. *Asain Social Science*, 5 (3), 3-24.
- Trilling, G. A. (2010). Press Freedom Critical Analysis The Examination of East Asia: China, Singapore and North Korea. *The Elon Journal of Undergraduate Research in Communications*, 1 (1), 104-109.
- Williams, B., Brown, T., & Onsmann, A. (2010). Exploratory factor analysis: A five-step guide for novices. *Journal of Emergency Primary Health Care (JEPHC)*, 8 (3), 1-13.

Papers/Reports

- Holtz-Bacha, C. (2007). *Measuring Press Freedom and Democracy: Methodologies, Uses and Impact*. Paper prepared for distribution at the workshop on Center for Global Communication Studies, Annenberg School of Communication, University of Pennsylvania, Philadelphia/USA, November 5.
- Holtz-Bacha, C. (2004). *Measuring Press Freedom and Democracy: Methodologies, Uses and Impact*. Paper prepared for presentation at the 2004 conference of the International Association for Media and Communication Research (IAMCR), Porto Alegre/Brazil, July 25-30.

- PEN INTERNATIONAL. (2010). *Writers in Prison Committee Case List – July to December 2010*. Report.
- The First Amendment, 1791*. Paper.
- The National Assembly of France. (1789). *Declaration of the Rights of Man*. Paper.

Electronic Media

- American Press Institute. (2017). *What makes journalism different than other forms of communication?*. Retrieved from <https://www.americanpressinstitute.org>
- Committee to Protect Journalist. (2013). *Committee to Protect Journalist Methodology*. Retrieved from <https://cpj.org/killed/methodology.php>
- Committee to Protect Journalist. (2014). *Committee to Protect Journalist*. Retrieved from <https://www.cpj.org/>
- Committee to Protect Journalist. (2014). *Our Mission*. Retrieved from <https://www.cpj.org/>
- Committee to Protect Journalist. (2014). *Why is press freedom important?*. Retrieved from <https://www.cpj.org/about/faq.php#4>
- Freedom House. (2010). *Freedom House*. Retrieved from <http://www.freedomhouse.org>
- Freedom House. (2014). *Our History*. Retrieved from <http://www.freedomhouse.org/>
- Friedrich Ebert Stiftung. (2010). *Asian Media Barometer (ANMB)*. Retrieved from <http://www.fesmedia-asia.org/home/asian-media-barometer-anmb/>
- Friedrich Ebert Stiftung. (2014). *About Friedrich Ebert*. Retrieved from http://www.fes-globalization.org/geneva/About_Us.htm
- International Federation of Journalists. (2014). *About the IFJ*. Retrieved from <http://www.ifj.org/en/pages/about-ifj>
- International Press Institute. (2014). *IPI Constitution*. Retrieved from <http://ipi.freemedia.at/about-us/ipi-constitution.html>
- International Press Institute. (2014). *IPI Death Watch*. Retrieved from <http://www.freemedia.at/our-activities/death-watch/>

- International Research and Exchanges Board. (2014). *How does IREX Define and Measure Media Sustainability?*. Retrieved from <http://www.irex.org/project/media-sustainability-index-msi>
- International Research and Exchanges Board. (2014). *IREX History*. Retrieved from <http://www.irex.org/history>
- International Research and Exchanges Board. (2014). *Media Sustainability Index (MSI) Methodology*. Retrieved from <http://www.irex.org/resource/media-sustainability-index-msi-methodology>
- Reporters without Borders. (2013). *2013 World Press Freedom Index*. Retrieved from <http://rsf.org/index/qEN.html>
- Reporters without Borders. (2013). *2013 World Press Freedom Index-Methodology*. Retrieved from http://en.rsf.org/IMG/pdf/2013_wpfi_methodology.pdf
- Reporters without Borders. (2014). *Background*. Retrieved from <http://en.rsf.org/>
- Reporters without Borders. (2014). *Our Missions*. Retrieved from <http://en.rsf.org/>
- Reporters without Borders. (2015). *2015 World Press Freedom Index*. Retrieved from <https://index.rsf.org/>
- The Lincoln University. (2014). *Freedom of speech and freedom of press*. Retrieved from <http://www.lincoln.edu/criminaljustice/hr/Speech.htm>
- The Pew Research Center. (1999). *Striking the Balance, Audience Interests, Business Pressure and Journalists' Values*. Retrieved from <http://www.people-press.org/1999/03/30>
- Universal Declaration of Human Rights. (1948). *Press Freedom*. Retrieved from <http://www.un.org/en/events/pressfreedomday/background.shtml>
- World Association of Newspapers and News Publishers. (2014). *About WAN-IFRA*. Retrieved from <http://www.wan-ifra.org/about-wan-ifra>
- World Association of Newspapers and News Publishers. (2014). *Journalists Killed*. Retrieved from <http://www.wan-ifra.org/articles/2014/01/22/10-media-employees-killed-in-2014>
- Writers in Prison Committee, International PEN. (2014). *Who We Are*. Retrieved from <http://www.pen-international.org/who-we-are/>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สุภมาส อังศุโชติ ผู้อำนวยการสำนักทะเบียนและวัดผล
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
2. รองศาสตราจารย์ รุจน์ โกมลบุตร กลุ่มวิชาหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์
คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จรัส มานตรี สาขาสื่อสารมวลชน แขนงวารสารศาสตร์
คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
4. ดร.มานะ ตีรียาภิวัฒน์ คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วัฒน ภูวทิศ ภาควิชาวารสารศาสตร์
คณะนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
6. นายกฤตยชญ์ ไฟเรือง บรรณาธิการบริหาร
ผู้อำนวยการฝ่ายโฆษณาและการตลาด
สื่อในเครือผู้จัดการ

ภาคผนวก ข
ผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ (IOC)

ตารางที่ ข.1

ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถามเกี่ยวกับภูมิหลังผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อคำถาม	ข้อเสนอแนะ
1. เพศ ☐ 1) ชาย ☐ 2) หญิง	คงข้อคำถามเดิม
2. อายุ.....ปี	คงข้อคำถามเดิม
3. การศึกษาสูงสุด ☐ 1) ต่ำกว่าปริญญาตรี ☐ 2) ปริญญาตรี ☐ 3) ปริญญาโท/เอก	คงข้อคำถามเดิม
4. หนังสือพิมพ์ที่สังกัด.....	คงข้อคำถามเดิม
5. ตำแหน่งงานในกองบรรณาธิการปัจจุบัน ☐ 1) ผู้บริหารหนังสือพิมพ์ ตำแหน่ง.....สายงานข่าว..... ☐ 2) นักหนังสือพิมพ์ปฏิบัติการ ตำแหน่ง.....สายงานข่าว.....	สายข่าว
6. ประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งงานปัจจุบัน.....ปี.....เดือน	คงข้อคำถามเดิม
7. ประสบการณ์ทำงานทั้งหมดในวิชาชีพหนังสือพิมพ์.....ปี.....เดือน	คงข้อคำถามเดิม

ตารางที่ ข.2

ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบสอบถามเกี่ยวกับ
ตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย

ลำดับ	ข้อความ	ค่า IOC	ข้อเสนอแนะ
1	การส่งเสริมสิทธิเสรีภาพหนังสือพิมพ์ของภาคประชาชน	1.00	คงข้อความเดิม
2	ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพนักหนังสือพิมพ์โดยบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ	1.00	คงข้อความเดิม
3	ความสามารถในการวิพากษ์วิจารณ์ผู้มีอำนาจรัฐ/อำนาจทุนได้อย่างไม่หวาดกลัวของนักหนังสือพิมพ์	1.00	คงข้อความเดิม
4	ความเหมาะสมของขั้นตอนที่ใช้ดำเนินคดีทางกฎหมายต่อหนังสือพิมพ์	1.00	คงข้อความเดิม
5	การมีมาตรฐานและความยุติธรรมในดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐในขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินคดีทางกฎหมาย	0.80	คงข้อความเดิม
6	ความเข้มแข็งเป็นเอกภาพของสมาคมวิชาชีพ	1.00	คงข้อความเดิม
7	ความสมดุลและหลากหลายของสัดส่วนผู้ลงโฆษณา	1.00	คงข้อความเดิม
8	ความสามารถของนักหนังสือพิมพ์ที่จะก่อตั้งสหภาพแรงงาน/สหภาพในวิชาชีพได้โดยไม่ถูกจำกัด	1.00	คงข้อความเดิม
9	การไม่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้มีอำนาจรัฐ/องค์กรธุรกิจของเจ้าของหนังสือพิมพ์	1.00	คงข้อความเดิม
10	การมีนโยบายให้อิสระในการรายงานข่าวแก่นักหนังสือพิมพ์จากเจ้าของสื่อ	0.80	คงข้อความเดิม
11	การไม่ผูกขาดในกิจการหนังสือพิมพ์และกิจการข้ามสื่อของเจ้าของสื่อ	1.00	คงข้อความเดิม
12	ความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิเสรีภาพและจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์	1.00	คงข้อความเดิม
13	การยึดมั่นในอุดมการณ์วิชาชีพของนักหนังสือพิมพ์	0.80	คงข้อความเดิม
14	การมีข่าวสืบสวนในประเด็นประโยชน์สาธารณะในปริมาณที่เหมาะสม	1.00	คงข้อความเดิม

ตารางที่ ข.2

ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบสอบถามเกี่ยวกับ
ตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย (ต่อ)

ลำดับ	ข้อความ	ค่า IOC	ข้อเสนอแนะ
15	การมีทิศทาง ความรอบด้านและสมดุลในข่าวเกี่ยวกับ ประโยชน์สาธารณะ/ความขัดแย้ง	1.00	คงข้อความเดิม
16	การมีการจัดฝึกอบรม ประชุมและสัมมนาในระดับมืออาชีพใน วิชาชีพของนักหนังสือพิมพ์	1.00	คงข้อความเดิม
17	ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งข่าว/แหล่งข้อมูลของ นักหนังสือพิมพ์	0.60	คงข้อความเดิม
18	ความเหมาะสมของขนาดองค์กรหนังสือพิมพ์และเป็นอิสระ จากบริษัทอื่นในเครือ	1.00	คงข้อความเดิม
19	ความเข้มแข็งของกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์	0.80	คงข้อความเดิม
20	ความสามารถในการนำเสนอเนื้อหาในประเด็นสาธารณะได้ ด้วยมุมมองตนเองของนักหนังสือพิมพ์	1.00	คงข้อความเดิม
21	ความสามารถในการนำเสนอข่าวในประเด็นประโยชน์ สาธารณะได้อย่างต่อเนื่องจนเหตุการณ์สิ้นสุดลง	1.00	คงข้อความเดิม
22	การจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ขององค์กรหนังสือพิมพ์	0.80	คงข้อความเดิม
23	ความน่าเชื่อถือขององค์กรหนังสือพิมพ์	1.00	คงข้อความเดิม
24	ความรู้เท่าทันสื่อของภาคประชาชน	0.80	คงข้อความเดิม
25	การมีระบบตรวจสอบกันเองภายในองค์กรและระหว่าง นักหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ	1.00	คงข้อความเดิม

ตารางที่ ข.3

ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย

ข้อความ	ค่า IOC	ข้อเสนอแนะ
ปัจจัยทางสังคม		
1. ระบบอุปถัมภ์		
1.1 ท่านสามารถเสนอข่าวได้อย่างรอบด้านแม้เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่ท่านเคารพนับถือหรือมีบุญคุณ	1.00	คงข้อความเดิม
1.2 ท่านสามารถเสนอข่าวเกี่ยวกับเรื่องราวเชิงลบของผู้ตกเป็นข่าวที่ท่านเคารพนับถือหรือมีบุญคุณ	0.80	คงข้อความเดิม
1.3 ท่านจะลดระดับความรุนแรงของข่าวลงหากเป็นเรื่องราวเชิงลบของผู้ตกเป็นข่าวที่เคารพ/มีบุญคุณ	0.80	ท่านจะลดระดับความรุนแรงของข่าวลงหากเป็นเรื่องราวเชิงลบของผู้ตกเป็นข่าวที่เคารพนับถือหรือมีบุญคุณ
1.4 ท่านสามารถวิพากษ์วิจารณ์ผู้ตกเป็นข่าวที่เคารพ/มีบุญคุณได้อย่างตรงไปตรงมาตามข้อเท็จจริง	1.00	ท่านสามารถวิพากษ์วิจารณ์ผู้ตกเป็นข่าวที่เคารพนับถือหรือมีบุญคุณได้อย่างตรงไปตรงมาตามข้อเท็จจริง
2. การตรวจสอบจากผู้อ่าน		
2.1 โดยทั่วไปท่านถูกตรวจสอบการทำงานจากสังคมด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การวิพากษ์วิจารณ์ การร้องเรียนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ	0.80	คงข้อความเดิม
2.2 ท่านปฏิบัติหน้าที่อย่างรับผิดชอบเนื่องจากสังคมมีการเรียกร้องในเรื่องดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง	1.00	คงข้อความเดิม
2.3 ท่านต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างรับผิดชอบเพื่อหลีกเลี่ยงต่อการถูกกลั่นแกล้งด้วยมาตรการทางสังคม	1.00	คงข้อความเดิม
3. เทคโนโลยีการสื่อสาร		
3.1 ท่านสามารถใช้แหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างอิสระด้วยเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัย	1.00	คงข้อความเดิม
3.2 ท่านใช้เทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยรูปแบบต่าง ๆ ส่งข้อมูลกับกองบรรณาธิการเพื่อความรวดเร็วในการทำงาน	1.00	ท่านใช้เทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยรูปแบบต่าง ๆ ในการรับส่งข้อมูลกับกองบรรณาธิการเพื่อความรวดเร็วในการทำงาน
3.3 ท่านสามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์ได้อย่างไม่มีข้อจำกัด	0.80	ท่านสามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์ได้อย่างอิสระ

ตารางที่ ข.3

ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย (ต่อ)

ข้อความ	ค่า IOC	ข้อเสนอแนะ
4. กระแสสังคม		
4.1 ท่านมักรายงานข่าวในทิศทางที่สอดคล้องกับความเห็นของคนส่วนใหญ่เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง	1.00	ท่านจะรายงานข่าวในทิศทางที่สอดคล้องกับความเห็นของคนส่วนใหญ่เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง
4.2 ท่านจะปรับเปลี่ยนแก้ไขข่าวให้เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับความเห็นของคนส่วนใหญ่ในสังคม	1.00	คงข้อความเดิม
4.3 ท่านกลัววิพากษ์วิจารณ์เรื่องราวที่เป็นกระแสสังคมตามข้อเท็จจริงได้อย่างตรงไปตรงมา	1.00	คงข้อความเดิม
ปัจจัยการเมือง		
5. รูปแบบการปกครอง		
5.1 ท่านสามารถตั้งคำถามในการสัมภาษณ์เพื่อตรวจสอบการทำงานต่อผู้นำทางการเมืองในทุก ๆ รัฐบาลได้โดยตรง	1.00	คงข้อความเดิม
5.2 ท่านสามารถทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลทหารที่มาจากมรดกอำนาจได้อย่างอิสระ	0.80	คงข้อความเดิม
5.3 ท่านต้องระงับการนำเสนอข่าวการเมืองบางประเด็นในช่วงที่มีการชุมนุมประท้วงทางการเมือง	1.00	คงข้อความเดิม
5.4 ท่านสามารถเข้าถึงแหล่งข่าวทางการเมืองได้แม้ในช่วงเวลาที่มีการชุมนุมประท้วงทางการเมือง	0.80	คงข้อความเดิม
5.5 ท่านมักไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลการเมืองได้หากผู้นำทางการเมืองยุคใดมีทัศนคติเชิงลบต่อนักข่าวหนังสือพิมพ์	0.80	โดยทั่วไปท่านไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลการเมืองได้หากผู้นำทางการเมืองยุคนั้นมีทัศนคติเชิงลบต่อนักข่าวหนังสือพิมพ์
6. การมีความสัมพันธ์กับแหล่งข่าวผู้มีอำนาจการเมือง		
6.1 ท่านสามารถเสนอข่าวได้อย่างรอบด้านแม้เป็นเรื่องราวเชิงลบของแหล่งข่าวผู้มีอำนาจทางการเมืองที่รู้จักคุ้นเคย	1.00	คงข้อความเดิม
6.2 ท่านสามารถเสนอข่าวเกี่ยวกับเรื่องราวเชิงลบของแหล่งข่าวผู้มีอำนาจทางการเมืองที่รู้จักคุ้นเคย	0.80	คงข้อความเดิม

ตารางที่ ข.3

ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย (ต่อ)

ข้อความ	ค่า IOC	ข้อเสนอแนะ
6.3 ท่านสามารถวิพากษ์วิจารณ์แหล่งข่าวผู้มีอำนาจทางการเมืองที่รู้จักคุ้นเคยได้อย่างตรงไปตรงมาตามข้อเท็จจริง	0.80	คงข้อความเดิม
6.4 ท่านมักให้พื้นที่ข่าวแก่แหล่งข่าวผู้มีอำนาจทางการเมืองทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน	1.00	ท่านจะให้พื้นที่ข่าวแก่แหล่งข่าวผู้มีอำนาจทางการเมืองทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน
7. การสร้างข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูล		
7.1 ท่านมักได้รับความร่วมมือและช่วยเหลือจากผู้มีอำนาจทางการเมืองในการจัดหาข้อมูลต่าง ๆ ตามที่ได้อ้างอิง	1.00	โดยทั่วไปท่านได้รับความร่วมมือและช่วยเหลือจากผู้มีอำนาจทางการเมืองในการจัดหาข้อมูลต่าง ๆ ตามที่ได้อ้างอิง
7.2 ท่านเคยถูกกีดกันการเข้าถึงข้อมูลจากกฎระเบียบต่าง ๆ ที่ผู้มีอำนาจทางการเมืองได้กำหนดขึ้น	1.00	ท่านเคยถูกกีดกันการเข้าถึงข้อมูลจากเงื่อนไขเฉพาะที่ผู้มีอำนาจทางการเมืองกำหนดขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงการให้ข้อมูลในประเด็นการเมือง
7.3 โดยทั่วไปท่านถูกผู้มีอำนาจทางการเมืองปฏิเสธการให้ข้อมูลข่าวสารในเรื่องอำนาจทางการเมือง	1.00	คงข้อความเดิม
7.4 ท่านมักได้รับข่าวแจก (press release) แทนการให้ข้อมูลโดยตรงจากผู้มีอำนาจทางการเมืองในเรื่องอำนาจทางการเมือง	1.00	โดยทั่วไปท่านได้รับข่าวแจก (press release) แทนการให้ข้อมูลโดยตรงจากผู้มีอำนาจทางการเมืองในเรื่องอำนาจทางการเมือง
8. การใช้อำนาจการเมืองแทรกแซงเสรีภาพหนังสือพิมพ์		
8.1 ท่านจะนำเสนอข่าวในประเด็นทางการเมืองตามที่ผู้มีอำนาจทางการเมืองออกคำสั่ง	0.80	คงข้อความเดิม
8.2 ท่านเคยถูกผู้มีอำนาจทางการเมืองร้องขอเรื่องการนำเสนอข่าวในประเด็นทางการเมือง	0.80	คงข้อความเดิม
8.3 ท่านจะปฏิเสธผลประโยชน์รวมถึงสิทธิพิเศษอื่นใดในลักษณะสินบนจากผู้มีอำนาจทางการเมือง	1.00	ท่านจะปฏิเสธผลประโยชน์รวมถึงสิทธิพิเศษอื่นใดจากผู้มีอำนาจทางการเมือง

ตารางที่ ข.3

ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย (ต่อ)

ข้อความ	ค่า IOC	ข้อเสนอแนะ
8.4 ท่านเคยถูกเชื้อเชิญจากผู้มีอำนาจทางการเมืองให้เข้าร่วมพบปะในงานสังสรรค์รื่นเริง	1.00	คงข้อความเดิม
8.5 ท่านเคยถูกเสนอให้ผลประโยชน์รวมถึงสิทธิพิเศษอื่นใดจากบริษัทเอกชนซึ่งเป็นเครือข่ายของผู้มีอำนาจทางการเมืองเพื่อให้ปรับเปลี่ยนทิศทางข่าวสารที่นำเสนอ	1.00	คงข้อความเดิม
8.6 ท่านเคยถูกผู้มีอำนาจทางการเมืองประทุษร้ายต่อร่างกาย/ทรัพย์สินเนื่องจากการนำเสนอข่าวในประเด็นการเมือง	0.80	คงข้อความเดิม
8.7 ท่านเคยถูกผู้มีอำนาจทางการเมืองขู่ประทุษร้ายต่อร่างกาย/ทรัพย์สินเนื่องจากการนำเสนอข่าวในประเด็นการเมือง	0.80	คงข้อความเดิม
8.8 ท่านเคยปรับเปลี่ยนโยกย้ายหน้าที่การงานเนื่องจากคำสั่งการของผู้มีอำนาจทางการเมือง	0.80	คงข้อความเดิม
8.9 ท่านเคยยุติการทำหน้าที่ตามคำสั่งของผู้มีอำนาจทางการเมืองซึ่งใช้อำนาจผ่านกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์	0.80	คงข้อความเดิม
ปัจจัยกฎหมาย		
9. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อ		
9.1 ท่านได้รับความคุ้มครองในการทำหน้าที่จากรัฐธรรมนูญ	1.00	ท่านได้รับความคุ้มครองในการทำหน้าที่จากรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560
9.2 ท่านอาศัยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเพื่อช่วยให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างราบรื่น	1.00	ท่านอาศัยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 เพื่อช่วยให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างราบรื่น
9.3 ท่านมักปฏิบัติหน้าที่อยู่ภายในขอบเขตที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้อย่างเคร่งครัด	1.00	ท่านจะปฏิบัติหน้าที่อยู่ภายในขอบเขตที่รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด

ตารางที่ ข.3

ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย (ต่อ)

ข้อความ	ค่า IOC	ข้อเสนอแนะ
10. บทบัญญัติของกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพสื่อ		
10.1 เมื่อได้รับความเสียหายจากการทำหน้าที่ของท่าน บุคคลที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายมักใช้สิทธิ์ทางกฎหมายที่มีดำเนินคดีกับท่าน	0.80	ในกรณีมีบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายได้รับความเสียหายจากการทำหน้าที่ของท่าน บุคคลนั้นมักใช้สิทธิ์ทางกฎหมายที่มีดำเนินคดีกับท่าน
10.2 บุคคลที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเมื่อได้รับความเสียหายจากข่าว เจ้าหน้าที่ของรัฐมักใช้สิทธิ์แทนผู้เสียหายดำเนินคดีกับท่าน	0.60	ในกรณีมีบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายได้รับความเสียหายจากข่าว เจ้าหน้าที่ของรัฐจะใช้สิทธิ์แทนผู้เสียหายดำเนินคดีกับท่าน
10.3 ท่านเคยหยุดทำหน้าที่เมื่อผู้ตกเป็นข่าวใช้กฎหมายหมิ่นประมาทดำเนินการฟ้องร้อง	0.60	ท่านจะหยุดทำหน้าที่เมื่อผู้ตกเป็นข่าวใช้กฎหมายหมิ่นประมาทดำเนินการฟ้องร้อง
10.4 ท่านมักหยุดทำหน้าที่เมื่อผู้ตกเป็นข่าวใช้กฎหมายหมิ่นประมาทชู้ดำเนินการฟ้องร้อง	0.60	ท่านจะหยุดทำหน้าที่เมื่อผู้ตกเป็นข่าวใช้กฎหมายหมิ่นประมาทชู้ดำเนินการฟ้องร้อง
10.5 ท่านปฏิบัติหน้าที่โดยให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติตามกฎหมาย ดังนี้		
10.5.1 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	0.80	คงข้อความเดิม
10.5.2 กฎหมายอาญาความผิดฐานหมิ่นประมาทและกฎหมายหมิ่นประมาทในทางแพ่ง	0.80	คงข้อความเดิม
10.5.3 พรบ.คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546	0.60	คงข้อความเดิม
10.5.4 พรบ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550	0.80	คงข้อความเดิม
10.5.5 พรบ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553	0.60	คงข้อความเดิม
10.5.6 พรบ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550	0.60	พรบ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560

ตารางที่ ข.3

ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย (ต่อ)

ข้อความ	ค่า IOC	ข้อเสนอแนะ
11. บทบัญญัติของกฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ		
11.1 ท่านถูกกีดกันการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการเมื่อขอใช้สิทธิตาม พรบ.ข้อมูลข่าวสารฯ จากหน่วยงานต่าง ๆ	1.00	คงข้อความเดิม
11.2 ท่านมักได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐในการช่วยจัดหาข้อมูลตาม พรบ.ข้อมูลข่าวสาร ฯ	1.00	โดยทั่วไปท่านได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐในการช่วยจัดหาข้อมูลตาม พรบ.ข้อมูลข่าวสาร ฯ
11.3 โดยทั่วไปท่านสามารถเข้าถึงข้อมูลของราชการได้จริง โดยการบังคับใช้ พรบ.ข้อมูลข่าวสาร ฯ	1.00	คงข้อความเดิม
11.4 ท่านปฏิบัติหน้าที่โดยให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติตามกฎหมายพิเศษต่อไปนี้		
11.4.1 คำสั่งคณะรัฐประหาร ประกาศคณะปฏิวัติและประกาศคณะปฏิรูป	1.00	คงข้อความเดิม
11.4.2 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112	1.00	คงข้อความเดิม
11.4.3 พรบ.กฏอัยการศึก พ.ศ. 2457	1.00	คงข้อความเดิม
11.4.4 พรก. การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548	1.00	คงข้อความเดิม
ปัจจัยเศรษฐกิจ		
12. การแข่งขันของหนังสือพิมพ์		
12.1 ท่านปฏิบัติหน้าที่อย่างรีบเร่งโดยแข่งกับเวลาเพราะต้องส่งข่าวกลับไปกองบรรณาธิการจำนวนมากขึ้นในแต่ละวัน	1.00	ท่านปฏิบัติหน้าที่อย่างรีบเร่งโดยแข่งกับเวลาเพราะต้องผลิตเนื้อหาข่าวจำนวนมากขึ้นในแต่ละวัน
12.2 ท่านมักแข่งขันกับเพื่อนนักข่าวสำนักพิมพ์คู่แข่งในเรื่องการรายงานข่าวด้วยความรวดเร็ว	1.00	โดยทั่วไปท่านแข่งขันกับเพื่อนนักข่าวหนังสือพิมพ์คู่แข่งในเรื่องการรายงานข่าวด้วยความรวดเร็ว
12.3 ท่านมักใช้ภาษาข่าวให้มีสีสันเพื่อให้การรายงานข่าวได้เปรียบสำนักพิมพ์คู่แข่งในเรื่องความน่าสนใจ	1.00	ท่านจะใช้ภาษาข่าวอย่างมีสีสันเพื่อให้การรายงานข่าวได้เปรียบหนังสือพิมพ์คู่แข่งในเรื่องความน่าสนใจ

ตารางที่ ข.3

ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย (ต่อ)

ข้อความ	ค่า IOC	ข้อเสนอแนะ
13. การกระจุกตัวของเจ้าของสื่อ		
13.1 ท่านสามารถเลือกรายงานข่าวเกี่ยวกับบริษัทอื่นที่อยู่ในเครือเดียวกันกับองค์กรต้นสังกัดได้ด้วยตนเองทุกแง่มุม	1.00	คงข้อความเดิม
13.2 ท่านได้รับอิสระจากผู้บริหารให้สามารถรายงานข่าวเกี่ยวกับบริษัทอื่นที่อยู่ภายใต้การบริหารงานของกลุ่มตนได้	1.00	คงข้อความเดิม
13.3 ท่านเคยทำงานแบบโคข่าว (cc news) โดยใช้ข่าวร่วมกันกับนักข่าวที่อยู่ในสื่อเครือเดียวกัน	1.00	คงข้อความเดิม
14. แหล่งรายได้ของหนังสือพิมพ์		
14.1 ท่านมีกระบังการรายงานข่าวหากผู้ลงโฆษณามีการชู้ถอดโฆษณาหนังสือพิมพ์	1.00	ท่านจะระงับการรายงานข่าวหากผู้ลงโฆษณามีการชู้ถอดโฆษณาหนังสือพิมพ์
14.2 ท่านเคยหลีกเลี่ยงการเสนอข้อเท็จจริงใดที่อาจส่งผลกระทบต่อผู้ลงโฆษณาหนังสือพิมพ์ได้	1.00	คงข้อความเดิม
14.3 ท่านเคยปฏิเสธคำร้องขอใด ๆ ในเรื่องข่าวจากผู้ลงโฆษณาหนังสือพิมพ์	1.00	คงข้อความเดิม
14.4 ท่านเคยระงับการนำเสนอข้อเท็จจริงใดที่อาจส่งผลกระทบต่อเจ้าของธุรกิจหนังสือพิมพ์	1.00	คงข้อความเดิม
14.5 ท่านเคยปฏิเสธคำร้องขอใด ๆ ในเรื่องข่าวจากเจ้าของธุรกิจหนังสือพิมพ์	1.00	คงข้อความเดิม
15. นโยบายองค์กร		
15.1 ท่านพยายามปฏิบัติหน้าที่ให้สอดคล้องกับนโยบายด้านข่าวในเชิงธุรกิจที่องค์กรต้นสังกัดกำหนดไว้อย่างเคร่งครัด	1.00	คงข้อความเดิม
15.2 ท่านไม่เคยถูกผู้บริหารใช้อำนาจสั่งการผ่านกองบรรณาธิการให้หลีกเลี่ยงการนำเสนอข้อเท็จจริงใด	0.80	ท่านไม่เคยถูกผู้บริหารใช้อำนาจสั่งการให้หลีกเลี่ยงการนำเสนอข้อเท็จจริงใด
15.3 ท่านได้รับนโยบายจากกองบรรณาธิการให้สามารถตัดสินใจประเด็นข่าวได้ด้วยตนเองในทุก ๆ เรื่อง	1.00	คงข้อความเดิม

ตารางที่ ข.3

ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย (ต่อ)

ข้อความ	ค่า IOC	ข้อเสนอแนะ
15.4 ท่านได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารให้เสนอข่าวสืบสวนเกี่ยวกับข่าวที่เป็นประโยชน์สาธารณะให้มากขึ้น	1.00	คงข้อความเดิม
16. ความสนใจของผู้อ่าน		
16.1 ในการกำหนดประเด็นข่าว ท่านจะเลือกประเด็นให้มีความสอดคล้องกับที่ผู้บริโภคร (ผู้อ่าน) ให้ความสนใจ	1.00	ท่านจะเลือกกำหนดประเด็นข่าวให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้บริโภค (ผู้อ่าน)
16.2 ท่านมักปฏิเสธการรายงานข่าวหากเหตุการณ์ที่ผู้อ่านสนใจไม่มีประโยชน์ต่อสังคม	1.00	ท่านจะปฏิเสธการรายงานข่าวหากเหตุการณ์ที่ผู้อ่านสนใจไม่มีประโยชน์ต่อสังคม
16.3 ท่านเสนอข่าวสืบสวนในประเด็นประโยชน์สาธารณะเนื่องจากผู้อ่านสนใจรายงานข่าวลักษณะนี้	1.00	โดยทั่วไปท่านจะรายงานข่าวสืบสวนในประเด็นประโยชน์สาธารณะเฉพาะเหตุการณ์ที่มีผู้อ่านจำนวนมากให้ความสนใจ
16.4 ท่านจะปรับเปลี่ยนเนื้อหาข่าวด้วยเหตุผลเพื่อให้เกิดความพึงพอใจต่อผู้บริโภค (ผู้อ่าน)	1.00	คงข้อความเดิม
ปัจจัยความเป็นวิชาชีพ		
17. ความตระหนักถึงจริยธรรมวิชาชีพ		
17.1 ท่านปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้ต่อสังคมจากรายงานข่าว	1.00	คงข้อความเดิม
17.2 ท่านปฏิเสธการรับสิ่งของรวมถึงผลประโยชน์อื่นใดที่มีมูลค่าสูงเกินความเหมาะสมจากแหล่งข่าว	1.00	คงข้อความเดิม
17.3 ท่านจะปฏิเสธการให้ความช่วยเหลือเพื่อนนักข่าวในเรื่องการฝากทำสำเนาเพื่อแบ่งปันข่าว	0.80	คงข้อความเดิม
17.4 ท่านจะปกปิดข้อมูลของแหล่งข่าวเป็นความลับหากได้ให้คำมั่นแก่แหล่งข่าวนั้นไว้	1.00	คงข้อความเดิม
17.5 ท่านไม่เคยใช้ตำแหน่งหน้าที่การงานข่มขู่แหล่งข่าวเพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้	0.80	ท่านไม่เคยใช้ตำแหน่งหน้าที่ข่มขู่แหล่งข่าวเพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้
17.6 ท่านจะนำเสนอข้อเท็จจริงในทุก ๆ ประเด็นตามความเป็นจริงโดยไม่เข้าข้างฝ่ายใด	1.00	คงข้อความเดิม

ตารางที่ ข.3

ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย (ต่อ)

ข้อความ	ค่า IOC	ข้อเสนอแนะ
17.7 หากท่านพบข้อผิดพลาดในการเสนอข่าว ท่านจะแสดงการรับผิดชอบโดยการขอภัยและรีบแก้ไขให้ถูกต้องโดยเร็ว	1.00	คงข้อความเดิม
18. ความเป็นมืออาชีพ		
18.1 ท่านสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลสำคัญที่สามารถให้ความชัดเจนในเรื่องนั้น ๆ ได้เสมอ	1.00	คงข้อความเดิม
18.2 ก่อนการรายงานข่าวใด ท่านจะศึกษาภาพรวมของเหตุการณ์ทั้งหมดโดยพิจารณาประเด็นทางจริยธรรมด้วย	1.00	คงข้อความเดิม
18.3 ท่านศึกษาและทำความเข้าใจถึงขอบเขตการทำหน้าที่ในทุกประเด็นที่เกี่ยวข้องก่อนการรายงานข่าว	0.80	ท่านศึกษาและทำความเข้าใจถึงขอบเขตการทำหน้าที่ในทุกประเด็นที่เกี่ยวข้องก่อนการรายงานข่าวเพื่อไม่ให้ถูกร้องเรียน
18.4 ท่านจะตรวจสอบความถูกต้องของการเลือกใช้คำรวมถึงการเรียบเรียงเนื้อหา ก่อนการรายงานข่าว	1.00	คงข้อความเดิม
18.5 ท่านมักเตรียมเนื้อหาเพื่อสนับสนุนประเด็นข่าวที่จะรายงานไว้ล่วงหน้า	1.00	โดยทั่วไปท่านเตรียมเนื้อหาเพื่อสนับสนุนประเด็นข่าวที่จะรายงานไว้ล่วงหน้า
18.6 ท่านตรวจสอบความถูกต้องแหล่งที่มาของข้อมูลก่อนทำการรายงานข่าวนั้น	1.00	คงข้อความเดิม
19. ประสิทธิภาพการควบคุมตนเอง		
19.1 ท่านพร้อมรับการตรวจสอบในเรื่องความถูกต้องของการทำงานจากเพื่อนนักข่าว	1.00	คงข้อความเดิม
19.2 โดยทั่วไปท่านถูกตรวจสอบความถูกต้องในการทำงานจากกองบรรณาธิการในทุกขั้นตอน	1.00	คงข้อความเดิม
19.3 ท่านพร้อมให้ความร่วมมือกับสมาคมวิชาชีพในเรื่องคำแนะนำในการปฏิบัติหน้าที่	1.00	คงข้อความเดิม
19.4 ท่านพร้อมรับการตรวจสอบรวมถึงการลงโทษจากสภาวิชาชีพหากถูกตัดสินว่ากระทำผิดข้อบังคับจริยธรรม	1.00	คงข้อความเดิม

ตารางที่ ข.3

ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย (ต่อ)

ข้อความ	ค่า IOC	ข้อเสนอแนะ
20. การแบ่งชั้นแบ่งฝ่ายของนักหนังสือพิมพ์		
20.1 ท่านมักนำเสนอข่าวความขัดแย้งในทุก ๆ ประเด็นข่าวอย่างสมดุลรอบด้าน	1.00	ท่านจะนำเสนอข่าวความขัดแย้งในทุก ๆ ประเด็นข่าวอย่างสมดุลรอบด้าน
20.2 ท่านเปิดโอกาสให้คู่กรณีที่มีความขัดแย้งทุกกลุ่มสามารถใช้พื้นที่สำหรับสื่อสารความคิดเห็นได้อย่างเท่าเทียมกัน	1.00	คงข้อความเดิม

ภาคผนวก ค

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยสำหรับ “นักหนังสือพิมพ์ไทย”
เรื่อง “ตัวชี้วัดและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย”

คำชี้แจง : แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นประกอบวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก คณะวารสารศาสตร์ฯ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผู้วิจัยใคร่ขอทราบข้อมูลเพื่อการศึกษาเท่านั้นจึงขอความอนุเคราะห์ช่วยตอบแบบสอบถามตามความจริงเพื่อประโยชน์ต่อวิชาชีพและความถูกต้องของการศึกษา***

แบบสอบถามประกอบด้วย 3 ส่วน (จำนวน 11 หน้า) ดังนี้

ส่วนที่ 1 ภูมิหลังผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย

ส่วนที่ 1 : ภูมิหลังผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันของท่าน

1. เพศ ☐ 1) ชาย ☐ 2) หญิง
2. อายุ.....ปี
3. การศึกษาสูงสุด ☐ 1) ต่ำกว่าปริญญาตรี ☐ 2) ปริญญาตรี ☐ 3) ปริญญาโท/เอก
4. หนังสือพิมพ์ที่สังกัด.....
5. ตำแหน่งงานในกองบรรณาธิการปัจจุบัน
 - ☐ 1) ผู้บริหารหนังสือพิมพ์ ตำแหน่ง.....สายข่าว.....
 - ☐ 2) นักหนังสือพิมพ์ปฏิบัติการ ตำแหน่ง.....สายข่าว.....
6. ประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งงานปัจจุบัน.....ปี.....เดือน
7. ประสบการณ์ทำงานทั้งหมดในวิชาชีพหนังสือพิมพ์.....ปี.....เดือน

ส่วนที่ 2 : ตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย

คำชี้แจง : ข้อความต่อไปนี้แสดงให้เห็นถึงการมีเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทยในการปฏิบัติงาน

อย่างรับผิดชอบได้ในระดับมากน้อย กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง

มากที่สุด หมายถึง ท่านเห็นด้วยอย่างยิ่งกับข้อความหรือใกล้เคียงมากที่สุด

มาก หมายถึง ท่านเห็นด้วยกับข้อความหรือใกล้เคียงค่อนข้างมาก

ปานกลาง หมายถึง ท่านเห็นด้วยกับข้อความหรือใกล้เคียงปานกลาง

น้อย หมายถึง ท่านไม่เห็นด้วยกับข้อความหรือใกล้เคียงค่อนข้างน้อย

น้อยที่สุด หมายถึง ท่านไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับข้อความหรือใกล้เคียงน้อยที่สุด

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. การส่งเสริมสิทธิเสรีภาพหนังสือพิมพ์ของภาคประชาชน					
2. ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพนักหนังสือพิมพ์โดยบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ					
3. ความสามารถในการวิพากษ์วิจารณ์ผู้มีอำนาจรัฐ/อำนาจทุนได้อย่างไม่หวาดกลัวของนักหนังสือพิมพ์					
4. ความเหมาะสมของขั้นตอนที่ใช้ดำเนินคดีทางกฎหมายต่อนักหนังสือพิมพ์					
5. การมีมาตรฐานและคุณธรรมในดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐในขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินคดีทางกฎหมาย					
6. ความเข้มแข็งเป็นเอกภาพของสมาคมวิชาชีพ					
7. ความสมดุลและหลากหลายของสัดส่วนผู้ลงโฆษณา					
8. ความสามารถของนักหนังสือพิมพ์ที่จะก่อตั้งสหภาพแรงงาน/สหภาพในวิชาชีพได้โดยไม่ถูกจำกัด					
9. การไม่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้มีอำนาจรัฐ/องค์กรธุรกิจของเจ้าของหนังสือพิมพ์					
10. การมีนโยบายให้อิสระในการรายงานข่าวแก่นักหนังสือพิมพ์จากเจ้าของสื่อ					
11. การไม่ผูกขาดในกิจการหนังสือพิมพ์และกิจการข้ามสื่อของเจ้าของสื่อ					
12. ความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิเสรีภาพและจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์					
13. การยึดมั่นในอุดมการณ์วิชาชีพของนักหนังสือพิมพ์					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
14. การมีชาวสืบสวนในประเด็นประโยชน์สาธารณะในปริมาณที่เหมาะสม					
15. การมีทิศทาง ความรอบด้านและสมดุลในข่าวเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ/ความขัดแย้ง					
16. การมีการจัดฝึกอบรม ประชุมและสัมมนาระดับมืออาชีพในวิชาชีพของนักหนังสือพิมพ์					
17. ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งข่าว/แหล่งข้อมูลของนักหนังสือพิมพ์					
18. ความเหมาะสมของขนาดองค์กรหนังสือพิมพ์และเป็นอิสระจากบริษัทอื่นในเครือ					
19. ความเข้มแข็งของกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์					
20. ความสามารถในการนำเสนอเนื้อหาในประเด็นสาธารณะได้ด้วยมุมมองตนเองของนักหนังสือพิมพ์					
21. ความสามารถในการนำเสนอข่าวในประเด็นประโยชน์สาธารณะได้อย่างต่อเนื่องจนเหตุการณ์สิ้นสุดลง					
22. การจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ขององค์กรหนังสือพิมพ์					
23. ความน่าเชื่อถือขององค์กรหนังสือพิมพ์					
24. ความรู้เท่าทันสื่อของภาคประชาชน					
25. การมีระบบตรวจสอบกันเองภายในองค์กรและระหว่างนักหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ					

ส่วนที่ 3 : ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ไทย

คำชี้แจง : ในฐานะนักหนังสือพิมพ์ การปฏิบัติหน้าที่ภายในกองบรรณาธิการมีพฤติกรรมตาม

ข้อความที่ถามต่อไปนี้เกิดขึ้นมากน้อยเพียงใด กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง

ปฏิบัติทุกครั้ง หมายถึง มีพฤติกรรมตามข้อความที่ถามทุกครั้ง

ปฏิบัติบ่อยครั้ง หมายถึง มีพฤติกรรมตามข้อความที่ถามมากกว่าไม่มี

ปฏิบัติบางครั้ง หมายถึง มีและไม่มีพฤติกรรมตามข้อความที่ถามเท่ากัน/ใกล้เคียงกัน

ปฏิบัติน้อยครั้ง หมายถึง ไม่มีพฤติกรรมตามข้อความที่ถามมากกว่ามี

ไม่มีการปฏิบัติ หมายถึง ไม่เคยมีพฤติกรรมตามข้อความที่ถาม

ข้อความ	พฤติกรรมการปฏิบัติ				
	ปฏิบัติ ทุกครั้ง	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง	ปฏิบัติ บางครั้ง	ปฏิบัติ น้อยครั้ง	ไม่มีการ ปฏิบัติ
ปัจจัยทางสังคม					
1. ท่านสามารถเสนอข่าวได้อย่างรอบด้านแม้เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่ท่านเคารพนับถือหรือมีบุญคุณ					
2. ท่านสามารถเสนอข่าวเกี่ยวกับเรื่องราวเชิงลบของผู้ตกเป็นข่าวที่ท่านเคารพนับถือหรือมีบุญคุณ					
3. ท่านจะลดระดับความรุนแรงของข่าวลงหากเป็นเรื่องราวเชิงลบของผู้ตกเป็นข่าวที่ท่านเคารพนับถือหรือมีบุญคุณ					
4. ท่านสามารถวิพากษ์วิจารณ์ผู้ตกเป็นข่าวที่ท่านเคารพนับถือหรือมีบุญคุณได้อย่างตรงไปตรงมาตามข้อเท็จจริง					
5. โดยทั่วไปท่านถูกตรวจสอบการทำงานจากสังคมด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การวิพากษ์วิจารณ์ การร้องเรียนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ					
6. ท่านปฏิบัติหน้าที่อย่างรับผิดชอบเนื่องจากสังคมมีการเรียกร้องในเรื่องดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง					
7. ท่านต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างรับผิดชอบเพื่อหลีกเลี่ยงต่อการถูกกลั่นแกล้งด้วยมาตรการทางสังคม					
8. ท่านสามารถใช้แหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างอิสระด้วยเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัย					
9. ท่านใช้เทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยรูปแบบต่าง ๆ ในการรับส่งข้อมูลกับกองบรรณาธิการเพื่อความรวดเร็วในการทำงาน					
10. ท่านสามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์ได้อย่างอิสระ					

ข้อความ	พฤติกรรมการปฏิบัติ				
	ปฏิบัติ ทุกครั้ง	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง	ปฏิบัติ บางครั้ง	ปฏิบัติ น้อยครั้ง	ไม่มีการ ปฏิบัติ
11. ท่านจะรายงานข่าวในทิศทางที่สอดคล้องกับความเห็นของ คนส่วนใหญ่เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง					
12. ท่านจะปรับเปลี่ยนแก้ไขข่าวให้เป็นไปในทิศทางที่ สอดคล้องกับความเห็นของคนส่วนใหญ่ในสังคม					
13. ท่านกลัววิพากษ์วิจารณ์เรื่องราวที่เป็นกระแสสังคมตาม ข้อเท็จจริงได้อย่างตรงไปตรงมา					
ปัจจัยการเมือง					
14. ท่านสามารถตั้งคำถามในการสัมภาษณ์เพื่อตรวจสอบการ ทำงานต่อผู้นำทางการเมืองในทุก ๆ รัฐบาลได้โดยตรง					
15. ท่านสามารถทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ทหารที่มาจากการยึดอำนาจได้อย่างอิสระ					
16. ท่านต้องระงับการนำเสนอข่าวการเมืองบางประเด็นในช่วง ที่มีการชุมนุมประท้วงทางการเมือง					
17. ท่านสามารถเข้าถึงแหล่งข่าวทางการเมืองได้แม้ใน ช่วงเวลาที่มีการชุมนุมประท้วงทางการเมือง					
18. โดยทั่วไปท่านไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลการเมืองได้หากผู้นำ ทางการเมืองยุคนั้นมีทัศนคติเชิงลบต่อนักข่าวหนังสือพิมพ์					
19. ท่านสามารถเสนอข่าวได้อย่างรอบด้านแม้เป็นเรื่องราวเชิง ลบของแหล่งข่าวผู้มีอำนาจทางการเมืองที่รู้จักคุ้นเคย					
20. ท่านสามารถเสนอข่าวเกี่ยวกับเรื่องราวเชิงลบของ แหล่งข่าวผู้มีอำนาจทางการเมืองที่รู้จักคุ้นเคย					
21. ท่านสามารถวิพากษ์วิจารณ์แหล่งข่าวผู้มีอำนาจทาง การเมืองที่รู้จักคุ้นเคยได้อย่างตรงไปตรงมาตามข้อเท็จจริง					
22. ท่านจะให้พื้นที่ข่าวแก่แหล่งข่าวผู้มีอำนาจทางการเมืองทุก คนอย่างเท่าเทียมกัน					
23. โดยทั่วไปท่านได้รับความร่วมมือและช่วยเหลือจากผู้มี อำนาจทางการเมืองในการจัดหาข้อมูลต่าง ๆ ตามที่ได้ร้องขอ					
24. ท่านเคยถูกกีดกันการเข้าถึงข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ผู้มี อำนาจทางการเมืองกำหนดขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงการให้ข้อมูล ในประเด็นการเมือง					
25. โดยทั่วไปท่านถูกผู้มีอำนาจทางการเมืองปฏิเสธการให้ ข้อมูลข่าวสารในเรื่องอำนาจทางการเมือง					

ข้อความ	พฤติกรรมการปฏิบัติ				
	ปฏิบัติ ทุกครั้ง	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง	ปฏิบัติ บางครั้ง	ปฏิบัติ น้อยครั้ง	ไม่มีการ ปฏิบัติ
26. โดยทั่วไปท่านได้รับข่าวแจก (press release) แทนการให้ข้อมูลโดยตรงจากผู้มีอำนาจทางการเมืองในเรื่องข้อกล่าวหาทางการเมือง					
27. ท่านจะนำเสนอข่าวในประเด็นทางการเมืองตามที่ผู้มีอำนาจทางการเมืองออกคำสั่ง					
28. ท่านเคยถูกผู้มีอำนาจทางการเมืองร้องขอเรื่องการนำเสนอข่าวในประเด็นทางการเมือง					
29. ท่านจะปฏิเสธผลประโยชน์รวมถึงสิทธิพิเศษอื่นใดจากผู้มีอำนาจทางการเมือง					
30. ท่านเคยถูกเชื้อเชิญจากผู้มีอำนาจทางการเมืองให้เข้าร่วมพบปะในงานสังสรรค์รื่นเริง					
31. ท่านเคยถูกเสนอให้ผลประโยชน์รวมถึงสิทธิพิเศษอื่นใดจากบริษัทเอกชนซึ่งเป็นเครือข่ายของผู้มีอำนาจทางการเมืองเพื่อให้ปรับเปลี่ยนทิศทางการข่าวสารที่ท่านนำเสนอ					
32. ท่านเคยถูกผู้มีอำนาจทางการเมืองประทุษร้ายต่อร่างกาย/ทรัพย์สินเนื่องจากการนำเสนอข่าวในประเด็นการเมือง					
33. ท่านเคยถูกผู้มีอำนาจทางการเมืองขู่ประทุษร้ายต่อร่างกาย/ทรัพย์สินเนื่องจากการนำเสนอข่าวในประเด็นการเมือง					
34. ท่านเคยปรับเปลี่ยนโยกย้ายหน้าที่การงานเนื่องจากคำสั่งการของผู้มีอำนาจทางการเมือง					
35. ท่านเคยยุติการทำงานที่ตามคำสั่งของผู้มีอำนาจทางการเมืองซึ่งใช้อำนาจผ่านกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์					
ปัจจัยกฎหมาย					
36. ท่านได้รับความคุ้มครองในการทำหน้าที่จากรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560					
37. ท่านอาศัยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 เพื่อช่วยให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างราบรื่น					
38. ท่านจะปฏิบัติหน้าที่อยู่ภายในขอบเขตที่รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด					
39. ในกรณีมีบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายได้รับความเสียหายจากการทำหน้าที่ของท่าน บุคคลนั้นมักใช้สิทธิ์ทางกฎหมายที่มีดำเนินคดีกับท่าน					

ข้อความ	พฤติกรรมการปฏิบัติ				
	ปฏิบัติ ทุกครั้ง	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง	ปฏิบัติ บางครั้ง	ปฏิบัติ น้อยครั้ง	ไม่มีการ ปฏิบัติ
40. ในกรณีมีบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายได้รับความเสียหายจากข่าว เจ้าหน้าที่ของรัฐจะใช้สิทธิ์แทนผู้เสียหายดำเนินคดีกับท่าน					
41. ท่านจะหยุดทำหน้าที่เมื่อผู้ตกเป็นข่าวใช้กฎหมายหมิ่นประมาทดำเนินการฟ้องร้อง					
42. ท่านจะหยุดทำหน้าที่เมื่อผู้ตกเป็นข่าวใช้กฎหมายหมิ่นประมาทดำเนินการฟ้องร้อง					
43. ท่านปฏิบัติหน้าที่โดยให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติตามกฎหมาย ดังนี้					
43.1 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง					
43.2 กฎหมายอาญาความผิดฐานหมิ่นประมาทและกฎหมายหมิ่นประมาทในทางแพ่ง					
43.3 พรบ.คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546					
43.4 พรบ.คุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550					
43.5 พรบ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553					
43.6 พรบ.ว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560					
44. ท่านถูกกีดกันการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการเมื่อขอใช้สิทธิตาม พรบ.ข้อมูลข่าวสาร ฯ จากหน่วยงานต่าง ๆ					
45. โดยทั่วไปท่านได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐในการช่วยจัดหาข้อมูลตาม พรบ.ข้อมูลข่าวสาร ฯ					
46. โดยทั่วไปท่านสามารถเข้าถึงข้อมูลของราชการได้จริงโดยการบังคับใช้ พรบ.ข้อมูลข่าวสาร ฯ					
47. ท่านปฏิบัติหน้าที่โดยให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติตามกฎหมายพิเศษต่อไปนี้					
47.1 คำสั่งคณะรัฐประหาร ประกาศคณะปฏิวัติและประกาศคณะปฏิรูป					
47.2 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112					
47.3 พรบ.กฏอัยการศึก พ.ศ. 2457					
47.4 พรก.การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548					

ข้อความ	พฤติกรรมการปฏิบัติ				
	ปฏิบัติ ทุกครั้ง	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง	ปฏิบัติ บางครั้ง	ปฏิบัติ น้อยครั้ง	ไม่มีการ ปฏิบัติ
ปัจจัยเศรษฐกิจ					
48. ท่านปฏิบัติหน้าที่อย่างรีบเร่งโดยแข่งกับเวลาเพราะต้องผลิตเนื้อหาข่าวจำนวนมากขึ้นในแต่ละวัน					
49. โดยทั่วไปท่านแข่งขันกับเพื่อนนักข่าวหนังสือพิมพ์คู่แข่งในเรื่องการรายงานข่าวด้วยความรวดเร็ว					
50. ท่านจะใช้ภาษาข่าวอย่างมีสีสันเพื่อให้การรายงานข่าวได้เปรียบหนังสือพิมพ์คู่แข่งในเรื่องความน่าสนใจ					
51. ท่านสามารถเลือกรายงานข่าวเกี่ยวกับบริษัทอื่นที่อยู่ในเครือเดียวกันกับองค์กรต้นสังกัดได้ด้วยตนเองทุกแง่มุม					
52. ท่านได้รับอิสระจากผู้บริหารให้สามารถรายงานข่าวเกี่ยวกับบริษัทอื่นที่อยู่ภายใต้การบริหารงานของกลุ่มตนได้					
53. ท่านเคยทำงานแบบโคข่าว (cc news) โดยใช้ข่าวร่วมกันกับนักข่าวที่อยู่ในสื่อเครือเดียวกัน					
54. ท่านจะระงับการรายงานข่าวหากผู้ลงโฆษณามีการชู้ตโฆษณาหนังสือพิมพ์					
55. ท่านเคยหลีกเลี่ยงการเสนอข้อเท็จจริงใดที่อาจส่งผลกระทบต่อผู้ลงโฆษณาหนังสือพิมพ์ได้					
56. ท่านเคยปฏิเสธคำร้องขอใด ๆ ในเรื่องข่าวจากผู้ลงโฆษณาหนังสือพิมพ์					
57. ท่านเคยระงับการนำเสนอข้อเท็จจริงใดที่อาจส่งผลกระทบต่อเจ้าของธุรกิจหนังสือพิมพ์					
58. ท่านเคยปฏิเสธคำร้องขอใด ๆ ในเรื่องข่าวจากเจ้าของธุรกิจหนังสือพิมพ์					
59. ท่านพยายามปฏิบัติหน้าที่ให้สอดคล้องกับนโยบายด้านข่าวในเชิงธุรกิจที่องค์กรต้นสังกัดกำหนดไว้อย่างเคร่งครัด					
60. ท่านไม่เคยถูกผู้บริหารใช้อำนาจสั่งการให้หลีกเลี่ยงการนำเสนอข้อเท็จจริงใด					
61. ท่านได้รับนโยบายจากกองบรรณาธิการให้สามารถตัดสินใจในประเด็นข่าวได้ด้วยตนเองในทุก ๆ เรื่อง					
62. ท่านได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารให้เสนอข่าวสืบสวนเกี่ยวกับข่าวที่เป็นประโยชน์สาธารณะให้มากขึ้น					

ข้อความ	พฤติกรรมการปฏิบัติ				
	ปฏิบัติ ทุกครั้ง	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง	ปฏิบัติ บางครั้ง	ปฏิบัติ น้อยครั้ง	ไม่มีการ ปฏิบัติ
63. ท่านจะเลือกกำหนดประเด็นข่าวให้สอดคล้องกับ ความสนใจของผู้บริโภค (ผู้อ่าน)					
64. ท่านจะปฏิเสธการรายงานข่าวหากเหตุการณ์ที่ผู้อ่านสนใจ ไม่มีประโยชน์ใดต่อสังคม					
65. โดยทั่วไปท่านจะรายงานข่าวสืบสวนในประเด็นประโยชน์ สาธารณะเฉพาะเหตุการณ์ที่มีผู้อ่านจำนวนมาก ให้ความสนใจ					
66. ท่านจะปรับเปลี่ยนเนื้อหาข่าวด้วยเหตุผลเพื่อให้เกิด ความพึงพอใจต่อผู้บริโภค (ผู้อ่าน)					
ปัจจัยความเป็นวิชาชีพ					
67. ท่านปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้ต่อ สังคมจากรายงานข่าว					
68. ท่านปฏิเสธการรับสิ่งของรวมถึงผลประโยชน์อื่นใดที่มี มูลค่าสูงเกินความเหมาะสมจากแหล่งข่าว					
69. ท่านจะปฏิเสธการให้ความช่วยเหลือเพื่อนนักข่าว ในเรื่องการฝากทำสำเนาเพื่อแบ่งปันข่าว					
70. ท่านจะปกปิดข้อมูลของแหล่งข่าวเป็นความลับหากได้ให้ คำมั่นแก่แหล่งข่าวนั้นไว้					
71. ท่านไม่เคยใช้ตำแหน่งหน้าที่ข่มขู่แหล่งข่าวเพื่อให้สามารถ เข้าถึงข้อมูลได้					
72. ท่านจะนำเสนอข้อเท็จจริงในทุก ๆ ประเด็นตามความเป็น จริงโดยไม่เข้าข้างฝ่ายใด					
73. หากท่านพบข้อผิดพลาดในการเสนอข่าว ท่านจะแสดง การรับผิดชอบโดยการขออภัยและรีบแก้ไขให้ถูกต้องโดยเร็ว					
74. ท่านสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลสำคัญที่สามารถ ให้ความชัดเจนในเรื่องนั้น ๆ ได้เสมอ					
75. ก่อนการรายงานข่าวใด ท่านจะศึกษาภาพรวมของ เหตุการณ์ทั้งหมดโดยพิจารณาประเด็นทางจริยธรรมด้วย					
76. ท่านศึกษาและทำความเข้าใจถึงขอบเขตการทำหน้าที่ใน ทุกประเด็นที่เกี่ยวข้องก่อนการรายงานข่าวเพื่อไม่ให้ถูก ร้องเรียน					

ข้อความ	พฤติกรรมการปฏิบัติ				
	ปฏิบัติ ทุกครั้ง	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง	ปฏิบัติ บางครั้ง	ปฏิบัติ น้อยครั้ง	ไม่มีการ ปฏิบัติ
77. ท่านจะตรวจสอบความถูกต้องของการเลือกใช้คำรวมถึงการเรียบเรียงเนื้อหาก่อนการรายงานข่าว					
78. โดยทั่วไปท่านเตรียมเนื้อหาเพื่อสนับสนุนประเด็นข่าวที่จะรายงานไว้ล่วงหน้า					
79. ท่านตรวจสอบความถูกต้องแหล่งที่มาของข้อมูลก่อนทำการรายงานข่าวนั้น					
80. ท่านพร้อมรับการตรวจสอบในเรื่องความถูกต้องของการทำงานจากเพื่อนนักข่าว					
81. โดยทั่วไปท่านถูกตรวจสอบความถูกต้องในการทำงานจากกองบรรณาธิการในทุกขั้นตอน					
82. ท่านพร้อมให้ความร่วมมือกับสมาคมวิชาชีพในเรื่องคำแนะนำในการปฏิบัติหน้าที่					
83. ท่านพร้อมรับการตรวจสอบรวมถึงการลงโทษจากสภาวิชาชีพหากถูกตัดสินว่ากระทำความผิดข้อบังคับจริยธรรม					
84. ท่านจะนำเสนอข่าวความขัดแย้งในทุก ๆ ประเด็นข่าวอย่างสมดุลรอบด้าน					
85. ท่านเปิดโอกาสให้คู่กรณีที่มีความขัดแย้งทุกกลุ่มสามารถใช้พื้นที่สำหรับสื่อสารความคิดเห็นได้อย่างเท่าเทียมกัน					

+++++ขอขอบพระคุณท่านในความกรุณา+++++

ภาคผนวก ง

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันและผลการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดตัวแปรด้านสังคม

DATE: 6/ 1/2017

TIME: 0:42

LISREL 8.80 (STUDENT EDITION)

BY

Karl G. Jöreskog & Dag Sörbom

This program is published exclusively by
Scientific Software International, Inc.

7383 N. Lincoln Avenue, Suite 100

Lincolnwood, IL 60712, U.S.A.

Phone: (800)247-6113, (847)675-0720, Fax: (847)675-2140

Copyright by Scientific Software International, Inc., 1981-2006

Use of this program is subject to the terms specified in the

Universal Copyright Convention.

Website: www.ssicentral.com

The following lines were read from file C:\Users\USER\Desktop\CONSTRUCT SOCIAL.LPJ:

TI CONSTRUCT SOCIAL

!DA NI=4 NO=0 MA=CM

SY='C:\Users\USER\Desktop\CONSTRUCT SOCIAL.dsf' NG=1

MO NX=4 NK=1 TD=SY

LK

SOCIAL

FR LX(1,1) LX(2,1) LX(3,1) LX(4,1)

PD

OU RS FS SC ND=3

TI CONSTRUCT SOCIAL

Number of Input Variables 4

Number of Y - Variables 0

Number of X - Variables 4

Number of ETA - Variables 0

Number of KSI - Variables 1

Number of Observations 310

TI CONSTRUCT SOCIAL

Number of Iterations = 4

LISREL Estimates (Maximum Likelihood)

LAMBDA-X

	SOCIAL
PATRONI	0.303 (0.036) 8.313
FEEDBAC	0.675 (0.066) 10.169
TECHNO	0.539 (0.055) 9.840
OPINION	-0.285

(0.035)
-8.020

PHI

SOCIAL

1.000
THETA-DELTA

PATRONI	FEEDBAC	TECHNO	OPINION
0.223	0.576	0.417	0.217
(0.022)	(0.074)	(0.050)	(0.021)
10.082	7.809	8.334	10.304

Squared Multiple Correlations for X - Variables

PATRONI	FEEDBAC	TECHNO	OPINION
0.291	0.442	0.411	0.272

Goodness of Fit Statistics

Degrees of Freedom = 2
Minimum Fit Function Chi-Square = 2.868 (P = 0.238)
Normal Theory Weighted Least Squares Chi-Square = 2.893 (P = 0.235)
Estimated Non-centrality Parameter (NCP) = 0.893
90 Percent Confidence Interval for NCP = (0.0 ; 9.760)

Minimum Fit Function Value = 0.00928
Population Discrepancy Function Value (F0) = 0.00289
90 Percent Confidence Interval for F0 = (0.0 ; 0.0316)
Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.0380
90 Percent Confidence Interval for RMSEA = (0.0 ; 0.126)
P-Value for Test of Close Fit (RMSEA < 0.05) = 0.469

Expected Cross-Validation Index (ECVI) = 0.0611
90 Percent Confidence Interval for ECVI = (0.0583 ; 0.0898)
ECVI for Saturated Model = 0.0647
ECVI for Independence Model = 0.770

Chi-Square for Independence Model with 6 Degrees of Freedom = 230.036
Independence AIC = 238.036
Model AIC = 18.893
Saturated AIC = 20.000
Independence CAIC = 256.982
Model CAIC = 56.786
Saturated CAIC = 67.366

Normed Fit Index (NFI) = 0.988
Non-Normed Fit Index (NNFI) = 0.988
Parsimony Normed Fit Index (PNFI) = 0.329
Comparative Fit Index (CFI) = 0.996
Incremental Fit Index (IFI) = 0.996
Relative Fit Index (RFI) = 0.963

Critical N (CN) = 993.311

Root Mean Square Residual (RMR) = 0.00968
Standardized RMR = 0.0203
Goodness of Fit Index (GFI) = 0.995
Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.977
Parsimony Goodness of Fit Index (PGFI) = 0.199

TI CONSTRUCT SOCIAL

Summary Statistics for Standardized Residuals

Smallest Standardized Residual = -1.530
Median Standardized Residual = 0.000

Largest Standardized Residual = 1.530

TI CONSTRUCT SOCIAL

Factor Scores Regressions

KSI

	PATRONI	FEEDBAC	TECHNO	OPINION
	-----	-----	-----	-----
SOCIAL	0.415	0.358	0.395	-0.401

TI CONSTRUCT SOCIAL

Completely Standardized Solution

LAMBDA-X

	SOCIAL

PATRONI	0.540
FEEDBAC	0.665
TECHNO	0.641
OPINION	-0.522

PHI

SOCIAL

1.000

THETA-DELTA

PATRONI	FEEDBAC	TECHNO	OPINION
-----	-----	-----	-----
0.709	0.558	0.589	0.728

Time used: 0.000 Seconds

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดตัวแปรด้านการเมือง

DATE: 6/ 1/2017

TIME: 1:34

LISREL 8.80 (STUDENT EDITION)

BY

Karl G. Jöreskog & Dag Sörbom

This program is published exclusively by
Scientific Software International, Inc.

7383 N. Lincoln Avenue, Suite 100

Lincolnwood, IL 60712, U.S.A.

Phone: (800)247-6113, (847)675-0720, Fax: (847)675-2140

Copyright by Scientific Software International, Inc., 1981-2006

Use of this program is subject to the terms specified in the

Universal Copyright Convention.

Website: www.ssicentral.com

The following lines were read from file C:\Users\USER\Desktop\CONSTRUCT POLITIC.LPJ:

TI CONSTRUCT POLITIC

!DA NI=4 NO=0 MA=CM

SY='C:\Users\USER\Desktop\CONSTRUCT POLITIC.dsf' NG=1

MO NX=4 NK=1 TD=SY

LK

POLITIC

FR LX(1,1) LX(2,1) LX(3,1) LX(4,1)

PD

OU RS FS SC ND=3

TI CONSTRUCT POLITIC

Number of Input Variables 4

Number of Y - Variables 0

Number of X - Variables 4

Number of ETA - Variables 0

Number of KSI - Variables 1

Number of Observations 310

TI CONSTRUCT POLITIC

Number of Iterations = 5

LISREL Estimates (Maximum Likelihood)

LAMBDA-X

POLITIC

GOVERN 0.139

(0.014)

10.294

RELATIV 0.706

(0.054)

13.143

PROHIB -0.371

(0.028)

-13.389

INVADE -0.727

(0.040)

-18.394

PHI

POLITIC

1.000

THETA-DELTA

GOVERN	RELATIV	PROHIB	INVADE
-----	-----	-----	-----
0.040	0.519	0.135	0.107
(0.003)	(0.050)	(0.013)	(0.029)
11.483	10.287	10.116	3.688

Squared Multiple Correlations for X - Variables

GOVERN	RELATIV	PROHIB	INVADE
-----	-----	-----	-----
0.327	0.490	0.505	0.832

Goodness of Fit Statistics

Degrees of Freedom = 2
 Minimum Fit Function Chi-Square = 3.403 (P = 0.182)
 Normal Theory Weighted Least Squares Chi-Square = 3.480 (P = 0.175)
 Estimated Non-centrality Parameter (NCP) = 1.480
 90 Percent Confidence Interval for NCP = (0.0 ; 10.926)

Minimum Fit Function Value = 0.0110
 Population Discrepancy Function Value (F0) = 0.00479
 90 Percent Confidence Interval for F0 = (0.0 ; 0.0354)
 Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.0489
 90 Percent Confidence Interval for RMSEA = (0.0 ; 0.133)
 P-Value for Test of Close Fit (RMSEA < 0.05) = 0.395

Expected Cross-Validation Index (ECVI) = 0.0630
 90 Percent Confidence Interval for ECVI = (0.0583 ; 0.0936)
 ECVI for Saturated Model = 0.0647
 ECVI for Independence Model = 1.707

Chi-Square for Independence Model with 6 Degrees of Freedom = 519.497
 Independence AIC = 527.497
 Model AIC = 19.480
 Saturated AIC = 20.000
 Independence CAIC = 546.443
 Model CAIC = 57.373
 Saturated CAIC = 67.366

Normed Fit Index (NFI) = 0.993
 Non-Normed Fit Index (NNFI) = 0.992
 Parsimony Normed Fit Index (PNFI) = 0.331
 Comparative Fit Index (CFI) = 0.997
 Incremental Fit Index (IFI) = 0.997
 Relative Fit Index (RFI) = 0.980

Critical N (CN) = 837.452

Root Mean Square Residual (RMR) = 0.00461
 Standardized RMR = 0.0181
 Goodness of Fit Index (GFI) = 0.994
 Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.972
 Parsimony Goodness of Fit Index (PGFI) = 0.199

TI CONSTRUCT POLITIC

Summary Statistics for Standardized Residuals

Smallest Standardized Residual = -1.865
 Median Standardized Residual = 0.000
 Largest Standardized Residual = 1.097

TI CONSTRUCT POLITIC

Factor Scores Regressions

KSI

GOVERN	RELATIV	PROHIB	INVADE

POLITIC	-----	-----	-----	-----
	0.415	0.162	-0.327	-0.809

TI CONSTRUCT POLITIC

Completely Standardized Solution

LAMBDA-X

	POLITIC

GOVERN	0.572
RELATIV	0.700
PROHIB	-0.711
INVADE	-0.912

PHI

POLITIC

1.000

THETA-DELTA

GOVERN	RELATIV	PROHIB	INVADE
-----	-----	-----	-----
0.673	0.510	0.495	0.168

Time used: 0.016 Seconds

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดตัวแปรด้านกฎหมาย

DATE: 7/ 1/2017

TIME: 1:54

LISREL 8.80 (STUDENT EDITION)

BY

Karl G. Jöreskog & Dag Sörbom

This program is published exclusively by
Scientific Software International, Inc.

7383 N. Lincoln Avenue, Suite 100

Lincolnwood, IL 60712, U.S.A.

Phone: (800)247-6113, (847)675-0720, Fax: (847)675-2140

Copyright by Scientific Software International, Inc., 1981-2006

Use of this program is subject to the terms specified in the
Universal Copyright Convention.

Website: www.ssicentral.com

The following lines were read from file C:\Users\USER\Desktop\CONSTRUCT LAW.LPJ:

```
TI CONSTRUCT LAW
!DA NI=3 NO=0 MA=CM
SY='C:\Users\USER\Desktop\CONSTRUCT LAW.dsf' NG=1
MO NX=3 NK=1 TD=SY
LK
LAW
FI TD(3,3)
FR LX(2,1) LX(3,1)
VA 1 LX(1,1)
VA 0.377 TD(3,3)
PD
OU RS FS SS SC ND=3
```

TI CONSTRUCT LAW

```
Number of Input Variables 3
Number of Y - Variables 0
Number of X - Variables 3
Number of ETA - Variables 0
Number of KSI - Variables 1
Number of Observations 310
```

TI CONSTRUCT LAW

Number of Iterations = 6

LISREL Estimates (Maximum Likelihood)

LAMBDA-X

```
          LAW
-----
LAW_1    1.000
LAW_2   -0.522
          (0.046)
          -11.362
LAW_3   -0.356
          (0.044)
          -8.188
```

PHI

```
          LAW
-----
          1.000
```


THETA-DELTA

LAW_1	LAW_2	LAW_3
-----	-----	-----
0.072	0.227	0.377
(0.078)	(0.028)	(0.023)
0.931	8.171	5.161

Squared Multiple Correlations for X - Variables

LAW_1	LAW_2	LAW_3
-----	-----	-----
0.803	0.561	0.263

Goodness of Fit Statistics

Degrees of Freedom = 1
 Minimum Fit Function Chi-Square = 3.498 (P = 0.0614)
 Normal Theory Weighted Least Squares Chi-Square = 3.162 (P = 0.0754)
 Estimated Non-centrality Parameter (NCP) = 2.162
 90 Percent Confidence Interval for NCP = (0.0 ; 11.717)

 Minimum Fit Function Value = 0.0113
 Population Discrepancy Function Value (F0) = 0.00700
 90 Percent Confidence Interval for F0 = (0.0 ; 0.0379)
 Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.0836
 90 Percent Confidence Interval for RMSEA = (0.0 ; 0.195)
 P-Value for Test of Close Fit (RMSEA < 0.05) = 0.188

 Expected Cross-Validation Index (ECVI) = 0.0426
 90 Percent Confidence Interval for ECVI = (0.0356 ; 0.0735)
 ECVI for Saturated Model = 0.0388
 ECVI for Independence Model = 1.115

 Chi-Square for Independence Model with 3 Degrees of Freedom = 338.622
 Independence AIC = 344.622
 Model AIC = 13.162
 Saturated AIC = 12.000
 Independence CAIC = 358.832
 Model CAIC = 36.845
 Saturated CAIC = 40.419

 Normed Fit Index (NFI) = 0.990
 Non-Normed Fit Index (NNFI) = 0.978
 Parsimony Normed Fit Index (PNFI) = 0.330
 Comparative Fit Index (CFI) = 0.993
 Incremental Fit Index (IFI) = 0.993
 Relative Fit Index (RFI) = 0.969

 Critical N (CN) = 587.095

 Root Mean Square Residual (RMR) = 0.0212
 Standardized RMR = 0.0414
 Goodness of Fit Index (GFI) = 0.993
 Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.955
 Parsimony Goodness of Fit Index (PGFI) = 0.165

TI CONSTRUCT LAW

Summary Statistics for Standardized Residuals

Smallest Standardized Residual = -1.778
 Median Standardized Residual = 0.000
 Largest Standardized Residual = 1.778

TI CONSTRUCT LAW

Factor Scores Regressions

KSI

LAW_1	LAW_2	LAW_3

```

      -----
LAW      0.998      0.203      0.083

TI CONSTRUCT LAW

Completely Standardized Solution

      LAMBDA-X

      LAW
      -----
LAW_1      0.929
LAW_2     -0.749
LAW_3     -0.513

      PHI

      LAW
      -----
      1.000

      THETA-DELTA

      LAW_1      LAW_2      LAW_3
      -----
      0.073      0.439      0.737

      Time used:      0.016 Seconds
```

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดตัวแปรด้านเศรษฐกิจ

DATE: 6/ 1/2017

TIME: 2:14

LISREL 8.80 (STUDENT EDITION)

BY

Karl G. Jöreskog & Dag Sörbom

This program is published exclusively by
Scientific Software International, Inc.

7383 N. Lincoln Avenue, Suite 100

Lincolnwood, IL 60712, U.S.A.

Phone: (800)247-6113, (847)675-0720, Fax: (847)675-2140

Copyright by Scientific Software International, Inc., 1981-2006

Use of this program is subject to the terms specified in the
Universal Copyright Convention.

Website: www.ssicentral.com

The following lines were read from file C:\Users\USER\Desktop\CONSTRUCT ECON.LPJ:

```
TI CONSTRUCT ECON
!DA NI=5 NO=0 MA=CM
SY='C:\Users\USER\Desktop\CONSTRUCT ECON.ds' NG=1
MO NX=5 NK=1 TD=SY
LK
ECON
FR LX(1,1) LX(2,1) LX(3,1) LX(4,1) LX(5,1) TD(2,1)
PD
OU RS FS SS SC ND=3
```

TI CONSTRUCT ECON

```
Number of Input Variables 5
Number of Y - Variables 0
Number of X - Variables 5
Number of ETA - Variables 0
Number of KSI - Variables 1
Number of Observations 310
```

TI CONSTRUCT ECON

Number of Iterations = 7

LISREL Estimates (Maximum Likelihood)

LAMBDA-X

	ECON
COMPETE	0.786 (0.063) 12.529
CONCENT	-0.352 (0.040) -8.711
ADVERTI	0.221 (0.021) 10.288
POLICY	-0.448 (0.033) -13.625
INTERES	-0.830 (0.050) -16.454

PHI

	ECON				

	1.000				
	THETA-DELTA				
	COMPETE	CONCENT	ADVERTI	POLICY	INTERES
	-----	-----	-----	-----	-----
COMPETE	0.698 (0.069) 10.063				
CONCENT	-0.122 (0.035) -3.523	0.352 (0.031) 11.425			
ADVERTI	- -	- -	0.096 (0.009) 11.166		
POLICY	- -	- -	- -	0.175 (0.019) 9.377	
INTERES	- -	- -	- -	- -	0.265 (0.045) 5.900

Squared Multiple Correlations for X - Variables

COMPETE	CONCENT	ADVERTI	POLICY	INTERES
-----	-----	-----	-----	-----
0.469	0.261	0.338	0.533	0.722

Goodness of Fit Statistics

Degrees of Freedom = 4
 Minimum Fit Function Chi-Square = 5.547 (P = 0.236)
 Normal Theory Weighted Least Squares Chi-Square = 5.480 (P = 0.241)
 Estimated Non-centrality Parameter (NCP) = 1.480
 90 Percent Confidence Interval for NCP = (0.0 ; 11.894)

Minimum Fit Function Value = 0.0180
 Population Discrepancy Function Value (F0) = 0.00479
 90 Percent Confidence Interval for F0 = (0.0 ; 0.0385)
 Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.0346
 90 Percent Confidence Interval for RMSEA = (0.0 ; 0.0981)
 P-Value for Test of Close Fit (RMSEA < 0.05) = 0.571

Expected Cross-Validation Index (ECVI) = 0.0889
 90 Percent Confidence Interval for ECVI = (0.0841 ; 0.123)
 ECVI for Saturated Model = 0.0971
 ECVI for Independence Model = 2.271

Chi-Square for Independence Model with 10 Degrees of Freedom = 691.703

Independence AIC = 701.703
 Model AIC = 27.480
 Saturated AIC = 30.000
 Independence CAIC = 725.385
 Model CAIC = 79.582
 Saturated CAIC = 101.049

Normed Fit Index (NFI) = 0.992
 Non-Normed Fit Index (NNFI) = 0.994
 Parsimony Normed Fit Index (PNFI) = 0.397
 Comparative Fit Index (CFI) = 0.998
 Incremental Fit Index (IFI) = 0.998
 Relative Fit Index (RFI) = 0.980

Critical N (CN) = 740.650

Root Mean Square Residual (RMR) = 0.00877
 Standardized RMR = 0.0169
 Goodness of Fit Index (GFI) = 0.993
 Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.974

Parsimony Goodness of Fit Index (PGFI) = 0.265

TI CONSTRUCT ECON

Summary Statistics for Standardized Residuals

Smallest Standardized Residual = -1.198
 Median Standardized Residual = 0.000
 Largest Standardized Residual = 1.714

TI CONSTRUCT ECON

Factor Scores Regressions

KSI

	COMPETE	CONCENT	ADVERTI	POLICY	INTERES
ECON	0.161	-0.104	0.369	-0.407	-0.498

TI CONSTRUCT ECON

Completely Standardized Solution

LAMBDA-X

	ECON
COMPETE	0.685
CONCENT	-0.511
ADVERTI	0.581
POLICY	-0.730
INTERES	-0.850

PHI

	ECON
	1.000

THETA-DELTA

	COMPETE	CONCENT	ADVERTI	POLICY	INTERES
COMPETE	0.531				
CONCENT	-0.154	0.739			
ADVERTI	-	-	0.662		
POLICY	-	-	-	0.467	
INTERES	-	-	-	-	0.278

Time used: 0.016 Seconds

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดตัวแปรด้านความเป็นวิชาชีพ

DATE: 6/ 1/2017

TIME: 2:39

LISREL 8.80 (STUDENT EDITION)

BY

Karl G. Jöreskog & Dag Sörbom

This program is published exclusively by
Scientific Software International, Inc.

7383 N. Lincoln Avenue, Suite 100

Lincolnwood, IL 60712, U.S.A.

Phone: (800)247-6113, (847)675-0720, Fax: (847)675-2140

Copyright by Scientific Software International, Inc., 1981-2006

Use of this program is subject to the terms specified in the
Universal Copyright Convention.

Website: www.ssicentral.com

The following lines were read from file C:\Users\USER\Desktop\CONSTRUCT PROFESS.LPJ:

TI CONSTRUCT PROFESS

!DA NI=4 NO=0 MA=CM

SY='C:\Users\USER\Desktop\CONSTRUCT PROFESS.dsf' NG=1

MO NX=4 NK=1 TD=SY

LK

PROFESS

FR LX(1,1) LX(2,1) LX(3,1) LX(4,1) TD(3,1)

PD

OU RS FS SS SC ND=3

TI CONSTRUCT PROFESS

Number of Input Variables 4

Number of Y - Variables 0

Number of X - Variables 4

Number of ETA - Variables 0

Number of KSI - Variables 1

Number of Observations 310

TI CONSTRUCT PROFESS

Number of Iterations = 7

LISREL Estimates (Maximum Likelihood)

LAMBDA-X

PROFESS

MIND 0.934

(0.055)

17.081

QUALITY 0.863

(0.056)

15.332

EFFICI 1.033

(0.054)

18.986

DIVIDE 0.849

(0.067)

12.762

PHI

PROFESS

1.000

THETA-DELTA

	MIND	QUALITY	EFFICI	DIVIDE
	-----	-----	-----	-----
MIND	0.226 (0.057) 3.953			
QUALITY	- -	0.471 (0.052) 9.005		
EFFICI	-0.216 (0.050) -4.352	- -	0.125 (0.060) 2.071	
DIVIDE	- -	- -	- -	0.876 (0.079) 11.138

Squared Multiple Correlations for X - Variables

MIND	QUALITY	EFFICI	DIVIDE
-----	-----	-----	-----
0.794	0.612	0.895	0.451

Goodness of Fit Statistics

Degrees of Freedom = 1
 Minimum Fit Function Chi-Square = 1.228 (P = 0.268)
 Normal Theory Weighted Least Squares Chi-Square = 1.225 (P = 0.268)
 Estimated Non-centrality Parameter (NCP) = 0.225
 90 Percent Confidence Interval for NCP = (0.0 ; 7.569)
 Minimum Fit Function Value = 0.00397
 Population Discrepancy Function Value (F0) = 0.000729
 90 Percent Confidence Interval for F0 = (0.0 ; 0.0245)
 Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.0270
 90 Percent Confidence Interval for RMSEA = (0.0 ; 0.157)
 P-Value for Test of Close Fit (RMSEA < 0.05) = 0.433

Expected Cross-Validation Index (ECVI) = 0.0622
 90 Percent Confidence Interval for ECVI = (0.0615 ; 0.0860)
 ECVI for Saturated Model = 0.0647
 ECVI for Independence Model = 2.526

Chi-Square for Independence Model with 6 Degrees of Freedom = 772.669
 Independence AIC = 780.669
 Model AIC = 19.225
 Saturated AIC = 20.000
 Independence CAIC = 799.615
 Model CAIC = 61.854
 Saturated CAIC = 67.366

Normed Fit Index (NFI) = 0.998
 Non-Normed Fit Index (NNFI) = 0.998
 Parsimony Normed Fit Index (PNFI) = 0.166
 Comparative Fit Index (CFI) = 1.00
 Incremental Fit Index (IFI) = 1.00
 Relative Fit Index (RFI) = 0.990

Critical N (CN) = 1671.108

Root Mean Square Residual (RMR) = 0.0108
 Standardized RMR = 0.00829
 Goodness of Fit Index (GFI) = 0.998
 Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.980
 Parsimony Goodness of Fit Index (PGFI) = 0.0998

TI CONSTRUCT PROFESS

Summary Statistics for Standardized Residuals

Smallest Standardized Residual = -1.107
 Median Standardized Residual = 0.000

Largest Standardized Residual = 1.107
 TI CONSTRUCT PROFESS

Factor Scores Regressions

KSI

	MIND	QUALITY	EFFICI	DIVIDE
	-----	-----	-----	-----
PROFESS	0.482	-0.047	0.618	-0.025

TI CONSTRUCT PROFESS

Completely Standardized Solution

LAMBDA-X

	PROFESS

MIND	0.891
QUALITY	0.783
EFFICI	0.946
DIVIDE	0.672

PHI

PROFESS

1.000

THETA-DELTA

	MIND	QUALITY	EFFICI	DIVIDE
	-----	-----	-----	-----
MIND	0.206			
QUALITY	- -	0.388		
EFFICI	-0.189	- -	0.105	
DIVIDE	- -	- -	- -	0.549

Time used: 0.000 Seconds

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองโมเดลเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย

DATE: 6/29/2017

TIME: 19:15

L I S R E L 9.20 (32 Bit)

BY

Karl G. Jöreskog & Dag Sörbom

This program is published exclusively by
Scientific Software International, Inc.
<http://www.ssicentral.com>

Copyright by Scientific Software International, Inc., 1981-2014
Use of this program is subject to the terms specified in the
Universal Copyright Convention.

The following lines were read from file C:\Users\USER\Desktop\FREEDOM INDEX.SPJ:

FREEDOM INDEX
SYSTEM FILE from file 'C:\Users\USER\Desktop\FREEDOM INDEX.dsf'
Sample Size = 310
Latent Variables STRONG PROTECT MANAGE FREEDOM
Relationships
indic1 = 0.767*PROTECT
indic2 = PROTECT
indic3 = PROTECT
indic4 = PROTECT
indic5 = PROTECT
indic6 = PROTECT
indic7 = PROTECT
indic8 = 0.928*MANAGE
indic9 = MANAGE
indic10 = 1.014*STRONG
indic11 = STRONG
indic12 = PROTECT
indic13 = PROTECT
indic14 = MANAGE
indic15 = MANAGE
indic16 = MANAGE
indic17 = STRONG
indic18 = STRONG
indic19 = STRONG
indic20 = STRONG
indic21 = STRONG
indic22 = MANAGE
indic23 = STRONG
indic24 = STRONG
indic25 = MANAGE
STRONG = FREEDOM
PROTECT = FREEDOM
MANAGE = FREEDOM
Set the Error Covariance of indic5 and indic4 Free
Set the Error Covariance of indic23 and indic19 Free
Set the Error Covariance of indic6 and indic5 Free
Set the Error Covariance of indic25 and indic14 Free
Set the Error Covariance of indic21 and indic20 Free
Set the Error Covariance of indic24 and indic10 Free
Set the Error Covariance of indic16 and indic10 Free
Set the Error Covariance of indic25 and indic16 Free
Set the Error Covariance of indic9 and indic7 Free
Set the Error Covariance of indic12 and indic7 Free
Set the Error Covariance of indic16 and indic17 Free
Set the Error Covariance of indic13 and indic17 Free
Set the Error Covariance of indic8 and indic3 Free
Set the Error Covariance of indic24 and indic9 Free
Set the Error Covariance of indic18 and indic7 Free

Set the Error Covariance of indic22 and indic2 Free
 Set the Error Covariance of indic12 and indic2 Free
 Set the Error Covariance of indic22 and indic10 Free
 Set the Error Covariance of indic7 and indic6 Free
 Set the Error Covariance of indic11 and indic19 Free
 Set the Error Covariance of indic24 and indic11 Free
 Set the Error Covariance of indic24 and indic17 Free
 Set the Error Covariance of indic3 and indic4 Free
 Set the Error Covariance of indic17 and indic6 Free
 Set the Error Covariance of indic25 and indic10 Free
 Set the Error Covariance of indic14 and indic19 Free
 Set the Error Covariance of indic23 and indic14 Free
 Set the Error Covariance of indic14 and indic2 Free
 Set the Error Covariance of indic13 and indic1 Free
 Set the Error Covariance of indic12 and indic1 Free
 Set the Error Covariance of indic20 and indic18 Free
 Set the Error Covariance of indic21 and indic10 Free
 Set the Error Covariance of indic25 and indic12 Free
 Set the Error Covariance of indic2 and indic19 Free
 Set the Error Covariance of indic25 and indic20 Free
 Set the Error Covariance of indic25 and indic21 Free
 Set the Error Covariance of indic25 and indic11 Free
 Set the Error Covariance of indic15 and indic14 Free
 Set the Error Covariance of indic21 and indic6 Free
 Set the Error Covariance of indic13 and indic8 Free
 Set the Error Covariance of indic10 and indic3 Free
 Set the Error Covariance of indic15 and indic4 Free
 Set the Error Covariance of indic22 and indic4 Free
 Set the Error Covariance of indic2 and indic4 Free
 Set the Error Covariance of indic12 and indic5 Free
 Set the Error Covariance of indic25 and indic6 Free
 Set the Error Covariance of indic13 and indic3 Free
 Set the Error Covariance of indic3 and indic2 Free
 Set the Error Covariance of indic2 and indic1 Free
 Set the Error Covariance of indic14 and indic3 Free
 Set the Error Covariance of indic24 and indic5 Free
 Set the Error Covariance of indic21 and indic17 Free
 Set the Error Covariance of indic13 and indic22 Free
 Set the Error Covariance of indic1 and indic19 Free
 Set the Error Covariance of indic21 and indic19 Free
 Set the Error Covariance of indic23 and indic21 Free
 Set the Error Covariance of indic20 and indic11 Free
 Set the Error Covariance of indic23 and indic11 Free
 Set the Error Covariance of indic16 and indic11 Free
 Set the Error Covariance of indic23 and indic4 Free
 Path Diagram
 LISREL OUTPUT: RS FS SC ND=3
 End of Problem

FREEDOM INDEX

Number of Iterations = 46

LISREL Estimates (Maximum Likelihood)

	LAMBDA-Y		
	STRONG	PROTECT	MANAGE
	-----	-----	-----
indic1	- -	0.767	- -
indic2	- -	0.758 (0.071) 10.645	- -
indic3	- -	0.917 (0.082) 11.234	- -
indic4	- -	0.795 (0.073) 10.950	- -

indic5	- -	0.884 (0.077) 11.476	- -
indic6	- -	0.808 (0.075) 10.785	- -
indic7	- -	0.686 (0.073) 9.454	- -
indic8	- -	- -	0.928
indic9	- -	- -	0.705 (0.067) 10.508
indic10	1.014	- -	- -
indic11	0.859 (0.061) 14.188	- -	- -
indic12	- -	0.835 (0.084) 9.965	- -
indic13	- -	0.928 (0.084) 11.038	- -
indic14	- -	- -	0.913 (0.073) 12.582
indic15	- -	- -	0.858 (0.068) 12.604
indic16	- -	- -	0.802 (0.067) 11.923
indic17	0.859 (0.055) 15.728	- -	- -
indic18	0.893 (0.055) 16.245	- -	- -
indic19	1.074 (0.052) 20.485	- -	- -
indic20	0.998 (0.052) 19.198	- -	- -
indic21	0.912 (0.051) 17.841	- -	- -
indic22	- -	- -	0.569 (0.071) 7.972
indic23	1.002 (0.055) 18.381	- -	- -
indic24	0.983 (0.062)	- -	- -

15.956
 indic25 - - - - 0.848
 (0.066)
 12.832

GAMMA

FREEDOM

 STRONG 0.901
 (0.058)
 15.649
 PROTECT 0.887
 (0.082)
 10.859
 MANAGE 0.973
 (0.071)
 13.641

Squared Multiple Correlations for Structural Equations

STRONG	PROTECT	MANAGE
-----	-----	-----
0.829	0.755	0.928

NOTE: R_{adj} for Structural Equations are Hayduk's (2006) Blocked-Error R_{adj}

Squared Multiple Correlations for Y - Variables

indic1	indic2	indic3	indic4	indic5	indic6
-----	-----	-----	-----	-----	-----
0.398	0.436	0.622	0.573	0.657	0.549

Squared Multiple Correlations for Y - Variables

indic7	indic8	indic9	indic10	indic11	indic12
-----	-----	-----	-----	-----	-----
0.389	0.522	0.377	0.684	0.522	0.556

Squared Multiple Correlations for Y - Variables

indic13	indic14	indic15	indic16	indic17	indic18
-----	-----	-----	-----	-----	-----
0.686	0.557	0.551	0.486	0.570	0.592

Squared Multiple Correlations for Y - Variables

indic19	indic20	indic21	indic22	indic23	indic24
-----	-----	-----	-----	-----	-----
0.805	0.741	0.578	0.219	0.707	0.714

Squared Multiple Correlations for Y - Variables

indic25

 0.571

Goodness-of-Fit Statistics

Degrees of Freedom for (C1)-(C2)	212
Maximum Likelihood Ratio Chi-Square (C1)	240.264 (P = 0.0888)
Browne's (1984) ADF Chi-Square (C2_NT)	230.197 (P = 0.1863)
Estimated Non-centrality Parameter (NCP)	28.264
90 Percent Confidence Interval for NCP	(0.0 ; 70.571)
Minimum Fit Function Value	0.775
Population Discrepancy Function Value (F0)	0.0912
90 Percent Confidence Interval for F0	(0.0 ; 0.228)
Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA)	0.0207
90 Percent Confidence Interval for RMSEA	(0.0 ; 0.0328)
P-Value for Test of Close Fit (RMSEA < 0.05)	1.00

Expected Cross-Validation Index (ECVI) 1.504
 90 Percent Confidence Interval for ECVI (1.413 ; 1.641)
 ECVI for Saturated Model 2.097
 ECVI for Independence Model 19.572

Chi-Square for Independence Model (300 df) 6017.387

Normed Fit Index (NFI) 0.960
 Non-Normed Fit Index (NNFI) 0.993
 Parsimony Normed Fit Index (PNFI) 0.678
 Comparative Fit Index (CFI) 0.995
 Incremental Fit Index (IFI) 0.995
 Relative Fit Index (RFI) 0.943

Critical N (CN) 339.012

Root Mean Square Residual (RMR) 0.0408
 Standardized RMR 0.0300
 Goodness of Fit Index (GFI) 0.944
 Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) 0.914
 Parsimony Goodness of Fit Index (PGFI) 0.616

FREEDOM INDEX

Summary Statistics for Standardized Residuals

Smallest Standardized Residual = -1.811
 Median Standardized Residual = 0.051
 Largest Standardized Residual = 2.200

FREEDOM INDEX

Factor Scores Regressions

ETA

	indic1	indic2	indic3	indic4	indic5	indic6
STRONG	0.010	0.026	-0.007	-0.031	0.056	-0.030
PROTECT	0.106	0.069	0.092	0.020	0.157	0.079
MANAGE	0.019	0.027	0.061	-0.056	0.062	-0.019

ETA

	indic7	indic8	indic9	indic10	indic11	indic12
STRONG	-0.013	-0.001	0.035	0.172	0.157	0.015
PROTECT	0.026	0.055	0.007	-0.015	0.029	0.168
MANAGE	-0.009	0.111	0.080	0.054	0.023	0.006

ETA

	indic13	indic14	indic15	indic16	indic17	indic18
STRONG	-0.014	0.054	-0.003	-0.085	0.102	0.047
PROTECT	0.199	0.040	0.005	0.028	-0.050	-0.002
MANAGE	0.054	0.161	0.090	0.041	0.008	0.006

ETA

	indic19	indic20	indic21	indic22	indic23	indic24
STRONG	0.185	0.143	-0.117	0.018	0.058	0.219
PROTECT	0.076	0.015	0.008	0.009	-0.003	0.027
MANAGE	0.101	-0.003	-0.054	0.051	0.045	0.074

ETA

	indic25
STRONG	0.023
PROTECT	-0.033
MANAGE	0.163

FREEDOM INDEX

Completely Standardized Solution

LAMBDA-Y

	STRONG	PROTECT	MANAGE
-----	-----	-----	-----
indic1	- -	0.631	- -
indic2	- -	0.660	- -
indic3	- -	0.789	- -
indic4	- -	0.757	- -
indic5	- -	0.811	- -
indic6	- -	0.741	- -
indic7	- -	0.623	- -
indic8	- -	- -	0.723
indic9	- -	- -	0.614
indic10	0.827	- -	- -
indic11	0.723	- -	- -
indic12	- -	0.746	- -
indic13	- -	0.828	- -
indic14	- -	- -	0.746
indic15	- -	- -	0.743
indic16	- -	- -	0.697
indic17	0.755	- -	- -
indic18	0.770	- -	- -
indic19	0.897	- -	- -
indic20	0.861	- -	- -
indic21	0.760	- -	- -
indic22	- -	- -	0.468
indic23	0.841	- -	- -
indic24	0.845	- -	- -
indic25	- -	- -	0.756

GAMMA

	FREEDOM
-----	-----
STRONG	0.910
PROTECT	0.869
MANAGE	0.963

Correlation Matrix of ETA and KSI

	STRONG	PROTECT	MANAGE	FREEDOM
-----	-----	-----	-----	-----
STRONG	1.000			
PROTECT	0.791	1.000		
MANAGE	0.877	0.837	1.000	
FREEDOM	0.910	0.869	0.963	1.000

PSI

Note: This matrix is diagonal.

	STRONG	PROTECT	MANAGE
-----	-----	-----	-----
	0.171	0.245	0.072

THETA-EPS

	indic1	indic2	indic3	indic4	indic5	indic6
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
indic1	0.602					
indic2	0.086	0.564				
indic3	- -	0.092	0.378			
indic4	- -	0.084	0.099	0.427		
indic5	- -	- -	- -	0.148	0.343	
indic6	- -	- -	- -	- -	0.089	0.451
indic7	- -	- -	- -	- -	- -	0.099
indic8	- -	- -	-0.093	- -	- -	- -
indic9	- -	- -	- -	- -	- -	- -
indic10	- -	- -	0.041	- -	- -	- -
indic11	- -	- -	- -	- -	- -	- -
indic12	-0.109	-0.077	- -	- -	-0.063	- -
indic13	-0.072	- -	0.067	- -	- -	- -
indic14	- -	-0.074	-0.048	- -	- -	- -

indic15	- -	- -	- -	0.063	- -	- -
indic16	- -	- -	- -	- -	- -	- -
indic17	- -	- -	- -	- -	- -	0.061
indic18	- -	- -	- -	- -	- -	- -
indic19	-0.040	-0.046	- -	- -	- -	- -
indic20	- -	- -	- -	- -	- -	- -
indic21	- -	- -	- -	- -	- -	-0.024
indic22	- -	0.097	- -	0.084	- -	- -
indic23	- -	- -	- -	0.033	- -	- -
indic24	- -	- -	- -	- -	-0.046	- -
indic25	- -	- -	- -	- -	- -	0.054

THETA-EPS

	indic7	indic8	indic9	indic10	indic11	indic12
indic7	0.611	- -	- -	- -	- -	- -
indic8	- -	0.478	- -	- -	- -	- -
indic9	0.150	- -	0.623	- -	- -	- -
indic10	- -	- -	- -	0.316	- -	- -
indic11	- -	- -	- -	- -	0.478	- -
indic12	0.087	- -	- -	- -	- -	0.444
indic13	- -	-0.073	- -	- -	- -	- -
indic14	- -	- -	- -	- -	- -	- -
indic15	- -	- -	- -	- -	- -	- -
indic16	- -	- -	- -	0.122	0.070	- -
indic17	- -	- -	- -	- -	- -	- -
indic18	0.099	- -	- -	- -	- -	- -
indic19	- -	- -	- -	- -	-0.112	- -
indic20	- -	- -	- -	- -	-0.061	- -
indic21	- -	- -	- -	0.090	- -	- -
indic22	- -	- -	- -	-0.085	- -	- -
indic23	- -	- -	- -	- -	-0.069	- -
indic24	- -	- -	-0.085	-0.108	-0.135	- -
indic25	- -	- -	- -	-0.039	0.076	0.081

THETA-EPS

	indic13	indic14	indic15	indic16	indic17	indic18
indic13	0.314	- -	- -	- -	- -	- -
indic14	- -	0.443	- -	- -	- -	- -
indic15	- -	0.078	0.449	- -	- -	- -
indic16	- -	- -	- -	0.514	- -	- -
indic17	0.076	- -	- -	0.097	0.430	- -
indic18	- -	- -	- -	- -	- -	0.408
indic19	- -	-0.082	- -	- -	- -	- -
indic20	- -	- -	- -	- -	- -	-0.061
indic21	- -	- -	- -	- -	0.080	- -
indic22	-0.065	- -	- -	- -	- -	- -
indic23	- -	-0.081	- -	- -	- -	- -
indic24	- -	- -	- -	- -	-0.062	- -
indic25	- -	-0.093	- -	0.110	- -	- -

THETA-EPS

	indic19	indic20	indic21	indic22	indic23	indic24
indic19	0.195	- -	- -	- -	- -	- -
indic20	- -	0.259	- -	- -	- -	- -
indic21	0.060	0.132	0.422	- -	- -	- -
indic22	- -	- -	- -	0.781	- -	- -
indic23	0.081	- -	0.052	- -	0.293	- -
indic24	- -	- -	- -	- -	- -	0.286
indic25	- -	0.072	0.066	- -	- -	- -

THETA-EPS

indic25	- -
indic25	0.429

Time used 0.328 seconds

ผลการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลของแบบจำลอง

DATE: 6/ 1/2017
TIME: 14:34

L I S R E L 9.20 (32 Bit)

BY

Karl G. Jöreskog & Dag Sörbom

This program is published exclusively by
Scientific Software International, Inc.
<http://www.ssicentral.com>

Copyright by Scientific Software International, Inc., 1981-2014
Use of this program is subject to the terms specified in the
Universal Copyright Convention.

The following lines were read from file C:\Users\USER\Desktop\PATH ANALYSIS OF FREEDOM.SPJ:

PATH ANALYSIS OF FREEDOM
SYSTEM FILE from file 'C:\Users\USER\Desktop\PATH ANALYSIS OF FREEDOM.dsf'
Latent Variables FREEDOM SOCIAL POLITIC LAW ECON PROFESS
Relationships
STRONG = 0.841*FREEDOM
PROTECT = FREEDOM
MANAGE = FREEDOM
PATRONI = SOCIAL
FEEDBAC = SOCIAL
TECHNO = SOCIAL
OPINION = SOCIAL
GOVERN = POLITIC
RELATIV = POLITIC
PROHIB = POLITIC
INVADE = POLITIC
LAW_1 = LAW
LAW_2 = LAW
LAW_3 = LAW
COMPETE = ECON
CONCENT = ECON
ADVERTI = ECON
POLICY = ECON
INTERES = ECON
MIND = PROFESS
QUALITY = PROFESS
EFFICI = PROFESS
DIVIDE = PROFESS
FREEDOM = SOCIAL POLITIC LAW ECON PROFESS
Set the Error Covariance of LAW_3 and GOVERN Free
Set the Error Covariance of MIND and PATRONI Free
Set the Error Covariance of MIND and INTERES Free
Set the Error Covariance of LAW_2 and INVADE Free
Set the Error Covariance of LAW_2 and TECHNO Free
Set the Error Covariance of MANAGE and STRONG Free
Set the Error Covariance of TECHNO and STRONG Free
Set the Error Covariance of POLICY and RELATIV Free
Set the Error Covariance of INTERES and FEEDBAC Free
Set the Error Covariance of INTERES and INVADE Free
Set the Error Covariance of LAW_2 and LAW_1 Free
Set the Error Covariance of TECHNO and LAW_1 Free
Set the Error Covariance of TECHNO and LAW_3 Free
Set the Error Covariance of LAW_1 and INVADE Free
Set the Error Covariance of TECHNO and PROTECT Free
Set the Error Covariance of TECHNO and MANAGE Free
Set the Error Covariance of EFFICI and MIND Free
Set the Error Covariance of COMPETE and PROHIB Free
Set the Error Covariance of GOVERN and FEEDBAC Free
Set the Error Covariance of CONCENT and COMPETE Free

Set the Error Covariance of EFFICI and QUALITY Free
 Set the Error Covariance of EFFICI and PATRONI Free
 Set the Error Covariance of EFFICI and DIVIDE Free
 Set the Error Covariance of DIVIDE and QUALITY Free
 Set the Error Covariance of RELATIV and PATRONI Free
 Set the Error Covariance of DIVIDE and MIND Free
 Set the Error Covariance of DIVIDE and PATRONI Free
 Set the Error Covariance of OPINION and FEEDBAC Free
 Set the Error Covariance of LAW_3 and LAW_1 Free
 Set the Error Covariance of MANAGE and PROTECT Free
 Set the Error Covariance of TECHNO and QUALITY Free
 Set the Error Covariance of ADVERTI and PATRONI Free
 Set the Error Covariance of LAW_1 and FEEDBAC Free
 Set the Error Covariance of QUALITY and PATRONI Free
 Set the Error Covariance of TECHNO and INVADE Free
 Set the Error Covariance of INVADE and PROHIB Free
 Set the Error Covariance of MIND and OPINION Free
 Set the Error Covariance of INTERES and PROHIB Free
 Set the Error Covariance of POLICY and MANAGE Free
 Set the Error Covariance of LAW_2 and FEEDBAC Free
 Set the Error Covariance of PROHIB and GOVERN Free
 Set the Error Covariance of INTERES and LAW_2 Free
 Set the Error Covariance of INVADE and GOVERN Free
 Set the Error Covariance of INTERES and MANAGE Free
 Set the Error Covariance of TECHNO and INTERES Free
 Set the Error Covariance of INVADE and POLICY Free
 Set the Error Covariance of COMPETE and LAW_1 Free
 Set the Error Covariance of INTERES and POLICY Free
 Set the Error Covariance of TECHNO and RELATIV Free
 Set the Error Covariance of POLICY and LAW_2 Free
 Set the Error Covariance of LAW_1 and RELATIV Free
 Set the Error Covariance of POLICY and PROHIB Free
 Set the Error Covariance of COMPETE and LAW_2 Free
 Set the Error Covariance of LAW_2 and PROHIB Free
 Set the Error Covariance of LAW_3 and FEEDBAC Free
 Set the Error Covariance of QUALITY and FEEDBAC Free
 Set the Error Covariance of DIVIDE and MANAGE Free
 Set the Error Covariance of LAW_2 and MANAGE Free
 Set the Error Covariance of CONCENT and LAW_2 Free
 Set the Error Covariance of MIND and RELATIV Free
 Set the Error Covariance of COMPETE and FEEDBAC Free
 Set the Error Covariance of MIND and LAW_2 Free
 Set the Error Covariance of DIVIDE and TECHNO Free
 Set the Error Covariance of POLICY and COMPETE Free
 Set the Error Covariance of QUALITY and OPINION Free
 Set the Error Covariance of LAW_3 and PATRONI Free
 Set the Error Covariance of POLICY and TECHNO Free
 Set the Error Covariance of MIND and INVADE Free
 Set the Error Covariance of LAW_3 and RELATIV Free
 Set the Error Covariance of COMPETE and LAW_3 Free
 Set the Error Covariance of INTERES and STRONG Free
 Set the Error Covariance of POLICY and PATRONI Free
 Set the Error Covariance of INVADE and MANAGE Free
 Set the Error Covariance of QUALITY and INTERES Free
 Set the Error Covariance of COMPETE and GOVERN Free
 Set the Error Covariance of INTERES and GOVERN Free
 Set the Error Covariance of INTERES and CONCENT Free
 Set the Error Covariance of RELATIV and GOVERN Free
 Set the Error Covariance of QUALITY and INVADE Free
 Set the Error Covariance of INTERES and ADVERTI Free
 Set the Error Covariance of CONCENT and INVADE Free
 Set the Error Covariance of MIND and CONCENT Free
 Set the Error Covariance of CONCENT and RELATIV Free
 Set the Error Covariance of CONCENT and GOVERN Free
 Set the Error Covariance of RELATIV and STRONG Free
 Set the Error Covariance of POLICY and PROTECT Free
 Set the Error Covariance of LAW_1 and STRONG Free
 Set the Error Covariance of INVADE and PROTECT Free
 Set the Error Covariance of QUALITY and COMPETE Free
 Set the Error Covariance of EFFICI and LAW_2 Free
 Set the Error Covariance of DIVIDE and LAW_1 Free

Set the Error Covariance of POLICY and QUALITY Free
 Set the Error Covariance of EFFICI and GOVERN Free
 Path Diagram
 LISREL OUTPUT: RS EF FS SC ND=3
 End of Problem

PATH ANALYSIS OF FREEDOM

Number of Iterations = 49

LISREL Estimates (Maximum Likelihood)

LAMBDA-Y					
	FREEDOM				
STRONG	0.841				
PROTECT	0.984 (0.074) 13.215				
MANAGE	0.879 (0.061) 14.369				
LAMBDA-X					
	SOCIAL	POLITIC	LAW	ECON	PROFESS
PATRONI	0.317 (0.031) 10.076	- -	- -	- -	- -
FEEDBAC	0.631 (0.056) 11.175	- -	- -	- -	- -
TECHNO	0.593 (0.045) 13.260	- -	- -	- -	- -
OPINION	-0.216 (0.031) -6.860	- -	- -	- -	- -
GOVERN	- -	0.137 (0.015) 9.238	- -	- -	- -
RELATIV	- -	0.812 (0.051) 15.960	- -	- -	- -
PROHIB	- -	-0.317 (0.029) -10.859	- -	- -	- -
INVADE	- -	-0.646 (0.040) -16.009	- -	- -	- -
LAW_1	- -	- -	0.817 (0.071) 11.565	- -	- -
LAW_2	- -	- -	-0.498 (0.047) -10.655	- -	- -
LAW_3	- -	- -	-0.407	- -	- -

				(0.044) -9.218	
COMPETE	- -	- -	- -	0.819 (0.059) 13.963	- -
CONCENT	- -	- -	- -	-0.385 (0.039) -9.786	- -
ADVERTI	- -	- -	- -	0.208 (0.021) 9.774	- -
POLICY	- -	- -	- -	-0.441 (0.034) -13.008	- -
INTERES	- -	- -	- -	-0.828 (0.049) -17.048	- -
MIND	- -	- -	- -	- -	0.892 (0.051) 17.395
QUALITY	- -	- -	- -	- -	0.905 (0.056) 16.163
EFFICI	- -	- -	- -	- -	0.977 (0.060) 16.403
DIVIDE	- -	- -	- -	- -	0.981 (0.076) 12.877

GAMMA

	SOCIAL	POLITIC	LAW	ECON	PROFESS
	-----	-----	-----	-----	-----
FREEDOM	-0.459 (0.417) -1.101	0.519 (0.328) 1.582	0.070 (0.118) 0.588	0.191 (0.237) 0.806	0.727 (0.218) 3.339

Squared Multiple Correlations for Structural Equations

FREEDOM

0.564

NOTE: R^2_{BL} for Structural Equations are Hayduk's (2006) Blocked-Error R^2_{BL}

Squared Multiple Correlations for Y - Variables

STRONG	PROTECT	MANAGE
-----	-----	-----
0.564	0.918	0.756

Squared Multiple Correlations for X - Variables

PATRONI	FEEDBAC	TECHNO	OPINION	GOVERN	RELATIV
-----	-----	-----	-----	-----	-----
0.323	0.378	0.500	0.157	0.316	0.644

Squared Multiple Correlations for X - Variables

PROHIB	INVADE	LAW_1	LAW_2	LAW_3	COMPETE
-----	-----	-----	-----	-----	-----
0.373	0.656	0.689	0.494	0.359	0.512

Squared Multiple Correlations for X - Variables

CONCENT	ADVERTI	POLICY	INTERES	MIND	QUALITY
-----	-----	-----	-----	-----	-----
0.314	0.299	0.516	0.722	0.729	0.673

Squared Multiple Correlations for X - Variables

EFFICI	DIVIDE
-----	-----
0.800	0.603

Goodness-of-Fit Statistics

Degrees of Freedom for (C1)-(C2)	122
Maximum Likelihood Ratio Chi-Square (C1)	113.499 (P = 0.6965)
Browne's (1984) ADF Chi-Square (C2_NT)	112.683 (P = 0.7155)
Estimated Non-centrality Parameter (NCP)	0.0
90 Percent Confidence Interval for NCP	(0.0 ; 19.727)
Minimum Fit Function Value	0.366
Population Discrepancy Function Value (F0)	0.0
90 Percent Confidence Interval for F0	(0.0 ; 0.0636)
Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA)	0.0
90 Percent Confidence Interval for RMSEA	(0.0 ; 0.0228)
P-Value for Test of Close Fit (RMSEA < 0.05)	1.00
Expected Cross-Validation Index (ECVI)	1.387
90 Percent Confidence Interval for ECVI	(1.387 ; 1.451)
ECVI for Saturated Model	1.781
ECVI for Independence Model	14.678
Chi-Square for Independence Model (253 df)	4504.201
Normed Fit Index (NFI)	0.975
Non-Normed Fit Index (NNFI)	1.004
Parsimony Normed Fit Index (PNFI)	0.470
Comparative Fit Index (CFI)	1.000
Incremental Fit Index (IFI)	1.002
Relative Fit Index (RFI)	0.948
Critical N (CN)	440.000
Root Mean Square Residual (RMR)	0.0194
Standardized RMR	0.0309
Goodness of Fit Index (GFI)	0.969
Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI)	0.931
Parsimony Goodness of Fit Index (PGFI)	0.428

PATH ANALYSIS OF FREEDOM

Summary Statistics for Standardized Residuals

Smallest Standardized Residual =	-1.687
Median Standardized Residual =	0.034
Largest Standardized Residual =	2.571

PATH ANALYSIS OF FREEDOM

Factor Scores Regressions

ETA						
	STRONG	PROTECT	MANAGE	PATRONI	FEEDBAC	TECHNO
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
FREEDOM	0.086	0.752	0.464	0.184	0.082	-0.833
ETA						

	OPINION	GOVERN	RELATIV	PROHIB	INVADE	LAW_1
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
FREEDOM	-0.045	0.135	-0.026	0.007	0.104	0.134

ETA

	LAW_2	LAW_3	COMPETE	CONCENT	ADVERTI	POLICY
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
FREEDOM	-0.294	-0.047	-0.006	0.060	-0.184	-0.071

ETA

	INTERES	MIND	QUALITY	EFFICI	DIVIDE
	-----	-----	-----	-----	-----
FREEDOM	-0.110	0.061	-0.084	0.082	0.105

KSI

	STRONG	PROTECT	MANAGE	PATRONI	FEEDBAC	TECHNO
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
SOCIAL	-0.046	-0.123	-0.112	0.228	0.096	0.452
POLITIC	0.081	0.059	-0.078	0.125	0.001	0.004
LAW	0.207	0.140	-0.018	0.267	0.027	-0.851
ECON	-0.048	0.036	0.178	-0.140	0.053	-0.247
PROFESS	-0.003	0.020	0.073	0.136	0.079	-0.099

KSI

	OPINION	GOVERN	RELATIV	PROHIB	INVADE	LAW_1
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
SOCIAL	-0.048	0.385	0.095	-0.023	-0.181	-0.105
POLITIC	-0.005	0.442	0.220	-0.050	-0.447	0.131
LAW	-0.058	-0.171	0.013	-0.031	-0.211	0.657
ECON	-0.002	-0.385	-0.024	-0.018	0.323	0.058
PROFESS	-0.057	0.261	-0.038	0.020	0.098	-0.104

KSI

	LAW_2	LAW_3	COMPETE	CONCENT	ADVERTI	POLICY
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
SOCIAL	0.100	-0.021	-0.043	0.006	-0.034	0.096
POLITIC	0.068	-0.018	-0.010	0.001	-0.029	0.070
LAW	-0.471	-0.296	0.153	0.018	-0.155	0.149
ECON	-0.084	-0.040	0.119	-0.082	0.111	-0.252
PROFESS	-0.209	-0.024	-0.047	-0.006	-0.089	0.078

KSI

	INTERES	MIND	QUALITY	EFFICI	DIVIDE
	-----	-----	-----	-----	-----
SOCIAL	0.197	-0.055	0.179	0.156	0.059
POLITIC	0.349	-0.204	0.061	0.050	0.013
LAW	0.105	-0.015	-0.094	0.129	0.030
ECON	-0.503	0.197	-0.111	-0.083	-0.026
PROFESS	-0.149	0.334	0.134	0.365	0.188

PATH ANALYSIS OF FREEDOM

Completely Standardized Solution

LAMBDA-Y

	FREEDOM

STRONG	0.751
PROTECT	0.958
MANAGE	0.869

LAMBDA-X

	SOCIAL	POLITIC	LAW	ECON	PROFESS
	-----	-----	-----	-----	-----
PATRONI	0.568	- -	- -	- -	- -
FEEDBAC	0.615	- -	- -	- -	- -
TECHNO	0.707	- -	- -	- -	- -
OPINION	-0.396	- -	- -	- -	- -
GOVERN	- -	0.562	- -	- -	- -
RELATIV	- -	0.803	- -	- -	- -
PROHIB	- -	-0.610	- -	- -	- -
INVADE	- -	-0.810	- -	- -	- -
LAW_1	- -	- -	0.830	- -	- -
LAW_2	- -	- -	-0.703	- -	- -
LAW_3	- -	- -	-0.599	- -	- -
COMPETE	- -	- -	- -	0.716	- -
CONCENT	- -	- -	- -	-0.560	- -
ADVERTI	- -	- -	- -	0.547	- -
POLICY	- -	- -	- -	-0.718	- -
INTERES	- -	- -	- -	-0.850	- -
MIND	- -	- -	- -	- -	0.854
QUALITY	- -	- -	- -	- -	0.820
EFFICI	- -	- -	- -	- -	0.895
DIVIDE	- -	- -	- -	- -	0.777

GAMMA

	SOCIAL	POLITIC	LAW	ECON	PROFESS
	-----	-----	-----	-----	-----
FREEDOM	-0.530	0.598	0.080	0.220	0.838

Correlation Matrix of ETA and KSI

	FREEDOM	SOCIAL	POLITIC	LAW	ECON	PROFESS
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
FREEDOM	1.000					
SOCIAL	0.532	1.000				
POLITIC	0.578	0.862	1.000			
LAW	0.464	0.597	0.729	1.000		
ECON	-0.509	-0.881	-0.886	-0.597	1.000	
PROFESS	0.686	0.825	0.684	0.472	-0.738	1.000

PSI

FREEDOM

0.436

THETA-EPS

	STRONG	PROTECT	MANAGE
	-----	-----	-----
STRONG	0.436		
PROTECT	- -	0.082	
MANAGE	0.122	-0.101	0.244

THETA-DELTA-EPS

	STRONG	PROTECT	MANAGE
	-----	-----	-----
PATRONI	- -	- -	- -
FEEDBAC	- -	- -	- -
TECHNO	0.302	0.232	0.238
OPINION	- -	- -	- -
GOVERN	- -	- -	- -
RELATIV	-0.044	- -	- -
PROHIB	- -	- -	- -
INVADE	- -	-0.033	-0.038
LAW_1	0.027	- -	- -
LAW_2	- -	- -	-0.036
LAW_3	- -	- -	- -
COMPETE	- -	- -	- -
CONCENT	- -	- -	- -

ADVERTI	- -	- -	- -
POLICY	- -	0.045	0.095
INTERES	-0.002	- -	0.059
MIND	- -	- -	- -
QUALITY	- -	- -	- -
EFFICI	- -	- -	- -
DIVIDE	- -	- -	-0.060

THETA-DELTA

	PATRONI	FEEDBAC	TECHNO	OPINION	GOVERN	RELATIV

PATRONI	0.677					
FEEDBAC	- -	0.622				
TECHNO	- -	- -	0.500			
OPINION	- -	-0.156	- -	0.843		
GOVERN	- -	-0.150	- -	- -	0.684	
RELATIV	0.068	- -	-0.038	- -	-0.055	0.356
PROHIB	- -	- -	- -	- -	-0.108	- -
INVADE	- -	- -	-0.049	- -	-0.033	- -
LAW_1	- -	0.065	0.297	- -	- -	-0.005
LAW_2	- -	0.015	-0.330	- -	- -	- -
LAW_3	0.083	0.064	-0.145	- -	-0.224	0.062
COMPETE	- -	-0.078	- -	- -	0.113	- -
CONCENT	- -	- -	- -	- -	-0.104	0.061
ADVERTI	0.100	- -	- -	- -	- -	- -
POLICY	-0.061	- -	-0.016	- -	- -	0.086
INTERES	- -	0.096	-0.081	- -	-0.085	- -
MIND	0.131	- -	- -	0.068	- -	0.064
QUALITY	-0.035	-0.098	-0.061	0.054	- -	- -
EFFICI	-0.126	- -	- -	- -	-0.070	- -
DIVIDE	-0.088	- -	0.066	- -	- -	- -

THETA-DELTA

	PROHIB	INVADE	LAW_1	LAW_2	LAW_3	COMPETE

PROHIB	0.627					
INVADE	0.147	0.344				
LAW_1	- -	0.023	0.311			
LAW_2	0.063	0.111	-0.183	0.506		
LAW_3	- -	- -	-0.058	- -	0.641	
COMPETE	0.101	- -	-0.118	0.093	0.025	0.488
CONCENT	- -	-0.076	- -	-0.066	- -	-0.087
ADVERTI	- -	- -	- -	- -	- -	- -
POLICY	0.052	0.091	- -	0.035	- -	0.047
INTERES	0.083	0.139	- -	0.070	- -	- -
MIND	- -	-0.030	- -	0.052	- -	- -
QUALITY	- -	0.000	- -	- -	- -	0.025
EFFICI	- -	- -	- -	0.043	- -	- -
DIVIDE	- -	- -	0.055	- -	- -	- -

THETA-DELTA

	CONCENT	ADVERTI	POLICY	INTERES	MIND	QUALITY

CONCENT	0.686					
ADVERTI	- -	0.701				
POLICY	- -	- -	0.484			
INTERES	-0.052	-0.006	0.017	0.278		
MIND	0.033	- -	- -	0.137	0.271	
QUALITY	- -	- -	-0.008	0.003	- -	0.327
EFFICI	- -	- -	- -	- -	-0.109	-0.003
DIVIDE	- -	- -	- -	- -	-0.076	-0.124

THETA-DELTA

	EFFICI	DIVIDE

EFFICI	0.200	
DIVIDE	-0.052	0.397

Regression Matrix ETA on KSI (Standardized)

	SOCIAL	POLITIC	LAW	ECON	PROFESS
	-----	-----	-----	-----	-----
FREEDOM	-0.530	0.598	0.080	0.220	0.838
PATH ANALYSIS OF FREEDOM					

Standardized Total and Indirect Effects

Standardized Total Effects of KSI on ETA

	SOCIAL	POLITIC	LAW	ECON	PROFESS
	-----	-----	-----	-----	-----
FREEDOM	-0.530	0.598	0.080	0.220	0.838

Standardized Total Effects of ETA on Y

	FREEDOM

STRONG	0.730
PROTECT	0.854
MANAGE	0.762

Completely Standardized Total Effects of ETA on Y

	FREEDOM

STRONG	0.751
PROTECT	0.958
MANAGE	0.869

Standardized Total Effects of KSI on Y

	SOCIAL	POLITIC	LAW	ECON	PROFESS
	-----	-----	-----	-----	-----
STRONG	-0.386	0.436	0.059	0.160	0.611
PROTECT	-0.452	0.510	0.069	0.188	0.715
MANAGE	-0.404	0.456	0.061	0.168	0.639

Completely Standardized Total Effects of KSI on Y

	SOCIAL	POLITIC	LAW	ECON	PROFESS
	-----	-----	-----	-----	-----
STRONG	-0.398	0.449	0.060	0.165	0.629
PROTECT	-0.507	0.573	0.077	0.211	0.803
MANAGE	-0.460	0.520	0.070	0.191	0.729

Time used 0.234 seconds

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นายวัชร จิรฐิติกาลกิจ
วันเดือนปีเกิด	21 เมษายน 2525
วุฒิการศึกษา	ปีการศึกษา 2547: นิเทศศาสตรบัณฑิต (สาขาวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์) เกียรตินิยมอันดับ 1 มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ปีการศึกษา 2550: วารสารศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารสื่อสารมวลชน) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วิทยานิพนธ์ดีเด่น คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ปี 2550) รางวัลกำพล วัชรพล มูลนิธิหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 2550 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (นิเทศศาสตร์และสารสนเทศ) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ทุนการศึกษา	ปี 2543-2546: ทุนนักกีฬาดีเด่น มหาวิทยาลัยกรุงเทพ